

Regeringens proposition

1997/98:99

Aktiebolagets organisation

Prop.
1997/98:99

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 26 februari 1998

Göran Persson

Thage G Peterson
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i aktiebolagslagens bestämmelser om styrelse, bolagsstämma, revision och skadeståndsansvar. Ändringarna är en del av den översyn av aktiebolagslagen som sker med anledning av de förändringar som det svenska näringslivet och aktiemarknaden har genomgått sedan aktiebolagslagen trädde ikraft och fortfarande genomgår.

Ändringarna syftar till en förstärkning av ägarfunktionen för att härigenom bidra till ett effektivare resursutnyttjande i företagen och näringslivet. För att förhindra att en förstärkning av ägarfunktionen leder till ett ökat utrymme för majoritetsmissbruk har minoritetsskyddet i vissa avseenden stärkts.

Översynen av aktiebolagslagen har även varit inriktad mot att skapa bättre förutsättningar för att utkräva ansvar av försumliga bolagsföreträdare. Förslaget innehåller mot denna bakgrund preciseringar av reglerna om bolagsorganens kompetens och skyldigheter för att därigenom lättare kunna urskilja vem eller vilka som är ansvariga för förekommande försummelser.

Vidare föreslås mot bakgrund av EG:s åttonde bolagsrättsliga direktiv, revisorsdirektivet, att endast auktoriserade och godkända revisorer skall revidera aktiebolag och vissa handelsbolag. För att det även i fortsättningen skall vara möjligt att låta personer utan denna formella kompetens granska verksamheten i sådana bolag föreslås en möjlighet för bolagens ägare att låta lekmannarevisorer utföra en allmän granskning av bolaget.

I propositionen föreslås en skyldighet för revisorn att i vissa fall till åklagare anmäla misstankar om brott i aktiebolaget. Härigenom utformas reglerna kring revisionen så att revisorn på ett effektivt sätt kan ingripa

mot sådana oegentligheter i bolaget som riktar sig mot bolaget eller dess intressenter. Prop. 1997/98:99

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1999.

1 Förslag till riksdagsbeslut	7
2 Lagtext	8
2.1 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385).....	8
2.2 Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554).....	50
2.3 Förslag till lag om ändring lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag	55
2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse	57
2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet.....	59
2.6 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900).....	61
2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.....	62
2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1975:1386) om införande av aktiebolagslagen (1975:1385).....	63
2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar	64
2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter	66
2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder	67
2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel.....	68
2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.....	69
2.14 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti	71
3 Ärendet och dess beredning.....	72
4 Allmänna utgångspunkter	73
5 Aktiebolagets ledningsorgan	76
5.1 I vilken utsträckning skall det finnas styrelse och verkställande direktör?	76
5.2 Styrelsen	77
5.2.1 Styrelsens uppgifter och ansvarsområden.....	77
5.2.2 Styrelsen skall upprätta en arbetsordning	80
5.2.3 Antal styrelseledamöter.....	82
5.2.4 Tillsättande av styrelseledamöter	82
5.2.5 Valberedning.....	84
5.2.6 Entledigande av styrelseledamöter.....	86
5.2.7 Styrelsens ordförande.....	87
5.2.8 Uppdrag i flera bolag	88
5.3 Verkställande direktör	90
5.3.1 Den verkställande direktörens uppgifter och ansvarsområden.....	90

5.3.2 Den verkställande direktören som styrelseordförande.....	91
5.3.3 Vice verkställande direktör	92
5.4 Ställföreträdarjäv	93
5.5 Rätten att företräda ett aktiebolag.....	96
6 Bolagsstämman.....	97
6.1 Skyldighet att hålla bolagsstämma	97
6.2 Föranmälan som förutsättning för deltagande i bolagsstämma	98
6.3 Biträde	99
6.4 Ort för bolagsstämman	100
6.5 Kallelse till bolagsstämma.....	102
6.5.1 Kallelsetidpunkt	102
6.5.2 Sättet för kallelse.....	104
6.5.3 Kallelsens innehåll	106
6.6 Rätten att få ett ärende behandlat på bolagsstämman.....	107
6.7 Tillhandahållande av material inför ordinarie bolagsstämma.....	109
6.8 Fortsatt stämma.....	109
6.9 Fullmactsinsamlingar	110
6.10 Bolagsstämmans inledning	112
6.11 Aktieägares fråge- och insynsrätt	113
6.11.1 Styrelsens och den verkställande direktörens upplysningsplikt.....	113
6.11.2 Upplysningar som inte kan lämnas ut utan väsentlig skada för bolaget.....	115
6.11.3 Aktieägares insynsrätt i aktiebolag med högst tio aktieägare	116
6.12 Bolagsstämmans beslutsfattande	117
6.12.1 Aktiers röstvärde	117
6.12.2 Rösträttsbegränsningar.....	118
6.12.3 Omröstningsförfarandet	120
6.13 Minoritetsskyddet	123
6.14 Klander av bolagsstämmobeslut	124
6.15 Skiljeklausul i bolagsordning	127
7 Revision	130
7.1 Revisionsplikten	130
7.1.1 Skall alla aktiebolag bli föremål för revision?	130
7.1.2 Vilka revisorsorgan skall det finnas?	131
7.1.3 Revisionskommittéer	135
7.2 Uppdrag som revisor	136
7.2.1 Utseende av revisor	136
7.2.2 Mandattid	138
7.2.3 Entledigande av revisor.....	139
7.2.4 Revisorns arvode.....	140
7.3 Revisorsjäv	142
7.4 Revisorns granskning	144
7.4.1 Omfattningen av revisorns granskning	144
7.4.2 Revisionsberättelsens innehåll	145

7.4.3 Erinringar från revisorn.....	147	Prop. 1997/98:99
7.5 Revisors tystnadsplikt.....	149	
7.6 Revisors skyldighet att agera vid misstanke om brott	150	
7.6.1 Bör det införas en skyldighet att agera?	150	
7.6.2 I vilka situationer skall revisorn agera?	154	
7.6.3 Vilka åtgärder skall revisorn vidta?	159	
7.6.4 Skadestånd och sanktioner	165	
8 Kompetenskrav för revisorer i vissa associationer	166	
9 Allmän och särskild granskning	168	
9.1 Allmän granskning vid sidan av revision	168	
9.2 Hur skall lekmannarevisorn utses?	171	
9.3 Lekmannarevisors mandattid och entledigande	172	
9.4 Vem skall få utses till lekmannarevisor?	173	
9.5 Lekmannarevisorns uppgift	175	
9.5.1 Granskningsuppdragets omfattning	175	
9.5.2 Lekmannarevisorns insynsrätt och tystnadsplikt ...	177	
9.5.3 Granskningsrapporten	179	
9.6 Lekmannarevisorns skadeståndsansvar	181	
9.7 Särskild granskning	182	
10 Skadeståndsansvar	183	
10.1 Styrelseledamöters och den verkställande direktörens skadeståndsansvar	183	
10.1.1 Ansvar mot bolaget	183	
10.1.2 Ansvar mot annan än bolaget	186	
10.1.3 Behovet av begränsningar i skadeståndsskyldigheten	188	
10.1.4 Obligatorisk ansvarsförsäkring	189	
10.2 Revisorernas skadeståndsansvar	190	
10.2.1 Omfattningen av ansvaret	190	
10.2.2 Behovet av begränsningar i skadeståndsskyldigheten	191	
10.3 Talan om skadestånd till bolaget	192	
10.3.1 De allmänna förutsättningarna för väckande av talan	192	
10.3.2 Frist för väckande av talan	193	
11 Övriga förslag till ändringar i aktiebolagslagen	194	
12 Den kommunala revisionen	196	
13 Ikraftträdande.....	197	
14 Kostnader m.m.....	198	
15 Författningskommentar.....	199	
15.1 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385).....	199	
15.2 Förslaget till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554).....	294	
15.3 Förslaget till lag om ändring lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag.....	295	
15.4 Förslaget till lag om ändring i kommunallagen (1991:900).....	296	
15.5 Övriga förslag till lagändringar	297	

Bilaga 1	Sammanfattningen i Aktiebolagskommitténs delbetänkande Aktiebolagets organisation (SOU 1995:44)	298	Prop. 1997/98:99
Bilaga 2	Författningsförslag i Aktiebolagskommitténs delbetänkande Aktiebolagets organisation (SOU 1995:44)	305	
Bilaga 3	Remissinstanser som yttrat sig över betänkandet Aktiebolagets organisation (SOU 1995:44)	341	
Bilaga 4	Lagförslagen i promemorian Revisorns skyldigheter vid misstanke om brott i bolaget.....	342	
Bilaga 5	Remissinstanser som har yttrat sig över promemorian Revisorns skyldigheter vid misstanke om brott i bolaget....	346	
Bilaga 6	Lagförslagen i departementspromemorian Förtroenderevisorer i aktiebolag (Ds 1996:65)	347	
Bilaga 7	Remissinstanser som yttrat sig över departementsprome- morian Förtroenderevisorer i aktiebolag (Ds 1996:65)	362	
Bilaga 8	Lagrådsremissens lagförslag.....	367	
Bilaga 9	Lagrådets yttrande	421	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 februari 1998...		426	
Rättsdatablad.....		427	

Regeringen föreslår att riksdagen

antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
2. lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554),
3. lag om ändring i lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag,
4. lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
5. lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet,
6. lag om ändring i kommunallagen (1991:900),
7. lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.,
8. lag om ändring i lagen (1975:1386) om införande av aktiebolagslagen (1975:1385),
9. lag om ändring i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,
10. lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
11. lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder,
12. lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel,
13. lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag,
14. lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti.

2.1 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om aktiebolagslagen (1975:1385)² dels att 2 kap. 4 och 8 §§, 4 kap. 5 §, 5 kap. 4 §, 6 kap. 2 a §, 8–10 kap., 12 kap. 5 §, 13 kap. 12, 14 och 15 §§, 14 kap. 20 och 30 §§, 15 kap., 18 kap. 4, 4 a och 7 §§ och 19 kap. 1 § skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas ett nytt kapitel, 11 kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. 4 §³

Bolagsordningen skall ange

1. bolagets firma,
2. den ort i Sverige där bolagets styrelse skall ha sitt säte,
3. föremålet för bolagets verksamhet, angivet till sin art,
4. aktiekapitalet eller, om detta skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet, varvid minimikapitalet ej får vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet,
5. aktiernas nominella belopp,
6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och antalet styrelseledamöter och revisorer samt styrelsesuppleanter, revisorer samt styrelsesuppleanter, om sådana skall finnas, samt tiden om sådana skall finnas, samt tiden för styrelseledamots och revisors för styrelseledamots uppdrag, uppdrag,
7. sättet för sammankallande av bolagsstämma,
8. vilka ärenden som skall förekomma på ordinarie stämma,
9. vilken tid bolagets räkenskapsår skall omfatta.

I fråga om publika aktiebolag, vars firma inte innehåller ordet publikt, skall i bolagsordningen anges beteckningen (publ) efter firman.

Bestämmelserna i första stycket 6 gäller inte arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

¹ Jfr rådets direktiv 84/253/EEG om godkännande av personer som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper (EGT nr L 126, 12.5.1984, s. 20, Celex 389L0048).

² Lagen omtryckt 1993:150.

³ Senaste lydelse 1994:1395.

Om vid konstituerande stämma ej visas att teckning och tilldelning av aktier skett motsvarande aktiekapitalet eller minimikapitalet enligt stiftelseurkunden, är frågan om bolagets bildande förfallen.

Uppkommer på den konstituerande stämman fråga om ändring av bolagsordningen eller stiftelseurkunden i övrigt, kan beslut om eller stiftelseurkunden i övrigt, kan bolagets bildande *icke* fattas förrän *något* beslut om bolagets bildande frågan blivit avgjord. Ändring i *inte* fattas förrän frågan *har* blivit avgjord. *En* ändring i bolagsordningen som *ej* enligt 9 kap. 9 § tredje stycket angivits i ningen som *inte har angetts i kallelsen* eller som avser höjning av *kallelsen enligt 9 kap. 15 § andra stycket* eller som avser höjning av aktiekapitalets eller kapitallets storlek kan *ej* ske utan aktiekapitalets eller kapitallets storlek kan *inte* ske utan samtycke av samtliga stiftare och aktietecknare. Detsamma gäller samtycke av samtliga stiftare och aktietecknare. Detsamma gäller *en* ändring av bestämmelse i stiftelseurkunden som avses i 3 §. *ändring av en sådan bestämmelse i stiftelseurkunden som avses i 3 §.*

Om tecknare med flertalet avgivna röster och två tredjedelar av de vid stämman företrädde aktierna biträder beslut att bilda bolaget, är bolaget bildat. I annat fall är frågan om bolagets bildande förfallen.

När aktiebolaget är bildat, skall styrelse och revisorer väljas.

I övrigt skall i fråga om konstituerande stämma i tillämpliga delar gälla föreskrifterna om bolagsstämma i denna lag och bolagsordningen.

4 kap.

5 §

Beslut om nyemission skall ange

1. det belopp eller högsta belopp, varmed aktiekapitalet skall kunna ökas, eller det lägsta och högsta beloppet för ökningen,
2. det aktieslag vartill de nya aktierna skall höra, om aktier av olika slag finnes eller kan utges,
3. den företrädesrätt att teckna aktier som tillkommer aktieägarna eller annan eller vem som annars får teckna aktier,
4. den tid inom vilken aktieteckning kan ske, när ett visst belopp eller ett lägsta belopp fastställts för aktiekapitalets ökning,
5. den tid, ej understigande två veckor från utfärdandet av kungörelse enligt 7 § eller, om samtliga aktieägare varit företrädde vid den bolagsstämma som beslutat emissionen, från beslutet eller, i fråga om avstämningsbolag, från avstämningsdagen, inom vilken aktieägare kan begagna sin företrädesrätt,
6. den tid inom vilken tecknade aktier skall betalas eller, i förekommande fall, att teckning skall ske genom betalning,
7. den beräkningsgrund, enligt vilken vid överteckning de aktier som icke tecknats med företrädesrätt skall fördelas, om ej föreskrift meddelas att fördelningen skall bestämmas av styrelsen,
8. aktiernas nominella belopp och det belopp som skall betalas för tecknad aktie,

9. i förekommande fall förordnande som avses i 3 a §.

Om förbehåll enligt 3 kap. 1 § <i>fjärde</i> stycket eller 3 § eller 6 kap. 8 § skall gälla beträffande de nya aktierna, skall erinran därom <i>tagas</i> in i emissionsbeslutet.	Om förbehåll enligt 3 kap. 1 § <i>sjätte</i> stycket eller 3 § eller 6 kap. 8 § skall gälla beträffande de nya aktierna, skall erinran därom <i>tas</i> in i emissionsbeslutet.

I fråga om avstämningsbolag iakttages, att avstämningsdag skall anges i emissionsbeslutet, om aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen. Avstämningsdagen får ej sättas tidigare än tre veckor från det beslutet kungjorts enligt 7 §.

Skall till aktiebrevens hörande kuponger användas som emissionsbevis, skall detta anges i beslutet.

5 kap.

4 §

Beslut om emission skall ange

1. emissionens belopp eller högsta belopp eller det lägsta och högsta beloppet för emissionen,
2. den företrädesrätt att delta i emissionen som tillkommer aktieägare eller annan eller vem som eljest äger delta i emissionen,
3. den tid inom vilken teckning av skuldebrev kan ske, när ett visst belopp eller ett lägsta belopp bestämts för emissionen,
4. den tid, ej understigande två veckor från utfärdandet av kungörelse enligt 6 § första stycket första meningen eller, i fall som avses i 6 § fjärde stycket, från beslutet eller, i fråga om avstämningsbolag, från avstämningsdagen, inom vilken aktieägare kan begagna sin företrädesrätt till teckning,
5. skuldebrevens nominella belopp, emissionskurs och räntefot,
6. den tid inom vilken tecknade skuldebrev skall betalas samt den beräkningsgrund, enligt vilken vid överteckning de skuldebrev som icke tecknas med företrädesrätt skall fördelas, om ej föreskrift meddelas att fördelningen skall bestämmas av styrelsen,
7. tid och villkor för utbyte eller nyteckning,
8. den rätt som skall tillkomma borgenär eller innehavare av optionsbevis för den händelse aktiekapitalet före utbytet eller nyteckningen ökas eller nedsättes eller nya konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning utges eller bolaget upplöses eller upphör genom fusion,
9. det belopp, varmed aktiekapitalet skall kunna ökas genom utbyte eller nyteckning,
10. det aktieslag vartill de nya aktierna skall höra, om aktier av olika slag finnes eller kan utges.

Om förbehåll enligt 3 kap. 1 § <i>fjärde</i> stycket eller 3 § eller 6 kap. 8 § skall gälla beträffande de nya aktierna, skall erinran därom <i>intagas</i> i emissionsbeslutet.	Om förbehåll enligt 3 kap. 1 § <i>sjätte</i> stycket eller 3 § eller 6 kap. 8 § skall gälla beträffande de nya aktierna, skall erinran därom <i>tas</i> <i>in</i> i emissionsbeslutet.

I fråga om avstämningsbolag iakttages, att avstämningsdag skall anges i emissionsbeslutet, om aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i

emissionen. Avstämningsdagen får ej sättas tidigare än tre veckor från det beslutet kungjorts enligt 6 § första stycket första meningen. Prop. 1997/98:99

Skall skuldebrev bli föremål för handel vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad, kan i emissionsbeslutet upptagas bemyndigande för styrelsen eller den styrelsen inom sig förordnar att innan teckning påbörjas bestämma emissionens belopp, emissionskurs, räntefot samt villkor för utbyte eller nyteckning. I fråga om avstämningsbolag iakttages dock, att nämnda villkor skall bestämmas senast på avstämningsdagen, om aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen.

6 kap.

2 a §⁴

Bolagsstämmans beslut om nedsättning är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna. Vid bolagsstämmans beslut om nedsättning enligt 8 § gäller 9 kap. 13 §.

Bolagsstämmans beslut om nedsättning är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna. Vid bolagsstämmans beslut om nedsättning enligt 8 § gäller 9 kap. 28 §.

Innebär nedsättningen att rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier rubbas, är beslutet giltigt, om det har biträtts av samtliga vid stämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna. I följande fall räcker det för giltigt beslut att det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädde aktierna, nämligen om

1. nedsättningen försämrar endast viss eller vissa aktiers rätt och samtliga vid stämman närvarande ägare av dessa aktier företrädande nio tiondelar av alla sålunda berörda aktier godkänner nedsättningen, eller

2. nedsättningen försämrar endast helt aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de på stämman företrädde aktierna av detta slag godkänner nedsättningen.

8 kap. Bolagets ledning

Styrelsen

1 § Ett aktiebolag skall ha en styrelse med minst tre ledamöter. I ett privat aktiebolag får styrelsen dock bestå av en eller två ledamöter, om det finns minst en suppleant.

Bestämmelser om arbetstagarrepresentanter i styrelsen finns i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Styrelsesuppleanter

⁴ Senaste lydelse 1994:802.

2 § Vad som sägs i denna lag om styrelseledamot skall i tillämpliga delar även gälla suppleant. Prop. 1997/98:99

Styrelsens uppgifter

3 § Styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter.

Styrelsen skall se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Styrelsen skall i skriftliga instruktioner ange arbetsfördelningen mellan å ena sidan styrelsen och å andra sidan den verkställande direktören och de andra organ som styrelsen inrättar.

4 § Styrelsen skall fortlöpande bedöma bolagets och, om bolaget är moderbolag i en koncern, koncernens ekonomiska situation.

Styrelsen skall meddela skriftliga instruktioner för när och hur sådana uppgifter som behövs för styrelsens bedömning enligt första stycket skall samlas in och rapporteras till styrelsen. Instruktioner behöver dock inte meddelas om dessa med hänsyn till bolagets begränsade storlek och verksamhet skulle sakna betydelse för rapporteringen till styrelsen.

Arbetsordning

5 § Styrelsen skall årligen fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt arbete. I arbetsordningen skall det anges hur arbetet i förekommande fall skall fördelas mellan styrelsens ledamöter, hur ofta styrelsen skall sammanträda samt i vilken utsträckning suppleanterna skall delta i styrelsens arbete och kallas till dess sammanträden.

Om arbetsordningen innehåller anvisningar om arbetsfördelning mellan styrelsens ledamöter, skall styrelsen fortlöpande kontrollera att arbetsfördelningen kan upprätthållas.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om bolag vars styrelse har endast en ledamot.

Hur styrelsen utses

6 § Styrelsen utses av bolagsstämman. I bolagsordningen får det föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter, i publika aktiebolag dock mindre än hälften av samtliga, skall utses på annat sätt. Styrelsen eller en styrelseledamot får inte ges rätt att utse styrelseledamöter.

7 § Bolagsstämmans ordförande skall innan styrelseval förrättas i ett publikt aktiebolag lämna uppgift till stämman om vilka uppdrag den som valet gäller innehar i andra företag.

Bosättningskrav

8 § Minst halva antalet styrelseledamöter skall vara bosatta inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter annat.

Obehörighetsgrunder

9 § Den som är underårig eller i konkurs eller som har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

Styrelseledamots mandattid

10 § En styrelseledamots uppdrag gäller för den tid som anges i bolagsordningen. Uppdragstiden skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av en bolagsstämma enligt 9 kap. 7 § första stycket som hålls senast under det fjärde räkenskapsåret efter det då styrelseledamoten utsågs.

Styrelseledamots förtida avgång

11 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om styrelseledamoten eller den som har utsett honom anmäler att uppdraget skall upphöra. Anmälan om detta skall göras hos styrelsen. Om en styrelseledamot som inte är vald av bolagsstämman vill avgå, skall han anmäla det också hos den som har utsett honom.

12 § Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller om bestämmelserna i 9 § hindrar honom att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant som kan inträda i hans ställe, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot utses för den återstående mandattiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förutvarande styrelseledamoten var en arbetstagarrepresentant. Skall styrelseledamoten väljas av bolagsstämman, får trots bestämmelserna i 1 § valet anstå till nästa ordinarie bolagsstämma vid vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter.

Domstolsförordnande om ersättare för styrelseledamot

13 § Om en styrelseledamot som enligt bolagsordningen skall utses på ett annat sätt än genom val av bolagsstämman inte har utsetts, skall rätten på ansökan förordna en ersättare. Ansökan får göras av en styrelseledamot, en aktieägare, en borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

Styrelsens ordförande

14 § I styrelser som består av mer än en ledamot skall en av ledamöterna vara ordförande. Ordföranden skall leda styrelsens arbete och bevaka att styrelsen fullgör de uppgifter som anges i 3–5 §§.

Om annat inte föreskrivs i bolagsordningen eller har beslutats av bolagsstämman, väljer styrelsen ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

I ett publikt aktiebolag får den verkställande direktören inte vara styrelsens ordförande.

Styrelsens sammanträden

15 § Ordföranden skall se till att sammanträden hålls när det behövs. Styrelsen skall alltid sammankallas om en styrelseledamot eller den verkställande direktören begär det.

16 § Den verkställande direktören har rätt att närvara och yttra sig vid styrelsens sammanträden, om styrelsen inte i ett särskilt fall bestämmer något annat.

17 § Om en styrelseledamot inte kan närvara vid ett sammanträde och det finns en suppleant som skall träda in i hans ställe, skall denne ges tillfälle till det.

En sådan suppleant för arbetstagarledamot som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda skall alltid få underlag och ges tillfälle att delta i behandlingen av styrelsens ärenden på samma sätt som en styrelseledamot.

Styrelsens beslutförhet

18 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen är närvarande. Vid bedömningen av om styrelsen är beslutför skall styrelseledamöter som är jäviga enligt 20 § anses som inte närvarande.

Beslut får inte fattas i ett ärende, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter dels har fått tillfälle att delta i ärendets behandling, dels har fått ett tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet.

Majoritetskrav vid styrelsebeslut

19 § Som styrelsens beslut gäller, om bolagsordningen inte föreskriver särskild röstmajoritet, den mening som mer än hälften av de närvarande röstar för vid sammanträdet eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för

beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen. Prop. 1997/98:99

Jäv för styrelseledamot

20 § En styrelseledamot får inte handlägga en fråga om

1. avtal mellan styrelseledamoten och bolaget,
2. avtal mellan bolaget och en tredje man, om styrelseledamoten i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets, eller
3. avtal mellan bolaget och en juridisk person som styrelseledamoten ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte om styrelseledamoten, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget. Bestämmelsen i första stycket 3 gäller inte heller om bolagets motpart är ett företag i samma koncern eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

Med avtal som avses i första stycket jämställs rättegång eller annan talan.

Styrelseprotokoll

21 § Vid styrelsens sammanträden skall protokoll föras. I protokollet skall de beslut som styrelsen har fattat antecknas.

Protokollet skall undertecknas av den som har varit protokollförare. Det skall justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet. Om styrelsen består av flera ledamöter, skall det justeras även av en ledamot som utses av styrelsen.

Styrelseledamöterna och den verkställande direktören har rätt att få en avvikande mening antecknad till protokollet.

Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på ett betryggande sätt.

22 § Om ett bolag har endast en aktieägare skall alla avtal mellan aktieägaren och bolaget, som inte avser löpande affärstransaktioner på sedvanliga villkor, antecknas i eller fogas till styrelsens protokoll.

23 § I ett publikt aktiebolag skall styrelsen utse en verkställande direktör. I ett privat aktiebolag får styrelsen utse en verkställande direktör.

Vice verkställande direktör

24 § Om bolaget har en verkställande direktör, får styrelsen utse en eller flera vice verkställande direktörer. Vad som sägs i denna lag om den verkställande direktören skall i tillämpliga delar även gälla vice verkställande direktör.

Om styrelsen har utsett flera vice verkställande direktörer, skall den meddela skriftliga instruktioner om i vilken inbördes ordning dessa skall träda in i den verkställande direktörens ställe.

Den verkställande direktörens uppgifter

25 § Den verkställande direktören skall sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Den verkställande direktören får dessutom utan styrelsens bemyndigande vidta åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av ovanlig beskaffenhet eller stor betydelse, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet. I sådana fall skall styrelsen så snart som möjligt underrättas om åtgärden.

Den verkställande direktören skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring skall fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen skall skötas på ett betryggande sätt.

Bosättningskrav för den verkställande direktören

26 § Den verkställande direktören skall vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter något annat.

Obehörighetsgrunder för den verkställande direktören

27 § Den som är underårig eller i konkurs eller som har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara verkställande direktör. Att detsamma gäller den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

Jäv för den verkställande direktören

28 § Den verkställande direktören får inte handlägga en fråga om
1. avtal mellan den verkställande direktören och bolaget,

2. avtal mellan bolaget och en tredje man, om den verkställande direktören i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets, eller

3. avtal mellan bolaget och en juridisk person som den verkställande direktören ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte om den verkställande direktören, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget. Bestämmelsen i första stycket 3 gäller inte heller om bolagets motpart är ett företag i samma koncern eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

Med avtal som avses i första stycket jämställs rättegång eller annan talan.

Styrelsen som bolagets ställföreträdare

29 § Styrelsen företräder bolaget och tecknar dess firma.

Handlingar som enligt denna lag skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

Den verkställande direktören som bolagets ställföreträdare

30 § Den verkställande direktören får alltid företräda bolaget och teckna dess firma beträffande uppgifter som han skall sköta enligt 25 §.

Särskild firmatecknare

31 § Styrelsen får bemyndiga en styrelseledamot, den verkställande direktören eller någon annan att företräda bolaget och teckna dess firma.

Minst en av dem som bemyndigas att företräda bolaget och teckna dess firma skall vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter något annat. I övrigt skall bestämmelserna i 27 och 28 §§ tillämpas på en firmatecknare som inte är styrelseledamot eller verkställande direktör

Styrelsen får när som helst återkalla ett bemyndigande som avses i första stycket.

I bolagsordningen får det föreskrivas att styrelsen inte får meddela ett bemyndigande som avses i första stycket eller att ett sådant bemyndigande får meddelas endast på vissa villkor.

32 § Styrelsen får föreskriva att rätten att företräda bolaget och teckna dess firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Någon annan inskränkning får inte registreras.

Särskild delgivningsmottagare

33 § Om bolaget inte har någon behörig ställföreträdare som är bosatt här i landet, skall styrelsen bemyndiga en i Sverige bosatt person att på bolagets vägnar ta emot delgivning. Ett sådant bemyndigande får inte lämnas till någon som är underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Generella inskränkningar i ställföreträdares kompetens

34 § Styrelsen eller någon annan ställföreträdare för bolaget får inte företa en rättshandling eller någon annan åtgärd som kan ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare.

En ställföreträdare får inte heller följa en anvisning av bolagsstämman eller något annat bolagsorgan, om anvisningen inte gäller därför att den strider mot denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

Kompetensöverskridande

35 § Om styrelsen eller en särskild firmatecknare har företagit en rättshandling för bolaget och därvid har handlat i strid med bestämmelserna i denna lag om bolagsorganens behörighet, gäller rättshandlingen inte mot bolaget. Detsamma är fallet om en verkställande direktör när en rättshandling företogs överskred sin behörighet enligt 30 § och bolaget visar att motparten insåg eller bort inse behörighetsöverskridandet.

En rättshandling gäller inte heller mot bolaget om styrelsen, den verkställande direktören eller en särskild firmatecknare har överskridit sin befogenhet och bolaget visar att motparten insåg eller bort inse befogenhetsöverskridandet. Detta gäller dock inte när styrelsen eller den verkställande direktören har överträtt en föreskrift om föremålet för bolagets verksamhet eller andra föreskrifter som har meddelats i bolagsordningen eller av ett annat bolagsorgan.

Registrering

36 § Bolaget skall för registrering anmäla

1. bolagets postadress,

2. vem som har utsetts till styrelseledamot, styrelsesuppleant, styrelsens ordförande, verkställande direktör och vice verkställande direktör,

3. vem som enligt 33 § har bemyndigats att på bolagets vägnar ta emot delgivning, och

4. av vilka och hur bolagets firma tecknas.

Anmälan skall innehålla uppgift om de i första stycket 2–4 angivna personernas postadress. Om postadressen avviker från personernas hemvist, skall även hemvistet anges. Anmälan skall vidare innehålla uppgift om de angivna personernas personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum. Om en styrelseledamot eller en styrelsesuppleant har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda, skall detta anges.

Anmälan skall göras första gången när bolaget enligt 2 kap. 9 § anmäls för registrering och därefter genast när ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering har ändrats.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

Anmälan av aktieinnehav

37 § En styrelseledamot och en verkställande direktör skall när de tillträder för införing i aktieboken anmäla sitt innehav av aktier i bolaget och i andra bolag inom samma koncern, om det inte har skett dessförinnan. Förändringar i aktieinnehavet skall anmälas inom en månad.

Första stycket gäller inte om anmälningsskyldighet föreligger enligt insiderlagen (1990:1342).

Upplysningsskyldighet i koncernförhållanden

38 § Om ett aktiebolag har blivit moderbolag, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning. Dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för moderbolaget de upplysningar som är nödvändiga för beräkningen av koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet.

9 kap. Bolagsstämma

Utövande av aktieägars beslutanderätt i bolaget

1 § Aktieägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämma.

Rätt att delta i bolagsstämma

2 § Rätten att delta i bolagsstämman tillkommer den aktieägare som på dagen för stämman är införd i aktieboken. I avstämningsbolag gäller i stället att rätten att delta i bolagsstämman tillkommer den som har

upptagits som aktieägare i sådan utskrift av aktieboken som avses i 3 kap. 13 § andra stycket. Prop. 1997/98:99

I bolagsordningen får det bestämmas att en aktieägare får delta i bolagsstämman endast om han anmäler detta till bolaget senast den dag som anges i kallelsen till stämman. Denna dag får inte vara söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton och inte infalla tidigare än femte vardagen före bolagsstämman.

3 § En aktieägare utövar sin rätt vid bolagsstämman antingen personligen eller genom ett ombud med skriftlig, daterad fullmakt. En fullmakt gäller högst ett år från utfärdandet.

Fullmakter får inte samlas in på bolagets bekostnad.

Varje aktieägare eller ombud får vid bolagsstämman medföra högst två biträden. Biträden får yttra sig vid bolagsstämman.

I bolagsordningen får det bestämmas att biträde åt aktieägare får medföras vid bolagsstämman endast om aktieägaren till bolaget anmäler antalet biträden på det sätt som anges i 2 § andra stycket.

Egna aktiers ställning vid bolagsstämman

4 § En aktie som tillhör bolaget eller dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman. En sådan aktie skall inte räknas med när det i denna lag eller i bolagsordningen för giltigt beslut eller för utövande av befogenhet föreskrivs samtycke av ägare till en viss andel av aktierna i bolaget.

Aktieägares rösträtt

5 § En aktieägare får rösta för det fulla antalet aktier som han äger eller företräder, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

6 § Om två eller flera styrelser i allmänna pensionsfonden förvaltar aktier i bolaget, får varje styrelse för sig utöva rösträtt för de aktier styrelsen förvaltar.

Ordinarie bolagsstämma

7 § Inom sex månader från utgången av varje räkenskapsår skall aktieägarna hålla en ordinarie bolagsstämma vid vilken styrelsen skall lägga fram årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i moderbolag, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.

Vid bolagsstämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i moderbolag, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,

2. om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,

3. om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna och den verkställande direktören, Prop. 1997/98:99

4. i annat ärende som ankommer på bolagsstämman enligt denna lag eller bolagsordningen.

I bolagsordningen får det bestämmas att aktieägarna varje år skall hålla ytterligare en eller flera ordinarie bolagsstämmor.

Extra bolagsstämma

8 § Om styrelsen anser att det finns skäl att hålla bolagsstämma före nästa ordinarie bolagsstämma, skall den kalla till extra bolagsstämma.

Styrelsen skall även kalla till extra bolagsstämma, om en revisor i bolaget eller ägarna till minst en tiondel av aktierna skriftligen begär att en sådan stämma sammankallas för ett angivet ändamål. Kallelsen skall i så fall utfärdas inom två veckor från det att begäran kom in till bolaget.

Fortsatt bolagsstämma

9 § Vid bolagsstämman får det beslutas att fortsatt bolagsstämma skall hållas en senare dag.

Ett beslut i en fråga som avses i 7 § andra stycket 1–3 skall anstå till fortsatt bolagsstämma, om majoriteten eller en minoritet med minst en tiondel av samtliga aktier begär det. En sådan bolagsstämma skall hållas minst fyra veckor och högst åtta veckor därefter. Ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om beslut som avses i 7 § andra stycket 1 och 2 skall anstå till fortsatt bolagsstämma, skall styrelsen anmäla detta till registreringsmyndigheten för registrering. Anmälan skall göras inom fyra veckor efter det att beslut om fortsatt bolagsstämma fattades.

Ort för bolagsstämma

10 § Bolagsstämman skall hållas på den ort där styrelsen har sitt säte. I bolagsordningen får det dock bestämmas att den skall eller kan hållas på annan angiven ort i Sverige.

Om extraordinära omständigheter kräver det, får bolagsstämman hållas på annan ort än som anges i första stycket.

11 § En aktieägare som vill få ett ärende behandlat vid en bolagsstämma skall skriftligen begära detta hos styrelsen.

Ärendet skall tas upp vid bolagsstämman, om begäran har kommit in till styrelsen

1. senast en vecka före den tidpunkt då enligt 13 § första stycket kallelse tidigast får utfärdas, eller

2. efter den tidpunkt som anges i 1 men i sådan tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till bolagsstämman.

Sammanställande av bolagsstämma

12 § Styrelsen kallar till bolagsstämma.

Om en bolagsstämma som skall hållas enligt denna lag, bolagsordningen eller ett stämmobeslut inte sammankallas på föreskrivet sätt, skall länsstyrelsen på anmälan av en styrelseledamot, den verkställande direktören, en revisor eller en aktieägare genast på bolagets bekostnad sammankalla stämman på det sätt som anges i 13–16 §§.

Tid och sätt för kallelse

13 § Kallelse till ordinarie bolagsstämma samt kallelse till extra bolagsstämma där fråga om ändring av bolagsordningen kommer att behandlas skall utfärdas tidigast sex veckor och senast fyra veckor före stämman. Kallelse till annan extra bolagsstämma skall utfärdas tidigast sex veckor och senast två veckor före stämman.

I bolagsordningen för ett privat aktiebolag får det bestämmas att kallelse till sådan bolagsstämma som avses i första stycket första meningen får utfärdas senare än vad som där anges, dock senast två veckor före stämman.

Om fortsatt bolagsstämma skall hållas fyra veckor eller senare räknat från och med stämmans första dag, skall det utfärdas en särskild kallelse till den fortsatta bolagsstämman. Därvid skall bestämmelserna i första stycket om tid för kallelse till extra bolagsstämma tillämpas.

Om det enligt bolagsordningen krävs att ett bolagsstämmobeslut fattas vid två bolagsstämmor för att bli giltigt, får kallelse till den andra stämman inte ske innan den första stämman har hållits. I kallelsen till den andra bolagsstämman skall styrelsen ange det beslut som den första stämman har fattat.

14 § Kallelse skall ske enligt bolagsordningen. Styrelsen skall sända skriftlig kallelse till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget, om

1. ordinarie bolagsstämma skall hållas på annan tid än som föreskrivs i bolagsordningen, eller

2. bolagsstämman skall behandla en fråga om

a) sådan ändring av bolagsordningen som avses i 31–33 §§,

- b) bolagets försättande i likvidation, eller
- c) upphörande av bolagets likvidation.

Prop. 1997/98:99

I ett publikt aktiebolag skall kallelse alltid ske genom annonsering i Post- och Inrikes Tidningar och en rikstäckande dagstidning.

Kallelsens innehåll

15 § Kallelsen skall innehålla ett förslag till dagordning för bolagsstämman. I förslaget till dagordning skall styrelsen tydligt ange de ärenden som skall behandlas vid bolagsstämman. Ärendena skall vara numrerade.

Det huvudsakliga innehållet i varje framlagt förslag skall anges, om förslaget inte rör en fråga av mindre betydelse för bolaget. Avser ett ärende ändring av bolagsordningen, skall det huvudsakliga innehållet i förslaget till ändring alltid anges.

Särskilda bestämmelser om innehållet i kallelser finns i 2 § detta kapitel, i 4 kap. 4 § andra stycket, 5 kap. 3 § och 6 kap. 2 § samt i 6 § lagen (1986:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m.

Tillhandahållande av handlingar inför bolagsstämman

16 § Under minst två veckor närmast före den bolagsstämma som avses i 7 § första stycket skall redovisningshandlingar och revisionsberättelse eller kopior av dessa handlingar hållas tillgängliga hos bolaget för aktieägarna. Kopior av handlingarna skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Fel i kallelse m.m.

17 § Om en bestämmelse i denna lag eller bolagsordningen som rör kallelse till bolagsstämman eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i något ärende, får stämman inte besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Bolagsstämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt bolagsordningen skall förekomma vid stämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att en extra bolagsstämma skall sammankallas för att behandla ärendet.

Bolagsstämmans öppnande

18 § Bolagsstämman öppnas av styrelsens ordförande eller av den som styrelsen har utsett. Om det i bolagsordningen har föreskrivits vem som skall vara ordförande vid bolagsstämman, öppnas dock stämman alltid av denne.

Röstlängd

19 § Vid bolagsstämman skall det upprättas en förteckning över närvarande aktieägare, ombud och biträden med uppgift om hur många aktier och röster varje aktieägare och ombud företräder vid stämman (röstlängd). Röstlängden skall upprättas av bolagsstämmans ordförande, om denne har valts av stämman utan omröstning. I annat fall skall röstlängden upprättas av den som har öppnat bolagsstämman.

Röstlängden skall godkännas av bolagsstämman. Den gäller till dess att bolagsstämman har beslutat att ändra den.

Om bolagsstämman skjuts upp till en senare dag än nästföljande vardag, skall en ny röstlängd upprättas.

Hur bolagsstämmans ordförande utses

20 § Ordföranden vid bolagsstämman skall utses av stämman, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Dagordning

21 § Det förslag till dagordning som fogats till kallelsen skall läggas fram för bolagsstämmans godkännande. Ärendenas numrering får inte ändras.

Styrelsens och den verkställande direktörens upplysningsplikt

22 § Styrelsen och den verkställande direktören skall, om någon aktieägare begär det och styrelsen anser att det kan ske utan väsentlig skada för bolaget, vid bolagsstämman lämna upplysningar om

1. förhållanden som kan inverka på bedömningen av ett ärende på dagordningen, och
2. förhållanden som kan inverka på bedömningen av bolagets ekonomiska situation.

I publika aktiebolag är styrelsen och den verkställande direktören skyldiga att lämna upplysningar enligt första stycket 2 endast vid en bolagsstämma där årsredovisningen behandlas.

I koncernbolag avser upplysningsplikten även bolagets förhållande till annat koncernföretag. Om bolaget är moderbolag, avser upplysningsplikten också koncernredovisningen samt sådana förhållanden beträffande dotterföretagen som avses i första stycket.

Om en begärd upplysning kan lämnas endast med stöd av uppgifter som inte är tillgängliga vid bolagsstämman, skall upplysningen inom två veckor därefter hållas skriftligen tillgänglig hos bolaget för aktieägarna samt sändas till den aktieägare som har begärt upplysningen.

23 § Om styrelsen finner att en upplysning som har begärts enligt 22 § inte kan lämnas till aktieägarna utan väsentlig skada för bolaget, skall den aktieägare som har begärt upplysningen omedelbart underrättas om det.

Styrelsen skall lämna upplysningen till bolagets revisorer, om aktieägaren begär det inom två veckor från underrättelsen enligt första stycket. Upplysningen skall lämnas till revisorerna inom två veckor efter aktieägarens begäran om det.

Revisorerna skall inom två veckor efter det att den begärda upplysningen har lämnats till dem avge ett skriftligt yttrande till styrelsen. Av yttrandet skall det framgå om upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande moderbolag, koncernrevisionsberättelsen eller på annat sätt ger anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinran anges i yttrandet.

Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt för aktieägarna hos bolaget och sända en kopia av det till de aktieägare som har begärt upplysningen.

Aktieägars rätt till insyn i aktiebolag med högst tio aktieägare

24 § I ett aktiebolag med högst tio aktieägare gäller utöver vad som följer av 22 och 23 §§ att varje aktieägare och ombud eller biträde som denne anlitar skall ges tillfälle att ta del av räkenskaper och andra handlingar som rör bolagets verksamhet, i den omfattning det behövs för att aktieägaren skall kunna bedöma bolagets ställning och resultat eller ett visst ärende som skall behandlas vid bolagsstämman.

Om det kan ske utan oskäligen kostnader eller besvär, skall styrelsen och den verkställande direktören dessutom på begäran biträda aktieägaren med den utredning som behövs för ändamålet och tillhandahålla behövliga kopior.

Första och andra styckena gäller inte, om det skulle medföra en påtaglig risk för allvarlig skada för bolaget att aktieägaren får del av uppgifter om bolagets verksamhet.

Omröstningsförfarande

25 § Omröstning skall ske om någon av aktieägarna begär det.

26 § Vid omröstning som avser andra beslut än val skall omröstningen ske öppet, om bolagsstämman inte beslutar om sluten omröstning.

Om det vid omröstning som inte avser val uppkommer lika röstetal är ordföranden, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen, skyldig att tillkännage vilken mening han biträder.

27 § Vid val skall omröstning ske öppet. I ett publikt aktiebolag får dock bolagsstämman besluta att omröstningen skall vara sluten. I ett privat aktiebolag skall omröstningen alltid vara sluten om någon röstberättigad begär det.

Majoritetskrav vid andra beslut än val

28 § I ärenden som inte avser val utgörs bolagsstämman beslut av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

Första stycket gäller inte, om annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 4 kap. 2, 14 och 15 §§, 5 kap. 2, 8 och 9 §§, 6 kap. 2 a §, 30–33 §§ i detta kapitel, 14 kap. 11 § samt 17 kap. 1 och 2 §§ får det dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges i nämnda bestämmelser. Beträffande beslut om att entlediga en styrelseledamot som har utsetts av bolagsstämman får längre gående villkor än som anges i första stycket förekomma endast i bolagsordningen för ett privat aktiebolag.

Majoritetskrav vid val

29 § Vid val anses den vald som har fått de flesta rösterna, om inte annat följer av bolagsordningen. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottdragning, om bolagsstämman inte före valet beslutar att en ny omröstning skall genomföras i händelse av lika röstetal.

I bolagsordningen får det inte föreskrivas längre gående villkor än som anges i första stycket första meningen.

Majoritetskrav vid beslut om ändring av bolagsordningen

30 § Ett beslut om ändring av bolagsordningen fattas av bolagsstämman utom i de fall som avses i 4 kap. 13 § andra stycket. Beslutet är giltigt om det har biträts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna, om inte annat följer av 31–33 §§.

31 § I följande fall är ett beslut om ändring av bolagsordningen giltigt endast om det har biträts av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget, nämligen om beslutet när det gäller redan utgivna aktier innebär att

1. aktieägarnas rätt till bolagets vinst eller övriga tillgångar minskas genom en bestämmelse enligt 12 kap. 1 § andra stycket,
2. rätten att förvärva aktier i bolaget inskränks genom ett förbehåll enligt 3 kap. 3 §, eller
3. rättsförhållandet mellan aktier rubbas.

32 § I följande fall är ett beslut om ändring av bolagsordningen giltigt endast om det har biträts av aktieägare med två tredjedelar av de avgivna rösterna och nio tiondelar av de vid bolagsstämman företrädde aktierna, nämligen om beslutet innebär att

1. det antal aktier för vilka aktieägarna får rösta vid bolagsstämman begränsas,
2. av nettovinsten för räkenskapsåret, efter avdrag för vad som går åt för att täcka balanserad förlust, mer än som följer av 12 kap. 4 § första stycket skall avsättas till reservfond eller på annat sätt hållas inne, eller
3. användningen av bolagets vinst eller dess behållna tillgångar vid dess upplösning regleras på annat sätt än som avses i 31 § 1 eller punkten 2 i denna paragraf.

33 § I följande fall är ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som avses i 31 och 32 §§, trots vad som sägs där, giltigt, om det har biträttts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna, nämligen om

1. ändringen försämrar endast viss eller vissa aktiers rätt och samtycke till ändringen lämnas av samtliga vid bolagsstämman närvarande ägare av sådana aktier och dessa ägare tillsammans företräder minst nio tiondelar av alla aktier vars rätt försämras, eller
2. ändringen försämrar endast ett helt aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de vid bolagsstämman företrädde aktierna av detta slag samtycker till ändringen.

Regeringens tillstånd till ändring av bolagsordningen

34 § Om det i bolagsordningen på grund av lag eller annan författning eller efter regeringens medgivande har tagits in en bestämmelse enligt vilken en annan bestämmelse i bolagsordningen inte får ändras utan att regeringen har lämnat tillstånd till det, får inte heller den förstnämnda bestämmelsen ändras utan regeringens tillstånd.

Anmälan och verkställighet av beslut om ändring av bolagsordningen

35 § Ett beslut om ändring av bolagsordningen skall genast anmälas för registrering och får, utom i fall som avses i 18 kap. 6 §, inte verkställas förrän registrering har skett.

Jäv

36 § En aktieägare får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om

1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller någon annan förpliktelse mot bolaget, eller
3. talan eller befrielse som avses i 1 och 2 som gäller någon annan, om aktieägaren i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets.

Bestämmelserna i första stycket om aktieägare tillämpas också på ombud för aktieägare.

Generell inskränkning i bolagsstämman beslutanderätt

37 § Bolagsstämman får inte fatta ett beslut som kan ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare.

Stämmoprotokoll

38 § Genom ordförandens försorg skall protokoll föras vid bolagsstämman.

I protokollet skall antecknas dag och ort för bolagsstämman samt vilka beslut som stämman har fattat. Om ett beslut har fattats genom omröstning, skall i protokollet antecknas vilka yrkanden som har ställts och utfallet av omröstningen. Röstlängden skall tas in i eller fogas som en bilaga till protokollet.

Protokollet skall undertecknas av protokollföraren. Det skall justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet, och minst en av bolagsstämman utsedd justeringsman. Om bolagets styrelse består av en ledamot, vilken äger samtliga aktier i bolaget, behövs inte någon justeringsman.

Senast två veckor efter bolagsstämman skall protokollet hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna. En kopia av protokollet skall sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Protokollen skall förvaras på ett betryggande sätt.

Klander av bolagsstämmobeslut

39 § Om ett bolagsstämmobeslut inte har tillkommit i behörig ordning eller på annat sätt strider mot denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen, får en aktieägare, styrelsen, en styrelseledamot eller den verkställande direktören föra talan mot bolaget om att beslutet skall upphävas eller ändras. Även den som styrelsen obehörigen har vägrat att föra in som aktieägare i aktieboken har rätt att föra en sådan talan.

40 § Talan enligt 39 § skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Om talan inte väcks inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som anges i första stycket när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla aktieägars samtycke,

2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa aktieägare och något sådant samtycke inte har getts, eller

3. kallelse till bolagsstämman inte har skett eller de för bolaget gällande bestämmelserna om kallelse väsentligen har eftersatts.

Bestämmelserna i andra stycket om tiden för att väcka talan gäller inte i fall som avses i 14 kap. 30 § första stycket.

41 § En dom genom vilken bolagsstämman beslut upphävs eller ändras gäller även för de aktieägare som inte har fört talan. Prop. 1997/98:99

Rätten får ändra bolagsstämman beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft.

Styrelsens talan mot bolaget

42 § Om styrelsen vill väcka talan mot bolaget, skall en bolagsstämman sammankallas för val av ställföreträdare som skall föra bolagets talan i tvisten. Stämningen skall delges den valde ställföreträdaren.

Skiljeförfarande

43 § Ett förbehåll i bolagsordningen att tvister mellan bolaget och styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en likvidator eller en aktieägare skall hänskjutas till skiljemän har samma verkan som ett skiljeavtal.

Om styrelsen begär skiljeförfarande mot bolaget, tillämpas 42 §. Är det fråga om klandertalan av styrelsen mot bolagsstämman beslut, är rätten till talan inte förlorad enligt 40 § första stycket, om styrelsen inom där angiven tid har kallat till stämman enligt 42 §.

Om bolaget är ett publikt aktiebolag, gäller inte 23 § första stycket och andra stycket första meningen lagen (1929:145) om skiljemän. I stället skall bolaget svara för ersättningen till skiljemännen. Skiljemännen får dock på yrkande av bolaget förplikta bolagets motpart att helt eller delvis ersätta bolaget för dessa kostnader, om det finns särskilda skäl för det.

10 kap. Revision

Antalet revisorer

1 § Ett aktiebolag skall ha minst en revisor.

2 § För en revisor får en eller flera revisorssuppleanter utses. Vad som sägs i denna lag om revisor skall i tillämpliga delar även gälla suppleant.

Revisorns uppgifter

3 § Revisorn skall granska bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver.

Om bolaget är moderbolag, skall revisorn även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden.

4 § Revisorn skall följa anvisningar som meddelas av bolagsstämman, om de inte strider mot lag, bolagsordningen eller god revisionssed.

5 § Revisorn skall efter varje räkenskapsår lämna en revisionsberättelse till bolagsstämman. Bestämmelser om berättelsens innehåll och den tidpunkt då den skall lämnas till bolagets styrelse finns i 27–33 §§.

Om bolaget är moderbolag, skall revisorn även lämna en koncern-revisionsberättelse enligt bestämmelserna i 34 §.

6 § I samband med revisionen skall revisorn till styrelsen och den verkställande direktören framställa de erinringar och göra de påpekanden som följer av god revisionssed. Bestämmelser om erinringar finns i 35 §.

Tillhandahållande av upplysningar m.m.

7 § Styrelsen och den verkställande direktören skall ge revisorn tillfälle att genomföra granskningen i den omfattning revisorn anser vara nödvändig. De skall lämna de upplysningar och det biträde som revisorn begär.

Samma skyldigheter har styrelsen, den verkställande direktören och revisorn i ett dotterbolag gentemot en revisor i moderbolaget.

Hur revisor utses

8 § En revisor väljs av bolagsstämman.

Om bolaget skall ha flera revisorer, får det i bolagsordningen föreskrivas att en eller flera av dem, dock inte alla, skall utses på annat sätt än genom val på bolagsstämma.

I 9, 24 och 25 §§ finns bestämmelser om att länsstyrelsen i vissa fall skall förordna revisor.

Minoritetsrevisor

9 § En aktieägare kan väcka förslag om att en av länsstyrelsen förordnad revisor skall delta i revisionen tillsammans med övriga revisorer.

Förslaget skall framställas på bolagsstämma där revisorsval skall ske eller förslaget enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Om förslaget biträds av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller till minst en tredjedel av de vid stämman företrädde aktierna och om någon aktieägare framställer en begäran om det till länsstyrelsen, skall länsstyrelsen förordna en revisor.

Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig, innan förordnande meddelas. Förordnandet skall avse tiden till och med ordinarie bolagsstämma under nästa räkenskapsår.

Obehörighetsgrunder

10 § Den som är i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara revisor. Prop. 1997/98:99

Kompetenskrav

11 § Endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor kan vara revisor i ett aktiebolag.

En revisor skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfattningen av bolagets verksamhet fordras för att fullgöra uppdraget.

12 § Minst en av bolagsstämman utsedd revisor skall vara auktoriserad revisor om

1. tillgångarnas nettovärde enligt fastställda balansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger ett gränsbelopp som motsvarar 1 000 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde under den sista månaden av respektive räkenskapsår,

2. antalet anställda hos bolaget under de två senaste räkenskapsåren i medeltal har överstigit 200, eller

3. bolagets aktier eller skuldebrev är noterade vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats.

13 § Bestämmelserna i 12 § gäller även för moderbolag i en koncern om

1. nettovärdet av koncernföretagens tillgångar enligt fastställda koncernbalansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger det gränsbelopp som anges i 12 § 1,

2. antalet anställda vid koncernföretagen under den tid som anges i 1 i medeltal har överstigit 200, eller

3. moderbolaget inte upprättar koncernredovisning och nettovärdet av koncernföretagens tillgångar, enligt fastställda balansräkningar för koncernföretagens två senaste räkenskapsår, på moderbolagets balansdag överstiger det gränsbelopp som anges i 12 § 1.

14 § För ett bolag som omfattas av bestämmelserna i 12 § 1 eller 2 eller 13 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer besluta att bolaget får utse en viss godkänd revisor i stället för en auktoriserad revisor. Ett sådant beslut gäller i högst fem år.

15 § I andra bolag än de som avses i 12 och 13 §§ skall en auktoriserad revisor utses, om ägare till minst en tiondel av samtliga aktier begär det vid den bolagsstämma där revisorsval skall ske.

Jäv

16 § Den får inte vara revisor som

1. äger aktie i bolaget eller annat bolag i samma koncern,

2. är ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i bolaget eller dess dotterföretag eller biträder vid bolagets bokföring eller medelsförvaltning eller bolagets kontroll däröver,

3. är anställd hos eller på annat sätt har en underordnad eller beroende ställning till bolaget eller någon som avses under 2,

4. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll däröver,

5. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under 2 eller är besvägrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller

6. står i låneskuld till bolaget eller ett annat bolag i samma koncern eller har en förpliktelse som ett sådant bolag har ställt säkerhet för.

Den som enligt första stycket inte är behörig att vara revisor i ett moderbolag får inte vara revisor i dess dotterbolag.

Anlitande av biträde

17 § En revisor får vid revisionen inte anlita någon som enligt 16 § inte är behörig att vara revisor. Om bolaget eller dess moderbolag i sin tjänst har anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta den interna revisionen, får revisorn dock vid revisionen anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed.

Revisionsbolag

18 § Till revisor får även ett registrerat revisionsbolag utses.

Bestämmelser om vem som får vara huvudansvarig för revisionen när ett revisionsbolag utses att vara revisor och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer. Följande bestämmelser i detta kapitel tillämpas på den huvudansvarige:

16 § om jäv,

17 § om anlitande av biträde,

36 § om rätt att närvara vid bolagsstämma och

43 § om registrering.

Revisor i dotterföretag

19 § Till revisor i ett dotterföretag bör minst en av moderbolagets revisorer utses.

Revisorns mandattid

20 § Uppdraget som revisor gäller till slutet av den bolagsstämma enligt

Förtida avgång

21 § Ett uppdrag som revisor upphör i förtid, om revisorn eller den som har utsett revisorn anmäler att uppdraget skall upphöra. Anmälan skall göras hos styrelsen. Om en revisor som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, skall han anmäla det också hos den som har utsett honom.

22 § En revisor vars uppdrag upphör i förtid skall genast anmäla detta till registreringsmyndigheten för registrering. Han skall lämna en kopia av anmälan till bolagets styrelse.

Revisorn skall i anmälan lämna en redogörelse för vad han har funnit vid den granskning som han har utfört under den del av löpande räkenskapsår som uppdraget har omfattat. För anmälan gäller vad som föreskrivs i 30 §, 31 § första stycket och 32 § om revisionsberättelse. Registreringsmyndigheten skall sända en kopia av anmälan till skattemyndigheten.

23 § Om en revisors uppdrag upphör i förtid eller om bestämmelserna i 10–16 §§ eller bestämmelser i bolagsordningen hindrar honom att vara revisor och det inte finns någon suppleant, skall styrelsen vidta åtgärder för att en ny revisor utses för den återstående mandattiden.

Länsstyrelseförordnande av revisor

24 § Efter anmälan skall länsstyrelsen förordna revisor,

1. när auktoriserad revisor eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 11 § första stycket och 12–14 §§,
2. när revisorn är obehörig enligt 10 eller 16 § och det inte finns någon behörig revisorssuppleant, eller
3. när en bestämmelse i bolagsordningen om antalet revisorer eller om revisorns behörighet har åsidosatts.

Anmälan enligt första stycket kan göras av var och en. Styrelsen är skyldig att göra anmälan, om inte rättelse utan dröjsmål sker genom den som utser revisor.

25 § Om bolagsstämman, trots en begäran enligt 15 §, inte har utsett någon auktoriserad revisor och om någon aktieägare inom en månad från stämman begär det hos länsstyrelsen, skall länsstyrelsen förordna en sådan revisor.

26 § Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig innan den förordnar en revisor enligt 24 eller 25 §. Förordnandet skall avse tiden till dess annan revisor har blivit utsedd på föreskrivet sätt.

Vid förordnande enligt 24 § första stycket 2 skall länsstyrelsen entlediga den obehörige revisorn.

Revisionsberättelsen

27 § Revisionsberättelsen skall lämnas till bolagets styrelse senast tre veckor före den bolagsstämma som avses i 9 kap. 7 § första stycket.

Revisorn skall på årsredovisningen teckna en hänvisning till revisionsberättelsen.

Revisionsberättelsen skall innehålla uppgift om bolagets firma, organisationsnummer och den räkenskapsperiod som revisionsberättelsen avser.

28 § Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida årsredovisningen har upprättats i överensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisning.

Om det i årsredovisningen inte har lämnats sådana upplysningar som skall lämnas enligt tillämplig lag om årsredovisning, skall revisorn ange detta och, om det kan ske, lämna behövliga upplysningar i sin berättelse.

29 § Revisionsberättelsen skall innehålla uttalanden om huruvida

1. bolagsstämman bör fastställa balansräkningen och resultaträkningen,
2. bolagsstämman bör besluta om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt förslaget i förvaltningsberättelsen, och
3. styrelsen och den verkställande direktören i förekommande fall har upprättat en förteckning enligt 12 kap. 9 § över vissa lån och säkerheter.

Om revisorn anser att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall han anteckna det på årsredovisningen.

30 § Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida styrelseledamöterna och den verkställande direktören bör beviljas ansvarsfrihet gentemot bolaget.

Om revisorn vid sin granskning har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören har företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet, skall det anmärkas i berättelsen. Detsamma gäller om revisorn vid granskningen har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

31 § I revisionsberättelsen skall revisorn anmärka om han har funnit att bolaget inte har fullgjort sin skyldighet

1. att göra skatteavdrag enligt skattebetalningslagen (1997:483),
2. att anmäla sig för registrering enligt 3 kap. 2 § skattebetalningslagen,
3. att lämna skattedeklaration enligt 10 kap. 9 eller 10 § skattebetalningslagen, eller
4. att i rätt tid betala skatter och avgifter som omfattas av 1 kap. 1 och 2 §§ skattebetalningslagen.

Om revisionsberättelsen innehåller en anmärkning om att bolaget inte har fullgjort en skyldighet som avses i första stycket 1–3, skall revisorn genast sända en kopia av revisionsberättelsen till skattemyndigheten.

32 § Utöver vad som följer av 28–31 §§ får en revisor i revisionsberättelsen lämna sådana upplysningar som han anser att aktieägarna bör få kännedom om.

33 § Om en tidigare revisor har gjort en anmälan enligt 22 §, skall en kopia av den fogas till revisionsberättelsen.

Koncernrevisionsberättelsen

34 § I fråga om koncernrevisionsberättelsen gäller 27 § första stycket om tidpunkten för lämnande av revisionsberättelsen samt 28 §, 29 § första stycket 1, 32 och 33 §§ om revisionsberättelsens innehåll.

Koncernrevisionsberättelsen skall innehålla uppgift om moderbolagets firma, organisationsnummer och den räkenskapsperiod som revisionsberättelsen avser.

På koncernredovisningen skall det tecknas en hänvisning till koncernrevisionsberättelsen. Om revisorn anser att koncernbalansräkningen eller koncernresultaträkningen inte bör fastställas, skall också detta antecknas på koncernredovisningen.

Erinringar

35 § Om revisorn har framställt en erinran till styrelsen eller den verkställande direktören, skall den antecknas i ett protokoll eller i en annan handling. Handlingen skall lämnas till styrelsen och bolaget skall förvara den på ett betryggande sätt.

Styrelsen skall ta upp erinran till behandling vid ett sammanträde. Sammanträdet skall hållas inom fyra veckor från det att erinran har överlämnats. Om erinran framställs senast i samband med att revisionsberättelsen avlämnas till bolaget, skall dock sammanträde alltid hållas före den bolagsstämma där revisionsberättelsen läggs fram.

36 § Revisorn har rätt att närvara vid bolagsstämma. Han är skyldig att närvara, om det med hänsyn till ärendena kan anses nödvändigt.

Revisorns tystnadsplikt

37 § En revisor får inte till en enskild aktieägare eller utomstående obehörigen lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han får kännedom om när han fullgör sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget.

Åtgärder vid misstanke om brott

38 § En revisor skall vidta de åtgärder som anges i 39 och 40 §§, om han finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller den verkställande direktören inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt något av följande lagrum:

1. 9 kap. 1, 3 och 9 §§, 10 kap. 1, 3, 4 och 5 §§, 11 kap. 1, 2, 4 och 5 §§, 17 kap. 7 § samt 20 kap. 2 § brottsbalken, och
2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69).

39 § En revisor som finner att det föreligger sådan brottsmisstanke som avses i 38 § skall utan oskäligt dröjsmål underrätta styrelsen om sina iakttagelser.

Någon underrättelse behöver dock inte lämnas, om det kan antas att styrelsen inte skulle vidta några skadeförebyggande åtgärder med anledning av underrättelsen eller en underrättelse av annat skäl framstår som meningslös eller stridande mot syftet med underrättelseskyldigheten.

40 § Senast två veckor efter det att styrelsen har underrättats enligt 39 § första stycket skall revisorn avgå från sitt uppdrag. När han anmäler detta enligt 22 §, skall han i en särskild handling till åklagare redogöra för misstanken samt ange de omständigheter som misstanken grundar sig på.

Vad som sägs i första stycket om avgång och anmälan gäller inte om

1. den ekonomiska skadan av det misstänkta brottet har ersatts och övriga menliga verkningar av gärningen har avhjälpits,
2. det misstänkta brottet redan har anmälts till polismyndighet eller åklagare, eller
3. det misstänkta brottet är obetydligt.

I fall som avses i 39 § andra stycket skall revisorn, om anmälan om det misstänkta brottet inte redan har lämnats till polismyndighet eller åklagare, utan oskäligt dröjsmål avgå från sitt uppdrag och lämna en sådan handling som anges i första stycket.

41 § Revisorn är skyldig att till bolagsstämman lämna alla upplysningar som bolagsstämman begär, i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget.

42 § Revisorn är skyldig att lämna medrevisor, lekmannarevisor, särskild granskare som avses i 11 kap. 21 §, ny revisor och, om bolaget har försatts i konkurs, konkursförvaltaren de upplysningar som behövs om bolagets angelägenheter.

Revisorn är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

Registrering

43 § Bolaget skall för registrering anmäla vem som har utsetts till revisor och, om revisorn är ett registrerat revisionsbolag, vem som är huvudansvarig för revisionen.

Anmälan skall innehålla uppgift om revisorns postadress. Om postadressen avviker från revisorns hemvist, skall även hemvistet anges. Anmälan skall vidare innehålla uppgift om revisorns personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum. Är revisorn ett registrerat revisionsbolag, skall bolagets organisationsnummer anges.

Anmälan skall göras första gången när bolaget enligt 2 kap. 9 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att någon ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

11 kap. Allmän och särskild granskning

Allmän granskning

1 § Om inte annat föreskrivs i bolagsordningen, får det i ett aktiebolag utses en eller flera personer (lekmannarevisorer) att utföra sådan granskning som anges i 4 §.

2 § För en lekmannarevisor får en eller flera suppleanter utses. Vad som sägs i denna lag om lekmannarevisor skall i tillämpliga delar även gälla suppleant.

3 § Bestämmelserna i denna lag om revisorer är inte tillämpliga på lekmannarevisorer.

4 § Lekmannarevisorn skall granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god sed vid detta slag av granskning kräver.

5 § Lekmannarevisorn skall följa de anvisningar som meddelas av bolagsstämman, såvida de inte strider mot lag, bolagsordningen eller god sed.

6 § Lekmannarevisorn skall efter varje räkenskapsår lämna en granskningsrapport till bolagsstämman. Bestämmelser om rapportens innehåll och den tidpunkt då den skall lämnas till bolagets styrelse finns i 14 §.

7 § Lekmannarevisorn får inte underteckna en sådan revisionsberättelse som avses i 10 kap. 5 §.

Tillhandahållande av upplysningar m.m.

8 § Styrelsen och den verkställande direktören skall ge lekmannarevisorn tillfälle att genomföra granskningen i den omfattning lekmannarevisorn anser vara nödvändig. De skall lämna de upplysningar och det biträde som lekmannarevisorn begär.

Samma skyldigheter har styrelsen, den verkställande direktören, revisorn och lekmannarevisorn i ett dotterbolag gentemot en lekman-revisor i moderbolaget.

Hur lekmannarevisor utses

9 § En lekmannarevisor väljs av bolagsstämman, om inte bolagsordningen innehåller bestämmelser om att denne skall utses på annat sätt.

Obehörighetsgrunder

10 § Den som är underårig eller i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara lekmannarevisor.

Jäv

11 § Den får inte vara lekmannarevisor som

1. äger aktie i bolaget eller annat bolag i samma koncern,

2. är ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i bolaget eller dess dotterföretag eller biträder vid bolagets bokföring eller medelsförvaltning eller bolagets kontroll däröver,

3. är anställd hos eller på annat sätt har en underordnad eller beroende ställning till bolaget eller någon som avses under 2,

4. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll däröver,

5. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under 2 eller är besvägrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller

6. står i låneskuld till bolaget eller ett annat bolag i samma koncern eller har en förpliktelse som ett sådant bolag har ställt säkerhet för.

Den som enligt första stycket inte är behörig att vara lekmannarevisor i ett moderbolag får inte vara lekmannarevisor i dess dotterbolag.

Anlitande av biträde

12 § En lekmannarevisor får vid granskningen inte anlita någon som enligt 11 § inte är behörig att vara lekmannarevisor. Om bolaget eller dess moderbolag i sin tjänst har anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta den interna revisionen, får lekmannarevisorn dock vid granskningen anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god sed.

Lekmannarevisorns avgång

13 § Ett uppdrag som lekmannarevisor upphör, om lekmannarevisorn eller den som har utsett lekmannarevisorn anmäler att uppdraget skall upphöra. Anmälan skall göras hos styrelsen. Om en lekmannarevisor som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, skall han anmäla det också hos den som har utsett honom.

Lekmannarevisorns granskningsrapport

14 § Granskningsrapporten skall lämnas till bolagets styrelse senast tre veckor före den bolagsstämma som avses 9 kap. 7 § första stycket.

I rapporten skall lekmannarevisorn uttala sig om sådana förhållanden som avses i 4 § och om sådana förhållanden som han har varit skyldig att granska enligt 5 §. Om lekmannarevisorn finner anledning till anmärkning mot någon styrelseledamot eller mot den verkställande direktören, skall han upplysa om detta i rapporten och lämna uppgift om anledningen till anmärkningen.

En lekmannarevisor får i granskningsrapporten lämna även andra upplysningar som han anser att aktieägarna bör få kännedom om.

15 § Granskningsrapporten skall hållas tillgänglig för och sändas till aktieägare på samma sätt som anges i 9 kap. 16 § samt läggas fram på bolagsstämman. Prop. 1997/98:99

Om bolagets verksamhet är reglerad i lag eller annan författning eller om staten som ägare eller genom tillskott av anslagsmedel eller genom avtal eller på något annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten, skall granskningsrapporten hållas tillgänglig hos bolaget för samtliga som vill ta del av den.

Lekmannarevisorns närvaro vid bolagsstämma

16 § Lekmannarevisorn har rätt att närvara vid bolagsstämma. Han är skyldig att närvara, om det med hänsyn till ärendena kan anses nödvändigt.

Lekmannarevisorns tystnadsplikt

17 § Lekmannarevisorn får inte till en enskild aktieägare eller utomstående obehörigen lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han får kännedom om när han fullgör sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget.

Lekmannarevisorns upplysningsplikt

18 § Lekmannarevisorn är skyldig att till bolagsstämman lämna alla upplysningar som bolagsstämman begär, i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget.

19 § Lekmannarevisorn är skyldig att lämna bolagets revisor, annan lekmannarevisor, särskild granskare som avses i 21 § och, om bolaget har försatts i konkurs, konkursförvaltaren de upplysningar som behövs om bolagets angelägenheter.

Lekmannarevisorn är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

Registrering

20 § Bolaget skall för registrering anmäla vem som har utsetts till lekmannarevisor.

Anmälan skall innehålla uppgift om lekmannarevisorns postadress. Om postadressen avviker från lekmannarevisorns hemvist, skall även hemvistet anges. Anmälan skall vidare innehålla uppgift om lekmannarevisorns personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum.

Anmälan skall göras genast efter det att lekmannarevisor har utsetts och därefter genast efter det att någon ändring har inträffat i förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering. Prop. 1997/98:99

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

Särskild granskning

21 § En aktieägare kan väcka förslag om särskild granskning av bolagets förvaltning och räkenskaper under en viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i bolaget.

Förslaget skall framställas på ordinarie bolagsstämma eller på den stämma där ärendet enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Om förslaget biträds av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller till minst en tredjedel av de vid stämman företrädde aktierna, skall länsstyrelsen på begäran av en aktieägare förordna en eller flera särskilda granskare. Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig innan den förordnar särskild granskare.

Följande bestämmelser skall tillämpas på en särskild granskare:

8 § om tillhandahållande av upplysningar m.m.,

10 § om obehörighetsgrunder,

11 § om jäv,

12 § om anlitande av biträde,

16 § om rätt att närvara på stämma,

17 § om tystnadsplikt,

18 och 19 §§ om upplysningsplikt samt

10 kap. 18 § om revisionsbolag.

Yttrandet över den särskilda granskningen

22 § Den särskilde granskaren skall avge ett yttrande över sin granskning. Yttrandet skall hållas tillgängligt för och sändas till aktieägare på samma sätt som anges i 9 kap. 16 § samt läggas fram på bolagsstämman.

Samma rätt som en aktieägare har att ta del av yttrandet har den som inte längre är aktieägare men var upptagen i röstlängden för den stämma där frågan om särskild granskare behandlades.

12 kap.

5 §⁵

Sker utbetalning till aktieägare i strid mot denna lag, skall mottagaren återbära vad han har uppburit med ränta beräknad enligt 5 § räntelagen (1975:635) från det att utdelningen uppburits till dess att ränta skall betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. Om utbetalningen har skett i form av vinstutdelning, är dock mottagaren återbäringsskyldig endast om bolaget visar att han insåg eller bort inse att utbetalningen stred mot denna lag.

För brist som uppkommer vid För brist som uppkommer vid

⁵ Senaste lydelse 1994:802.

återbäringen är de som medverkat till beslutet om utbetalningen eller verkställande därav eller till upprättande eller fastställande av en till grund för beslutet liggande oriktig balansräkning ansvariga enligt 15 kap. 1–4 §§.

återbäringen är de som medverkat till beslutet om utbetalningen eller verkställande därav eller till upprättande eller fastställande av en till grund för beslutet liggande oriktig balansräkning ansvariga enligt 15 kap. 1–6 §§.

13 kap.

12 §⁶

Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge årsredovisning, som läggs fram på ordinarie bolagsstämma för godkännande. I fråga om stämman och redovisningen skall 9 kap. 5 § *andra stycket 1 och 2* denna lag samt 5 kap. 17–23 §§, 6 kap. 2 § och bestämmelserna om finansieringsanalys i 2 kap. 1 § tredje stycket och 6 kap. 3 § årsredovisningslagen (1995:1554) inte tillämpas. I förekommande fall behöver inte heller bestämmelserna i 5 kap. 2 § 3 och 6 kap. 3 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag tillämpas.

I balansräkningen upptages det egna kapitalet i en post, varvid aktiekapitalet anges inom linjen, i förekommande fall fördelat på olika aktieslag.

Tillgång får ej upptagas till högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om tillgång kan beräknas inbringa väsentligt högre belopp än det i balansräkningen upptagna värdet eller om för skuld och likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från redovisad avsättning eller skuld, skall det beräknade beloppet anges inom linjen vid tillgångs-, avsättnings- eller skuldposten.

14 §

Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge slutredovisning för sin förvaltning genom förvaltningsberättelse rörande likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla redogörelse för skiftet. Vid berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall avlämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det revisionsberättelsen Efter det att revisionsberättelsen

⁶ Senaste lydelse 1995:1555.

avlämnats till likvidatorerna skall *har* avlämnats till likvidatorerna
 dessa genast kalla aktieägarna till *skall* dessa genast kalla aktieägarna
 bolagsstämma för granskning av *till* bolagsstämma för granskning av
 slutredovisningen. Slutredovis- *slutredovisningen.* Slutredovis-
 ningen med bifogade redovisnings- *ningen med bifogade redovisnings-*
 handlingar och revisionsberättelsen *handlingar och revisionsberättelsen*
 skall hållas tillgängliga för och *skall* hållas tillgängliga för och *i*
 sändas till aktieägare enligt 9 kap. 9 *kopia* sändas till aktieägare enligt 9
 § *fjärde stycket* samt *framläggas på* kap. 16 § samt *läggas fram vid*
 stämman. *Föreskrifterna i 9 kap. 5* stämman. *Därvid skall 9 kap. 7 §*
 § *andra stycket 3 och tredje stycket* *andra stycket 3 och 9 kap. 9 §*
äger motsvarande tillämpning. *andra stycket tillämpas.*

15 §

När likvidatorerna framlagt slutredovisning är bolaget upplöst.
 Anmälan därom skall genast göras för registrering.

Utan hinder av vad i första Ägare till minst en tiondel av
 stycket sägs kan ägare till en samtliga aktier kan trots
 tiondel av samtliga aktier hos *bestämmelserna i första stycket* hos
 likvidatorerna *påkalla* bolags- likvidatorerna *begära* bolags-
 stämma för behandling av fråga om stämma för behandling av fråga om
 talan enligt 15 kap. 5 §. talan enligt 15 kap. 7 §. *Därvid*
Bestämmelsen i 9 kap. 8 § andra skall 9 kap. 12 § *andra stycket*
meningen äger motsvarande tillämpas.
tillämpning.

Om likvidatorerna finner att bolaget är på obestånd och inte kan betala
 likvidationskostnaderna, skall de ansöka om att bolaget försätts i
 konkurs.

14 kap.

20 §⁷

När en anmälan enligt 19 § har registrerats, är överlåtande bolag upplöst.
 Överlåtande bolags tillgångar och skulder med undantag för
 skadeståndsanspråk enligt 15 kap. 1–3 §§ övergår samtidigt till det
 övertagande bolaget och aktieägare i överlåtande bolag blir, om aktier ingår
 i fusionsvederlaget, aktieägare i det övertagande bolaget.

Utan hinder av första stycket Ägare till minst en tiondel av
 kan ägare till en tiondel av *samtliga aktier i ett överlåtande*
 samtliga aktier i ett överlåtande *bolag* kan trots *bestämmelserna i*
 bolag hos styrelsen begära att det *första stycket* hos styrelsen begära
 hålls bolagsstämma för behand- att det hålls bolagsstämma för
 ling av fråga om talan enligt 15 behandling av fråga om talan
 kap. 5 §. Därvid skall 9 kap. 8 § enligt 15 kap. 7 §. Därvid skall 9
 andra *meningen* tillämpas. Om kap. 12 § *andra stycket* tillämpas.
 sådan talan väcks, gäller 13 kap. Om sådan talan väcks, gäller 13
 16 § i tillämpliga delar. kap. 16 § i tillämpliga delar.

30 §⁸

⁷ Senaste lydelse 1994:802.

Talan om upphävande av stämmobeslut om godkännande av fusionsplan skall i fall som avses i 9 kap. 17 § tredje stycket väckas inom sex månader från beslutet. Väcks inte talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Om rätten genom lagakraftvunnet avgörande bifallit en talan om upphävande av stämmobeslut om godkännande av fusionsplan, skall fusionen gå åter även om överlåtande bolag har upplösts. För förpliktelser som har uppkommit genom någon åtgärd på det övertagande bolagets vägnar sedan överlåtande bolag upplösts men innan rättens avgörande har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar, svarar de överlåtande bolagen och, vid absorption, det övertagande bolaget solidariskt.

15 kap. Skadestånd m.m.

Stiftares, styrelseledamots och verkställande direktörs skadeståndsansvar

1 § En stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som när han fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget, skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas en aktieägare eller någon annan genom överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

Revisors, lekmannarevisors och särskild granskares skadeståndsansvar

2 § En revisor, lekmannarevisor eller särskild granskare är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han skall även ersätta skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare. I fall som avses i 10 kap. 40 § svarar dock revisorn endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hans medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

Om ett registrerat revisionsbolag är revisor eller särskild granskare, är det detta bolag och den för revisionen eller granskningen huvudansvarige som är ersättningsskyldiga.

Aktieägares skadeståndsansvar

3 § En aktieägare skall ersätta skada som han uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar bolaget, en aktieägare eller någon annan genom att medverka till överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

⁸ Senaste lydelse 1994:802.

Aktieägares inlösenskyldighet vid missbruk m.m.

4 § Om det är motiverat med hänsyn till faran för fortsatt missbruk och förhållandena i övrigt, är en aktieägare som avses i 3 § också skyldig att lösa in skadelidande aktieägares aktier. Lösenbeloppet skall bestämmas till ett belopp som är skäligt med hänsyn till bolagets ställning och övriga omständigheter.

Jämkning

5 § Om någon är ersättningsskyldig enligt 1–3 §§, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.

Gemensamt skadeståndsansvar

6 § Om flera skall ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån inte skadeståndsskyldigheten har jämkats för någon av dem enligt 5 §. Vad någon av dem har betalat i skadestånd får han återkräva av de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

Talan om skadestånd till bolaget

7 § Talan om skadestånd till bolaget enligt 1–3 §§ får väckas, om majoriteten eller en minoritet bestående av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier vid bolagsstämma har biträtt ett förslag om att väcka en skadeståndstalan eller, när det gäller en styrelseledamot eller den verkställande direktören, har röstat mot ett förslag om ansvarsfrihet.

8 § En uppgörelse i fråga om skadeståndsskyldighet till bolaget får träffas endast av bolagsstämman och endast under förutsättning att inte ägare till minst en tiondel av samtliga aktier röstar mot förslaget om uppgörelse.

Om en aktieägare för skadeståndstalan för bolagets räkning, får en uppgörelse inte träffas utan hans samtycke.

9 § Ägare till minst en tiondel av samtliga aktier får föra talan om skadestånd till bolaget. Om en aktieägare sedan talan har väckts avstår från talan, kan de övriga ändå fullfölja denna.

Den som har väckt talan svarar för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning av bolaget för kostnader som täcks av vad som har kommit bolaget till godo genom rättegången.

Tiden för väckande av talan

10 § Talan för bolagets räkning mot en styrelseledamot eller den verkställande direktören om skadestånd på grund av beslut eller åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på bolagsstämman.

11 § Har bolagsstämman beslutat att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra en skadeståndstalan utan att aktieägare till sådant antal som anges i 7 § har röstat emot det eller har tiden för att väcka talan gått ut enligt 10 §, får talan enligt 7 eller 9 § ändå väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på annat sätt inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter till bolagsstämman om det beslut eller den åtgärd som talan grundas på.

Att tiden för väckande av talan kan vara begränsad även i fall som avses i första stycket framgår av 13 §.

12 § Styrelsen får trots bestämmelserna i 7–11 §§ föra en skadeståndstalan som grundas på brott.

13 § Talan för bolagets räkning enligt 1–3 §§ som inte grundas på brott får inte väckas mot

1. en stiftare sedan fem år har förflutit från det att beslut om bolagets bildande fattades på konstituerande stämma,

2. en styrelseledamot eller den verkställande direktören sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår då beslut eller åtgärder som talan grundas på, fattades eller vidtogs,

3. en revisor sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår som revisionsberättelsen avser,

4. en lekmannarevisor sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår som granskningsrapporten avser,

5. en särskild granskare sedan fem år har förflutit från den dag när yttrandet över den särskilda granskningen lades fram på stämman,

6. en aktieägare sedan två år har förflutit från beslut eller åtgärder som talan grundas på.

14 § Om bolaget har försatts i konkurs efter en ansökan som har gjorts innan den tid som anges i 13 § har gått ut, får konkursboet föra talan enligt 1–3 §§ trots att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 7, 8 eller 10 §. Efter utgången av den tid som anges i 13 § får en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från edgångssammanträde.

18 kap.

4 §⁹

Har sökande vid anmälan för registrering ej iakttagit vad som är föreskrivet om anmälan, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidtaga rättelse. Detsamma gäller, om registreringsmyndigheten finner att beslut som anmäles för registrering eller handling som bifogas anmälningen ej har tillkommit i behörig ordning eller till sitt innehåll strider mot lag eller annan författning eller mot bolagsordningen eller har i något viktigare hänseende otydlig eller vilseledande avfattning. Underlåter sökanden att efterkomma föreläggandet, skall anmälningen avskrivas. Underrättelse om denna påföljd skall intagas i föreläggande. Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om anledning ej förekommer att ge sökanden nytt föreläggande.

Bestämmelserna i första stycket *Bestämmelserna i första stycket utgör ej hinder för registrering av* *hindrar inte registrering av ett bolagsstämmobeslut, om rätten till bolagsstämmobeslut, om rätten till talan mot beslutet gått förlorad talan mot beslutet har gått förlorad enligt 9 kap. 17 § andra stycket.* enligt 9 kap. 40 § första stycket.

Registreringsmyndigheten skall genast skriftligen underrätta bolaget när registreringsmyndigheten fattar beslut enligt 4 kap. 13 § andra stycket, 6 kap. 7 § tredje stycket, 13 kap. 6 a eller 18 §, 14 kap. 15 § första stycket, 21 eller 29 § eller 19 kap. 2 §.

4 a §¹⁰

Om styrelseledamot, verkställande direktör, särskild firma- Om styrelseledamot, verkställande direktör, särskild firma-tecknare eller annan ställföreträdare tecknare, annan ställföreträdare för för bolaget har försatts i konkurs, bolaget, *revisor eller lekmanna-* fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § *revisor* har försatts i konkurs, fått föräldrabalken eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § näringsförbud, skall registrerings- föräldrabalken eller fått näringsmyndigheten avföra ställföreträdaren ur aktiebolagsregistret. *heten avföra ställföreträdaren, Avregistreringen skall vid beslut revisorn eller lekmannarevisorn ur om konkurs eller tillfälligt näringsaktiebolagsregistret. Detsamma förbud ske omedelbart. I övrigt gäller om godkännandet eller skall avregistrering ske sedan auktorisationen för en revisor beslutet har vunnit laga kraft. upphör att gälla.*

⁹ Senaste lydelse 1995:1555.

¹⁰ Senaste lydelse 1994:802.

Avregistreringen skall vid beslut om konkurs eller tillfälligt näringsförbud ske omedelbart. *Avregistreringen skall också ske omedelbart om det i samband med ett beslut att avslå ansökan om fortsatt godkännande eller auktorisation av revisor eller ett beslut att upphäva godkännande eller auktorisation av revisor har bestämts att beslutet skall gälla omedelbart.* I övrigt skall avregistrering ske sedan beslutet har vunnit laga kraft.

7 §¹¹

En myndighets beslut i tillstånds- ärende enligt 2 kap. 1 §, 8 kap. 4 eller 11 §, 10 kap. 2 eller 3 § eller 26 eller 31 §, 10 kap. 14 § eller 12 kap. 8 § får överklagas till regeringen.

Länsstyrelsens beslut enligt denna lag i annat fall än enligt första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Ett beslut av registreringsmyndigheten att avskriva anmälan eller vägra registrering enligt 4 § första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag. Detsamma gäller ett sådant beslut av registreringsmyndigheten som avses i 4 a §, 4 kap. 13 § andra stycket, 6 kap. 7 § tredje stycket, 13 kap. 18 §, 14 kap. 15 § första stycket, 21 och 29 §§ samt 19 kap. 2 §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

19 kap.

1 §¹²

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen bryter mot 1 kap. 4 §,
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok, förteckning enligt 3 kap. 12 § eller hålla aktiebok tillgänglig,
3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 12 § tredje stycket, 8 kap. 8 § andra stycket, 8 kap. 15 § andra meningen eller 9 § första meningen, 17 § första stycket eller stycket andra eller tredje meningen, 18 § andra stycket.

4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 12 kap. 7 eller 9 §.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 12 kap. 7 § ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

I fall som avses i 10 kap. 13 § första stycket skall inte följa ansvar och 11 kap. 17 § skall inte följa

¹¹ Senaste lydelse 1995:1555.

¹² Senaste lydelse 1994:802.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

2. Om det i lag eller annan författning hänvisas till en bestämmelse som har ersatts genom en bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

3. Anmälan för registrering enligt 8 kap. 36 § första stycket 2 av styrelsens ordförande som har utsetts före lagens ikraftträdande behöver inte göras förrän bolaget anmäler ändring av annat förhållande som avses i den punkten. Anmälan skall dock alltid ske före utgången av år 1999.

4. Vid registrering och verkställande av bolagsstämmobeslut som har fattats före lagens ikraftträdande samt vid talan mot sådant beslut gäller äldre bestämmelser. Detsamma gäller beslut som styrelsen har fattat före ikraftträdandet.

5. Om en bolagsordning efter lagens ikraftträdande strider mot någon bestämmelse i denna lag, skall styrelsen till den första ordinarie bolagsstämman lägga fram förslag om sådan ändring av bolagsordningen att denna stämmer överens med bestämmelsen. Kallelse till den stämman skall ske i enlighet med äldre bestämmelser.

6. I fråga om bolag som har bildats före utgången av år 1998 gäller 9 kap. 3 § första stycket i dess äldre lydelse till utgången av år 2000.

Om bolagsstämman före utgången av år 2000 skall pröva en fråga om att i bolagsordningen införa en bestämmelse som motsvarar 9 kap. 3 § första stycket i dess äldre lydelse, behöver någon skriftlig kallelse enligt 9 kap. 14 § första stycket andra meningen inte ske. Beslutet är giltigt om det har biträttits av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädade aktierna.

7. 10 kap. 3 § får tillämpas i sin äldre lydelse till dess att ny revisor utsetts, dock längst till utgången av år 1999.

8. Intill utgången av år 1999 får en revisor trots bestämmelserna i 10 kap. 20 § utses för en kortare mandattid än fyra år.

Om ett revisorsuppdrag som har getts före lagens ikraftträdande gäller för viss tid, består det till utgången av mandattiden. Om det gäller tills vidare, består det till utgången av den första ordinarie bolagsstämma som hålls efter den 1 januari 2000.

9. Beträffande tiden för väckande av talan om anspråk på skadestånd till bolaget enligt 15 kap. 1 och 2 §§ gäller äldre bestämmelser, om anspråket har uppkommit före lagens ikraftträdande.

2.2 Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

Prop. 1997/98:99

Härigenom föreskrivs i fråga om årsredovisningslagen (1995:1554) dels att 2 kap. 1 §, 3 kap. 7 §, 7 kap. 3 och 7 §§, 8 kap. 2, 6 och 15 §§ och 9 kap. 1 och 3 §§ skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 5 kap. 19 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §

Utöver årsbokslut enligt 11 § bokföringslagen (1976:125) skall bolag för varje räkenskapsår upprätta årsredovisning enligt denna lag.

Årsredovisningen skall bestå av

1. balansräkning,
2. resultaträkning,
3. noter, och
4. förvaltningsberättelse.

Om bolaget är ett sådant bolag som avses i 10 kap. 3 § *andra stycket* aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § första stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag, skall det i årsredovisningen även ingå en finansieringsanalys.

Om bolaget är ett sådant bolag som avses i 10 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § första stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag, skall det i årsredovisningen även ingå en finansieringsanalys

3 kap.

7 §

Om det är motiverat av konkurrensskäl och regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer medger det, får posterna 1–6 i bilaga 3 respektive posterna 1–3 och 6 i bilaga 4 slås samman till en post benämnd bruttovinst eller bruttoförlust. Detta gäller dock inte om bolaget är ett sådant bolag som avses i 10 kap. 3 § *andra stycket* aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § första stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag.

Ett bolag som slår samman poster enligt första stycket skall i en not upplysa om skälen för detta.

Om det är motiverat av konkurrensskäl och regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer medger det, får posterna 1–6 i bilaga 3 respektive posterna 1–3 och 6 i bilaga 4 slås samman till en post benämnd bruttovinst eller bruttoförlust. Detta gäller dock inte om bolaget är ett sådant bolag som avses i 10 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § första stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag.

5 kap.

I aktiebolag skall upplysning lämnas om den sammanlagda på räkenskapsåret belöpande ersättningen till var och en av bolagets revisorer och de revisionsföretag där revisorerna verkar. Särskild uppgift skall lämnas om hur stor del av ersättningen som avser andra uppdrag än revisionsuppdraget.

7 kap.**3 §**

Koncernredovisningen skall bestå av

1. koncernbalansräkning,
2. koncernresultaträkning,
3. noter, och
4. förvaltningsberättelse.

Om moderbolaget är ett sådant bolag som avses i 10 kap. 3 § *fjärde stycket* aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § andra stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag, skall det i koncernredovisningen även ingå en finansieringsanalys.

Om moderbolaget är ett sådant bolag som avses i 10 kap. 13 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § andra stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag, skall det i koncernredovisningen även ingå en finansieringsanalys.

7 §

Koncernbalansräkningen och koncernresultaträkningen skall var för sig utgöra en sammanställning av balansräkningarna respektive resultaträkningarna för moderbolaget och de dotterföretag som omfattas av koncernredovisningen. Sammanställningen skall göras med tillämpning av 8–12 §§ och 17–23 §§. Vid redovisningen av andelar i andra företag än dotterföretag skall 24–29 §§ beaktas. I övrigt tillämpas 3 kap.

Vad som i aktiebolag har avsatts till kapitalandelsfonden enligt 27 § andra stycket skall redovisas som en särskild post under A IV i koncernbalansräkningen. Sådant belopp skall anses som bundet eget kapital.

När 3 kap. 6 § andra stycket tillämpas skall vad som där sägs om antalet anställda och tillgångarnas nettovärde avse koncernen som helhet.

Bestämmelsen i 3 kap. 7 § gäller inte om koncernen är en sådan koncern som avses i 10 kap. 3 § *fjärde stycket* aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § andra stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag.

Bestämmelsen i 3 kap. 7 § gäller inte om koncernen är en sådan koncern som avses i 10 kap. 13 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § andra stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag.

I ett aktiebolag skall årsredovisningen för det förflutna räkenskapsåret lämnas till revisorerna senast *en månad* före ordinarie bolagsstämma. I ett handelsbolag skall årsredovisningen lämnas till revisorerna senast fyra månader efter räkenskapsårets utgång.

I ett aktiebolag skall årsredovisningen för det förflutna räkenskapsåret lämnas till revisorerna *och lekmannarevisorerna* senast *sex veckor* före *den* ordinarie bolagsstämma *där årsredovisningen skall behandlas*. I ett handelsbolag skall årsredovisningen lämnas till revisorerna senast fyra månader efter räkenskapsårets utgång.

Ett aktiebolag skall betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 5 § inte har kommit in till registreringsmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Har bolaget inom denna tid gjort anmälan enligt 9 kap. 5 § *fjärde* stycket aktiebolagslagen (1975:1385), skall dock bolaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften skall uppgå till 10 000 kr för publika aktiebolag och 5 000 kr för privata aktiebolag.

Ett aktiebolag skall betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 5 § inte har kommit in till registreringsmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Har bolaget inom denna tid gjort anmälan enligt 9 kap. 9 § *tredje* stycket aktiebolagslagen (1975:1385), skall dock bolaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften skall uppgå till 10 000 kr för publika aktiebolag och 5 000 kr för privata aktiebolag.

Om de handlingar som anges i 5 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till bolaget om beslut om förseningsavgift enligt första stycket, skall bolaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 10 000 kr för publika aktiebolag och 5 000 kr för privata aktiebolag.

Om de handlingar som anges i 5 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till bolaget om beslut om förseningsavgift enligt andra stycket, skall bolaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 20 000 kr för publika aktiebolag och 10 000 kr för privata aktiebolag.

Om ett bolag publicerar sin årsredovisning i ofullständigt skick, skall det av publikationen framgå att den inte är fullständig. Det skall också anges om den fullständiga årsredovisningen har getts in till registreringsmyndigheten.

En årsredovisning får, när den publiceras i ofullständigt skick, inte åtföljas av revisions-

En årsredovisning får, när den publiceras i ofullständigt skick, inte åtföljas av revisions-

berättelsen. Publikationen skall i stället innehålla revisorns uttalande om att den fullständiga årsredovisningen har upprättats enligt lag, liksom uppgift om anmärkningar enligt 10 kap. 10 § *andra-fjärde styckena* aktiebolagslagen (1975:1385) och 4 kap. 10 § *andra-fjärde styckena* lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag. Om revisionsberättelse inte har lämnats, skall detta förhållande liksom skälen för det anges.

berättelsen. Publikationen skall i stället innehålla revisorns uttalande om att den fullständiga årsredovisningen har upprättats enligt lag, liksom uppgift om anmärkningar enligt 10 kap. 28, 30 och 31 §§ aktiebolagslagen (1975:1385) och 4 kap. 10 § *andra-fjärde styckena* lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag. Om revisionsberättelse inte har lämnats, skall detta förhållande liksom skälen för det anges.

9 kap.

1 §

Ett bolag skall minst en gång under ett räkenskapsår som omfattar mer än tio månader lämna en särskild redovisning (delårsrapport), om bolaget är skyldigt att ha auktoriserad revisor enligt 10 kap. 3 § *andra eller fjärde stycket* aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § första eller andra stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag.

Ett bolag skall minst en gång under ett räkenskapsår som omfattar mer än tio månader lämna en särskild redovisning (delårsrapport), om bolaget är skyldigt att ha auktoriserad revisor enligt 10 kap. 12 eller 13 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § första eller andra stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag.

Delårsrapporten skall avse bolagets verksamhet från räkenskapsårets början. Minst en rapport skall omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret.

I ett aktiebolag skall delårsrapporten lämnas av styrelsen eller, om styrelsen bestämmer det, av verkställande direktören.

3 §

I en delårsrapport skall det översiktligt redogöras för verksamheten och resultatutvecklingen samt för investeringar och förändringar i likviditet och finansiering sedan föregående räkenskapsårs utgång. Vidare skall det lämnas beloppsuppgifter om nettoomsättningen och resultatet före bokslutsdispositioner och skatt under rapportperioden. Om det finns särskilda skäl, får en ungefärlig beloppsuppgift om resultatet lämnas. Bestämmelserna i 6 kap. 1 § *andra stycket* 1 och 2 gäller också i fråga om delårsrapport.

Om en koncern är av sådan storlek som anges i 10 kap. 3 § *fjärde stycket* aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § *andra stycket* lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag, skall moderbolaget i delårs-

Om en koncern är av sådan storlek som anges i 10 kap. 13 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § *andra stycket* lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag, skall moderbolaget i delårsrapporten, utöver

rapporten, utöver uppgifter om moderbolaget, lämna uppgifter för koncernen motsvarande vad som sägs i första stycket. Uppgifter om nettoomsättning och resultat skall avse beloppen efter avdrag för interna poster inom koncernen och vara beräknade med hänsyn tagen till internvinsteliminering.

uppgifter om moderbolaget, lämna uppgifter för koncernen motsvarande vad som sägs i första stycket. Uppgifter om nettoomsättning och resultat skall avse beloppen efter avdrag för interna poster inom koncernen och vara beräknade med hänsyn tagen till internvinsteliminering.

Prop. 1997/98:99

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

2. Bestämmelserna i 5 kap. 19 a § och 8 kap. 2 § skall tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 1998.

2.3 Förslag till lag om ändring lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag

dels att 4 kap. 6 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 4 kap. 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

1 a §

Endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor kan vara revisor i handelsbolag som är skyldiga att upprätta årsredovisning enligt årsredovisningslagen (1995:1554) och i hypoteksinstitut som är skyldiga att upprätta årsredovisning enligt lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

6 §

På anmälan skall länsstyrelsen förordna behörig revisor,

1. när revisor inte är utsedd,
2. när auktoriserad revisor eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 3 §,
3. när revisor är obehörig enligt 2 § första stycket eller 4 § första eller andra stycket, eller
4. när beslut av den årsredovisningsskyldige om antalet revisorer eller om revisors behörighet har åsidosatts.

Anmälan kan göras av envar. Den som svarar för förvaltningen av företagets angelägenheter är skyldig att göra anmälan, om han inte själv skall utse revisor och rättelse ej sker utan dröjsmål genom den som utser revisorn.

Förordnande enligt första stycket skall meddelas efter hörande av den årsredovisningsskyldige och skall avse tid till dess en annan revisor har blivit utsedd i föreskriven ordning. Vid förordnande enligt första stycket 3 skall länsstyrelsen entlediga den obehörige revisorn.

¹ Jfr rådets direktiv 84/253/EEG om godkännande av personer som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper (EGT nr L 126, 12.5.1984, s. 20, Celex 389L0048).

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Prop. 1997/98:99

2. I fråga om revisorer som har utsetts före lagens ikraftträdande gäller 4 kap. 1 a § först efter utgången av år 1999.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

Prop. 1997/98:99

Härigenom föreskrivs¹ att 2 kap. 4, 5 a och 5 b §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §²

Ett värdepappersbolag skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Bolaget skall ha en verkställande direktör.

I ett värdepappersbolag skall minst en av stämman utsedd revisor vara auktoriserad revisor. Till annan revisor kan *utses* även ett registrerat revisionsbolag. Bestämmelser om vem som kan vara huvudansvarig för revisionen och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer.

I ett värdepappersbolag skall minst en av stämman utsedd revisor vara auktoriserad revisor. *Annan revisor skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor.* Till vem som kan vara huvudansvarig för revisionen och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer.

För varje värdepappersbolag skall finnas ett huvudkontor i Sverige.

5 a §³

Om revisorn vid fullgörandet av sitt uppdrag i värdepappersbolaget får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar värdepappersbolags verksamhet,

2. kan påverka värdepappersbolagets fortsatta drift negativt, eller

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 10 kap. 10 § aktiebolagslagen (1975:1385),

skall revisorn omgående rapportera detta till Finansinspektionen.

Om revisorn vid fullgörandet av sitt uppdrag i värdepappersbolaget får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar värdepappersbolags verksamhet,

2. kan påverka värdepappersbolagets fortsatta drift negativt, eller

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 10 kap. 30 eller 31 § aktiebolagslagen (1975:1385),

skall revisorn omgående rapportera detta till Finansinspektionen.

Revisorn har en motsvarande rapporteringsskyldighet om han eller hon får kännedom om förhållanden som avses i första stycket vid fullgörande

¹ Jfr rådets direktiv 84/253/EEG om godkännande av personer som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper (EGT nr L 126, 12.5.1984, s. 20, Celex 389L0048).

² Senaste lydelse 1996:1114.

³ Senaste lydelse 1996:752.

av uppdrag som revisorn har i värdepappersbolagets moderföretag eller dotterföretag eller ett företag som har en likartad förbindelse med värdepappersbolaget. Prop. 1997/98:99

5 b §⁴

Vad som sägs om revisor i 5 a § skall också tillämpas i fråga om granskare som utsetts enligt 10 kap. 14 § aktiebolagslagen (1975:1385) i värdepappersbolag. Vad som sägs om revisor i 5 a § skall också tillämpas i fråga om *särskild* granskare som utsetts enligt 11 kap. 21 § aktiebolagslagen (1975:1385) i värdepappersbolag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.
 2. 2 kap. 4 § får tillämpas i sin äldre lydelse till dess att ny revisor utsetts, dock längst till utgången av år 1999.

⁴ Senaste lydelse 1996:752.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet

Prop. 1997/98:99

Härigenom föreskrivs¹ att 2 kap. 6, 7 a och 7 b §§ lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet² skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

6 §³

I ett kreditmarknadsföretag skall minst en av stämman utsedd revisor vara auktoriserad revisor. Till revisor kan *utes* även ett registrerat revisionsbolag. Bestämmelser om vem som kan vara huvudansvarig för revisionen och om under- rättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer.

I ett kreditmarknadsföretag skall minst en av stämman utsedd revisor vara auktoriserad revisor. *Annan revisor skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor.* Till revisor kan även ett registrerat revisionsbolag *utes*. Bestämmelser om vem som kan vara huvud- ansvarig för revisionen och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer.

7 a §⁴

Om revisorn vid fullgörandet av sitt uppdrag i kreditmarknadsföretaget får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar kreditmarknadsföretags verksamhet,

2. kan påverka kreditmarknadsföretagets fortsatta drift negativt, eller

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 10 kap. 10 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 8 kap. 13 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, skall revisorn omgående rapportera detta till Finansinspektionen.

Revisorn har en motsvarande rapporteringsskyldighet om han eller hon får kännedom om förhållanden som avses i första stycket vid fullgörande av uppdrag som revisorn har i kreditmarknadsföretagets moderföretag eller ett dotterföretag eller ett företag som har en likartad förbindelse med kreditmarknadsföretaget.

7 b §⁵

¹ Jfr rådets direktiv 84/253/EEG om godkännande av personer som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper (EGT nr L 126, 12.5.1984, s. 20, Celex 389L0048).

² Lagen omtryckt 1996:1004.

³ Senaste lydelse 1997:453.

⁴ Senaste lydelse 1997:453.

Vad som sägs om revisor i 7 a § skall också tillämpas i fråga om granskare som har utsetts i ett kreditmarknadsföretag enligt 10 kap. 14 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 8 kap 17 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

Vad som sägs om revisor i 7 a § skall också tillämpas i fråga om *särskild* granskare som har utsetts i ett kreditmarknadsföretag enligt 11 kap. 21 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 8 kap 17 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

2. 2 kap. 6 § får tillämpas i sin äldre lydelse till dess att ny revisor utsetts, dock längst till utgången av år 1999.

⁵ Senaste lydelse 1997:453.

2.6 Förslag till lag om ändring i kommunallagen
(1991:900)

Prop. 1997/98:99

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 17 § kommunallagen (1991:900)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

17 §

Innan en kommun eller ett landsting lämnar över vården av en kommunal angelägenhet till ett aktiebolag där kommunen eller landstinget innehar samtliga aktier, skall fullmäktige

1. fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten,
2. utse samtliga styrelseledamöter och minst en revisor,
3. se till att fullmäktige får yttra sig innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.

Detsamma gäller, när kommunen eller landstinget ensam bildar en stiftelse för en kommunal angelägenhet.

I fråga om aktiebolag som avses i första stycket skall fullmäktige även utse minst en lekmannarevisor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Lagen omtryckt 1998:1.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.

Prop. 1997/98:99

Härigenom föreskrivs att 20 § lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §¹

Likvidation ombesörjes av pensionsstiftelsens styrelse, som därvid framlägger förslag till fördelning av stiftelsens medel. Förslaget skall hållas tillgängligt på arbetsplatsen och omedelbart tillställas förening som avses i 17 § första stycket.

Den som har fordran på pension eller annan rätt till ersättning ur stiftelsen äger hos tillsynsmyndigheten anmäla klander mot förslaget till fördelning inom en månad från den dag då förslaget blev tillgängligt på arbetsplatsen. För skada, som tillfogas fordringsägare, ansvarar styrelsens ledamöter efter de grunder som anges i 15 kap. 1 och 4 §§ aktiebolagslagen (1975:1385).

Den som har fordran på pension eller annan rätt till ersättning ur stiftelsen äger hos tillsynsmyndigheten anmäla klander mot förslaget till fördelning inom en månad från den dag då förslaget blev tillgängligt på arbetsplatsen. För skada, som tillfogas fordringsägare, ansvarar styrelsens ledamöter efter de grunder som anges i 15 kap. 1, 5 och 6 §§ aktiebolagslagen (1975:1385).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Senaste lydelse 1987:624.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1975:1386) om Prop. 1997/98:99
 införande av aktiebolagslagen (1975:1385)

Härigenom föreskrivs att 22 § lagen (1975:1386) om införande av aktiebolagslagen (1975:1385) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §

Föreskrives i bolagsordningen att ändring av denna skall ske enligt den lag som gällde vid föreskriftens tillkomst, kan föreskriften ändras genom beslut av bolagsstämma med den majoritet som anges i 9 kap. 14 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385).

Föreskrives i bolagsordningen att ändring av denna skall ske enligt den lag som gällde vid föreskriftens tillkomst, kan föreskriften ändras genom beslut av bolagsstämma med den majoritet som anges i 9 kap. 30 § aktiebolagslagen (1975:1385).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 15 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

15 §¹

En ekonomisk förening som enligt 11 c, 11 e eller 11 g § bokföringslagen (1976:125) upprättar årsbokslut med tillämpning av bestämmelser i årsredovisningslagen (1995:1554) skall upprätta årsredovisning samt, i förekommande fall, koncernredovisning och delårsrapporter med tillämpning av 2 kap. 1–6 §§ och 7 § första och tredje styckena, 3 kap., 4 kap. 1–6 §§, 8 § första stycket och andra stycket 2 och 3, 9–13 §§, 14 § andra stycket och 15–17 §§, 5 kap. 1–12 §§, 14 § andra stycket och 15–24 §§, 6 kap., 7 kap. och 9 kap. 1, 3 och 4 §§ årsredovisningslagen. I så fall gäller även 10 kap. 1 § årsredovisningslagen.

Vid tillämpningen av årsredovisningslagen gäller följande.

1. Vad som sägs om aktiebolag och bolag gäller ekonomiska föreningar.

2. Vad som sägs om moderbolag gäller moderförening.

3. Vad som sägs om bolag som avses i 10 kap. 3 § *andra och fjärde styckena* aktiebolagslagen (1975:1385) gäller ekonomiska föreningar som avses i 8 kap. 5 § första och tredje styckena denna lag.

3. Vad som sägs om bolag som avses i 10 kap. 12 och 13 §§ aktiebolagslagen (1975:1385) gäller ekonomiska föreningar som avses i 8 kap. 5 § första och tredje styckena denna lag.

4. Med intresseföretag avses vad som anges i 1 kap. 5 och 6 §§ årsredovisningslagen.

5. Med andelar avses aktier och andra andelar i juridiska personer.

6. Uppskrivning får göras endast för avsättning till uppskrivningsfond.

7. De hänvisningar som finns i 7 kap. årsredovisningslagen till andra bestämmelser i den lagen skall inte tillämpas på 2 kap. 7 § andra stycket, 4 kap. 7 § och 14 § första stycket samt 5 kap. 14 § första och tredje styckena.

En förening som upprättar årsredovisning, koncernredovisning eller delårsrapport i enlighet med första eller andra stycket skall inte tillämpa bestämmelserna i 1, 2, 4 och 5 §§, 6 § första stycket och andra stycket första meningen, 7 § första och fjärde styckena, 8 §, 9 § första stycket, andra stycket 1, 2 och 7, tredje och fjärde styckena samt 11 §, 12 § första stycket och andra stycket första meningen samt 13 och 14 §§. För en sådan förening gäller inte heller vad som sägs i 10 § första stycket om koncernredovisningens delar.

¹ Senaste lydelse 1996:1142.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter

Prop. 1997/98:99

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 22 § lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

22 §¹

Om en revisionsberättelse för den som har inkomst av näringsverksamhet innehåller upplysning, uttalande eller anmärkning enligt 10 kap. 10 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 10 § lagen (1980:1103) om årsredovisning m. m. i vissa företag skall en kopia av revisionsberättelsen fogas vid självdeklarationen. Revisionsberättelsen skall dock inte bifogas om den endast innehåller uttalande att årsredovisningen uppgjorts enligt aktiebolagslagen, att *styrelseledamöter* och verkställande *direktör* bör beviljas ansvarsfrihet eller uttalande som avses i 10 kap. 10 § *sjätte* stycket aktiebolagslagen. För fåmansföretag skall lämnas förteckning som avses i 12 kap. 9 § aktiebolagslagen samt förteckning över utbetald rörlig ränta till personer som avses i 2 § 9 mom. *sjätte* stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

För inländskt skadeförsäkringsföretag skall lämnas en bestyrkt kopia av protokoll eller annan handling, som visar hur resultaträkningen och balansräkningen för beskattningsåret slutligt fastställts samt hur vinsten för samma år disponerats.

Om en revisionsberättelse för den som har inkomst av näringsverksamhet innehåller upplysning, uttalande eller anmärkning enligt 10 kap. 28–32 §§ aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 10 § lagen (1980:1103) om årsredovisning m. m. i vissa företag skall en kopia av revisionsberättelsen fogas vid självdeklarationen. Revisionsberättelsen skall dock inte bifogas om den endast innehåller uttalande att årsredovisningen uppgjorts enligt aktiebolagslagen, att *styrelseledamöterna* och *den* verkställande *direktören* bör beviljas ansvarsfrihet eller uttalande som avses i 10 kap. 29 § *första* stycket aktiebolagslagen. För fåmansföretag skall lämnas förteckning som avses i 12 kap. 9 § aktiebolagslagen samt förteckning över utbetald rörlig ränta till personer som avses i 2 § 9 mom. *sjätte* stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Senaste lydelse 1990:1136.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder

Prop. 1997/98:99

Härigenom föreskrivs att 6 a och 6 b §§ lagen (1990:1114) om värdepappersfonder i skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a §¹

Om revisorn vid fullgörandet av sitt uppdrag i fondbolaget får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar fondbolags verksamhet,

2. kan påverka fondbolagets fortsatta drift negativt, eller

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 10 kap. 10 § aktiebolagslagen (1975:1385), skall revisorn omgående rapportera detta till Finansinspektionen.

Om revisorn vid fullgörandet av sitt uppdrag i fondbolaget får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar fondbolags verksamhet,

2. kan påverka fondbolagets fortsatta drift negativt, eller

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 10 kap. 30 och

31 §§ aktiebolagslagen (1975:1385), skall revisorn omgående rapportera detta till Finansinspektionen.

Revisorn har en motsvarande rapporteringsskyldighet om han eller hon får kännedom om förhållanden som avses i första stycket vid fullgörande av uppdrag som revisorn har i fondbolagets moderföretag eller dotterföretag eller ett företag som har en likartad förbindelse med fondbolaget.

6 b §²

Vad som sägs om revisor i 6 a § skall också tillämpas i fråga om granskare som utsetts enligt 10 kap. 14 § aktiebolagslagen (1975:1385) i fondbolag.

Vad som sägs om revisor i 6 a § skall också tillämpas i fråga om *särskild* granskare som utsetts enligt 11 kap. 21 § aktiebolagslagen (1975:1385) i fondbolag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Senaste lydelse 1996:755.

² Senaste lydelse 1996:755.

2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel

Prop. 1997/98:99

Härigenom föreskrivs att 23 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

23 §

Om en revisor i sin granskningsverksamhet har anmärkt på ett företags efterlevnad av bestämmelserna enligt denna lag och anmärkningen har framförts i en sådan revisionsberättelse som sägs i 10 kap. 10 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 10 § lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag, skall han genast sända in en kopia av revisionsberättelsen till Inspektionen för strategiska produkter. En revisor vid en svensk statlig myndighet har motsvarande skyldighet.

Om en revisor i sin granskningsverksamhet har anmärkt på ett företags efterlevnad av bestämmelserna enligt denna lag och anmärkningen har framförts i en sådan revisionsberättelse som sägs i 10 kap. 5 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 10 § lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag, skall han genast sända in en kopia av revisionsberättelsen till Inspektionen för strategiska produkter. En revisor vid en svensk statlig myndighet har motsvarande skyldighet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Lagen omtryckt 1997:689.

2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

Prop. 1997/98:99

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 §, 7 kap. 1 § och 9 kap. 1 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §¹

Utöver årsbokslut enligt 11 § bokföringslagen (1976:125) skall kreditinstitut och värdepappersbolag för varje räkenskapsår upprätta årsredovisning enligt denna lag.

I kreditinstitut eller värdepappersbolag som enligt 10 kap. 3 § *andra stycket* aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § första stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning i vissa företag m.m. är skyldiga att ha auktoriserad revisor, skall även en finansieringsanalys ingå i årsredovisningen.

I kreditinstitut eller värdepappersbolag som enligt 10 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § första stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning i vissa företag m.m. är skyldiga att ha auktoriserad revisor, skall även en finansieringsanalys ingå i årsredovisningen.

I kreditinstitut och värdepappersbolag som omfattas av lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, skall även en kapitaltäckningsanalys ingå i årsredovisningen.

7 kap.

1 §²

Kreditinstitut och värdepappersbolag som är moderföretag och sådana finansiella holdingföretag som avses i 1 kap. 1 § *andra stycket* skall för varje räkenskapsår upprätta koncernredovisning enligt denna lag, om inte annat följer av 5 §.

För moderföretag som enligt 10 kap. 3 § *fjärde stycket* aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § *andra stycket* lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag är skyldiga att ha auktoriserad revisor, skall även en finansieringsanalys ingå i koncernredovisningen.

För moderföretag som enligt 10 kap. 13 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § *andra stycket* lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag är skyldiga att ha auktoriserad revisor, skall även en finansieringsanalys ingå i koncernredovisningen.

¹ Senaste lydelse 1997:454.

² Senaste lydelse 1997:454.

För finansiella holdingföretag som avses i 1 kap. 1 § andra stycket och omfattas av lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, skall även en kapitaltäckningsanalys enligt 6 kap. 3 § ingå i koncernredovisningen. Prop. 1997/98:99

9 kap.

1 §³

Bankaktiebolag, sparbanker, medlemsbanker och hypoteks-institut skall minst en gång under ett räkenskapsår som omfattar mer än tio månader avge en särskild redovisning (delårsrapport) enligt denna lag. Detsamma skall gälla aktiebolag som omfattas av denna lag, om bolaget är skyldigt att ha auktoriserad revisor enligt 10 kap. 3 § *andra eller fjärde stycket* aktiebolagslagen (1975:1385).

Bankaktiebolag, sparbanker, medlemsbanker och hypoteks-institut skall minst en gång under ett räkenskapsår som omfattar mer än tio månader avge en särskild redovisning (delårsrapport) enligt denna lag. Detsamma skall gälla aktiebolag som omfattas av denna lag, om bolaget är skyldigt att ha auktoriserad revisor enligt 10 kap. 12 eller 13 § aktiebolagslagen (1975:1385).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

³ Senaste lydelse 1997:454.

2.14 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1571) om insättningsgaranti Prop. 1997/98:99

Härigenom föreskrivs att 16 § lagen (1995:1571) om insättningsgaranti skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §¹

Ett institut som omfattas av garantin skall lämna de uppgifter till nämnden som den behöver för att fastställa institutets avgift och i övrigt för sin verksamhet enligt denna lag. De uppgifter som nämnden behöver för att fastställa ett instituts avgift skall ha granskats av en av de revisorer som utsetts av institutet i enlighet med 3 kap. 1 § bankrörelselagen (1987:617) eller, så vitt gäller värdepappersbolag, 10 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975:1385).

Ett institut som omfattas av garantin skall lämna de uppgifter till nämnden som den behöver för att fastställa institutets avgift och i övrigt för sin verksamhet enligt denna lag. De uppgifter som nämnden behöver för att fastställa ett instituts avgift skall ha granskats av en av de revisorer som utsetts av institutet i enlighet med 3 kap. 1 § bankrörelselagen (1987:617) eller, när det gäller värdepappersbolag, 10 kap. 8 § aktiebolagslagen (1975:1385).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Senaste lydelse 1997:119.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen bemyndigade i juni 1990 chefen för Justitiedepartementet att tillkalla en kommitté (Ju 1990:08) med uppdrag att göra en översyn av aktiebolagslagen (dir 1990:46). Kommittén antog namnet Aktiebolagskommittén.

I kommitténs uppdrag har ingått att lägga fram förslag till de ändringar i aktiebolagslagen som föranleds av den europeiska integrationen och Sveriges närmande till EU. Kommittén har med anledning därav avlämnat delbetänkandena *Bundna aktier* (SOU 1992:13) och *Aktiebolagslagen och EG* (SOU 1992:83). Dessa har lett till lagstiftning (se prop. 1992/93:68, bet. 1992/93:LU14, rskr. 1992/93:62, SFS 1992:1238 respektive prop.1993/94:196, bet. 1993/94:LU32, rskr. 1993/94:422, SFS 1994:802).

Den återstående delen av kommitténs uppdrag avser en rad mera traditionella aktiebolagsrättsliga frågor och har inte något omedelbart samband med EG-anpassningen.

Våren 1995 avgav kommittén delbetänkandet *Aktiebolagets organisation* (SOU 1995:44), som behandlar bolagsorganens roller och ansvar samt därmed sammanhängande frågor rörande skadestånd och straff. De lagförslag som läggs fram i betänkandet går ut på ändringar i 1975 års aktiebolagslag. Kommittén arbetar emellertid med sikte på en helt ny aktiebolagslag. Dess avsikt är att de föreslagna nya kapitlen om bolagsstämma, bolagets ledning, revision och särskild granskning samt skadestånd skall överföras från 1975 års lag till den nya aktiebolagslagen, där de skall bilda en särskild avdelning. En sammanfattning av delbetänkandet finns i *bilaga 1*. Kommitténs lagförslag finns i *bilaga 2*. Kommittén har därvid behandlat bl.a. frågan i vilken utsträckning det skall vara möjligt att emittera aktier med olika röstvärden. Denna fråga har tagits upp även av Röstvärdeskommittén i betänkandet *Aktiers röstvärde* (SOU 1986:23).

Delbetänkandet har remissbehandlats. I *bilaga 3* finns en förteckning över de remissinstanser som har yttrat sig.

Inom Justitiedepartementet har utarbetats en promemoria Revisorns skyldigheter vid misstanke om brott i bolaget. Promemorian rör förfarandet när en revisor misstänker att företrädare för bolaget begår brott. Den har behandlats vid ett remissmöte den 13 mars 1997. De inbjudna myndigheterna och organisationerna har dessutom getts tillfälle att yttra sig skriftligen. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 4* och en förteckning över de remissinstanser som har yttrat sig över promemorian och en förteckning över deltagarna vid remissmötet finns i *bilaga 5*.

Vidare har departementspromemorian *Förtroenderevisorer i aktiebolag* (Ds 1996:65) utarbetats inom Justitiedepartementet. Syftet med förslagen i den är att anpassa svensk lagstiftning till EG-rättens bestämmelser om vem som får utses till revisor i vissa bolag, samtidigt som det även i fortsättningen skall vara möjligt att utse personer som inte är auktoriserade eller godkända revisorer att göra en ändamålsgranskning av bolagets verksamhet. Departementspromemorians lagförslag finns i

bilaga 6. Den har remissbehandlats och i *bilaga 7* finns en förteckning över de remissinstanser som har yttrat sig. Prop. 1997/98:99

Inom Justitiedepartementet har gjorts sammanställningar av remissyttrandena över delbetänkandet (dnr 95-2066), promemorian (dnr 95-2066) och departementspromemorian (dnr 96-4450). Sammanställningarna finns tillgängliga i lagstiftningsärendena.

Regeringen kommer nu att ta upp de frågor som har behandlats i delbetänkandet och de båda promemoriorna.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 22 januari 1998 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 8*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 9*.

Regeringen kommer att behandla Lagrådets synpunkter i författningskommentaren. Redan här kan dock sägas att regeringen i allt väsentligt har följt Lagrådets yttrande. I förhållande till lagrådsremissen har vissa, smärre redaktionella ändringar gjorts i lagtexten. De under avsnitt 2.7–2.14 angivna lagförslagen har inte granskats av Lagrådet. Det rör sig i dessa fall om rent redaktionella ändringar, föranledda av att de paragrafer i aktiebolagslagen till vilka lagarna hänvisar har fått annan paragrafbeteckning. Med hänsyn till ändringarnas enkla beskaffenhet har Lagrådets hörande i dessa delar inte ansetts nödvändigt

4 Allmänna utgångspunkter

Behovet av en översyn

Den nu gällande aktiebolagslagen är drygt tjugo år gammal. Sedan lagens ikraftträdande har det svenska näringslivet och aktiemarknaden genomgått betydande förändringar. Dessa förändringar tillsammans med en ökad internationalisering och en snabb teknisk utveckling har medfört att lagen behöver ses över i materiellt hänseende. Tidens gång har också skapat ett behov av en språklig bearbetning av lagen. Det har mot den bakgrunden varit naturligt att inleda det arbete som sedan några år bedrivs inom Aktiebolagskommittén och som syftar till att på sikt åstadkomma en helt ny aktiebolagslag.

I den aktiebolagsrättsliga debatten har inte minst frågor kring aktiebolagets organisation – stämma, styrelse, revisorer m.m. – rönt stor uppmärksamhet. Frågan om hur ett företag bör styras (corporate governance) har diskuterats livligt och har gett upphov till internationellt uppmärksammade rapporter, såsom den brittiska Cadburyrapporten. Frågor om bolagets organisation behandlas också i det inom EG utarbetade förslaget till ett femte bolagsrättsligt direktiv om aktiebolagets struktur samt om bolagsorganens befogenheter och skyldigheter (KOM [90] 629 slutlig), det s.k. strukturdirektivet. I Sverige har frågor av detta slag aktualiserats inte minst genom ett antal händelser på den svenska

aktiemarknaden under 1980-talet och början av 1990-talet. Mest omtalad är den s.k. Fermenta-affären vid mitten av 1980-talet. Denna fick till följd att styrelsen för Stockholms fondbörs tillkallade tre utredare för att mot bakgrund av händelseförloppet i Fermenta analysera principfrågor och övriga förhållanden av betydelse för fondbörsen och aktiemarknaden. Utredningens arbete resulterade i rapporten Fermenta - fakta och erfarenheter. Rapporten innehöll förslag till en rad ändringar i bl.a. aktiebolagslagens regler om aktiebolagets organisation.

Det finns mot den bakgrunden anledning att nu göra en översyn av aktiebolagslagens regler om styrelse och verkställande direktör, stämma samt revisorer. Det är naturligt att därvid också behandla frågor om bolagsorganens ansvar för fel och försummelser, inte minst därför att det är dessa frågor som har uppmärksamats särskilt i svensk debatt.

Under hösten 1997 har den s.k. Trustoraffären aktualiserat en ny diskussion om behovet av förändringar i aktiebolagslagens bestämmelser bl.a. vad avser aktiebolagets organisation. Enligt regeringens bedömning finns det för närvarande inte tillräckligt underlag för att ta ställning till om det som har hänt i Trustor bör leda till lagändringar.

Händelserna i Trustor är för närvarande föremål för utredning av bl.a. Stockholms fondbörs. Denna utredning, som bl.a. syftar till att klarlägga vilka förändringar i börsens regelverk som erfarenheterna från Trustor eventuellt bör föranleda, beräknas vara färdig under mars 1998. Enligt regeringens mening finns det skäl att avvakta resultatet av utredningen innan behovet av ytterligare ändringar i aktiebolagslagen övervägs. De lagregler som skulle kunna beröras av sådana överväganden torde främst vara de som rör bolagets ledningsorgan.

Utgångspunkterna för en reformerad lagstiftning

En av regeringens utgångspunkter vid denna översyn har varit att aktiebolagslagen bör främja en aktiv ägarfunktion i företagen. I en marknadsekonomi är utsikterna till ekonomisk framgång ojämnt fördelade mellan olika verksamheter och olika företag. De som vill få ut så mycket som möjligt av de ekonomiska fördelar som ett framgångsrikt utvecklingsarbete ger måste styra sina investeringar till de verksamheter och företag som har de bästa vinstutsikterna. De måste också övervaka sina investeringar genom att hålla sig underrättade om hur deras företag utvecklas och söka påverka deras verksamhet. Företagens ägare bidrar på det sättet till att resurserna i enskilda företag och i näringslivet som helhet utnyttjas så effektivt som möjligt. Ägare som tar ansvar för företagens och näringslivets utveckling är därför ett viktigt inslag i en fungerande marknadsekonomi. Genom regler som främjar en aktiv ägarfunktion i företagen skapas således största möjliga förutsättningar för en fortlöpande och snabb anpassning av företagens organisation och verksamhet till förändringar i omvärlden och för en dynamik i näringslivet. Regler med denna inriktning är därför till nytta för såväl det enskilda företaget som för näringslivet i stort.

En förstärkning av ägarfunktionen kan emellertid innebära ett ökat utrymme för majoritetsmissbruk. Lagen måste därför utformas på ett

sådant sätt att den upprätthåller en balans mellan olika ägarintressen och ger aktieägarminoriteter ett skydd mot majoritetsmissbruk. I väsentliga delar torde visserligen aktiebolagslagen – efter de ändringar som skedde år 1994 – redan tillgodose grundläggande krav på minoritetsskydd. Det bör i sammanhanget också beaktas att alltför rigida regler om minoritetsskydd kan motverka ett effektivt resursutnyttjande, något som i slutänden drabbar samtliga aktieägare. Regeringen har dock vid översynen kommit fram till att minoritetsskyddet i vissa avseenden bör stärkas.

En annan aspekt på förslagen om förstärkning av ägarfunktionen är den utveckling inom delar av medieområdet med en ökad ägar- och maktkoncentration som kan skada ett fritt och brett meningsutbyte och möjligheterna till en fri allsidig upplysning. En kommitté har tillkallats med uppgift att lägga fram förslag till lagstiftning om mediekoncentration (Lagstiftning om mediekoncentration Ku 1997:07). Bakgrunden är att mediemarknaden ligger demokratin nära och därför särbehandlas i olika avseenden. Resultatet av utredningens arbete kan föranleda särskilda bestämmelser på medieområdet, bl.a. när det gäller sådant ägande av medieföretag som sker i aktiebolagsform.

En annan utgångspunkt vid översynen har varit att det behövs bättre förutsättningar för att utkräva ansvar av försumliga bolagsorgan. Detta är enligt regeringens mening av väsentlig betydelse såväl för näringslivets funktion i och för sig som för det allmänna förtroendet för näringslivet. Regeringen har övervägt om aktiebolagslagens skadestandsregler bör skärpas. Vi har emellertid kommit till slutsatsen att de nuvarande kriterierna för skadestandsansvar i och för sig är lämpligt avvägda. I stället anser vi att lagens regler om bolagsorganens behörighet och skyldigheter bör preciseras så att man på så vis lättare kan urskilja vem eller vilka som är ansvariga för förekommande försummelser.

Regeringen anser också att det finns anledning att se över revisorernas roll i bolagen. En tillfredsställande revision är av grundläggande betydelse för aktieägarnas och borgenärernas skydd. Vi anser det naturligt att revisorerna i viss utsträckning verkar även i andra tredje mäns intressen, däribland det allmännas intresse, och föreslår därför också att revisorerna åläggs en på visst sätt avgränsad skyldighet att anmäla misstankar om brott i bolaget. Mot den bakgrunden är det enligt vår mening också naturligt att lagstiftningen utformas så att revisorernas kompetens och oberoende gentemot bolaget kan garanteras.

Regeringen anser också att det finns anledning att se över revisorernas roll i bolagen. En tillfredsställande revision är av grundläggande betydelse för aktieägarnas och borgenärernas skydd. Vi anser det naturligt att revisorerna i viss utsträckning verkar även i andra tredje mäns intressen, däribland det allmännas intresse, och föreslår därför också att revisorerna åläggs en på visst sätt avgränsad skyldighet att anmäla misstankar om brott i bolaget. Mot den bakgrunden är det enligt vår mening också naturligt att lagstiftningen utformas så att revisorernas kompetens och oberoende gentemot bolaget kan garanteras.

5 Aktiebolagets ledningsorgan

5.1 I vilken utsträckning skall det finnas styrelse och verkställande direktör?

Regeringens förslag: Ett publikt aktiebolag skall ha en tudelad ledningsorganisation med en styrelse och en verkställande direktör. Ett privat aktiebolag skall ha en styrelse men behöver inte ha någon verkställande direktör.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Endast tre remissinstanserna har yttrat sig särskilt i dessa frågor. *Patent- och registreringsverket* har tillstyrkt förslagen. *Sveriges Ackordcentral* har lämnat dem utan erinran. *Sveriges Redovisningskonsulters Förbund* har ansett att kravet på att det skall finnas en styrelse inte bör gälla för små privata aktiebolag.

Bakgrund: I dag gäller olika bestämmelser om bolagets ledningsorganisation i större respektive mindre aktiebolag. Gränsen mellan de båda grupperna av bolag bestäms av bolagets aktie- eller maximikapital. Aktiebolag med ett aktie- eller maximikapital på minst en miljon kronor skall ha en tudelad ledningsorganisation med dels en styrelse, dels en verkställande direktör. I aktiebolag med ett lägre aktiekapital är endast ett ledningsorgan, styrelsen, obligatoriskt (se 8 kap. 3 § aktiebolagslagen).

Från och med år 1995 är aktiebolagen uppdelade i två kategorier, publika och privata. Typiskt sett är de publika aktiebolagen stora, medan de privata aktiebolagen är små. Publika aktiebolag måste ha ett aktiekapital om minst 500.000 kronor, medan lägsta tillåtna aktiekapital i privata aktiebolag är 100.000 kronor. I de flesta kontinentaleuropeiska länder är en tudelad ledningsorganisation obligatorisk i det som motsvarar publika aktiebolag, medan det i privata aktiebolag räcker med ett ledningsorgan. Vissa länder gör dessutom en skillnad mellan stora och små privata aktiebolag.

Skälen för regeringens förslag: Enligt regeringens mening bör aktiebolagslagens bestämmelser om vilka ledningsorgan som skall finnas i ett aktiebolag utgå från uppdelningen i publika och privata aktiebolag. Publika aktiebolag är typiskt sett större. I och med att de – till skillnad från privata aktiebolag – kan vända sig till allmänheten för kapitalanskaffning (jfr 1 kap. 4 § aktiebolagslagen) har de också betydelse för ett större antal intressenter, därav många som inte kan göra sig gällande inom bolaget. Större krav bör därför ställas på sådana bolags organisatoriska struktur. För sådana bolag bör lagen föreskriva att det skall finnas såväl en styrelse, som svarar för bolagets organisation och förvaltning, som en verkställande direktör, som svarar för den löpande

förvaltningen. En sådan ordning ligger också väl i linje med vad som gäller i de flesta kontinentaleuropeiska länder. Prop. 1997/98:99

För de privata aktiebolagen, vilka i de flesta fall har en begränsad och stabil ägarkrets och som regel också är mindre, bör det i större utsträckning överlämnas åt aktieägarna själva att besluta om ledningsorganisationens utformning. Det bör sålunda vara aktieägarnas egen sak att avgöra om bolagets löpande förvaltning skall handhas av en verkställande direktör. Att – såsom en remissinstans har förordat i fråga om mindre privata aktiebolag – överlämna till aktieägarna att också bestämma om bolaget skall ha en styrelse synes däremot vara mera betänkligt. Sett från bolagets egen synpunkt kan visserligen ett krav på att en styrelse skall utses ibland framstå som onödigt, i vart fall i bolag med endast en aktieägare. Det kan dock antas att hanteringen av styrelsefrågor i sådana fall vanligen kan skötas på ett mycket enkelt sätt. För tredje man torde det i stället vara av stor betydelse att det för varje bolag finns en styrelse som kan företräda bolaget utåt och som svarar för att bolaget fullgör sina skyldigheter enligt aktiebolagslagen. Denna tredjemansaspekt gör sig gällande även i små privata aktiebolag. Regeringen anser därför att det – på samma sätt som i dag – bör finnas en styrelse i alla aktiebolag.

5.2 Styrelsen

5.2.1 Styrelsens uppgifter och ansvarsområden

Regeringens förslag: Ansvarsfördelningen i bolaget förtydligas genom preciseringar i lagens bestämmelser om styrelsens uppgifter och ansvar.

Bland annat klargörs att styrelsen är skyldig att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation. För att styrelsen skall kunna fullgöra denna skyldighet åläggs den att bygga upp ett rapporteringssystem. Ett sådant system skall dock inte vara obligatoriskt, om det med hänsyn till bolagets begränsade storlek och verksamhet skulle sakna betydelse.

Styrelsen åläggs vidare att upprätta skriftliga instruktioner för verkställande direktören och de andra organ som styrelsen inrättar.

Kommitténs förslag: Kommittén har föreslagit att styrelsens skyldighet att bygga upp rapporteringssystem skall vara undantagslös. I övrigt överensstämmer kommitténs förslag med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har tillstyrkt den föreslagna preciseringen av styrelsens uppgifter. *Sveriges Redovisningskonsulters Förbund* har dock avstyrkt förslaget. *Finansinspektionen* har föreslagit att det i lagen skall införas en bestämmelse av innebörd att styrelsen inte kan avhända sig ansvaret för frågor av osedvanlig beskaffenhet eller stor betydelse.

Bakgrund: De nuvarande reglerna om styrelsens kompetens och skyldigheter i fråga om bolagets förvaltning har en allmänt hållen avfattning. Av 8 kap. 6 § aktiebolagslagen framgår att styrelsen ansvarar

för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Paragrafen innehåller vidare en bestämmelse om att styrelsen skall se till att organisationen av bokföringen och medelsförvaltningen innefattar en tillfredsställande kontroll.

Om det finns en verkställande direktör utsedd, har denne hand om den löpande förvaltningen. Den verkställande direktörens uppgifter och ansvarsområden behandlas närmare i avsnitt 5.3.1.

Styrelsens ställning som ett överordnat organ i förhållande till den verkställande direktören innebär att styrelsen kan välja att själv avgöra ärenden som ingår i den löpande förvaltningen. Den verkställande direktörens rätt att sköta den löpande förvaltningen upphör således i den mån styrelsen tar sin bestämmanderätt i anspråk. Det skulle dock strida mot lagstiftningens grunder om styrelsen gjorde så väsentliga ingrepp i den verkställande direktörens rätt att sköta den löpande förvaltningen att denne i realiteten inte längre kunde anses ha ställning som verkställande direktör (prop. 1975:103 s. 374).

Styrelsen kan också bemyndiga den verkställande direktören att vidta förvaltningsåtgärder som ligger utanför ramen för den löpande förvaltningen. Denna möjlighet får dock inte användas i sådan utsträckning att styrelsen inte längre fullgör sin uppgift som överordnat ledningsorgan. Det innebär bl.a. att styrelsen inte kan delegera ansvaret för frågor som enligt lagen hör till styrelsens ansvarsområde. Styrelsen kan dock överföra viss bestämmanderätt på exempelvis den verkställande direktören. Sålunda torde styrelsen när det gäller en mycket stor affär kunna ge den verkställande direktören i uppdrag att förhandla för bolagets räkning och inom vissa gränser avgöra pris och andra villkor (se Nial, Svensk associationsrätt, 1995, s. 122).

I den allmänna debatten har det framförts krav på förtydligande av ansvarsfördelningen mellan styrelsen och den verkställande direktören. Dessa krav har motiverats bl.a. av en önskan att ge bättre verkan åt skadeståndsbestämmelserna. Det skulle, har det anförts i debatten, vara lättare att hålla bolagsledningen ansvarig för åtgärder som har förorsakat skada för bolaget, aktieägare eller någon annan, om den skadeståndsgrundande handlingen eller underlåtenheten stred mot förpliktelser som enligt lagen entydigt åvilade styrelsen eller den verkställande direktören.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att de befintliga lagreglerna om styrelsens kompetens och skyldigheter är väl avvägda. De bör därför även fortsättningsvis utgöra grunden i regleringen. Det finns emellertid bl.a. pedagogiska skäl som talar för att regleringen bör göras utförligare än för närvarande. Styrelsens uppgifter bör sålunda anges tydligare i lagtexten. Det ligger dock i sakens natur att dessa frågor knappast kan regleras i detalj. Förhållandena skiftar från ett bolag till ett annat beroende på bl.a. verksamhetens art och omfattning. De skiftar också i ett och samma bolag från en tidpunkt till en annan. Lagen måste därför ge utrymme för variationer i sättet att leda ett bolag.

Inledningsvis bör slås fast att det – liksom hittills – är styrelsen som svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets verksamhet. Det skulle föra för långt att i lagen precisera på vilket sätt styrelsen skall fullgöra dessa uppgifter. Rent allmänt kan sägas att

styrelsen bl.a. skall se till att organisationen är ändamålsenlig; detta synes emellertid inte nödvändigt att ange i lagtexten.

Hanteringen av bolagets bokföring och redovisning, dess medelsförvaltning och dess ekonomiska förhållanden i övrigt är av grundläggande betydelse för bolaget. Styrelsens ansvar för att bolagets verksamhet är tillfredsställande organiserad innefattar naturligen ett ansvar för att organisationen inrymmer funktioner för betryggande kontroll av den ekonomiska förvaltningen. De ekonomiska frågornas betydelse för bolaget gör dock att styrelsens ansvar i detta hänseende bör betonas. I lagen bör därför tas in en särskild bestämmelse om att det åligger styrelsen att se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

I lagen bör vidare anges att styrelsen alltid skall utfärda instruktioner för den verkställande direktören, om det finns en sådan i bolaget. Också en styrelse som beslutar att det i bolagets organisation varaktigt skall ingå en grupp av personer med uppgift att ta hand om vissa frågor av större betydelse för bolaget bör vara skyldig att i en instruktion precisera det nya organets uppgifter, arbetssätt och rapportskyldighet. Även detta bör framgå av lagen. Sådana instruktioner kan bli aktuella, om styrelsen har inrättat exempelvis en revisionskommitté. Om omfattningen och beskaffenheten av bolagets verksamhet påkallar det, bör styrelsen utfärda instruktioner också för enskilda befattningshavare, t.ex. den vice verkställande direktören och de högre tjänstemännen i bolaget. Genom instruktioner av detta slag kan styrelsen mejsla fram en organisation där ingen kan tveka om arbetsfördelningen mellan styrelsen, styrelsens arbetsutskott, den verkställande direktören, direktionen, divisionsstyrelserna och de övriga organ som kan ingå i organisationen.

Regeringen vill understryka att förslaget inte är avsett att ge styrelsen möjlighet att genom utfärdandet av instruktioner frånhända sig det övergripande ansvaret för bolagets förvaltning. Som ovan har angetts kan styrelsen över huvud taget inte delegera bort ansvaret för frågor som enligt lagen hör till styrelsens ansvarsområde. Mot denna bakgrund anser regeringen att den av Finansinspektionen föreslagna begränsningen av styrelsens möjligheter till delegation inte är ändamålsenlig.

Om styrelsens ledamöter inte dagligen arbetar i bolaget, kan det inte begäras att de skall känna till alla detaljer i bolagets förhållanden. Aktieägarna har emellertid rätt att kräva att styrelsen fortlöpande håller sig underrättad om omständigheter som är av betydelse för en mera övergripande bedömning av bolagets ekonomiska situation. Det måste redan enligt gällande rätt sägas vara en av styrelsens viktigaste uppgifter att se till att den hela tiden hålls underrättad om vad som på detta plan sker i bolaget. Som har påpekats av Fermenta-utredningen visar emellertid erfarenheterna att det finns skäl att genom uttryckliga lagbestämmelser inskräpa styrelsens plikter i detta hänseende. Regeringen anser därför att det i lagen skall tas in en föreskrift om att styrelsen är skyldig att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation. Till denna skyldighet bör kopplas en särskild bestämmelse som ålägger styrelsen att bygga upp ett fungerande rapporteringssystem så att den blir i stånd att fullgöra sin bedömningsskyldighet. I detta ligger att

styrelsen skall vara skyldig att meddela instruktioner för när och hur uppgifter som behövs för dess bedömning skall samlas in och avrapporteras. Rapporteringssystemet skall anpassas till varje enskild styrelses särskilda behov. Det kan dock tänkas att det i vissa bolag helt saknas behov av ett rapporteringssystem. Som exempel kan nämnas bolag utan anställda och "vilande" bolag. Regeln om styrelsens skyldighet att meddela instruktioner för rapportering av nu angivet slag bör därför föras med ett undantag. För det fall sådana instruktioner med hänsyn till bolagets begränsade storlek och verksamhet skulle sakna betydelse, bör styrelsen sålunda inte vara skyldig att meddela instruktioner.

5.2.2 Styrelsen skall upprätta en arbetsordning

Regeringens förslag: Varje styrelse som har mer än en ledamot skall årligen fastställa en arbetsordning för sitt arbete. Arbetsordningen skall bl.a. innehålla bestämmelser om förekommande arbetsfördelning mellan styrelsens ledamöter.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Kommitténs förslag innehåller dock inte något undantag från skyldigheten att upprätta en arbetsordning. Kommittén har vidare föreslagit att skyldigheten att upprätta arbetsordning skall straffsanktioneras.

Remissinstanserna: Förslaget har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* har dock ansett att reglerna om fastställandet av arbetsordning bör utformas som en möjlighet i stället för som en skyldighet. Vissa remissinstanser, däribland *Göta hovrätt* och *Svenska Revisorsamfundet*, har ifrågasatt om skyldigheten att fastställa en arbetsordning skall omfatta även styrelser med endast en eller två ledamöter. *Göta hovrätt*, *Stockholms tingsrätt*, *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* och *Regionåklagarmyndigheten i Karlstad* har vidare kritiserat kommitténs förslag om att styrelsens skyldighet att fastställa en arbetsordning skall straffsanktioneras.

Skälen för regeringens förslag: I den danska aktieselskabsloven finns en bestämmelse som ålägger styrelsen i ett börsnoterat aktieselskab att upprätta en arbetsordning för sitt eget arbete. Arbetsordningen skall innehålla bestämmelser om styrelsens arbete och om styrelseledamöternas plikter i vissa särskilt viktiga avseenden. En motsvarande bestämmelse i den svenska aktiebolagslagen kan bidra till att ge stadga åt styrelsearbetet och underlätta bedömningen av enskilda styrelseledamöters ansvar. Regeringen föreslår därför att det i den svenska lagen införs en bestämmelse som ålägger styrelsen att fastställa en arbetsordning för sitt eget arbete.

Arbetsordningen bör för det första innehålla bestämmelser om arbetsfördelningen mellan styrelsens ledamöter, om det över huvud skall finnas en sådan arbetsfördelning. I arbetsordningen bör också sammanträdesfrekvensen regleras liksom suppleanternas närvaro och deltagande i

styrelsens arbete. Även andra frågor än de nu angivna bör kunna regleras i arbetsordningen.

För att säkerställa att styrelseledamöterna känner till arbetsordningens innehåll är det lämpligt att denna fastställs för ett år i sänder. Regeringen förutser att detta normalt sker på det första styrelsesammanträde som hålls efter den bolagsstämma på vilken styrelseval skall förrättas. Om omständigheterna påkallar det, bör arbetsordningen givetvis också kunna revideras under året.

Det har från en del remissinstansers sida gjorts gällande att kravet på arbetsordning inte bör omfatta mindre bolag. Regionåklagarmyndigheten i Karlstad har föreslagit att gränsen för skyldigheten att fastställa arbetsordning skall gå mellan privata och publika aktiebolag. Andra remissinstanser har föreslagit att endast bolag med fler än två styrelseledamöter skall omfattas av kravet på arbetsordning.

I bolag med endast en ledamot i styrelsen kommer de föreslagna bestämmelserna om angivande av arbetsfördelning och sammanträdesfrekvens att sakna praktisk betydelse. Bestämmelserna kan däremot förutses fylla en viktig funktion i bolag vars styrelse har flera ledamöter. Kravet på att en eventuell arbetsfördelning skall formaliseras i arbetsordningen är härvid av särskild betydelse. Med hänsyn härtill bör en arbetsordning finnas i alla bolag där det över huvud kan bli aktuellt med arbetsfördelning inom styrelsen. Regeringen föreslår därför att kravet på upprättande och fastställande av arbetsordning skall gälla för alla bolag som har minst två ledamöter i styrelsen.

En särskild fråga är hur underlåtenhet att fastställa en arbetsordning skall sanktioneras. Kommittén har föreslagit en straffsanktion. Förslaget i denna del har utsatts för kritik av ett flertal remissinstanser.

Regeringens utgångspunkt är att kriminalisering som metod för att söka hindra överträdelse av olika normer i samhället bör användas med försiktighet (se prop. 1994/95:23 s. 55). I den nu aktuella frågan gör regeringen följande bedömning. Förslaget har sin viktigaste betydelse i den del det avser införandet av ett krav på att en arbetsfördelning inom styrelsen skall formaliseras i en arbetsordning. De föreslagna bestämmelserna kan förutses få stor betydelse vid bedömningen av enskilda styrelseledamöters skadeståndsansvar. Om någon arbetsordning inte har upprättats och det uppstår en tvist om det har fattats ett beslut om arbetsfördelning, kan det förutsättas att beviskravet för ett påstående om en arbetsfördelning som inte har kommit till uttryck i en arbetsordning kommer att sättas förhållandevis högt. Det ligger därför i styrelseledamöternas eget intresse att, om de har kommit överens om en arbetsfördelning, se till att denna formaliseras i en arbetsordning. Det kan således antas att de föreslagna bestämmelserna kommer att efterlevas även om de inte straffsanktioneras. Mot den nu angivna bakgrunden anser regeringen att styrelsens skyldighet att fastställa en arbetsordning inte bör förenas med någon straffsanktion. Det finns inte heller något behov av någon annan i lag angiven sanktion.

Såsom två remissinstanser har framhållit är det viktigt att en i arbetsordningen företagen arbetsfördelning inte leder till att styrelsens generella ansvar för bolagets organisation och förvaltning urholkas. Med

hänsyn till detta bör det av lagen framgå att styrelsen är skyldig att Prop. 1997/98:99
löpande tillse att den beslutade arbetsfördelningen fungerar.

5.2.3 Antal styrelseledamöter

Regeringens förslag: Styrelsen i ett publikt aktiebolag skall bestå av minst tre ledamöter. Styrelsen i ett privat aktiebolag skall kunna bestå av en eller två ledamöter, om minst en suppleant utses.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har kommenterat förslaget i denna del.

Skälen för regeringens förslag: I dag gäller att ett aktiebolag med ett aktie- eller maximikapital på minst en miljon kronor skall ha en styrelse med minst tre ledamöter. I ett aktiebolag med ett mindre kapital räcker det med en eller två ledamöter, om det finns minst en suppleant (se 8 kap. 1 § aktiebolagslagen).

Regeringen anser att aktiebolagslagens bestämmelser om antalet styrelseledamöter – på samma sätt som exempelvis bestämmelserna om vilka ledningsorgan som skall finnas i ett bolag – bör utgå från uppdelningen i publika och privata aktiebolag (jfr avsnitt 5.1). Ett publikt aktiebolag kännetecknas av att det har möjlighet att vända sig till allmänheten för kapitalanskaffning (jfr 1 kap. 4 § aktiebolagslagen). Ett publikt aktiebolag får därmed i allmänhet betydelse för ett större antal intressenter än vad ett privat aktiebolag får. På grund härav finns det enligt regeringens mening skäl att ställa särskilda krav på styrelsens sammansättning i publika aktiebolag. Styrelsen i ett publikt aktiebolag bör således alltid ha minst tre ledamöter. Styrelsen i ett privat aktiebolag bör däremot kunna bestå av en eller två ledamöter, om minst en suppleant utses.

5.2.4 Tillsättande av styrelseledamöter

Regeringens förslag: I ett publikt aktiebolag skall en majoritet av styrelsens ledamöter alltid utses av bolagsstämman.

Styrelseval skall alltid avgöras med relativ röstmajoritet, dvs. den som har samlat flest röster anses vald. Strängare majoritetskrav får inte införas i bolagsordningen.

Rätten att utse styrelseledamöter skall inte kunna överlåtas på styrelsen eller på en enskild styrelseledamot.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Patent- och registreringsverket* har tillstyrkt förslagen om att i ett publikt aktiebolag en majoritet av styrelsens ledamöter alltid skall utses av bolagsstämman och att rätten att utse styrelseledamöter inte kan överlåtas på styrelsen eller på en enskild styrelseledamot. I övrigt har förslagen inte kommenterats av remissinstanserna.

Bakgrund: Styrelsens ledamöter utses av bolagsstämman, om det inte av bolagsordningen framgår att en eller flera ledamöter skall utses på ett annat sätt (se 8 kap. 1 § andra stycket aktiebolagslagen). Till skillnad från vad som var fallet enligt 1944 års aktiebolagslag sätter den nuvarande lagen inte någon övre gräns för hur många av styrelsens ledamöter som med stöd av en sådan bestämmelse kan utses på ett annat sätt än av stämman.

I aktiebolagslagen finns olika regler om hur stor andel av rösterna som krävs för ett giltigt beslut av bolagsstämman (se 9 kap. 13 §). Vid val är huvudregeln att den som har samlat flest röster anses vald (relativ majoritet).

I bolagsordningen kan emellertid föreskrivas andra majoritetskrav än de som anges i 9 kap. 13 § aktiebolagslagen. Sålunda kan bolagsordningen innehålla bestämmelser om att val skall avgöras med absolut majoritet. Detta innebär att ett förslag måste samla mer än hälften av de avgivna rösterna. Bolagsordningen kan också uppställa krav på kvalificerad majoritet. En sådan föreskrift innebär ett strängare majoritetskrav än absolut majoritet. Föreskrifter av detta slag kan bl.a. få till följd att det i vissa fall inte blir möjligt att uppnå den majoritet som fordras för att utse en styrelse.

Skälen för regeringens förslag: En bolagsordningsbestämmelse av innebörd att hela eller en majoritet av styrelsen skall utses på ett annat sätt än av stämman utgör ett betydande hinder för de aktieägare som vill vara med och påverka bolagets inriktning och förvaltning. Enligt regeringens uppfattning är det önskvärt att aktieägarna vid varje tillfälle har möjlighet att ompröva bolagets inriktning och förvaltning genom att utse en ny styrelse. I lagen bör därför, såvitt avser publika aktiebolag, föreskrivas att en majoritet av styrelsens ledamöter alltid skall utses av bolagsstämman. Vad gäller privata aktiebolag bör det dock inte göras någon sådan inskränkning. Som framgår av avsnitt 5.1 anser regeringen att det i stor utsträckning bör överlämnas till aktieägarna i privata aktiebolag att besluta om utformningen av bolagets organisation. I linje härmed bör aktieägarna i sådana bolag vara oförhindrade att i bolagsordningen bestämma att styrelsen, helt eller delvis, skall utses på annat sätt än genom val på bolagsstämman.

En särskild fråga är om det bör vara möjligt att i bolagsordningen ta in en bestämmelse som medger att den del av styrelsen som enligt det anförda inte skall väljas av stämman utses av styrelsen själv. I övriga nordiska länder anses detta inte vara möjligt.

Regeringens uppfattning är att varje bolagsordningsbestämmelse som medger att styrelsen delvis förnyar sig själv strider mot lagens organisationsmönster och kompetensfördelningen mellan bolagsorganen. Det är också svårt att se något beaktansvärt praktiskt skäl för sådana bestämmelser. Regeringen föreslår därför att det i lagen tas in en bestämmelse av innebörd att rätten att utse styrelseledamöter inte kan överlåtas på styrelsen eller på en enskild styrelseledamot.

Vad därefter gäller frågan om det skall vara möjligt att i bolagsordningen föreskriva att val skall avgöras med absolut eller kvalificerad majoritet gör regeringen följande bedömning. Aktieägarnas förutsättningar att utöva inflytande över bolaget är i hög grad beroende av

möjligheten att påverka styrelsens sammansättning. Föreskrifter i bolagsordningen om att val skall avgöras med absolut eller kvalificerad majoritet kan därför sägas motverka en stark och aktiv ägarfunktion i företagen. En sådan föreskrift kan exempelvis innebära att det i samband med ett ägarskifte kan utses en ny styrelse endast om den nya majoritetsaktieägaren får stöd av så många minoritetsaktieägare att absolut eller kvalificerad röstmajoritet därigenom kan uppnås. En sådan föreskrift kan också få till följd att det i vissa fall över huvud taget inte är möjligt att uppnå tillräcklig majoritet för att utse en styrelse.

Mot bakgrund av det anförda anser regeringen att det bör införas ett förbud mot att i bolagsordningen föreskriva längre gående majoritetskrav avseende val än de som följer av huvudregeln om relativ majoritet. Detta förbud bör gälla för såväl publika som privata aktiebolag.

5.2.5 Valberedning

Regeringens bedömning: Det bör inte införas något krav på att styrelsevalet skall föregås av en valberedning.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Sveriges Aktiesparares Riksförbund* har föreslagit att det skall inrättas nomineringskommittéer i de marknadsnoterade bolagen. Även *Grossistförbundet Svensk Handel* har ansett att det vore önskvärt med någon form av valberedning.

Bakgrund: Aktiebolagslagen innehåller inte några bestämmelser om hur ett styrelseval skall beredas. Formerna för beredning torde i praktiken variera starkt mellan olika bolag beroende på bl.a. ägarförhållandena.

I börsnoterade bolag synes initiativet ofta ligga hos styrelsens ordförande som inför den bolagsstämma där styrelseval skall äga rum startar beredningsprocessen, ofta i samråd med de större aktieägarna och andra bolagsstämموvalda styrelseledamöter. I bolag med en eller några få dominerande aktieägare torde dock tyngdpunkten i beredningsprocessen ligga hos denne eller dessa. Resultatet av beredningen presenteras regelmässigt först vid bolagsstämman. Stämmodeltagarna har vid ett sådant förfarande inte någon möjlighet att i förväg bilda sig en uppfattning om de föreslagna kandidaterna.

I den allmänna debatten har under senare år framförts krav på att val av styrelseledamöter i börsbolag skall beredas i någon form av valberedning eller nomineringskommitté. Debatten föranledde Näringslivets Börskommitté (NBK) att i februari 1994 utfärda en rekommendation avseende styrelseval i svenska bolag som har givit ut aktier vilka är noterade vid svensk börs eller auktoriserad marknadsplats. Fr.o.m. den 1 januari 1995 ingår rekommendationen också som en bilaga till Stockholms Fondbörs inregistreringskontrakt.

NBK har pekat på att ett system med valberedning kan ha flera svagheter. En sådan svaghet hänger samman med att ett aktiebolag är en kapitalassociation, i vilken rösträtten normalt är knuten till kapitalinsatsen. Resultatet av arbetet i en valberedning som inte beaktar ägar-

och inflytandeförhållandena i bolaget riskerar att bli utan värde. Samtidigt kan en valberedning vars sammansättning och förslag endast återspeglar rådande maktförhållanden i bolaget knappast tillföra bolaget eller enskilda aktieägare någon egentlig fördel. En annan svaghet rör tillsättandet av valberedningen. Karakteristiskt för ägarstrukturen i bolag vilkas aktier är föremål för handel på aktiemarknaden är att ägarstrukturen ständigt ändras. En valberedning som utses exempelvis bland aktieägarna vid en ordinarie bolagsstämma med uppgift att lägga fram ett förslag till styrelse vid nästa ordinarie stämma kan snabbt finna att den inte längre återspeglar ägarstrukturen i bolaget.

NBK har mot nu nämnda bakgrund inte velat generellt rekommendera att en valberedning tillsätts i alla aktiemarknadsbolag. Börskommittén har inte heller funnit det ändamålsenligt att rekommendera en enhetlig beredningsprocess utan har i stället tagit fasta på frågan om information till aktieägarna.

NBK:s rekommendation innebär i sak att ett bolag som har kännedom om ett förslag till val av styrelse som stöds av ägare till aktier motsvarande minst tio procent av röstetalet för samtliga aktier i bolaget i god tid före stämman skall offentliggöra förslaget. Därvid bör bolaget också ange förslagsställarnas namn eller hur många röster de aktieägare som står bakom förslaget representerar. Samtidigt skall börs eller auktoriserad marknadsplats där bolagets aktier är noterade underrättas. Offentliggörande skall anses ha skett när meddelandet har lämnats till en etablerad nyhetsbyrå och minst en rikstäckande tidning.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen vill inte utesluta att inrättandet av valberedningar i många fall skulle ge bättre förutsättningar för att inför ett styrelseval åstadkomma en ändamålsenlig och gentemot aktieägarna öppen urvalsprocess. Som framgår av vad NBK har uttalat skulle det emellertid vara förenat med stora svårigheter att utforma lämpliga regler för en allmänt tillämplig valberedningsprocess. Det bör också framhållas att i de bolag som omfattas av NBK:s rekommendation tillgodoses redan i dag i allt väsentligt aktieägarnas behov av öppenhet och information. Rekommendationen riktar sig till svenska bolag som har givit ut aktier vilka är noterade vid svensk börs eller en auktoriserad marknadsplats. Den träffar därigenom merparten av de svenska aktiebolag i vilka det kan sägas föreligga ett behov av att i förväg offentliggöra förslag till styrelseledamöter, nämligen aktiebolag med en stor och växlande ägarkrets. Regeringen anser mot denna bakgrund att det för närvarande inte bör införas lagregler om att styrelsevalet alltid skall föregås av en valberedning.

Skulle det visa sig att NBK:s rekommendation inte lyckas tillgodose aktieägarnas intresse av öppenhet och deltagande i beslutsprocessen, är regeringen beredd att återkomma till frågan, såvitt gäller publika aktiebolag.

Regeringens förslag: Uppdrag som styrelseledamot skall gälla för den tid som anges i bolagsordningen, dock längst fyra år.

Uppdraget skall upphöra i förtid, om styrelseledamoten eller den som har utsett styrelseledamoten begär det. I publika aktiebolag skall det inte vara möjligt att i bolagsordningen föreskriva att en styrelseledamot kan entledigas endast genom beslut med kvalificerad majoritet.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har tillstyrkt förslagen eller lämnat dem utan invändning.

Bakgrund: Styrelsens ledamöter utses av bolagsstämman, om inte annat framgår av bolagsordningen. Uppdraget gäller för den tid som framgår av bolagsordningen men får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår. Uppdraget upphör dock i förtid om ledamoten eller den som har utsett honom begär det. En styrelseledamot som har utsetts av stämman kan alltså när som helst entledigas av stämman (se 8 kap. 1 och 2 §§ aktiebolagslagen).

Vid val anses, som tidigare har nämnts, den vald som har fått de flesta rösterna, även om det inte är en absolut majoritet av de avgivna rösterna. För ett giltigt beslut om entledigande av en styrelseledamot krävs att beslutet har biträttts av aktieägare med mer än hälften av de avgivna rösterna, om inte bolagsordningen föreskriver ett annat majoritetskrav (se 9 kap. 13 § aktiebolagslagen). Det är således möjligt att i bolagsordningen föreskriva krav på kvalificerad majoritet för beslut om entledigande av en styrelseledamot.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen finner nuvarande regler om mandattidens längd – den tid som anges i bolagsordningen, dock längst fyra räkenskapsår – väl avvägda. Reglerna ger utrymme för de mandatider som passar det enskilda bolaget och dess förhållanden bäst och garanterar samtidigt att frågan om styrelsens sammansättning blir föremål för viss återkommande omprövning.

Enligt regeringens mening är det naturligt att ett styrelseuppdrag även i fortsättningen kan bringas att upphöra i förtid under löpande mandattid när ledamoten eller den som har utsett honom begär det. Aktieägarnas möjlighet att när som helst besluta om entledigande av de styrelseledamöter som stämman har utsett är i själva verket av grundläggande vikt för att främja en aktiv ägarfunktion i företagen. Föreskrifter i bolagsordningen om att beslut om entledigande av en styrelseledamot fordrar kvalificerad majoritet kan därför sägas motverka en aktiv ägarfunktion. En sådan föreskrift kan exempelvis innebära att styrelseledamöterna inte kan bytas ut i samband med ett ägarskifte i bolaget. Detta är enligt regeringens mening inte lämpligt i fråga om bolag vars aktier kan bli föremål för handel på börs eller annan organiserad marknadsplats. Regeringen föreslår därför att lagen utformas så att publika aktiebolag förhindras att i bolagsordningen uppställa krav på kvalificerad majoritet för ett giltigt beslut om att entlediga en ledamot av styrelsen.

Regeringens förslag: I lagen tas det in en bestämmelse som ålägger styrelsens ordförande att leda styrelsens arbete och bevaka att styrelsen fullgör sina uppgifter.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har yttrat sig särskilt över förslaget.

Bakgrund: Inom styrelsen skall en ledamot vara ordförande (se 8 kap. 8 § första stycket aktiebolagslagen). Styrelsens ordförande har enligt lagen – förutom de uppgifter som åligger övriga styrelseledamöter – även uppgiften att se till att styrelsesammanträden hålls när det behövs (se 8 kap. 8 § andra stycket). Därutöver anses det åligga honom att se till att samtliga ordinarie styrelseledamöter och eventuella suppleanter får tillfälle att delta och erhåller ett tillfredsställande underlag för besluten, att förfarandet är lagligt och lämpligt, att jävs- och omröstningsreglerna följs och att olika meningar inom styrelsen får komma till tals (se Nial, Svensk associationsrätt, 1995, s.123). Ordföranden har också utslagsröst vid lika röstetal (se 8 kap. 9 § andra stycket aktiebolagslagen). Slutligen åligger det styrelseordföranden att underteckna eller justera styrelsens protokoll (se 8 kap. 8 § tredje stycket).

Som kommittén har uttalat torde ordföranden i praktiken ofta ha en mera maktpåliggande funktion. Han tar ledningen av styrelsens arbete och ser till att styrelsen fullgör sina uppgifter. Han anses då också som regel ha en allmän plikt att övervaka bolagets verksamhet som går längre än den övervakningsplikt som åvilar styrelsens övriga ledamöter.

Skälen för regeringens förslag: Såsom nyss har sagts har styrelseordföranden i praktiken kommit att ta ledningen över arbetet inom styrelsen och är oftast den som bevakar att styrelsen fullgör sina skyldigheter. Regeringen anser att denna ordning är ändamålsenlig och att den bör lagfästas. Därigenom tydliggörs styrelseordförandens roll ytterligare.

Det bör understrykas att ordföranden i dag inte – lika lite som övriga styrelseledamöter – får ge några order till den verkställande direktören eller på annat sätt lägga sig i den operativa ledningen. Detta kan endast en beslutför styrelse göra. Regeringens förslag syftar inte till att ändra på denna ordning. Det förekommer emellertid i dag att styrelsens ordförande i stora bolag fungerar som "arbetande styrelseordförande". Härmed avses vanligen att ordförandens befogenheter ökas så att han dagligen medverkar i skötseln av bolaget. En remissinstans har ansett att den arbetande styrelseordförandens roll bör regleras i lagen. Regeringen delar i och för sig remissinstansens bedömning att det kan finnas behov av en lagreglering av vilka befogenheter en arbetande styrelseordförande skall kunna tillerkännas. Frågan om den arbetande styrelseordförandens roll kräver dock en grundlig analys. Enligt regeringens mening finns det för närvarande inte tillräckligt underlag för att göra en bedömning av vilka befogenheter en arbetande styrelseordförande skall kunna ges. Det kan finnas anledning att återkomma till denna fråga. Det bör dock betonas att – liksom hittills – en utökning av styrelseordförandens uppgifter utöver

de i lagen angivna kan ske endast i den mån det inte inkräktar på den verkställande direktörens ansvar för den löpande förvaltningen av bolagets verksamhet.

Det bör i sammanhanget understrykas att redan regeringens förslag om att styrelsen skall fastställa en arbetsordning för sitt arbete normalt leder till att styrelseordförandens arbetsuppgifter tydliggörs. Om det finns en arbetande styrelseordförande i bolaget, skall styrelsen nämligen precisera dennes arbetsuppgifter i arbetsordningen. Det bör därvid givetvis åligga styrelsen att se till att styrelseordförandens arbetsuppgifter inte står i strid med lagens regler om kompetens- och ansvarsfördelning mellan bolagsorganen.

5.2.8 Uppdrag i flera bolag

Regeringens förslag: Inför styrelsevalet i ett publikt aktiebolag skall bolagsstämmans ordförande från de föreslagna kandidaterna inhämta upplysningar om vilka uppdrag de har i andra företag. De inhämtade upplysningarna skall vidarebefordras till stämman innan valet förrättas.

Kommitténs förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Kommitténs förslag gäller emellertid även i fråga om styrelseval i privata aktiebolag. Kommittén har vidare föreslagit att informationen inte skall omfatta uppdrag i bolagets dotterföretag eller i dotterföretag till företag där kandidaten innehar uppdrag.

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt och Patent- och registreringsverket* har varit positiva till förslaget. *Sveriges advokatsamfund* har avstyrkt det.

Några remissinstanser, däribland *Stockholms tingsrätt* och *Sveriges Industriförbund*, har lämnat synpunkter på vilka uppdrag som informationen till stämman bör omfatta.

Sveriges Aktiesparares Riksförbund och *Fondbolagens förening* har föreslagit att presentationen av de föreslagna styrelseledamöterna skall ske redan i kallelsen till bolagsstämman i stället för, som kommittén har föreslagit, under pågående stämma.

Bakgrund: I likhet med vad som är fallet i de flesta andra europeiska länder begränsar inte den svenska aktiebolagslagen en styrelseledamots möjligheter att samtidigt vara styrelseledamot i andra aktiebolag.

Frågan i vilken utsträckning det skall vara möjligt att samtidigt sitta i flera bolagsstyrelser är ett återkommande tema i svensk och utländsk debatt. Debatten tar ofta utgångspunkt i frågan vilken betydelse s.k. "interlocking directorships" har för maktkoncentrationen i näringslivet, men förs också som en kritik av mångsyssleri. En ofta ställd fråga är i vilken utsträckning styrelseuppdrag kan kumuleras utan att kvaliteten på arbetsinsatsen blir lidande.

Skälen för regeringens förslag: Ett aktivt styrelseledamotskap, framför allt i större bolag, kräver en så stor arbetsinsats att det inte låter sig förenas med för många andra uppdrag. Var gränsen i det avseendet går, kan emellertid inte avgöras annat än från fall till fall. Hänsyn måste också tas till en rad andra faktorer än bara styrelseuppdragens omfattning.

Mot bakgrund härav är det enligt regeringens mening inte lämpligt att i lagen införa en begränsning av hur många styrelseuppdrag en och samma person får inneha.

En bättre lösning är att, liksom i den danska aktieselskabsloven, föreskriva att valet av styrelseledamöter skall föregås av information om de föreslagna kandidaternas uppdrag i andra företag. Härigenom ges aktieägarna möjlighet att i varje enskilt fall ta ställning till om en viss kandidats möjlighet att fullgöra ett uppdrag som styrelseledamot i bolaget på ett negativt sätt skulle påverkas av de uppdrag som denne har i andra företag. Genom informationen kan aktieägarna bedöma i vad mån kandidaten har tillräckligt med tid för ett uppdrag som styrelseledamot i bolaget men också om denne kan ha ett mot bolaget stridande intresse t.ex. genom att han sitter i styrelsen för ett konkurrerande företag. Liksom i den danska lagen bör emellertid det lagstadgade kravet på information gälla endast vid val i publika aktiebolag. Huruvida motsvarande informationskrav bör uppställas i privata aktiebolag bör överlämnas till aktieägarna själva att avgöra.

Bestämmelserna bör lämpligen utformas så att det åläggs stämmans ordförande att inför valet inhämta de aktuella upplysningarna från kandidaten och därefter vidarebefordra dem till stämman. Informationen bör omfatta alla uppdrag som kan påverka kandidatens förmåga att fullgöra styrelseuppdraget. Informationsskyldigheten bör därför omfatta inte endast uppdrag som styrelseledamot eller verkställande direktör utan även andra uppdrag, t.ex. konsultuppdrag.

En särskild fråga är om informationsskyldigheten bör omfatta uppdrag i dotterföretag. Kommittén har ansett att informationskravet inte bör omfatta uppdrag i bolagets dotterföretag eller i dotterföretag till andra företag där kandidaten i fråga innehar uppdrag. Enligt den danska lagen görs ett undantag från informationsskyldigheten endast för uppdrag i *helägda* dotterföretag. Ett på detta sätt begränsat undantag innebär att informationen kan underlåtas endast i de fall då kandidatens uppdrag i det andra företaget inte kan ge upphov till någon intressekonflikt.

Enligt regeringens mening kan det dock ifrågasättas om det över huvud taget bör göras något undantag från informationsskyldigheten för uppdrag i dotterföretag. Ett uppdrag som styrelseledamot eller verkställande direktör i ett dotterföretag kan, som Stockholms tingsrätt har påpekat, såväl kvantitativt som kvalitativt vara mycket omfattande. Om aktieägarna skall kunna göra en riktig bedömning av den aktuella kandidatens möjlighet att fullgöra ett uppdrag som styrelseledamot i bolaget, bör därför även uppdrag i dotterföretag redovisas. Regeringen anser således att informationen till stämman skall omfatta även uppdrag i dotterföretag. En annan sak är att informationen om uppdrag i dotterföretag i de flesta fall bör kunna vara förhållandevis översiktlig.

En annan fråga är i vilket skede informationen rörande de föreslagna styrelseledamöterna skall lämnas. Sveriges Aktiesparares Riksförbund och Fondbolagens förening har föreslagit att redan kallelsen till bolagsstämman skall innehålla en presentation av föreslagna styrelseledamöter.

Enligt regeringens mening bör den förhållandevis vittgående och delvis känsliga information som det här är fråga om inte lämnas förrän vid

bolagsstämman. Som regeringen återkommer till i Prop. 1997/98:99 författningskommentaren bör stämman kunna besluta om att helt eller delvis avstå från information av det aktuella slaget. Någon motsvarande begränsning av informationen skulle inte vara möjlig om den skulle lämnas redan i kallelsen till bolagsstämman. Lagregleringen bör sålunda utformas så att informationen skall lämnas av stämmans ordförande innan styrelsevalet förrättas.

5.3 Verkställande direktör

5.3.1 Den verkställande direktörens uppgifter och ansvarsområden

Regeringens bedömning: Aktiebolagslagens regler om den verkställande direktörens uppgifter och ansvarsområden bör inte ändras.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har yttrat sig särskilt i denna fråga.

Bakgrund: Reglerna om den verkställande direktörens kompetens och skyldigheter finns i 8 kap. 6 § aktiebolagslagen. Därav framgår att den verkställande direktören skall ha hand om den löpande förvaltningen. Till den löpande förvaltningen hör alla åtgärder som inte med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av osedvanlig beskaffenhet eller stor betydelse. Det innebär kort sagt att den verkställande direktören skall svara för driften av rörelsen, utöva tillsyn över personalen samt sörja för en lagenlig och lämplig bokföring och medelsförvaltning. Den verkställande direktören skall handha den löpande förvaltningen i enlighet med de riktlinjer och anvisningar som styrelsen meddelar. I vissa fall har han även möjlighet att besluta i frågor som faller utanför den löpande förvaltningen. I brådskande fall kan han nämligen vidta åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av osedvanlig beskaffenhet eller stor betydelse. Det förutsätter emellertid att styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet. Om den verkställande direktören ingriper i ett sådant fall, är han skyldig att så snart som möjligt underrätta styrelsen.

Styrelsen kan också i viss utsträckning bemyndiga den verkställande direktören att vidta förvaltningsåtgärder som ligger utanför ramen för den löpande förvaltningen (se avsnitt 5.2.1).

Styrelsens ställning som ett överordnat organ i förhållande till den verkställande direktören innebär å andra sidan att styrelsen kan välja att själv avgöra ärenden som ingår i den löpande förvaltningen. Den verkställande direktörens rätt att sköta den löpande förvaltningen upphör således, om styrelsen tar sin bestämmanderätt i anspråk. Det skulle dock strida mot lagstiftningens grunder, om styrelsen skulle göra så väsentliga

ingrepp i den verkställande direktörens rätt att sköta den löpande förvaltningen att denne i realiteten inte längre kunde anses ha ställning som verkställande direktör (se prop. 1975:103 s. 374).

Skälen för regeringens bedömning: Bestämmelserna om den verkställande direktörens kompetens och skyldigheter torde i allmänhet uppfattas som väl avvägda. Något behov av att ändra bestämmelserna föreligger således för närvarande inte. Som framgår av avsnitt 5.2.1 föreslår regeringen dock vissa regler som bl.a. syftar till att tydliggöra den verkställande direktörens ansvarsområde. Enligt dessa regler åläggs styrelsen att utfärda instruktioner i vilka arbetsfördelningen mellan styrelsen och den verkställande direktören skall anges.

5.3.2 Den verkställande direktören som styrelseordförande

Regeringens förslag: Förbudet för den verkställande direktören att vara styrelseordförande, vilket hittills har gällt för aktiebolag med ett aktie- eller maximikapital om minst en miljon kronor, skall i fortsättningen gälla för publika aktiebolag.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Endast en remissinstans, *Göta hovrätt*, har kommenterat förslaget. Enligt hovrättens mening bör det övervägas om förbudet skall utvidgas till att gälla även för privata aktiebolag.

Bakgrund: Enligt hittills gällande regler får den verkställande direktören inte vara ordförande i bolagets styrelse, om bolagets aktie- eller maximikapital uppgår till minst en miljon kronor (se 8 kap. 8 § första stycket aktiebolagslagen).

Från och med år 1995 är aktiebolagen indelade i två kategorier, publika och privata aktiebolag. Den nya kategoriindelningen av bolagen föranleder ändringar av aktiebolagslagens bestämmelser i olika avseenden. Som framgår av avsnitt 5.1 föreslår regeringen att skyldigheten att utse en verkställande direktör i fortsättningen skall gälla publika aktiebolag i stället för som hittills aktiebolag med ett aktie- eller maximikapital om minst en miljon kronor. Mot den bakgrunden finns det anledning att överväga om inte även förbudet för den verkställande direktören att vara styrelseordförande skall kopplas till indelningen av bolagen i publika och privata aktiebolag. En remissinstans har ifrågasatt om inte ett annat alternativ borde väljas, nämligen att förbudet utvidgas till att gälla för samtliga aktiebolag, publika såväl som privata.

Skälen för regeringens förslag: Syftet med förbudet för den verkställande direktören att vara styrelseordförande får i dag anses vara framför allt att garantera upprätthållandet av en tudelad ledningsorganisation. Det är därför naturligt att förbudet upprätthålls i publika aktiebolag, vilka ju enligt regeringens förslag alltid skall ha en tudelad ledningsorganisation. Vad gäller de privata aktiebolagen har det överlämnats åt aktieägarna att själva besluta om det i bolagets organisationen skall ingå en verkställande direktör eller om den skall bestå av enbart en styrelse. Enligt regeringens uppfattning bör aktieägarna i privata aktiebolag allmänt tillerkännas en större frihet att

besluta om utformningen av bolagets organisation än aktieägarna i publika aktiebolag. I enlighet med detta bör förbudet för den verkställande direktören att vara styrelseordförande inte gälla för privata aktiebolag. Prop. 1997/98:99

5.3.3 Vice verkställande direktör

Regeringens förslag: I ett bolag skall det kunna utses en eller flera vice verkställande direktörer.

Om flera vice verkställande direktörer har utsetts, skall styrelsen meddela föreskrifter om i vilken inbördes ordning de skall träda in i den verkställande direktörens ställe.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Sveriges advokatsamfund* har ansett att bestämmelserna bör utformas så att den verkställande direktören kan ersättas av flera vice verkställande direktörer och att ansvaret för olika frågor inom den löpande förvaltningen kan delas mellan dessa.

Bakgrund: I ett aktiebolag kan det utses en eller flera vice verkställande direktörer. En vice verkställande direktör är bara en suppleant och har ingen särskild funktion i andra fall än då han träder in i den verkställande direktörens ställe. Så länge den verkställande direktören fortfarande är i tjänst kan en vice verkställande direktör inte utöva några av de uppgifter som ankommer på den verkställande direktören. Om det finns flera vice verkställande direktörer utsedda, kan vid varje tillfälle endast en av dessa träda in som ersättare för den verkställande direktören (se Birke, Bolagsordning i aktiebolag, 1995, s. 126, jfr även prop. 1975:103 s. 369)

Skälen för regeringens förslag: Nuvarande ordning ger bolaget möjlighet att utse vice verkställande direktörer som träder in som ersättare för den verkställande direktören när denna har förfall. Regeringen anser att denna ordning är ändamålsenlig och att den bör bestå.

Med hänsyn till det ansvar och den behörighet som är förenad med uppdraget som verkställande direktör är det givetvis angeläget att det tydligt framgår under vilka förutsättningar en vice verkställande direktör träder till som verkställande direktör. En särskild fråga är här i vilka fall en verkställande direktör skall anses ha sådant förfall att den vice verkställande direktören träder in som ersättare. Den frågan är inte lämplig att lagreglera men bör däremot i viss utsträckning kunna lösas genom att styrelsen i sin instruktion för den verkställande direktören drar upp lämpliga riktlinjer för under vilka förutsättningar en vice verkställande direktör skall träda in i den verkställande direktörens ställe.

Frågan i vilken inbördes ordning olika vice verkställande direktörer skall träda in som ersättare kan redan i dag regleras i bolagsordningen eller genom styrelseföreskrifter. Något krav på att det skall finnas sådana föreskrifter finns emellertid inte. Om ett bolag har flera vice verkställande direktörer, bör det åligga styrelsen att meddela föreskrifter

om i vilken inbördes ordning dessa skall träda in i den verkställande direktörens ställe. En bestämmelse om detta bör tas in i lagen.

Sveriges advokatsamfund har påtalat att ansvaret för olika frågor inom den löpande förvaltningen i praktiken ofta fördelas mellan de olika vice verkställande direktörerna när den verkställande direktören är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag. Ansvaret för administration, ekonomiska frågor och personalfrågor kan exempelvis övergå på personalchefen, medan ansvaret för försäljning övergår på marknadschefen. Samfundet har ansett att bestämmelserna bör utformas så att denna praktiska ordning inte utesluts. De begränsningar som med en sådan uppdelning kommer att gälla för de skilda vice verkställande direktörerna borde enligt samfundet kunna göras synlig för omvärlden genom styrelsedirektiv.

Aktiebolagslagen utgår från att det skall finnas endast en verkställande direktör som har ansvaret för den löpande förvaltningen. Enligt regeringens mening saknas det anledning att ändra denna ordning. Reglerna om de vice verkställande direktörerna bör överensstämma med reglerna för den verkställande direktören. En uppdelning av verkställande direktörens uppgifter på flera vice verkställande direktörer skulle leda till en olycklig uppsplittring av ansvar och behörighet. Regeringen anser därför att det inte bör vara möjligt att vid den verkställande direktörens förfall dela ansvaret för den löpande förvaltningen mellan olika vice verkställande direktörer. En annan sak är att den vice verkställande direktör som träder in i den verkställande direktörens ställe genom delegering kan fördela vissa arbetsuppgifter på de övriga vice verkställande direktörerna.

5.4 Ställföreträdarjäv

Regeringens förslag: En ställföreträdare för ett bolag (styrelseledamot eller verkställande direktör) skall inte få handlägga frågor om avtal mellan bolaget och en tredje man som ställföreträdaren ensam eller tillsammans med någon annan får företräda. Detta skall dock inte gälla om bolaget och den tredje mannen ingår i en koncern eller i en koncernliknande företagsgrupp eller om ställföreträdaren äger samtliga aktier i bolaget.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i väsentliga delar med regeringens förslag. Kommittén har dock föreslagit en annan utformning av undantagen från jävsbestämmelsen.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har förklarat sig vara positiva till förslaget. Några av remissinstanserna, däribland *Stockholms tingsrätt*, *Svenska Bankföreningen*, *Svenska Kommunförbundet* och *Landstingsförbundet*, har dock haft synpunkter på vilka fall som bör undantas från den föreslagna jävsregeln.

Bakgrund: En fråga som under senare tid har ägnats viss uppmärksamhet i debatten är aktiebolagslagens bestämmelser om jäv för styrelsens ledamöter. Bestämmelserna om jäv för styrelseledamot och verkställande direktör är avsedda att skydda bolaget, dvs. aktieägarnas gemensamma intressen.

Enligt 8 kap. 10 § aktiebolagslagen får en styrelseledamot eller en verkställande direktör inte handlägga en fråga rörande avtal mellan honom och bolaget. En sådan ställföreträdare får inte heller handlägga en fråga om avtal mellan bolaget och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse som kan vara stridande mot bolagets. Det kan exempelvis vara fallet vid fråga om ett avtal mellan bolaget och en styrelseledamots familjemedlemmar. Bestämmelsen anses också hindra en styrelseledamot eller en verkställande direktör från att delta i handläggningen av ett avtal mellan bolaget och en annan juridisk person i vilken styrelseledamoten eller den verkställande direktören har ett betydande intresse av ekonomiskt eller annat slag som kan strida mot bolagets. Det kan t.ex. vara fråga om ett större aktieinnehav i motpartsbolaget. I paragrafen jämsätts avtal med rättegång eller annan talan.

Jävsbestämmelserna är tillämpliga även på ensidiga rättshandlingar som har betydelse för ett avtals uppkomst, förändring eller upphörande, t.ex. uppsägning av ett kontrakt. De anses också kunna tillämpas vid gåva från bolaget (se prop. 1975:103 s. 379).

Jävsbestämmelserna tar sikte på både deltagande i kollegial behandling och sådana fall då en person såsom ensam styrelse eller verkställande direktör bereder och avgör en fråga. En jävig styrelseledamot får inte delta vare sig i styrelsens överläggning eller i dess beslut. Ställföreträdaren får inte heller utan särskilt bemyndigande företräda bolaget vid avtalsslutet (se Kedner, Roos, Aktiebolagslagen, 5 u., 1995, s. 52 f).

En omdiskuterad fråga är om en person som är styrelseledamot eller verkställande direktör i två bolag skall anses jävig vid behandling av en fråga om t.ex. avtal mellan bolagen. Ett sådant s.k. ställföreträdarjäv har hittills inte ansetts vara någon självständig jävsgrund enligt svensk rätt. Det innebär exempelvis att en styrelseledamot i ett kreditföretag som också är styrelseledamot i ett industriföretag kan delta i ett beslut i industriföretagets styrelse om att ta upp ett lån i kreditföretaget. Ytterligare ett vanligt exempel kan anges. I två bolag där det ena är underleverantör till det andra har i vardera bolagets styrelse invalts en person som också är styrelseledamot i det andra bolaget. När ett avtal mellan bolagen rörande underleveranser behandlas i bolagens styrelser, kan ställföreträdaren för bolagets avtalspart komma att delta i beslutet.

Skälen för regeringens förslag: De skäl som bär upp de nuvarande jävsbestämmelserna har enligt regeringens mening fortfarande bärkraft. Liksom hittills bör därför lagen förbjuda en styrelseledamot och en verkställande direktör att delta i handläggning av ett ärende där han själv är motpart eller själv har ett väsentligt intresse som kan vara stridande mot bolagets.

Skälen bakom de nuvarande jävsbestämmelserna gör sig också i viss utsträckning gällande när styrelseledamoten eller den verkställande direktören samtidigt är ställföreträdare för bolagets motpart. Även om ställföreträdaren i ett sådant fall inte har något identifierbart egenintresse som kan strida mot bolagets finns det typiskt sett en risk för att han inte tillvaratar bolagets intresse i den utsträckning som är lämpligt. Regeringen anser därför att det i lagen bör införas en uttrycklig bestämmelse om ställföreträdarjäv.

Principiella skäl talar för att bestämmelsen om ställföreträdarjäv bör omfatta alla situationer då en ställföreträdare för ett bolag samtidigt är ställföreträdare för bolagets motpart. En undantagslös regel skulle emellertid medföra stora svårigheter för många bolag. Det är därför nödvändigt att göra vissa undantag från jävsbestämmelsen. Trots detta kommer den nya bestämmelsen om ställföreträdarjäv att innebära en klar förbättring i förhållande till den hittills gällande regleringen.

Från jävsbestämmelsen bör för det första undantas de fall då bolaget och dess motpart ingår i en koncern. I koncernföretags styrelser finns ofta av praktiska skäl styrelseledamöter som också tillhör ett annat koncernföretags styrelse. Om dessa ledamöter inte fick delta i handläggningen av avtal med andra koncernföretag, torde följderna ofta bli att styrelsen på grund av bristande beslutförhet inte skulle kunna fatta något beslut. Regeringen har – i enlighet med vad ett par remissinstanser föreslagit – övervägt en lösning där ett undantag för dylika fall utformas förhållandevis snävt; endast företag i koncerner där moderbolaget äger mer än nio tiondelar av aktierna med mer än nio tiondelar av röstetalet för samtliga aktier i bolaget skulle undantas. Även med en sådan lösning torde emellertid betydande praktiska olägenheter kunna uppkomma för vissa koncernföretag. Regeringen föreslår därför att de fall då bolaget och dess motpart ingår i samma koncern generellt undantas från bestämmelserna om ställföreträdarjäv. Undantaget bör även omfatta andra koncernliknande grupper, dvs. då något annat rättssubjekt än ett aktiebolag utövar ett bestämmande inflytande över andra företag. Skälen till detta utvecklas i författningskommentaren.

En särskild fråga är om ett undantag av det slag som regeringen nu har föreslagit bör gälla vid avtal mellan exempelvis en kommun och ett av kommunen ägt bolag. Ett par remissinstanser har ansett att något undantag från jävsbestämmelserna inte bör gälla i ett sådant fall och har härvid hänvisat till de strikta reglerna om offentlig upphandling. Enligt regeringens mening talar emellertid övervägande skäl för att också dylika koncernliknande förhållanden undantas från bestämmelserna om ställföreträdarjäv. Som Svenska kommunförbundet har påpekat är det mycket vanligt att ledamöter i kommunala nämnder också har engagemang som styrelseledamöter i kommunens företag. Om dessa förhållanden inte undantas från den föreslagna bestämmelsen om ställföreträdarjäv, skulle det leda till praktiska problem för de kommunala bolagen. Detta talar för att undantag från ställföreträdarjävet görs även för dessa fall. Det har hävdats att detta skulle kunna leda till att kommunen brister i affärsmässighet gentemot bolaget. Om en kommun eller något annat rättssubjekt som omfattas av upphandlingslagen brister i affärsmässighet vid upphandlingen, finns det emellertid sanktioner mot detta i lagen (1992:1528) om offentlig upphandling. Undantaget från jävsbestämmelsen bör därför utformas så att det gäller även i de koncernliknande förhållanden som föreligger mellan en kommun och dess bolag.

Slutligen bör även de fall då en ställföreträdare äger samtliga aktier i bolaget undantas från jävsbestämmelsen. Denna fråga kommer att behandlas mera utförligt i författningskommentaren.

Regeringens bedömning: Det bör för närvarande inte införas något krav på att en ställföreträdare för ett aktiebolag skall ha registrerats i aktiebolagsregistret innan denne civilrättsligt kan börja verka i bolaget.

Kommitténs bedömning: Kommittén har inte uttalat sig i denna fråga.

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt* har föreslagit att endast sådana handlingar som har givits in och diarieförts hos Patent- och registreringsverket skall få åberopas för att visa behörighet att företräda ett aktiebolag. Även *Patent- och registreringsverket* har ansett att ett aktiebolags företrädare bör kunna agera för bolagets räkning först efter det att vederbörande har registrerats i aktiebolagsregistret.

Skälen för regeringens bedömning: En styrelseledamot, en verkställande direktör och en särskild firmatecknare anses civilrättsligt kunna verka i bolaget i och med valet på bolagsstämman eller styrelsens beslut att utse honom.

Den gällande ordningen kan ibland göra det svårt för en utomstående att med säkerhet avgöra vem som verkligen har rätt att företräda bolaget. *Stockholms tingsrätt* har uppgivit att det inte är ovanligt att andra företrädare än de som är registrerade hos Patent- och registreringsverket anmäler sig vid bl.a. konkursförhandlingar och till stöd för sin behörighet åberopar ålderstigna bolagsprotokoll. En tredje man som vill ingå avtal med bolaget kan visserligen försäkra sig om att bolaget blir bundet av avtalet genom att kontrollera aktiebolagsregistret; en rättshandling som företas av en ställföreträdare som är registrerad i aktiebolagsregistret är nämligen alltid bindande för bolaget (se 18 kap. 3 § aktiebolagslagen). För domstolar och myndigheter torde emellertid den beskrivna situationen vara besvärlig. Särskilt allvarligt är att det ibland kan vara svårt att i efterhand klargöra vem som vid en viss tidpunkt verkligen hade ansvaret för bolaget. Dessa problem skulle minska om lagen ändrades så att ett bolags ställföreträdare kunde agera för bolagets räkning först efter det att han har registrerats i aktiebolagsregistret.

En sådan ordning skulle dock kunna medföra betydande olägenheter för den stora massan av seriösa bolag. Också efter fullt normala byten av styrelse och verkställande direktör skulle bolagen under en kortare övergångstid helt sakna ställföreträdare och därmed också rättshandlingsförmåga. Frågan om det skall krävas att ett bolags ställföreträdare skall vara registrerat i aktiebolagsregistret innan han kan börja verka för bolaget bör därför utredas ytterligare innan slutlig ställning tas till förslaget. Regeringen avser därför att ge en särskild utredningsman i uppdrag att utreda bl.a. denna fråga.

6.1 Skyldighet att hålla bolagsstämma

Regeringens bedömning: Liksom hittills skall alla aktiebolag hålla ordinarie bolagsstämma minst en gång om året och därvid behandla bl.a. frågor om fastställande av balans- och resultaträkningar.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Sveriges Redovisningskonsulters Förbund* har ansett att det inte bör vara obligatoriskt för små privata aktiebolag att hålla bolagsstämma. Ingen av de övriga remissinstanserna har ifrågasatt kommitténs förslag i den delen.

Bakgrund: Aktieägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas vid en bolagsstämma. Alla aktiebolag är i dag skyldiga att hålla minst en bolagsstämma om året. En ordinarie bolagsstämma skall hållas inom sex månader efter utgången av räkenskapsåret. På denna stämma skall det fattas beslut om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i moderbolag, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen. Det skall också beslutas om vinst- och förlustdispositioner, om ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och den verkställande direktören samt i annat ärende som enligt lag eller bolagsordningen skall förekomma på stämman (se 9 kap. 5 § aktiebolagslagen). Bolagsordningen kan vidare föreskriva att ytterligare någon eller några ordinarie bolagsstämmor skall hållas varje år. Utöver den ordinarie stämman kan vid behov en extra stämma hållas (se 9 kap. 6 § aktiebolagslagen).

Bolagsstämman är, sådan den framträder i lagtexten, ett muntligt förfarande. Med aktieägarnas godkännande kan emellertid stämman ske enbart genom upprättandet av ett protokoll, s.k. skrivbordsstämmor. Detta torde i själva verket vara det vanliga i det stora flertalet mindre bolag, särskilt sådana med endast en aktieägare.

Skälen för regeringens bedömning: De nuvarande bestämmelserna om att minst en bolagsstämma skall hållas varje år är ett uttryck för aktieägarnas beslutanderätt över bolaget. Bolagsstämman blir därmed också av grundläggande betydelse för styrningen av bolaget. Enligt regeringens mening bör bestämmelserna om hållande av bolagsstämma därför i allt väsentligt bestå oförändrade. Vissa frågor bör alltid behandlas på bolagsstämma, bl.a. frågor om fastställande av balans- och resultaträkningar.

Det kan i och för sig diskuteras om det är ändamålsenligt att upprätthålla kravet på bolagsstämma i de allra minsta bolagen. Sveriges Redovisningskonsulters Förbund har föreslagit att, såsom ett alternativ till de s.k. skrivbordsstämmorna, de nödvändiga besluten skall kunna anges i en enkel ärendebblankett som sänds till Patent- och registreringsverket för registrering. Enligt förbundet skall dock bolagsstämma kunna påkallas även i sådana bolag.

Regeringen vill i den delen framhålla att, om bolagsstämman inte skall vara obligatorisk i de små privata aktiebolagen, andra former för beslutsfattande måste finnas för dessa bolag. Detta gäller undantagslöst för bolag med flera aktieägare. Men även i enmansbolag måste aktieägarens beslut formaliseras på något sätt. Enligt regeringens mening torde en sådan ordning som Sveriges Redovisningskonsulters Förbund har föreslagit inte innebära något nämnvärd förenkling jämfört med de skrivbordsstämmor som hålls i dag utan tvärtom ge upphov till gränsdragningsfrågor. Regeringen är därför inte beredd att föreslå något undantag från bestämmelserna om hållande av bolagsstämma.

6.2 Föranmälan som förutsättning för deltagande i bolagsstämma

Regeringens förslag: Liksom hittills skall det i bolagsordningen få bestämmas att en aktieägare för att få delta i stämman skall anmäla sig viss tid i förväg. I bolagsordningen skall det också kunna tas in föreskrifter om att en aktieägare får medföra biträde endast om detta har anmälts i förväg.

Den tidpunkt då sådana anmälningar senast måste göras skall inte få sättas tidigare än femte vardagen före stämman.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Några remissinstanser, såsom *Sveriges Aktiesparares Riksförbund*, har ansett att det över huvud taget inte bör kunna krävas föranmälan för att få medföra biträde på stämman. Andra remissinstanser har ansett att krav på föranmälan bör gälla också i fråga om biträde åt ombud. I övrigt har förslagen inte mött några invändningar.

Bakgrund: I bolagsordningen kan bestämmas att aktieägare för att få delta i bolagsstämma skall anmäla sig hos bolaget senast den dag som anges i kallelsen till stämman. Denna dag får inte vara söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton och inte infalla tidigare än fem dagar före stämman (se 9 kap. 1 § tredje stycket aktiebolagslagen). Bestämmelsen gör det möjligt för styrelsen att på grundval av föranmälningarna upprätta en preliminär röstlängd och genomföra praktiska arrangemang inför stämman.

Från olika håll har det påpekats att fem dagar ofta är en alltför kort tid för sådana förberedelser, framför allt vid mellankommande helgdagar. Det har också framförts önskemål om att det i bolagsordningen skall kunna tas in föreskrifter om föranmälan även beträffande *biträden*.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att den till bestämmelserna om föranmälan kopplade tidsgränsen bör ändras så att det blir möjligt att i bolagsordningen kräva att föranmälan sker senast fem vardagar före stämman. Med en sådan tidsgräns kan önskemålen om förlängd tid vid mellankommande helgdagar tillgodoses, utan att den sista anmälningsdagen infaller så lång tid före stämman att aktieägarna, i de fall där kallelsena skickas ut i ett sent skede, riskerar att hamna i tidsnöd.

En annan fråga är om föranmälan skall kunna uppställas som förutsättning även för rätten att medföra biträde till stämman. Kommittén har föreslagit detta, såvitt gäller biträden till aktieägare.

Regeringen kan konstatera att föreskrifter om föranmälan ger styrelsen möjlighet att med utgångspunkt från föranmälningarna genomföra praktiska arrangemang inför bolagsstämman, exempelvis anskaffa en lämplig lokal. Som ett par av remissinstanserna har påpekat har antalet biträden på bolagsstämmorna stigit under de senaste åren. Härtill kommer att regeringen nu föreslår att rätten att medföra biträden skall utvidgas från ett till två biträden (se avsnitt 6.3). Styrelsens behov av att få information om hur många biträden som kommer att delta i stämman har därmed ökat. Från aktieägaresynpunkt torde ett krav på föranmälan inte heller innebära några mera betydande olägenheter, eftersom behovet av biträde regelmässigt torde stå klart på ett ganska tidigt stadium. Mot denna bakgrund anser regeringen att det bör införas en möjlighet att i bolagsordningen föreskriva att aktieägare som avser att medföra biträde skall göra föranmälan om detta. En föreskrift om föranmälan av biträden bör dock inte kunna utformas som ett krav på att vissa namngivna personer skall anmälas utan endast som ett krav på föranmälan av det antal biträden som kommer att medföras.

När det gäller biträde åt ombud ställer sig saken något annorlunda. Om en aktieägare efter det att föranmälan har gjorts får förhinder och därför anlitar ett ombud, kan det i vissa fall uppstå ett behov av biträde som inte hade funnits om aktieägaren hade kunnat närvara själv. Även om ett vidtalat ombud får förhinder, kan ett nytt ombud behöva ett biträde vid bolagsstämman. I dessa situationer är det rimligt att ombudet får medföra biträde trots att någon föranmälan av biträdet inte har skett. Det bör därför enligt regeringens mening inte kunna uppställas krav på att biträde åt ombud skall föranmälas.

6.3 Biträde

Regeringens förslag: En aktieägare skall ha rätt att medföra två biträden till bolagsstämman. Biträdet skall ha rätt att på aktieägarens vägnar yttra sig på stämman.

Rätten att medföra biträde skall även gälla för ombud.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot förslagen. *Sveriges Industriförbund*, *Svenska Arbetsgivareföreningen*, *Svenska Handelskammarförbundet* och *Stockholms Handelskammare* har dock ansett att rätten att medföra biträde inte bör utvidgas.

Skälen för regeringens förslag: En aktieägare har rätt att medföra ett biträde till bolagsstämman (se 9 kap. 2 § andra stycket aktiebolagslagen).

Ärendena på bolagsstämman kan kräva inläsning av ett omfattande material. Såväl ekonomiska och juridiska som andra typer av frågor som kräver specialkunskap kan aktualiseras. Ibland är den nödvändiga kompetensen inte samlad hos en och samma person. Att – såsom bl.a.

Industriförbundet har ansett – kräva att aktieägarna alltid inhämtar all nödvändig kompetens före stämman är enligt regeringens mening orealistiskt. Det gör att en aktieägare ibland kan behöva biträde av flera personer. Regeringen anser därför att varje aktieägare skall ha rätt att medföra två biträden till bolagsstämman. För att biträdets kompetens skall kunna utnyttjas på bästa sätt bör biträdet ha rätt att på aktieägarens vägnar yttra sig på stämman. Regeringen föreslår att en sådan yttranderätt lagfästs.

I doktrinen har meningarna varit delade om ett ombud har rätt att medföra biträde. De skäl som motiverar aktieägarens rätt att medföra biträde vid bolagsstämman kan vara relevanta även i de fall då aktieägaren representeras av ett ombud. Regeringen föreslår därför att det i lagen införs en uttrycklig bestämmelse om att också ett ombud skall ha rätt att medföra biträde till stämman.

6.4 Ort för bolagsstämman

Regeringens förslag: I lagtexten klargörs att bolagsstämman skall hållas på en ort i Sverige.

I övrigt görs inte någon ändring i reglerna om den ort där bolagsstämman skall hållas.

Kommitténs bedömning: Kommittén har inte förslagit några lagändringar i denna del.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser har tagit upp denna fråga. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* har föreslagit att bolagsstämman skall kunna hållas på en utrikes belägen ort, om bolagsordningen innehåller en föreskrift om detta. *Sveriges advokatsamfund* har ansett att det bör klargöras om bolagsstämman får hållas utomlands eller ej. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* har vidare ansett att bolagsstämman – under förutsättning att de tekniska frågorna kan lösas på ett tillfredsställande sätt – bör få hållas på flera orter samt i olika lokaler samtidigt. Också *Svenska Revisorsamfundet* och *Sveriges Redovisningskonsulters Förbund* har uttalat att bolagsstämman bör kunna hållas på olika orter samtidigt.

Bakgrund: I dag gäller enligt 9 kap. 4 § aktiebolagslagen att bolagsstämman skall hållas på den ort där styrelsen har sitt säte. I bolagsordningen kan dock bestämmas att den skall eller kan hållas på annan angiven ort. Stämman kan vidare hållas på annan ort än som nu har angivits om utomordentliga omständigheter påkallar det, t.ex. krigsförhållanden. Bestämmelserna om orten för bolagsstämman får anses vara uppställda till aktieägarnas skydd. Stämman torde därför kunna hållas var som helst, om samtliga aktieägare och styrelseledamöter är överens om orten.

I 123 § första stycket 1944 års aktiebolagslag föreskrevs att den i bolagsordningen angivna orten inte fick ligga utanför Sverige. Vid tillkomsten av 1975 års aktiebolagslag togs denna begränsning bort. Av förarbetena framgår dock inte om någon saklig ändring var avsedd. Det har därför framförts olika uppfattningar om lagen tillåter bolags-

ordningsföreskrifter om att stämman skall hållas på en utrikes belägen ort. Rättsläget får anses oklart. Prop. 1997/98:99

Genom den fortgående tekniska utvecklingen har det numera öppnats betydande möjligheter att genomföra muntliga förfaranden där deltagarna befinner sig på olika platser. Det ger anledning att ställa frågan om också en bolagsstämma kan hållas på flera platser samtidigt. Nuvarande lagstiftning ger inte något explicit svar på den frågan.

Skälen för regeringens förslag: I likhet med kommittén anser regeringen att aktiebolagslagens bestämmelser om orten för bolagsstämman närmast får tolkas så att stämman måste hållas inom Sverige. Det kan hävdas att den fortgående internationaliseringen talar för en omprövning av denna ordning. Å andra sidan talar minoritets-skyddsaspekter för att gällande ordning bör bestå. Härigenom kan det undvikas att företagsledningen, kanske efter påverkan av aktiemajoriteten, förlägger stämman till en plats som är så svåråtkomlig att vissa aktieägare tvingas avstå från att delta. Regeringen föreslår därför inte någon annan ändring än ett klargörande i lagtexten av innebörd att stämman måste hållas i Sverige. Det bör understrykas att en sådan bestämmelse inte förhindrar att bolagsstämman likväl hålls utomlands, under förutsättning att samtliga aktieägare går med på det.

Några remissinstanser har pekat på vissa positiva effekter som skulle följa med en möjlighet att genomföra bolagsstämman på flera orter samtidigt. En sådan ordning skulle stärka de små aktieägarnas möjligheter att delta i stämman och påverka de beslut som fattas. Det har vidare framhållits att det för vissa bolag är nödvändigt att använda flera lokaler parallellt för att inte tvingas att utesluta aktieägare från bolagsstämman.

Enligt regeringens mening utgör de nu gällande bestämmelserna om ort för bolagsstämma inte något hinder mot att organisera bolagsstämman på ett sådant ändamålsenligt sätt som remissinstanserna eftersträvar. Bestämmelserna syftar huvudsakligen till att säkerställa aktieägarnas möjligheter att delta i stämman. Detta aktieägarnas intresse kommer snarast att främjas om stämmodeltagarna med hjälp av dagens tele- och videoteknik kan delta i stämman från annan ort. Det förhållandet att lagen utgår från att bolagsstämman skall hållas på *en* ort hindrar enligt regeringens mening inte att *deltagande i stämman* kan ske även från andra orter. En förutsättning för det är visserligen att det sker under sådana former att exempelvis fastställandet av röstlängd och genomförandet av omröstningar kan kontrolleras på ett tillfredsställande sätt. Vanligen torde det kräva en avancerad teknik. De närmare förutsättningarna för att hålla bolagsstämma på detta sätt är emellertid väsentligen en teknisk fråga som inte lämpar sig för lagstiftning. Regeringen lägger därför inte fram något förslag i denna del.

6.5.1 Kallelsetidpunkt

Regeringens förslag: Kallelse till en ordinarie bolagsstämma samt kallelse till extra bolagsstämma där fråga om ändring av bolagsordningen kommer att behandlas skall utfärdas tidigast sex veckor och senast fyra veckor före stämman. Kallelse till annan extra bolagsstämma skall utfärdas tidigast sex veckor och senast två veckor före stämman.

I privata aktiebolag skall det vara möjligt att genom bestämmelser i bolagsordningen föreskriva att kallelse till en ordinarie eller extra bolagsstämma skall få utfärdas senast två veckor före stämman.

Kommitténs förslag: Kommittén har föreslagit att kallelse till såväl ordinarie bolagsstämma som extra bolagsstämma skall utfärdas tidigast fem veckor och senast tre veckor före stämman.

Remissinstanserna: *Riksrevisionsverket* och *Sveriges Bokförings- och Revisionsbyråers förbund* har tillstyrkt kommitténs förslag. Patent- och registreringsverket har föreslagit att endast de publika aktiebolagen skall omfattas av den föreslagna ändringen. *Aktiefrämjandet*, *Sveriges Aktiesparares Riksförbund* och *Fondbolagens förening* har ansett att kallelsetiden bör utsträckas ytterligare. *Svenska Arbetsgivarföreningen* och *Sveriges Industriförbund* har ifrågasatt om det inte behövs en regel som i begränsade undantagsfall gör det möjligt att ha en kortare kallelsetid än den som kommittén har föreslagit.

Bakgrund: I dag gäller att kallelse till bolagsstämma skall utfärdas tidigast fyra veckor före och, om inte bolagsordningen föreskriver längre tid, senast två veckor före stämman (se 9 kap. 9 § första stycket aktiebolagslagen). Denna regel gäller såväl i fråga om kallelse till ordinarie stämma som i fråga om kallelse till extra stämma och gör inte åtskillnad på publika och privata aktiebolag. Regeln garanterar bl.a. att aktieägarna får en viss minsta tid på sig för att förbereda sig för stämman.

Under senare år har det diskuterats om den minimitid som lagen anger, två veckor, är tillräckligt lång, inte minst mot bakgrund av att aktieägarkretsen numera kan vara alltmera internationell. En fråga som har aktualiserats genom de nya reglerna om publika och privata aktiebolag är om det finns anledning att ha olika slag av kallelseregler i publika respektive privata aktiebolag.

Skälen för regeringens förslag:

Allmänt om kallelsetidpunkten

Kommittén har ansett att den nu gällande kallelsefristen bör förlängas så att kallelsen skall utfärdas tidigast fem veckor och senast tre veckor före stämman. Ändringsförslaget har motiverats av att en kallelse som utfärdas två veckor i förväg ger aktieägarna en alltför kort tid att förbereda sig inför stämman. En kort kallelsefrist kan också vålla

problem då förvaltarregistrerade aktier måste registreras om så att aktieägaren står införd i aktieboken på stämmodagen, eller, i avstämningsbolag, tio dagar före denna. Vidare har nämnts att en kort kallelsefrist kan försvåra för aktieägare och andra att organisera fullmaktsinsamlingar inför stämman.

Kommitténs förslag om förlängd kallelsetid skiljer inte mellan olika typer av aktiebolag trots att ett aktivt stämmodeltagande i allmänhet torde kräva mer omfattande förberedelser i publika aktiebolag än i privata aktiebolag. De skäl som kommittén har anfört till stöd för sitt förslag om förlängd kallelsetid kan över huvud taget sägas vara sådana att de i första hand rör förhållanden i publika aktiebolag. Mot bakgrund härav anser regeringen att det finns skäl att, när frågan om kallelsetid övervägs, skilja mellan publika aktiebolag och privata aktiebolag.

Publika aktiebolag

Enligt regeringens mening bör kallelse till en ordinarie bolagsstämma i ett publikt aktiebolag ske tidigast sex och senast fyra veckor före bolagsstämman. Det ger aktieägarna i dessa bolag bättre möjligheter att förbereda sig inför stämman. Detta är av särskild betydelse för aktieägare som är bosatta utomlands. Det ger också bättre möjligheter för att organisera sådana fullmaktsinsamlingar som kan vara nödvändiga för att tillgodose småaktieägars intressen. En förlängning av kallelsetiden löser också de problem kring omregistrering av förvaltarregistrerade aktier som kommittén har pekat på.

Mot en sådan förlängning av kallelsefristen som regeringen nu har föreslagit kan invändas att den hämmar bolagens möjligheter att snabbt fatta sådana beslut som kräver skyndsamhet. Svenska arbetsgivarföreningen och Sveriges Industriförbund har sålunda betonat att det är av yttersta vikt att bolagen i vissa situationer, t.ex. i samband med företagsrekonstruktioner, snabbt kan kalla till bolagsstämma. Remissinstanserna har vidare påpekat att exponeringstiden för kurssättningar i samband med nyemissioner blir betydligt längre än tidigare om kommitténs förslag genomförs. Med hänsyn till de snabba förändringarna på marknaden är det enligt remissinstansernas mening viktigt med korta exponeringstider.

Regeringen anser emellertid inte att vad remissinstanserna här har anfört bör tillmätas avgörande vikt vad gäller *ordinarie bolagsstämma*. När det gäller sådana frågor som kan tas upp endast på ordinarie stämma – fastställande av balans- och resultaträkning, vinstutdelning m.m. – bör aktieägarna således alltid vara garanterade minst fyra veckors förberedelsetid. I vissa andra situationer är det emellertid rimligt att bolaget kan kalla till bolagsstämma med kort varsel. Detta intresse kan tillgodoses om bestämmelserna om kallelse till *extra bolagsstämma* görs mer flexibla än de föreslagna bestämmelserna avseende ordinarie bolagsstämma. Regeringen anser därför att en kallelse till extra bolagsstämma som regel skall få utfärdas tidigast sex veckor och senast två veckor före stämman. Vissa ärenden är dock av så stor betydelse för aktieägarna att kallelsen bör utfärdas senast fyra veckor före stämman

även när ärendena tas upp på en extra bolagsstämma. Enligt regeringens mening bör aktieägarna alltid få minst fyra veckors tid för förberedelser vid ärenden som rör ändring av bolagsordningen. Det bör därför införas en särskild bestämmelse om kallelser till stämma där sådana ärenden skall behandlas. Även ärenden som rör utbetalning av bolagets medel är av den arten att det kan finnas anledning att överväga särskilda kallelsefrister. Aktiebolagskommittén har i två delbetänkanden behandlat frågor om bl.a. vinstutdelning, förvärv av egna aktier och nedsättning av aktiekapitalet (SOU 1997:22 och SOU 1997:168). Frågan om vilken kallelsefrist som bör gälla för dessa typer av ärenden bör tas upp i samband med behandlingen av de angivna betänkandena. Regeringen avser därför att återkomma till denna fråga i senare lagstiftningsärenden.

Privata aktiebolag

Även i privata aktiebolag bör enligt regeringens mening kallelse till bolagsstämma ske tidigast sex veckor före stämman.

Såsom regeringen tidigare har uttalat bör det i privata aktiebolag i högre grad överlämnas till aktieägarna själva att besluta om organisationen av aktiebolagen. Regelverket bör därför vara mera flexibelt än i publika aktiebolag där särskilda skyddsintressen gör sig gällande. De nuvarande reglerna om när kallelse senast skall ske synes såvitt är känt inte ha medfört några problem i privata aktiebolag. Patent- och registreringsverket har påtalat att ett genomförande av kommitténs förslag skulle innebära att cirka 310 000 privata aktiebolag skulle tvingas att ändra sina bolagsordningar. Regeringen anser inte att detta skulle vara rimligt. Mot denna bakgrund föreslår vi, beträffande privata aktiebolag, att det liksom i dag alltid skall vara möjligt att genom bestämmelser i bolagsordningen föreskriva att kallelse till ordinarie eller extra bolagsstämma skall ske senast två veckor före stämman.

6.5.2 Sättet för kallelse

Regeringens förslag: Kallelse till bolagsstämma skall liksom hittills ske på det sätt som föreskrivs i bolagsordningen. I publika aktiebolag skall kallelse dessutom alltid ske genom annonsering i en rikstäckande dagstidning, och i Post- och Inrikes Tidningar.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Endast *Patent- och registreringsverket* har kommenterat förslaget i denna del. Verket har föreslagit att i publika aktiebolag kallelse skall ske i – utöver en rikstäckande dagstidning – en av verket utgiven kungörelsetidning i stället för Post- och Inrikes Tidningar.

Bakgrund: Nuvarande bestämmelser innebär att kallelse till bolagsstämma skall ske på sätt som föreskrivs i bolagsordningen. I bolagsordningen kan t.ex. föreskrivas att kallelse skall ske genom annons i en viss tidning eller genom brev till varje aktieägare med känd adress. I

vissa fall fordrar lagen att skriftlig kallelse skickas till varje känd aktieägare (se 9 kap. 9 § andra stycket aktiebolagslagen).

Det har ifrågasatts om dessa kallelseregler – som lämnar ett stort utrymme för olika kallelsesätt – i tillräcklig grad tillgodoser aktieägarnas intresse.

Skälen för regeringens förslag: Det är givetvis av grundläggande betydelse för aktieägarna att kallelse till bolagsstämman sker på ett sådant sätt att de har möjlighet att på rimliga villkor ta del av kallelsen. Enligt regeringens mening ger den nuvarande ordningen inte tillräckliga garantier för detta i bolag med en stor och växlande ägarkrets. Det är sålunda otillfredsställande att i bolag med allmänt spridda aktier kallelse kan ske endast genom annonsering i en tidning som utkommer enbart inom ett begränsat område. Det är inte heller godtagbart att bestämmelser i aktiemarknadsbolags bolagsordningar föreskriver att kallelse skall ske uteslutande genom brev till aktieägarna. Detta innebär i praktiken att endast de aktieägare som är upptagna i aktieboken innan kallelse sker får meddelande om stämman. Enligt regeringens mening är det angeläget att också oregistrerade aktieägare kan få kännedom om att en stämma skall hållas så att de, om de så önskar, kan registrera sitt aktieinnehav och delta i stämman. Aktieägare i ett bolag vars aktier kan bli föremål för handel på en börs eller annan organiserad marknadsplats, dvs. publika aktiebolag, bör därför alltid kallas genom annonsering i en rikstäckande tidning. Detta bör givetvis inte hindra att det i bolagsordningen föreskrivs att kallelse skall ske också på annat sätt.

Såsom kommittén har föreslagit bör det sålunda i lagen föreskrivas att kallelse till bolagsstämma i publika aktiebolag alltid skall ske genom annonsering i en rikstäckande dagstidning. Därutöver bör kallelsen alltid komma till uttryck i en tidning som är särskilt avpassad för kungörelser av detta slag och där aktieägare och andra marknadens aktörer lätt kan ta del av förekommande kallelser. Valet står här mellan Post- och Inrikes Tidningar och en särskild av Patent- och registreringsverket utgiven kungörelsetidning. För annonsering i Post- och Inrikes Tidningar talar det förhållandet att vissa aktiebolagsrättsliga uppgifter redan i dag kungörs i Post- och Inrikes Tidningar (se främst 18 kap. 2 § aktiebolagslagen). För annonsering i en av Patent- och registreringsverket utgiven tidning talar att sådan kungörelse redan i dag sker av vissa förhållanden med bolagsrättslig anknytning (se 8 kap. 4 § årsredovisningslagen [1995:1554]). Med hänsyn till att annonsering i Post- och Inrikes Tidning fortfarande är det dominerande sättet för kungörande av bolagsrättsliga förhållanden anser regeringen att kallelsen bör annonseras i denna tidning. Regeringen avser dock att i ett annat sammanhang se över vissa frågor om kungörelser. Det kan därför finnas anledning att återkomma till frågan om var kallelsen till stämma skall annonseras.

För privata aktiebolag bör enligt regeringens uppfattning de hittills gällande bestämmelserna behållas. Privata aktiebolag bör sålunda även fortsättningsvis bestämma sättet för kallelse genom föreskrifter i bolagsordningen. Härigenom ges bolagen möjlighet att utforma sina kallelserutiner på det sätt som med hänsyn till bolagets ägarstruktur och andra faktorer är lämpligast. Det kan visserligen ifrågasättas om inte lagen borde ange vissa ramar för hur sådana kallelseföreskrifter skall

utformas. Det får emellertid förutsättas att sådana föreskrifter även utan särskild lagreglering alltid är så konkreta att aktieägarna har möjlighet att förutse hur kallelse kommer att ske. Någon lagändring synes därför inte nödvändig i denna del.

6.5.3 Kallelsens innehåll

Regeringens förslag: Kallelsen skall innehålla ett förslag till en numrerad dagordning för stämman.

I kallelsen skall anges det huvudsakliga innehållet i de förslag som skall behandlas på stämman och som rör frågor av inte endast mindre betydelse för bolaget.

Kommitténs förslag: Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Kommittén har dock inte föreslagit att förslaget till dagordning skall vara numrerat. Vad gäller innehållet i de förslag som skall behandlas på stämman har kommittén föreslagit att kallelsen skall ange det huvudsakliga innehållet i förslag av väsentlig betydelse för bolaget.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot kommitténs förslag. *Sveriges Aktiesparares Riksförbund* och *Fondbolagens förening* har föreslagit att kallelsen i stället skall innehålla en numrerad föredragningslista i vilken det huvudsakliga innehållet av de förslag som skall behandlas på stämman skall anges.

Bakgrund: Av 9 kap. 9 § tredje stycket aktiebolagslagen framgår att kallelsen tydligt skall ange de ärenden som skall förekomma på stämman. Avser ett ärende ändring av bolagsordningen, skall kallelsen innefatta en redogörelse för det huvudsakliga innehållet av styrelsens förslag. Särskilda krav på kallelsens innehåll finns när stämman skall ta ställning till en fråga om nyemission eller nedsättning av aktiekapitalet.

Bestämmelserna om kallelsen innehåll ställer således endast i vissa fall krav på att innehållet i styrelsens förslag redovisas i kallelsen. Det har ifrågasatts om detta ger aktieägarna rimliga möjligheter att förbereda sig för stämman. Inte heller innefattar bestämmelserna något krav på att det förslag till dagordning som skall läggas fram vid stämman är identiskt med ärendeförteckningen i kallelsen. Det har framkommit att detta medför problem för bl.a. utländska aktieägare.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att det bör ställas högre krav än nu på det beslutsunderlag som tillhandahålls aktieägarna i samband med kallelsen. Utan ett tillräckligt fylligt beslutsunderlag har många aktieägare svårt att utöva något praktiskt inflytande över bolaget. Kallelsen bör därför innefatta en redogörelse för det huvudsakliga innehållet av de förslag som skall behandlas på stämman.

Enligt regeringens mening bör detta emellertid inte gälla undantagslöst. För vissa större bolag skulle kallelserna få en ohanterlig omfattning om de måste innefatta redogörelser för varje enskilt ärende på dagordningen. Regeringen delar alltså inte den uppfattning som ett par remissinstanser har gett uttryck för, nämligen att kallelsen skall innehålla en redogörelse

för det huvudsakliga innehållet av samtliga förslag. Regeringen anser på andra sidan att kommitténs förslag – att en redogörelse endast behöver lämnas beträffande förslag av väsentlig betydelse för bolaget – ger ett alltför stort utrymme att utelämna information som många aktieägare kan anse vara relevant. Regeringen föreslår i stället att den aktuella informationen skall kunna utelämnas endast i fråga om förslag som är av mindre betydelse för bolaget.

Regeringen anser vidare att det bör ställas strängare krav på utformningen av den ärendeförteckning som skall ingå i kallelsen. Detta sammanhänger bl.a. med att utländska placerare som vill delta i svenska bolagsstämmor ofta av praktiska skäl är hänvisade till att anlita ombud. Sådana aktieägare ger ofta direktiv för hur ombudet skall rösta med utgångspunkt i numreringen i kallelsens ärendeförteckning. Om ärendeförteckningen inte är numrerad eller om det förslag till dagordning som läggs fram vid stämman har en annan disposition än ärendeförteckningen, blir det svårare för ombudet att företräda aktieägaren.

Mot denna bakgrund och för att underlätta aktieägarnas och ombudens aktiva deltagande vid stämman bör enligt regeringens mening förslaget till dagordning intas redan i kallelsen och innehålla en numrerad förteckning av de aktuella beslutspunkterna. Givetvis innebär en sådan ordning inte något hinder för bolagsstämman att besluta om att ärendena som har angetts i kallelsen skall behandlas i annan ordning eller över huvud taget inte tas upp till behandling (att bolagsstämmans möjligheter att vägra att ta upp ett ärende till behandling av andra skäl kan vara beskuren återkommer vi till i författningskommentaren till 9 kap. 11§). Om ett ärende behandlas vid stämman, bör det emellertid alltid behålla sitt nummer i dagordningen.

6.6 Rätten att få ett ärende behandlat på bolagsstämman

Regeringens förslag: Liksom hittills skall en aktieägare ha rätt att få ett ärende behandlat på bolagsstämman, om en skriftlig begäran om det ges in till styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman.

Om en sådan begäran har getts in senast en vecka före den längsta kallelsetid som lagen medger, skall begäran alltid anses ha gjorts i tillräckligt god tid för att tas upp till behandling vid stämman.

Kommitténs förslag: Kommittén har endast föreslagit att en aktieägare skall ha rätt att få ett ärende behandlat på bolagsstämman, om han skriftligen begär det i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser har yttrat sig i denna del. *Sveriges advokatsamfund*, *Sveriges Aktiesparares Riksförbund* och *Fondbolagens Förening* har ansett att den tidpunkt då ett förslag senast skall ha kommit in till styrelsen för att kunna behandlas vid stämman bör fastställas. *Stockholms tingsrätt* har föreslagit att tidpunkten för anmälan av ärenden till stämman skall kunna preciseras av bolagen genom föreskrifter i bolagsordningen. *Svenska Revisorsamfundet* har

föreslagit att kallelse och dagordning skall utfärdas vid två olika tillfällen och att det skall finnas möjlighet för aktieägarna att inkomma med ärenden som de önskar få behandlade innan dagordningen utfärdas.

Bakgrund: Enligt 9 kap. 7 § aktiebolagslagen har en aktieägare rätt att få ett ärende behandlat vid bolagsstämman, om han skriftligen begär det hos styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman. Innebörden i "i så god tid att..." berördes inte under förarbetena.

Det har hävdats att aktieägarens initiativrätt ofta framstår som en chimär i och med att företagsledningen lätt kan hävda att förslaget har kommit in alltför sent för att kunna tas upp i kallelsen. Det har ibland också påtalats att aktieägaren har begränsade möjligheter att få ärendet upptaget i kallelsen i realiteten, eftersom han inte själv vet när kallelsen kommer att utfärdas.

Skälen för regeringens förslag: Det är enligt regeringens mening väsentligt att den enskilde aktieägaren ges en reell möjlighet att påverka dagordningen för bolagsstämman. Mot den bakgrunden delar regeringen den bedömning som flera remissinstanser har gett uttryck för, nämligen att den tidpunkt vid vilken aktieägaren senast måste begära att ett visst ärende tas upp bör vara mera bestämd än vad som nu är fallet. Att – som Stockholms tingsrätt har föreslagit – överlämna frågan till bolagens egen reglering genom bestämmelser i bolagsordningen torde inte i tillräcklig utsträckning tillgodose de minoritetsskyddsaspekter som här gör sig gällande. Frågan bör därför regleras i lag. Utgångspunkten bör därvid liksom hittills vara att en aktieägare skall ha rätt att få ett ärende behandlat vid stämman, om han begär det i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen. I lagen bör dock anges en tidpunkt vid vilken en anmälan av ett ärende alltid skall anses ha gjorts i så god tid att det skall tas upp till behandling vid stämman.

Enligt kommittén är förhållandena i börsnoterade bolag sådana att en anmälan av ett ärende som kommer in till styrelsen cirka en vecka före den planerade kallelsetidpunkten normalt kan tas upp i kallelsen. Mot denna bakgrund anser regeringen det vara rimligt att en aktieägare alltid skall ha rätt att få ett ärende behandlat av stämman, om han skriftligen begär det hos styrelsen senast en vecka före den tidpunkt då kallelse enligt lagen tidigast får utfärdas. Då den tidigaste tidpunkten för kallelse – såsom framgår av avsnitt 6.5.1 – enligt regeringens förslag skall vara sex veckor före stämman kommer det i praktiken att innebära att ärenden som anmäls till styrelsen senast sju veckor före stämman alltid skall tas upp till behandling. Som ovan har angetts innebär vårt förslag emellertid också att ärendet skall tas upp till behandling även om det har kommit in senare än så under förutsättning att det har kommit in i så god tid att det kan tas upp i kallelsen.

Regeringen anser däremot inte att Svenska Revisorsamfundets förslag – att kallelse och dagordning skall skickas ut vid olika tidpunkter och att aktieägarna därmed skall kunna anmäla ärenden till bolagsstämman också efter kallelsernas utfärdande – bör genomföras. Visserligen skulle det i någon utsträckning stärka den enskilde aktieägarens inflytande över dagordningen. Även en sådan ordning rymmer emellertid risker för missbruk, t.ex. att styrelsen kompletterar kallelsen med mera känsliga ärenden först på ett sent stadium för att därigenom förhindra minoritetsaktioner.

6.7 Tillhandahållande av material inför ordinarie bolagsstämma

Regeringens förslag: Årsredovisningen för det förflutna räkenskapsåret skall lämnas till revisorerna senast sex veckor före den ordinarie bolagsstämma där frågor om fastställande av balans- och resultaträkningen skall behandlas. Revisorerna skall lämna revisionsberättelsen till bolagets styrelse senast tre veckor före stämman. Styrelsen skall hålla redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen tillgängliga för aktieägarna under minst två veckor före bolagsstämman.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Patent- och registreringsverket har tillstyrkt förslagen. Övriga remissinstanser har inte yttrat sig särskilt över dessa.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nu gällande bestämmelser skall styrelsen hålla redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen tillgängliga för aktieägarna under minst en vecka närmast före den bolagsstämma vid vilken dessa handlingar skall läggas fram (se 9 kap. 9 § fjärde stycket aktiebolagslagen).

Enligt regeringens uppfattning är en vecka en alltför kort tid för att aktieägarna skall hinna ta ställning till materialet. Tiden för tillhandahållande av redovisningshandlingarna och revisionsberättelsen bör därför utsträckas till två veckor. Som en konsekvens av detta bör också den tidpunkt vid vilken årsredovisningshandlingarna skall avlämnas till revisorerna ändras från en månad till sex veckor före stämman samt den tidpunkt vid vilken revisorerna senast skall lämna revisionsberättelsen till bolagets styrelse ändras från två till tre veckor före stämman.

6.8 Fortsatt stämma

Regeringens förslag: Liksom hittills skall beslut rörande fastställande av balans- och resultaträkningar samt beslut om resultatdispositioner eller ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och den verkställande direktören skjutas upp till fortsatt stämma, om stämmomajoriteten eller en minoritet med minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget begär det.

En sådan stämma skall hållas minst fyra och högst åtta veckor efter det att begäran om fortsatt stämma framställdes.

Kommitténs förslag: Kommittén har föreslagit att i de berörda fallen fortsatt stämma skall hållas minst fem veckor och högst åtta veckor efter begäran om det.

Remissinstanserna: Endast Patent- och Registreringsverket har yttrat sig särskilt angående detta förslag. Verket har hävdade att det finns en risk

för att fortsatt stämman används för att undgå sådan förseningsavgift som utgår om redovisningshandlingar eller revisionsberättelse inte ges in i tid. Verket har därför föreslagit att tiden inom vilken fortsatt stämman skall hållas skall begränsas så att årsredovisningen alltid kan ges in till verket inom sju månader från räkenskapsårets utgång.

Bakgrund: Det står varje bolagsstämman fritt att besluta om fortsatt stämman vid ett senare tillfälle. Det gäller såväl vid ordinarie som extra bolagsstämman. Någon allmän reglering om när den fortsatta stämman skall hållas finns inte.

Särskilda regler gäller dock när bolagsstämman beslutar att skjuta upp beslut om fastställande av balans- och resultaträkningar samt beslut om resultatdispositioner och ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och den verkställande direktören. Sådana beslut skall fattas vid en ordinarie stämman inom sex månader från räkenskapsårets utgång (se 9 kap. 5 § första och andra stycket aktiebolagslagen) men skall skjutas upp till fortsatt stämman, om stämmomajoriteten eller en minoritet med minst tio procent av samtliga aktier i bolaget begär det (se 9 kap. 5 § tredje stycket). Fortsatt stämman skall i dessa fall hållas minst en och högst två månader efter begäran om det. Den närmare tidpunkten för den fortsatta stämman fastställs av bolagsstämman.

Om fortsatt stämman skall hållas senare än fyra veckor efter det att stämman har inletts, skall kallelse ske till den fortsatta stämman (se 9 kap. 9 § första stycket).

Bestämmelserna om fortsatt stämman har viss betydelse för tillämpningen av föreskrifterna i 8 kap. 6 § årsredovisningslagen om förseningsavgifter. Enligt den paragrafen skall ett aktiebolag betala en förseningsavgift om årsredovisningen eller revisionsberättelsen inte har givits in till Patent- och registreringsverket senast sju månader efter räkenskapsårets utgång. Om bolaget har beslutat om fortsatt bolagsstämman och detta har anmälts till Patent- och registreringsverket inom sju månadersfristen, får emellertid någon förseningsavgift inte tas ut förrän nio månader efter räkenskapsårets utgång.

Skälen för regeringens förslag: Kommitténs förslag om att fortsatt stämman i de nu berörda fallen skall hållas minst fem och högst åtta veckor efter begäran om det innebär i förhållande till nu gällande bestämmelser en begränsning av den tid under vilken det är möjligt att hålla fortsatt stämman. Enligt regeringens mening saknas det skäl för att göra en sådan begränsning. Fortsatt stämman i de nu berörda fallen bör i stället hållas minst fyra och högst åtta veckor efter det att begäran om fortsatt stämman framställdes.

Såsom Patent- och registreringsverket har påtalat finns det en risk för att reglerna om fortsatt bolagsstämman används för att undgå förseningsavgift. Regeringen kommer att behandla dessa frågor i ett annat lagstiftningsärende (dnr Ju97/3108).

6.9 Fullmaktsinsamlingar

Regeringens förslag: Fullmakter skall inte få samlas in på bolagets bekostnad.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Grossistförbundet Svensk Handel och Sveriges Bokförläggare- och Revisionsbyråers Förbund* har tillstyrkt förslaget. *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* har inte haft någon erinran mot förslaget men har anmärkt att det kan föranleda vissa svårigheter vad gäller beslut om ändring av bolagsordningen. Föreningarna har i anslutning till detta anmärkt att dessa svårigheter eventuellt kan lösas genom att poströstning tillåts. Även andra remissinstanser har förordat regler om poströstning.

Bakgrund: Aktiebolagslagen innehåller inte några bestämmelser om fullmaktsinsamling. Det framgår alltså inte om styrelsen har rätt att samla in fullmakter på bolagets bekostnad. Det finns inte heller några bestämmelser som ålägger styrelsen att tillhandahålla material till de aktieägare som önskar samla in fullmakter.

Likväl förekommer det att styrelsen på bolagets bekostnad låter samla in fullmakter från aktieägarna. Det lämpliga och lagliga i detta har ifrågasatts.

Skälen för regeringens förslag: Fullmaktsinsamlingar från styrelsens sida sker i praktiken med utnyttjande av bolagets adressregister och övriga resurser. Det torde i de flesta fall ge styrelsen ett väsentligt övertag i förhållande till aktieägare som, eventuellt i opposition mot styrelsen, vill organisera en egen fullmaktsinsamling. Detta är enligt regeringens mening en otillfredsställande ordning, eftersom det är ägnat att konservera den rådande ägar- och inflytandestrukturen i bolagen och därmed kan försvåra ledningsfientliga aktieägarinitiativ. Problemet skulle delvis kunna lösas genom att styrelsen uttryckligen ålades en skyldighet att genomföra fullmaktsinsamlingar även åt enskilda aktieägare eller en aktieägarminoritet av viss storlek som begär det. En sådan lösning torde emellertid vara förknippad med en rad problem. Regeringen föreslår att det i stället i aktiebolagslagen införs ett uttryckligt förbud mot fullmaktsinsamlingar på bolagets bekostnad.

Mot en sådan lösning kan visserligen invändas att fullmaktsinsamlingar även kan vara till nytta för aktieägarminoriteter eftersom de kan organiseras som en form av "poströstning". Fullmaktsformuläret kan utformas så att en fullmaktsgivande aktieägare kan markera hur rösträtten för hans aktier skall utövas i olika ärenden. Ett förbud mot insamling av fullmakter omöjliggör det slaget av förfaranden. Som ett par remissinstanser har påtalat skulle ett förbud mot fullmaktsinsamlingar dessutom kunna medföra praktiska problem för bolag som vill genomföra ändringar av bolagsordningen. Även om det inte finns någon opposition mot ändringsförslaget kan det vara svårt att få nödvändig majoritet för förslaget, eftersom majoritetsreglerna i vissa fall fordrar att nio tiondelar av aktieägarna deltar i beslutet. Ett förbud mot fullmaktsinsamlingar på bolagets bekostnad skulle, särskilt i bolag med många aktieägare, göra det ännu svårare att fatta beslut av detta slag. Regeringen anser emellertid att de skäl som talar för ett förbud mot fullmaktsinsamlingar på bolagets bekostnad är så starka att ett sådant förbud ändå bör införas.

Regeringen saknar för närvarande underlag till förslag om alternativa omröstningsförfaranden, såsom poströstning. Det kan dock finnas

anledning att återkomma till dessa frågor. Aktiebolagskommittén har uttalat att den avser att behandla frågan om poströstning i sitt slutbetänkande (se SOU 1995:44 s. 165) Prop. 1997/98:99

6.10 Bolagsstämman inledning

Regeringens förslag: I lagen införs bestämmelser om vem som skall öppna stämman och om fastställande av dagordning. Liksom hittills skall lagen reglera även hur stämmoordförande skall utses och hur röstlängden skall upprättas.

Kommitténs förslag: Överensstämmar i huvudsak med regeringens förslag. Regeringen har dock utformat reglerna om vem som skall upprätta röstlängden något annorlunda än kommittén

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt* och *Patent- och registreringsverket* har uttalat att det är positivt att inledningen av bolagsstämman lagregleras. I övrigt har remissinstanserna framfört endast synpunkter på detaljer i förslaget.

Bakgrund: Till skillnad från vad som var fallet enligt 1944 års aktiebolagslag upptar den nuvarande aktiebolagslagen mycket knapphändiga bestämmelser om bolagsstämman inledning. Av 9 kap. 11 § aktiebolagslagen framgår att ordföranden skall utses av bolagsstämman, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen och att stämmoordföranden skall upprätta en röstlängd till vilken stämman sedan skall ta ställning. I doktrinen har funnits delade meningar om vem som skall öppna stämman. Den frågan får särskild betydelse om en stämmoordförande kan utses först efter omröstning; i så fall blir det nämligen en sak för den som öppnar stämman att upprätta röstlängd.

Också bolagen själva torde uppfatta reglerna om stämman inledning som otydliga. Patent- och registreringsverket har sagt sig ha märkt att det ofta råder dålig kunskap om hur bolagsstämman skall inledas.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att förekommande oklarheter kring bolagsstämman inledning bör undanröjas genom en mer ingående lagreglering. Liksom hittills bör det i lagen slås fast att en stämmoordförande skall utses av bolagsstämman, om inte bolagsordningen innehåller särskilda bestämmelser om hur ordföranden skall utses. Lagen bör också – liksom i dag – innehålla regler om upprättande och fastställande av röstlängd. Det är vidare lämpligt att lagen innehåller regler om vem som skall öppna stämman. Med hänsyn till att det är styrelsen som – under stämman – ansvarar för bolagets angelägenheter bör det ankomma på styrelsens ordförande eller den som styrelsen har utsett att öppna stämman, såvida inte bolagsordningen innehåller särskilda föreskrifter i denna fråga. I lagen bör det därför slås fast att stämman skall öppnas av styrelsens ordförande, den som styrelsen har utsett eller den som enligt en föreskrift i bolagsordningen skall vara stämman ordförande.

I princip bör röstlängden upprättas av den som har öppnat stämman. Röstlängden skall ju ligga till grund för bl.a. valet av stämmoordförande. Om utseendet av ordförande inte fordrar någon omröstning är det

emellertid lämpligare att det är denne som upprättar röstlängden. Detta bör klargöras i lagtexten. I detta senare fall – som i praktiken torde vara det vanligaste – bör alltså röstlängden fastställas efter det att stämмоordförande har utsetts.

Regeringen anser vidare att det i lagtexten bör klargöras att stämman alltid skall godkänna en dagordning. Ett förslag till en numrerad dagordning skall – såsom regeringen har föreslagit i avsnitt 6.5.3 – alltid ingå i kallelsen. Det bör givetvis stå stämman fritt att i samband med fastställandet av dagordningen ändra i det utsända förslaget genom att ändra på ordningsföljden eller utesluta sådana ärenden som stämman inte enligt lag eller bolagsordning är skyldiga att ta upp till behandling. Såsom regeringen har uttalat i avsnitt 6.5.3 bör emellertid i så fall ärendenas numrering inte ändras.

6.11 Aktieägares fråge- och insyns rätt

6.11.1 Styrelsens och den verkställande direktörens upplysningsplikt

Regeringens förslag: Styrelsen och den verkställande direktören skall lämna stämman upplysningar om *dels* förhållanden som kan inverka på bedömningen av ett ärende på dagordningen, *dels* förhållanden som kan inverka på bedömningen av bolagets ekonomiska situation. I publika aktiebolag skall dock upplysningar av det senare slaget behöva lämnas endast på den stämma där årsredovisningen behandlas.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Begränsningen av upplysningsskyldigheten avseende förhållanden som kan inverka på bolagets ekonomiska situation till den stämma som behandlar årsredovisningen skall dock, enligt kommitténs förslag, gälla alla aktiebolag.

Remissinstanserna: Endast *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* har yttrat sig i denna del. Nämnden har ansett att den föreslagna begränsningen av upplysningsskyldigheten rörande förhållanden som kan inverka på bolagets ekonomiska situation bör gälla endast för publika aktiebolag.

Bakgrund: Vid bolagsstämman är styrelsen och den verkställande direktören skyldiga att på aktieägares begäran lämna vissa upplysningar rörande bolaget (se 9 kap. 12 § första stycket aktiebolagslagen). Upplysningsskyldigheten är av två slag.

För det första har aktieägare rätt att begära upplysningar om förhållanden som kan inverka på bedömningen av bolagets årsredovisning och bolagets ställning i övrigt. Uttrycket "ställning i övrigt" får anses åsyfta bolagets ekonomiska ställning. En aktieägare skall således kunna få kännedom om sådana förhållanden som har betydelse för bedömningen av aktiernas värde och det därav beroende ekonomiska utfallet av den investering som aktieägaren har gjort. I

doktrinen har uttalats olika meningar om huruvida upplysningar av dessa slag behöver lämnas annat än på den stämma där årsredovisningen behandlas (se Rodhe, Aktiebolagsrätt, 1995 s. 270 f. och Johansson, Bolagsstämma, s. 394).

För det andra har aktieägare rätt att få upplysningar om förhållanden som kan inverka på bedömningen av ett ärende på stämman. Ett sådant ärende har inte alltid omedelbar betydelse för bolagets ekonomiska ställning. Det kan exempelvis vara fråga om ett förslag rörande ändring av bolagsordningen. I sådana fall har aktieägaren rätt till upplysningar om förhållanden som kan inverka på bedömningen av förslaget lämplighet.

I koncernbolag avser upplysningsplikten även bolagets förhållande till ett annat koncernföretag och, om bolaget är moderbolag, koncernredovisning samt nyss nämnda förhållanden beträffande dotterföretagen. Rätten att begära upplysningar föreligger vid såväl ordinarie som extra bolagsstämma.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen finner det naturligt att aktieägare – liksom hittills – skall ha rätt till sådana upplysningar som kan inverka på bedömningen av ärendena på dagordningen.

Det är också naturligt att en aktieägare har rätt att få de upplysningar som krävs för att bedöma bolagets ekonomiska situation. Det kan emellertid ifrågasättas om det är rimligt att – som nuvarande lagtext närmast får tolkas – aktieägaren har rätt till sådana upplysningar även på stämmor där årsredovisningen eller andra ekonomiska frågor inte skall behandlas. Om ett bolag har sammankallat en extra stämma endast i syfte att besluta om en firmaändring, är det sålunda enligt regeringens mening inte självklart att aktieägarna vid denna stämma skall ha rätt att begära upplysningar om bolagets ekonomiska situation. En sådan upplysnings-skyldighet kan resultera i ett omfattande merarbete för styrelsen och den verkställande direktören. Vad gäller börsnoterade aktiebolag finns särskilda regler om informationsplikt i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet, i börsens inregistreringskontrakt samt i Finansinspektionens föreskrifter om inregistrering av fondpapper m.m (FFFS 1995:43). Genom dessa regler torde aktieägarnas behov av löpande information i ekonomiska frågor till stor del tillgodoses. Mot denna bakgrund anser regeringen att, såvitt gäller publika aktiebolag, den särskilda upplysningsskyldigheten avseende förhållanden som kan inverka på bedömningen av bolagets ekonomiska situation, bör gälla endast vid sådan stämma där årsredovisningen behandlas.

I privata aktiebolag är förhållandena annorlunda. I dessa bolag har aktieägarna i allmänhet ett större intresse av att fortlöpande kunna följa utvecklingen av verksamheten. Någon informationsplikt motsvarande den som gäller för börsnoterade aktiebolag finns inte. Enligt regeringens mening bör därför styrelsen och den verkställande direktören i privata aktiebolag vara skyldiga att vid alla slag av bolagsstämmor lämna upplysningar om förhållanden som kan inverka på bolagets ekonomiska situation.

6.11.2 Upplysningar som inte kan lämnas ut utan väsentlig skada för bolaget

Prop. 1997/98:99

Regeringens förslag: Om styrelsen anser att en upplysning inte kan lämnas till aktieägaren utan väsentlig skada för bolaget, skall den aktieägare som har begärt upplysningen omedelbart underrättas om det. Styrelsen skall lämna upplysningen till bolagets revisorer, om aktieägaren begär det inom två veckor från styrelsens underrättelse. Upplysningen skall lämnas till bolagets revisorer inom två veckor efter aktieägarens begäran om detta. Revisorerna skall avge ett yttrande till styrelsen rörande den aktuella upplysningen inom två veckor efter det att upplysningen har lämnats till dem.

Kommitténs förslag: Kommitténs förslag har föreslagit en annan utformning av bestämmelserna. Enligt kommitténs förslag skall tidpunkten för överlämnandet av upplysningarna till revisorerna bestämmas till två veckor "efter stämman". Revisorernas yttrande skall – liksom hittills – avgas inom en månad efter stämman.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot kommitténs förslag.

Bakgrund: Om de upplysningar som aktieägaren har begärt kan lämnas endast med stöd av uppgifter som inte finns tillgängliga vid bolagsstämman, skall upplysningarna inom två veckor efter stämman hållas tillgängliga för aktieägarna samt översändas till den aktieägare som har begärt upplysningen (se 9 kap. 12 § andra stycket aktiebolagslagen). Om styrelsen när den sammanställer materialet finner att det skulle leda till väsentligt förfång för bolaget om informationen avslöjades för aktieägarna, kan den vägra att lämna ut den. Aktieägaren har då rätt att begära att informationen i stället överlämnas till revisorerna. Styrelsen skall i dessa fall *inom två veckor därefter* – varmed torde få förstås *inom två veckor efter aktieägarens begäran* – lämna materialet till bolagets revisorer. Revisorerna skall inom en månad *efter stämman* till styrelsen avge ett skriftligt yttrande, bl.a. rörande huruvida den begärda upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett ändring i revisionsberättelsen eller annars ger anledning till erinran (se 9 kap. 12 § tredje stycket).

Det har uppmärksamats att de nu angivna tidsramarna medför att revisorerna, om styrelsen utnyttjar de angivna tidsfristerna fullt ut, får endast en eller ett par dagar på sig att ta del av materialet och utarbeta ett yttrande.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att de nuvarande reglerna innebär en lämplig avvägning mellan å ena sidan bolagets och å andra sidan den enskilde aktieägarens intressen. Reglerna bör därför i sina huvuddrag bestå.

De tidsramar som reglerna innehåller kan emellertid ibland vara otillräckliga och bör därför justeras på följande sätt. När styrelsen har kommit fram till att en begärd upplysning inte kan lämnas ut, skall den berörde aktieägaren omedelbart underrättas om detta. Styrelsen skall lämna upplysningen till bolagets revisorer, om aktieägaren begär det inom två veckor från underrättelsen. Upplysningen skall lämnas till

revisorerna inom två veckor efter aktieägarens begäran om det. Revisorernas yttrande skall lämnas till styrelsen inom två veckor efter det att den begärda upplysningen har lämnats till dem. Enligt regeringens mening kommer den föreslagna utformningen av bestämmelserna att leda till att revisorerna får en rimlig tid på sig för att granska de uppgifter som styrelsen lämnar till dem.

Kommittén har föreslagit en annan lösning, nämligen att upplysningarna alltid skall lämnas till revisorerna inom två veckor från stämman och att revisorerna skall avge yttrande inom en månad från stämman. En sådan lösning skulle emellertid kunna innebära att aktieägaren i vissa fall inte får någon tid för att överväga om han skall begära att upplysningarna skall lämnas till revisorerna.

6.11.3 Aktieägars insynsrätt i aktiebolag med högst tio aktieägare

Regeringens förslag: Liksom hittills skall aktieägarna i aktiebolag med högst tio aktieägare ha rätt att under vissa förutsättningar ta del av räkenskaper och andra handlingar som rör bolagets verksamhet. Denna rätt skall kunna utövas genom ombud och med stöd av biträde.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Kommittén har dock föreslagit att insynsrätten skall straffsanktioneras.

Remissinstanserna: *Stockholms tingsrätt*, *Riksåklagaren* och *Regionåklagarmyndigheten i Karlstad* har ifrågasatt lämpligheten av att straffsanktionera insynsrätten. *Kammarrätten i Sundsvall* har ansett att en straffsanktionering förutsätter att bestämmelsen om insynsrätt förtydligas. I övrigt har kommitténs förslag inte mött några invändningar.

Bakgrund: I ett aktiebolag med högst tio aktieägare skall varje aktieägare ges tillfälle att ta del av böcker, räkenskaper och andra handlingar som rör bolagets verksamhet i den omfattning det behövs för att aktieägaren skall kunna bedöma bolagets ställning eller ett visst ärende som skall förekomma på bolagsstämman. Om det kan ske utan oskälig kostnad eller omgång, skall styrelsen och den verkställande direktören på begäran bl.a. biträda aktieägaren med den utredning som behövs för nyss angivet ändamål (se 9 kap 12 § fjärde stycket aktiebolagslagen). Aktieägars insynsrätt anses inte kunna utövas genom ombud eller biträde.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelsen om insynsrätt i fåmansbolag innebär utan tvekan ett viktigt minoritetsskydd. Regeringen anser att detta skydd bör förstärkas ytterligare. Sålunda bör insynsrätten kunna utövas genom ombud och med stöd av biträde. Ett skäl för detta är att det aktuella materialet ofta kan vara så omfattande och komplicerat att en enskild aktieägare inte helt kan tillgodogöra sig det utan hjälp av ett biträde. Det framstår vidare som naturligt att ombud och biträden som skall representera aktieägaren på bolagsstämman skall ha möjlighet att ta del av handlingar i syfte att förbereda sig inför ett stämмоärende.

En särskild fråga är om styrelsens och den verkställande direktörens skyldighet att bereda aktieägare insyn i bolaget bör straffsanktioneras.

Den stora betydelsen av att insynsrätten kan upprätthållas kan synas tala för detta. Som regeringen har uttalat i prop. 1994/95:23 s. 55 bör emellertid kriminalisering som metod för att söka hindra överträdelse av olika normer i samhället användas med försiktighet. En förutsättning för att en kriminalisering skall framstå som befogad är bl.a. att det inte står några alternativa sanktioner till buds eller att alternativa sanktioner inte är lämpliga. Några remissinstanser har mot den bakgrunden ifrågasatt om inte en vitessanktion är en lämpligare metod för att säkerställa insynsrätten.

En aktieägare som anser att bolagsledningen utan rätt hindrar honom från att utöva insyn i bolaget kan föra talan inför domstol med yrkande om att han skall beredas tillfälle att ta del av berörda handlingar. I samband härmed kan aktieägaren begära att domstolen förpliktar bolagsledningen att tillhandahålla handlingarna vid äventyr av vite. Möjligheter att använda vite som påtryckningsmedel för att utfå handlingar från bolaget finns således redan.

Mot den nu angivna bakgrunden anser regeringen att bestämmelsen om insynsrätt inte bör förenas med några särskilda sanktionsregler.

6.12 Bolagsstämmans beslutsfattande

6.12.1 Aktiers röstvärde

Regeringens bedömning: Rätten att emittera aktier med olika röstvärden bör inte inskränkas ytterligare.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Av de remissinstanser som har yttrat sig särskilt i frågan har de flesta anslutit sig till kommitténs bedömning. *Grossistförbundet Svensk Handel* har dock framfört kritiska synpunkter på kommitténs överväganden i denna del. Förbundet har ansett bl.a. att kommittén borde ha tagit större hänsyn till det inom EG utarbetade förslaget till ett femte bolagsrättsligt direktiv, vilket bl.a. innehåller en begränsning av möjligheten att emittera särskilt röststarka aktier. Enligt förbundet måste den svenska lagstiftningen ta hänsyn till de krav som internationella ägare och intresset av ett internationellt kapitaltillflöde till svenskt näringsliv kan komma att ställa.

Bakgrund: Huvudregeln enligt gällande rätt är att alla aktier skall ha lika rätt i bolaget. I bolagsordningen kan emellertid föreskrivas att det i bolaget skall finnas aktier av olika slag. Aktierna kan skilja sig åt bl.a. i fråga om röstvärde. Ingen aktie får ha ett röstvärde som överstiger tio gånger röstvärdet för en annan aktie (se 3 kap. 1 § aktiebolagslagen). Röstvärdesskillnader är vanliga i svenska aktiebolag. En av Aktiebolagskommittén företagen undersökning visade att det vid årsskiftet 1993/94 förekom aktier med olika röstvärden i närmare 80 procent av de svenska aktiemarknadsbolagen.

Internationellt är röstvärdesskillnader inte lika allmänt förekommande. Bland EU:s medlemsstater är det i huvudsak endast de nordiska länderna som tillåter att vissa aktier förenas med mer än en röst. Några länder tillåter rösträttslösa aktier eller aktier med minskat röstvärde. Det inom EG utarbetade förslaget till ett femte bolagsrättsligt direktiv behandlar bl.a. frågor om aktiers röstvärde. Enligt förslaget skall varje aktieägare som huvudregel ha rösträtt i förhållande till sin kapitalandel. Den nationella lagstiftningen skall visserligen kunna avvika från den regeln genom att medge att bolag emitterar röstsvaga eller rösträttslösa preferensaktier men andelen preferensaktier skall inte kunna motsvara mer än femtio procent av samtliga aktier i bolaget.

I Sverige har under 1980-talet frågan om röstvärdesskillnader utretts av Röstvärdeskommittén och Ägarutredningen. Båda dessa utredningar kom till slutsatsen att ett avskaffande av systemet med röstvärdesskillnader skulle medföra nackdelar för svenskt näringsliv. Ägarutredningen föreslog att möjligheten att emittera aktier med olika röstvärden skulle behållas (se SOU 1986:23 s. 147 och SOU 1988:38 s. 319).

Skälen för regeringens bedömning: Bruket av aktier med olika röstvärden har en lång tradition i svensk rätt. Aktier med olika röstvärden är mycket vanliga bland svenska aktiemarknadsbolag. Systemet med röstvärdesskillnader får anses ha stora fördelar. Genom aktier med olika röstvärden möjliggörs en stark och stabil ägarfunktion även i mycket stora företag. Härigenom skapas förutsättningar för en effektiv drift samt en långsiktig planering av företagets verksamhet. Röstvärdesdifferentiering gör det dessutom möjligt för expanderande företag att anskaffa kapital utan att de ursprungliga ägarna förlorar kontrollen över företaget. Ingenting tyder heller på att bruket av olika röstvärden har medfört några beaktansvärda negativa effekter.

Det kan visserligen noteras att röstvärdesdifferentiering är mindre vanlig utomlands. En remissinstans har mot den bakgrunden uttalat farhågor för att de svenska röstvärdesreglerna kan verka hämmande på utländska placerares vilja att investera i svenska företag. Det har emellertid inte framkommit något som tyder på att bruket av röstvärdesskillnader har medfört sådana negativa effekter. Tvärtom kan det konstateras att utländska investerare under senare år visat stort intresse för den svenska aktiemarknaden och att det internationella ägandet i svenska företag i dag är mycket utbrett.

Regeringen anser därför att det för närvarande inte finns skäl att förbjuda emission av aktier med olika röstvärde eller att inskränka rätten att emittera sådana aktier. Det kan dock finnas anledning att återkomma till denna fråga, om det fortsatta arbetet med EG:s femte bolagsrättsliga direktiv på nytt skulle aktualisera den.

6.12.2 Rösträttsbegränsningar

Regeringens förslag: En aktieägare skall få rösta för det fulla antalet aktier som denne äger eller företräder, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser som har yttrat sig särskilt i denna del har tillstyrkt förslaget. *Civilekonomernas Riksförbund* har dock ifrågasatt om det inte borde införas tvingande rösträttsbegränsningar vid val av styrelse och revisorer.

Bakgrund: Aktiebolagslagens huvudregel är att ingen aktieägare får rösta för mer än en femtedel av de vid stämman företrädde aktierna (se 9 kap. 3 § aktiebolagslagen). Denna regel brukar benämnas tjugoprocentsregeln. Huvudregeln får frångås genom bestämmelser i bolagsordningen, antingen så att någon rösträttsbegränsning över huvud taget inte skall gälla eller så att rösträtten skall vara begränsad på något annat sätt. Enligt en undersökning som gjordes av Aktiebolagskommittén år 1994 förekommer rösträttsbegränsningar i ca 10 procent av aktiemarknadsbolagen. Mycket talar för att sådana begränsningar är ovanliga bland övriga bolag.

Frågan om rösträttsbegränsningar har under senare år diskuterats i flera sammanhang. Fermenta-utredningen föreslog att det för alla börsnoterade bolag skulle införas en tvingande rösträttsbegränsning vid fyra typer av bolagsstämmoärenden, nämligen vid val av styrelseledamöter, vid avsättande av styrelseledamot under löpande mandatperiod, vid val av revisor och vid avsättande av revisor under löpande mandatperiod. I dessa slag av ärenden skulle, enligt utredningens förslag, ingen aktieägare tillåtas att rösta för mer än en tiondel av de på stämman företrädde aktierna. Enligt utredningens mening var det inte orimligt att en majoritetsaktieägare i dessa frågor tvingades att söka sig fram till en kompromiss genom att söka stöd hos ett så stort antal minoritetsaktieägare att han tillsammans med dem nådde erforderlig röstmajoritet.

Ägarutredningen kom under sitt arbete in på frågan om sambandet mellan ägarstruktur och näringslivets effektivitet och förnyelseförmåga och diskuterade i det sammanhanget bl.a. rösträttsbegränsningar. I betänkandet (SOU 1988:38) Ägande och inflytande i svenskt näringsliv framhöll utredningen vikten av att lagstiftningen på bolagsrättens område möjliggör en aktiv ägarfunktion i företagen. Utredningen föreslog mot den bakgrunden att tjugoprocentsregeln skulle avskaffas.

Skälen för regeringens förslag: Såsom regeringen tidigare har uttalat är det väsentligt att aktiebolagslagen utformas så att den främjar en aktiv ägarfunktion i bolagen. En förutsättning för en aktiv ägarfunktion är att ägarna har den yttersta beslutanderätten i bolaget. Begränsningar i rösträtten motverkar en aktiv ägarfunktion och riskerar att isolera företagsledningen från ägarkontroll. På sikt är detta ägnat att försämra förutsättningarna för en effektiv resursanvändning inom näringslivet.

Vid utformningen av aktiebolagslagens regler bör visserligen hänsyn också tas till minoritetsskyddsaspekter. Minoritetsskyddet bör emellertid tillgodoses på annat sätt än genom tvingande rösträttsbegränsningar. Regeringen är därför inte beredd att föreslå sådana rösträttsbegränsningar som Fermenta-utredningen förespråkade.

De invändningar som rent allmänt kan riktas mot rösträttsbegränsningar kan riktas även mot tjugoprocentsregeln. Regeringen anser

därför att regeln bör upphävas. Rösträttsbegränsningar bör förekomma endast om bolaget har beslutat att införa sådana i sin bolagsordning. Prop. 1997/98:99

6.12.3 Omröstningsförfarandet

Regeringens förslag: I lagen införs bestämmelser om hur omröstning på bolagsstämma skall förrättas.

Vid *val* skall omröstningen som huvudregel vara öppen. I ett publikt aktiebolag skall bolagsstämman dock kunna besluta att omröstningen skall vara sluten och i ett privat aktiebolag skall omröstningen vara sluten om någon röstberättigad begär det. Vid *andra beslut än val* skall omröstningen vara öppen, om stämman inte beslutar annat.

Om det vid en omröstning som avser *val* uppkommer lika röstetal, skall valet som huvudregel avgöras genom lottdragning. Stämman skall dock innan valet förrättas kunna besluta om att man i händelse av lika röstetal skall genomföra en ny omröstning i stället för att avgöra valet genom lottdragning. Andra alternativ till lottdragning skall inte vara tillåtna.

När det gäller omröstning som avser *andra beslut än val* skall stämmans ordförande vid lika röstetal vara skyldig att använda sin utslagsröst, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Kommittén har dock även föreslagit särskilda regler om propositionsordning samt om på vilket sätt stämmans ordförande skall lägga fram de olika förslag som har väckts m.m. Vad gäller val i privata aktiebolag har kommittén föreslagit att sådana skall avgöras genom sluten omröstning, om stämman inte beslutar annat.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot kommitténs förslag. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* har dock ansett att förhållandena torde vara så olika i skilda bolag att de lagstadgade omröstningsreglerna bör inskränkas till ett minimum. Nämnden har vidare ansett att val i privata aktiebolag skall avgöras efter sluten omröstning så snart en enskild aktieägare har begärt det.

Svenska Handelskamarförbundet och *Stockholms Handelskammare* har avstyrkt förslaget att ordföranden skall vara skyldig att rösta vid lika röstetal.

Bakgrund: Aktiebolagslagen upptar inte några närmare bestämmelser om hur ett stämmobeslut skall fattas. I 9 kap. 13 § aktiebolagslagen sägs endast att bolagsstämmans beslut utgörs av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening ordföranden biträder. Beträffande val sägs att den skall anses vald som har fått de flesta rösterna och att vid lika röstetal valet skall avgöras genom lottdragning om inte annat har beslutats av stämman innan valet förrättas.

I praktiken torde de flesta besluten fattas utan omröstning. Detta gäller även vid val. De nyss angivna reglerna aktualiseras om omröstning måste ske. Finns det i ett sådant fall flera än två förslag till beslut, måste det

först fastställas en propositionsordning så att varje omröstning avser endast två förslag. Prop. 1997/98:99

En viktig fråga är om omröstningen skall vara öppen eller sluten. Lagen ger i sin nuvarande lydelse inte något besked i den frågan. Doktrinen synes utgå från att omröstningen skall ske öppet, om inte annat begärs.

Särskilda problem kan uppkomma om någon majoritet inte kan uppnås vare sig för det ena eller andra förslaget ("lika röstetal"). Den lagreglering som finns och som beträffande val innebär att stämman har möjlighet att besluta om hur det skall förfaras vid lika röstetal har utsatts för kritik. Det har därvid hävdats att denna ordning kan få oönskade konsekvenser i bolag där två aktieägare eller aktieägargrupper vardera representerar hälften av aktiekapitalet. I sådana bolag uppkommer först frågan vilken sida som skall utse stämmans ordförande, om detta inte har reglerats i bolagsordningen. Vid lika röstetal avgör här lotten. Den som blir vald till stämmans ordförande kan därefter med sin utslagsröst genomdriva att vid lika röstetal samtliga val på stämman skall avgöras genom ordförandens utslagsröst. Därigenom bortfaller det incitament till frivillig samverkan som lottdragningsregeln utgör (jfr Kedner, Roos, Aktiebolagslagen, Del I, 5 u., 1995 s. 297).

Skälen för regeringens förslag:

Allmänt om omröstningsförfarandet

Kommitténs förslag innehåller vissa bestämmelser om hur en omröstning skall genomföras på bolagsstämman. I detta avseende föreslås bl.a. att det skall införas regler om propositionsordning som skall tillämpas om det finns fler än ett förslag till beslut. Kommitténs förslag innebär vidare att ordföranden skall lägga fram de olika förslag som har väckts på ett sådant sätt att varje förslag kan besvaras med antingen ja eller nej. Ordföranden skall enligt kommitténs förslag, sedan aktieägarna har fått ta ställning till förslagen, ange vilket av förslagen som enligt hans mening har antagits av stämman. Detta skall bli beslutet, om inte omröstning begärs.

Även om den av kommittén angivna ordningen ofta framstår som naturlig att tillämpa bör den enligt regeringens mening inte lagfästas. En alltför ingående lagreglering riskerar nämligen att hämma beslutsförfarandet. I stället bör såsom Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet har framhållit eventuella problem lösas inom ramen för vad som allmänt utgör gott mötesskick.

Öppen eller sluten omröstning

Regeringen delar kommitténs uppfattning att det i lagen bör klargöras när omröstningen skall vara sluten och när den skall vara öppen.

För slutna omröstningar talar att aktieägarna kan ha ett intresse av att inte öppet behöva ta ställning i en strid mellan olika falanger i bolaget. Det finns å andra sidan alltid en risk att en begäran om sluten omröstning framställs i ett rent chikanöst syfte. En sluten omröstning kan också vara

meningslös, exempelvis när den sakfråga som omröstningen gäller är av liten betydelse eller utgången oavsett formen för omröstningen är självklar.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till den tid som en sluten omröstning kräver, framför allt i bolag med många aktieägare, anser regeringen att omröstningen som huvudregel bör ske öppet när det gäller andra beslut än val. Detta bör gälla såväl i publika som i privata aktiebolag. Stämman bör dock ha möjlighet att besluta om sluten omröstning.

Även när det gäller val i publika aktiebolag bör omröstningen ske öppet, om inte stämman beslutar om sluten omröstning.

När det gäller val i privata aktiebolag måste hänsyn tas till de speciella förhållanden som kan föreligga i dessa bolag. Privata aktiebolag torde ofta präglas av de nära relationer som föreligger mellan olika aktieägare samt mellan aktieägarna och bolagsledningen. Dessa relationer kan bidra till att situationen vid val blir särskilt känslig. Kommittén har mot den bakgrunden föreslagit att omröstning rörande val i privata aktiebolag skall vara sluten såvida inte bolagsstämman fattar ett annat beslut. En sådan lösning skyddar emellertid inte den enskilda aktieägaren mot att majoriteten genomdriver en öppen omröstning. På grund härav föreslår regeringen, beträffande val i privata aktiebolag, i stället att omröstningen som huvudregel skall vara öppen men att varje aktieägare skall ha en ovillkorlig rätt att få till stånd en sluten omröstning.

Lika röstetal

I dag gäller att bolagsstämmans mening utgörs av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna. Om det vid beslut som inte avser val uppkommer lika röstetal, gäller den mening som ordföranden biträder. Denna regel, som enligt regeringens mening bör bestå, aktualiserar frågan om ordföranden skall vara skyldig att använda sin utslagsröst.

Kommittén har föreslagit att en sådan skyldighet uttryckligen läggs fast i lagen. Mot detta förslag har under remissbehandlingen anförts att det framstår som främmande att tvinga ordföranden att utnyttja sin utslagsröst när det gäller en opartisk ordförande utan eget aktieägarande. Vidare har det ifrågasatts om det är lämpligt att generellt lösa djupgående tvister i centrala frågor genom utslagsröst.

En ordning där ordföranden vid lika röstetal är skyldig att använda sin utslagsröst ger bolagen en möjlighet att undvika låsningar i beslutsprocessen. Regeringen anser därför att den aktuella bestämmelsen bör utformas så att det framgår att ordföranden vid lika röstetal är skyldig att tillkännage vilken mening han biträder, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Vid val anses enligt gällande rätt den vald som har fått de flesta rösterna. Uppkommer det vid omröstningen lika röstetal, skall valet avgöras genom lottdragning, om inte stämman före valet har beslutat att valet skall avgöras på annat sätt. Regeringen anser att denna ordning i huvudsak bör bestå. Gällande ordning kan emellertid – såsom ovan har omtalats – leda till vissa olägenheter när två aktieägare eller aktieägargrupper representerar vardera hälften av röstetalet i bolaget. För att komma till rätta med dessa olägenheter bör de nuvarande bestämmelserna ändras så att stämman som enda alternativ till lottdragning vid lika röstetal skall kunna besluta att en ny omröstning skall företas.

6.13 Minoritetsskyddet

Regeringens bedömning: Aktiebolagslagens regler om hur stor en aktieägarminoritet måste vara för att kunna åberopa de särskilda minoritetsskyddsreglerna bör för närvarande inte ändras.

Kommitténs bedömning: Kommittén har inte uttalat sig i denna fråga.

Remissinstanserna: *Sveriges Aktiesparares Riksförbund* har ansett att gränsen för utövandet av minoritetsskyddet genomgående bör sänkas till fem procent av aktiekapitalet. *Civilekonomernas Riksförbund* har ansett att det bör övervägas att möjliggöra för aktieägare med fem procent av aktiekapitalet att föra skadeståndstalan i bolagets namn och för dess räkning mot styrelseledamöterna och revisorerna. *Riksrevisionsverket* har uttalat att frågan om gränsen för utövande av minoritetsskyddsreglerna kan behöva övervägas ytterligare.

Bakgrund: Aktiebolagslagen innehåller särskilda bestämmelser till skydd av aktieägarminoriteterna. En aktieägarminoritet har bl.a. rätt att påkalla en extra stämma (se 9 kap. 6 § aktiebolagslagen), att begära utdelning motsvarande hälften av vad som återstår av nettovinsten för året efter vissa avdrag (se 12 kap. 3 §) samt att föra talan om skadestånd till bolaget (se 15 kap. 5 §). Minoriteten måste i dessa fall utgöras av ägare till minst en tiondel av aktierna i bolaget.

I vissa fall tillerkänns emellertid även en mindre minoritet vissa särskilda rättigheter. Eftersom kravet på ett innehav av en tiondel av samtliga aktier kan vara svårt att uppfylla i bolag med stor ägarspridning har det för vissa fall, t.ex. val av minoritetsrevisor (se 10 kap. 1 § fjärde stycket), föreskrivits att också en minoritet om en tredjedel av de vid bolagsstämman företrädde aktierna kan vara tillräcklig. I aktiebolagslagens fusionsbestämmelser – vilka utgör en anpassning till EG:s tredje bolagsrättsliga direktiv – finns exempel på att en minoritet om endast fem procent har tillerkänts vissa rättigheter (se 14 kap. 10 och 25 §§).

Slutligen kan nämnas bestämmelserna i 9 kap. 14 och 15 §§ aktiebolagslagen, enligt vilka högre majoritetskrav ställs för beslut om ändring av bolagsordningen. Enligt bestämmelserna fordras normalt två tredjedels majoritet; en minoritet om drygt en tredjedel kan alltså förhindra en

bolagsordningsändring. I vissa fall ger bestämmelserna också en mycket liten minoritet möjlighet att förhindra en bolagsordningsändring.

I svensk rätt finns sålunda ingen generell norm för hur stor en aktieägarminoritet måste vara för att kunna åberopa de särskilda minoritetsskyddsreglerna. Normalt anknyter emellertid reglerna till en nivå om tio procent av aktierna eller de på stämman företrädde aktierna. Ett förhållande som kan synas tala för en förändring av de nuvarande nivåerna är att EG:s föreliggande förslag till ett femte bolagsrättsligt direktiv innehåller minoritetsskyddsregler som kan åberopas redan av aktieägarminoriteter om fem procent. Förslaget innebär bl.a. att en skadeståndstalan mot ledamöterna i lednings- eller tillsynsorganet kan föras i bolagets namn och för dess räkning på yrkande av en eller flera aktieägare som tillsammans innehar fem procent av aktiekapitalet (eller den mindre andel som bestäms av medlemsstaterna). Medlemsstaterna skall dock kunna bestämma att en talan av minoritetsaktieägare om skadestånd till bolaget förutsätter ett bemyndigande av domstol. Denna skall därvid kunna vägra bemyndigande, om den finner att talan är ogrundad.

Skälen för regeringens bedömning: Frågan om hur stor kapitalandel som skall krävas för att de särskilda minoritetsskyddsreglerna skall kunna åberopas kräver en grundlig analys. Enligt regeringens mening saknas det för närvarande tillräckligt underlag för att göra en bedömning av om den nivå som minoritetsskyddsreglerna i dag normalt anknyter till, dvs. tio procent av aktierna eller de på stämman företrädde aktierna, bör sänkas. Regeringen föreslår därför inte någon ändring av dessa regler. Det kan dock finnas anledning att återkomma till dessa frågor i ett senare sammanhang.

6.14 Klander av bolagsstämmobeslut

Regeringens bedömning: De hittills gällande reglerna rörande klander av bolagsstämmobeslut bör bestå.

Några särskilda bestämmelser om inhibition av bolagsstämmobeslut eller andra interimistiska beslut bör inte införas i aktiebolagslagen.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Endast *Stockholms tingsrätt* har angett någon närmare ståndpunkt i denna fråga. Tingsrätten har ansett att möjligheten till inhibition av ett stämmobeslut bör komma till direkt uttryck i aktiebolagslagen. *Svenska Bankföreningen* har efterlyst preciseringar av de fall då klandertalan kan föras under obegränsad tid.

Bakgrund: Om ett bolagsstämmobeslut inte har tillkommit i behörig ordning eller på något annat sätt strider mot aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen, kan en aktieägare, styrelsen, en styrelseledamot eller den verkställande direktören föra talan mot bolaget med yrkande om upphävande eller ändring av beslutet. Sådan s.k. klandertalan kan föras även av den som styrelsen obehörigen har vägrat att föra in som aktieägare i aktieboken. Talan skall normalt

väckas inom tre månader från stämman men får i vissa fall väckas senare (se närmare 9 kap. 17 § aktiebolagslagen). Prop. 1997/98:99

Reglerna om klander uppfattas allmänt som ändamålsenliga. I den juridiska debatten har emellertid vissa med reglerna om klandertalan sammanhängande frågor av processuell art uppmärksamrats. Det gäller inte minst frågor om förutsättningarna för att i klandermålet meddela beslut om inhibition (dvs. interimistiska beslut om förbud mot verkställighet av bolagsstämmons beslut) eller andra interimistiska beslut. Dessa frågor regleras i dag inte i den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen. Nobelutredningen förordade att en utvidgning av förutsättningarna för interimistiska beslut i aktiebolagsrättsliga sammanhang utreddes. Utredningen fäste därvid uppmärksamheten på bl.a. de brittiska domstolarnas möjligheter att meddela olika slag av interimistiska beslut.

Skälen för regeringens bedömning:

Allmänt om klander

Bestämmelserna om klander av bolagsstämmobeslut torde allmänt uppfattas som väl avvägda. Det bör liksom hittills överlämnas till rättstillämpningen att ange närmare riktlinjer för när klander skall få föras utan någon begränsning i tiden. Någon ändring av de allmänna bestämmelserna om klander bör därför inte ske.

Inhibition av bolagsstämmobeslut

Regeringen vill inledningsvis framhålla att redan gällande lagstiftning ger möjlighet att meddela beslut om inhibition i klandermål. Aktiebolagslagen innehåller visserligen inte någon bestämmelse om rätt för domstol att i mål om klandertalan förordna om inhibition av det klandrade stämmobeslutet. Men i lagtexten är förutsatt att domstolen har en sådan möjlighet (se 9 kap. 17 § femte stycket aktiebolagslagen). Enligt motiven till 9 kap. 17 § aktiebolagslagen får möjligheten att förordna om inhibition anses följa av allmänna processrättsliga regler (se SOU 1971:15 s. 249). Hänvisningen till allmänna processrättsliga regler innebär att domstolen har att pröva ett yrkande om inhibition enligt reglerna om civilprocessuella säkerhetsåtgärder i 15 kap. rättegångsbalken.

Bestämmelsen i 15 kap. 3 § rättegångsbalken innebär till en början att sökanden måste visa att han har sannolika skäl för sin talan. Härmed avses att sökanden skall göra sannolikt att han kommer att vinna målet. Det skall också kunna befaras att motparten kommer att vidta en för sökanden skadlig åtgärd som kan komma att sabotera verkställigheten av den kommande domen. Enligt 15 kap. 6 § rättegångsbalken krävs vidare att sökanden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas motparten. Endast om sökanden inte förmår ställa säkerhet och har visat synnerliga skäl för sitt anspråk, får domstolen befria honom från kravet på säkerhet. Även bestämmelserna i 15 kap. 5–8 §§ och 10 §

Enligt regeringens mening erbjuder bestämmelserna i 15 kap. 3 § rättegångsbalken med anslutande paragrafer ett tillräckligt skydd för en klandrande part såväl när det gäller de materiella förutsättningarna för ett beslut om inhibition som i fråga om det innehåll som domstolen kan ge åt beslutet. Några skäl för att en klandrande part som söker inhibition inte skulle behöva visa sannolika skäl för sin talan eller sabotagerisk har inte framkommit.

En annan sak är om det finns anledning att befria parten från kravet på att ställa säkerhet för den skada som verkställighetsförbudet kan vålla bolaget. För en sådan ordning talar främst att en klandrande part – även om han vinner målet i sak – kanske inte kan uppnå syftet med sin talan, om han inte snabbt kan få till stånd ett förbud mot verkställighet av det klandrade beslutet. Eftersom bolaget har rätt att kräva en säkerhet som motsvarar de ofta mycket stora skador som kan uppkomma för bolaget om stämmbeslutet inte kan verkställas, kan det emellertid i praktiken vara omöjligt för sökanden att prestera en tillräcklig säkerhet och därmed är det också som regel uteslutet för honom att utverka inhibition. Å andra sidan utgör naturligtvis de stora skador som bolaget kan vållas genom att det inte kan genomföra exempelvis en emission eller en betydelsefull affär i rätt tid ett mycket tungt vägande skäl mot att frångå kravet på säkerhet. Det är därför svårt att se att det i aktiebolagsrättsliga förhållanden skulle finnas skäl att efterge det krav på säkerhet som till svarandens skydd uppställs i 15 kap. rättegångsbalken. Som Nobelutredningen har framhållit uppställer visserligen flera rättsordningar inte något krav på säkerhet vid liknande inhibitionsbeslut. Åtminstone enligt engelsk rätt gäller emellertid att domstolen, innan den beviljar en sökt säkerhetsåtgärd, skall pröva om sökanden har förmåga att ersätta motparten för de skador denne kan vållas genom säkerhetsåtgärden. En prövning av detta slag kommer ganska nära ett krav på ställande av säkerhet.

Regeringen har därför kommit till slutsatsen att det inte finns skäl att för ärenden om inhibition av bolagsstämmbeslut göra något generellt undantag från kravet på säkerhet för den skada som bolaget kan tillfogas genom inhibitionen. Inte heller finns det skäl att i andra avseenden införa särskilda regler som avviker från 15 kap. rättegångsbalken.

En remissinstans har ansett att möjligheten till inhibition av ett stämmbeslut bör komma till direkt uttryck i aktiebolagslagen. Som har framgått ovan anser regeringen att bestämmelserna i 15 kap. rättegångsbalken täcker de behov som finns när det gäller inhibition av bolagsstämmbeslut. Under dessa förhållanden anser regeringen att det inte bör införas några särskilda inhibitionsregler i aktiebolagslagen.

Andra interimistiska beslut

Regeringen anser inte heller att det finns skäl att införa särskilda bestämmelser om andra slag av interimistiska beslut. Det kan härvid anmärkas att gällande rätt visserligen torde ge ett mycket begränsat utrymme för en domstol att i ett klandermål meddela andra slag av

interimistiska beslut än inhibition. Det sammanhänger emellertid med att svensk rätt över huvud taget ger domstolen begränsade möjligheter att i olika avseenden förordna om ett aktiebolags förhållanden (jfr 9 kap. 17 § femte stycket andra meningen aktiebolagslagen). Någon ändring i detta avseende bör inte ske.

6.15 Skiljeklausul i bolagsordning

Regeringens förslag och bedömning: Liksom hittills skall det vara tillåtet att i bolagsordningen ta in föreskrifter om att tvister mellan bolaget och styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en likvidator eller en aktieägare skall avgöras genom skiljeförfarande.

Vid ett sådant skiljeförfarande skall ersättningen för skiljemännen bäras av bolaget, om det inte finns särskilda skäl för att motparten får stå för kostnaderna helt eller delvis.

Kommitténs förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: *Sveriges Aktiesparares Riksförbund* har ansett att skiljeklausuler inte bör få förekomma i publika aktiebolags bolagsordningar avseende tvister mellan aktieägare och företaget eller ledningen.

Bakgrund: Gällande rätt tillåter att bolagsordningar innehåller skiljeklausuler. En föreskrift i en bolagsordning om att tvister mellan bolaget och styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en likvidator eller en aktieägare skall hänskjutas till skiljemän har samma verkan som ett skiljeavtal (se 9 kap. 18 § aktiebolagslagen). På skiljeförfarandet blir lagen (1929:145) om skiljemän tillämplig.

Av 9 kap. 18 § andra stycket aktiebolagslagen jämfört med 1 § lagen om skiljemän framgår att en skiljeklausul i en bolagsordning kan omfatta alla slag av tvister i vilka förlikning kan träffas. Att också klandertalan enligt 9 kap. 17 § aktiebolagslagen kan hänskjutas till prövning av skiljemän med stöd av en sådan skiljeklausul är förutsatt i lagtexten.

Frågan om lämpligheten i att tillåta skiljeklausuler i bolagsordningar har ibland ifrågasatts. Nobel-utredningen föreslog att aktiemarknadsbolag inte skall tillåtas att ha skiljeklausuler i sina bolagsordningar. Utredningen anförde till stöd för detta förslag framför allt att det finns en risk för att, i mål om klander enligt 9 kap. 17 § aktiebolagslagen, ett flertal klanderprocesser kan komma att initieras och motstridiga avgöranden meddelas. Nobel-utredningens farhågor grundade sig framför allt på den särskilda rättskraftsverkan som enligt 9 kap. 17 § femte stycket aktiebolagslagen gäller för en dom, varigenom en klandertalan bifalls och bolagsstämmans beslut sålunda upphävs eller ändras. En sådan dom gäller även för de aktieägare som inte har väckt talan. En dom som ogillar en klandertalan har däremot ingen verkan för andra aktieägare än dem som har fört talan i målet. Det är därför möjligt att olika aktieägare initierar flera klanderprocesser beträffande samma bolagsstämmobeslut och att dessa handläggs i skilda rättegångar, vilka –

t.ex. på grund av att olika grunder har åberopats – leder till motstridiga avgöranden.

Vad som nu har anförts om klanderdomens rättskraft gäller oavsett om klanderfrågan har avgjorts av allmän domstol eller genom skiljedom. Risken för att mot varandra stridande avgöranden meddelas torde emellertid vara större om klanderfrågan prövas genom skiljeförfarande än om den prövas av allmän domstol. Lagen om skiljemän innehåller nämligen inga bestämmelser om handläggning av flera mål i ett skiljeförfarande eller om utseende av skiljemän, när det finns fler än två parter i ett skiljeförfarande. Det har överlämnats åt parterna att själva lösa de problem som kan uppstå i dessa situationer. Skiljedomsutredningens förslag till lag om skiljeförfarande innebär ingen ändring på denna punkt (se SOU 1994:81 s. 129 ff).

Vid sidan av de förhållanden som Nobel-utredningen pekade på har det ibland anförts andra skäl för att inte tillåta skiljeklausuler i förevarande sammanhang. Ett sådant skäl är att en enskild aktieägare ofta intar en i förhållande till bolaget alltför svag ställning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Enligt regeringens mening är de processuella olägenheterna som Nobel-utredningen påtalade inte så mycket större än de som kan förekomma vid ett ordinärt domstolsförfarande. De utgör därför inte tillräckliga skäl för att förbjuda skiljeklausuler av nu ifrågavarande slag.

När det gäller det andra slaget av invändningar som kan riktas mot att skiljeklausuler används i detta sammanhang vill regeringen framhålla följande.

Svensk rätt vilar på uppfattningen att det i princip skall stå parterna fritt att hänskjuta frågor om dispositiva rättsförhållanden till prövning av skiljemän och att genom skiljeavtal bestämma att framtida tvister på grund av i avtalet angivna rättsförhållanden skall prövas av skiljemän. Visserligen finns det vissa begränsningar i denna frihet, framför allt bestämmelsen i 3 a § lagen om skiljemän, som förbjuder skiljeförfarande i vissa konsumenttvister. Förhållandet mellan ett aktiebolag och dess motparter i ett skiljeförfarande är emellertid inte utan vidare jämförbart med det som råder mellan en näringsidkare och en konsument. I ett privat aktiebolag torde relationen mellan de tänkbara parterna många gånger vara förhållandevis jämbördig. I vart fall i sådana aktiebolag finns det alltså knappast någon anledning att förbjuda skiljeklausuler.

Det kan hävdas att det förhåller sig annorlunda i publika aktiebolag, där det ofta kan förekomma aktieägare som i förhållande till bolaget intar en lika underlägsen ställning som en konsument gentemot en näringsidkare. Det kan ifrågasättas om det är lämpligt att en aktieägare i ett publikt, kanske börsnoterat, aktiebolag skall vara betagen möjligheten att få en tvist med bolaget prövad av allmän domstol. Skiljeklausulen innebär nämligen att i framtiden uppkommande tvister undandras sådan prövning, såvida inte annat föreskrivs i klausulen (jfr 2 § första stycket lagen om skiljemän). Skiljedomen kan då bara hävas, om den är behäftad med vissa i 20 eller 21 § samma lag angivna, allvarigare formella fel.

Invändningar av detta slag kan emellertid riktas mot alla skiljeavtal om framtida tvister. Mot dem kan ställas de fördelar som ett skiljeförfarande anses innebära. Hit hör framförallt möjligheten för parterna att vid

utseende av skiljemännen försäkra sig om att dessa har erforderlig sakkunskap samt att en tvist i allmänhet torde bli snabbare avgjord genom ett skiljeförfarande än genom en ordinär process. Även avsaknaden av offentlig insyn i förfarandet kan innebära en fördel för parterna. Med hänsyn härtill finns det, enligt regeringen, inte skäl för lagstiftaren att anlägga en mer restriktiv syn på i bolagsordningar intagna skiljeklausuler avseende framtida tvister än på sådana klausuler i andra slag av avtal.

I detta sammanhang bör emellertid också de kostnader som ett skiljeförfarande är förenat med beaktas. I ett skiljeförfarande ådrar sig parterna på samma sätt som i en rättegång processkostnader, såsom kostnader för ombud, inställelsekostnad och kostnader för bevisning. Härtill kommer kostnaderna för själva skiljeförfarandet, dvs. ersättningen åt skiljemännen för deras arbete och omkostnader. Av 23 § lagen om skiljemän framgår att om parterna inte har avtalat annat, skall de solidariskt ersätta skiljemännen. Under motsvarande förutsättning får skiljemännen enligt 24 § samma lag på yrkande av någondera parten pröva huruvida och i vad mån motparten skall gottgöra parten hans kostnader för förfarandet. Skiljemännen bör vid denna fördelning söka ledning av bestämmelserna i 18 kap. rättegångsbalken om rättegångskostnad i tvistemål (se NJA 1989 s. 247). Av denna reglering torde följa att den tappande parten i ett skiljeförfarande som regel åläggs att ersätta såväl den vinnande partens processkostnader som den på denne belöpande andelen av ersättningen åt skiljemännen.

Det är omdiskuterat huruvida de samlade kostnaderna för ett skiljeförfarande normalt blir större än kostnaderna för en i allmän domstol i flera instanser driven process. Det är emellertid inte osannolikt att kostnaderna för t.ex. en enskild aktieägare som förlorar i ett skiljeförfarande av nu berört slag kan bli mycket betungande. Det kan hävdas att detta medför att ett skiljeförfarande i ett enskilt fall framstår som oskäligt mot den enskilde aktieägaren. Härav följer dock inte att det är nödvändigt att i lag förbjuda ifrågavarande slag av skiljeklausuler. En annan tänkbar lösning är att, åtminstone beträffande publika aktiebolag, föreskriva att bolaget i normalfallet skall betala kostnaderna för skiljeförfarandet. Bolaget kan nämligen i de flesta fall antas vara den starkare parten i skiljeprocessen.

En lämplig utformning av en sådan regel är enligt regeringens uppfattning att bolaget, oavsett utgången i målet, skall svara för ersättningen åt skiljemännen, såvida inte dessa anser att det finns särskilda skäl att fördela kostnadsansvaret på ett annat sätt. Med en sådan reglering kan bolagets motpart drabbas av detta ansvar i fall där han har inlett skiljeprocessen utan skälig orsak. Regeringen anser att en reglering av kostnadsansvaret enligt nu angivna riktlinjer skulle undanröja de viktigaste olägenheterna med skiljeklausuler i aktiebolags bolagsordningar.

På grund av det anförda finner regeringen inte skäl att föreslå något förbud mot sådana klausuler utan föreslår i stället en kostnadsregel med den nu angivna innebörden.

7 Revision

7.1 Revisionsplikten

7.1.1 Skall alla aktiebolag bli föremål för revision?

Regeringens bedömning: Revisionsplikten bör bestå för alla aktiebolag.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flera av remissinstanserna, däribland *Riksåklagaren*, har kraftigt understrukt vikten av att revisionsplikten inte inskränks, eftersom en sakkunnig revision har en mycket stor betydelse när det gäller att effektivt kunna bekämpa den ekonomiska brottsligheten. *Sveriges Redovisningskonsulters Förbund* har ansett att en mer förutsättningslös analys bör göras av om revision ska vara obligatorisk eller inte i små privata bolag. Enligt förbundet bör små privata bolag inte omfattas av kravet på revision. I stället bör det överlämnas till bolagets intressenter att ställa krav på revision i de fall dessa finner skäl för detta.

Bakgrund: För alla svenska aktiebolag gäller att räkenskaperna och styrelsens förvaltning skall granskas av en eller flera revisorer. Minst en av revisorerna skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor.

Bestämmelserna om revision av aktiebolag har funnits länge. Till att börja med torde revisionen huvudsakligen ha motiverats av hänsynen till aktieägarna. Sedermera har det i olika sammanhang framhållits att revisionen är av värde också för andra bland bolagets intressenter.

Också EG-rätten ställer krav på revision. Enligt artikel 51.1 i rådets direktiv av den 25 juli 1978 om årsbokslut i vissa bolagsformer, 78/660/EEG (det fjärde bolagsrättsliga direktivet) skall upprättade årsbokslut bli föremål för revision. Direktivet gäller bl.a. för alla aktiebolag. Artikel 51.2 i direktivet ger dock medlemsstaterna en möjlighet att undanta vissa bolag från revisionsplikten. Denna undantagsmöjlighet har utnyttjats av flera medlemsstater.

Motsvarande krav på revision av koncernredovisningen finns i artikel 37 i rådets sjunde direktiv 83/349/EEG av den 13 juni 1983 om sammanställd redovisning (det sjunde bolagsrättsliga direktivet).

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen anser för sin del att bestämmelserna om revision fyller en viktig funktion i det associationsrättsliga regelverket. För aktieägarna är det viktigt att bolagets verksamhet och ställning kontrolleras av ett sakkunnigt och självständigt organ. Företagsledningen kan dra nytta av en kompetent granskning. Även för bolagets borgenärer, anställda och det allmänna finns ett intresse av en ändamålsenlig kontroll av att bolagets affärer sköts på ett lagenligt och

korrekt sätt och att dess ställning och resultat redovisas riktigt. Skälen för revision gör sig gällande även beträffande mindre bolag. Att undanta mindre aktiebolag från revisionsplikt skulle dessutom påtagligt öka risken för ekonomisk brottslighet i sådana bolag.

Som skäl för att inskränka revisionsplikten för mindre aktiebolag anförs ofta att revisionen innebär en kostnad för bolaget. Enligt regeringens uppfattning är detta – mot bakgrund av revisionens positiva betydelse i övrigt – inte något tillräckligt skäl för att undanta bolagen från reglerna om revision. En annan sak är att revisionen i mindre bolag inte skall behöva göras mer omfattande och kostnadskrävande än vad som verkligen är motiverat. Revisionen bör, liksom i dag, utföras enligt god revisionssed, något som ger utrymme för att låta den få växlande omfattning efter förhållandena i de bolag som skall granskas.

Ett annat argument för att inskränka revisionsplikten i mindre bolag är att behovet av kontroll i dessa bolag ur aktieägarnas synvinkel inte är så påtagligt, eftersom delägarna ofta själva är verksamma i bolaget. Som regeringen tidigare har varit inne på skall revisionen tillgodose även andra intressen än delägarnas.

Mot bakgrund av det anförda finner regeringen inte skäl att föreslå någon inskränkning av den revisionsplikt som i dag gäller för alla aktiebolag.

7.1.2 Vilka revisorsorgan skall det finnas?

Regeringens förslag: I alla aktiebolag skall det finnas minst en revisor. Endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor skall kunna utses till revisor.

I alla aktiebolag skall det liksom i dag kunna utses revisorssuppleanter.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag. Kommittén har dock inte tagit ställning till frågan om andra än auktoriserade eller godkända revisorer skall få vara revisor i aktiebolag.

Departementspromemorian: I promemorian har föreslagit att endast auktoriserade eller godkända revisorer skall kunna utses till revisorer i aktiebolag.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanserna har lämnat kommitténs förslag utan erinran. *Svenska Revisorsamfundet* har föreslagit att de nuvarande reglerna som begränsar godkända revisorers rätt att vara revisorer i större aktiebolag avskaffas. Samfundet har vidare ansett att det bör vara obligatoriskt att utse revisorssuppleant.

De flesta remissinstanser som har yttrat sig har delat departementspromemorians bedömning att EG-rätten kräver en ändring i frågan om vem som kan utses till revisor i ett aktiebolag. Några remissinstanser, såsom *Riksrevisionsverket*, *Svenska kommunförbundet* och *Landstingsförbundet*, har ansett att departementspromemorians förslag inte bör läggas till grund för lagstiftning nu. De frågor som tas upp bör i stället enligt dessa remissinstanser överlämnas till den utredning som ser över den kommunala revisionen.

HSB Riksförbund har ansett att den som är revisor i en ekonomisk förening alltid skall kunna verka som revisor i föreningens dotterbolag.

Bakgrund: Revisionen i alla aktiebolag måste i dag uppfylla vissa formella krav. Bl.a. måste minst en auktoriserad eller godkänd revisor delta i revisionen (se 10 kap. 3 § aktiebolagslagen). Detta krav har motiverats med bl.a. det allmännas intresse av en kvalificerad revision som åtgärd mot den ekonomiska brottsligheten och skattefusk (jfr prop. 1981/82:171 s. 8 och prop. 1994/95:152 s. 44). Lagstiftningen tillåter dock att det vid sidan av de kvalificerade revisorerna finns också andra revisorer som inte är vare sig auktoriserade eller godkända. Sådana ”lekmanarevisorer” förekommer främst i kommunala aktiebolag och i aktiebolag inom de kooperativa rörelserna.

Vid en översyn av revisionsbestämmelserna är det naturligt att också överväga vilka formella krav som i framtiden bör ställas på revisorer i aktiebolag. Därvid aktualiseras särskilt frågan om andra än auktoriserade eller godkända revisorer över huvud taget skall kunna utses till revisorer i aktiebolag. Den frågan får bedömas bl.a. mot bakgrund av EG-rätten, vars bestämmelser i detta hänseende finns i de fjärde, sjunde och åttonde bolagsrättsliga direktiven.

Det fjärde bolagsrättsliga direktivet syftar till att harmonisera medlemsstaternas regler om de årsbokslut och förvaltningsberättelser som skall upprättas av aktiebolag och sådana handelsbolag där samtliga bolagsmän är aktiebolag. I direktivet föreskrivs bl.a. att de balans- och resultaträkningar som skall ingå i boksluten skall vara uppställda på visst sätt. Direktivet innehåller också enhetliga regler för värdering av tillgångar och skulder samt bestämmelser om offentliggörande av årsbokslut, förvaltningsberättelse och revisionsberättelse. I det sjunde bolagsrättsliga direktivet finns motsvarande bestämmelser för de redovisningshandlingar som skall upprättas av moderbolaget i koncerner.

Enligt artikel 51.1 i det fjärde bolagsrättsliga direktivet skall bolagens årsbokslut granskas av en eller flera personer som enligt nationell lagstiftning är behöriga att revidera räkenskaper. Bestämmelsen innebär att det som huvudregel råder revisionsplikt i de bolag som omfattas av direktivet. Andra punkten i artikeln innehåller en möjlighet för medlemsstaterna att undanta mindre bolag från revisionsplikten. Sverige har dock inte använt sig av denna undantagsregel.

Motsvarande krav på revision av koncernredovisningen finns i artikel 37 i det sjunde bolagsrättsliga direktivet.

Varken det fjärde eller det sjunde direktivet innehåller några regler om kompetensen hos den eller de revisorer som skall utföra revisionen. Regler om detta finns i stället i rådets åttonde direktiv 84/253/EEG av den 10 april 1984 om godkännande av personer som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper (det åttonde bolagsrättsliga direktivet), det s.k. revisorsdirektivet.

Direktivet syftar till att harmonisera medlemsstaternas kvalifikationskrav för sådana personer som har rätt att utföra lagstadgad revision av räkenskaper. Direktivet anger bl.a. vilka minimikrav på utbildning och praktik som skall ställas på personer som utför sådan lagstadgad revision.

I artikel 1.1 sägs:

"De samordningsåtgärder som föreskrivs i detta direktiv skall vidtas i fråga om sådana lagar och andra författningar i medlemsstaterna som avser personer, vilka skall:

a) utföra lagstadgad granskning av bolags och andra företags årsbokslut samt verifiera att innehållet i förvaltningsberättelserna är förenligt med årsboksluten, förutsatt att sådan granskning och verifiering föreskrivs i gemenskapsrätten,

b) utföra lagstadgad granskning av sammanställda bokslut och verifiera att innehållet i de sammanställda förvaltningsberättelserna är förenligt med de sammanställda boksluten, förutsatt att sådan granskning och verifiering föreskrivs i gemenskapsrätten."

I artikel 2 i direktivet sägs inledningsvis: "Lagstadgad revision av de i artikel 1.1 angivna handlingarna får endast utföras av godkända personer". De handlingar som avses motsvaras i svensk rätt av års- och koncernredovisning. Efter denna inledning övergår artikeln till att beskriva de villkor som skall gälla för godkännande. De villkor som uppställs i direktivet motsvarar de villkor som svensk rätt numera genom lagen (1995:528) om revisorer (revisorslagen) och förordningen (1995:665) om revisorer uppställer för godkännande eller auktorisation (jfr prop. 1994/95:152 s. 45 f.).

Skälen för regeringens förslag:

Krav på minst en auktoriserad eller godkänd revisor i alla aktiebolag

En förutsättning för att den generella revisionsplikten i aktiebolag skall få avsedd effekt är att i vart fall en auktoriserad eller godkänd revisor deltar i revisionen. De skäl som anförts i tidigare lagstiftningsärenden för detta krav är enligt regeringens mening fortfarande giltiga.

Skall andra än auktoriserade eller godkända revisorer kunna delta i revisionen?

Revisorsdirektivet måste – mot bakgrund av den språkliga utformningen av artikel 2 i direktivet och de syften som direktivet skall tillgodose – ges den innebörden att personer som inte är auktoriserade eller godkända revisorer inte får utses till räkenskapsrevisorer i aktiebolag. Aktiebolagslagen måste därför ändras så att endast auktoriserade eller godkända revisorer får utses till revisorer i aktiebolag.

Vad gäller tidpunkten för denna ändring har några remissinstanser ansett bl.a. att ändringen inte bör komma till stånd förrän Kommunrevisionsutredningens (In 1997:07) pågående arbete om samordningen av den kommunala revisionen har slutförts.

Den tid som enligt Sveriges avtal om anslutning till EU står till buds för genomförande av direktivet löpte emellertid ut vid utgången av år 1997. Det arbete som bedrivs inom Kommunrevisionsutredningen kan inte förväntas leda till lagstiftning förrän tidigast under år 1999. Regeringen föreslår i denna proposition också bestämmelser om allmän granskning av lekmannarevisorer. Det kan antas att dessa bestämmelser i

allt väsentligt kan tillhandahålla den nödvändiga civilrättsliga basen för en fungerande kommunal granskning av kommunala bolag. Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte finns tillräckliga skäl – eller ens är möjligt – att avvakta Kommunrevisionsutredningens förslag.

Såsom nämnts måste lagstiftningen utformas så att endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor kan utses till revisor i aktiebolag. Denna princip måste gälla i alla aktiebolag. Det önskemål som en remissinstans har framfört att den som är revisor i en ekonomisk förening alltid skall kunna verka som revisor i föreningens dotterbolag, oavsett om han är kvalificerad revisor eller inte, kan såsom direktivet måste förstås inte tillgodoses.

Det behov som i vissa bolag kan finnas av en allmän lekman-granskning bör tillgodoses genom regler om särskild lekmannarevision. Regeringen återkommer till det i avsnitt 9.

Skall det finnas två revisorskategorier?

I revisorslagen finns bestämmelser om statlig kompetensprövning av två kategorier revisorer, auktoriserade revisorer och godkända revisorer. Revisorsdirektivet, som i huvudsak genomfördes i och med revisorslagen, innehåller inte någon motsvarande kategoriindelning.

Regeringen uttalade i samband med revisorslagens tillkomst att den statliga kompetensprövningen av revisorer på sikt borde kunna begränsas till att ange de minimikrav som skall ställas på en revisor som har rätt att utföra lagstadgad revision. Om det i framtiden skulle finnas behov av en kategori utöver miniminivån, borde den kunna prövas i branschens egen regi. Som en följd av frågan om kompetenshöjningen i revisorskåren övervägde regeringen också det särskilda kvalifikationskrav som gäller i bolag av viss storlek. I dessa bolag måste minst en av revisorerna vara auktoriserad revisor (se bl.a. 10 kap. 3 § andra stycket aktiebolagslagen). En ändring av dessa regler borde, ansåg regeringen, underlätta en framtida övergång från det nuvarande systemet med två kategorier revisorer till en grundnivå i statlig regi. De nya reglerna om kompetensprövning borde dock först få genomslag innan några förändringar beträffande dessa frågor kunde vara aktuella. Regeringen förklarade att den avsåg att ta upp frågorna till förnyad prövning längre fram. Riksdagen instämde i regeringens bedömning (se prop. 1994/95:152, bet. 1994/95:NU23, rskr. 1994/95:315).

Revisorslagen har varit i kraft sedan den 1 januari 1995. Regeringen har numera tillsatt en utredning, Revisionsbolagsutredningen (N 1996:10), med uppdrag att se över bl.a. frågorna om den statliga kompetensprövningen även i fortsättningen bör omfatta två kategorier av revisorer och behörighetsbegränsningar för godkända revisorer (dir. 1996:106). Utredningen skall vara klar den 1 oktober 1998. Några förslag i dessa frågor lämnas inte nu.

I dag gäller att bolagsstämman kan utse en eller flera revisorssuppleanter (se 10 kap. 1 § tredje stycket aktiebolagslagen). Någon skyldighet att utse revisorssuppleanter finns inte. Svenska Revisorsamfundet har föreslagit att regeln om revisorssuppleant skall göras tvingande.

Regeringen anser för sin del att Svenska Revisorsamfundets förslag inte bör genomföras. Ett genomförande av förslaget skulle leda till ökade kostnader för bolagen. De aktiebolag som anser sig ha behov av revisorssuppleanter har ändå alltid möjlighet att utse sådana.

7.1.3 Revisionskommittéer

Regeringens bedömning: Det bör inte införas några krav på s.k. revisionskommittéer i lagstiftningen.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Sveriges Aktiesparares Riksförbund* har ansett att det bör införas bestämmelser om revisionskommittéer. I övrigt har kommitténs bedömning inte mött några invändningar.

Skälen för regeringens bedömning: Revisionskommittéer förekommer främst i bolag i USA. Sedan år 1978 måste bolag som är noterade vid New York-börsen ha en revisionskommitté. En sådan kommitté består av personer som är ledamöter i bolagets styrelse men som inte är anställda av bolaget. På revisionskommittén ankommer att oberoende av företagsledningen övervaka bolagets redovisning och kontrollsystem. Den rekommenderar vanligen vilken revisor eller revisionsfirma som bolaget skall använda för sin externrevision. Revisionskommittén går tillsammans med revisorerna igenom planeringen av revisionsarbetet, tar del av revisionsrapporter och följer upp de åtgärder som revisorerna har föreslagit. – Även i Storbritannien förekommer revisionskommittéer.

Att revisionskommittéer har befunnits vara lämpliga kontrollorgan för amerikanska och i viss mån brittiska bolag torde delvis sammanhånga med att det vanligen är styrelsen som utser revisorerna och att styrelsen till stor del består av medlemmar av den anställda företagsledningen. Revisionskommittén blir under dessa förhållanden ett remedium mot att företagsledningen skaffar sig ett obehörigt inflytande över revisionen. I Sverige är det inte styrelsen som utser revisorerna och vanligen ingår från den anställda företagsledningen endast den verkställande direktören i styrelsen. I svenska aktiebolag torde alltså inte finnas samma behov av kompletterande kontroll av företagsledningen som i de länder där revisionskommittéer är mera vanligt förekommande. På grund härav anser regeringen att någon skyldighet att inrätta revisionskommittéer inte bör införas i svensk lagstiftning. Det hindrar givetvis inte att sådana kommittéer ofta kan vara värdefulla som en del av den interna kontrollen. Bolagen har emellertid även utan lagstiftning härom möjlighet att organisera olika slag av interna kontrollorgan, däribland revisionskommittéer, i den omfattning man anser att det är lämpligt.

7.2.1 Utseende av revisor

Regeringens bedömning: Revisorn skall utses på samma sätt som i dag. Det innebär att minst en revisor skall utses av stämman och att det i bolagsordningen får föreskrivas att övriga revisorer utses på annat sätt.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanserna har inte haft någon erinran mot kommitténs bedömning. *Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet* har föreslagit att val av styrelse skall äga rum före revisorsvalet och att styrelseledamöter och den verkställande direktören inte skall få delta i revisorsvalet. Härigenom skulle enligt fakulteten revisorns oberoende stärkas.

Sveriges Aktiesparares Riksförbund och *Civilekonomernas Riksförbund* har föreslagit att en föreslagen revisor skall lämna upplysning om hur många andra uppdrag som revisor denne har.

Bakgrund: Revisorerna skall enligt 10 kap. 1 § aktiebolagslagen väljas av bolagsstämman. Skall det utses flera revisorer, kan det dock i bolagsordningen bestämmas att en eller flera av dem skall utses i annan ordning. Genom sådana bolagsordningsbestämmelser kan t.ex. en kommun utse revisorer i ett av kommunen ägt bolag utan att behöva gå vägen över bolagsstämman.

Skälen för regeringens bedömning:*Val av revisor*

Revisorn är ett av bolagets organ. Den granskning som revisorn gör har stor betydelse för framför allt aktieägarna. Aktieägarna bör därför alltid ha rätt att genom val vid bolagsstämman utse åtminstone en av bolagets revisorer. Regeringen föreslår att minst en revisor i ett aktiebolag även i fortsättningen skall utses av bolagsstämman. Härutöver bör det liksom i dag vara möjligt för aktieägarna att genom bestämmelser i bolagsordningen låta någon annan än stämman utse en eller flera revisorer.

Bestämmelserna i aktiebolagslagen om val vid bolagsstämman innebär att den eller de aktieägare som företräder stämmomajoriteten utser såväl styrelsen som revisorerna. Bestämmelserna har, som kommittén har redovisat, vid flera tillfällen utsatts för kritik. Kritiken grundar sig på att det kan föreligga en risk att revisorerna vid sin granskning inte vill stöta sig med de ägare som har utsett dem. Revisorernas oberoende i förhållande till bolaget och bolagsorganen kan därför ifrågasättas. Olika lösningar med rösträttsbegränsningar har förts fram. *Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet* har i sitt remissyttrande tagit upp den näraliggande frågan om styrelseledamöternas och den verkställande direktörens rätt att delta i revisorsvalet.

Regeringen kan konstatera att regler om rösträttsbegränsningar vid revisorsval i och för sig skulle göra det nödvändigt för majoriteten att i högre grad än i dag ta hänsyn till minoritetens önskemål. Redan det förhållandet att revisorerna skall vara auktoriserade eller godkända revisorer utgör dock en viss garanti för att revisorerna lägger sig vinn om att upprätthålla sitt oberoende gentemot dem som har utsett honom. Behovet av särskilda minoritetsskyddsregler i samband med revisorsval framstår därför inte som särskilt uttalat. Dessutom bör det beaktas att en aktieägarminoritet har möjlighet att påkalla utseende av minoritetsrevisor eller särskild granskare (beträffande särskild granskare, se avsnitt 9.7).

Även bestämmelser som undantar styrelseledamöterna och den verkställande direktören från att delta i revisorsvalet leder till att minoriteten får ett ökat inflytande. Emellertid kan sådana bestämmelser ganska enkelt kringgå. En aktieägare som har deltagit i revisorsvalet kan ju vid ett senare tillfälle utses till styrelseledamot eller verkställande direktör. Dessutom skulle denna typ av bestämmelser kunna leda till komplicerade praktiska situationer i framförallt mindre bolag med en enda aktieägare som dessutom är styrelseledamot. Det skulle i sådana situationer vara nödvändigt att överlämna valet av revisor till någon utomstående. Inte heller detta framstår som lämpligt.

På grund av det anförda finner regeringen inte skäl att föreslå några rösträttsbegränsningar vid revisorsval. Inte heller vill regeringen förorda regler som undantar styrelseledamöterna och den verkställande direktören från rätten att rösta vid revisorsval.

Upplysningar inför revisorsval

Under avsnittet om val av styrelseledamöter har vi föreslagit att upplysningar skall inhämtas från de föreslagna styrelseledamöterna om vilka andra uppdrag de föreslagna personerna har. Ett par remissinstanser har tagit upp frågan om motsvarande upplysningar skall inhämtas beträffande revisorskandidater.

Även i samband med val av revisor torde det ofta vara en fördel om aktieägarna får upplysningar om vilka andra uppdrag som den föreslagne revisorn har. Aktieägarna får härigenom ett bättre underlag för att bedöma om revisorn på grund av exempelvis arbetsbelastning eller uppdrag för konkurrerande bolag är olämpliga för det aktuella revisorsuppdraget.

En sådan upplysningsskyldighet torde emellertid innebära en mera betungande administrativ hantering för revisorer – vars verksamhet mera regelmässigt är knuten till ett flertal uppdragsgivare – än styrelseledamöter. Med hänsyn till de krav på auktorisation eller godkännande som gäller för revisorer torde också risken för att revisorer åtar sig revisorsuppdrag som innebär risker för intressekonflikter vara avsevärt mindre. Regeringen är därför för närvarande inte beredd att föreslå att det i lagen tas in några bestämmelser om upplysningsskyldighet för revisorer.

Regeringens förslag: Det införs en fast mandattid för revisorer om fyra år. Mandattiden skall upphöra vid slutet av den ordinarie bolagsstämman under det fjärde året efter revisorsvalet.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna har inte haft någon erinran mot en fast mandattid. Några remissinstanser har dock ansett att en något kortare tid bör väljas. *Patent- och registreringsverket* har förklarat sig vara tveksamt till förslaget och har ifrågasatt om det innebär någon reell skillnad i förhållande till gällande rätt. Bland de remissinstanser som har avstyrkt förslaget återfinns *Föreningen Auktoriserade Revisorer, Svenska Revisorsamfundet och Sveriges advokatsamfund*.

Bakgrund: Aktiebolagslagen innehåller i dag inte några regler om hur länge revisorsuppdraget består. Lagtexten utgår emellertid från att revisorn kan utses såväl tills vidare som för viss tid (jfr 10 kap. 5 § aktiebolagslagen). Uppdrag som gäller tills vidare upphör när ny revisor har utsetts. Därutöver anses såväl revisorn som den som har utsett honom när som helst kunna bringa uppdraget till upphörande.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser det vara mycket viktigt att revisionsreglerna utformas så att revisorn kan inta en självständig och oberoende ställning gentemot bolaget. En av de faktorer som påverkar revisorns möjligheter att motstå påtryckningar från bolagsledningen är tiden för uppdraget. Om uppdraget omprövas varje år, är revisorns ställning mera osäker än om uppdragstiden löper över längre tid.

Gällande rätt innebär att revisors mandattid kan variera mellan ett år och revisorns återstående livstid. Det kan ifrågasättas om denna ordning är ägnad att värna revisorns oberoende. En så kort tid som ett år gör revisorns ställning och oberoende osäker. Risken finns att han i alltför hög grad anpassar sin granskning efter de önskemål som företagsledningen har för att få behålla uppdraget ytterligare ett år; i värsta fall torde sådana hänsynstaganden även kunna påverka revisionsberättelsens innehåll. Inte heller en obegränsad uppdragstid är invändningsfri, eftersom detta kan innebära att revisorn och de personer som berörs av hans granskning efter ett tag blir så nära lierade att granskningen blir lidande.

I detta sammanhang bör det noteras att kommissionen i syfte att säkerställa revisorns oberoende i artikel 56 i förslaget till ett femte bolagsrättsligt direktiv (KOM [90] 629 slutlig), det s.k. strukturdirektivet, har föreslagit att revisorn alltid skall tillsättas för en bestämd tid om minst tre och högst sex år.

Regeringen föreslår därför att ett aktiebolags revisor alltid skall utses för en bestämd tid. Denna mandatperiod bör lämpligen bestämmas till fyra år. Denna mandatperiod blir både den kortaste och den längsta tid för vilken en revisor kan utses genom ett och samma beslut.

Regeringens förslag innebär att ett revisorsbyte normalt kommer att ske endast vart fjärde år. Några remissinstanser har ansett att detta begränsar bolagens incitament att genom byte av revisor minska revisions-

kostnaderna, och att detta skulle ha negativ inverkan för konkurrensen på området. Regeringen vill för sin del framhålla att den föreslagna ordningen sannolikt innebär att bolagen inför en ny fyraårsperiod kommer att vara aktivare än i dag vid upphandlingen av revisionstjänster. Det finns således inte anledning att anta att förslaget har negativa konsekvenser för konkurrensen.

Bolagsföreträdarnas förtroende för revisorn torde knappast påverkas av att revisorsuppdraget får en bestämd längd. Att en mandatperiod om fyra år införs innebär inte heller att bolaget måste byta revisor vart fjärde år. Ett krav på regelbundet byte av revisor (s.k. revisorsrotation) skulle i och för sig motverka att ett beroendeförhållande uppstår. Bestämmelser om revisorsrotation innebär dock en risk för att kvaliteten i revisionsarbetet försämras, eftersom antalet fel i början av ett revisionsuppdrag oftast är större än efter några år.

Det bör understrykas att den nu föreslagna regeln inte heller är avsedd att förhindra att ett bolag entledigar en revisor innan fyra år har förflutit från revisorsvalet. Sådana entlediganden kommer emellertid att innebära att revisorn entledigas i förtid. Såsom vi återkommer till i avsnitt 7.2.3 skall en revisor vid förtida avgång göra en särskild anmälan och redogörelse till Patent- och registreringsverket. Detta torde bidra till att entlediganden i förtid inte tillgrips utan goda skäl.

7.2.3 Entledigande av revisor

Regeringens bedömning: Nuvarande bestämmelser om entledigande av revisor skall bestå. En revisor skall följaktligen även i fortsättningen kunna bli entledigad under löpande mandatperiod. Liksom hittills skall en revisor som avgår eller entledigas i förtid lämna en särskild redogörelse för den granskning som har genomförts före entledigandet.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanser har lämnat kommitténs bedömning utan erinran. *Svenska Revisorsamfundet* har föreslagit att ett uppdrag som revisor skall kunna upphöra i förtid endast om det finns särskilda skäl. *Sveriges advokatsamfund* har ansett att skyldigheten för en revisor som entledigas under löpande mandatperiod att lämna en särskild rapport till Patent- och registreringsverket bör avskaffas.

Bakgrund: Såsom tidigare nämnts kan ett revisorsuppdrag när som helst bringas att upphöra, om revisorn själv eller den som har utsett honom begär det. En revisor vars uppdrag upphör i förtid skall emellertid enligt 10 kap. 5 § tredje stycket aktiebolagslagen genast anmäla detta till Patent- och registreringsverket för registrering. I anmälan skall han lämna en redogörelse för vad han har iakttagit vid den granskning som han har utfört under den del av räkenskapsåret som hans uppdrag har omfattat. Patent- och registreringsverket skall i sin tur skicka en kopia av anmälan till skattemyndigheten.

Skälen för regeringens bedömning:

Förtida avgång eller entledigande

Rätten för den som har utsett revisorn att när som helst entlediga denne anses i svensk rätt vara en naturlig följd av den förtroendeställning som revisorn intar. Ett förbud mot förtida entledigande av revisorn kan därför inte komma i fråga. Samtidigt kan givetvis rätten att entlediga revisorn utnyttjas för att utöva påtryckning på revisorn så att denne inte i revisionsberättelsen skall avslöja t.ex. för företagsledningen besvärade omständigheter som han har erfarit vid sin granskning. Bestämmelsen om att revisorn vid förtida avgång skall lämna en särskild redogörelse till Patent- och registreringsverket syftar bl.a. till att motverka sådant missbruk.

Ett sätt att stärka revisorns ställning ytterligare skulle kunna vara att, som Svenska Revisorsamfundet har föreslagit, införa bestämmelser om att uppdrag som revisor skall kunna upphöra i förtid endast om det finns särskilda skäl. För att en sådan bestämmelse skall vara meningsfull krävs det emellertid att frågan om särskilda skäl föreligger prövas av någon utomstående, exempelvis en domstol. En sådan ordning gäller i fransk och tysk rätt. Även detta skulle dock stämma mindre väl med revisorns roll som bolagets förtroendemän. Den som innehar en förtroendeställning av det slag som en revisor innehar bör kunna entledigas när hans uppdragsgivare inte längre har något förtroende för honom. Regeringen vill därför inte föreslå någon regel av det slag som Svenska Revisorsamfundet har föreslagit.

Anmälan till Patent- och registreringsverket vid entledigande

En revisor som avgår i förtid skall, som har nämnts ovan, avge en redogörelse för den granskning han har utfört före entledigandet. För redogörelsen gäller samma regler som för en revisionsberättelse. En remissinstans har ansett att skyldigheten att lämna en sådan redogörelse bör avskaffas.

Regeringen vill för sin del framhålla betydelsen av att revisorns iakttagelser blir tillgängliga för bolagets intressenter även om han skiljs från sitt uppdrag under pågående mandatperiod. Bestämmelsen om en särskild redogörelse ger dessutom – som ovan har angetts – ett skydd mot att bolaget entledigar revisorn i syfte att dölja besvärade uppgifter. Bestämmelsen bör därför enligt regeringens mening vara kvar.

7.2.4 Revisorns arvode

Regeringens förslag: I årsredovisningen skall det lämnas upplysningar om arvoden och andra ersättningar från bolaget till revisorn för revisionsuppdraget och andra uppdrag åt bolaget.

Kommitténs förslag: Kommitténs förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Kommitténs förslag innebär dock att beloppen av erhållna konsultarvoden skall anges endast i publika aktiebolag.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller har lämnat det utan erinran. Några remissinstanser har dock ifrågasatt behovet av den föreslagna upplysningsskyldigheten och har hävdat att det kan uppstå gränsdragningsproblem beträffande vad som är arvode för revisionsuppdraget. *Redovisningskommittén* har avstyrkt att gränsdragningen i fråga om upplysningsskyldigheten sker med hänsyn till om bolaget är publikt eller inte; gränsdragningen bör i stället ansluta till någon av de gränser som redan i dag tillämpas i redovisningslagstiftningen. *Sveriges Redovisningskonsulters Förbund* har ansett att upplysningsskyldigheten om summan av konsultarvodena bör omfatta samtliga aktiebolag. *Föreningen Auktoriserade Revisorer* har menat att upplysningsskyldigheten i koncerner kan inskränkas till koncernnivå.

Bakgrund: I årsredovisningen skall bolaget lämna uppgift om bl.a. det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och ersättningar till styrelsen och den verkställande direktören. Tantiem och därmed jämställd ersättning skall anges särskilt (se 5 kap. 19 § årsredovisningslagen). Någon motsvarande skyldighet att redovisa ersättningar till revisorerna finns inte.

Skälen för regeringens förslag: Den ersättning revisorn erhåller från bolaget på grund av revisionsuppdraget och för utförda konsulttjänster speglar revisorns förhållande till bolaget och därmed också hans förmåga till en i alla avseenden helt oberoende granskning. Uppgifter om förekommande ersättningar har därför ofta intresse för bolagets intressenter. Patent- och registreringsverket har också upplyst att man ofta får frågor om revisorernas arvoden. Regeringen föreslår därför att det införs en skyldighet att i årsredovisningen lämna upplysning om de ersättningar revisorn erhåller från bolaget. Uppgiftsskyldigheten bör, som några remissinstanser påpekat, inte avse endast arvoden utan också t.ex. olika slag av kostnadsersättningar. Därigenom ges redovisningens läsare en bättre möjlighet att bedöma omfattningen av de uppdrag som revisorn har fått av bolaget.

En särskild fråga är om denna upplysningsskyldighet bör begränsas till större bolag, t.ex. publika aktiebolag. Regeringen vill för sin del inte förorda detta. Frågan om revisorns oberoende i förhållande till bolaget har givetvis stor betydelse även i privata aktiebolag. Det är i och för sig önskvärt att mindre företag inte belastas med alltför omfattande upplysningskrav. Några praktiska svårigheter att ta fram dessa slag av uppgifter torde emellertid inte föreligga.

Utöver uppdraget som revisor biträder revisorn eller annan verksam i samma byrå som revisorn ofta bolaget med rådgivning. Omfattningen av sådan verksamhet har givetvis betydelse för frågan om revisorns oberoende i förhållandet till bolaget. Regeringen anser därför att också förekomsten av sådana ersättningar bör avspeglas i årsredovisningen. Kommittén har föreslagit att revisors konsultarvoden skall behöva preciseras enbart i publika aktiebolag, medan det i andra bolag skall vara tillräckligt att ange att revisorn har utfört konsulttjänster åt bolaget. Regeringen anser emellertid – i likhet med ett par remissinstanser – att samtliga bolag bör vara skyldiga att vid redovisningen av revisorernas ersättningar även

redovisa konsulterställningar. Endast därigenom tillförsäkras läsaren av årsredovisningen en rättvisande bild av revisorns förhållande till bolaget. Till detta kommer att det ibland torde vara besvärligt att åtskilja revisionsarvoden och andra ersättningar som revisorn har erhållit.

Bolagets skyldighet att upplysa om arvoden och andra ersättningar till revisorn skall därför omfatta en uppgift om det sammanlagda beloppet av revisions- och konsultarvoden till revisorn. Beloppen bör i första hand redovisas för sig.

När det gäller den föreslagna uppgiftsskyldighetens omfattning i koncerner bör uppgifterna lämnas dels i årsredovisningen för respektive bolag i koncernen och dels i moderbolagets koncernredovisning som en upplysning om de sammanlagda beloppen till respektive revisor och revisionsföretag i koncernen. En remissinstans har ifrågasatt om upplysningsskyldigheten inte borde begränsas till att avse endast koncernnivå. Detta skulle emellertid innebära att det inte skulle framgå åt vilka bolag inom koncernen som revisorerna har utfört konsulttjänster. För en minoritetsaktieägare i ett dotterbolag skulle det dessutom innebära att möjligheterna att före stämman få tillgång till informationen skulle försämrats. Regeringen vill därför inte förorda någon sådan begränsning.

7.3 Revisorsjäv

Regeringens förslag: Nuvarande jävsbestämmelser behålls. Dessutom införs ett förbud för aktieägare att vara revisor i bolaget eller i något annat bolag i den koncern där bolaget ingår.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag

Remissinstanserna: De allra flesta av remissinstanserna har inte någon erinran mot förslaget. Två remissinstanser, *Sveriges advokatsamfund* och *Sveriges Redovisningskonsulters Förbund*, har förordat att möjligheterna för revisorn att ägna sig åt rådgivning för det bolag han reviderar bör inskränkas. *Föreningen Auktoriserade Revisorer* och *Svenska Revisorsamfundet* har framhållit att bestämmelsen om s.k. byråjäv bör anpassas till den datatekniska utveckling som har skett på bokföringsområdet.

Bakgrund: I 10 kap. 4 § aktiebolagslagen finns bestämmelser som hindrar den som på olika sätt står det reviderade bolaget nära från att vara revisor i bolaget. Bestämmelserna gäller bl.a. styrelseledamot och den verkställande direktören i bolaget, den som är anställd eller på annat sätt intar en underordnad eller beroende ställning till bolaget samt den som är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll över denna. I ett koncernförhållande är den som inte kan vara revisor i moderbolaget inte heller berättigad att vara revisor i ett dotterbolag.

Aktiebolagslagen förbjuder däremot inte den som själv är aktieägare i bolaget att vara revisor i detta. Lagen tar inte heller ställning till i vilken omfattning en person som inte är anställd i bolaget men ändå biträder detta med olika slag av rådgivning samtidigt kan vara bolagets revisor.

Aktieägare som revisor

Aktiebolagslagens nuvarande bestämmelser om revisorsjäv är av stor vikt för att upprätthålla revisorns oberoende och bör därför enligt regeringens mening bestå.

Aktiebolagslagen upptar som nämnts inte något förbud för den som är aktieägare i ett bolag att samtidigt vara revisor i detta. Även det förhållandet att den som reviderar bolaget äger aktier i bolaget kan dock ibland innebära att hans objektivitet och oberoende kan ifrågasättas. Regeringen anser därför att det inte är lämpligt att en aktieägare utses till revisor i bolaget. Inte heller är det lämpligt att en majoritetsägare i ett moderbolag utses till revisor i ett dotterbolag. Regeringen föreslår följaktligen ett förbud för den som äger aktier i ett bolag att vara revisor åt detta. Förbudet bör gälla även i koncernförhållanden.

Redovisningsjäv

Den allmänna utgångspunkten för all extern revision är att den skall utövas självständigt och objektivt och stå fri från sidointressen. Det innebär bl.a. att en revisor inte skall granska och uttala sig om en redovisning som revisorn själv har utfört.

Principen återspeglas också i bestämmelserna om revisorns medverkan vid bolagets bokföring och medelsförvaltning och kontrollen över denna (se 10 kap. 4 §). Bestämmelserna innebär att revisorn och den som är underordnad honom inte får biträda vid denna bolagets verksamhet. Däremot har andra personer som är verksamma vid samma revisionsbyrå som bolagets revisor möjlighet att bistå företaget med redovisningstjänster. Den begränsningen gäller dock att sådana tjänster inte får avse bolagets grundbokföring.

Under senare tid har diskuterats om inte denna begränsning har passerats av den tekniska utvecklingen i och med att bokföringen numera i de allra flesta bolag är datorbaserad (se, förutom kommitténs betänkande s. 222, bl.a. Redovisningskommitténs slutbetänkande Översyn av redovisningslagstiftningen, SOU 1996:157, s. 481).

Regeringen är för närvarande inte beredd att föreslå några preciseringar av reglerna om redovisningsjäv. Det kan emellertid finnas anledning att återkomma till frågan sedan den pågående översynen av bokföringsbestämmelserna har slutförts. Resultatet av Revisionsbolagsutredningens arbete kan också komma att få konsekvenser för denna fråga.

Revisorn som rådgivare åt bolaget

Som ovan har nämnts upptar aktiebolagslagen inte några bestämmelser om i vilken utsträckning en revisor kan uppträda som rådgivare åt ett bolag som han är satt att granska. Av revisorns skyldighet att fullfölja sitt uppdrag under iakttagande av god revisors- och revisionssed har

emellertid ansetts följa en rätt att lämna råd och förslag till förbättringar med avseende på bolagets redovisning (se 6 § revisorsnämndens revisorsföreskrifter [RNFS 1997:1]).

När det gäller frågan om revisorn har rätt att biträda med andra slag av konsulttjänster är rättsläget mera oklart. För auktoriserade och godkända revisorer regleras denna fråga i viss mån genom 15 § revisorslagen. Av den paragrafen följer att revisorer och revisionsbolag inte får utöva annan verksamhet än revisionsverksamhet, om utövandet kan rubba förtroendet för deras opartiskhet eller självständighet. Revisorsnämnden skall på ansökan av revisor eller revisionsbolag meddela förhandsbesked om en viss verksamhet är förenlig med revisionsverksamhet.

Vad som avses med begreppet revisionsverksamhet framgår emellertid inte av lagtexten.

Revisionsbolagsutredningen skall även se över bestämmelserna om vilken verksamhet som en revisor bör få ägna sig åt. Utredningen skall dessutom se över frågan i vilken utsträckning som en revisor eller annan verksam i samma byrå som revisorn eller i annat företag med vilket byrån har intressegemenskap kan lämna råd till det bolag revisorn har att granska (dir 1996:106).

Eftersom dessa frågor således utreds ytterligare lämnar regeringen nu inte några förslag på detta område.

7.4 Revisorns granskning

7.4.1 Omfattningen av revisorns granskning

Regeringens bedömning: De nu gällande bestämmelserna om omfattningen av revisorns granskning bör inte ändras.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft någon invändning mot kommitténs bedömning.

Bakgrund: Enligt 10 kap. 7 § aktiebolagslagen skall revisorn i den omfattning *god revisionssed* bjuder granska bolagets årsredovisning och räkenskaper (räkenskapsrevision) samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning (förvaltningsrevision). Är bolaget moderbolag, skall revisorn även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden.

Omfattningen av revisorns räkenskapsrevision bestäms bl.a. genom bestämmelserna om revisionsberättelse i 10 kap. 10 §. Av den paragrafen framgår bl.a. att revisionsberättelsen skall innehålla ett yttrande om årsredovisningen har upprättats i överensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisning. Det innebär bl.a. – såsom följer av 2 kap. 2 och 3 §§ årsredovisningslagen – att revisorn måste ta ställning till om årsredovisningen har upprättats i enlighet med god redovisningssed och om den ger en rättvisande bild av bolagets ställning och resultat. Givetvis måste

revisorn också granska om övriga bestämmelser i redovisningslagstiftningen har följts. Årsredovisningen skall enligt 2 kap. 1 § årsredovisningslagen bestå av en balansräkning, en resultaträkning, noter och en förvaltningsberättelse samt i vissa fall av en finansieringsanalys. Härutöver skall revisorn, som nämnts, granska bolagets "räkenskaper". Begreppet räkenskaper har inte definierats i lagen eller dess förarbeten, men det torde omfatta bl.a. verifikationer samt grund- och huvudbokföring, jfr Redovisningskommitténs slutbetänkande Översyn av redovisningslagstiftningen (SOU 1996:157) s. 294 ff.

Granskningen av styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning skall väsentligen gå ut på att upptäcka eller förebygga olagliga eller på annat sätt oförsvarliga förvaltningsåtgärder.

Att granskningen skall ha den omfattning som följer av god revisionssed betyder att revisorns granskning får växlande omfattning och innebörd allt efter bolagens skiftande förhållanden. Dessutom innebär det att granskningen fortlöpande kan anpassas till den utveckling som sker i praxis på området.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen anser att aktiebolagslagens bestämmelser om revisors granskningsuppgifter är utformade på ett i huvudsak tillfredsställande sätt.

Det kunde naturligtvis övervägas att lagfästa vissa av de mera grundläggande normerna för god revisionssed. Mot detta talar att sådana lagfästa regler under alla förhållanden skulle behöva fyllas ut av och kompletteras med gällande uppfattning om god revisionssed. Om vissa normer lagfästs, riskerar man att revisorns granskning begränsas, eftersom en reglering skulle kunna föranleda motsatsslut. Övervägande skäl talar därför för att – liksom på redovisningens område (jfr prop. 1995/96:10 del 1 s. 187 f.) – behålla ett system med en ramlagstiftning som ålägger revisorn att vid sin granskning iaktta god revisionssed. Inom dessa ramar bör det sedan ankomma på revisorsorganisationerna och Revisorsnämnden att genom rekommendationer och yttranden lämna närmare vägledning angående omfattningen av revisorns granskning. Det bör dock framhållas att denna lagstiftningsteknik inte innebär att den slutliga tolkningen av innebörden av god revisionssed överlämnas till revisorsorganisationerna. Det kommer alltid ytterst att vara en uppgift för domstolarna att avgöra vad som i det enskilda fallet utgör god revisionssed.

Det saknas alltså anledning att nu göra några sakliga ändringar i bestämmelserna om revisors granskning.

7.4.2 Revisionsberättelsens innehåll

Regeringens förslag: Bestämmelserna om revisionsberättelsens innehåll behålls i huvudsak oförändrade.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har i huvudsak inte haft några invändningar mot kommitténs förslag. *Riksskatteverket* och *Svenska Revisorsamfundet* har föreslagit att revisorn inte längre skall vara skyldig

att lämna in revisionsberättelsen till skattemyndigheten i de fall revisorn endast har anmärkt att skatt och avgift inte betalas i rätt tid.

Bakgrund: Revisorerna skall för varje räkenskapsår avge en revisionsberättelse. Den skall avlämnas till styrelsen senast två veckor före ordinarie bolagsstämma.

Revisionsberättelsen skall enligt 10 kap. 10 § aktiebolagslagen innehålla ett uttalande om att årsredovisningen har uppgjorts enligt tillämplig lag om årsredovisning, dvs. årsredovisningslagen eller lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Innehåller inte årsredovisningen de upplysningar som enligt den tillämpliga lagen om årsredovisning skall lämnas, skall revisorerna ange detta och, om möjligt, lämna erforderliga upplysningar i sin berättelse.

Om revisorerna vid sin granskning har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören har vidtagit en åtgärd eller gjort sig skyldig till försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet eller att en styrelseledamot eller den verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen, skall det enligt 10 kap. 10 § tredje stycket anmärkas i berättelsen.

Revisionsberättelsen skall vidare innehålla ett uttalande om revisorn tillstyrker ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och den verkställande direktören.

Slutligen skall revisorn anmärka om bolaget inte har fullgjort vissa skyldigheter enligt skattebetalningslagen (1997:483). Detsamma gäller om bolaget inte i rätt tid har betalat skatter och avgifter enligt denna lag. Om bolaget inte har fullgjort dessa skyldigheter, skall revisorn genast sända en kopia av revisionsberättelsen till skattemyndigheten.

Skälen för regeringens förslag: Gällande bestämmelser om revisionsberättelsens innehåll är enligt regeringens mening ändamålsenliga och bör bestå. Regeringen har i och för sig övervägt behovet av preciseringar som kan undanröja den oklarhet som ibland synes råda om vad som måste anges i revisionsberättelsen, särskilt frågan i vilken utsträckning revisorn är skyldig att anmärka på sådant som enligt hans mening inte framstår som väsentligt. När det gäller frågan om skyldigheten att göra anmärkning om sådant handlande som kan föranleda ersättningsskyldighet eller i övrigt står i strid med aktiebolagslagen, redovisningslagstiftningen eller bolagsordningen kan det emellertid konstateras att det enligt stadgad revisionspraxis är tillåtet att utelämna oväsentliga avvikelser. Någon anledning att klargöra detta i lagtexten torde inte finnas. Det skall tilläggas att revisorn även när han tar ställning till frågan om ansvarsfrihet skall tillstyrkas kan ta hänsyn till om skadan och vårdslösheten är ringa. Regeringen, som anser att detta fortfarande är en lämplig ordning, föreslår därför inte några preciseringar i dessa avseenden.

När det gäller revisorns ställningstagande till frågan om styrelseledamöterna och den verkställande direktören bör beviljas ansvarsfrihet bör det framhållas att bolagsstämmans beslut i denna fråga endast har betydelse för möjligheten att för bolagets räkning föra en skadeståndstalan (se 15 kap. 5 §). Bolagsstämmans beslut om ansvarsfrihet påverkar inte möjligheten för någon annan än bolaget att föra en skadeståndstalan mot styrelseledamöterna eller den verkställande direktören. Mot den bakgrunden bör

det enligt regeringens mening i lagtexten klargöras att revisorns uttalande i revisionsberättelsen avser endast styrelseledamöternas och den verkställande direktörens ansvar i förhållande till bolaget.

Enligt gällande rätt har revisorerna i dag en möjlighet att meddela de upplysningar som de önskar bringa till aktieägarnas kännedom. Det är enligt regeringens mening väsentligt att denna möjlighet består.

I revisionsberättelsen bör liksom i dag lämnas uppgift om huruvida bolaget har betalat vissa innehållna skatter och avgifter. Som bl.a. Riksskatteverket har framhållit har skattemyndigheterna numera genom upp-bördssystemet tillräcklig information om bolaget har betalat skatterna och avgifterna i rätt tid. I de fall när den enda anmärkningen i revisionsberättelsen är att skatter och avgifter inte har betalats i rätt tid är därför bestämmelsen om att en kopia av revisionsberättelsen skall sändas till skattemyndigheten onödig. Regeringen föreslår att skyldigheten att sända över sådan kopia tas bort i detta fall.

7.4.3 Erinringar från revisorn

Regeringens förslag: Om en revisor har tillställt styrelsen en skriftlig erinran, skall styrelsen behandla den senast fyra veckor efter det att den har framställts. En erinran som har framställts före eller i samband med revisionsberättelsens avlämnande skall dock alltid behandlas av styrelsen före stämmans behandling av revisionsberättelsen.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Kommittén har dock inte föreslagit någon särskild regel angående erinringar som har lämnats före eller i samband med revisionsberättelsens avlämnande.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanser har inte haft någon erinran mot kommitténs förslag. *Svenska Revisorsamfundet* har föreslagit att styrelsens behandling av erinringarna alltid skall äga rum före stämmans behandling av revisionsberättelsen.

Bakgrund: De uttalanden som revisorn gör i samband med revisionen görs antingen i form av anmärkningar och upplysningar i revisionsberättelsen eller som skriftliga erinringar eller formlösa påpekanden. De två förstnämnda formerna har tagits upp i föregående avsnitt.

Genom erinringar kan revisorn lämna synpunkter på förhållanden som han vill framföra till bolagsledningen men som är av sådan art att de inte bör komma till aktieägarnas eller allmänhetens kännedom. Det kan t.ex. röra sig om omständigheter som är mindre betydelsefulla eller som berör affärshemligheter. Erinringarna skall enligt 10 kap. 11 § aktiebolagslagen göras skriftligen och styrelsen skall förvara dem på betryggande sätt. De är inte offentliga men är tillgängliga även för senare revisorer. Enligt förarbetena till aktiebolagslagen har de inte karaktär av anmärkningar mot redovisningen eller förvaltningen utan mera av råd och förslag till förbättringar. Härutöver kan revisorn muntligen till bolagsledningen framföra påpekanden av mindre betydelsefullt slag (se prop. 1975:103 s. 434 f.).

Praxis beträffande användande av erinringar har dock utvecklats något annorlunda, jfr Föreningen Auktoriserade Revisorers rekommendation Revisionsprocessen. Erinringar används i första hand för att poängtera förhållandevis allvarliga omständigheter rörande företagets interna kontroll, redovisningen eller förvaltningen i övrigt. Erinringarna kan avse förhållanden som gör att revisorn måste överväga anmärkning i revisionsberättelsen om bolagsledningen inte vidtar erforderliga åtgärder.

Mera rutinmässiga uttalanden om fel eller brister eller om behov av förbättringar som revisorn rapporterar till den verkställande direktören eller styrelsen anses enligt praxis inte vara erinringar även om de har avfattats skriftligen. Sådana uttalanden under det löpande revisionsarbetet kan alltså vara antingen muntliga eller skriftliga och brukar kallas för påpekanden.

Allmänt om erinringar

Genom den förskjutning som, enligt vad som nyss har sagts, har skett genom praxis har institutet erinringar enligt regeringens mening fått en lämplig utformning. Regeringen anser inte att det bör regleras närmare i lagstiftningen utan att det bör överlämnas till god revisionssed att närmare ange när erinringar bör eller skall framställas. Såsom *Lagrådet* förordat bör dock revisorernas skyldighet att framställa erinringar och påpekanden slås fast i lagen.

När skall styrelsen behandla erinringar?

Styrelsen får redan i dag anses ha skyldighet att ta ställning till en erinran så snart det lämpligen kan ske. Enligt regeringens mening är det en fördel om detta kommer till tydligt uttryck i lagen. Styrelsen bör därför åläggas att behandla erinringarna vid ett styrelsesammanträde som skall hållas inom fyra veckor från det att revisorn har överlämnat skrivelsen. En erinran som har framställts senast i samband med att revisionsberättelsen överlämnas till bolaget bör dock alltid ha behandlats före bolagsstämman, eftersom det förhållande som erinran avser kan komma upp till behandling under stämman. Styrelsen bör därför alltid ha tagit ställning till erinran.

Detsamma gäller i och för sig även för erinringar som framställs efter det att revisionsberättelsen har avlämnats men innan bolagsstämman hålls. För styrelsen skulle det dock ibland innebära praktiska problem att hinna med ett styrelsesammanträde. Skyldigheten att behandla erinringar före stämman bör därför begränsas till att omfatta sådana erinringar som har framställts senast i samband med att revisionsberättelsen avlämnas.

7.5 Revisors tystnadsplikt

Regeringens bedömning: En revisor skall liksom hittills vara förhindrad att lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till aktieägare eller andra, om det kan vara till skada för bolaget. Tystnadsplikten skall dock inte gälla gentemot medrevisor, ny revisor, särskild granskare, konkursförvaltare och förundersökningsledare.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot bedömningen.

Bakgrund: Enligt 10 kap. 13 § aktiebolagslagen får en revisor inte till enskild aktieägare eller till någon utomstående lämna upplysningar om bolagets angelägenheter som han har fått kännedom om vid sitt uppdrag, om det kan lända till förfång för bolaget. Tystnadsplikten är inskränkt i

vissa avseenden. Revisorn är skyldig att lämna stämman alla upplysningar som den begär, om det inte skulle leda till väsentligt förfång för bolaget. Han är också skyldig att lämna medrevisor, granskare enligt 10 kap. 14 §, ny revisor och, om bolaget har försatts i konkurs, konkursförvaltaren erforderliga upplysningar om bolagets angelägenheter. Han är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål. Till detta kommer hans skyldighet att lämna vissa slag av upplysningar i revisionsberättelsen.

Tystnadsplikten kommer också till uttryck i 18 § revisorslagen. Där sägs att en revisor inte får använda en uppgift som har inhämtats i hans yrkesutövning till fördel för sig eller till skada eller gagn för annan och ej heller eljest obehörigen yppa vad som har kommit till hans kännedom.

Skälen för regeringens bedömning: Revisorn är enligt svensk rätt ett bolagsorgan och verkar i bolagets och dess intressenters intresse. Det är därför naturligt att han liksom hittills bör vara förhindrad att sprida den information som han har inhämtat under revisionen, om detta skulle vara till skada för bolaget. De nuvarande reglerna om revisors tystnadsplikt bör således bestå. Liksom tidigare bör revisorns tystnadsplikt dock vara mindre vittgående i förhållande till stämman samt helt vika i förhållande till medrevisor, ny revisor, granskare, konkursförvaltare och förundersökningsledare i brottmål.

Nuvarande bestämmelser innefattar inte någon rätt eller skyldighet för revisorn att självmant lämna uppgifter till polis eller åklagare. Frågan om revisorn skall ha en sådan rätt eller skyldighet att göra anmälan till polis eller åklagare behandlar regeringen i följande avsnitt.

7.6 Revisors skyldighet att agera vid misstanke om brott

7.6.1 Bör det införas en skyldighet att agera?

Regeringens förslag: Om en revisor finner att en styrelseledamot eller den verkställande direktören kan misstänkas för vissa särskilda slag av brott inom ramen för bolagets verksamhet, skall revisorn – om de skadliga effekterna av gärningen inte avhjälpas och anmälan till åklagare eller polis inte heller sker – lämna sitt uppdrag samt själv göra anmälan till åklagare.

Kommitténs förslag: Om en revisor har anledning att anta att ett förhållande som han har anmärkt på i revisionsberättelsen utgör brott eller led i ett brott av en styrelseledamot eller den verkställande direktören och det föreligger väsentlig skada eller fara för sådan skada, skall han underrätta åklagare om detta.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian föreslås dock att revisorns anmälan skall göras till Patent- och registreringsverket för vidarebefordran till allmän åklagare.

Remissinstanserna: Några remissinstanser, såsom *Rikspolisstyrelsen* och *Grossistförbundet Svensk Handel*, har inte haft några invändningar mot kommitténs förslag. Andra, främst *Riksåklagaren* och *Finans-*

inspektionen, har ansett att förslaget har rätt inriktning men inte är tillräckligt långtgående. En majoritet av remissinstanserna har avstyrkt förslaget eller har hävdade att det är alltför långtgående. Till dessa hör *Göta hovrätt*, *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet*, *Föreningen Auktoriserade Revisorer* och *Sveriges advokatsamfund*. Bland annat *Sveriges Industriförbund*, *Sveriges Köpmannaförbund*, *Stockholms Fondbörs* och *Svenska Revisorsamfundet* har förordat att revisorn ges enbart en rätt att i vissa fall göra anmälan till myndigheterna.

Flertalet remissinstanser som har yttrat sig över promemorians förslag har riktat invändningar mot detta. Både *Föreningen Auktoriserade Revisorer* och *Svenska Revisorsamfundet* har motsatt sig en anmälnings-skyldighet. Andra har upprepat att revisorn bör ges enbart en rätt att anmäla brott. Flera avstyrkande remissinstanser har dock ansett att promemorians förslag är ett steg i rätt riktning. *Svenska Revisor-samfundet* har också anfört att om en anmälningsskyldighet införs kan promemorians modell accepteras. Också *Riksåklagaren* har ansett att promemorians förslag innebär en förbättring i förhållande till kommitténs förslag men har motsatt sig delar av förslaget. *Rikspolisstyrelsen* har ansett att kommitténs förslag är att föredra.

Bakgrund: En revisor är i dag inte skyldig att göra anmälan till polis eller åklagare, om han misstänker att det har begåtts något brott inom ramen för bolagets verksamhet. Tvärtom begränsas hans möjligheter att göra sådana anmälningar av hans tystnadsplikt (se föregående avsnitt). Tystnadsplikten innebär att han inte på eget initiativ får lämna uppgiften till polis eller åklagare, om detta skulle medföra skada för bolaget. I sådana fall har han inte några andra möjligheter att reagera än att anmärka på förhållandet i revisionsberättelsen samt att löpande, genom påpekanden och erinringar, underrätta företagsledningen om sina iakt-tagelser.

Sedan förundersökning väl har inletts är revisorn visserligen, trots tystnadsplikten, skyldig att svara på frågor från förundersökningsledaren (se 10 kap. 13 § andra stycket aktiebolagslagen). Hans möjligheter att själv initiera förundersökningen är begränsade. Enligt Kommers-kollegiums tillsynspraxis får han inte – utan tillstånd av bolaget – anmäla brott som han uppdagar vid sin granskning, inte ens om brotten är sådana att de kommer att föranleda anmärkning i revisionsberättelsen.

Principen om revisors tystnadsplikt har nyligen genombrutits i fråga om finansiella företag som står under Finansinspektionens tillsyn. Genom ändringar i bl.a. bankrörelselagen (1987:617), lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet och lagen (1991:981) om värdepappersrörelse har revisorer i finansiella företag ålagts en viss rapporteringsskyldighet gentemot Finansinspektionen. Ändringarna sammanhänger med det s.k. BCCI-direktivet (95/26/EG). Syftet med direktivet är att i vissa närmare angivna avseenden stärka tillsynsmyndigheternas befogenheter när det gäller att hindra oegentligheter i vissa finansiella företag som står under tillsyn. Ändringarna innebär att revisorerna i företagen åläggs en viss rapporteringsskyldighet gentemot Finansinspektionen. Revisorerna skall bl.a. rapportera förhållanden som kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar finansiella företags verksamhet och

förhållanden som kan påverka det finansiella företags fortsatta drift negativt. Rapporteringsskyldigheten skall fullgöras omgående.

I ett par europeiska länder har också revisorer i andra företag ålagts en viss anmälningsskyldighet.

I Frankrike gäller sålunda en ordning som innebär att revisorn är tvungen att till allmän åklagare anmäla sådana uppsåtliga överträdelser av lagar eller andra författningar som har en väsentlig effekt på redovisningen.

I Nederländerna är en revisor som fattar misstankar om "bedrägeri" skyldig att inrikta sin revision så att han så långt möjligt kan klargöra om något "bedrägeri" har begåtts eller ej. Om revisorn herefter har anledning att misstänka att "bedrägeri" har förekommit, skall han underrätta företagsledningen skriftligen. Gäller misstankarna gärningar som hänför sig till företagsledningen, skall han dessutom underrätta det övervakande organet i bolaget. Det övervakande organet skall också underrättas, om företagsledningen har underlåtit att vidta rimliga åtgärder för att så långt möjligt återställa konsekvenserna av brottet eller om brottets konsekvenser är väsentliga i förhållande till redovisningen. Revisorns underrättelse till företagsledningen och det övervakande organet ger dessa möjlighet att vidta åtgärder för att undanröja effekterna av "bedrägeriet" och förhindra dess upprepande. Om företagsledningen och det övervakande organet försummar att göra detta inom rimlig tid från underrättelsen och "bedrägeriet" är väsentligt, skall revisorn avträda från sitt uppdrag. Revisorer som har i uppdrag att utföra lagstadgad räkenskapsrevision skall underrätta en avdelning inom det nederländska justitieministeriet om sin avgång och om arten av den misstänkta gärningen.

Skälen för regeringens förslag: En revisor kan i dag reagera mot förekommande oegentligheter i bolaget genom påpekanden och erinringar till företagsledningen och genom anmärkningar i revisionsberättelsen. Som regel är han däremot till följd av den tystnadsplikt som lagen ålägger honom förhindrad att föra saken vidare till polis eller åklagare. Det kan med fog hävdas att detta inte är tillfredsställande. Påpekanden och erinringar är inte alltid verksamma medel för att åstadkomma rättelse och skydda bolaget och dess intressenter. Inte heller revisorns möjlighet att göra anmärkningar i revisionsberättelsen utgör alltid något verksamt medel att komma till rätta med oegentligheter, dels därför att revisionsberättelsen offentliggörs först långt i efterhand och dels därför att det inte förekommer någon samlad myndighetsgranskning av revisionsberättelserna. Det finns mot denna bakgrund anledning att överväga regler som ger revisorn en rätt eller rentav en skyldighet att vid misstanke om brott i bolaget vända sig till åklagare eller polis.

Givetvis bör sådana regler införas endast om de låter sig förenas med vad som i övrigt gäller om revisorns roll och uppgifter i bolaget. I den delen kan konstateras att en revisor enligt svensk aktiebolagsrätt utgör ett bolagsorgan och samtidigt en bolagets syssloman. Han verkar inte enbart i aktiebolagets och aktieägarnas intresse. Hans uppgift är också att skydda utomståendes intressen, såsom kreditgivare, anställda, andra kontraktsparter och det allmänna. Därför är det enligt regeringens mening naturligt att de civilrättsliga reglerna kring revisionen utformas så att

revisorn på ett effektivt sätt kan ingripa mot sådana oegentligheter i bolaget som riktar sig mot bolaget eller dess intressenter. I ett sådant regelverk kan regler om skyldighet eller rätt att anmäla brottsmisstankar till polis eller åklagare bli en verksam del. Det förhållandet att sådana regler också kan bli betydelsefulla medel i kampen mot ekonomisk brottslighet minskar naturligtvis inte deras värde. Regler av detta slag ligger alltså väl i linje med den kontrollerande funktion som revisorn har.

Att ålägga revisorn uppgifter av renodlat straffrättslig natur gentemot bolaget – exempelvis en mera långtgående skyldighet att anmäla inom bolaget förekommande brottslighet – skulle emellertid stämma mindre väl överens med revisorns roll som bolagets förtroendeman. Det kan också med fog hävdas att åtgärder för lagföring av brott ligger vid sidan av revisorns naturliga verksamhetsområde. Regler om revisors rätt eller skyldighet att göra anmälan till polis eller åklagare bör därför inte utformas så att de blir till en del av ett straffrättsligt sanktionssystem. Reglerna bör i stället i första hand utformas så att de kan användas som instrument i revisorns arbete att – i bolagets och dess intressenters intresse – motverka oegentligheter inom bolaget. Får de en sådan utformning låter de sig enligt regeringens mening väl förenas med den nuvarande revisorsrollen.

Under remissbehandlingen av Aktiebolagskommitténs betänkande har det diskuterats om en revisor bör ha enbart en *rätt* att göra anmälan. Övervägande skäl talar enligt regeringens mening för en *anmälnings-skyldighet*. En ordning där revisorn har endast en rätt – men inte en skyldighet – att anmäla brottsmisstankar skulle innebära vanskliga överväganden för revisorn. Det skulle också innebära en risk för att revisorn skulle låta bli att anmäla brottsmisstankarna även när en anmälan är i bolagsintressenternas intresse. Till detta kommer att en ordning där revisorn i vissa fall är skyldig att göra polisanmälan torde ha en avsevärt större preventiv effekt; företagsledningen skulle i det fallet veta att utrymmet för att "förhandla" med revisorn är obefintligt.

Enligt regeringens mening är det samtidigt angeläget att bestämmelserna om revisors anmälningsplikt inte utformas så att de i något avseende går ut över revisorns möjligheter att bedriva en effektiv och löpande företagsrevision. Uppenbarligen bygger dagens revision i mycket på att det finns ett förtroendefullt samarbete mellan revisor och företagsledning. Flera remissinstanser som har yttrat sig över kommitténs förslag har pekat på risken för att regler om anmälningsskyldighet skulle störa detta samarbete så att revisorn skulle få mer begränsad tillgång till information än tidigare. Såsom regeringen återkommer till i följande avsnitt (avsnitt 7.6.3) bör reglerna om anmälningsskyldighet förenas med vissa undantag, väsentligen avsedda för sådana fall då en begången felaktighet redan har rättats och någon skada för bolaget eller dess intressenter inte längre är för handen.

Det är också angeläget att revisorn inte åläggs uppgifter som han inte har tillräcklig kompetens för. Detta gäller inte minst med hänsyn till att ett offentliggörande av ogrundade misstankar kan vålla stora skador för bolagen. Flera remissinstanser har påpekat att revisorer normalt saknar den straffrättsliga kompetens som krävs för att bedöma om en anmälan till åklagare bör göras eller ej. Enligt regeringens mening bör reglerna om

anmälningsskyldighet därför utformas så att anmälningsskyldighet inträder endast i vissa fall och endast under vissa i lagen angivna förutsättningar. Anmälningsskyldighet bör sålunda inträda endast vid misstanke om vissa särskilda brott med nära anknytning till förhållanden som revisorn normalt granskar. Till detta återkommer regeringen i avsnitt 7.6.2.

7.6.2 I vilka situationer skall revisorn agera?

Regeringens förslag: En revisor skall vidta särskilda åtgärder när han finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller den verkställande direktören har gjort sig skyldig till vissa slag av brott, främst bedrägeri-, försöksnings- och bokföringsbrott samt vissa slag av skattebrott. Åtgärderna skall vidtas utan oskäligt dröjsmål.

Kommitténs förslag: Saknar motsvarighet till regeringens förslag.

Promemorians förslag: Överensstämmer i väsentliga delar med regeringens förslag. Enligt promemorians förslag skall dock revisorn agera ”inom skäligen tid” efter det att han ”får anledning att misstänka” att brott av de aktuella slagen har begåtts.

Remissinstanserna: I stort sett samtliga remissinstanser som har yttrat sig över promemorians förslag i denna del har tillstyrkt att anmälningsskyldigheten kopplas till en ”brottskatalog”. Promemorians förslag om vilka brott som bör finnas med i denna har i huvudsak godtagits. Några remissinstanser har dock velat komplettera eller reducera katalogen. *Riksåklagaren* har haft invändningar mot promemorians förslag om den grad av misstanke som skall föreligga för att revisorn skall vara skyldig att reagera.

Skälen för regeringens förslag:

Reglernas allmänna utformning

Enligt regeringens mening bör anmälan ske så snart som möjligt efter det att brottsmisstanken har uppkommit, eftersom det ger avsevärt större möjligheter att förhindra att brottslighet inom bolaget skadar bolaget eller dess intressenter. I kommitténs förslag har anmälningsskyldigheten begränsats till förhållanden som det har anmärkts på i revisionsberättelsen eller i en sådan särskild berättelse som en revisor skall avge i samband med att han avgår i förtid. En sådan ordning medför emellertid att anmälan kan komma att ske först lång tid efter det att brottet har begåtts. Regeringen anser att bestämmelserna om anmälningsskyldighet bör utformas så att revisorn i stället agerar i nära anslutning till den tidpunkt då misstanken har väckts.

Redan i dag får revisorn anses ha en skyldighet att löpande underrätta företagsledningen om felaktigheter som han upptäcker under den löpande granskningen. God revisionssed torde sålunda innebära att revisorn skall informera bolaget om de fel och brister i den interna kontrollen eller redovisningen som han upptäcker under granskningsarbetets gång liksom

om andra betydelsefulla iakttagelser (se FAR:s rekommendation Revisionsprocessen). En sådan allmän skyldighet att löpande hålla bolaget informerat om mera betydelsefulla iakttagelser vid granskningen bör naturligtvis bestå. Såsom regeringen tidigare har varit inne på ger detta emellertid inte alltid någon möjlighet att effektivt komma till rätta med förekommande oegentligheter. Det är därför enligt regeringens mening naturligt att skyldigheten att informera företagsledningen vid misstankar om brott lagfästs och att det till denna underrättelseskyldighet kopplas en skyldighet att, om relevanta åtgärder inte vidtas inom bolaget, göra anmälan till åklagare. Detta innebär inte att revisorns granskning bör utvidgas utöver vad som i dag följer av god revisionssed, endast att revisorn när brottsmisstankar väl framkommer skall vidta mera verksamma åtgärder än i dag.

Vilka slags brott skall misstanken avse?

Det skulle enligt regeringens mening föra för långt att ålägga revisorn en sådan kvalificerad aktivitetsplikt i alla situationer då brott kan misstänkas, inte minst mot bakgrund av att revisorn normalt har endast begränsade straffrättsliga kunskaper. Revisorns arbete är inriktat på bolagets räkenskaper och ekonomiska förvaltning och det är på det området som han har en särskild kompetens. Å andra sidan är det inte lämpligt att begränsa aktivitetsplikten till de fall som har tagits upp eller kommer att tas upp i revisionsberättelsen. En lämplig avvägning är att revisorns skyldighet att agera och eventuellt göra anmälan vid misstankar om brott i bolaget avgränsas till att gälla misstankar om brottslighet som är av ekonomiskt slag och som typiskt sett kan vålla bolaget eller dess intressenter skada. Lämpligen bör brottstyperna specificeras i en särskild i lagen intagen brottskatalog.

Det är enligt regeringens uppfattning naturligt att revisorn agerar när någon i företagsledningen gör sig skyldig till *bedrägeri* mot bolaget eller, å bolagets vägnar, mot någon utomstående. Vidare bör revisorn agera vid misstankar om *svindleri*, dvs. när någon offentliggör eller eljest bland allmänheten sprider vilseledande uppgift för att påverka priset på varor, värdepapper eller annan egendom (se 9 kap. 9 § brottsbalken). Det är också rimligt att revisorn agerar vid olika slag av *förskingring* (se 10 kap. 1 § brottsbalken). Normalt torde det här vara fråga om det fallet att någon i företagsledningen har förskingrat bolagets medel. Men revisorn bör vara skyldig att reagera även när förskingringen gäller medel som någon utomstående har deponerat hos bolaget. Vidare är det naturligt att revisorn agerar vid misstankar om *olovligt förfogande*, dvs. när någon med egendom som han har i sin besittning men till vilken ägande- eller säkerhetsrätt är förbehållen eller tillförsäkrad eller annars tillkommer annan vidtar åtgärd genom vilken egendomen fränhånds den andre eller denne på annat sätt berövas sin rätt (se 10 kap. 4 § brottsbalken). Härutöver finns det anledning för revisorn att agera vid misstankar om *trolöshet mot huvudman* (se 10 kap. 5 § brottsbalken).

Samtliga slag av brott som behandlas i 11 kap. brottsbalken –oredlighet mot borgenärer, vårdslöshet mot borgenärer, mannamån mot borgenärer

och bokföringsbrott – är av det slag som revisorn redan i dag torde vara skyldig att uppmärksamma. När det gäller de tre första slagen av brott – som förutsätter att bolaget är på obestånd – är det visserligen, som Riksåklagaren har påpekat, naturligt att revisorn agerar också på annat sätt än genom anmälan till åklagare. En revisor har emellertid i dag inte några möjligheter att få fram exempelvis ett omedelbart konkursbeslut. I allmänhet torde det därför även i dessa fall vara till gagn för borgenärerna att revisorn, eventuellt efter kontakt med företagsledningen, rapporterar sina misstankar till åklagare. Också *oredlighet mot borgenärer, grov oredlighet mot borgenärer, mannamån mot borgenärer* och *bokföringsbrott* bör därför omfattas av den mera kvalificerade aktivitetsplikt som det här är fråga om.

Frågor kring uppbörd och taxering ligger nära revisorns traditionella ansvarsområde. Redan i dag är han skyldig att i revisionsberättelsen lämna vissa uppgifter rörande bl.a. skatteuppbörd. I enlighet med vad Riksåklagaren har förordat bör revisorn vara skyldig att agera vid misstankar om *skattebedrägeri, grovt skattebedrägeri, vårdslös skatteuppgift och försvårande av skattekontroll*.

Riksåklagaren har ansett att brottskatalogen även bör omfatta häleri, urkundsförfalskning och osant intygande, bestickning och mutbrott samt sådana brott som anges i insiderlagen (1990:1342) och lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument. Regeringen delar denna uppfattning, såvitt gäller *bestickning* (se 17 kap. 7 § brottsbalken) och *mutbrott* (se 20 kap. 2 § brottsbalken).-

Ramen för revisorns arbets- och ansvarsområde är bolagets verksamhet. Han skall ta till vara de intressen som bland andra de som avser att sluta avtal med bolaget eller förvärva aktier i det har av att bolagets räkenskaper och förvaltning har genomgått en ändamålsenlig kontroll. Däremot har bestämmelserna om revision inte till syfte att skydda dem som inte har några kontakter med bolaget. Enligt regeringens mening skulle det därför föra för långt att ålägga revisorn en skyldighet att agera och göra anmälan vid misstanke om alla slag av häleri, urkundsförfalskning, osant intygande, insiderbrott och otillbörlig kurspåverkan. I fråga om de nu nämnda slagen av brott bör revisorn därför inte vara skyldig att agera i andra fall än när den brottsliga handlingen ligger inom ramen för något av de tidigare angivna brotten, t.ex. bedrägeribrott.

Regeringen avser dock att längre fram återkomma till frågan om anmälningsskyldighet vid vissa slag av häleri, insiderbrott och otillbörlig kurspåverkan. Vad gäller häleri skulle en anmälningsplikt kunna vara av värde vid bekämpandet av s.k. penningtvätt, en företeelse som ofta är att rubricera som häleri. Frågor om åtgärder mot penningtvätt har nyligen utretts av Penningtvättutredningen (se SOU 1997:36). Regeringen avser att ta upp frågor om penningtvätt senare under våren 1998. En anmälningsskyldighet vid misstanke om insiderbrott och otillbörlig kurspåverkan kan framstå som mera motiverad för det fall att aktiebolagens möjligheter att förvärva egna aktier utvidgas på det sätt som Aktiebolagskommittén har föreslagit i betänkandet Aktiebolagets kapital (SOU 1997:22).

I promemorians brottskatalog har tagits med även vissa försöks- och förberedelsebrott. Några remissinstanser har invänt mot detta. Det är enligt regeringens mening naturligt att en revisor som misstänker att brott av det slag som tidigare har angetts är under förberedande eller att ett försök till brott pågår underrättar företagsledningen om sin iakttagelse. Den mera kvalificerade handlingsplikt som här förordas – i sista hand anmälan till åklagare – bör dock inträda först om det kan antas att brottet har fullbordats. Försöks- och förberedelsebrott bör därför inte tas in i brottskatalogen.

I promemorian har föreslagits att revisors handlingsskyldighet skall inträda också vid vissa slag av brott av mera lindrig natur. Regeringen anser dock för sin del – i likhet med flera remissinstanser – att någon handlingsskyldighet inte bör inträda i andra fall än vid misstanke om brott som är av allvarligt slag eller av ”normalgraden”. Det förhållandet att gränsen mellan brott av normalgraden och ringa brott ibland kan vara svår att dra talar visserligen mot att det lindrigare brottet undantas. Ofta görs emellertid gränsdragningen med hjälp av schematiska beloppsgränser. Regeringen förordar mot denna bakgrund att det i brottskatalogen tas med endast sådana brott som kan föranleda fängelse i minst två år. Detta ställningstagande får bl.a. till följd att misstankar om bedrägligt beteende eller undandräkt inte bör omfattas av den föreslagna kvalificerade handlingsplikten för revisorn. I konsekvens med detta ställningstagande bör inte heller brott mot aktiebolagslagens låneförbud – som finns med i promemorians brottskatalog men inte kan föranleda strängare påföljd än fängelse i ett år – omfattas av de nu aktuella reglerna.

Vilka skall misstanken avse?

En särskild fråga är om revisorns handlingsplikt skall inträda så snart någon inom bolaget kan misstänkas för brott av det nu angivna slaget eller om handlingsplikten skall gälla enbart vid brott från styrelseledamöternas eller den verkställande direktörens sida. Enligt regeringens mening bör regelverket f.n. inte omfatta brottsmisstankar som avser någon annan person än en styrelseledamot eller den verkställande direktören. Detta är med hänsyn till revisorsuppdragets syfte och omfattning en naturlig lösning. Såsom några remissinstanser varit inne på kan det visserligen övervägas att utsträcka handlingsplikten till sådana fall då misstankar riktas mot annan bolagets ställföreträdare, t.ex. en särskild firmatecknare. Regeringen anser sig dock inte ha tillräckligt underlag för att nu föreslå något sådant.

En ytterligare förutsättning för att en handlingsplikt av det diskuterade slaget skall inträda bör enligt regeringens mening vara att det är fråga om misstankar rörande handlingar som har begåtts inom ramen för bolagets verksamhet. Vad som har förekommit utanför bolaget, exempelvis i någon annan syssla som en styrelseledamot ägnar sig åt eller i någon syssla han ägnar sig åt på sin fritid, bör alltså falla utanför revisorns handlingsskyldighet.

Skall misstanken ha uppkommit under revisionen?

Det är enligt regeringens uppfattning naturligt att handlingsplikten skall inträda när den uppkomna misstanken grundar sig på iakttagelser gjorda vid revisionen. En särskild fråga är om revisorn skall vara skyldig att reagera också när han har erhållit de upplysningar som brottsmisstanken grundar sig på i samband med att han fullgör något annat uppdrag än revisionsuppdraget. Det kan å ena sidan hävdas att detta skulle leda till att revisorn skulle komma att åläggas en vidare handlingsplikt än vad som gäller för rådgivare i allmänhet. Å andra sidan torde det vara helt omöjligt för revisorn att alltid hålla sina två olika roller i bolaget isär. Om en revisor när han fullgör ett konsultuppdrag för bolaget får kännedom om förhållanden som han har anledning att anmärka på i revisionsberättelsen, torde han knappast kunna bortse från dessa när han fullgör sin uppgift som revisor. På samma sätt är det knappast rimligt att begränsa revisorns handlingsplikt i nu aktuellt avseende till sådant som han har fått kännedom om vid revisionen. Upplysningar om bolagets förhållanden som han har fått när han har utfört uppdrag åt någon annan bör dock inte föranleda någon handlingsplikt, om han på grund av den tystnadsplikt som följer av det andra uppdraget är förhindrad att använda upplysningarna vid revisionen av bolaget (jfr prop. 1995/96:173 s. 111).

Graden av misstanke

En annan fråga är vilken grad av misstanke som skall föreligga för att revisorn skall vara tvungen att vidta åtgärder. Promemorians lösning – att revisorn skall agera när han ”får anledning att misstänka” – har under remissbehandlingen kritiserats såsom oklar. Regeringen anser för sin del att lagregleringen i detta avseende bör ansluta till vad som gäller i fråga om konkursförvaltares anmälningssplikt enligt 7 kap. 15 § konkurslagen (1987:682). En konkursförvaltare skall, om han finner att gäldenären ”kan misstänkas” för något brott som avses i 11 kap. brottsbalken, omedelbart underrätta allmän åklagare om det. Konkursförvaltare utnyttjar i allt större utsträckning revisorer för granskning av konkursgäldenärens bokföring och en viss praxis torde ha utvecklats vad gäller innebörden i uttrycket ”kan misstänkas”.

Hur länge bör revisorn få avvakta med åtgärder?

Enligt regeringens mening är det angeläget att det inte förflyter någon längre tid från det att misstanken om brottet uppkommer till dess att revisorn vidtar åtgärder. Självfallet finns det dock anledning för revisorn att innan han vidtar ytterligare åtgärder skaffa sig bästa möjliga underlag för sin bedömning. Regeringen anser därför att revisorn inte bör vara skyldig att gå vidare förrän han har haft viss tid på sig för att undersöka misstanken. Normalt torde sådana undersökningar kunna leda antingen till att misstanken visar sig obefogad – vilket givetvis innebär att revisorn inte behöver vidta någon ytterligare åtgärd – eller till att misstanken förstärks. Med hänsyn till de risker för bolaget eller dess intressenter som

varje fördröjning för med sig bör dock revisorn alltid agera utan oskäligt dröjsmål. Detta bör komma till uttryck i lagen. Prop. 1997/98:99

7.6.3 Vilka åtgärder skall revisorn vidta?

Regeringens förslag: När revisorn finner att en styrelseledamot eller den verkställande direktören kan misstänkas för sådant brott som tidigare har angetts, skall styrelsen underrättas om misstanken.

Senast två veckor efter underrättelsen skall revisorn avgå. Samtidigt skall han underrätta åklagaren om misstanken jämte grunden för denna. Revisorn behöver dock inte avgå eller lämna underrättelse till åklagaren, om de skadliga verkningarna av brottet har avhjälpits, om brottsmisstanken på annat sätt har blivit föremål för anmälan till polis eller åklagare eller om det misstänkta brottet framstår som obetydligt.

Revisorns avgång och anmälan till åklagare behöver inte föregås av någon underrättelse till styrelsen, om det kan antas att styrelsen inte skulle vidta några skadeförebyggande åtgärder i anledning av underrättelsen eller om en underrättelse av annat skäl framstår som meningslös eller stridande mot syftet med revisionen.

Kommitténs förslag: Kommittén har föreslagit att revisorn skall lämna uppgift direkt till åklagare om brottsmisstankar avseende förhållanden på vilka han har anmärkt i revisionsberättelsen eller i en sådan redogörelse som skall lämnas vid förtida avgång.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. I promemorian har dock föreslagits att revisorn skall underrätta även den som misstanken rör och att underrättelsen skall innefatta en uppmaning att undanröja följderna av brottet. Enligt promemorians förslag får underrättelse underlåtas enbart om den framstår som ”uppenbart meningslös”. Regeringsförslagets tvåveckorsfrist saknar motsvarighet i promemorian. I promemorian föreslås i stället att anmälan skall göras om rättelse inte sker ”utan dröjsmål”. Vidare föreslås i promemorian att revisorn skall lämna sin anmälan till Patent- och registreringsverket i stället för till åklagare; verket skall dock lämna uppgifterna vidare till åklagare.

Remissinstanserna: Flera av de remissinstanser som motsatt sig kommitténs förslag har ansett att det förslaget är ägnat att minska öppenheten i förhållandet mellan revisorn och bolaget. Några har också motsatt sig förslaget på den grund att revisorer saknar tillräcklig straffrättslig kompetens.

Riksåklagaren har motsatt sig promemorians förslag att anmälan skulle kunna underlåtas om rättelse sker och har påpekat att det från straffrättslig synpunkt inte är möjligt att åstadkomma rättelse. *Svenska Bankföreningen* och *Grossistförbundet Svensk Handel* har redovisat liknande uppfattningar. Några remissinstanser har ansett att det med en sådan bestämmelse skulle följa svårigheter att avgöra när rättelse har skett. Dessa remissinstanser har också pekat på risken för att en

underrättelse från revisorn till den misstanken rör kan leda till att gärningsmannen försöker undanröja bevisen för brotten.

Föreningen Auktoriserade Revisorer har i sitt yttrande över promemorians förslag ånyo understrukt vikten av att reglerna inte utformas så att revisorernas fria tillgång till uppriktig information sätts i fara. *Svenska Revisorsamfundet* har uttryckt en liknande uppfattning och har menat att det är av stor vikt att systemet innehåller något slag av rättelsemöjlighet.

Riksåklagaren har ifrågasatt om revisorn i de situationer som behandlas i promemorian alltid bör vara skyldig att avgå.

Riksåklagaren, *Rikspolisstyrelsen*, *Svenska Bankföreningen* och *Grossistförbundet Svensk Handel* har ansett att anmälan bör göras direkt till åklagare. *Patent- och registreringsverket* har vid remissmötet redovisat en liknande uppfattning. *Svenska Revisorsamfundet* har förordat att anmälan görs till Patent- och registreringsverket och att verket därvid gör en överprövning av revisorernas anmälningar. Alternativt har samfundet förespråkat att det inrättas en särskild funktion hos Patent- och registreringsverket dit revisorerna kan vända sig för att rådgöra i frågor som gäller misstänkt brottslighet.

Några remissinstanser har ansett att begreppen ”utan dröjsmål” och ”uppenbart meningslöst” är alltför vaga.

Skälen för regeringens förslag:

Kontakten med bolaget

Såsom tidigare har berörts och som har understrukits av åtskilliga remissinstanser är det som regel av stor betydelse för en effektiv revision att det råder ett gott förtroende mellan revisorn och företagsledningen. Saknas det förtroendet, finns det en risk för att revisorn inte ges tillgång till information om bolaget i den utsträckning som en omsorgsfull revision fordrar. Regler som ålägger revisorerna att utan föregående kontakt med företagsledningen göra anmälan till en myndighet skulle riskera att försämma relationen mellan revisorn och företagsledningen. I många bolag förekommer i dag ett löpande samråd mellan företagsledning och revisor om vilka åtgärder som är riktiga. Ofta utformas detta samråd så att företagsledningen i efterhand ber revisorn om hans uppfattning. Om revisorn då förklarar att åtgärden inte är godtagbar, rättar sig företagsledningen efter det. Det finns enligt regeringens mening en risk för att en ordning där revisorn utan vidare är skyldig att göra anmälan till en myndighet skulle avhålla företagsledningen från sådana, i och för sig önskvärda, kontakter med revisorn.

De betänkligheter som man kan hysa mot en anmälningsskyldighet och dess effekter på revisorsrollen skulle avsevärt minska, om revisorn gavs en möjlighet att innan han gör anmälan ge företagsledningen möjlighet att avhjälpa de skadliga effekterna av brottet. Det är också den ordning som har valts i Frankrike och Nederländerna. Att en revisor i en sådan situation vänder sig till styrelsen och påtalar misstanken framstår dessutom som helt förenligt med den nuvarande svenska revisorsrollen. En underrättelse till styrelsen är också av flera skäl naturlig, bl.a. för att

den ger styrelsen möjlighet att ta ställning till om den själv vill göra anmälan till polis eller åklagare.

Regeringen anser alltså för sin del att övervägande skäl talar för att revisorn i den aktuella situationen normalt först tar kontakt med styrelsen. Syftet med dessa kontakter bör vara att fästa företagsledningens uppmärksamhet på förhållandet, undanröja oklarheter och initiera ett avhjälpande av de skadliga effekter som den brottsliga handlingen har gett upphov till. Om de skadliga effekterna avhjälpas, bör revisorn inte vara skyldig att göra åtalsanmälan.

Från straffrättslig synpunkt kan det möjligen framstå som tveksamt att revisorn skall låta sig nöja med ett avhjälpande i efterhand. Promemorians förslag om att anmälan till åklagare inte skall behöva göras om rättelse sker har också kritiserats av flera remissinstanser såsom stridande mot grundläggande straffrättsliga principer.

Regeringen vill emellertid understryka att reglerna kring revisorns skyldigheter måste utformas utifrån ett civilrättsligt synsätt, där utgångspunkten är att revisorn är bolagets syssloman och skyldig att verka i bolagets och dess intressenters intresse. En regel om att åtalsanmälan inte behöver göras om de skadliga effekterna av brottet avhjälpas är en naturlig konsekvens av att revisorns uppgift är av detta slag. En möjlighet att underlåta anmälan om avhjälpande sker ger dessutom – som redan har nämnts – bättre förutsättningar för ett förtroendefullt samarbete mellan företagsledningen och revisorn. Skyldigheten att göra anmälan till åklagare bör därför begränsas till sådana fall då andra möjligheter att snabbt avhjälpa skador och andra för bolaget eller dess intressenter menliga effekter av det misstänkta brottet inte längre står till buds.

Flera remissinstanser har mot promemorians förslag invänt att det kan leda till att gärningsmannen utnyttjar tiden för rättelse till att undanröja spåren av den brottsliga gärningen. Regeringen delar uppfattningen att revisorns underrättelseskylldighet inte bör utformas så att den riskerar att försvåra brottsbekämpningen. Med hänsyn härtill bör enligt vår mening promemorians förslag justeras så att risken för undanröjande av bevisning m.m. ytterligare minskar. För det första bör revisorn inte – såsom har föreslagits i promemorian – lämna någon särskild underrättelse till den misstänkte. Det bör vara tillräckligt att underrättelse lämnas till styrelsen, som i sin tur får avgöra om den vill göra en omedelbar anmälan eller ta kontakt med den misstänkte. Vidare bör möjligheten att över huvud taget underlåta underrättelse göras vidare än i promemorians förslag (se nedan). Slutligen bör, i de situationer då revisorn anser att underrättelse till styrelsen bör ske, den tid som skall stå till buds för åtgärder från styrelsens sida sättas förhållandevis snävt. Regeringen bedömer att, om reglerna utformas på detta sätt, några beaktansvärda risker av de slag som remissinstanserna har pekat på inte kommer att finnas.

I vissa fall kan det framstå som meningslöst att först underrätta företagsledningen om misstankarna. Så kan vara fallet om revisorn har anledning att anta att företagsledningen inte skulle lyssna på honom och ett dröjsmål med polisanmälan därför skulle innebära skada för bolagets intressenter och kanske rentav en risk för undanröjande av bevisning. Enligt regeringens mening bör revisorn därför i vissa fall avträda från sitt

uppdrag och göra anmälan till åklagare utan att först ha underrättat företagsledningen om sina misstankar. Reglerna bör utformas så att någon underrättelse inte behöver lämnas i fall då det kan antas att styrelsen inte skulle vidta några skadeförebyggande åtgärder i anledning av underrättelsen eller då det av annat skäl framstår som meningslöst att underrätta styrelsen eller om en underrättelse skulle stå i strid med syftet med revisionen.

Regeringen föreslår sammanfattningsvis att en revisor som finner att det kan antas att en styrelseledamot eller den verkställande direktören har gjort sig skyldig till brott först skall underrätta styrelsen om detta, att han senare också skall avträda från sitt uppdrag och göra åtalsanmälan men att han skall ges möjlighet att underlåta anmälan, om den ekonomiska skadan av det misstänkta brottet har ersatts och övriga menliga verkningar har ställts till rätta inom viss tid. Regeringen återkommer i författningskommentaren till den närmare innebörden av avhjälpande-möjligheten.

Vilken tid skall styrelsen ha på sig för att agera?

En särskild fråga är hur lång tid som styrelsen bör medges för att vidta adekvata åtgärder. I promemorian har angetts att rättelse måste ske ”utan dröjsmål” och det har uttalats att det måste bedömas från fall till fall vilken tid som företagsledningen har på sig för att agera. En remissinstans har ansett att uttrycket ”utan dröjsmål” är alltför vagt. Regeringen anser för sin del att möjligheten till avhjälpande bör vara förhållandevis begränsad och inte ge möjlighet att skjuta upp återställandeåtgärder på längre tid. Kan avhjälpande inte komma till stånd omedelbart, torde bolagets intressenter bäst skyddas om saken utreds snarast. I likhet med vad som har förordats från åklagarhåll vill regeringen förorda en i lagen angiven längsta tidsfrist för avhjälpande eller polisanmälan genom styrelsens försorg om två veckor.

I promemorian har föreslagits att anmälan skall göras till Patent- och registreringsverket för vidarebefordran till åklagaren.

En sådan ordning skulle vara ändamålsenlig framför allt om Patent- och registreringsverket samtidigt ålades en skyldighet att göra en särskild granskning av revisorns redogörelse innan den skickades till åklagaren. Flera remissinstanser som har yttrat sig över kommitténs förslag har förordat att revisorernas anmälningar "filtreras" av en särskild myndighet. Svenska Revisorsamfundet har förespråkat denna lösning också i sitt remissyttrande över promemorian. Att ålägga Patent- och registreringsverket – eller någon annan myndighet – att göra en fullständig prövning av förhållandena i det enskilda fallet skulle emellertid enligt regeringens mening föra för långt. Däremot kan det anföras skäl för att verket borde göra en rättslig prövning av frågan om den misstänkta gärningen, sådan den har beskrivits av revisorn, utgör brott. Sådana anmälningar som grundar sig på mera uppenbara misstag om rättsläget skulle därigenom kunna lyftas undan på ett tidigt stadium. Övervägande skäl talar emellertid mot en sådan ordning. Verkets prövning skulle aldrig kunna bli annat än av summariskt slag. En mera omfattande rättslig prövning kommer att göras av åklagaren och, om åtal väcks, av domstolen. De merkostnader som ett prövningsförfarande hos Patent- och registreringsverket skulle föra med sig framstår mot den bakgrunden inte som motiverade.

Det kan hävdas att en ordning där anmälan görs via Patent- och registreringsverket likväl skulle vara ändamålsenlig. Det hänger samman med att revisorn samtidigt måste avgå från sitt uppdrag (se nedan) och därför ändå måste göra en särskild anmälan till Patent- och registreringsverket. Från revisorns perspektiv är det uppenbarligen enklast att anmälningarna sänds till en och samma myndighet. En ordning där anmälan görs via Patent- och registreringsverket skulle emellertid – såsom bl.a. Rikspolisstyrelsen och Svenska Bankföreningen har påpekat – innebära att anmälan kom fram till åklagarmyndigheten först efter viss fördröjning. Risken ökar därmed att egendom hinner föras bort till skada för bolaget eller dess borgenärer eller att utredningen försvåras. Regeringen anser därför att övervägande skäl talar för att revisorn skall göra sin anmälan direkt till åklagaren.

Bör revisorn vara skyldig att avgå om rättelse eller polisanmälan inte sker?

Det nederländska exemplet ger enligt regeringens mening anledning att ställa frågan om inte revisorn i samband med att han gör en anmälan till en myndighet bör avgå från sitt uppdrag. Om företagsledningen underlåter att vidta åtgärder i anledning av revisorns påpekanden och revisorn till följd därav måste göra en anmälan till en myndighet, är förutsättningarna för ett gott samarbete mellan företagsledningen och revisorn uppenbarligen inte längre för handen.

I dag torde god revisorssed inte medge att revisorn avgår i förtid utan att det finns starka skäl för det. Det förhållandet att det inte längre finns något förtroende mellan honom och företagsledningen torde hittills normalt inte ha utgjort ett tillräckligt skäl. En sådan regel har i och för sig varit välgrundad. En förtida avgång kan få allvarliga konsekvenser för bolaget, särskilt om den sker under pågående granskning. Till detta kommer att en revisor som uppdagar oegentligheter i bolaget tidigare skulle ha kunnat underlåta att redovisa vad han har upptäckt genom att avgå från uppdraget innan revisionsberättelsen upprättas. Vidare kan en fortsatt revisorsgranskning – låt vara utan smidiga kontakter mellan revisorn och företagsledningen – vara att föredra framför en ordning där någon revisorsgranskning över huvud taget inte förekommer.

Enligt regeringens mening är emellertid de skäl som tidigare har talat för att revisorn så långt möjligt bör stanna kvar på sin post i dag mindre starka. En revisor som avgår i förtid måste numera lämna en berättelse, motsvarande en revisionsberättelse, för den tid som han har verkat som revisor (se 10 kap. 5 § tredje stycket aktiebolagslagen). Bolaget är dessutom tvunget att skaffa en ny revisor och kommer alltså även fortsättningsvis att bli föremål för revisorsgranskning. Den nye revisorn har rätt att få upplysningar om bolagets tidigare förhållanden av den avgångne revisorn (se 10 kap. 13 § andra stycket). Utser bolaget inte någon revisor, kan länsstyrelsen förordna en revisor (se 10 kap. 6 §). Vidare kan Patent- och registreringsverket förordna att bolaget skall träda i likvidation (se 13 kap. 4 a § första stycket 2).

Övervägande skäl talar därför enligt regeringens uppfattning för att revisorn i den nu beskrivna situationen – när det har uppkommit misstankar om att någon i företagsledningen har gjort sig skyldig till brott och företagsledningen, trots påpekanden från revisorn, inte vidtar adekvata åtgärder – skall vara skyldig att avgå.

Bör revisorn i mindre allvarliga fall kunna underlåta att avgå och göra anmälan?

Regeringen anser att det bör finnas ett visst utrymme för revisorn att underlåta att göra anmälan och avgå, när det misstänkta brottet framstår som mindre allvarligt. För de intressen som revisorn i första hand skall tillgodose – bolagets och dess intressenters – kan en polisutredning med de effekter som en sådan kan innebära för omvärldens förtroende för bolaget få skadeverkningar som inte står i proportion till nyttan av utredningen. Det finns ett behov av en undantagsregel för sådana fall. En sådan undantagsregel bör emellertid kunna utnyttjas endast beträffande misstankar om brott som är av mindre omfattning och som från aktieägar- och borgenärsperspektiv framstår som betydelselösa.

7.6.4 Skadestånd och sanktioner

Regeringens förslag: Om en revisors anmälan om brottsmisstanke leder till skada för bolaget eller någon annan, skall revisorn vara skyldig att ersätta denna skada endast i den mån revisorn har lämnat felaktiga sakuppgifter till åklagaren trots att revisorn haft skälig anledning anta att uppgifterna var oriktiga.

En revisor skall inte kunna åläggas skadeståndsskyldighet på den grund att revisorn underlåtit att anmäla misstanke om brott till åklagare. Däremot skall en revisor som gör sig skyldig till sådan försummelse kunna bli föremål för disciplinära åtgärder enligt lagen (1995:528) om revisorer.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Svenska Bankföreningen* har ansett att aktiebolagslagens vanliga skadeståndsregler bör tillämpas. Övriga instanser som har yttrat sig över promemorians förslag har tillstyrkt det i denna del eller har inte haft någon invändning.

Skälen för regeringens förslag: En oriktig anmälan som får offentlighet kan vålla bolaget skada. När det gäller frågan i vad mån revisorn skall kunna göras skadeståndsansvarig för sådan skada gör sig olika intressen gällande. Å ena sidan kan det förhållandet att anmälningsskyldigheten ibland kan innebära svåra avvägningar för revisorn synas tala mot en skadeståndsskyldighet. Å andra sidan kan det hävdas att bolaget inte bör ställas utan möjlighet att få en uppkommen skada ersatt. En lämplig avvägning är enligt regeringens uppfattning att revisorn ansvarar för skada som beror på att han lämnat felaktiga uppgifter till åklagarmyndigheten, endast om han har haft skälig anledning anta att uppgifterna var oriktiga. Skadeståndsansvar bör alltså inte inträda därför att revisorn har gjort en felaktig straffrättslig bedömning när han avgav anmälan.

En annan fråga är om en revisor skall kunna åläggas skadeståndsansvar på den grund att han har låtit bli att agera trots att han hade bort göra det. Det är enligt regeringens mening rimligt att en revisor som försummar sin underrättelseskyldighet i förhållande till företagsledningen bör vara skyldig att ersätta den skada som en sådan försummelse kan vålla. Frågan om skadeståndsskyldighet i det enskilda fallet skall kunna komma i fråga bör i dessa situationer bedömas enligt sedvanliga aktiebolagsrättsliga skadeståndsregler.

En annan fråga är om revisorn – för det fall att avhjälpande eller polisanmälan inte sker – skall kunna åläggas skadeståndsansvar på den grund att han inte har gjort någon anmälan till åklagare. I praktiken blir det här fråga om huruvida revisorn skall kunna åläggas skadeståndsskyldighet gentemot aktieägarna eller någon utomstående för skada som hade kunnat undvikas, om förhållandena i bolaget hade blivit föremål för polisutredning. Bolaget och dess intressenter skyddas emellertid redan genom de skadeståndssanktionerade reglerna om revisionsberättelse och redogörelse enligt 10 kap. 5 § aktiebolagslagen. Mot den bakgrunden och då de ställningstaganden revisorn i dessa sammanhang tvingas göra kan

vara något vanskliga anser regeringen att underlåtenheten att göra anmälan till åklagare inte bör i sig kunna föranleda skadeståndsskyldighet.

En remissinstans har som skäl för en sådan skadeståndsskyldighet anfört att revisorn annars i alltför hög grad skulle försumma att göra anmälan. Regeringen anser det i och för sig angeläget att det finns remedier mot de revisorer som inte respekterar reglerna om anmälningskyldighet. Sådana remedier finns emellertid i 22 § revisorslagen. Enligt denna bestämmelse kan Revisorsnämnden, om en revisor uppsåtligt gör orätt i sin verksamhet eller på annat sätt förfar oredligt, besluta om att revisorns godkännande eller auktorisation skall upphävas. Om revisorn på annat sätt åsidosätter sina skyldigheter som revisor, får Revisorsnämnden meddela en varning eller en erinran. Är omständigheterna synnerligen försvårande, får godkännandet eller auktorisationen upphävas. Enligt regeringens mening får dessa bestämmelser anses tillräckliga för att garantera reglernas efterlevnad.

8 Kompetenskrav för revisorer i vissa associationer

Regeringens förslag: Endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor skall kunna utses till revisor i sådana handelsbolag som omfattas av 1995 års årsredovisningslagstiftning samt i vissa finansiella företag.

I fråga om revisorer i övriga företag föreslås inte någon ändring.

Departementspromemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som har yttrat sig har instämt i departementspromemorians förslag.

Svenska Revisorsamfundet och *Finansbolagens Förening* har ansett att förslaget bör utsträckas till att omfatta alla associationer som bedriver näringsverksamhet. *Kooperativa Förbundet* och *Lantbrukarnas Riksförbund* har ansett att det inte finns anledning att gå längre än vad EG-rätten kräver.

Bakgrund: Även i fråga om andra företag än aktiebolag, bl.a. vissa handelsbolag, banker, försäkringsbolag och större ekonomiska föreningar ställer lagstiftningen krav på att räkenskaperna och styrelsens förvaltning granskas av en eller flera revisorer som uppfyller vissa formella krav. Detta har hittills inneburit att minst en auktoriserad eller godkänd revisor skall delta i revisionen.

Vissa av dessa företag omfattas av EG-rättens bestämmelser om revision. Det gäller dels vissa handelsbolag (jfr det fjärde bolagsrättsliga direktivet), dels banker, andra finansiella institut och försäkringsbolag (jfr rådets direktiv 86/635/EEG av den 8 december 1986 om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut [bankredovisningsdirektivet] och rådets direktiv 91/674/EEG av den 19 december 1991 om årsbokslut och sammanställd redovisning för försäk-

ringsbolag [försäkringsredovisningsdirektivet]). De kommer därigenom också att omfattas av revisorsdirektivets bestämmelser om revisors kvalifikationer (jfr avsnitt 7.1.2).

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 7.1.2 har vi kommit till den slutsatsen att revisorsdirektivet inte tillåter andra personer än de som är auktoriserade eller godkända revisorer att verka som revisorer i aktiebolag. Eftersom revisorsdirektivet gäller för revisorer i samtliga de bolagsformer som omfattas av det fjärde direktivet, måste även revisorer i de handelsbolag som omfattas av det fjärde direktivet uppfylla kraven i revisorsdirektivet. Vidare – eftersom revisorsdirektivet gäller även revisorer i företagsformer som omfattas av bankredovisningsdirektivet och försäkringsredovisningsdirektivet – måste också revisorer i banker, försäkringsföretag och andra finansiella företag som omfattas av de direktiven uppfylla kraven i revisorsdirektivet.

Mot denna bakgrund måste också lagstiftningen på detta område utformas så att endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor kan utses till revisor. Detta innebär ändringar i lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag, lagen om värdepappersrörelse och lagen om finansieringsverksamhet. Inom regeringskansliet pågår en översyn av den associationsrättsliga lagstiftningen som rör banker och försäkringsföretag. I samband med detta arbete kommer förslag om vilka ändringar som måste göras i bankrörelselagen och försäkringsrörelselagen (1982:713) i frågan om vem som kan utses till revisor i dessa associationer.

Det kan i och för sig anföras skäl för att motsvarande regel bör gälla även andra företag som är föremål för revision. Det åttonde direktivets hänvisning till det fjärde direktivet torde emellertid innebära att det inte är avsett att omfatta andra företagsformer än de som nu har nämnts. Det är alltså inte nödvändigt att ändra reglerna om revisorer för t.ex. ekonomiska föreningar, för handelsbolag som inte omfattas av 1995 års årsredovisningslagstiftning och för stiftelser. Den nuvarande ordningen där lekmän helt eller delvis ansvarar för revisionen har en lång tradition i Sverige. Såvitt känt har den fungerat väl. Mot denna bakgrund talar för närvarande övervägande skäl för att det även fortsättningsvis skall vara möjligt att låta formellt icke godkända personer revidera föreningar, andra associationer och stiftelser.

9.1 Allmän granskning vid sidan av revision

Regeringens förslag: I alla aktiebolag skall det vara möjligt att utse personer med uppgift att göra en allmän granskning av bolagets verksamhet utöver den lagstadgade revisionen. Sådana personer skall benämnas lekmannarevisorer.

Det skall inte finnas någon begränsning av hur många lekmannarevisorer som skall kunna utses i ett och samma aktiebolag.

Departementspromemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag med den skillnaden att departementspromemorians förslag avser endast aktiebolag som omfattas av årsredovisningslagen. I departementspromemorian har dock använts benämningen förtroenderevisorer. Där har dessutom föreslagits att högst tre förtroenderevisorer som skall få utses i ett och samma bolag.

Remissinstanserna: En klar majoritet av remissinstanserna har tillstyrkt departementspromemorians förslag eller lämnat det utan invändning. Några remissinstanser, däribland *Sveriges Försäkringsförbund*, har anfört att det bör vara möjligt att utse förtroenderevisorer även i andra associationer, bl.a. i försäkringsbolag.

De remissinstanser som har yttrat sig i frågan har avstyrkt benämningen förtroenderevisor eller har haft invändningar mot den.

Flera remissinstanser har framfört invändningar mot att det införs en begränsning av antalet förtroenderevisorer i ett bolag. I denna fråga är dock remissinstanserna splittrade.

Bakgrund: Enligt svensk rätt har det hittills varit möjligt att – som komplement till en eller flera auktoriserade eller godkända revisorer – till revisorer utse personer utan den formella kompetens som en auktorisation eller ett godkännande innebär (jfr 10 kap. 3 § aktiebolagslagen).

I Sverige förekommer personer utan formell revisorskompetens som revisorer i ett par tusen aktiebolag. Störst betydelse har de i kommunala bolag. De revisorer som kommunfullmäktige utser är förtroendevalda och hämtas vanligen ur de politiska partierna. Utanför det kommunala området är revisorer utan formell kompetens vanliga i bolag som ingår i de kooperativa rörelserna. Sådana revisorer förekommer även på försäkringsområdet. Dessutom finns de i vissa statliga bolag. Förekomsten av denna typ av revisorer i företagen skall ses mot bakgrund av de traditioner som finns i svenskt samhälls- och föreningsliv, där valet av revisorer i hög grad styrs av särskilda förtroendeaspekter och kompetensbehovet är delvis annorlunda än i vanliga företag.

Regeringen har i avsnitt 7.1.2 föreslagit att endast auktoriserade eller godkända revisorer skall kunna utses till revisorer i aktiebolag. En sådan förändring aktualiserar behovet av regler som på något annat sätt kan tillgodose behovet av sådan ”lekmannarevision” som hittills har kunnat ske inom ramen för aktiebolagslagens regler om revision.

Lekmannarevisorer i aktiebolag

Det förslag som vi har lagt fram i avsnitt 7.1.2 utgör en nödvändig anpassning till det s.k. revisorsdirektivet. Det direktivet behandlar endast frågan vem som är behörig att utföra lagstadgad räkenskapsrevision. Andra former av granskning nämns inte. EG-rätten torde därför inte hindra att det i ett aktiebolag utses andra granskare utan de kvalifikationer som fordras enligt åttonde direktivet så länge dessa inte tar del i ansvaret för räkenskapsrevisionen. Direktivet förhindrar däremot att personer som saknar formell revisorskompetens utses att svara för granskningen av företagets räkenskaper och att sådana personer undertecknar revisionsberättelsen på det sätt som sker enligt den nuvarande svenska lagstiftningen.

Att lekmän och yrkesrevisorer som saknar vissa formella kompetenskrav deltar i revisionen av ett företag förekommer i dag främst i sådana företag som bedriver en verksamhet vars syfte inte endast är att bereda delägarna vinst. Genom att utse sådana personer till revisorer vill man åstadkomma att verksamheten granskas av personer som har anknytning till verksamheten. Dessa revisorers uppgift är att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och att den står i överensstämmelse med de särskilda syftena med verksamheten. Dessutom kan dessa personer genom sin särskilda erfarenhet och kompetens ofta tillföra företaget något utöver vad de examinerade revisorerna gör.

Sådana revisorer fyller en särskilt viktig funktion i offentligägda bolag, främst kommunala bolag, där de utgör ett väsentligt inslag i det svenska systemet för insyn och kontroll av den offentligt bedrivna verksamheten. Om revisionen av offentligt företagande skulle avse enbart den ekonomiska sidan och i sin helhet handhas av auktoriserade och godkända revisorer, skulle det kunna medföra en betydande försvagning av nuvarande insyn och revision. Viktiga demokratiska värden skulle få ett sämre skydd.

Det är mot denna bakgrund väsentligt att lagstiftningen tillhandahåller bestämmelser som möjliggör en fortsatt granskning genom lekmän och yrkesrevisorer utan formell kompetens. Som ovan har framgått kan EG-rätten inte anses förhindra regler om sådan granskning så länge denna inte sammanblandas med räkenskapsrevisionen.

En remissinstans har hävdat att en sådan lekmanagranskning kan komma till stånd genom de befintliga reglerna om särskild granskning. Reglerna om särskild granskning finns i 10 kap. 14 § aktiebolagslagen och behandlas i avsnitt 9.7. Det i lagen beskrivna förfarandet är avsett för granskning av bolagets förvaltning och räkenskaper under viss förfluten tid eller för granskning av vissa åtgärder eller förhållanden i bolaget. Granskare förordnas av länsstyrelsen. Detta förfarande, som är avsett för tillfälliga och avgränsade granskningar, tillgodoser enligt regeringens mening inte behovet av en löpande och återkommande lekmanagranskning. För en sådan granskning behövs en annan lösning.

Regeringen föreslår därför att det införs regler om ett nytt slag av granskningsmän. Dessa skall ha till uppgift att bevaka särskilda aspekter på bolagens verksamhet men inte svara för den revision som föreskrivs i den civilrättsliga lagstiftningen. Deras uppdrag bör inte vara av tillfällig karaktär utan avse en löpande granskning av bolaget. Uppdragets karaktär, djupa förankring och tradition leder till att någon anknytning till begreppet revisor bör behållas. För att undvika att denna typ av granskare förväxlas med bolagets revisor bör de dock inte kallas för revisorer. Traditionellt har de personer som har utsetts till revisorer i bl.a. aktiebolag utan att uppfylla de formella kraven för auktorisation eller godkännande som revisor kallats för lekmannarevisorer. För att knyta an till denna tradition bör denna kategori av granskare benämnas *lekman-revisor*. Behovet av sådana granskare gör sig gällande framför allt i fråga om vissa aktiebolag. Lagstiftningen bör därför utformas så att de kan utses i aktiebolag.

Lekmanarevisorer förekommer framförallt i kommunala bolag. En möjlighet är att bestämmelserna om lekmannarevisorer tas in i kommunallagen. Regeringen anser dock att möjligheten att utse lekmannarevisor bör stå öppen även i andra samhällssektorer där lekmän i dag verkar som revisorer, t.ex. inom Kooperationen. Det räcker därför inte att ta in regler om lekmannarevisorer i kommunallagen utan reglerna måste komma till uttryck i någon annan lagstiftning. Ett alternativ är att ta in reglerna i en särskild lag. Det alternativet innebär att aktiebolagslagen inte behöver tyngas med regler om lekmannarevisorer, regler som torde få praktisk betydelse enbart för ett relativt litet antal företag. Ett annat alternativ är att ta in reglerna i aktiebolagslagen. Från systematisk synpunkt ligger detta alternativ närmast till hands, eftersom bestämmelserna om lekmannarevisorer har nära beröring med bestämmelserna i aktiebolagslagen om revisorer och särskilda granskare. Till detta kommer att med den utformning som reglerna enligt regeringens mening bör ha kommer lekmannarevisorerna att inta ställningen av ett särskilt organ inom bolaget. Mot den bakgrunden är det naturligtast att bestämmelserna förs in i ett särskilt kapital i aktiebolagslagen. Till detta kapitel kan lämpligen även bestämmelserna om särskild granskning, som nu finns i 10 kap. aktiebolagslagen, föras.

I departementspromemorian har det föreslagits att möjligheten att utse denna typ av allmänna granskare bör begränsas till de aktiebolag som omfattas av årsredovisningslagen. Därmed skulle lekmannarevisorer inte kunna utses i aktiebolag som omfattas av lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller i bankaktiebolag eller försäkringsföretag.

Regeringen anser för sin del att den allmänna granskning som det nu är fråga om kan vara av värde för alla typer av aktiebolag. Det finns därför enligt regeringens mening inte anledning att inskränka tillämpningsområdet för den nu aktuella allmänna granskningen på det sätt som har föreslagits i departementspromemorian. Bestämmelserna som ger möjlighet att utse detta slag av granskare bör i stället omfatta alla aktiebolag. Frågan om motsvarande bestämmelser bör gälla också för banker och försäkringsföretag kommer att tas upp vid den pågående

översynen av det associationsrättsliga regelverket på bank- och försäkringsområdet. Prop. 1997/98:99

I handelsbolag torde behovet av särskilda regler om granskare vara mindre. När exempelvis en kommun såsom bolagsman bedriver verksamhet i handelsbolagsform, har den nämligen samma rätt som övriga bolagsmän att granska bolagets räkenskaper och få kännedom om bolagets angelägenheter (se 2 kap. 5 § lagen [1980:1102] om handelsbolag och enkla bolag). Ingenting hindrar kommunen eller landstinget att överlåta till den kommunale revisorn att utöva denna gransknings- och insynsrätt. Något behov av ytterligare lagreglering på detta område synes därför inte finnas. Bestämmelserna om lekmannarevisorer bör således inte omfatta handelsbolag.

Möjligheten att utse andra personer än auktoriserade och godkända revisorer till revisorer i övriga associationsformer och i stiftelser påverkas inte av EG-direktiven (se föregående avsnitt). Enligt regeringens mening finns det för närvarande inte underlag för att bedöma behovet av att låta bestämmelserna om allmän granskning omfatta dessa associationer.

Antalet lekmannarevisorer

I departementspromemorian har det föreslagits att högst tre lekmannarevisorer skall kunna utses i ett och samma bolag.

Ett skäl för en sådan begränsning kan vara att granskningen sannolikt skulle bli mindre effektiv om den delades upp på ett större antal personer och att detta förmodligen också skulle gå ut över bolagets arbetsro. Det kan dock också anföras skäl för att denna fråga inte bör lagregleras. Varken i aktiebolagslagen eller i något annat associationsrättsligt sammanhang förekommer det i dag några maximigränser för hur många styrelseledamöter, revisorer m.m. som får finnas i associationen. Det ankommer alltså på associationen själv att besluta om antalet. Den ordningen synes inte ha medfört några problem utan torde tvärtom leda till en önskvärd flexibilitet.

Regeringen anser mot den bakgrunden att lagen inte bör ange något högsta antal lekmannarevisorer. Således blir det bolagsstämman som får besluta i denna fråga, om inte bolagsordningen innehåller bestämmelser om antalet lekmannarevisorer i bolaget.

9.2 Hur skall lekmannarevisorn utses?

Regeringens förslag: Lekmannarevisor skall utses av bolagsstämman eller enligt bestämmelser i bolagsordningen.

Departementspromemorians förslag: I departementspromemorian föreslås att förtroenderevisorer skall kunna utses av den eller de aktieägare som tillsammans innehar aktier som representerar mer än hälften av rösterna i bolaget. Förslaget saknar bestämmelser om att förtroenderevisorer skall utses på bolagsstämman.

Remissinstanserna: Bland de remissinstanser som har yttrat sig över departementspromemorians förslag har de flesta, däribland *Patent- och registreringsverket*, *Svenska Revisorsamfundet* och *Sveriges advokatsamfund*, ansett att förtroenderevisorerna bör utses av bolagsstämman. Andra, såsom *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen*, har utan att avstyrka förslaget påtalat att det är förenat med praktiska svårigheter.

Skälen för regeringens förslag: I dag utses revisorer i aktiebolag på samma sätt oavsett om revisorn är en godkänd eller auktoriserad revisor eller en revisor av annat slag. Vanligen utses revisorer av bolagsstämman. I bolagsordningen kan dock föreskrivas att en eller flera av revisorerna, dock inte alla, skall utses på annat sätt (se 10 kap. 1 § aktiebolagslagen).

I departementspromemorian har föreslagits att granskaren skall kunna utses vid sidan av bolagsstämman direkt av den eller de aktieägare som har ett bestämmande inflytande i bolaget. Förslaget har motiverats med att det inte föreligger någon praktisk skillnad mellan detta sätt att utse granskaren och alternativet att han utses av bolagsstämman; så länge det är en aktieägarmajoritet som vill att en granskare skall utses kan den ju alltid genomdriva sin vilja på stämman. Också i departementspromemorian redovisas dock tankar om att bestämmelserna också kan utformas utifrån aktiebolagslagens bestämmelser om hur revisorer utses, dvs. valet sker som huvudregel på bolagsstämma.

Mot den lösning som har föreslagits i departementspromemorian talar att det i praktiken kan bli svårt att kontrollera om de aktieägare som utser granskaren verkligen har det nödvändiga antalet röster. Till detta kommer att det från systematisk synpunkt kan vara en fördel att lekmannarevisorer utses på samma sätt som gäller för val av styrelseledamöter och revisorer. Regeringen anser därför att en lekmannarevisor bör utses av bolagsstämman. Härutöver bör det vara möjligt för aktieägarna att genom bestämmelser i bolagsordningen låta någon annan än stämman utse lekmannarevisor.

Genom att lekmannarevisorn utses av bolagsstämman eller enligt bestämmelser i bolagsordningen får han rollen av ett bolagsorgan. Det är mot den bakgrunden naturligt att knyta an bestämmelserna om lekmannarevision (allmän granskning) till de bestämmelser som i dag finns i aktiebolagslagen om granskning av bolaget, nämligen de om revision.

9.3 Lekmannarevisors mandattid och entledigande

Regeringens förslag: Lekmannarevisorns mandattid skall bestämmas av bolagsstämman.

Lekmannarevisorn skall kunna entledigas i förtid.

Departementspromemorians förslag: I promemorian har övervägts om nu gällande bestämmelser angående revisors mandattid och entledigande skall tjäna som förebild för bestämmelserna om lekmannarevisorer. Förslaget innehåller dock inte några bestämmelser om lekmannarevisors mandattid och entledigande.

Remissinstanserna: *Justitiekanslern och Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* har ansett att det bör införas bestämmelser om uppdragets längd. *Föreningen Auktoriserade Revisorer* har efterlyst regler om förtroenderevisors entledigande och avgång.

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 7.2.2 har regeringen föreslagit att ett aktiebolags revisor alltid skall utses för en bestämd tid om fyra år. Syftet med förslaget är att stärka revisorns ställning i förhållande till företagsledningen och aktieägarna.

I fråga om lekmannarevisorer är skälen för en bestämd mandattid inte lika tydliga. Medan revisorn har att ta till vara även andra intressenters än aktieägarnas intressen, har lekmannarevisorn till uppgift att utöva en ägarkontroll. Mot denna bakgrund finns det inte tillräckliga skäl att föreskriva någon särskild mandatperiod för lekmannarevisorn. Detta bör i stället vara en fråga för den som utser lekmannarevisorn, dvs. normalt bolagsstämman. Om stämman inte fattar något beslut om hur länge uppdraget skall bestå, får det anses gälla tills vidare. I denna del fordras ingen reglering i lag.

När det gäller frågan om en lekmannarevisors uppdrag kan upphöra i förtid bör det gälla samma principer som för en revisor, dvs. det bör finnas en rätt för den som har utsett lekmannarevisorn att när som helst entlediga denne. Detta är en naturlig följd av den förtroendeställning som lekmannarevisorn intar. Även lekmannarevisorn bör – i likhet med en revisor – ha en rätt att när som helst lämna sitt uppdrag. Dessa principer bör framgå av lagen.

9.4 Vem skall få utses till lekmannarevisor?

Regeringens förslag: En lekmannarevisor skall omfattas av i huvudsak samma allmänna kompetenskrav och jävsbestämmelser som en revisor.

Departementspromemorians förslag: Departementspromemorian överensstämmer, såvitt gäller kompetenskrav, delvis med regeringens förslag. Frågan om jäv har övervägts men promemorian innehåller inte några förslag om jävsbestämmelser.

Remissinstanserna: *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Föreningen Auktoriserade Revisorer, Svenska Revisorsamfundet och Lantbrukarnas Riksförbund* har ansett att det bör införas bestämmelser om jäv.

Några remissinstanser har ansett att förslaget bör kompletteras med något slag av allmänt kompetenskrav motsvarande det krav på insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som gäller för revisorer.

En remissinstans har begärt ett förtydligande huruvida även revisionsbolag skall kunna utses till förtroenderevisorer.

Bakgrund: Dagens ”lekmannarevisorer” – personer som verkar som revisorer men saknar formell revisorskompetens – omfattas av samma allmänna behörighets- och kompetenskrav som examinerade revisorer. De får således inte vara underåriga, försatta i konkurs eller underkastade näringsförbud och inte heller ha förvaltare enligt 11 kap. 7 §

föräldrabalken. Härutöver fordrar lagen att de har den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfattningen av bolagets verksamhet fordras för att fullgöra uppdraget (se 10 kap. 2 § aktiebolagslagen).

För samtliga revisorer gäller dessutom ett antal bestämmelser om jäv (se avsnitt 7.3). Bestämmelserna förhindrar att den som på något av angivna sätt står det reviderade bolaget nära är revisor i bolaget.

Skälen för regeringens förslag:

Allmänna behörighetskrav

De allmänna krav som aktiebolagslagen i dag ställer på den som skall utses till revisor bör enligt regeringens mening gälla även för den som skall utses till lekmannarevisor. Således bör denne inte vara underårig, försatt i konkurs eller underkastad näringsförbud. Inte heller bör den som skall utses ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Ett allmänt kompetenskrav på insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden är, vad gäller revisorer, naturligt med hänsyn till revisorernas betydelse för tredje mans skydd. Lekmannarevisorns granskning skall till skillnad från revisorns granskning ske ur ett ägarperspektiv. Uppgiften är alltså snävare än en revisors uppgift. Det är därför naturligt att det överlämnas till aktieägarna att själva avgöra vilken kompetens som skall krävas. Någon anledning att i lagen uppställa krav på insikt och erfarenhet av visst slag finns därför inte.

En särskild fråga är om även revisionsbolag skall kunna vara lekmannarevisorer. Det har inte framkommit att det skulle finnas något behov av detta. Till detta kommer att ett uppdrag som lekmannarevisor kommer att vara ett utpräglat förtroendeuppdrag av det slag som normalt bör lämnas till en fysisk person. Regeringen föreslår därför inte några regler om att revisionsbolag skall kunna vara lekmannarevisorer.

Skall lekmannarevisorn omfattas av jävsbestämmelser?

Departementspromemorians förslag innehåller inte några jävsbestämmelser. Detta har motiverats bl.a. med att förtroenderevisorns uppgift är snävare än en revisors uppgift. Det har också hänvisats till att förtroenderevisorn inte utses av bolagsstämman och att de som tar del av förtroenderevisorns rapport kommer att vara införstådda med att förtroenderevisorn kan ha viss anknytning till den som har utsett honom. Samtliga remissinstanser som har yttrat sig i denna del har riktat kritik mot promemorians bedömning.

Enligt regeringens mening talar övervägande skäl för att även lekmannarevisorer bör omfattas av jävsbestämmelser. Det är självfallet viktigt att lekmannarevisorerna är obundna i förhållande till företagsledningen. Med regler om jäv kan man också undvika förhållanden som kan medföra risker för obehöriga hänsynstaganden vid granskningen. Härigenom ökar trovärdigheten av den granskning som lekmannarevisorn utför, något som är viktigt i alla bolag, inte minst i de

offentligägda. En lagreglering på detta område bidrar också till att skydda de minoritetsaktieägare som inte själva kan påverka valet av förtroenderevisor.

Prop. 1997/98:99

Regeringen föreslår således att samma regler om jäv skall gälla för lekmannarevisorer som för revisorer enligt aktiebolagslagen.

9.5 Lekmannarevisorns uppgift

9.5.1 Granskningsuppdragets omfattning

Regeringens förslag: Lekmannarevisorn skall granska att aktiebolagets ändamål följs, att verksamheten sköts på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och att den kontroll som görs inom företaget är tillräcklig. Granskningen skall ske enligt god sed vid detta slag av granskning.

Lekmannarevisorn skall vidare göra den granskning som bolagsstämman föreskriver, om föreskrifterna inte strider mot lag, bolagsordning eller god sed.

Lekmannarevisorn får inte underteckna en revisionsberättelse.

Departementspromemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I departementspromemorian har dock begreppet ”god revisionssed” använts. Departementspromemorian innehåller ingen bestämmelse om att förtroenderevisorerna skall göra den granskning som bolagsstämman föreskriver.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanser som har yttrat sig har inte haft några invändningar mot förslaget. Några, däribland *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet*, *Föreningen Auktoriserade Revisorer* och *Svenska Revisorsamfundet*, har påpekat att god revisionssed är en standard som är utvecklad för revision och inte ger någon direkt vägledning för den allmänna granskning som förslaget avser. Fakultetsnämnden har vidare ansett att granskningsföremålet bör formuleras snävare dels för att förtroenderevisorerna skall kunna prioritera den granskning där deras förmåga kan förväntas vara god, dels för att bedömningen inte skall omfatta ändamål som inte framgår av bolagsordningen. *Riksrevisionsverket* har i stället hävdade att förtroenderevisorns uppdrag bör vara vidare för att bolagsstämman skall tillföras kunskap utöver vad revisorn tillför. *Finansbolagens Förening* har framhållit att möjligheten att ge förtroenderevisorn ”ägardirektiv” bör komma till uttryck i lagtexten.

Bakgrund: När det gäller granskningsuppdragets omfattning gör aktiebolagslagen i dag inte skillnad mellan å ena sidan de revisorer som är examinerade revisorer och å andra sidan revisorer utan formell kompetens. De lekmän som utses till revisorer i ett aktiebolag har således samma uppgifter och samma ansvar som de auktoriserade och godkända revisorer i bolaget. Revisorns uppdrag har behandlats i avsnitt 7.4.

Trots denna formella likställdhet mellan å ena sidan personer med formell revisorskompetens och å andra sidan dagens ”lekmannarevisorer” har det i praktiken visat sig – i vart fall inom den kommunala sektorn – att få av dagens lekmannarevisorer beskriver sitt uppdrag genom att hänvisa till aktiebolagslagens bestämmelser. I stället betonar man ofta dels uppgiften att granska om företagets verksamhet har stämt överens med det särskilda syfte som har angetts för bolaget, dels uppgiften att göra en övergripande förvaltningsrevision. Räkenskapsrevisionen utförs så gott som alltid av bolagets övriga revisorer.

Skälen för regeringens förslag: Enligt regeringens mening bör lekmannarevisorernas uppdrag i huvudsak stämma överens med de uppgifter som flertalet av de lekmän som i dag verkar som revisorer i praktiken fullgör. Lekmannarevisorerna bör således ha till uppgift att kontrollera om verksamheten håller sig inom de ramar som bolagsordningen anger. Om det i bolagsordningen har angetts särskilda syften med verksamheten, bör lekmannarevisorerna också granska att dessa tillgodoses inom verksamheten. Till lekmannarevisorernas uppdrag bör vidare höra att kontrollera om verksamheten sköts på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att granska om den kontroll som görs inom företaget är tillräcklig.

De nu angivna granskningsuppgifterna bör enligt regeringens mening vara generella och komma till uttryck i lagen. Det är naturligt att lekmannarevisorerna dessutom utför de särskilda granskningsuppgifter som aktieägarna beslutar om. Detta gäller i dag för de vanliga revisorerna. I lagen bör därför införas en särskild bestämmelse om att lekmannarevisorerna skall följa de föreskrifter som bolagsstämman meddelar, såvida de inte strider mot lag, bolagsordning eller god sed. Detta ger möjlighet att utforma lekmannarevisorernas granskning på ett flexibelt sätt utifrån de behov som finns i varje företag.

Lekmannarevisorns granskning bör normalt inte omfatta den ekonomiska redovisningen. Givetvis torde granskningen av om bolaget sköts på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt i viss utsträckning kräva att lekmannarevisorn tar del av bolagets räkenskaper. Till lekmannarevisorns uppgifter bör emellertid – med hänsyn till EG-rättens bestämmelser i detta avseende – inte höra att uttala sig om årsbokslut, årsredovisning och koncernredovisning. För att detta skall vara helt klart bör det i lagstiftningen intas ett förbud för en lekman-revisor att underteckna revisionsberättelsen. Ett sådant förbud är givetvis inte avsett att hindra en lekman-revisor från att delge bolagsrevisorn sina kunskaper och bedömningar och på det sättet påverka innehållet i revisionsberättelsen.

I departementspromemorian har det föreslagits att lekmannarevisorns granskning skall ha den omfattning som god revisionssed bjuder. Som bl.a. Föreningen Auktoriserade Revisorer har påpekat har begreppet god revisionssed utvecklats och anpassats efter den granskning som en auktoriserad eller godkänd revisor utför och har kommit till uttryck i rekommendationer avsedda för sådana revisorer. En hänvisning till god revisionssed kan därför bli vilseledande. Granskningen bör i stället ske i enlighet med den sed som har utvecklats och kommer att utvecklas vid detta slag av granskning. Lagtexten bör innehålla en erinran om det.

9.5.2 Lekmannarevisorns insynsrätt och tystnadsplikt

Regeringens förslag: Bolagsledningen skall lämna lekmannarevisorn det material och de upplysningar om bolaget som fordras för granskningen.

En lekmannarevisor skall ha samma tystnadsplikt och samma upplysningsskyldighet som en revisor har. Lekmannarevisorn skall dock inte omfattas av den anmälningsskyldighet vid misstanke om brott i bolaget som föreslås för revisorer.

Departementspromemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian har det dock uttalats att om revisorer åläggs en anmälningsskyldighet vid misstanke om brott i bolaget, bör även lekmannarevisorer omfattas av denna.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har yttrat sig har tillstyrkt att lekmannarevisorn skall ha rätt till insyn i bolaget.

Samtliga remissinstanser som har yttrat sig i den delen har instämt i att lekmannarevisorns tystnadsplikt, som utgångspunkt, skall motsvara den som gäller för en revisor. Flera remissinstanser på det kommunala området, däribland *Svenska Kommunförbundet* och *Landstingsförbundet*, har dock ansett att lekmannarevisorns tystnadsplikt skall kunna hävas i förhållande till den kommunala nämndrevisionen genom beslut på bolagsstämman. *Sveriges Industriförbund*, *Föreningen Auktoriserade Revisorer* och *Svenska Revisorsamfundet* har avstyrkt att förslaget om en anmälningsskyldighet vid misstanke om brott skall omfatta även lekmannarevisorer.

Bakgrund: De ”lekmannarevisorer” som i dag verkar i svenska aktiebolag omfattas av samma regler om insynsrätt som gäller för examinerade revisorer. Styrelsen och den verkställande direktören är skyldiga att bereda lekmannarevisorerna tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning som dessa finner vara nödvändig och att lämna de upplysningar och det biträde som begärs. Är de revisorer i ett moderbolag, kan de kräva motsvarande uppgifter av styrelsen, den verkställande direktören och revisorn i ett dotterbolag (se 10 kap. 8 § aktiebolagslagen).

Rätten till insyn i bolaget motsvaras av en tystnadsplikt. Även i detta avseende gäller samma regler för examinerade revisorer som för revisorer utan formell revisorskompetens. Revisorerna har således inte rätt att lämna vare sig aktieägare eller utomstående upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som de har fått kännedom om när de har fullgjort sitt uppdrag, om detta skulle kunna vara bolaget till skada (se 10 kap. 13 §).

I några situationer ersätts revisorernas tystnadsplikt av en skyldighet att lämna upplysningar om bolaget. Om bolagsstämman begär att de skall lämna vissa upplysningar, är de skyldiga att göra det, såvida det inte leder till väsentlig skada för bolaget. Vidare finns en skyldighet att lämna upplysningar om bolaget till konkursförvaltare, till undersökningsledare

vid förundersökning i brottmål och till särskild granskare enligt 10 kap. 14 § aktiebolagslagen (se 10 kap. 13 §). Prop. 1997/98:99

Skälen för regeringens förslag: Lekmannarevisorns uppdrag föreslås som framgår ovan bli utformat på ett sätt som nära överensstämmer med det uppdrag som en revisor har. Lekmannarevisorn kommer därför att ha samma behov av information om bolaget som denne och bör därför ges samma insyns- och informationsrätt.

Den rätt till insyn i bolaget som en lekmannarevisor således bör få medför att han även bör åläggas samma tystnadsplikt angående bolagets angelägenheter som en revisor har.

Det är angeläget att revisorerna och lekmannarevisorerna kan ta till vara varandras erfarenheter och kunskaper. En förutsättning för detta är givetvis att de inte har tystnadsplikt i förhållande till varandra. Det bör därför införas en bestämmelse om att lekmannarevisorn är skyldig att lämna revisorn i bolaget upplysningar om bolaget. Ett motsvarande tillägg bör göras i kapitlet om revision.

Det är enligt regeringens mening naturligt att bestämmelserna om skyldighet för revisor att lämna upplysningar om bolaget till konkursförvaltare m.fl. (se 10 kap. 13 § aktiebolagslagen) omfattar även denna typ av granskare.

I avsnitten 7.6.1–7.6.4 har regeringen föreslagit en skyldighet för en revisor som misstänker att det förekommer brottslighet i det bolag han granskar att i vissa fall anmäla detta till åklagare.

När man tar ställning till om lekmannarevisorer bör ha en motsvarande anmälningsskyldighet, måste man beakta att anmälningsskyldigheten förutsätter viss juridisk kompetens. En lekmannarevisor – som sannolikt kommer att utses på andra meriter än sådana som grundas på viss juridisk eller ekonomisk utbildning – torde inte alltid ha sådan kompetens. Övervägande skäl talar därför enligt regeringens mening för att det inte bör införas någon anmälningsskyldighet för lekmannarevisorer. Det bör framhållas att lekmannarevisorn vid misstanke om brott givetvis är oförhindrad att lämna upplysningar om detta till revisorn. På så sätt kan en lekmannarevisors misstanke om brott ändå komma till åklagares kännedom.

Några remissinstanser har ansett att bolagsstämman i kommunägda aktiebolag bör kunna upphäva lekmannarevisorns tystnadsplikt i syfte att samordna revisionen av kommunens olika verksamheter.

Enligt regeringens mening bör regleringen i detta avseende vara densamma för lekmannarevisorer och vanliga revisorer. Om en lekmannarevisor skulle ha en större rätt att lämna upplysningar om bolaget än revisorn, torde detta omöjliggöra ett samarbete med revisorn. Tystnadsplikten för en revisor innebär i dag – såsom har berörts i avsnitt 7.5 – att revisorn är förhindrad att lämna upplysningar om bolaget till utomstående i fall detta skulle kunna vara bolaget till skada. Revisorn är visserligen skyldig att lämna bolagsstämman de upplysningar som denna begär men endast under förutsättning att det inte är till väsentligt förfång för bolaget. Bolagsstämman torde i dag inte med absolut verkan kunna lösa revisorn från tystnadsplikten. Ett sådant beslut kan dock vara av betydelse för den skadeprövning som revisorn har att göra innan en upplysning lämnas. Det kan anföras skäl för att denna reglering bör göras

mindre restriktiv. Regeringen anser sig emellertid inte ha underlag för att i detta lagstiftningsärende föreslå några ändringar av det slaget. Till frågan om revisors och lekmannarevisors tystnadsplikt gentemot den kommun eller det landsting som äger bolaget kan det finnas anledning att återkomma sedan utredningen (In 1997:07) om den kommunala revisionen har avgett sina förslag.

9.5.3 Granskningsrapporten

Regeringens förslag: Lekmannarevisorn skall redovisa resultatet av granskningen i en granskningsrapport. Rapporten skall lämnas till bolagets styrelse senast tre veckor före den ordinarie bolagsstämman och hållas tillgänglig för aktieägarna.

Departementspromemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Förslaget har i huvudsak inte mött några invändningar. Några remissinstanser har ansett att lekmannarevisorn i granskningsrapporten bör uttala sig om frågan om ansvarsfrihet för bolagets ledning.

Vissa remissinstanser har hävdat att granskningsrapporten bör avges tidigare än vad som har föreslagits. Flera har föreslagit att granskningsrapporten skall ges in till Patent- och registreringsverket.

Skälen för regeringens förslag: En revisors granskningsuppdrag skall enligt aktiebolagslagen redovisas i en revisionsberättelse (se avsnitt 7.4.2). På motsvarande sätt bör det av bestämmelserna om allmän granskning framgå hur resultatet av lekmannarevisorns granskning skall redovisas. Enligt regeringens mening bör en sådan redovisning ske i en särskild skriftlig redogörelse. Denna bör benämnas *granskningsrapport*; den kommer därigenom att kunna hållas isär från det *yttrande* i vilket en särskild granskningsman redovisar sin granskning.

Det är naturligt att lekmannarevisorn i granskningsrapporten uttalar sig om de förhållanden som den allmänna granskningen tar sikte på. Så bör t.ex. eventuella anmärkningar mot den interna kontrollen inom bolaget tas upp i granskningsrapporten.

Revisorerna skall i revisionsberättelsen uttala sig om huruvida styrelseledamöterna och den verkställande direktören bör beviljas ansvarsfrihet eller ej. Det ger anledning att överväga om lekman-revisorerna bör göra något motsvarande uttalande i granskningsrapporten. För detta talar att granskningsrapporten sannolikt kommer att vara en av utgångspunkterna för aktieägarnas överväganden i frågan om ansvarsfrihet. Å andra sidan är lekmannarevisorernas granskning – till skillnad från revisorernas – inte avsedd att omfatta alla de förhållanden som är relevanta vid en bedömning av om ansvarsfrihet skall beviljas eller ej. Mot den bakgrunden bör lekmannarevisorn inte ha någon i lag angiven skyldighet att uttala sig om ansvarsfrihet skall beviljas eller ej. Däremot är det givetvis lämpligt att lekmannarevisorerna anger om de vid sin granskning har funnit något som kan inverka på frågan om ansvarsfrihet. I lagen bör därför tas in en bestämmelse om att en

lekmannarevisor, som finner anledning till anmärkning mot någon styrelseledamot eller mot den verkställande direktören, skall upplysa om detta i rapporten. Prop. 1997/98:99

Granskningsrapportens spridning

Granskningsrapporten bör på samma sätt som en revisionsberättelse redovisas på bolagsstämman och hållas tillgänglig för samtliga aktieägare inom viss tid före stämman.

För att detta skall vara möjligt måste rapporten lämnas till bolagets styrelse före stämman. Lämpligen bör lekmannarevisorn lämna rapporten senast tre veckor före ordinarie bolagsstämma. Denna tidsfrist motsvarar den frist som enligt regeringens förslag skall gälla för revisorns avgivande av revisionsberättelsen (se avsnitt 6.7). En regel om att granskningsrapporten alltid skall avges vid en tidigare tidpunkt skulle vara oförenlig med vad som gäller om tidpunkten för avlämnande av årsredovisning. I vissa bolag kan det i och för sig finnas behov av att granskningsrapporten avges avsevärt tidigare än tre veckor före bolagsstämman. Det gäller framför allt kommunägda bolag, där det kan vara önskvärt att kommunfullmäktige har haft tillfälle att ta del av granskningsrapporten före stämman. I de fall där det finns ett sådant behov kan det emellertid tillgodoses genom att stämman ger lekman-revisorerna direktiv om att granskningsrapporten skall avges vid en tidigare tidpunkt.

Även när det gäller aktieägarnas rätt att ta del av granskningsrapporten bör man enligt regeringens uppfattning välja samma ordning som gäller i fråga om rätten att ta del av revisionsberättelsen. Följaktligen bör bolaget vara skyldigt att tillställa aktieägare som begär det en kopia av granskningsrapporten. Bolaget bör också vara skyldigt att hålla granskningsrapporten tillgänglig hos bolaget för alla aktieägare under minst två veckor före stämman.

En revisionsberättelse skall efter bolagsstämman ges in till Patent- och registreringsverket tillsammans med redovisningshandlingarna (se 8 kap. 3 § årsredovisningslagen). Syftet med detta är att bolagets externa intressenter, t.ex. dess borgenärer eller den som avser att bli aktieägare i bolaget, skall kunna kontrollera bolagets ekonomiska ställning. Den allmänna granskning som lekmannarevisorn skall utföra har inte till syfte att tillhandahålla tredje man information utan utgör endast en del av ägarkontrollen av bolaget. Det finns därför inte anledning att kräva att granskningsrapporter offentliggörs på samma sätt som revisionsberättelser. Detta skulle tvärtom leda till en risk för förväxling mellan revisionsberättelse och granskningsrapport. Det bör anmärkas att offentlighetsprincipen regelmässigt leder till att granskningsrapporten trots detta blir offentligt tillgänglig i företag som ägs av kommuner och landsting (jfr 1 kap. 9 § sekretesslagen [1980:100]).

I fråga om statliga bolag gör sig intresset av offentlighet särskilt gällande. I lagen bör det därför tas in en bestämmelse om att vem som helst har rätt att ta del av en granskningsrapport som avser ett sådant bolag. Med statliga bolag bör i detta sammanhang avses de aktiebolag

som Riksrevisionsverket får granska enligt lagen (1987:519) om Prop. 1997/98:99 Riksrevisionsverkets granskning av statliga aktiebolag och stiftelser.

9.6 Lekmannarevisorns skadeståndsansvar

Regeringens förslag: En lekmannarevisor skall omfattas av i huvudsak samma skadeståndsregler som en revisor.

Departementspromemorians förslag: I departementspromemorian har övervägts om bestämmelserna om lekmannarevisors skadeståndsansvar bör utformas i nära överensstämmelse med aktiebolagslagens bestämmelser om revisors skadeståndsansvar. Departementspromemorians förslag innehåller dock inte några särskilda skadeståndsregler för lekmannarevisorer. I stället föreslås att frågor om skadeståndsskyldighet skall prövas enligt allmänna skadeståndsrättsliga regler.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har godtagit departementspromemorians förslag. Några remissinstanser, såsom *Riksrevisionsverket*, *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* och *Svenska Revisorsamfundet*, har dock haft invändningar mot att en lekmannarevisor inte omfattas av samma skadeståndsregler som en revisor.

Bakgrund: I dag gäller samma skadeståndsregler för samtliga revisorer i aktiebolag, oavsett om de är examinerade revisorer eller ej. Dessa skadeståndsregler innebär följande. En revisor är skadeståndsskyldig för skada som han uppsåtligen eller av oaktsamhet vållar bolaget när han fullgör sitt uppdrag som bolagets revisor (se 15 kap. 1 och 2 §§ aktiebolagslagen). Han är även skadeståndsskyldig för skada som han vållar aktieägare eller annan genom överträdelse av aktiebolagslagen eller tillämplig årsredovisningslag eller genom överträdelse av bolagsordningen (se avsnitt 10.2).

Skälen för regeringens förslag: En lekmannarevisor kan på samma sätt som en revisor vålla bolaget och dess intressenter skada. Om han exempelvis bryter mot sin tystnadsplikt så att uppgifter som är känsliga för bolaget sprids, kan det orsaka bolaget skada. Bolaget kan också skadas om lekmannarevisorn i sin granskningsrapport lämnar felaktiga och ofördelaktiga uppgifter om bolaget. Oriktiga uppgifter i granskningsrapporten kan även leda till skada för aktieägare och utomstående, om dessa vilseleds av uppgifterna vid ekonomiska transaktioner med bolaget. Mot denna bakgrund är det enligt regeringens mening naturligt att en lekmannarevisor kan åläggas skadeståndsansvar för skada som han vållar bolaget eller aktieägarna.

Enligt departementspromemorians förslag skulle förtroenderevisorerna inte utses av bolaget och således inte bli bolagsorgan. Detta talade enligt promemorian för att skadeståndsfrågor inte borde regleras särskilt i lagen. Behovet av ändamålsenliga skadeståndsregler borde i stället kunna tillgodoses genom allmänna skadeståndsrättsliga regler.

I och med vårt förslag att lekmannarevisorn skall utses av bolagsstämman kommer denne att utgöra ett bolagsorgan. Detta talar enligt vår mening för att man när det gäller lekmannarevisorerers skadeståndsansvar

bör knyta an till de regler som gäller för andra bolagsorgan. Till detta kommer att en tillämpning av allmänna skadeståndsrättsliga regler inte alltid torde ge dem som berörs av lekmannarevisorernas verksamhet ett tillräckligt verksamt skydd. Med den ställning som lekmannarevisorn får i bolaget bör han exempelvis – i likhet med en revisor – i viss utsträckning bära ett skadeståndsansvar för ren förmögenhetsskada gentemot samtliga aktieägare. Ett sådant skadeståndsansvar kommer han inte att ha enligt allmänna skadeståndsrättsliga regler.

Enligt regeringens mening bör därför lekmannarevisorns skadeståndsansvar regleras i aktiebolagslagen. Skadeståndsskyldigheten bör – i likhet med vad som gäller för revisorer – omfatta skada som lekmannarevisorn vållar bolaget uppsåtligen eller av oaktsamhet. Skadeståndsskyldigheten bör även omfatta den skada som en aktieägare eller någon utomstående drabbas av på grund av att lekmannarevisorn inte fullgör de uppgifter han har enligt aktiebolagslagen och bolagsordningen. Det innebär att lekmannarevisorn bör kunna åläggas skadeståndsansvar gentemot aktieägare eller annan, om han inte utför den granskning som han enligt lagen skall utföra eller om han underlåter att i granskningsrapporten redovisa de anmärkningar som han hade bort redovisa. Syftet med lekmannarevisorsinstitutet är i och för sig inte att bereda aktieägare och utomstående underlag för deras ekonomiska handlande gentemot bolaget. Sådant underlag bör i första hand tillhandahållas genom revisorernas revisionsberättelse. Emellertid är det rimligt att aktieägarna och andra som tar del av granskningsrapporten kan lita på vad som redovisas i den.

9.7 Särskild granskning

Regeringens förslag: Nuvarande bestämmelser om särskild granskning skall bestå. Dessutom införs en rätt för alla som var upptagna i röstlängden för den stämma där frågan om särskild granskning behandlades att ta del av den särskilda granskarens yttrande.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Vad gäller rätten att ta del av den särskilda granskarens yttrande har dock kommittén föreslagit endast att den skall omfatta, utöver nuvarande aktieägare, tidigare aktieägare som har begärt att särskild granskare skall förordnas.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanser har lämnat kommitténs förslag utan erinran. *Sveriges advokatsamfund* och *Sveriges Aktiesparares Riksförbund* har ansett att rätten att ta del av granskarens yttrande alltid bör tillkomma den som var aktieägare när bolagsstämman behandlade frågan om att utse av särskild granskare.

Bakgrund: Enligt 10 kap. 14 § aktiebolagslagen kan en aktieägare väcka förslag om särskild granskning av bolagets förvaltning och räkenskaper under viss förfluten tid. Han kan också begära granskning av vissa åtgärder eller förhållanden i bolaget. Förslag om särskild granskning skall behandlas på en stämma. Biträds förslaget av ägare till en tiondel av

samtliga aktier i bolaget eller till en tredjedel av de vid stämman företrädde aktierna, föreligger förutsättningar för förordnande av särskild granskare. Det är emellertid inte bolaget som förordnar granskare utan länsstyrelsen. Ett sådant förordnande meddelas efter framställan av aktieägare.

Den särskilda granskningen följer i allt väsentligt samma regler som en ordinarie revision. Resultatet av granskningen skall redovisas i ett yttrande som skall behandlas på bolagsstämma. Yttrandet skall inför stämman hållas tillgängligt för aktieägarna på samma sätt som revisionsberättelsen.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelserna om särskild granskning är enligt regeringens mening en viktig del av skyddet för minoritetsaktieägarna. Regeringen anser därför att bestämmelserna bör bestå.

Regeringen anser dock att bestämmelserna i ett avseende inte är helt tillfredsställande. Det gäller rätten att efter granskningen ta del av den särskilde granskarens yttrande. Visserligen medger de nuvarande bestämmelserna att alla som är aktieägare när yttrandet behandlas på stämman tar del av det. Det har emellertid inträffat att den aktieägare, mot vilken minoriteten har reagerat genom att påkalla särskild granskning, hinner förvärva samtliga aktier i bolaget, t.ex. genom tvångsinlösen, innan yttrandet över granskningen har avgetts. Yttrandet har då inte blivit tillgängligt för den tidigare minoriteten i bolaget.

Kommittén har förslagit att den aktieägare som hos länsstyrelsen har begärt att en särskild granskare skall förordnas alltid skall ha rätt att ta del av yttrandet även om han inte längre är aktieägare i bolaget. Regeringen anser att detta är ett steg i rätt riktning men menar att man av principiella skäl bör gå något längre och ge samtliga som var aktieägare när frågan om förordnande av särskild granskare behandlades vid stämman en rätt att ta del av yttrandet. Av praktiska skäl bör dock en sådan rätt begränsas till att omfatta de aktieägare som var upptagna i röstlängden för stämman.

10 Skadeståndsansvar

10.1 Styrelseledamöters och den verkställande direktörens skadeståndsansvar

10.1.1 Ansvaret mot bolaget

Regeringens bedömning: Bestämmelserna om styrelseledamöternas och den verkställande direktörens skadeståndsansvar mot bolaget bör inte ändras.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanserna har inte haft några invändningar mot kommitténs bedömning. Endast *Grossistförbundet Svensk Handel* och *Civilekonomernas Riksförbund* har ansett att skadeståndsbestämmelserna bör ändras och skärpas.

Bakgrund: En styrelseledamot och den verkställande direktören som vid fullgörande av sitt uppdrag skadar bolaget skall ersätta skadan (se 15 kap. 1 § första meningen aktiebolagslagen). Ansvar förutsätter dock att skadan har uppkommit genom uppsåtligt eller oaktsamt handlande från styrelseledamotens eller den verkställande direktörens sida vid fullgörandet av hans uppdrag. Utgångspunkten vid oaktsamhetsbedömningen är att styrelseledamoten eller den verkställande direktören skall iaktta den omsorg som krävs av en syssloman i allmänhet.

Det är till att börja med klart att styrelseledamoten eller den verkställande direktören i enlighet med detta kan bli ansvarig för överträdelse av sådana bestämmelser i aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen som ålägger honom förpliktelser gentemot bolaget. Även åsidosättande av andra lagar eller rättsliga föreskrifter genom vilka han som styrelseledamot eller verkställande direktör har ålagts plikter mot bolaget torde kunna grunda ansvar. Frågan om en lagbestämmelse eller annan föreskrift skapar förpliktelser för en styrelseledamot eller den verkställande direktören får i varje enskilt fall avgöras genom en prövning av föreskriftens innehåll.

Av styrelseledamotens och den verkställande direktörens ställning som bolagets syssloman följer emellertid ett ansvar som sträcker sig längre än så. De är nämligen också ansvariga för att de med tillbörlig omsorg uppfyller de plikter som får anses följa av deras organställning i bolaget.

Den verkställande direktören är ansvarig främst för åtgärder som han har vidtagit eller har underlåtit inom den löpande förvaltningen. Ansvar för den verkställande direktören kan komma i fråga även på grund av det sätt på vilket han har berett eller har föredragit ärenden för styrelsen eller på grund av underlåtenhet att för styrelsen lägga fram ärenden som det har ankommit på styrelsen att avgöra. Brister i styrelsens ledning eller tillsyn av bolaget kan medföra att styrelseledamöterna kan bli ansvariga för åtgärder eller underlåtenheter av den verkställande direktören inom den löpande förvaltningen.

Det har ibland hävdats att de nu angivna skadeståndsreglerna inte i tillräcklig grad ger möjlighet att utkräva ansvar av en försumlig företagsledning. Det torde också vara mycket ovanligt att skadeståndsansvar verkligen utkrävs.

Skälen för regeringens bedömning: För ett fungerande näringsliv är det väsentligt att det finns verksamma incitament för företagsledningarna att fullgöra sin skyldigheter. Det är därför önskvärt att lagstiftningen tillhandahåller tydliga regler som på ett effektivt sätt ger möjlighet att utkräva ansvar av försumliga företagsledningar. Också behovet att upprätthålla allmänhetens förtroende för näringslivet talar i den riktningen. När man överväger om nuvarande regler bör skärpas, måste man emellertid komma ihåg att aktiebolagen verkar i en marknadsekonomi och att all affärsverksamhet innebär ett visst mått av risktagande. Härtill kommer att även omsorgsfullt övervägda affärsbeslut kan visa sig bli förlustbringande. Skadeståndsreglerna bör givetvis inte

utformas så att de inte ger möjlighet att ta de affärsmässiga risker som i det enskilda fallet är motiverade.

Mot denna bakgrund gör regeringen bedömningen att det inte finns skäl att frångå de principiella utgångspunkterna i gällande rätt i fråga om styrelseledamöternas och den verkställande direktörens skadeståndsansvar, nämligen att det förutsätter i vart fall oaktsamhet hos organledamoten. Det synes över huvud taget inte lämpligt att bestämma styrelseledamöternas eller den verkställande direktörens ansvar på något annat sätt än som sker i gällande lag. Lagtexten måste med nödvändighet ges en allmänt hållen avfattning med hänsyn till den mängd olika situationer som den är avsedd att täcka. Liksom hittills får det överlämnas till rättstillämpningen att utifrån förhållandena i det enskilda fallet pröva om ett handlande eller en underlåtenhet står i strid med de skyldigheter styrelseledamoten eller den verkställande direktören har såsom bolagets syssloman.

Civilekonomernas Riksförbund har pekat på en modell för ett strängare skadeståndsansvar för styrelse och revisorer än vad som i dag gäller i svensk rätt, nämligen bestämmelserna om skadeståndsansvar i EG:s förslag till ett femte bolagsdirektivet.

Detta förslag innehåller bl.a. bestämmelser om kollektivt ansvar för organledamöter. Ansvaret för ledamöterna av ledningsorganet och tillsynsorganet, som är ett oaktsamhetsansvar, är obegränsat och åvilar solidariskt varje ledamot av bolagsorganet. En ledamot kan dock undgå ansvar, om han visar att någon försummelse inte kan tillräknas honom personligen. Bestämmelserna om kollektivt ansvar och omvänd bevisbörda gäller även när bolagsorganets uppgifter har fördelats på dess enskilda ledamöter.

Att införa regler om omvänd bevisbörda i förevarande fall har tidigare avvisats såsom främmande för svensk rättsuppfattning (se SOU 1941:9 s. 650). Förutsättningen för ett skadeståndsansvar mot en enskild styrelseledamoten, den verkställande direktören eller revisorn har hittills varit att den enskilde kan lastas för ett visat uppsåtligt eller oaktsamt beteende. Modellen i förslaget till ett femte bolagsrättsligt direktiv har också nyligen avvisats i Danmark.

Enligt regeringens mening skulle en omvänd bevisbörda förskjuta balansen på ett diskutabelt sätt till nackdel för aktsamma personer, som skulle få svårigheter att bevisa att de inte varit oaktsamma. Regeringen anser att det inte finns skäl att anamma den regel som finns i EG-förslaget.

Att regeringen godtar principerna i den nuvarande skadeståndsregleringen innebär emellertid inte att allt kommer att förbli som det har varit. Genom de föreslagna bestämmelserna i 8 kap. 3–5 §§ åläggs styrelsen en skyldighet att genom en arbetsordning och genom instruktioner utforma bolagets organisation så att arbetsfördelningen är klar dels mellan styrelsens ledamöter, dels mellan styrelsen, styrelsens arbetsutskott, den verkställande direktören, divisionsstyrelserna och de övriga organ som ingår i organisationen. I och med att de olika styrelseledamöternas och de olika bolagsorganens uppgifter på detta sätt preciseras i skrift skapas bättre förutsättningar än för närvarande att utkräva skadeståndsansvar i de fall där detta är motiverat.

Regeringens bedömning: Omfattningen av styrelseledamöternas och den verkställande direktörens skadeståndsansvar mot tredje man bör vara densamma som i dag.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Inte någon av remissinstanserna har haft någon särskild synpunkt i denna fråga.

Bakgrund: En styrelseledamot och den verkställande direktören är skyldiga att ersätta skada som de vållar en aktieägare eller någon annan genom att överträda aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen (se 15 kap. 1 § andra meningen). Med tillämplig lag om årsredovisning avses årsredovisningslagen och lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

Felaktiga uppgifter i årsredovisningen kan exempelvis vålla skada inte bara för den som på grundval av uppgifterna har köpt eller sålt aktier i bolaget, utan även för t.ex. den som på grund av årsredovisningen har lämnat bolaget kredit. Skada av nu angivet slag för aktieköpare, aktiesäljare eller borgenär utgör en *direkt skada* och är alltså ersättningsgill.

Vissa av de aktiebolagsrättsliga regler vars syfte är att skydda bolaget har i tidigare lagstiftningsärenden ansetts vara av sådan betydelse för enskilda aktieägare och bolagsborgenärer att dessa borde kunna föra talan om ersättning för den *indirekta skada* som överträdelse av dessa bestämmelser kunde vålla dem. Med indirekt skada avses en sådan skada som drabbar bolaget och därigenom indirekt tredje man. Det får anses klart att i vart fall *en borgenär* kan ha rätt till ersättning även för indirekt skada (se NJA 1979 s. 157). En förutsättning för detta är dock att bolaget blev insolvent genom den skadegörande handlingen eller att denna har förvärrat en redan bestående insolvens hos bolaget. Att en åtgärd försämrar bolagets ekonomiska ställning medför däremot inte någon rätt till ersättning för borgenären, om bolaget efter åtgärdens vidtagande fortfarande bedöms kunna betala sina skulder allt efter som de förfaller till betalning.

Det är mera tveksamt om *en enskild aktieägare* har rätt till ersättning för indirekt skada. Till skillnad från bolagets borgenärer har aktieägarna genom rätten att delta i bolagsstämma möjlighet att påverka bolagets förvaltning och verksamhet. Aktiebolagslagen ger en bestämd minoritet rätt att i förekommande fall föra skadeståndstalan för bolagets räkning mot organledamöter. Eftersom varje skada som tillfogas bolaget indirekt innebär en skada även för aktieägarna, skulle en allmän rätt till skadestånd för dem strida mot aktiebolagslagens system och syfte. Mot bl.a. denna bakgrund torde en enskild aktieägare ha rätt till ersättning för indirekt skada endast i de fall då den indirekta skadan har vållats genom överträdelse av likhetsprincipen eller generalklausulen (jfr Nial m.fl., Svensk associationsrätt i huvuddrag, 6 uppl., 1995, s. 346 f.).

Den diskussion som ibland har förts om att aktiebolagslagens skadeståndsregler är otillräckliga är relevant även när det gäller

skadeståndsskyldigheten mot annan än bolaget. I fråga om skadestånd till tredje man finns det också anledning att överväga om rättsläget beträffande ersättning för indirekt skada är tillfredsställande. Gällande ordning har kritiserats med hänsyn till att den inte ger en enskild aktieägare möjlighet att t.ex. föra talan mot styrelsen för att denna genom oaktsam förvaltning av bolaget har minskat värdet på hans aktier.

Skälen för regeringens bedömning: En tredje man som träder i kontakt med bolaget har givetvis anledning att förlita sig på att styrelseledamöter och den verkställande direktören följer de regler som gäller för bolaget. De skador som kan drabba honom om reglerna inte följs kan ibland vara betydande och kan inte alltid täckas av bolagets begränsade medel. Samtidigt är den skada som tredje man lider regelmässigt s.k. ren förmögenhetsskada, dvs. en sådan ekonomisk skada som inte har samband med att någon lider en person- eller sakskada. Utanför kontraktuella förhållanden ersätts sådan skada i allmänhet endast om skadeståndsskyldigheten grundas på brott eller har stöd i lagbestämmelser. Regeringen finner det mot denna bakgrund vara väsentligt att aktiebolagslagen också tillhandahåller väl avvägda bestämmelser om styrelseledamöternas och den verkställande direktörens ansvar mot tredje man. Här, liksom i fråga om skadeståndsansvaret mot bolaget, är det emellertid nödvändigt att vid reglernas utformning finna en balanspunkt, där risken för skadestånd inte går ut över möjligheterna att sköta bolaget på ett affärsmässigt sätt.

Regeringen kan inte finna att det när det gäller *direkta skador* finns anledning att skärpa de nuvarande bestämmelserna. Liksom hittills bör alltså styrelseledamöter och den verkställande direktören kunna åläggas skadeståndsskyldighet, om de vållat skada genom överträdelse av framför allt aktiebolagslagen, tillämplig redovisningslag och bolagsordningen. De regler som regeringen har föreslagit i fråga om styrelsens arbetsordning och instruktionsgivning torde förbättra förutsättningarna för att utkräva ansvar.

Inte heller när det gäller möjligheten för en borgenär att få ersättning för *indirekta skador* anser regeringen att det finns anledning att ändra i nuvarande regler. Det bör liksom tidigare vara en fråga för rätts-tillämpningen att närmare precisera när det skall finnas en sådan rätt till ersättning.

I fråga om en enskild aktieägars rätt till ersättning för indirekt skada kan det finnas skäl för en annan bedömning. Det kan hävdas att en enskild aktieägare bör ha rätt att utkräva ersättning av styrelsen, om denna genom oaktsam förvaltning av bolaget har minskat värdet på hans aktier. I ett sådant fall är det emellertid i grund och botten fråga om en skada som har tillfogats bolaget. Skadan har drabbat alla aktieägare lika. En aktieägarminoritet har rätt att å bolagets vägnar föra en ersättningstalan mot styrelseledamöterna. Det framstår mot den bakgrunden som mest naturligt att se skadan som någonting som är förknippat med aktieägens deltagande i bolagsverksamheten och som han därför får finna sig i. Regeringen anser därför att det inte heller när det gäller aktieägars indirekta skada finns anledning att ändra i gällande rätt.

Regeringens bedömning: Den nuvarande möjligheten att jämka skadeståndsskyldigheten utifrån vad som är skäligt bör behållas. Några ytterligare begränsningar av omfattningen av styrelseledamöternas och den verkställande direktörens skadeståndsansvar bör inte göras.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanserna har inte haft någon invändning mot kommitténs bedömning.

Bakgrund: Frågan om skadeståndsansvar för styrelseledamöter eller den verkställande direktören prövas i dag individuellt för varje organledamot. När det gäller ansvar gentemot bolaget skall det således göras en bedömning av om organledamoten har gjort sig skyldig till ett uppsåtligt eller oaktsamt handlande alternativt en uppsåtlig eller oaktsam underlåtenhet att handla. Beträffande graden av oaktsamhet finns det inte någon nedre begränsning utan även ett förfarande som innefattar en endast ringa oaktsamhet kan leda till skadeståndsansvar.

Det är dock inte graden av oaktsamhet som under senare tid särskilt har uppmärksammats i fråga om styrelseledamöters och andra organledamöters skadeståndsansvar. Diskussionen har i stället rört de problem som hänger samman med att kretsen av ersättningsberättigade i aktiebolagsrättsliga förhållanden kan vara mycket stor och att även en ganska ringa oaktsamhet därför kan leda till betydande skadeståndsbelopp.

I detta sammanhang är bestämmelsen i 15 kap. 4 § första stycket aktiebolagslagen av betydelse. Den föreskriver att styrelseledamöters och andra organledamöters ersättningsskyldighet kan jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens beskaffenhet, skadans storlek och omständigheterna i övrigt. Jämningsmöjligheten gäller såväl skadeståndsskyldighet mot bolaget som mot tredje man. Det har emellertid hävdats att denna jämningsmöjlighet inte alltid är tillräcklig och att det behövs något slag av ytterligare spärregel mot vad som uppfattas som orimliga skadeståndsbelopp.

Skälen för regeringens bedömning: Som tidigare har framgått anser regeringen att skadeståndsreglerna i görligaste mån bör utformas så att de ger ett tydligt och effektivt incitament för styrelseledamöterna att fullgöra sina skyldigheter. Samtidigt bör reglerna naturligtvis rymma en möjlighet att ta hänsyn till vad som är skäligt för att på så vis undvika orimliga skadeståndsanspråk. Enligt regeringens mening utgör den nuvarande jämningsbestämmelsen en lämplig avvägning mellan dessa båda intressen.

Regeringen anser sålunda att det inte är lämpligt att begränsa skadeståndsansvaret gentemot bolaget i vidare mån än som kan följa av jämningsregeln. En sådan begränsning skulle också strida mot de allmänna grundsatserna som gäller för sysslomans ansvar.

När det gäller styrelseledamöternas och den verkställande direktörens ansvar gentemot tredje man får man visserligen beakta att kretsen av ersättningsberättigade, t.ex. aktieägare eller borgenärer, kan vara stor och

att de ersättningsbelopp som därvid aktualiseras kan bli betydande. Den som avser att köpa aktier i ett bolag eller på annat sätt träda i förbindelse med detta har emellertid rätt att lita på att bolagsorganen fullgör sina lagliga skyldigheter, t.ex. vid upprättandet av årsredovisning. Skadeståndsansvaret är ägnat att inskräpa organföreträdarnas ansvar för sådana uppgifters riktighet. Begränsningar i skadeståndsansvaret gör ansvaret mindre tydligt. Det är givetvis också så att en skadelidandes ersättningsrätt inte bör begränsas utan starka skäl.

Kommittén har diskuterat om man – såsom någon gång har förespråkats i doktrinen – vid skadeståndsprövningen bör ställa upp särskilda krav på närhet mellan skadevällaren och de skadelidande. För att skadestånd skulle utgå borde det, enligt detta synsätt, föreligga ett direkt orsakssamband mellan å ena sidan den av skadevällaren oaktsamt lämnade informationen och å andra sidan den skadelidandes handlande. Detta skulle närmast innebära att särskilt stränga villkor för att en skada skall anses adekvat orsakad införs i svensk rätt. Kommittén har emellertid ansett att det med hänsyn till de skiftande omständigheter som kan föreligga i olika fall inte är lämpligt att försöka formulera sådana krav på närhet i lag. Däremot har kommittén ansett det angeläget att domstolarna vid sin prövning av denna typ av anspråk beaktar riskerna med oproportionerliga skadeståndsansvar och att rättspraxis utvecklas i enlighet med det nu angivna synsättet.

Enligt regeringens uppfattning medger redan de nuvarande jämningsbestämmelserna en rimlig avvägning mellan de olika intressen som här gör sig gällande. De närmare kriterierna för när jämkning bör komma i fråga bör enligt regeringens mening överlämnas till rättstillämpningen. För domstolarna bindande riktlinjer i enlighet med kommitténs resonemang skulle kräva lagreglering. Regeringen – som för sin del inte är övertygad om att sådana riktlinjer alltid skulle vara lämpliga – anser inte att det finns skäl för en sådan lagändring.

10.1.4 Obligatorisk ansvarsförsäkring

Regeringens bedömning: Det bör inte införas några regler om obligatorisk ansvarsförsäkring för styrelseledamöter.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot kommitténs bedömning. *Föreningen Auktoriserade Revisorer* har dock förordat regler om obligatorisk ansvarsförsäkring för styrelseledamöter i aktiebolag.

Skälen för regeringens bedömning: En ansvarsförsäkring för styrelseledamöterna skulle erbjuda vissa fördelar. Den skadelidande skulle vara säker på att erhålla ersättning åtminstone intill ansvarsförsäkringens belopp. Ansvarsförsäkringen skulle erbjuda styrelseledamöterna en ekonomisk trygghet som kunde underlätta för bolagen att rekrytera kompetenta ledamöter. Föreningen Auktoriserade Revisorer har som skäl för att frågan om obligatorisk ansvarsförsäkring för styrelse-

ledamöter bör provas på nytt särskilt pekat på det förhållande att revisorernas obligatoriska ansvarsförsäkringar gör dem till ett attraktivt mål för ersättningsanspråk. Detta bör enligt föreningen ställas mot att styrelserna, som i regel bär ansvaret för inträffade skador, ofta inte ens blir föremål för något anspråk, eftersom de inte förväntas ha ekonomisk förmåga att betala.

Mot detta skall emellertid vägas de starka invändningar som kan göras mot en ordning med ett lagstadgat krav på ansvarsförsäkring. För att ett sådant krav skall få avsedd effekt måste ett kontrollsystem skapas. Ett sådant krav ger också upphov till andra frågor, som exempelvis vad som skall gälla om en styrelseledamot inte har en ansvarsförsäkring. Vidare kan det antas att ett krav på ansvarsförsäkring för styrelseledamöter skulle leda till ökade kostnader för bolagen i form av försäkringspremier. Dessutom skulle ett krav på ansvarsförsäkring kunna minska den preventiva verkan av reglerna om styrelseledamöters skadeståndsansvar.

Regeringen lägger mot denna bakgrund inte fram något förslag om obligatorisk ansvarsförsäkring för styrelseledamöter.

10.2 Revisorernas skadeståndsansvar

10.2.1 Omfattningen av ansvaret

Regeringens bedömning: Bestämmelserna om revisorernas skadeståndsansvar bör inte ändras.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft någon invändning mot kommitténs bedömning.

Bakgrund: En revisor som vid fullgörande av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget är skadeståndsansvarig i samma omfattning som styrelseledamöter och verkställande direktör. Också revisorns skadeståndsansvar gentemot aktieägare eller någon annan är utformat på samma sätt som styrelseledamöternas och den verkställande direktörens; revisorn är skadeståndsskyldig om skadan har vållats genom att han har överträtt aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen. Revisorn ansvarar dessutom för skada som vållas av hans medhjälpare. Om det är ett revisionsbolag som är revisor, åligger ersättningsskyldigheten detta bolag och den för revisionen huvudansvarig (se 15 kap. 2 § aktiebolagslagen).

Revisorns skadeståndsansvar enligt aktiebolagslagen förutsätter att den skadeståndsgrundande åtgärden har utförts vid fullgörande av uppdraget som bolagets revisor (se 15 kap. 2 § jämförd med 1 §). Skadestånd enligt aktiebolagslagen har dock i ett fall utdömts också då den skadevällande handlingen har ingått i uppdrag för bolaget som i viss mån har gått utöver revisorns egentliga åligganden som revisor men som revisorn hade erhållit av bolaget därför att han var dess revisor (se NJA 1996 s. 224).

Skälen för regeringens bedömning: Enligt regeringens mening framstår de nuvarande kriterierna för när en revisor kan bli skadeståndsskyldig som lämpligt avvägda. Det saknas därför anledning att göra några sakliga ändringar i bestämmelserna.

Det har ifrågasatts om den faktiska utvidgning av revisorns ansvar enligt aktiebolagslagen som har skett genom rättsfallet NJA 1996 s. 224 är lämplig. Frågan om en revisor har handlat inom ramen för sitt uppdrag som revisor torde emellertid liksom hittills få avgöras från fall till fall. Regeringen avser därför inte att ta initiativ till någon lagändring i denna del.

10.2.2 Behovet av begränsningar i skadeståndsskyldigheten

Regeringens bedömning: Den nuvarande möjligheten att jämka skadeståndsskyldigheten utifrån vad som är skäligt bör behållas. Några ytterligare begränsningar av omfattningen av styrelseledamöternas och den verkställande direktörens skadeståndsansvar bör inte göras.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Inte någon av remissinstanserna har haft invändningar mot kommitténs bedömning.

Bakgrund: En revisors skadeståndsansvar är i och för sig begränsat till den skada som har vållats av honom. Om revisorn varaktigt har brustit i sin kontroll och en förlustbringande åtgärd har kunnat företas på grund av den bristande kontrollen, blir han emellertid ansvarig för hela skadan. Detta medför att den skada som kan knytas till hans försummelse kan bli betydande.

I det enskilda fallet kan skadeståndet visserligen jämkas med stöd av 15 kap. 4 § aktiebolagslagen. Det har emellertid hävdats att denna jämningsmöjlighet inte är tillräcklig utan att revisorns ansvar borde begränsas ytterligare. I och för sig skall alla auktoriserade och godkända revisorer ställa säkerhet i form av försäkring eller på annat sätt för den ersättningskyldighet som de kan komma att ådraga sig i sin revisionsverksamhet (se 19 § revisorslagen). Detta krav på ansvarsförsäkring eller motsvarande säkerhet innebär en viss begränsning mot att den enskilde revisorn drabbas av en till beloppet orimlig skadeståndsskyldighet. Samtidigt medför emellertid, såsom tidigare har nämnts, förekomsten av ansvarsförsäkringar att de skadelidande väljer att rikta sina ersättningsanspråk just mot revisorerna i stället för mot styrelseledamöterna eller den verkställande direktören, vilka regelmässigt saknar sådana försäkringar.

Skälen för regeringens förslag: De skäl som talar mot att direkt i lagtexten införa ytterligare begränsningar av skadeståndsansvaret för styrelseledamöterna och den verkställande direktören (se avsnitt 10.1.3) talar enligt regeringens mening också mot att inskränka den beloppsmässiga storleken av revisorns ansvar. Det förhållandet att revisorerna till följd av sina ansvarsförsäkringar torde vara särskilt utsatta

för skadeståndsanspråk utgör enligt regeringens mening inte ett Prop. 1997/98:99 tillräckligt skäl för att göra en annan bedömning.

10.3 Talan om skadestånd till bolaget

10.3.1 De allmänna förutsättningarna för väckande av talan

Regeringens bedömning: Bestämmelserna om under vilka förutsättningar bolaget får väcka skadeståndstalan mot styrelseledamöterna, den verkställande direktören eller revisorerna bör inte ändras.

Kommitténs bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot kommitténs bedömning.

Bakgrund: Bestämmelser om väckande av en talan mot styrelseledamöter, verkställande direktör eller revisor om skadestånd till bolaget finns i 15 kap. 5 och 6 §§ aktiebolagslagen. Enligt 5 § kan en sådan talan väckas, om vid bolagsstämma majoriteten eller en minoritet bestående av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier har biträtt ett förslag om en sådan talan. En talan mot en styrelseledamot eller den verkställande direktören kan även väckas, om ägare till minst en tiondel av samtliga aktier har röstat emot ett förslag om ansvarsfrihet. Frågan om ansvarsfrihet skall beviljas skall tas upp på ordinarie stämma (se 9 kap. 5 §) och skall där prövas individuellt för varje styrelseledamot respektive för den verkställande direktören. En minoritetstalan kan föras av flera grupper för sig och även om styrelsen på majoritetens uppdrag för talan (se prop. 1975:103 s. 546).-

Skälen för regeringens bedömning: Minoritetsskyddsintresset motiverar enligt regeringens mening att en talan om skadestånd till bolaget skall kunna väckas inte endast efter ett majoritetsbeslut utan också när en minoritet av aktieägarna anser att en sådan talan bör föras. Att ge varje enskild aktieägare, oavsett aktieinnehav, en rätt att få till stånd en sådan talan skulle dock föra för långt. Rätten att få en talan till stånd bör i stället knytas till en rimlig minoritetsskyddsgräns. Gränsen ligger i dag vid *tio procent*; den gränsen förekommer för övrigt i flera andra minoritetsskyddsregler i aktiebolagslagen. Det inom EG utarbetade förslaget till ett femte bolagsrättsligt direktiv innebär bl.a. att en skadeståndstalan mot ledamöterna i lednings- eller tillsynsorganet skall kunna föras i bolagets namn och för dess räkning på yrkande av en eller flera aktieägare som tillsammans innehar *fem procent* av aktiekapitalet.

Regeringen har i tidigare avsnitt diskuterat hur stor kapitalandel som bör krävas för att de särskilda minoritetsskyddsreglerna skall kunna åberopas (se avsnitt 6.13 och 7.2.1). Vi har därvid stannat för att inte föreslå någon ändring i gällande ordning. Bl.a. mot den bakgrunden anser vi att det för närvarande inte heller bör göras någon ändring i gällande

10.3.2 Frist för väckande av talan

Regeringens förslag: Fristen för väckande av talan mot styrelseledamöterna, den verkställande direktören eller revisorerna om skadestånd till bolaget förlängs från tre till fem år. Detsamma skall gälla i fråga om talan mot stiftare. Fristen skall räknas från utgången av det räkenskapsår då den skadevällande åtgärden vidtogs eller, i fråga om revisor, från utgången av det räkenskapsår som revisionsberättelsen eller annat yttrande enligt aktiebolagslagen avser.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med regeringens förslag. Kommittén har dock inte föreslagit någon ändring av den tidpunkt från vilken preskriptionsfristen skall räknas.

Remissinstanserna: De allra flesta remissinstanser som har yttrat sig i denna del har tillstyrkt eller inte haft några invändningar mot kommitténs förslag. *Svenska Revisorsamfundet* har föreslagit att fristen för en skadeståndstalan skall börja löpa vid samma tidpunkt för revisorn som för styrelseledamöterna och den verkställande direktören.

Bakgrund: Talan mot en styrelseledamot eller den verkställande direktören om skadestånd till bolaget på grund av beslut eller åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas inom ett år från det att årsredovisning och revisionsberättelse för räkenskapsåret lades fram på stämman (se 15 kap. 5 § tredje stycket aktiebolagslagen).

Om den bolagsstämman som har fattat ett beslut om ansvarsfrihet inte har fått i väsentliga avseenden riktiga och fullständiga upplysningar i årsredovisningen eller revisionsberättelsen eller på annat sätt i fråga om åtgärd som omfattas av stämmobeslutet, är emellertid enligt 15 kap. 5 § fjärde stycket den ettåriga fristen för att väcka talan inte tillämplig. I stället gäller enligt 15 kap. 6 § en yttersta tid om tre år för skadeståndstalan mot en styrelseledamot, den verkställande direktören eller revisorn. Endast om skadeståndstalan grundas på brottslig gärning, kan talan väckas senare. Utgångspunkten för den treåriga fristen är beträffande styrelseledamöterna och den verkställande direktören utgången av det räkenskapsår då beslut eller åtgärd varpå talan grundas fattades eller vidtogs och för revisorn dagen då revisionsberättelsen lades fram på bolagsstämman eller ett yttrande enligt aktiebolagslagen avgavs.

Vad gäller talan mot bolagets stiftare gäller i huvudsak motsvarande bestämmelser som de nu nämnda (se 15 kap 5 och 6 §§).

Skälen för regeringens förslag: En talan mot en styrelseledamot eller den verkställande direktören skapar i allmänhet osäkerhet om förhållandena i bolaget och stör bolagets verksamhet. Det är därför motiverat att – såsom i gällande rätt – kräva att en sådan talan normalt skall väckas inom ett år. Talan bör – liksom i dag – kunna väckas senare endast om årsredovisningen, revisionsberättelsen eller andra till stämman lämnade uppgifter inte varit i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga. I dessa delar föreslår regeringen således inte någon ändring.

När det gäller den längre fristen kan vissa slutsatser dras av de erfarenheter som har gjorts i samband med utredningar av ifrågasatt försumlighet i några kreditföretag under slutet av 1980-talet och början av 1990-talet. Dessa erfarenheter talar för att den nuvarande treårsfristen ibland kan vara för kort för att möjliggöra utredning av bolaget tillkommande skadeståndsanspråk. Särskilt torde detta gälla kreditmarknadsbolag. I sådana bolag kan tiden mellan å ena sidan utgången av det räkenskapsår under vilket ett skadebringande beslut om kreditgivning fattades respektive den dag då revisionsberättelsen lades fram på bolagsstämman och å andra sidan den tidpunkt då skadan framträder uppgå till flera år. I fråga om andra slag av aktiebolag är behovet av en längre frist för väckande av talan möjligen inte lika tydligt. Det får dock anses vara angeläget att dessa regler är enhetliga för alla bolag som omfattas av aktiebolagslagen. På grund av det anförda föreslår regeringen att den treåriga fristen förlängs till fem år. Av systematiska skäl bör tiden för väckande av en talan mot en stiftare också förlängas till fem år.

Enligt gällande rätt löper fristen för väckande av talan från en senare tidpunkt för revisorer än för styrelseledamöter och den verkställande direktören. Svenska Revisorsamfundet har föreslagit att fristen för såväl styrelseledamöterna och den verkställande direktören som revisorn skall börja löpa från samma tidpunkt, antingen från utgången av räkenskapsåret eller från bolagsstämman.

En skadeståndstalan mot de förstnämnda grundas på en handling eller underlåtenhet av dessa under löpande räkenskapsår, medan en talan mot revisorn i allmänhet grundas på att denne i revisionsberättelsen – och således efter räkenskapsårets utgång – inte har anmärkt på ett förhållande som han har eller borde ha upptäckt under sin granskning. Det är således i och för sig olika åtgärder som ligger till grund för talan om ett eventuellt skadeståndsansvar.

Emellertid leder de nuvarande bestämmelserna till att revisorernas ansvar upphör vid en senare tidpunkt. Under den sista tiden av fristen kommer talan att kunna väckas endast mot revisorerna. Oftast torde de förhållanden som ligger till grund för en talan mot revisorn avse förfaranden som styrelseledamöterna och den verkställande direktören har företagit.

Regeringen föreslår därför att tiden för väckande av en talan mot styrelseledamöter, den verkställande direktören respektive revisorn skall börja löpa från samma tidpunkt. En lämplig tidpunkt är enligt vår mening utgången av det räkenskapsår då beslut eller åtgärd varpå talan grundas fattades eller vidtogs och för revisorn det räkenskapsår som revisionsberättelsen avser.

11 Övriga förslag till ändringar i aktiebolagslagen

Regeringens förslag: Beslut att utse lekmannarevisorer skall anmälas för registrering i aktiebolagsregistret.

En revisor eller en lekmannarevisor som har försatts i konkurs, fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller fått näringsförbud skall avföras ur aktiebolagsregistret. Detsamma skall gälla en revisor som förlorar sin auktorisation eller sitt godkännande.

Departementspromemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag. Departementspromemorian saknar dock förslag om avregistrering av lekmannarevisorer.

Remissinstanserna: Förslaget att beslut att utse lekmannarevisorer skall anmälas för registrering har inte mött några invändningar.

Justitiekanslern har tillstyrkt förslaget om avregistrering och har tillagt att det kan övervägas om inte också en uppgift om lekmannarevisor bör avregistreras i motsvarande fall. Också *KOMREV Aktiebolag* har ansett att bestämmelserna om avregistrering skall omfatta även lekman-revisorer. *Revisorsnämnden* och *Patent- och registreringsverket*, som har tillstyrkt förslaget, har föreslagit att avregistreringen skall ske omedelbart, om det i ett beslut som innebär att en revisor förlorar sin auktorisation eller sitt godkännande har förordnats att beslutet skall gälla omedelbart. *Svenska Revisorsamfundet*, som också har tillstyrkt förslaget, har å sin sida gjort det under förutsättning att det endast skall omfatta beslut som har vunnit laga kraft.

Bakgrund: I aktiebolagsregistret skall, efter anmälan från bolaget, registreras bl.a. vilka som är styrelseledamöter, verkställande direktör och revisorer (se 8 kap. 15 § och 10 kap. 15 § aktiebolagslagen). Uppgifterna avregistreras när någon avgår eller entledigas från sitt uppdrag. Ett uppdrag kan emellertid i vissa fall upphöra utan att den aktuella personen har avgått eller entledigats, nämligen när det har inträffat något förhållande som gör honom obehörig att inneha uppdraget, t.ex. ett konkursbeslut. Med anledning därav har det i 18 kap. 4 a § aktiebolagslagen föreskrivits att registreringsmyndigheten själv skall avföra styrelseledamöter och verkställande direktörer från registret, om dessa har förlorat sin behörighet att inneha uppdraget därför att de har försatts i konkurs, fått förvaltare enligt föräldrabalken eller fått näringsförbud (se prop. 1993/94:196 s. 209 f.). Någon motsvarande bestämmelse om avregistrering av revisorer finns inte.

Skälen för regeringens förslag: Mot bakgrund av den roll och insyn i aktiebolaget som lekmannarevisorerna enligt regeringens förslag bör ha är det naturligt att också uppgifter om förekommande lekmannarevisorer registreras i aktiebolagsregistret. När en lekmannarevisor har utsetts, bör det därför åvila bolaget att anmäla detta för registrering till Patent- och registreringsverket.

Det är enligt regeringens mening väsentligt att uppgifterna i registret om vem som är revisor eller lekmannarevisor i bolaget är korrekta. Den skyldighet som Patent- och registreringsverket i dag har att från registret avföra styrelseledamöter m.fl. när de har försatts i konkurs, fått förvaltare eller fått näringsförbud bör därför även omfatta revisorer och lekmannarevisorer. En revisor bör dessutom avföras ur registret, om hans ansökan om fortsatt godkännande eller auktorisation har avslagits eller om godkännandet eller auktorisationen har upphävts (jfr 13 och 22 §§

revisorslagen). Också ett sådant beslut innebär ju att revisorn inte längre kan vara revisor i bolaget. Prop. 1997/98:99

Revisorsnämnden har möjlighet att förordna att ett beslut att vägra fortsatt auktorisation eller godkännande eller ett beslut om upphävande av auktorisation eller godkännande skall gälla omedelbart (se 13 och 25 §§ revisorslagen). Även om beslutet överklagas, har den som beslutet rör i så fall inte rätt att verka som revisor i ett aktiebolag. Efter ett sådant beslut bör det därför också ske en omedelbar avregistrering i aktiebolagsregistret. En sådan ordning överensstämmer med vad som redan i dag gäller enligt 18 kap. 4 a § aktiebolagslagen vid avregistrering på grund av konkurs och tillfälligt näringsförbud.

12 Den kommunala revisionen

Regeringens förslag: Kommunfullmäktige skall alltid utse en revisor och en lekmannarevisor i de aktiebolag som kommunen äger.

Departementspromemorians förslag: I promemorian har föreslagits att kommunfullmäktige skall ha möjlighet att välja om man vill utse en revisor eller en lekmannarevisor i ett kommunägt bolag.

Remissinstanserna: Förslaget har fått ett blandat mottagande. Flertalet av de remissinstanser som har yttrat sig, däribland *Svenska Kommunförbundet*, har ansett att det skall vara obligatoriskt för fullmäktige att utse lekmannarevisor i kommunägda bolag. Några remissinstanser, såsom *Göteborgs kommun*, har tillstyrkt förslaget.

Bakgrund: Behovet av en offentlig granskning av sådana kommun- eller landstingsägda företag som har tagit över skötseln av kommunala angelägenheter har hittills säkerställts genom bestämmelser om att fullmäktige skall utse bl.a. minst en revisor i företaget (se 3 kap. 17 § kommunallagen [1991:900]). Också när det är fråga om bolag, i vilka kommuner eller landsting endast är delägare, har fullmäktige en skyldighet att se till att minst en revisor utses genom val av fullmäktige; detta gäller dock endast i den omfattning som är rimlig med hänsyn tagen till delägarförhållanden m.m. (se 3 kap. 18 § kommunallagen).

De revisorer som kommuner och landsting i dag utser är oftast inte auktoriserade eller godkända revisorer. Med vårt förslag kommer i fortsättningen endast auktoriserade eller godkända revisorer att kunna utses till revisorer i aktiebolag. Detta aktualiserar frågan om fullmäktiges skyldighet att utse revisorer i kommunala bolag i fortsättningen bör, helt eller delvis, ersättas med en skyldighet att utse lekmannarevisorer.

Skälen för regeringens förslag: En granskning genom auktoriserade eller godkända revisorer torde inte alltid ge tillräckliga förutsättningar för en prövning av särskilda kommunala aspekter på verksamheten. Här kan en granskning genom icke examinerade personer med erfarenhet av kommunal verksamhet ofta vara av större värde. I departementspromemorian har mot den bakgrunden föreslagits att 3 kap. 17 § kommunallagen ändras så att kommuner och landsting får möjlighet att utse en lekmannarevisor i stället för en revisor i bolaget. Regeringen

anser att man bör gå ett steg längre. Den kommunala insynen bör alltid garanteras med såväl en examinerad revisor som en lekmannarevisor. Fullmäktige bör därför alltid vara skyldigt, att vid sidan av examinerade revisorn, utse minst en lekmannarevisor i aktiebolag som kommunen innehar alla aktier i.

Med anledning av de synpunkter och önskemål om samordning av den kommunala ”koncernrevisionen” som flera remissinstanser har tagit upp bör det nämnas att regeringen har tillsatt en parlamentarisk kommitté, utredningen (In 1997:07) om den kommunala revisionen, med uppdrag att bl.a. utreda förutsättningarna för en reell samordning av den kommunala revisionen och revisionen av kommunala företag (dir. 1997:56). När den kommittén har avgett sitt slutbetänkande, finns det anledning att återkomma till frågan hur kommunallagen bör vara utformad för att ge bästa möjliga förutsättningar för en samordnad revision inom den kommunala ”koncernen”.

13 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna skall träda i kraft den 1 januari 1999.

Kommitténs förslag: Kommittén föreslog att lagändringarna skulle träda i kraft den 1 januari 1997.

Remissinstanserna: Det stora flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot kommitténs förslag. Några remissinstanser, däribland *Stockholms tingsrätt*, *Patent- och registreringsverket* och *Svenska Bankföreningen*, har dock ansett att ändringarna bör anstå till dess att de förslag som föranleds av kommitténs kommande slutbetänkande har remissbehandlats.

Skälen för regeringens förslag: Den lagstiftning som vi föreslår innebär tydligare regler om styrelsens ansvar och garanterar revisorernas oberoende på ett bättre sätt än hittills gällande lagstiftning. Ändringar av dessa slag bör inte anstå längre än nödvändigt. Till detta kommer att vårt förslag innebär en modernisering av lagtextens utformning, vilken är av betydande värde för dem som använder sig av aktiebolagsformen i sin näringsverksamhet. Mot den bakgrunden framstår den 1 januari 1999 som en lämplig tidpunkt för lagens ikraftträdande. Under förutsättning att en proposition kan behandlas av riksdagen under våren 1998 kommer näringslivet då också att få tid på sig för att förbereda sig inför de nya reglerna. Det ger i så fall också möjlighet att samordna ändringarna med vissa av de ändringar som kan föranledas av Aktiebolagskommitténs nyligen avlämnade delbetänkande Aktiebolagets kapital.

Några remissinstanser har ansett att man likväl bör avvakta med ändringarna så att dessa kan samordnas med de ändringar som kan följa på Aktiebolagskommitténs kommande betänkanden. Härvid bör dock framhållas att kommitténs slutbetänkande – med förslag till en i alla delar omarbetad aktiebolagslag – inte torde komma att avges förrän vid

utgången av år 1998 och inte torde kunna leda till lagstiftning förrän till år 2000 eller 2001. Så länge bör de nu aktuella ändringarna inte skjutas upp. Prop. 1997/98:99

För att undvika oklarheter och problem i samband med övergången till de nya reglerna bör dessa förenas med särskilda övergångsbestämmelser. Dessa behandlas i författningskommentaren.

14 Kostnader m.m.

De föreslagna lagändringarna syftar bl.a. till att främja en aktiv ägarfunktion i företagen. En aktiv ägarfunktion bidrar till att resurserna i enskilda företag och i näringslivet som helhet utnyttjas så effektivt som möjligt. Förslaget torde därför ha en positiv påverkan på samhällsekonomin i stort.

Några av förslagen kan innebära vissa merkostnader för bolagen. Dessa torde dock bli begränsade. Förslagen har inte några kostnadskonsekvenser för det allmänna.

Förslaget om en fyraårig mandattid för revisorer ökar kraven på den upphandling som ofta föregår revisorsvalet. För att underlätta övergången till en fast mandattid har en övergångsbestämmelse intagits med innebörd att en sådan mandatperiod skall vara införd i alla aktiebolag senast under år 2000. Härmed torde förslaget inte få några kostnadseffekter för företagen.

Den föreslagna anpassningen till EG:s åttonde bolagsrättsliga direktiv, revisorsdirektivet, torde inte få några mera betydande kostnadseffekter vare sig för det allmänna eller för samhällsekonomin.

De nya bestämmelserna om lekmannarevisorer torde inte heller få några kostnadseffekter. Bolagen får själva besluta om lekmannarevisorer skall förordnas. I de fall detta sker torde motsvarande granskning, med därav föranledda kostnader, ske redan i dag inom ramen för revisorsinstitutet.

I övrigt torde förslagen inte leda till några kostnader för det allmänna.

15 Författningskommentar

15.1 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Det pågående arbetet inom Aktiebolagskommittén syftar till att skapa en ny aktiebolagslag med en annan kapitelindelning än den nuvarande lagen har. I förevarande proposition har emellertid de nya bestämmelserna lagts in i den befintliga kapitelstrukturen. Det innebär att det, när Aktiebolagskommittén har lagt fram sitt slutbetänkande, torde bli nödvändigt med en lagteknisk samordning vid vilken de nu aktuella bestämmelserna inordnas i den nya lag som kommittén kommer att föreslå. Den lagtekniska samordningen kan i och för sig inte antas medföra några väsentliga förändringar vad gäller paragrafnumreringen inom de kapitel som i denna proposition har getts en helt ny utformning, dvs. 8–11 och 15 kap. Däremot kan det förutses att kapitlen vid den lagtekniska samordningen kommer att få helt andra kapitelnummer.

Hittills har bestämmelserna om styrelse och verkställande direktör (8 kap.) varit placerade före bestämmelserna om stämma (9 kap.). Kommittén har – för att markera ägarfunktionens betydelse – föreslagit att man redan i detta sammanhang skall kasta om ordningen mellan de båda slagen av bestämmelser så att stämmobestämmelserna placeras i 8 kap. och bestämmelserna om styrelse och verkställande direktör tas in i 9 kap. Vid departementsbehandlingen har det ansetts att den av kommittén föreslagna ordningsföljden i och för sig är naturlig. Det har emellertid ansetts att ordningsföljden mellan kapitlen av praktiska skäl ändå inte bör ändras förrän i samband med den lagtekniska samordning som måste göras sedan Aktiebolagskommittén har slutfört sitt arbete.

2 kap.

2 kap. 4 §

Bolagsordningen skall ange

1. bolagets firma,
2. den ort i Sverige där bolagets styrelse skall ha sitt säte,
3. föremålet för bolagets verksamhet, angivet till sin art,
4. aktiekapitalet eller, om detta skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet, varvid minimikapitalet ej får vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet,
5. aktiernas nominella belopp,
6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt styrelsesuppleanter, om sådana skall finnas, samt tiden för styrelseledamots uppdrag,
7. sättet för sammankallande av bolagsstämma,
8. vilka ärenden som skall förekomma på ordinarie stämma,

9. vilken tid bolagets räkenskapsår skall omfatta.

I fråga om publika aktiebolag, vars firma inte innehåller ordet publikt, skall i bolagsordningen anges beteckningen (publ) efter firman.

Bestämmelserna i första stycket 6 gäller inte arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

I och med att längden av revisorns uppdrag numera följer av lag (se 10 kap. 21 §) finns det inte längre något skäl för att bolagsordningen skall ange tiden för revisorns uppdrag. Bestämmelsen i *första stycke 6* som tidigare reglerade detta har därför tagits bort.

8 kap. Bolagets ledning

Styrelsen

8 kap. 1 §

Ett aktiebolag skall ha en styrelse med minst tre ledamöter. I ett privat aktiebolag får styrelsen dock bestå av en eller två ledamöter, om det finns minst en suppleant.

Bestämmelser om arbetstagarrepresentanter i styrelsen finns i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

(Jfr 9 kap. 4 § i kommitténs förslag)

Paragrafen, som motsvarar 8 kap. 1 § första och femte styckena i dess hittills gällande lydelse, innehåller bestämmelser om antalet styrelseledamöter (se avsnitt 5.2.3).

Liksom tidigare skiljer lagens regler om antalet styrelseledamöter mellan två kategorier av bolag; en kategori där det måste finnas minst tre ledamöter och en kategori där antalet styrelseledamöter får vara mindre. Tidigare har gränsen mellan de båda kategorierna dragits med hänsyn till aktie- eller maximikapitalet. Av *första stycket* framgår att gränsen nu i stället dragits med hänsyn till indelningen av bolagen i publika och privata aktiebolag. Styrelsen i ett publikt aktiebolag skall sålunda alltid (jfr dock 12 §) ha minst tre ledamöter, medan styrelsen i ett privat aktiebolag skall kunna bestå av en eller två ledamöter, om minst en suppleant utses. Det finns givetvis ingenting som hindrar ett privat aktiebolag från att ha en styrelse med tre eller flera ledamöter. I så fall behöver det inte finnas någon styrelsesuppleant i bolaget.

Andra stycket överensstämmer med 8 kap. 1 § femte stycket i dess hittills gällande lydelse.

8 kap. 2 §

Vad som sägs i denna lag om styrelseledamot skall i tillämpliga delar även gälla suppleant.

(Jfr 9 kap. 5 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer med 8 kap. 1 § fjärde stycket i dess hittills gällande lydelse. Styrelsesuppleanter kan utses endast om bolagsordningen ger stöd för det (jfr 2 kap. 4 §). En suppleant inträder normalt i styrelseledamots ställe vid dennes förfall. Av paragrafen följer bl.a. att suppleanter skall utses på samma sätt som styrelseledamöter (se 6 §), att de obehörighetsgrunder som gäller för en styrelseledamot även skall tillämpas på en suppleant (se 9 §) och att en suppleant ingår i den krets som bolaget inte får lämna penninglån till (se 12 kap. 7 §).

*Styrelsens uppgifter**8 kap. 3 §*

Styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter.

Styrelsen skall se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Styrelsen skall i skriftliga instruktioner ange arbetsfördelningen mellan å ena sidan styrelsen och å andra sidan den verkställande direktören och de andra organ som styrelsen inrättar.

(Jfr 9 kap 1 § i kommitténs förslag)

Paragrafen, som delvis motsvarar 8 kap. 6 § i dess hittills gällande lydelse, innehåller tillsammans med de nya 4 och 5 §§ de allmänna bestämmelserna om styrelsens ansvarsområde (se avsnitt 5.2.1). De angivna bestämmelserna innefattar inte någon uttömmande uppräknings av styrelsens uppgifter. Såväl i aktiebolagslagen som i andra författningar finns bestämmelser som ålägger styrelsen ytterligare uppgifter.

Av *första stycket* framgår att det liksom hittills är styrelsen som har det primära ansvaret för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Bolagsstämman är emellertid bolagets högsta beslutande organ. Det är därför möjligt för stämman att besluta om bolagets organisation och att dra upp riktlinjer för förvaltningen av bolagets angelägenheter. Sådana anvisningar, som exempelvis kan tas i bolagsordningen, måste styrelsen rätta sig efter. Detta gäller dock inte om anvisningen står i strid med aktiebolagslagen eller den för bolaget gällande lagen om årsredovisning. Stämman kan inte heller meddela för styrelsen bindande anvisningar som står i strid med bolagsordningen (se 34 § andra stycket).

Styrelsens ansvarsområde kan ibland påverkas av förekomsten av en verkställande direktör i bolaget. Denne ansvarar för den löpande förvaltningen. Detaljer i organisationen kan höra till den löpande

förvaltningen och därmed falla inom den verkställande direktörens ansvarsområde (se 25 §). Prop. 1997/98:99

Till styrelsens ansvar för förvaltningen av bolagets angelägenheter hör alltid att utöva tillsyn över att den verkställande direktören fullgör sina åligganden. Om den verkställande direktören inte gör det, måste styrelsen ingripa. Styrelsens ställning som ett överordnat organ i förhållande till den verkställande direktören innebär vidare att styrelsen kan välja att själv avgöra ärenden som ingår i den löpande förvaltningen. Den verkställande direktörens rätt att sköta den löpande förvaltningen upphör, om styrelsen tar sin bestämmanderätt i anspråk. Det skulle dock strida mot lagstiftningens grunder att göra så väsentliga ingrepp i den verkställande direktörens rätt att sköta den löpande förvaltningen att denne i realiteten inte längre kan anses ha ställning som verkställande direktör (jfr prop. 1975:103 s. 374).

Bestämmelsen om styrelsens ansvar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter har liksom tidigare en allmänt hållen avfattning. Det skulle föra för långt att i detta sammanhang ange ens i huvuddrag hur ett aktiebolag skall vara organiserat. Rent allmänt kan dock sägas att styrelsen skall se till att organisationen är ändamålsenlig. I detta innefattas att organisationen i sig skall inrymma rutiner och funktioner som verkar kvalitetssäkrande. Denna styrelsens planerande roll är en av styrelsens viktigast uppgifter. Det handlar bl.a. om att få till stånd kloka handläggningsrutiner, riktlinjer för förvaltningen och placeringen av bolagets medel, ett gott urval av medarbetare och en fortlöpande kommunikation mellan befattningshavarna. Givetvis måste styrelsen också vara ett forum för planering och bedömning av bolagets utveckling.

Hanteringen av bolagets bokföring och redovisning, dess medelsförvaltning och dess ekonomiska förhållanden i övrigt är av grundläggande betydelse för bolaget. Redan av första stycket följer att styrelsen har ett ansvar för att organisationen inrymmer funktioner för betryggande kontroll av den ekonomiska förvaltningen. Mot bakgrund av de ekonomiska frågornas betydelse för bolaget har det dock ansetts att styrelsens ansvar i detta hänseende bör betonas. I *andra stycket* har därför tagits in en särskild bestämmelse om att styrelsen skall tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt. Denna bestämmelse motsvarar delar av den hittills gällande bestämmelsen i 8 kap. 6 §. Beroende på organisationens utformning kan behovet av kontroller variera mellan olika bolag. Det åligger givetvis styrelsen att se till att bolagets kontrollfunktioner har en utformning som svarar mot behovet i det enskilda fallet.

Av *tredje stycket* framgår att styrelsen genom skriftliga instruktioner skall klargöra arbetsfördelningen mellan styrelsen, å den ena sidan, och den verkställande direktören och andra organ som styrelsen inrättar, å den andra sidan. En revisionskommitté utgör ett exempel på ett sådant organ som styrelsen enligt denna bestämmelse skall utfärda instruktioner för. Det ligger i sakens natur att styrelsen också har ansvaret för att instruktionerna kommer dem som berörs till del. Det bör framhållas att instruktioner av detta slag utgör ett led i styrelsens skyldighet att tillse att

bolaget har en ändamålsenlig organisation samt en tydlig arbets- och ansvarsfördelning mellan de olika bolagsorganen. Instruktionerna kan användas för att tydliggöra vilka slag av åtgärder den verkställande direktören kan företa på egen hand, t.ex. vad gäller rättshandlingar med utomstående eller placeringen av bolagets medel. Instruktionerna kan däremot inte leda till att styrelsen avbördar sig ansvaret för någon av de uppgifter som enligt lagen vilar på den.

8 kap. 4 §

Styrelsen skall fortlöpande bedöma bolagets och, om bolaget är moderbolag i en koncern, koncernens ekonomiska situation.

Styrelsen skall meddela skriftliga instruktioner för när och hur sådana uppgifter som behövs för styrelsens bedömning enligt första stycket skall samlas in och rapporteras till styrelsen. Instruktioner behöver dock inte meddelas om dessa med hänsyn till bolagets begränsade storlek och verksamhet skulle sakna betydelse för rapporteringen till styrelsen.

(Jfr 9 kap. 2 § i kommitténs förslag)

Paragrafen saknar motsvarighet i aktiebolagslagens hittills gällande lydelse. Frågorna har behandlats i avsnitt 5.2.1.

I *första stycket* föreskrivs en skyldighet för styrelsen att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation. Bestämmelsen är ett utflöde av styrelsens övergripande ansvar för förvaltningen av bolagets angelägenheter (se 3 §). Det har dock ansetts att styrelsens ansvar i detta sammanhang bör understrykas genom införandet av en särskild bestämmelse. Skyldigheten att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation åvilar styrelsen som kollektiv. Styrelsen kan i arbetsordningen föreskriva en arbetsfördelning mellan ledamöterna (jfr 5 §), men för den slutliga bedömningen av bolagets utveckling i olika avseenden svarar styrelsen som helhet.

För att styrelsen skall kunna fullgöra sin skyldighet enligt första stycket krävs att den hela tiden håller sig underrättad om bolagets ekonomiska förhållanden. Rätten att få upplysningar från dotterföretag regleras i 8 kap. 38 §. I *andra stycket* finns bestämmelser om inhämtandet av upplysningar som rör det egna bolagets ekonomiska förhållanden. Av dessa bestämmelser framgår att det skall finnas ett rapporteringssystem i bolaget. Styrelsen har ansvaret för att ett sådant rapporteringssystem byggs upp. Med hänsyn till de skiftande förhållanden som råder i företag i olika branscher och av olika storlek m.m. har det inte varit möjligt att i lagen precisera hur detta rapporteringssystem skall vara uppbyggt eller vad som skall rapporteras. Det får ankomma på styrelsen att se till att systemet fortlöpande anpassas till styrelsens behov. I större bolag torde det i allmänhet ställa sig naturligt att rapporteringen utformas så att den ger styrelsen underlag för uppföljning av planer, budgetar m.m. Rapporteringen måste därvid kunna förmedla en bild av bolagets orderstock, finansieringsförhållanden, likviditet och andra ekonomiska förhållanden, exempelvis särskilda risker. Till rapporteringssystemet bör naturligen vara kopplat styrelserutiner som innebär att styrelsen sammanträder i anslutning till att rapporterna lämnas för att ta ställning

till innehållet, diskutera bolagets utveckling och besluta om åtgärder som föranleds av rapporternas innehåll. Prop. 1997/98:99

Finns det en verkställande direktör i bolaget, är det naturligt att denne ansvarar för rapporteringen. Det är dock styrelsen som skall ange vad som skall rapporteras, när det skall ske och i vilken form som uppgifterna skall lämnas.

Som har angetts ovan måste rapporteringssystemet anpassas till varje enskild styrelses särskilda behov. Det kan dock tänkas att det i vissa bolag helt saknas behov av ett rapporteringssystem. Som exempel kan nämnas bolag utan anställda och "vilande" bolag. Regeln om styrelsens skyldighet att meddela instruktioner för rapportering av nu angivet slag har därför – såsom framgår av andra styckets andra mening – försetts med ett undantag. För det fall sådana instruktioner med hänsyn till bolagets begränsade storlek och verksamhet skulle sakna betydelse, behöver styrelsen sålunda inte meddela instruktioner.

Arbetsordning

8 kap. 5 §

Styrelsen skall årligen fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt arbete. I arbetsordningen skall det anges hur arbetet i förekommande fall skall fördelas mellan styrelsens ledamöter, hur ofta styrelsen skall sammanträda samt i vilken utsträckning suppleanterna skall delta i styrelsens arbete och kallas till dess sammanträden.

Om arbetsordningen innehåller anvisningar om arbetsfördelning mellan styrelsens ledamöter, skall styrelsen fortlöpande kontrollera att arbetsfördelningen kan upprätthållas.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om bolag vars styrelse har endast en ledamot.

(Jfr 9 kap. 3 § i kommitténs förslag)

I paragrafen, som saknar motsvarighet i aktiebolagslagens hittills gällande lydelse, har det införts bestämmelser som ålägger styrelsen att fastställa en arbetsordning för sitt arbete. Dessa frågor har behandlats i avsnitt 5.2.2.

Av *första stycket* framgår att arbetsordningen skall komma till uttryck i ett skriftligt dokument.

Om styrelsen vill att dess arbetsuppgifter blir föremål för en *arbetsfördelning* bland ledamöterna, skall detta komma till uttryck i arbetsordningen. Det innebär bl.a. att, om styrelsen skall ha en s.k. arbetande styrelseordförande, dennes arbetsuppgifter skall regleras i arbetsordningen. Vill styrelsen lämna någon särskild uppgift, t.ex. en viss kontrollerande uppgift, till någon av ledamöterna, skall också detta anges i arbetsordningen.

Sådana anvisningar i arbetsordningen innebär naturligtvis inte att styrelsen fränhänder sig sin kollegiala beslutanderätt i för bolaget centrala frågor. Över huvud taget gäller att beslut i frågor som det åligger styrelsen att besluta om kan tas endast av styrelsen i beslutför sammansättning. Inte heller kan styrelsen genom en anvisning i arbetsordningen avbörda sig det kollegiala ansvaret för någon av de

uppgifter som enligt lagen vilar på styrelsen. Det förhållandet att en arbetsfördelning har skett och att denna har kommit till uttryck i arbetsordningen är emellertid en omständighet som kan bli av betydelse om ett skadeståndsansvar mot styrelsen skulle aktualiseras. Om en styrelseledamot i arbetsordningen har tilldelats huvudansvaret för en viss uppgift, finns det mindre anledning för de övriga ledamöterna att bevaka den uppgiften. Det bör dock understrykas – och kommer strax att beröras närmare – att inte heller en i arbetsordningen gjord arbetsfördelning alltid är tillräcklig för att övriga styrelseledamöter skall gå fria från skadeståndsansvar för de skador som beror på att en styrelseuppgift inte har skötts.

Det ligger i sakens natur att arbetsordningen kommer att reglera arbetsfördelningen främst beträffande sådana uppgifter som är återkommande i styrelsearbetet. Det kan tänkas att det uppstår ett behov av en arbetsfördelning beträffande frågor som normalt inte förekommer i styrelsens löpande arbete. Om styrelsen vill uppdra åt någon av ledamöterna att vid ett enstaka tillfälle vidta en viss åtgärd, kan det ofta räcka att detta antecknas i styrelseprotokollet.

Givetvis kan överenskommelser om arbetsfördelning få vissa verkningar även om de inte tas in i arbetsordningen. Om en tvist uppstår i fråga om det har fattats ett beslut om arbetsfördelning, torde emellertid den som påstår att det har fattats ett sådant beslut ha bevisbördan för sitt påstående. Med hänsyn till det skriftlighetskrav, som de nya reglerna om arbetsordning uppställer, är det naturligt att sätta beviskravet för ett sådant påstående förhållandevis högt, om arbetsfördelningen inte har kommit till uttryck i arbetsordningen eller har formaliserats på något annat sätt.

I arbetsordningen skall också *sammanträdesfrekvensen* regleras. Det torde ofta ställa sig naturligt att ett första sammanträde hålls efter den stämma där nya styrelseledamöter har utsetts och att det därefter hålls ordinarie styrelsesammanträden vid flera tillfällen per år. Det torde vara nödvändigt att hålla styrelsesammanträde i vart fall inför framställningen av förekommande kvartals-, tertial- och delårsrapporter och inför upprättandet av bolagets årsredovisning. Beroende på bolagets verksamhet och andra omständigheter kan det emellertid finnas skäl att utforma sammanträdesmönstret på ett annat sätt. Ordföranden har alltid möjlighet att kalla till ett extra styrelsesammanträde när det finns behov av detta.

Det ligger nära till hands att styrelsen i samband med att sammanträdesfrekvensen läggs fast också bestämmer, så långt det är möjligt, vilka ärenden som minst skall förekomma på de olika sammanträdena. Det kan också vara lämpligt att i arbetsordningen reglera vilket material som skall tillhandahållas ledamöterna inför sammanträdena.

Arbetsordningen skall också reglera *suppleanternas närvaro och deltagande i styrelsens arbete*. Att en suppleant alltid skall beredas tillfälle att träda in i styrelseledamotens ställe när denne inte kan närvara framgår av 17 § första stycket. Syftet med arbetsordningens bestämmelser om suppleanter är att klargöra bl.a. under vilka närmare förutsättningar som en suppleant skall kallas till styrelsens sammanträden

och inträda i styrelseledamots ställe och, om det finns flera suppleanter, ordningen för deras inträde. I lagen (1987:1245) om styrelse-representation för de privatanställda finns bestämmelser om suppleant för arbetstagarledamot. De bestämmelserna skall respekteras när arbetsordningen utformas.

Den i paragrafen gjorda uppräkningsen av frågor som skall regleras i arbetsordningen är inte avsedd att vara uttömmande. Det finns således inget som hindrar att man i arbetsordningen reglerar andra frågor än de som nämns i paragrafen.

För att säkerställa att styrelseledamöterna känner till arbetsordningens innehåll skall denna fastställas för ett år i sänder. Det kan förutses att detta normalt kommer att ske på det första styrelsesammanträde som hålls efter den ordinarie bolagsstämma på vilken styrelseval skall förrättas. Om omständigheterna påkallar det, bör arbetsordningen revideras under året.

Av *andra stycket* följer att styrelsen ansvarar för att det sker en fortlöpande kontroll av att den arbetsfördelning som har angivits i arbetsordningen kan upprätthållas. Detta innebär att styrelsen måste förvissa sig om att den ledamot som har erhållit ansvaret för en viss fråga också fullgör sina uppgifter. Styrelsens ansvar i detta hänseende behöver inte alltid innebära någon närmare granskning av den berörda ledamotens arbete. Om styrelsen genom löpande rapporter o.d. från ledamoten ser att denne utför uppgifter som har tilldelats honom enligt arbetsordningen och om det inte har framkommit något som tyder på brister i arbetets utförande, behöver oftast någon ytterligare kontroll inte ske. Om ledamoten däremot inte redovisar något resultat av sitt arbete eller om det på något annat sätt har förekommit indikationer på att arbetet inte utförs på ett tillfredsställande sätt, måste styrelsen reagera. En bristande uppföljning från styrelsen av att enskilda ledamöter fullgör de uppgifter som de har tilldelats i arbetsordningen kan medföra att styrelsen i dess helhet blir ansvarig för skador som primärt beror på den enskilde ledamotens försummelse.

Av *tredje stycket* framgår att bolag vars styrelse har endast en ledamot är undantagna från bestämmelserna i denna paragraf. Som har angivits i den allmänna motiveringen skulle bestämmelserna sakna praktisk betydelse i sådana bolag. Även i dessa bolag kan det visserligen vara praktiskt med en arbetsordning som reglerar t.ex. när suppleanterna träder in. Det har emellertid ansetts lämpligast att överlämna detta till bolagens egen bedömning.

Hur styrelsen utses

8 kap. 6 §

Styrelsen utses av bolagsstämman. I bolagsordningen får det föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter, i publika aktiebolag dock mindre än hälften av samtliga, skall utses på annat sätt. Styrelsen eller en styrelseledamot får inte ges rätt att utse styrelseledamöter.

(Jfr 9 kap. 6 § i kommitténs förslag)

Paragrafen, som delvis motsvarar 8 kap. 1 § andra stycket i dess nuvarande lydelse, behandlar frågor om styrelseval (se avsnitt 5.2.4).

Av paragrafen framgår att huvudregeln liksom hittills är att styrelsen väljs av bolagsstämman. För att tillgodose det intresse som kan finnas av att t.ex. en kommun, en viss organisation eller en aktieägarminoritet blir företräd i styrelsen, skall det även fortsättningsvis vara möjligt att i bolagsordningen föreskriva att en eller flera styrelseledamöter skall utses på ett annat sätt. För publika aktiebolag införs dock en begränsning i detta avseende. För dessa bolag föreskrivs att mer än hälften av styrelsens ledamöter alltid skall väljas av bolagsstämman. Denna bestämmelse motiveras av uppfattningen att aktieägarna bör förbehållas beslutanderätten i alla viktiga frågor rörande bolaget. Av grundläggande betydelse är härvid att aktieägarna bör ha möjlighet att vid varje tillfälle ompröva bolagets inriktning och förvaltning genom att utse en ny styrelse. Ingenting hindrar att de ledamöter som skall väljas av bolagsstämman fördelas mellan olika aktieslag, dvs. att varje aktieslag för sig väljer ett visst antal styrelseledamöter.

Ytterligare en nyhet är att det i paragrafen har intagits en föreskrift av innebörd att rätten att utse styrelseledamöter inte kan överlåtas på styrelsen eller på en enskild styrelseledamot. Det kommer således inte vara möjligt att i bolagsordningen ta in bestämmelser som medger att styrelsen delvis förnyar sig själv.

8 kap. 7 §

Bolagsstämmans ordförande skall innan styrelseval förrättas i ett publikt aktiebolag lämna uppgift till stämman om vilka uppdrag den som valet gäller innehar i andra företag.

(Jfr 9 kap. 6 § i kommitténs förslag)

Bestämmelserna i paragrafen är nya. De har behandlats i avsnitt 5.2.8.

De nya bestämmelserna syftar till att öka aktieägarnas kunskaper om den som föreslås för ett styrelseuppdrag. Avsikten är att bereda aktieägarna underlag för att bedöma bl.a. i vad mån den föreslagne personen kan ha tid för ett uppdrag som styrelseledamot i bolaget och om han kan ha ett mot bolaget stridande intresse.

Bestämmelsen ålägger stämмоordföranden att inhämta upplysningar om vilka uppdrag den som valet gäller innehar i andra företag. I första hand torde uppdrag som styrelseledamot eller verkställande direktör vara av intresse men även uppdrag av andra slag, t.ex. konsultuppdrag, omfattas av bestämmelsen. Stämмоordförandens undersökningsplikt avses vara förhållandevis begränsad. Han bör alltid fråga kandidaten eller, om det inte är möjligt, förslagsställaren om vilka uppdrag kandidaten har. Däremot innebär bestämmelsen inte någon skyldighet för ordföranden att t.ex. begära upplysningar om angivna förhållanden från aktiebolagsregistret. Den information som stämмоordföranden erhåller skall vidarebefordras till stämman innan valet förrättas. I likhet med motsvarande regler i den danska aktiebolagsrättsliga lagstiftningen har bestämmelsen begränsats till att gälla endast för publika aktiebolag.

Det är inte ovanligt att en och samma person sitter i styrelsen för en rad dotterföretag. Om en person som föreslås till styrelseledamot i ett

moderbolag redan är styrelseledamot i koncernens dotterföretag, torde informationen till stämman rörande dessa uppdrag, med stämmans samtycke, ofta kunna presenteras på ett förhållandevis översiktligt sätt. Även i de fall då en person med styrelseuppdrag i såväl moder- som dotterföretag i en annan koncern föreslås som styrelseledamot, kan behovet av att redovisa uppdragen i dotterföretagen anses begränsat. Under förutsättning att stämman enhälligt går med på det bör det därför vara möjligt att begränsa redovisningen avseende uppdrag i dotterföretag till att ange endast antalet uppdrag.

Varken bolagsstämman eller stämмоорdföranden har givetvis någon möjlighet att framtvinga information från kandidaten. Denne kan ha i och för sig legitima skäl att inte ange förekommande uppdrag. Om han avböjer att lämna information eller lämnar endast generella upplysningar, får stämмоорdföranden vidarebefordra det beskedet till stämman. Något formellt hinder att välja en person som underlåter att lämna den angivna informationen till stämman har inte uppställts.

Bosättningskrav

8 kap. 8 §

Minst halva antalet styrelseledamöter skall vara bosatta inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter annat.

(Jfr 9 kap. 11 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer med delar av 8 kap. 4 § i dess hittills gällande lydelse.

Obehörighetsgrunder

8 kap. 9 §

Den som är underårig eller i konkurs eller som har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

(Jfr 9 kap. 11 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med delar av 8 kap. 4 § i dess hittills gällande lydelse.

Styrelseledamots mandattid

8 kap. 10 §

En styrelseledamots uppdrag gäller för den tid som anges i bolagsordningen. Uppdragstiden skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av en bolagsstämma enligt 9 kap. 7 § första stycket som hålls

senast under det fjärde räkenskapsåret efter det då styrelseledamoten utsågs. Prop. 1997/98:99

(Jfr 9 kap. 7 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer delvis med 8 kap. 1 § tredje stycket i dess hittills gällande lydelse.

Enligt tidigare lagtext har gällt att en styrelseledamots uppdrag skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie bolagsstämma på vilken styrelseval förrättas. Den nya lagtexten har med anledning av en remissynpunkt utformats så att den omfattar även de situationer då bolagsordningen i ett privat aktiebolag innehåller en bestämmelse om att samtliga styrelseledamöter skall utses på ett annat sätt än genom val på bolagsstämman (se 6 §).

Styrelseledamots förtida avgång

8 kap. 11 §

Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om styrelseledamoten eller den som har utsett honom anmäler att uppdraget skall upphöra. Anmälan om detta skall göras hos styrelsen. Om en styrelseledamot som inte är vald av bolagsstämman vill avgå, skall han anmäla det också hos den som har utsett honom.

(Jfr 9 kap. 8 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 8 kap. 2 § första stycket i dess hittills gällande lydelse.

8 kap. 12 §

Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller om bestämmelserna i 9 § hindrar honom att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant som kan inträda i hans ställe, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot utses för den återstående mandattiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förutvarande styrelseledamoten var en arbetstagarrepresentant. Skall styrelseledamoten väljas av bolagsstämman, får trots bestämmelserna i 1 § valet anstå till nästa ordinarie bolagsstämma vid vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter.

(Jfr 9 kap. 9 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 8 kap. 2 § andra stycket i dess hittills gällande lydelse.

Domstolsförordnande om ersättare för styrelseledamot

8 kap. 13 §

Om en styrelseledamot som enligt bolagsordningen skall utses på ett annat sätt än genom val av bolagsstämman inte har utsetts, skall rätten på ansökan förordna en ersättare. Ansökan får göras av en styrelseledamot, en aktieägare, en borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

(Jfr 9 kap. 10 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 8 kap. 2 § tredje stycket i dess hittills gällande lydelse.

Styrelsens ordförande

8 kap. 14 §

I styrelser som består av mer än en ledamot skall en av ledamöterna vara ordförande. Ordföranden skall leda styrelsens arbete och bevaka att styrelsen fullgör de uppgifter som anges i 3–5 §§.

Om annat inte föreskrivs i bolagsordningen eller har beslutats av bolagsstämman, väljer styrelsen ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

I ett publikt aktiebolag får den verkställande direktören inte vara styrelsens ordförande.

(Jfr 9 kap. 12 § i kommitténs förslag)

Paragrafen, som delvis motsvarar 8 kap. 8 § första stycket i dess hittills gällande lydelse, innehåller bestämmelser om styrelsens ordförande (se avsnitt 5.2.7).

Av *första stycket* – liksom av hittills gällande lagtext – framgår att styrelsen skall ha en ordförande och att denne skall utses bland styrelsens ledamöter. I andra meningen, som saknar motsvarighet i hittills gällande lagtext, slås det fast att styrelsens ordförande skall leda styrelsens arbete och bevaka att styrelsen fullgör sina uppgifter enligt 3–5 §§.

I ordförandens ansvar för ledningen av styrelsearbetet ingår att se till att ordinarie sammanträden hålls i enlighet med arbetsordningens bestämmelser och att extra sammanträden hålls när det behövs (se 15 §). Ordföranden skall också se till att ärenden som bör behandlas av styrelsen kommer upp på styrelsens bord och att de därvid är beredda på ett tillfredsställande sätt.

Ordförandens arbetsuppgifter är emellertid inte relaterade endast till styrelsens sammanträden. Av hänvisningen till 3–5 §§ framgår att ordföranden åläggs ett ansvar för bolagets organisation och verksamhet som går längre än övriga styrelseledamöters ansvar. Ordföranden skall bl.a. övervaka bolagets verksamhet och se till att den diskuteras inom styrelsen om det behövs. För det fall arbetsordningen innehåller anvisningar om en arbetsfördelning inom styrelsen, åvilar det ordföranden ett särskilt ansvar för att det sker en fortlöpande kontroll av att de ledamöter som har erhållit ansvaret för vissa frågor också fullgör sina uppgifter. Ordföranden bör vidare, om inte annat föreskrivs i arbetsordningen, fungera som en länk mellan styrelsen och företagsledningen. Det åligger ordföranden att se till att styrelsens ledamöter även mellan sammanträdena får upplysningar rörande bolagets

förhållanden, verksamhetens gång och viktigare händelser. Denne får också anses bära ett särskilt ansvar för att styrelsens beslut verkställs på ett lämpligt sätt. Det bör påpekas att styrelseordföranden genom förevarande paragraf inte ges någon rätt att på egen hand besluta i bolagets angelägenheter eller ingå rättshandlingar på bolagets vägnar. Beslut i bolagets angelägenheter kan han fatta endast tillsammans med den övriga styrelsen. Behörighet att ingå rättshandlingar på bolagets vägnar förutsätter att han har utsetts till särskild firmatecknare eller har fått fullmakt att företräda bolaget.

Om ordföranden försummar de särskilda uppgifter som lagen ålägger honom, kan det få betydelse vid en skadeståndsprocess mot honom.

Andra stycket motsvarar de hittills gällande bestämmelserna i 8 kap. 8 § första stycket andra och tredje meningarna.

Hittills har gällt att den verkställande direktören inte får vara styrelsens ordförande när aktiebolaget har minst en miljon kronor i aktie- eller maximikapital. Av *tredje stycket* följer att detta förbud numera gäller i alla publika aktiebolag, oavsett storleken av aktie- eller maximikapitalet i bolaget.

Styrelsens sammanträden

8 kap. 15 §

Ordföranden skall se till att sammanträden hålls när det behövs. Styrelsen skall alltid sammankallas om en styrelseledamot eller den verkställande direktören begär det.

(Jfr 9 kap. 13 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar delar av 8 kap. 8 § andra stycket i dess hittills gällande lydelse.

Av paragrafen följer bl.a. att ordföranden har ansvaret för att styrelsens ordinarie sammanträden hålls i enlighet med arbetsordningens bestämmelser (se 5 §) och att det därutöver hålls extra sammanträden vid behov.

I 10 kap. 35 § andra stycket finns en särskild bestämmelse om skyldighet för styrelsen att sammanträda för att behandla erinringar från revisor.

8 kap. 16 §

Den verkställande direktören har rätt att närvara och yttra sig vid styrelsens sammanträden, om styrelsen inte i ett särskilt fall bestämmer något annat.

(Jfr 9 kap. 14 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 8 kap. 8 § andra stycket tredje meningen i dess hittills gällande lydelse.

Enligt paragrafen har den verkställande direktören rätt att närvara och yttra sig vid styrelsens sammanträden. Att den verkställande direktören

också har rätt att få en avvikande mening antecknad till styrelsens protokoll framgår av 21 §. Prop. 1997/98:99

Några generella begränsningar i den verkställande direktörens rätt att delta i styrelsens sammanträden kan varken stämman eller styrelsen besluta om. Den arbetsordning för styrelsearbetet som styrelsen enligt 5 § skall utarbeta får inte begränsa denna rätt. Däremot kan styrelsen i ett särskilt fall, t.ex. om den skall diskutera ett byte av verkställande direktör, bestämma att den verkställande direktören inte får delta vid behandlingen av denna fråga.

Den vice verkställande direktören har rätt att närvara vid styrelsesammanträde när han har trätt in i den verkställande direktörens ställe.

8 kap. 17 §

Om en styrelseledamot inte kan närvara vid ett sammanträde och det finns en suppleant som skall träda in i hans ställe, skall denne ges tillfälle till det.

En sådan suppleant för arbetstagarledamot som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda skall alltid få underlag och ges tillfälle att delta i behandlingen av styrelsens ärenden på samma sätt som en styrelseledamot.

(Jfr 9 kap. 14 och 17 §§ i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar delar av 8 kap. 9 § första stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse.

Första stycket behandlar frågan om under vilka förutsättningar en suppleant skall beredas tillfälle att träda in i en styrelseledamots ställe. Så skall ske om en styrelseledamot inte kan närvara vid sammanträdet, t.ex. på grund av sjukdom eller bortovaro. Med anledning av en remissynpunkt bör det påpekas att enbart det förhållandet att en närvarande styrelseledamot på grund av jäv är förhindrad att delta i ett beslut inte medför någon skyldighet enligt denna bestämmelse att bereda suppleanten tillfälle att träda in i styrelseledamotens ställe. En annan sak är att beslutsförhetsreglerna i 18 § kan leda till att suppleanten även i ett sådant fall måste kallas in. Att arbetsordningen skall innehålla anvisningar om under vilka förutsättningar som en suppleant skall kallas till styrelsens sammanträden och inträda i en styrelseledamots ställe framgår av 5 §.

I *andra stycket* finns de särskilda reglerna om arbetstagar-suppleanternas rätt att närvara vid styrelsesammanträden m.m.

Styrelsens beslutsförhet

8 kap. 18 §

Styrelsen är beslutsför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen är närvarande. Vid bedömningen av om styrelsen är beslutsför skall styrelseledamöter som är jäviga enligt 20 § anses som inte närvarande.

Beslut får inte fattas i ett ärende, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter dels har fått tillfälle att delta i ärendets behandling, dels har fått ett tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet. Prop. 1997/98:99

(Jfr 9 kap. 17 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar delar av 8 kap. 9 § första stycket i dess hittills gällande lydelse.

I *första stycket* anges förutsättningarna för att en styrelse skall anses vara beslutför. Liksom hittills krävs att mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen skall vara närvarande. Bestämmelsen har med anledning av en remissynpunkt kompletterats med en föreskrift som innebär att endast ledamöter som inte är jäviga skall anses vara närvarande vid bedömningen av om styrelsen är beslutför i en viss fråga.

Andra stycket motsvarar den bestämmelse som hittills har varit intagen i 8 kap. 9 § första stycket.

Majoritetskrav vid styrelsebeslut

8 kap. 19 §

Som styrelsens beslut gäller, om bolagsordningen inte föreskriver särskild röstmajoritet, den mening som mer än hälften av de närvarande röstar för vid sammanträdet eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

(Jfr 9 kap. 18 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 8 kap. 9 § andra stycket i dess hittills gällande lydelse.

Jäv för styrelseledamot

8 kap. 20 §

En styrelseledamot får inte handlägga en fråga om

1. avtal mellan styrelseledamoten och bolaget,
2. avtal mellan bolaget och en tredje man, om styrelseledamoten i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets, eller
3. avtal mellan bolaget och en juridisk person som styrelseledamoten ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte om styrelseledamoten, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget. Bestämmelsen i första stycket 3 gäller inte heller om bolagets motpart är ett företag i samma koncern eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

Med avtal som avses i första stycket jämställs rättegång eller annan talan.

(Jfr 9 kap. 19 § i kommitténs förslag)

Paragrafen, som har utformats i nära anslutning till Lagrådets förslag, behandlar frågor om jäv för styrelsens ledamöter (se avsnitt 5.4.). Frågor om jäv för den verkställande direktören tas upp i 28 §.

I *första stycket* anges de fall då jäv föreligger. Punkterna 1 och 2 motsvarar de bestämmelser som hittills har funnits i 8 kap. 10 § första stycket.

Punkten 3 innehåller en bestämmelse om s.k. ställföreträdarjäv vilken saknar motsvarighet i aktiebolagslagens hittills gällande lydelse. Enligt denna bestämmelse är en styrelseledamot förhindrad att delta i handläggningen av ett beslut om avtal mellan bolaget och en juridisk person, som han är ställföreträdare för, t.ex. i egenskap av styrelseledamot, verkställande direktör eller särskild firmatecknare. Det innebär exempelvis att en styrelseledamot i ett kreditföretag som också är styrelseledamot i ett industriföretag inte kan delta i ett beslut i industriföretagets styrelse om att ta upp ett lån i kreditföretaget. Huruvida han i egenskap av styrelseledamot i kreditföretaget har tagit faktisk befattning med ärendet saknar betydelse.

Andra stycket innehåller undantag från jävsbestämmelserna. Undantaget i första meningen har gjorts med anledning av ett avgörande i Högsta domstolen som behandlar frågan om jäv vid avtal mellan en styrelseledamot och bolaget (se NJA 1981 s. 1117). I detta avgörande uttalade Högsta domstolen att jävsbestämmelserna syftar till att skydda bolagets intressen, dvs. ytterst aktieägarnas intressen. När styrelseledamoten äger samtliga aktier i bolaget föreligger ingen sådan intressemotsättning som kan grunda jäv. Högsta domstolen fann därför att jävsbestämmelsen inte är tillämplig vid handläggning av en fråga om avtal mellan en styrelseledamot och bolaget eller vid slutande av ett sådant avtal, om styrelseledamoten är ensam ägare av alla aktier i bolaget. Denna inskränkning av jävsbestämmelserna, som i enlighet med vad *Lagrådet* har påpekat bör omfatta samtliga jävsbestämmelser i första stycket, har uttryckts explicit i paragrafen. I det nämnda rättsfallet var det fråga om direkt ägande. Men inte heller i de fall då styrelseledamoten indirekt genom en juridisk person äger alla aktier i bolaget föreligger en sådan intressemotsättning som grundar jäv. Ett sådant indirekt ägande föreligger t.ex. om ett annat av styrelseledamoten helägt aktiebolag äger samtliga aktier i bolaget eller om aktierna ägs av ett handelsbolag i vilket styrelseledamoten och ett av honom helägt aktiebolag är enda bolagsmän. Även dessa fall av indirekt ägande har undantagits från jävsbestämmelsernas tillämpningsområde.

I andra meningen anges ytterligare undantag från bestämmelsen om ställföreträdarjäv.

Inledningsvis undantas det fall då bolagets motpart ingår i samma koncern som bolaget. Som framgår av avsnitt 1.4 motiveras detta undantag av praktiska skäl. I ett koncernföretags styrelse finns det ofta styrelseledamöter som också tillhör ett annat koncernföretags styrelse. Om dessa ledamöter inte får delta i handläggningen av avtal med andra koncernföretag, torde följden ofta bli att styrelsen på grund av bristande beslutförhet inte kan fatta något beslut.

I det till *Lagrådet* remitterade förslaget innehöll denna punkt endast det nu angivna undantaget. Lagrådet har emellertid påpekat att detta

undantag endast kommer att omfatta aktiebolagsrättsliga koncerner (se 1 kap. 5 §). Enligt Lagrådets uppfattning kan det finnas skäl att överväga om undantaget bör avse även andra kategorier av koncernföretag.

Även i andra koncernliknande företagsgrupper, dvs. då något annat rättssubjekt än ett aktiebolag utövar ett bestämmande inflytande över andra företag, torde det vara vanligt att de olika företagens styrelser till viss del består av samma styrelseledamöter. Ett bolag i en sådan företagsgrupp kan – på samma sätt som ett bolag i en aktiebolagsrättslig koncern – drabbas av olägenheter om en styrelseledamot på grund av ställföreträdarjäv inte kan delta i handläggningen av ett avtal med ett annat ”koncernföretag”. Från aktieägarnas synvinkel saknar det också betydelse om det överordnade företaget i företagsgruppen utgör ett aktiebolag eller ett rättssubjekt av annat slag. Undantaget från bestämmelsen om ställföreträdarjäv har därför i propositionen utvidgats så att det gäller de situationer då bolagets motpart är ett företag i samma koncern eller i en *företagsgrupp av motsvarande slag*. Avsikten med denna utformning av punkten är att även koncerner som avses i 1 kap. 4 § lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag, 1 kap. 4 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och 1 kap. 5 § stiftelselagen (1994:1220) skall omfattas av undantaget från bestämmelsen om ställföreträdarjäv. Även det fallet då en fysisk person eller en kommun på grund av aktie- eller andelsinnehav kontrollerar en företagsgrupp är avsett att omfattas av undantaget.

Av praktiska skäl har undantagsregeln utformats som ett generellt undantag för bolag som ingår i en koncern eller i en företagsgrupp av motsvarande slag. Även med den utformning som koncernundantaget har erhållit är det naturligtvis lämpligt att en styrelseledamot avhåller sig från att delta i behandlingen av ett mellanhavande med ett annat bolag där han också är styrelseledamot om detta är möjligt med hänsyn till de beslutförhetsregler som gäller (jfr Kedner m.fl., Aktiebolagslagen, del 1, 1995, 5 u., s. 254).

Det till Lagrådet remitterade förslaget innehöll ytterligare en bestämmelse om undantag från ställföreträdarjävet. Enligt den bestämmelsen skulle jäv inte föreligga om bolagets motpart äger samtliga aktier i bolaget. Avsikten med denna bestämmelse var att även de fall då fråga är om ett avtal mellan t.ex. en kommun och ett kommunägt bolag skulle undantas från bestämmelsen om ställföreträdarjäv. Med den utformning som paragrafen har fått i propositionen finns det emellertid inte något behov av ett sådant undantag. Kommuner och deras bolag får nämligen anses omfattas av det ovan angivna undantaget för koncernliknande förhållanden.

Liksom hittills skall även frågor rörande rättegång eller annan talan omfattas av jävsbestämmelserna i denna paragraf. Detta framgår av *tredje stycket*.

Styrelseprotokoll

8 kap. 21 §

Vid styrelsens sammanträden skall protokoll föras. I protokollet skall de beslut som styrelsen har fattat antecknas.

Protokollet skall undertecknas av den som har varit protokollförare. Det skall justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet. Om styrelsen består av flera ledamöter, skall det justeras även av en ledamot som utses av styrelsen.

Styrelseledamöterna och den verkställande direktören har rätt att få en avvikande mening antecknad till protokollet.

Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på ett betryggande sätt.

(Jfr 9 kap 15 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar delvis 8 kap. 8 § tredje stycket i dess hittills gällande lydelse.

Av *första stycket* framgår att protokoll skall föras vid styrelsens sammanträden. I paragrafen har vidare tagits in en uttrycklig bestämmelse om att det av protokollet skall framgå vilka beslut som styrelsen har fattat.

Bestämmelserna i *andra stycket* om undertecknande och justering överensstämmer i huvudsak med hittills gällande regler. I lagtexten har dock klargjorts att den som har fört protokollet också skall underteckna det.

Liksom hittills har styrelseledamöterna och den verkställande direktören rätt att reservera sig i protokollet. Detta framgår av *tredje stycket*.

Att protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på ett betryggande sätt framgår av *fjärde stycket*. Detta överensstämmer med hittills gällande rätt.

Om ett bolag har endast en aktieägare skall alla avtal mellan aktieägaren och bolaget, som inte avser löpande affärstransaktioner på sedvanliga villkor, antecknas i eller fogas till styrelsens protokoll.

(Jfr 9 kap. 16 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer med 8 kap. 10 § andra stycket i dess hittills gällande lydelse (jfr prop. 1993/94:196 s. 167 f.).

Bestämmelsen har tidigare funnits i samma paragraf som jävsbestämmelserna. En remissinstans har menat att lagstiftaren genom att flytta bestämmelsen till en särskild paragraf förändrar den från en formföreskrift till en ordningsföreskrift. Det bör med anledning härav påpekas att bestämmelsen inte heller tidigare har haft annat än ordningsföreskrifts karaktär; sådana avtal som avses i paragrafen är alltså inte för sin giltighet beroende av att de har antecknats i styrelseprotokollet.

Verkställande direktör

8 kap. 23 §

I ett publikt aktiebolag skall styrelsen utse en verkställande direktör. I ett privat aktiebolag får styrelsen utse en verkställande direktör.

(Jfr 9 kap. 20 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar delar av 8 kap. 3 § i dess hittills gällande lydelse.

Enligt de tidigare bestämmelserna har aktiebolag med ett aktie- eller maximikapital på en miljon kronor eller mer varit skyldiga att ha en verkställande direktör. I andra aktiebolag har styrelsen fått avgöra om verkställande direktör skall finnas eller inte. Dessa bestämmelser har ersatts med bestämmelser om att en verkställande direktör alltid skall finnas i publika aktiebolag och att man i privata aktiebolag får utse en verkställande direktör.

Vice verkställande direktör

8 kap. 24 §

Om bolaget har en verkställande direktör, får styrelsen utse en eller flera vice verkställande direktörer. Vad som sägs i denna lag om den verkställande direktören skall i tillämpliga delar även gälla vice verkställande direktör.

Om styrelsen har utsett flera vice verkställande direktörer, skall den meddela skriftliga instruktioner om i vilken inbördes ordning dessa skall träda in i den verkställande direktörens ställe.

(Jfr 9 kap. 21 § i kommitténs förslag)

Paragrafen innehåller bestämmelser om vice verkställande direktör (se avsnitt 5.3.3). Bestämmelserna är nya, fränsett första stycket andra

meningen som motsvarar 8 kap. 3 § andra stycket i dess hittills gällande lydelse. Prop. 1997/98:99

I *första stycket* har det inledningsvis tagits in en uttrycklig bestämmelse om att styrelsen har möjlighet att utse en eller flera vice verkställande direktörer. En vice verkställande direktör är enbart en suppleant och har ingen särskild funktion i andra fall än då han träder in i den verkställande direktörens ställe. Härav följer även att de skyldigheter som åvilar den verkställande direktören övergår på den vice verkställande direktören först då denne går in som ersättare för den verkställande direktören.

Aktiebolagslagens regler rörande den verkställande direktören skall i tillämpliga delar gälla för en vice verkställande direktör. Detta innebär bl.a. att de bosättningskrav och obehörighetsgrunder som gäller för den verkställande direktören skall tillämpas på en vice verkställande direktör och att även den vice verkställande direktören måste anmäla sitt innehav av aktier i bolaget för införing i aktieboken (se 26, 27 och 37 §§). Också reglerna om låneförbud i 12 kap. 7 § är tillämpliga på en vice verkställande direktör.

I *andra stycket* har tagits in en ny bestämmelse som innebär att styrelsen, om den har utsett flera vice verkställande direktörer, skall meddela instruktioner om i vilken inbördes ordning dessa skall träda in i den verkställande direktörens ställe. Vid varje tillfälle kan sålunda endast en vice verkställande direktör fungera som ersättare för den verkställande direktören.

Den verkställande direktörens uppgifter

8 kap. 25 §

Den verkställande direktören skall sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Den verkställande direktören får dessutom utan styrelsens bemyndigande vidta åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av ovanlig beskaffenhet eller stor betydelse, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet. I sådana fall skall styrelsen så snart som möjligt underrättas om åtgärden.

Den verkställande direktören skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring skall fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen skall skötas på ett betryggande sätt.

(Jfr 9 kap. 23 § i kommitténs förslag)

I huvudsak överensstämmande bestämmelser har hittills varit intagna i 8 kap. 6 § i dess hittills gällande lydelse.

Av *första stycket* framgår att den verkställande direktören skall sköta bolagets löpande förvaltning. Till den löpande förvaltningen hör alla åtgärder som inte med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av osedvanlig beskaffenhet eller stor betydelse. Styrelsen kan ge den verkställande direktören anvisningar om hur löpande förvaltningsåtgärder skall handläggas eller beslutas. En sådan anvisning skall dokumenteras i protokollet från det styrelsesammanträde då anvisningen beslutades (se 21 §). Den verkställande direktören är skyldig att följa anvisningar om hur löpande förvaltningsåtgärder skall

handläggas eller beslutas. Detta gäller dock inte om anvisningen står i strid med aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen (jfr 34 § andra stycket). Det får anses strida mot grundtankarna bakom lagen, om styrelsen vidtar så väsentliga ingrepp i den verkställande direktörens rätt att sköta den löpande förvaltningen att denne i realiteten inte längre fyller en verkställande direktörs funktion.

Liksom hittills får den verkställande direktören vidta åtgärder som faller utanför den löpande förvaltningen, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet. I ett sådant fall skall styrelsen så snart som möjligt underrättas om åtgärden.

Av allmänna regler följer att den verkställande direktören också kan vidta förvaltningsåtgärder som faller utanför den löpande förvaltningen, om han har erhållit bemyndigande till detta från styrelsen.

En remissinstans har ansett att det bör klargöras att den verkställande direktören som huvudregel saknar kompetens att utfärda rättegångsfullmakt eller att ansöka om någons försättande i konkurs. Det bör med anledning därav framhållas att frågan om den verkställande direktören har den kompetensen måste prövas inom ramen för vad som anges i första stycket. Det har inte ansetts ändamålsenligt att just i fråga om dessa slag av rättshandlingar närmare precisera gränserna för den verkställande direktörens behörighet utan detta måste i det enskilda fallet bedömas mot bakgrund av tvisteföremålet och bolagets verksamhetsföremål.

Att styrelsen genom instruktioner skall ange arbetsfördelningen mellan styrelsen och den verkställande direktören framgår av 3 § tredje stycket.

I *andra stycket* återfinns bestämmelserna om den verkställande direktörens skyldigheter avseende bolagets ekonomiska förvaltning. Det åligger den verkställande direktören att bl.a. genomföra och följa upp bokföringens organisation och medelsförvaltningens uppläggning. Dessa frågor har behandlats i avsnitt 5.3.1.

Bosättningskrav för den verkställande direktören

8 kap. 26 §

Den verkställande direktören skall vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter något annat.

(Jfr 9 kap. 22 § i kommitténs förslag)

Bestämmelsen i paragrafen har hittills funnits i 8 kap. 4 §.

8 kap. 27 §

Den som är underårig eller i konkurs eller som har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara verkställande direktör. Att detsamma gäller den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

(Jfr 9 kap. 22 § i kommitténs förslag)

Bestämmelserna i paragrafen har hittills varit placerade i 8 kap. 4 §.

Jäv för den verkställande direktören

8 kap. 28 §

Den verkställande direktören får inte handlägga en fråga om

1. avtal mellan den verkställande direktören och bolaget,
2. avtal mellan bolaget och en tredje man, om den verkställande direktören i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets, eller

3. avtal mellan bolaget och en juridisk person som den verkställande direktören ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte om den verkställande direktören, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget. Bestämmelsen i första stycket 3 gäller inte heller om bolagets motpart är ett företag i samma koncern eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

Med avtal som avses i första stycket jämställs rättegång eller annan talan.

(Jfr 9 kap. 24 § i kommitténs förslag)

Paragrafen, som har utformats i nära anslutning till Lagrådets förslag, behandlar frågor om jäv för den verkställande direktören (se avsnitt 5.4). Frågor om jäv för styrelseledamöter tas upp i 20 §.

I *första stycket* anges de fall då jäv föreligger. Punkterna 1 och 2 motsvarar de bestämmelser som hittills har funnits i 8 kap. 10 §.

Punkten 3 innehåller en bestämmelse om s.k. ställföreträdarjäv som saknar motsvarighet i aktiebolagslagens hittills gällande lydelse. Enligt denna bestämmelse är en verkställande direktör förhindrad att delta i handläggningen av ett avtal mellan bolaget och en juridisk person, som han är ställföreträdare för, i egenskap av styrelseledamot, verkställande direktör eller särskild firmatecknare. Det innebär exempelvis att en verkställande direktör i ett industriföretag som också är verkställande direktör eller styrelseledamot i ett kreditföretag inte kan delta i industriföretagets handläggning av en fråga om att ta upp ett lån i kreditföretaget. Det gäller även om han inte personligen har deltagit i handläggningen av ärendet hos kreditföretaget.

Andra stycket innehåller föreskrifter om undantag från jävsbestämmelserna. Undantaget i första meningen har gjorts med anledning av ett avgörande i Högsta domstolen som behandlar frågan om jäv vid avtal mellan en styrelseledamot och bolaget (se NJA 1981 s.

1117). I detta avgörande uttalade Högsta domstolen att jävsbestämmelserna syftar till att skydda bolagets intressen, dvs. ytterst aktieägarnas intressen. När styrelseledamoten äger samtliga aktier i bolaget föreligger ingen sådan intressebaserad motsättning som kan grunda jäv. Högsta domstolen fann därför att jävsbestämmelsen inte är tillämplig vid handläggning av en fråga om avtal mellan en styrelseledamot och bolaget eller vid slutande av ett sådant avtal, om styrelseledamoten är ensam ägare av alla aktier i bolaget. De principer som har fastslagits i Högsta domstolens dom gäller även vid avtal mellan ett bolag och dess verkställande direktör, om denne äger alla aktier i bolaget. I dessa fall är således den verkställande direktören inte förhindrad att handlägga frågor rörande avtal mellan honom och bolaget. Denna inskränkning av jävsbestämmelserna, vilken såsom Lagrådet har påpekat bör omfatta samtliga jävsbestämmelser i första stycket, har uttryckts direkt i paragrafen. Inte heller i de fall då den verkställande direktören indirekt genom en juridisk person äger alla aktier i bolaget föreligger en sådan intressebaserad motsättning som grundar jäv. Ett sådant indirekt ägande föreligger t.ex. om ett annat av den verkställande direktören helägt aktiebolag äger samtliga aktier i bolaget eller om aktierna ägs av ett handelsbolag i vilket den verkställande direktören och ett av honom helägt aktiebolag är bolagsmän. Även dessa fall av indirekt ägande har undantagits från jävsbestämmelsernas tillämpningsområde.

I andra meningen anges ytterligare ett undantag från bestämmelsen om ställföreträdarjäv. I de fall då bolaget och dess motpart ingår i samma koncern skall ställföreträdarjäv inte föreligga. Det har ansetts att den verkställande direktören av praktiska skäl bör ha möjlighet att handlägga ett avtal mellan bolaget och ett annat företag som han är ställföreträdare för, om de ingår i samma koncern. I det till Lagrådet remitterade förslaget innehöll förevarande punkt endast det nu angivna undantaget. Lagrådet har påpekat att detta undantag endast kommer att omfatta aktiebolagsrättsliga koncerner (se 1 kap. 5 §). Enligt Lagrådets uppfattning kan det finnas skäl att överväga om undantaget bör avse även andra kategorier av koncernföretag.

Undantaget från bestämmelsen om ställföreträdarjäv har mot den bakgrunden i propositionen utvidgats så att det gäller de situationer då bolagets motpart är ett företag i samma koncern eller i en *företagsgrupp av motsvarande slag*. Avsikten är att även koncerner som avses i 1 kap. 4 § lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag, 1 kap. 4 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och 1 kap. 5 § stiftelselagen (1994:1220) skall omfattas av undantaget. Även det fallet då en fysisk person eller en kommun på grund av aktie- eller andelsinnehav kontrollerar en företagsgrupp är avsett att omfattas av undantaget (se även kommentaren till 20 §).

Om den verkställande direktören på grund av jäv är förhindrad att handlägga en viss fråga och bolaget har utsett en vice verkställande direktör, kan en lösning vara att den vice verkställande direktören träder in i den verkställande direktörens ställe vid handläggningen av frågan. Detta kan regleras i styrelsens instruktion för den verkställande direktören. Ett annat alternativ är att den verkställande direktören överlämnar frågan till styrelsen.

Liksom hittills skall även frågor rörande rättegång eller annan talan omfattas av jävsbestämmelserna i denna paragraf. Detta framgår av *tredje stycket*. Prop. 1997/98:99

Styrelsen som bolagets ställföreträdare

8 kap. 29 §

Styrelsen företräder bolaget och tecknar dess firma.

Handlingar som enligt denna lag skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

(Jfr 9 kap. 25 § i kommitténs förslag)

Första stycket överensstämmer med 8 kap. 11 § första stycket i dess hittills gällande lydelse.

Andra stycket överensstämmer med 8 kap. 9 § tredje stycket. Att årsredovisning och koncernredovisning skall undertecknas av samtliga styrelseledamöter och den verkställande direktören framgår av 2 kap. 7 § och 7 kap. 6 § årsredovisningslagen.

Verkställande direktören som bolagets ställföreträdare

8 kap. 30 §

Den verkställande direktören får alltid företräda bolaget och teckna dess firma beträffande uppgifter som han skall sköta enligt 25 §.

(Jfr 9 kap. 26 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 8 kap 12 § i dess hittills gällande lydelse.

Särskild firmatecknare

8 kap. 31 §

Styrelsen får bemyndiga en styrelseledamot, den verkställande direktören eller någon annan att företräda bolaget och teckna dess firma.

Minst en av dem som bemyndigas att företräda bolaget och teckna dess firma skall vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter något annat. I övrigt skall bestämmelserna i 27 och 28 §§ tillämpas på en firmatecknare som inte är styrelseledamot eller verkställande direktör

Styrelsen får när som helst återkalla ett bemyndigande som avses i första stycket.

I bolagsordningen får det föreskrivas att styrelsen inte får meddela ett bemyndigande som avses i första stycket eller att ett sådant bemyndigande får meddelas endast på vissa villkor.

(Jfr 9 kap. 27 och 28 §§ i kommitténs förslag)

Paragrafen, som delvis överensstämmer med 8 kap. 11 § andra och fjärde stycket i dess hittills gällande lydelse, behandlar frågor om särskilda firmatecknare. Prop. 1997/98:99

Första–tredje styckena överensstämmer med hittills gällande rätt.

Av 8 kap. 11 § andra stycket i dess hittills gällande lydelse har framgått att det har varit möjligt att i bolagsordningen begränsa styrelsens rätt att utse särskilda firmatecknare. Detta har nu kommit till uttryck i *fjärde stycket*, där det samtidigt har klargjorts att man i bolagsordningen kan ta in föreskrifter om att bemyndigande får lämnas enbart på vissa villkor. Det kan t.ex. vara fråga om villkor att bemyndigande bara får lämnas till en styrelseledamot eller att firman får tecknas endast av två i förening.

Kollektiv firmateckning

8 kap. 32 §

Styrelsen får föreskriva att rätten att företräda bolaget och teckna dess firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Någon annan inskränkning får inte registreras.

(Jfr 9 kap. 29 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer med 8 kap. 11 § tredje stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse.

Särskild delgivningsmottagare

8 kap. 33 §

Om bolaget inte har någon behörig ställföreträdare som är bosatt här i landet, skall styrelsen bemyndiga en i Sverige bosatt person att på bolagets vägnar ta emot delgivning. Ett sådant bemyndigande får inte lämnas till någon som är underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

(Jfr 9 kap. 30 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar 8 kap. 11 § femte stycket i dess hittills gällande lydelse.

Generella inskränkningar i ställföreträdares kompetens

8 kap. 34 §

Styrelsen eller någon annan ställföreträdare för bolaget får inte företa en rättshandling eller någon annan åtgärd som kan ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare.

En ställföreträdare får inte heller följa en anvisning av bolagsstämman eller något annat bolagsorgan, om anvisningen inte gäller därför att den strider mot denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

(Jfr 9 kap. 31 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 8 kap. 13 § i dess hittills gällande lydelse. Den ändrade lydelsen är endast av redaktionell art.

Kompetensöverskridande

8 kap. 35 §

Om styrelsen eller en särskild firmatecknare har företagit en rättshandling för bolaget och därvid har handlat i strid med bestämmelserna i denna lag om bolagsorganens behörighet, gäller rättshandlingen inte mot bolaget. Detsamma är fallet om en verkställande direktör när en rättshandling företogs överskred sin behörighet enligt 30 § och bolaget visar att motparten insåg eller bort inse behörighetsöverskridandet.

En rättshandling gäller inte heller mot bolaget om styrelsen, den verkställande direktören eller en särskild firmatecknare har överskridit sin befogenhet och bolaget visar att motparten insåg eller bort inse befogenhetsöverskridandet. Detta gäller dock inte när styrelsen eller den verkställande direktören har överträtt en föreskrift om föremålet för bolagets verksamhet eller andra föreskrifter som har meddelats i bolagsordningen eller av ett annat bolagsorgan.

(Jfr 9 kap. 32 och 33 §§ i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer med bestämmelserna i 8 kap. 14 § i dess hittills gällande lydelse (beträffande motiven till den paragrafen, se prop. 1993/94:196 s. 168 ff.).

Under remissbehandlingen har Sveriges advokatsamfund riktat kritik mot bestämmelsernas utformning, främst användningen av begreppen behörighet och befogenhet. En grundläggande princip i svensk rätt är att huvudmannen aldrig är bunden vid behörighetsöverskridanden. Såsom samfundet har påpekat – och även har framhållits i doktrinen – kan det därför vara missledande att använda begreppet i fråga om den verkställande direktörens kompetensöverskridanden enligt första stycket. Under lagstiftningsarbetet har emellertid gjorts den bedömningen att användningen av begreppen behörighet och befogenhet på detta område har fått sådant allmänt genomslag att begreppen lämpligen bör behållas.

Sveriges advokatsamfund har begärt att bestämmelserna även i övrigt skall omarbetas. Samfundet har därvid bl.a. påpekat att det ibland kan uppstå situationer då ett handlande kan bedömas både som ett behörighetsöverskridande enligt första stycket och som ett befogenhetsöverskridande enligt andra stycket. En viss redaktionell ändring av lagtexten har gjorts med anledning av samfundets påpekanden. Av den nya lydelsen framgår tydligare att frågan om en rättshandling kan göras gällande mot bolaget kan prövas enligt såväl första stycket som andra stycket; det förhållandet att rättshandlingen därvid inte kan angripas enligt andra stycket innebär naturligtvis inte att den inte går att angripa enligt första stycket.

Registrering

8 kap. 36 §

Bolaget skall för registrering anmäla

1. bolagets postadress,
2. vem som har utsetts till styrelseledamot, styrelsesuppleant, styrelsens ordförande, verkställande direktör och vice verkställande direktör,
3. vem som enligt 33 § har bemyndigats att på bolagets vägnar ta emot delgivning, och
4. av vilka och hur bolagets firma tecknas.

Anmälan skall innehålla uppgift om de i första stycket 2–4 angivna personernas postadress. Om postadressen avviker från personernas hemvist, skall även hemvistet anges. Anmälan skall vidare innehålla uppgift om de angivna personernas personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum. Om en styrelseledamot eller en styrelsesuppleant har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda, skall detta anges.

Anmälan skall göras första gången när bolaget enligt 2 kap. 9 § anmäls för registrering och därefter genast när ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering har ändrats.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

(Jfr 9 kap. 34 och 35 §§ i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i allt väsentligt med 8 kap. 15 § i dess hittills gällande lydelse.

Att vice verkställande direktör skall anmälas för registrering följer av 24 §, i vilken anges att vad som sägs i denna lag om verkställande direktör även gäller vice verkställande direktör. Det har dock ansetts att skyldigheten att anmäla vice verkställande direktör för registrering bör framgå direkt av lagtexten.

En nyhet är att även uppgift om styrelsens ordförande skall anmälas för registrering. Vidare skall de i första stycket angivna personernas hemvist anges, om hemvisten inte överensstämmer med den postadress som har anmälts; en bestämmelse om detta har hittills funnits i 2 § aktiebolagsförordningen (1975:1387).

Att ett bolag som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande har en styrelseordförande skall kunna avvakta något med att anmäla denna uppgift för registrering framgår av punkten 3 i övergångsbestämmelserna.

8 kap. 37 §

En styrelseledamot och en verkställande direktör skall när de tillträder för införelse i aktieboken anmäla sitt innehav av aktier i bolaget och i andra bolag inom samma koncern, om det inte har skett dessförinnan. Förändringar i aktieinnehavet skall anmälas inom en månad.

Första stycket gäller inte om anmälningsskyldighet föreligger enligt insiderlagen (1990:1342).

(Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer med 8 kap. 5 § i dess hittills gällande lydelse.

Upplysningsskyldighet i koncernförhållanden

8 kap. 38 §

Om ett aktiebolag har blivit moderbolag, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning. Dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för moderbolaget de upplysningar som är nödvändiga för beräkningen av koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet.

(Jfr 9 kap. 36 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer med 8 kap. 7 § i dess hittills gällande lydelse.

9 kap. Bolagsstämma

Utövande av aktieägares beslutanderätt i bolaget

9 kap. 1 §

Aktieägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämma.

(Jfr 8 kap. 1 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar 9 kap. 1 § första stycket i dess hittills gällande lydelse.

Utgångspunkten för paragrafen är att rätten att besluta i bolagets angelägenheter tillkommer aktieägarna och att denna rätt utövas vid bolagsstämman. För att en aktieägare skall få delta i stämman och där utöva sin rösträtt krävs dock även att han på visst sätt är legitimerad som aktieägare. Detta framgår av 2 §.

9 kap. 2 §

Rätten att delta i bolagsstämman tillkommer den aktieägare som på dagen för stämman är införd i aktieboken. I avstämningsbolag gäller i stället att rätten att delta i bolagsstämman tillkommer den som har upptagits som aktieägare i sådan utskrift av aktieboken som avses i 3 kap. 13 § andra stycket.

I bolagsordningen får det bestämmas att en aktieägare får delta i bolagsstämman endast om han anmäler detta till bolaget senast den dag som anges i kallelsen till stämman. Denna dag får inte vara söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton och inte infalla tidigare än femte vardagen före bolagsstämman.

(Jfr 8 kap. 1 och 2 §§ i kommitténs förslag)

Bestämmelserna i paragrafen motsvaras delvis av 9 kap. 1 § andra och tredje styckena i den paragrafens hittills gällande lydelse.

För att en aktieägare skall få delta i bolagsstämman och där utöva sin rösträtt krävs att han på visst sätt är legitimerad som aktieägare. Detta framgår av *första stycket*. Aktieägaren måste vara införd i aktieboken på dagen för stämman. Detta har tidigare framgått endast indirekt av bestämmelsen i 3 kap. 14 § men uttrycks nu direkt i förevarande paragraf.

För avstämningsbolag gäller liksom tidigare en särskild regel, vilken utgör ett undantag från huvudregeln att endast aktieägare har rätt att delta i bolagsstämma. I dessa bolag tillkommer rätten att delta i bolagsstämma den som har upptagits som aktieägare i sådan utskrift av aktieboken som avses i 3 kap. 13 § andra stycket, dvs. en utskrift som avser förhållandena tio dagar före stämman.

Av *andra stycket* framgår att det liksom hittills är möjligt att i bolagsordningen föreskriva att en aktieägare som vill delta i bolagsstämman måste föranmäla sig. Frågor om föranmälan har behandlats i avsnitt 6.2. En föreskrift om föranmälan får inte utformas så att föranmälan måste ske tidigare än fem *vardagar* före stämman. I den tidigare bestämmelsen var motsvarande tidsfrist fem *dagar*. Ändringen föranleds av svårigheterna att vid mellankommande helgdagar hinna upprätta utkast till röstlängd och vidta praktiska arrangemang före stämman. Med vardag avses varje annan dag än söndag och annan allmän helgdag.

En föranmälan från en aktieägare innebär att aktieägaren har rätt att delta i bolagsstämman personligen eller genom ombud (jfr 3 §). En aktieägare som har föranmält sig på föreskrivet sätt kan således alltid sända ett ombud i sitt ställe.

Av 3 § framgår att det också är möjligt att kräva föranmälan av biträde. Av 13 § framgår att kallelse till extra bolagsstämma kan utfärdas så sent som två veckor före stämman. Detsamma gäller för ordinarie bolagsstämma i privata aktiebolag, i den mån bolagsordningen innehåller bestämmelser av denna innebörd. För de fall då kallelse utfärdas två veckor före stämman kommer de nya reglerna om föranmälan att innebära att aktieägarna får en endast begränsad tids rådrum innan föranmälan skall göras. En föranmälan behöver emellertid inte vara så preciserad att därav framgår namn på eventuella ombud eller biträden.

Det är tillräckligt att aktieägare anger att han kommer att närvara personligen eller genom ombud samt att antalet biträden anges (jfr 3 §). Prop. 1997/98:99

9 kap. 3 §

En aktieägare utövar sin rätt vid bolagsstämman antingen personligen eller genom ett ombud med skriftlig, daterad fullmakt. En fullmakt gäller högst ett år från utfärdandet.

Fullmakter får inte samlas in på bolagets bekostnad.

Varje aktieägare eller ombud får vid bolagsstämman medföra högst två biträden. Biträden får yttra sig vid bolagsstämman.

I bolagsordningen får det bestämmas att biträde åt aktieägare får medföras vid bolagsstämman endast om aktieägaren till bolaget anmäler antalet biträden på det sätt som anges i 2 § andra stycket.

(Jfr 8 kap. 2 och 3 §§ i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar delar av 9 kap. 2 § första stycket i dess hittills gällande lydelse.

I *första stycket* slås fast att aktieägaren kan utöva sin rätt att delta i bolagsstämman såväl personligen som genom ombud. Härvid gäller dock allmänna bestämmelser om rättshandlingsförmåga. En omyndig aktieägars rätt att närvara vid bolagsstämman och rösta för aktierna är därför normalt begränsad. Han har den rätten endast i den mån han enligt 9 kap. 3 eller 4 §§ föräldrabalken äger råda över aktierna (jfr kommitténs betänkande s. 163).

Den som har rätt att delta i stämman har en ovillkorlig rätt att låta sig representeras genom ombud. Aktiebolagslagen kräver inte att den som uppträder som ombud har några särskilda kvalifikationer utan faller här tillbaka på de allmänna reglerna om fullmakt. Det centrala är att fullmaktsgivaren har rättslig handlingsförmåga. Fullmakten måste dock vara skriftlig och daterad.

Bestämmelserna har förtydligats i två avseenden. I den nya lydelsen har klargjorts att aktieägaren inte kan vara personligen närvarande tillsammans med sitt ombud och att det inte är möjligt att samtidigt låta sig företrädas av mer än ett ombud.

Andra stycket har inte någon tidigare motsvarighet. Det innehåller ett förbud mot fullmaktsinsamlingar på bolagets bekostnad, dvs. fullmakter får inte samlas in med utnyttjande av bolagets resurser i vid mening. Skälen för detta har utvecklats i avsnitt 6.9. Om styrelsen bryter mot denna bestämmelse, kan den bli skadeståndsskyldig.

Tredje stycket innehåller bestämmelser om biträde vid stämman. Frågor om biträde har behandlats i avsnitt 6.3. Tidigare har en aktieägare haft rätt att vid stämman medföra ett enda biträde. Ärenden på stämman kan emellertid kräva inläsning av ett omfattande material. Såväl ekonomiska som juridiska frågor kan aktualiseras. På grund härav kan aktieägaren ibland behöva biträde av flera personer. Aktieägaren har därför getts rätt att medföra två biträden vid stämman. Tredje stycket har vidare utformats så att det klart framgår att också ombud har rätt att medföra biträde. I lagtexten har slutligen klargjorts att ett biträde äger yttra sig på stämman. Det ligger i sakens natur att denna rätt är beroende av aktieägarens eller ombudets medgivande.

Fjärde stycket saknar motsvarighet i aktiebolagslagens hittills gällande lydelse. Av detta framgår att det är möjligt att kräva föransmälan av biträde åt aktieägare. Något krav på föransmälan för biträde åt ombud kan däremot inte uppställas. Skälet till att denna distinktion har gjorts har utvecklats i avsnitt 6.2.

Egna aktiers ställning vid bolagsstämman

9 kap. 4 §

En aktie som tillhör bolaget eller dess dotterföretag kan inte företräddas vid bolagsstämman. En sådan aktie skall inte räknas med när det i denna lag eller i bolagsordningen för giltigt beslut eller för utövande av befogenhet föreskrivs samtycke av ägare till en viss andel av aktierna i bolaget.

(Jfr 8 kap. 1 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar i sak 9 kap. 1 § fjärde stycket i dess hittills gällande lydelse.

Aktieägars rösträtt

9 kap. 5 §

En aktieägare får rösta för det fulla antalet aktier som han äger eller företräder, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

(Paragrafen saknar motsvarighet i kommitténs förslag)

Som har utvecklats i avsnitt 6.12.2. upphävs den s.k. tjugoprocentsregeln som hittills har funnits i 9 kap. 3 § första stycket. Detta innebär att varje aktieägare får rösta för det fulla antalet aktier som han äger eller företräder på grund av fullmakt. Bolagsordningen skall dock kunna innehålla bestämmelser om rösträttsbegränsningar, dvs. att en aktieägare – eller ett ombud för en aktieägare – får rösta enbart för t.ex. tio eller tjugo procent av det sammanlagda antalet aktier. Regeringen har – i likhet med Kammarrätten i Sundsvall och Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet – ansett att detta bör komma till uttryck i lagtexten.

Lagrådet har påpekat att förevarande paragraf inte föreskriver några begränsningar av möjligheten att införa rösträttsbegränsningar. Enligt Lagrådets mening kan det, på grund av andra bestämmelser i aktiebolagslagen, ifrågasättas om möjligheten att införa rösträttsbegränsningar i realiteten är oinskränkt. Enligt Lagrådet är det framför allt bestämmelsen i 3 kap. 1 § som är av intresse i detta sammanhang. Om det i ett aktiebolag som har skilda aktieslag med maximal röstvärdesdifferens görs långtgående rösträttsbegränsningar för ett aktieslag så att skillnaderna mellan aktierna förstärks, kan det, enligt Lagrådet, ifrågasättas om en sådan ordning är förenlig med den i 3 kap. 1 § angivna principen om alla aktiers lika rätt i bolaget.

Med anledning av vad Lagrådet har uttalat bör det framhållas att bolagen redan enligt hittills gällande bestämmelser har kunnat i bolagsordningen införa föreskrifter om rösträttsbegränsningar som avviker från huvudregeln enligt tjugoprocentsregeln. Denna möjlighet har dock inte inneburit att bolagen kunnat införa rösträttsbegränsningar som på grund av sin särskilda utformning står i strid med andra bestämmelser i aktiebolagslagen, exempelvis 3 kap. 1 § eller den nya 9 kap. 37 §. Bestämmelsen i förevarande paragraf är inte avsedd att medföra någon ändring i detta avseende. Detta innebär bl.a. att det inte är tillåtet att införa rösträttsbegränsningar som strider mot likhetsprincipen, t.ex. genom att begränsa rösträtten för endast en aktieägare. Det innebär även hinder mot att införa rösträttsbegränsningar som innebär att skillnaden i röstvärde mellan aktier av olika aktieslag i realiteten blir större än vad som är tillåtet enligt 3 kap. 1 §.

Det har emellertid inte ansetts möjligt att i lag precisera vilka slag av rösträttsbegränsningar som bolagen får göra. I sista hand får det bli en fråga för den praktiska rättstillämpningen att pröva om en bolagsordningsföreskrift om begränsning av rösträtten står i strid med andra bestämmelser i aktiebolagslagen.

9 kap. 6 §

Om två eller flera styrelser i allmänna pensionsfonden förvaltar aktier i bolaget, får varje styrelse för sig utöva rösträtt för de aktier styrelsen förvaltar.

(Jfr 8 kap. 4 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer med 9 kap. 2 § tredje stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse.

I 9 kap. 3 § fjärde stycket har tidigare funnits en bestämmelse av innebörd att vid tillämpningen av den s.k. tjugoprocentsregeln de olika styrelserna i allmänna pensionsfonden skall anses som aktieägare var för sig. Denna bestämmelse återfinns inte i propositionen, eftersom det nu föreslås att tjugoprocentsregeln skall upphävas. Om bolaget i sin bolagsordning har tagit in en rösträttsbegränsning av liknande slag, får det emellertid av förevarande paragraf anses följa att fondstyrelserna vid tillämpningen av dylika rösträttsbegränsningar skall behandlas som skilda aktieägare.

Ordinarie bolagsstämma

9 kap. 7 §

Inom sex månader från utgången av varje räkenskapsår skall aktieägarna hålla en ordinarie bolagsstämma vid vilken styrelsen skall lägga fram årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i moderbolag, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.

Vid bolagsstämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i moderbolag, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,

2. om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,

3. om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna och den verkställande direktören,

4. i annat ärende som ankommer på bolagsstämman enligt denna lag eller bolagsordningen.

I bolagsordningen får det bestämmas att aktieägarna varje år skall hålla ytterligare en eller flera ordinarie bolagsstämmor.

(Jfr 8 kap. 6 § i kommitténs förslag)

Paragrafens *första och andra stycken* överensstämmer i sak med hittills gällande bestämmelser i 9 kap. 5 § första och andra styckena. Kommittén har föreslagit att den ordinarie stämma som här avses skall benämnas årsstämma. Flera remissinstanser har ifrågasatt en sådan terminologisk ändring och har bl.a. hänvisat till att den nuvarande terminologin är inarbetad och väl fungerande. Regeringen har mot den bakgrunden funnit att begreppet årsstämma inte bör introduceras i lagstiftningen.

I *tredje stycket* har möjligheten att i bolagsordningen föreskriva flera ordinarie bolagsstämmor per år kommit till klart uttryck. I sak innebär detta inte någon förändring.

Extra bolagsstämma

9 kap. 8 §

Om styrelsen anser att det finns skäl att hålla bolagsstämma före nästa ordinarie bolagsstämma, skall den kalla till extra bolagsstämma.

Styrelsen skall även kalla till extra bolagsstämma, om en revisor i bolaget eller ägarna till minst en tiondel av aktierna skriftligen begär att en sådan stämma sammankallas för ett angivet ändamål. Kallelsen skall i så fall utfärdas inom två veckor från det att begäran kom in till bolaget.

(Jfr 8 kap. 7 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med gällande rätt (se 9 kap. 6 § i dess hittills gällande lydelse). Den har delats upp i två stycken, främst för att ge reglerna om minoritetens rätt till extra bolagsstämma en mer framträdande placering.

Fortsatt bolagsstämma

9 kap. 9 §

Vid bolagsstämman får det beslutas att fortsatt bolagsstämma skall hållas en senare dag.

Ett beslut i en fråga som avses i 7 § andra stycket 1–3 skall anstå till fortsatt bolagsstämma, om majoriteten eller en minoritet med minst en tiondel av samtliga aktier begär det. En sådan bolagsstämma skall hållas minst fyra veckor och högst åtta veckor därefter. Ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om beslut som avses i 7 § andra stycket 1 och 2 skall anstå till fortsatt bolagsstämma, skall styrelsen anmäla detta till registreringsmyndigheten för registrering. Anmälan skall göras inom fyra veckor efter det att beslut

(Jfr 8 kap. 8 § i kommitténs förslag)

Av paragrafens *första stycke* framgår att det alltid är möjligt att besluta om fortsatt stämma en senare dag. Bestämmelsen är ny men innebär endast ett klagörande av vad som redan hittills har gällt. Någon tidsfrist inom vilken den fortsatta stämman måste hållas anges inte.

En fortsatt stämma är självständig i förhållande till den ursprungliga stämman. Även de aktieägare som inte har deltagit i eller anmält deltagande till den ursprungliga stämman kan ha rätt att delta i den fortsatta stämman (jfr NJA 1934 s. 11). Beträffande kallelse, se 13 § tredje stycket.

Beslut om fastställelse av balans- och resultaträkningar, om resultatdispositioner samt om ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och verkställande direktören skall enligt 7 § fattas vid en ordinarie bolagsstämma inom sex månader från räkenskapsårets utgång. Av *andra stycket* – som i huvudsak motsvarar 9 kap. 5 § tredje stycket i dess hittills gällande lydelse – framgår att beslut i sådana frågor skall skjutas upp till fortsatt stämma, om stämmomajoriteten eller en minoritet med minst tio procent av samtliga aktier i bolaget begär det. Enligt hittills gällande bestämmelser skall fortsatt stämma i dessa fall hållas minst en och högst två månader efter begäran om detta. Dessa tidsramar har nu justerats så att fortsatt stämma i nu berörda fall skall hållas minst fyra och högst åtta veckor efter begäran om det. Den närmare tidpunkten för den fortsatta bolagsstämman fastställs av stämman.

Såsom anfördes i samband med aktiebolagslagens tillkomst (se prop. 1975:103 s. 396) avser bestämmelsen att skydda minoriteten och är därmed tvingande. Förklarar de aktieägare som önskar fortsatt stämma att de inte behöver så långt uppskov som fyra veckor, kan det emellertid inte anses möta något hinder att den fortsatta stämman hålls tidigare än fyra veckor efter begäran. Några remissinstanser har ansett att detta bör anges i lagtexten. Någon sådan komplettering av lagtexten har dock inte ansetts nödvändig, eftersom det angivna förhållandet följer redan av den allmänna principen om att regler om minoritetsskydd får frångås om de berörda aktieägarna medger det.

Tredje stycket motsvarar bestämmelsen i 9 kap. 5 § fjärde stycket i dess hittills gällande lydelse.

9 kap. 10 §

Bolagsstämman skall hållas på den ort där styrelsen har sitt säte. I bolagsordningen får det dock bestämmas att den skall eller kan hållas på annan angiven ort i Sverige.

Om extraordinära omständigheter kräver det, får bolagsstämman hållas på annan ort än som anges i första stycket.

(Jfr 8 kap. 5 § i kommitténs förslag)

Denna paragraf överensstämmer i sak med den hittills gällande 9 kap. 4 §. Den har dock av redaktionella skäl delats upp i två stycken. I de allmänna bestämmelserna om orten för bolagsstämma i *första stycket* har också klargjorts att bolagsordningen inte får innehålla föreskrifter om att stämma skall hållas på utrikes ort. Den frågan har behandlats i avsnitt 6.4.

Enligt allmänna bolagsrättsliga principer kan regler som endast avser de enskilda aktieägarnas rätt åsidosättas genom beslut av samtliga aktieägare. Det är därför möjligt att fatta beslut om att stämman i ett särskilt fall skall hållas på en annan ort än den som följer av bestämmelserna i första stycket. Det förutsätter dock att styrelseledamöterna och samtliga aktieägare kan enas om på vilken plats stämman skall hållas. Under dessa förhållanden kan stämman hållas var som helst, även utanför Sverige.

Såsom framgår av *andra stycket* kan stämman också hållas var som helst – även utanför Sverige – om det föreligger extraordinära omständigheter. Bestämmelsen syftar på situationer av force majeurekaraktär.

Såsom har konstaterats i avsnitt 6.4 utesluter bestämmelserna om ort för stämma inte att deltagandet i stämman sker från annan ort med utnyttjande av t.ex. tele- eller videoteknik. Det har inte ansetts lämpligt att lagreglera förutsättningarna för detta. Det ligger emellertid i sakens natur att ett sådant arrangemang måste ske under tekniskt betryggande former. Det måste också förutsättas att aktieägarnas deltagande organiseras på ett sådant sätt att ingen aktieägargrupp gynnas på någon annan aktieägargrups bekostnad (jfr 8 kap. 34 § och 9 kap. 37 §). Av förevarande paragraf får anses följa att stämman också i sådana fall alltid måste ledas från den av lag och bolagsordning utpekade bolagsstämmoorten. Bestämmelserna om orten för bolagsstämma får också den betydelsen att de aktieägare som så önskar alltid måste kunna delta i stämman genom att infinna sig på stämмоorten.

Aktieägares initiativrätt

9 kap. 11 §

En aktieägare som vill få ett ärende behandlat vid en bolagsstämma skall skriftligen begära detta hos styrelsen.

Ärendet skall tas upp vid bolagsstämman, om begäran har kommit in till styrelsen

1. senast en vecka före den tidpunkt då enligt 13 § första stycket kallelse tidigast får utfärdas, eller
2. efter den tidpunkt som anges i 1 men i sådan tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till bolagsstämman.

(Jfr 8 kap. 9 § i kommitténs förslag)

Paragrafen behandlar aktieägars initiativrätt. Denna fråga har behandlats i avsnitt 6.6.

Reglerna om aktieägars initiativrätt har hittills funnits i 9 kap. 7 §. Enligt den bestämmelsen har en aktieägare haft rätt att få ett ärende behandlat på bolagsstämman, om han skriftligen framställt yrkande därom hos styrelsen i så god tid att ärendet kunnat tas upp i kallelsen till stämman.

Av *första stycket* i förevarande paragraf framgår att en aktieägare som vill få ett ärende behandlat vid bolagsstämman även fortsättningsvis skall lämna in en skriftlig begäran om detta till styrelsen. *Andra stycket* innehåller bestämmelserna om vid vilken tidpunkt en sådan begäran måste ges in för att det aktuella ärendet skall tas upp på stämman. Liksom hittills är utgångspunkten att ett ärende skall tas upp på bolagsstämman om begäran om det har kommit in till styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman. Det kan dock vara svårt för de enskilda aktieägarna att avgöra vid vilken tidpunkt ett ärende måste anmälas för att kunna tas med i kallelsen. För att underlätta för dessa aktieägare innehåller *punkten 1* en bestämmelse som innebär att ett ärende skall tas upp på stämman om aktieägaren har lämnat in en begäran om det senast en vecka före den längsta kallelsetid som lagen medger. Då fristen för kallelse till ordinarie bolagsstämma, såsom framgår av 13 § första stycket, har utsträckts till sex veckor kommer det i praktiken att innebära att en aktieägare som vill vara säker på att få sitt ärende behandlat på den ordinarie bolagsstämman kan lämna in sin begäran om detta till styrelsen senast sju veckor före stämman.

Av *punkten 2* framgår att ett ärende i vissa fall skall tas upp även om begäran har kommit in till styrelsen efter den tidpunkt som anges i punkten 1, nämligen om begäran har kommit in till styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman. Huruvida så är fallet får bedömas med hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall. Efter vad kommittén har inhämtat kan i börsnoterade bolag ett riktmärke vara omkring en vecka före den planerade kallelsetidpunkten.

Begäran skall avse ett ärende. Därmed förstås något för bolaget relevant spörsmål som kan bli föremål för beslut på stämman. Sålunda är en begäran om upplysning inte ett ärende. Bestämmelsen ger inte heller en aktieägare rätt att göra endast ett allmänt uttalande på stämman. Det ligger vidare i sakens natur att ärendet måste ligga inom ramen för stämmans kompetens.

Aktieägarens rätt att begära att ett ärende skall tas upp vid bolagsstämman innebär att stämman normalt inte kan undvika att ta upp ärendet till behandling. Endast i de fall då ett bifall till aktieägarens yrkande i sakfrågan uppenbarligen skulle strida mot aktiebolagslagen eller bolagsordningen kan bolagsstämman vägra att behandla ärendet (se NJA 1960 s. 698).

*Sammanställande av bolagsstämma**9 kap. 12 §*

Styrelsen kallar till bolagsstämma.

Om en bolagsstämma som skall hållas enligt denna lag, bolagsordningen eller ett stämmobeslut inte sammankallas på föreskrivet sätt, skall länsstyrelsen på anmälan av en styrelseledamot, den verkställande direktören, en revisor eller en aktieägare genast på bolagets bekostnad sammankalla stämman på det sätt som anges i 13–16 §§.

(Jfr 8 kap. 10 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar 9 kap. 8 § i dess hittills gällande lydelse.

*Tid och sätt för kallelse**9 kap. 13 §*

Kallelse till ordinarie bolagsstämma samt kallelse till extra bolagsstämma där fråga om ändring av bolagsordningen kommer att behandlas skall utfärdas tidigast sex veckor och senast fyra veckor före stämman. Kallelse till annan extra bolagsstämma skall utfärdas tidigast sex veckor och senast två veckor före stämman.

I bolagsordningen för ett privat aktiebolag får det bestämmas att kallelse till sådan bolagsstämma som avses i första stycket första meningen får utfärdas senare än vad som där anges, dock senast två veckor före stämman.

Om fortsatt bolagsstämma skall hållas fyra veckor eller senare räknat från och med stämmans första dag, skall det utfärdas en särskild kallelse till den fortsatta bolagsstämman. Därvid skall bestämmelserna i första stycket om tid för kallelse till extra bolagsstämma tillämpas.

Om det enligt bolagsordningen krävs att ett bolagsstämmobeslut fattas vid två bolagsstämmor för att bli giltigt, får kallelse till den andra stämman inte ske innan den första stämman har hållits. I kallelsen till den andra bolagsstämman skall styrelsen ange det beslut som den första stämman har fattat.

(Jfr 8 kap. 11 § i kommitténs förslag)

Paragrafen innehåller bestämmelser om tid för kallelse till bolagsstämma. Bestämmelser i dessa frågor har hittills funnits i 9 kap. 9 § första stycket.

Av *första stycket* framgår att olika kallelsefrister gäller för ordinarie bolagsstämma och extra bolagsstämma. Tidsfristerna har förlängts i förhållande till vad som hittills har gällt. Kallelse till ordinarie bolagsstämma skall utfärdas tidigast sex veckor och senast fyra veckor före stämman, medan kallelse till extra bolagsstämma skall utfärdas tidigast sex veckor och senast två veckor före stämman. En särskild regel har införts för de fall då ett ärende rörande ändring av bolagsordningen skall behandlas på en extra bolagsstämma. I dessa fall skall kallelse till stämman utfärdas senast fyra veckor före stämman. Skälen till ändringarna framgår av avsnitt 6.5.1.

Av *andra stycket* framgår att det i privata aktiebolag skall vara möjligt att ha kortare tidsfrister än vad som anges i första stycket för kallelse till ordinarie bolagsstämma och sådan extra bolagsstämma där fråga om ändring av bolagsordningen skall behandlas. Bolagsordningen skall sålunda kunna innehålla bestämmelser om att kallelse till stämmor av det angivna slaget får utfärdas senast två veckor före stämman.

I likhet med vad som hittills har gällt skall bolagen kunna precisera tidpunkten för kallelse i bolagsordningarna.

Enligt *tredje stycket* skall en ny kallelse utfärdas när en fortsatt stämma skall hållas senare än fyra veckor från det att den ursprungliga stämman inleddes. Motsatsvis gäller att om den fortsatta stämman hålls mindre än fyra veckor efter den ursprungliga stämman någon särskild kallelse inte behövs. Det räcker i så fall att tid och plats för den fortsatta stämman tillkännages vid det första stämmotillfället.

Om det inför den fortsatta stämman måste utfärdas en ny kallelse, skall den utfärdas i sådan tid som gäller för kallelse till extra bolagsstämma. Detta innebär att kallelsen normalt skall utfärdas senast två veckor före stämman. Skall den fortsatta stämman behandla en fråga om ändring av bolagsordningen gäller en ännu längre kallelsefrist.

Fjärde stycket har sin motsvarighet i 9 kap. 9 § första stycket i dess hittills gällande lydelse.

9 kap. 14 §

Kallelse skall ske enligt bolagsordningen. Styrelsen skall sända skriftlig kallelse till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget, om

1. ordinarie bolagsstämma skall hållas på annan tid än som föreskrivs i bolagsordningen, eller

2. bolagsstämman skall behandla en fråga om

a) sådan ändring av bolagsordningen som avses i 31–33 §§,

b) bolagets försättande i likvidation, eller

c) upphörande av bolagets likvidation.

I ett publikt aktiebolag skall kallelse alltid ske genom annonsering i Post- och Inrikes Tidningar och en rikstäckande dagstidning.

(Jfr 8 kap. 12 § i kommitténs förslag)

Första stycket överensstämmer med 9 kap. 9 § andra stycket i dess hittills gällande lydelse.

I *andra stycket* ges särskilda föreskrifter om kallelse till bolagsstämma i publika aktiebolag. I sådana bolag skall kallelse alltid ske genom annonsering i Post- och Inrikes Tidningar och en rikstäckande dagstidning. Frågan har behandlats i avsnitt 6.5.2.

Med dagstidning avses i detta sammanhang en tidning som normalt kommer ut med sex eller sju nummer per vecka. För att en tidning skall anses vara rikstäckande skall den finnas till försäljning i alla delar av landet och ges ut i så stor upplaga att den som vill köpa tidningen utan svårighet kan få tag på ett exemplar.

Andra stycket skall ses som ett komplement till det första stycket. Också i publika aktiebolag skall skriftlig kallelse enligt första stycket sändas till aktieägarna i de fall som paragrafen anger. Självklart kan det också i bolagsordningen för ett publikt aktiebolag föreskrivas att utöver den obligatoriska kallelsen i Post- och Inrikes Tidningar och en

rikstäckande dagstidning kallelse skall ske t.ex. med brev eller genom en viss ortstidning. Prop. 1997/98:99

Det är inte nödvändigt att alla kallelseåtgärder sker samma dag. I ett publikt aktiebolag kan det ofta vara lämpligt att utfärda kallelsen i den rikstäckande tidningen på en söndag, då man erfarenhetsmässigt når många läsare, medan kallelsen i Post- och Inrikes Tidningar, som inte utkommer på söndagar, införs en vardag inom den föreskrivna tiden för kallelse. Samtliga kallelseåtgärder måste dock givetvis ligga inom de tidsmässiga ramar som anges i 13 § och, i förekommande fall, bolagsordningen.

Kallelsens innehåll

9 kap. 15 §

Kallelsen skall innehålla ett förslag till dagordning för bolagsstämman. I förslaget till dagordning skall styrelsen tydligt ange de ärenden som skall behandlas vid bolagsstämman. Ärendena skall vara numrerade.

Det huvudsakliga innehållet i varje framlagt förslag skall anges, om förslaget inte rör en fråga av mindre betydelse för bolaget. Avser ett ärende ändring av bolagsordningen, skall det huvudsakliga innehållet i förslaget till ändring alltid anges.

Särskilda bestämmelser om innehållet i kallelser finns i 2 § detta kapitel, i 4 kap. 4 § andra stycket, 5 kap. 3 § och 6 kap. 2 § samt i 6 § lagen (1986:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m.

(Jfr 8 kap. 13 § i kommitténs förslag)

Paragrafen reglerar frågor om kallelsens innehåll. Dessa har hittills behandlats i 9 kap. 9 § tredje stycket. Den nya paragrafen innehåller två nyheter som syftar till att ge aktieägarna bättre förutsättningar att förbereda sig inför stämman. Dessa frågor har behandlats i den allmänna motiveringen, avsnitt 6.5.3.

I *första stycket* har införts en bestämmelse om att förslaget till dagordning skall finnas med i kallelsen. Förslaget till dagordning skall innehålla en numrerad förteckning över de ärenden som skall förekomma på stämman. Då dagordningen skall godkännas av stämman, har stämman möjlighet att besluta att behandlingen av ärendena skall ske i annan ordning än den som har angivits i förslaget. Den ursprungliga numreringen skall dock bibehållas (se 21 §).

I *andra styckets* första mening har vidare införts en generell regel av innebörd att det huvudsakliga innehållet i framlagda förslag skall redovisas i kallelsen. Förslag som avser frågor av mindre betydelse för bolaget omfattas emellertid inte av denna skyldighet. Det kan t.ex. vara fråga om beslut som över huvud taget inte rör förhållandena i bolaget (t.ex. beslut om tillsättande av revisorer i stiftelser som bolaget förvaltar). Det kan också vara fråga om beslut som visserligen rör bolaget men vars ekonomiska betydelse för aktieägarna, sedd mot bakgrund av bolagets omfattning, är liten och som inte heller i någon större utsträckning påverkar styrningen eller organisationen av bolaget. – Liksom hittills skall kallelsen alltid innehålla en redogörelse för det huvudsakliga innehållet av förslag som rör ändring av bolagsordningen.

I tredje stycket finns en hänvisning till de särskilda kallelserregler som finns i andra delar av den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen. Prop. 1997/98:99

Tillhandahållande av handlingar inför stämman

9 kap. 16 §

Under minst två veckor närmast före den bolagsstämma som avses i 7 § första stycket skall redovisningshandlingar och revisionsberättelse eller kopior av dessa handlingar hållas tillgängliga hos bolaget för aktieägarna. Kopior av handlingarna skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

(Jfr 8 kap. 14 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar 9 kap. 9 § fjärde stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse. Den tid under vilken redovisnings- och revisionshandlingar skall tillhandahållas har dock förlängts från en vecka till två veckor för att ge aktieägarna bättre möjligheter att hinna ta ställning till materialet. Som en konsekvens av detta har också bestämmelserna om den tidpunkt vid vilken redovisningshandlingarna skall avlämnas till revisorerna och den tidpunkt vid vilken revisionsberättelsen skall lämnas till bolagets styrelse ändrats (se 8 kap. 2 § årsredovisningslagen och 10 kap. 27 § denna lag).

Bestämmelser om tillhandahållande av handlingar finns även i bl.a. 4 kap. 4 § första stycket, 6 kap. 2 § tredje stycket och 14 kap. 10 § fjärde stycket denna lag samt 5 § lagen (1987:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag, m.m.

Fel i kallelse m.m.

9 kap. 17 §

Om en bestämmelse i denna lag eller bolagsordningen som rör kallelse till bolagsstämman eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i något ärende, får stämman inte besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Bolagsstämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt bolagsordningen skall förekomma vid stämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att en extra bolagsstämma skall sammankallas för att behandla ärendet.

(Jfr 8 kap. 15 § i kommitténs förslag)

Paragrafen, som behandlar konsekvenserna av brister i bl.a. kallelseförfarandet, överensstämmer med 9 kap. 10 § i dess hittills gällande lydelse.

En överträdelse av bestämmelserna om kallelse och tillhandahållande av handlingar i ett visst ärende medför som regel att bolagsstämman är förhindrad att fatta beslut i ärendet, om inte samtliga aktieägare som berörs av överträdelsen ger sitt samtycke till det. Om det framgår av bolagsordningen att det aktuella ärendet skall tas upp på stämman, kan

stämman avgöra ärendet även om det inte har tagits upp i kallelsen. Detsamma gäller om ärendet har så nära samband med ett annat ärende som skall behandlas vid stämman att de båda ärendena rimligtvis bör behandlas och avgöras samtidigt. I de nu angivna fallen krävs inte något samtycke från aktieägarna för att stämman skall kunna avgöra ärendet.

De nya reglerna i 13 och 14 §§ om sätt för kallelse och kallelsens innehåll kan innebära att bestämmelserna i denna paragraf får större betydelse än tidigare.

Bolagsstämmans öppnande

9 kap. 18 §

Bolagsstämman öppnas av styrelsens ordförande eller av den som styrelsen har utsett. Om det i bolagsordningen har föreskrivits vem som skall vara ordförande vid bolagsstämman, öppnas dock stämman alltid av denne.

(Jfr 8 kap. 16 § i kommitténs förslag)

Paragrafen, som saknar motsvarighet i aktiebolagslagens hittills gällande lydelse, reglerar frågan om vem som skall öppna stämman. Denna fråga har behandlats i avsnitt 6.10.

Röstlängd

9 kap. 19 §

Vid bolagsstämman skall det upprättas en förteckning över närvarande aktieägare, ombud och biträden med uppgift om hur många aktier och röster varje aktieägare och ombud företräder vid stämman (röstlängd). Röstlängden skall upprättas av bolagsstämmans ordförande, om denne har valts av stämman utan omröstning. I annat fall skall röstlängden upprättas av den som har öppnat bolagsstämman.

Röstlängden skall godkännas av bolagsstämman. Den gäller till dess att bolagsstämman har beslutat att ändra den.

Om bolagsstämman skjuts upp till en senare dag än nästföljande vardag, skall en ny röstlängd upprättas.

(Jfr 8 kap. 17 § i kommitténs förslag)

Paragrafen behandlar frågor om upprättandet av röstlängd. Dessa frågor har hittills reglerats i 9 kap. 11 § andra stycket.

I *första stycket* regleras vem som skall upprätta röstlängd. Frågan har behandlats i avsnitt 6.10. Enligt hittills gällande lagtext har denna uppgift legat på stämmans ordförande. Om det inte framgår av bolagsordningen vem som skall vara stämмоordförande och stämman inte kan enas i denna fråga, måste emellertid röstlängden upprättas före valet av stämмоordförande. I den nya lagtexten har det klargjorts att det i den situationen är den som enligt 18 § öppnar stämman som skall upprätta röstlängd. Om stämmans ordförande utses utan omröstning, skall dock behandlingen av röstlängden anstå till dess att ordföranden har utsetts.

Den som öppnar stämman måste således först undersöka om stämmoordförande kan utses utan omröstning. Om så är fallet, är det den utsedde ordföranden som skall upprätta röstlängd. I annat fall skall röstlängden upprättas av den som har öppnat stämman. Det blir i det senare fallet också denne som, om röstlängden kan godkännas först efter omröstning, har den utslagsröst som tillkommer ordföranden (jfr 28 §).

Andra och tredje styckena överensstämmer med de bestämmelser som hittills har funnits i 9 kap. 11 § andra stycket.

Hur bolagsstämmans ordförande utses

9 kap. 20 §

Ordföranden vid bolagsstämman skall utses av stämman, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

(Jfr 8 kap. 18 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 9 kap. 11 § första stycket i dess hittills gällande lydelse.

Kommitténs förslag innehöll en särskild bestämmelse om att stämman skall pröva att kallelse har skett enligt bolagsordningen. Eftersom ett stämmobeslut i en sådan fråga knappast torde ha någon rättslig innebörd gentemot exempelvis frånvarande aktieägare har någon sådan bestämmelse inte tagits in i departementsförslaget. Det hindrar givetvis inte att det regelmässigt är lämpligt att den som öppnar stämman undersöker om kallelse kan antas ha skett på korrekt sätt.

Dagordning

9 kap. 21 §

Det förslag till dagordning som fogats till kallelsen skall läggas fram för bolagsstämmans godkännande. Ärendenas numrering får inte ändras.

(Jfr 8 kap. 20 § i kommitténs förslag)

Paragrafen saknar tidigare motsvarighet.

Av 15 § framgår att kallelsen skall innehålla ett förslag till dagordning för stämman. Av förevarande paragraf framgår att detta förslag skall läggas fram för bolagsstämmans godkännande. Frågan om fastställande av dagordningen skall av naturliga skäl behandlas i stämmans inledningsskede.

Enligt 17 § får bolagsstämman alltid avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt bolagsordningen skall förekomma på stämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Sådana tillägg till dagordningen liksom omkastningar i den inbördes ordning i vilken ärendena skall behandlas får beslutas av bolagsstämman. För att underlätta aktieägarnas och ombudens aktiva

deltagande vid stämman skall dock alltid den ursprungliga numreringen av beslutspunkterna, såsom den har angetts i kallelsen, behållas.

I betänkandet och ett par remissyttranden har diskuterats i vilken utsträckning förevarande bestämmelse (i kommitténs förslag formulerad något annorlunda) förhindrar att en stämma till vilken kallelse har utgått ställs in i förväg. Bestämmelsen att bolagsstämman skall ta ställning till det förslag till dagordning som har bifogats kallelsen är emellertid inte avsedd att begränsa rätten att i förväg ställa in en stämma. Om en stämma har kallats in för att behandla ett särskilt förslag som efter kallelsens utfärdande visar sig vara ogenomförbart, kan styrelsen således ställa in stämman. Det är i ett sådant fall inte nödvändigt att av enbart formella skäl inleda stämman för att därefter fatta ett beslut om att den skall ställas in. Saken ställer sig emellertid annorlunda om den fråga som står på dagordningen fortfarande har aktualitet. Om stämman i ett sådant fall har initierats enligt bestämmelserna i 9 kap. 8 § andra stycket av aktieägare till minst en tiondel av aktierna i bolaget, torde stämman kunna ställas in endast med dessa aktieägars medgivande. I övrigt torde frågan under vilka förutsättningar styrelsen kan ställa in en stämma i förväg få avgöras vid en bedömning från fall till fall. Denna bedömning skall göras mot bakgrund av bl.a. den s.k. generalklausulen i 8 kap. 34 §.

Bolagsstämman kan när som helst kan besluta om ändringar i dagordningen, t.ex. omkastningar i ärendenas inbördes ordning. Det är förutsatt att inte heller sådana ändringar får föranleda att ärendena ges andra nummer än tidigare. Av rättsfallet NJA 1960 s. 698 följer att dagordningen inte får ändras så att aktieägarnas rätt att få i förväg anmälda ärenden behandlade sätts ur spel.

Styrelsens och den verkställande direktörens upplysningsplikt

9 kap. 22 §

Styrelsen och den verkställande direktören skall, om någon aktieägare begär det och styrelsen anser att det kan ske utan väsentlig skada för bolaget, vid bolagsstämman lämna upplysningar om

1. förhållanden som kan inverka på bedömningen av ett ärende på dagordningen, och
2. förhållanden som kan inverka på bedömningen av bolagets ekonomiska situation.

I publika aktiebolag är styrelsen och den verkställande direktören skyldiga att lämna upplysningar enligt första stycket 2 endast vid en bolagsstämma där årsredovisningen behandlas.

I koncernbolag avser upplysningsplikten även bolagets förhållande till annat koncernföretag. Om bolaget är moderbolag, avser upplysningsplikten också koncernredovisningen samt sådana förhållanden beträffande dotterföretagen som avses i första stycket.

Om en begärd upplysning kan lämnas endast med stöd av uppgifter som inte är tillgängliga vid bolagsstämman, skall upplysningen inom två veckor därefter hållas skriftligen tillgänglig hos bolaget för aktieägarna samt sändas till den aktieägare som har begärt upplysningen.

(Jfr 8 kap. 21 § i kommitténs förslag)

Paragrafen innehåller bestämmelser om styrelsens och den verkställande direktörens skyldighet att lämna upplysningar på bolagsstämman. Denna fråga har behandlats i avsnitt 6.11.1. Motsvarande bestämmelser har hittills funnits i 9 kap. 12 § första och andra styckena.

Lagtexten har utformats så att det klarare framgår att upplysningsskyldigheten är av två slag.

Av *första stycket* framgår således att skyldigheten att lämna upplysningar avser dels förhållanden som kan inverka på bedömningen av ett ärende på dagordningen, dels förhållanden som kan inverka på bedömningen av bolagets ekonomiska situation.

Vad gäller skyldigheten att lämna upplysningar om förhållanden som kan inverka på bedömningen av ett ärende på dagordningen har några ändringar i sak inte gjorts. Liksom hittills är företagsledningen skyldig att lämna upplysningar av detta slag, under förutsättning att styrelsen bedömer att det kan ske utan väsentlig skada för bolaget. Denna upplysningsskyldighet gäller vid alla typer av bolagsstämmor.

Skyldigheten att lämna upplysningar rörande förhållanden som kan inverka på bedömningen av bolagets ekonomiska situation har begränsats såvitt avser de publika aktiebolagen. Som framgår av *andra stycket* har nämligen den skyldigheten i dessa bolag inskränkts till att gälla endast vid sådan stämma där årsredovisningen behandlas. Detta innebär t.ex. att företagsledningen inte är skyldig att lämna upplysningar angående bolagets ekonomiska situation vid en extra bolagsstämma som har sammankallats endast i syfte att besluta om en firmaändring. Även i denna del förutsätter uppgiftsskyldigheten att styrelsen finner att uppgiften kan lämnas ut utan väsentlig skada för bolaget.

Tredje och fjärde styckena motsvarar de hittills gällande bestämmelserna i 9 kap. 12 § första och andra styckena.

I den tidigare gällande paragrafen uttrycktes den under punkten 2 behandlade ekonomiska upplysningsskyldigheten på det sättet att den avsåg förhållanden som kan inverka på bedömningen av "bolagets årsredovisning och dess ställning i övrigt". Detta uttryck har i förevarande paragraf ersatts med uttrycket "bolagets ekonomiska situation". I paragrafen har vidare begreppet "förfång" ersatts med det modernare begreppet "skada". Några ändringar i sak har inte åsyftats med dessa ändringar av terminologin.

Om styrelsen finner att en upplysning som har begärts enligt 22 § inte kan lämnas till aktieägarna utan väsentlig skada för bolaget, skall den aktieägare som har begärt upplysningen omedelbart underrättas om det.

Styrelsen skall lämna upplysningen till bolagets revisorer, om aktieägaren begär det inom två veckor från underrättelsen enligt första stycket. Upplysningen skall lämnas till revisorerna inom två veckor efter aktieägarens begäran om det.

Revisorerna skall inom två veckor efter det att den begärda upplysningen har lämnats till dem avge ett skriftligt yttrande till styrelsen. Av yttrandet skall det framgå om upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande moderbolag, koncernrevisionsberättelsen eller på annat sätt ger anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinran anges i yttrandet.

Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt för aktieägarna hos bolaget och sända en kopia av det till de aktieägare som har begärt upplysningen.

(Jfr 8 kap. 22 § i kommitténs förslag)

Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandet då styrelsen finner att en upplysning som en aktieägare har begärt vid stämman inte kan lämnas ut utan väsentlig skada för bolaget. I huvudsak motsvarande bestämmelser har tidigare funnits i 9 kap. 12 § tredje stycket.

Enligt *första stycket* gäller att styrelsen omedelbart skall underrätta den aktieägare som begärt upplysningen om att den inte kan lämnas ut. Att underrättelsen även måste ske inom den i 22 § fjärde stycket angivna tiden följer av att styrelsens ställningstagande till om upplysningen kan lämnas ut alltid måste göras inom denna tid.

Såsom framgår av *andra stycket* har aktieägaren i denna situation rätt att begära att upplysningen i stället lämnas till revisorerna. En sådan begäran måste framställas inom två veckor från styrelsens underrättelse. Liksom hittills skall styrelsen lämna de begärda upplysningarna till revisorerna inom två veckor efter aktieägarens begäran om det.

En nyhet är att revisorernas yttrande i anledning av den begärda upplysningen skall avges till styrelsen inom två veckor efter det att upplysningen har lämnats till dem (se *tredje stycket*). Hittills har motsvarande tidsfrist varit bestämd till en månad efter stämman. Syftet med ändringen är att undvika att revisorerna hamnar i tidsnöd med utarbetandet av yttranden. Frågan har behandlats i avsnitt 6.11.2.

Enligt tidigare lagtext har det ålegat revisorn att i yttrandet uttala sig om huruvida de begärda upplysningarna har lämnats. Med hänsyn till att revisorns skyldighet att avge yttrande enligt bestämmelsernas nya utformning är beroende av att uppgifterna verkligen har lämnats till honom fordrar den nya lagtexten inte något sådant uttalande. Det hindrar givetvis inte revisorn från att i yttrandet uttala sig om ofullständigheter i de lämnade upplysningarna. Om styrelsen över huvud taget inte har lämnat några upplysningar som den har varit skyldig att lämna, finns det givetvis skäl för revisorn att göra en erinran om detta (jfr 10 kap. 35 §).

Fjärde stycket överensstämmer med hittills gällande bestämmelser i 9 kap. 12 § tredje stycket.

I förhållande till tidigare lagtext har det även gjorts vissa redaktionella ändringar.

Aktieägares rätt till insyn i aktiebolag med högst tio aktieägare

9 kap. 24 §

I ett aktiebolag med högst tio aktieägare gäller utöver vad som följer av 22 och 23 §§ att varje aktieägare och ombud eller biträde som denne anlitar skall ges tillfälle att ta del av räkenskaper och andra handlingar som rör bolagets verksamhet, i den omfattning det behövs för att aktieägaren skall kunna bedöma bolagets ställning och resultat eller ett visst ärende som skall behandlas vid bolagsstämman.

Om det kan ske utan oskäligen kostnader eller besvär, skall styrelsen och den verkställande direktören dessutom på begäran biträda aktieägaren med den utredning som behövs för ändamålet och tillhandahålla behövliga kopior.

Första och andra styckena gäller inte, om det skulle medföra en påtaglig risk för allvarlig skada för bolaget att aktieägaren får del av uppgifter om bolagets verksamhet.

(Jfr 8 kap. 23 § i kommitténs förslag)

Paragrafen innehåller bestämmelser om aktieägares rätt till insyn i aktiebolag med högst tio aktieägare. Motsvarande bestämmelser har tidigare funnits i 9 kap. 12 § fjärde stycket.

I tidigare lagtext har aktieägarens insynsrätt gällt handlingar som behövts för bedömningen av – utöver på stämman förekommande ärenden – bolagets "ställning". Detta har kunnat ge den felaktiga uppfattningen att insynsrätten enbart gällt sådana handlingar som är nödvändiga för bedömningen av bolagets förmögenhetsställning. I den nya lagtexten har därför i stället begreppsparet "ställning och resultat" använts (se *första stycket*). Av bestämmelsens nya utformning framgår vidare att aktieägarens rätt till insyn i bolaget kan utövas genom ombud eller med hjälp av biträde. De senare frågorna har behandlats i avsnitt 6.11.3.

Andra och tredje styckena överensstämmer i sak med hittills gällande rätt.

Vissa redaktionella ändringar har vidtagits i förhållande till hittills gällande lagtext.

Omröstningsförfarande

9 kap. 25 §

Omröstning skall ske om någon av aktieägarna begär det.

(Jfr 8 kap. 34 § andra och 35 § andra stycket i kommitténs förslag)

Paragrafen saknar motsvarighet i aktiebolagslagens hittills gällande lydelse men överensstämmer med vad som redan i dag allmänt gäller.

9 kap. 26 §

Vid omröstning som avser andra beslut än val skall omröstningen ske öppet, om bolagsstämman inte beslutar om sluten omröstning.

Om det vid omröstning som inte avser val uppkommer lika röstetal är ordföranden, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen, skyldig att tillkännage vilken mening han biträder.

(Jfr 8 kap. 34 § andra och tredje styckena i kommitténs förslag)

Paragrafen saknar tidigare motsvarighet. Förfarandet vid val regleras i 27 §.

De flesta bolagsstämmobeslut fattas utan omröstning. Omröstning skall dock ske, om någon av aktieägarna begär det. Detta framgår av 25 §. Av *första stycket* följer att en omröstning som regel skall ske öppet. Bolagsstämman kan dock besluta om sluten omröstning.

Vid lika röstetal utgörs bolagsstämmans beslut av den mening som ordföranden biträder (se 28 §). Det har diskuterats huruvida ordföranden har en skyldighet att använda sin utslagsröst vid lika röstetal. I *andra stycket* har införts en bestämmelse som uttryckligen ålägger ordföranden att i den situationen använda sin utslagsröst. Denna skyldighet gäller oberoende av om ordföranden har röstat för egna aktier eller ej i själva omröstningen. Även en ordförande som inte äger aktier i bolaget omfattas av denna skyldighet. I bolagsordningen kan dock föreskrivas att ordföranden inte har eller inte är skyldig att använda sin utslagsröst.

En ordförande som på grund av jäv är förhindrad att delta i omröstningen av en viss fråga får naturligtvis inte heller använda sin utslagsröst för att vid lika röstetal avgöra frågan. Om den aktuella frågan inte kan avgöras utan omröstning, bör ordföranden se till att någon annan utses att vara ordförande under behandlingen av frågan.

9 kap. 27 §

Vid val skall omröstning ske öppet. I ett publikt aktiebolag får dock bolagsstämman besluta att omröstningen skall vara sluten. I ett privat aktiebolag skall omröstningen alltid vara sluten om någon röstberättigad begär det.

(Jfr 8 kap. 35 § andra stycket i kommitténs förslag)

Paragrafen, som saknar motsvarighet i aktiebolagslagens hittills gällande lydelse, innehåller bestämmelser om förfarandet vid val. Dessa frågor har behandlats i avsnitt 6.12.3.

Liksom vid bolagsstämmobeslut i allmänhet förrättas val som regel utan omröstning. Omröstning skall dock ske, om någon av aktieägarna begär det (se 25 §). Huvudregeln vid val är att omröstning skall ske öppet. I publika aktiebolag kan dock bolagsstämman besluta om sluten omröstning. I privata aktiebolag skall omröstningen alltid vara sluten, om någon röstberättigad begär det. Skälet till att de enskilda aktieägarna i privata aktiebolag har tillerkänts en rätt att påkalla sluten omröstning är att situationen vid val i dessa bolag ofta kan vara så känslig att bolagsstämman inte bör kunna tvinga aktieägarna att öppet ta ställning för och emot de olika kandidaterna.

9 kap. 28 §

I ärenden som inte avser val utgörs bolagsstämmans beslut av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

Första stycket gäller inte, om annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 4 kap. 2, 14 och 15 §§, 5 kap. 2, 8 och 9 §§, 6 kap. 2 a §, 30–33 §§ i detta kapitel, 14 kap. 11 § samt 17 kap. 1 och 2 §§ får det dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges i nämnda bestämmelser. Beträffande beslut om att entlediga en styrelseledamot som har utsetts av bolagsstämman får längre gående villkor än som anges i första stycket förekomma endast i bolagsordningen för ett privat aktiebolag.

(Jfr 8 kap. 26 § och 9 kap. 8 § i kommitténs förslag)

Paragrafen, som delvis motsvarar delar av 9 kap. 13 § i dess hittills gällande lydelse, innehåller bestämmelser om majoritetskraven vid stämmobeslut i allmänhet.

Av *första stycket* framgår inledningsvis att huvudregeln – liksom hittills – är att ett giltigt stämmobeslut förutsätter att förslaget har biträts av aktieägare med mer än hälften av de avgivna rösterna. Vidare framgår att ordföranden har utslagsröst om en omröstning har slutat med lika röstetal. I 26 § finns en bestämmelse om att ordföranden vid lika röstetal är skyldig att använda sin utslagsröst.

Av *andra stycket* följer att det är möjligt att genom föreskrifter i bolagsordningen införa ett annat majoritetskrav för stämmobeslut än det som följer av huvudregeln i första stycket. Liksom tidigare anges att det för vissa typer av beslut endast är tillåtet att föreskriva ett strängare majoritetskrav.

Vad gäller beslut om entledigande av en styrelseledamot som har utsetts av bolagsstämman har en ny bestämmelse införts. Beträffande sådana beslut föreskrivs att ett strängare majoritetskrav än det som följer av huvudregeln i första stycket får uppställas endast i bolagsordningen för ett privat aktiebolag. I ett publikt aktiebolag får bolagsordningen sålunda inte föreskriva att ett beslut om entledigande av en styrelseledamot skall förutsätta kvalificerad majoritet. Skälen för detta har behandlats i avsnitt 5.2.6.

9 kap. 29 §

Vid val anses den vald som har fått de flesta rösterna, om inte annat följer av bolagsordningen. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottdragning, om bolagsstämman inte före valet beslutar att en ny omröstning skall genomföras i händelse av lika röstetal.

I bolagsordningen får det inte föreskrivas längre gående villkor än som anges i första stycket första meningen.

(Jfr 8 kap. 27 § i kommitténs förslag)

Paragrafen behandlar majoritetskraven vid val.

Bestämmelsen i *första stycket* har tidigare funnits i 9 kap. 13 § första stycket. Av bestämmelsen framgår att det är tillräckligt med relativ majoritet vid val samt att vid lika röstetal valet som huvudregel avgörs genom lottning. Tidigare har bolagsstämman fritt kunnat besluta om att, i stället för lottdragning, tillämpa ett annat förfarande vid lika röstetal. Detta har medfört en risk för oönskade konsekvenser i bolag där två aktieägare eller aktieägargrupper vardera representerar hälften av aktiekapitalet (se avsnitt 6.12.3). Enligt den nya bestämmelsen skall bolagsstämman kunna besluta att, i händelse av lika röstetal, genomföra en ny omröstning i stället för att avgöra valet genom lottdragning. Andra alternativ till huvudregeln om lottdragning är inte tillåtna.

I *andra stycket* har det tagits in en ny bestämmelse, som innebär att det vid val inte är möjligt att kräva mer än relativ majoritet. Som har utvecklats i avsnitt 5.2.4 motiveras denna ändring bl.a. av en strävan att främja en stark och aktiv ägarfunktion i bolagen.

Föreskrifter som inte innebär ett strängare majoritetskrav är fortfarande tillåtna.

Lagrådet har särskilt tagit upp och diskuterat frågan om val kan förrättas med användande av en proportionell valmetod. Enligt regeringens mening finns det inte något hinder mot detta. Ett exempel på proportionell valmetod tas upp i kommitténs betänkande (se SOU 1995:44 s. 199). Vid s.k. cumulative voting väljs sålunda hela styrelsen på en gång, varvid varje aktieägare tilldelas lika många röster som han har aktier, multiplicerat med det antal ledamöter som skall väljas. Rösterna får sedan fördelas mellan kandidaterna på det sätt som aktieägaren själv önskar. En minoritetsaktieägare eller en grupp av minoritetsaktieägare som äger tillräckligt många aktier kan således, genom att koncentrera sina röster, åstadkomma att en viss kandidat väljs in i styrelsen mot majoritetens önskan.

En annan fråga som *Lagrådet* har tagit upp gäller i vilken utsträckning det är möjligt att utforma beslutsförhetsreglerna så att minoritetsaktieägarna alltid tillförsäkras viss representation i styrelsen. Förevarande paragraf ger inte något utrymme för detta. Sådan minoritetsrepresentation kan emellertid ändå åstadkommas genom att det enligt 8 kap. 6 § tas in en föreskrift i bolagsordningen om att en eller flera styrelseledamöter skall utses på annat sätt än genom val på bolagsstämman. Bestämmelserna i förevarande paragraf blir då inte tillämpliga.

*Majoritetskrav vid beslut om ändring av bolagsordningen**9 kap. 30 §*

Ett beslut om ändring av bolagsordningen fattas av bolagsstämman utom i de fall som avses i 4 kap. 13 § andra stycket. Beslutet är giltigt om det har biträttts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna, om inte annat följer av 31–33 §§.

(Jfr 8 kap. 28 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer med 9 kap. 14 § första stycket i dess hittills gällande lydelse.

Enligt bestämmelserna i denna paragraf skall ett beslut om ändring i bolagsordningen, utom i de fall som anges i 31–33 §§, fattas av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna. Av bestämmelserna i 28 § andra stycket följer att det är möjligt att föreskriva ett strängare majoritetskrav i bolagsordningen.

9 kap. 31 §

I följande fall är ett beslut om ändring av bolagsordningen giltigt endast om det har biträttts av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget, nämligen om beslutet när det gäller redan utgivna aktier innebär att

1. aktieägarnas rätt till bolagets vinst eller övriga tillgångar minskas genom en bestämmelse enligt 12 kap. 1 § andra stycket,
2. rätten att förvärva aktier i bolaget inskränks genom ett förbehåll enligt 3 kap. 3 §, eller
3. rättsförhållandet mellan aktier rubbas.

(Jfr 8 kap. 29 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar första stycket i den tidigare 9 kap. 15 § men har jämkats redaktionellt.

9 kap. 32 §

I följande fall är ett beslut om ändring av bolagsordningen giltigt endast om det har biträttts av aktieägare med två tredjedelar av de avgivna rösterna och nio tiondelar av de vid bolagsstämman företrädde aktierna, nämligen om beslutet innebär att

1. det antal aktier för vilka aktieägarna får rösta vid bolagsstämman begränsas,
2. av nettovinsten för räkenskapsåret, efter avdrag för vad som går åt för att täcka balanserad förlust, mer än som följer av 12 kap. 4 § första stycket skall avsättas till reservfond eller på annat sätt hållas inne, eller
3. användningen av bolagets vinst eller dess behållna tillgångar vid dess upplösning regleras på annat sätt än som avses i 31 § 1 eller punkten 2 i denna paragraf.

(Jfr 8 kap. 30 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar 9 kap. 15 § andra stycket i dess hittills gällande lydelse. Den ändrade lydelsen är endast av redaktionell art. Prop. 1997/98:99

9 kap. 33 §

I följande fall är ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som avses i 31 och 32 §§, trots vad som sägs där, giltigt, om det har biträttts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna, nämligen om

1. ändringen försämrar endast viss eller vissa aktiers rätt och samtycke till ändringen lämnas av samtliga vid bolagsstämman närvarande ägare av sådana aktier och dessa ägare tillsammans företräder minst nio tiondelar av alla aktier vars rätt försämras, eller

2. ändringen försämrar endast ett helt aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de vid bolagsstämman företrädde aktierna av detta slag samtycker till ändringen.

(Jfr 8 kap. 31 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar, med en mindre redaktionell jämkning, tredje stycket i den tidigare 9 kap. 15 §.

Regeringens tillstånd till ändring av bolagsordningen

9 kap. 34 §

Om det i bolagsordningen på grund av lag eller annan författning eller efter regeringens medgivande har tagits in en bestämmelse enligt vilken en annan bestämmelse i bolagsordningen inte får ändras utan att regeringen har lämnat tillstånd till det, får inte heller den förstnämnda bestämmelsen ändras utan regeringens tillstånd.

(Jfr 8 kap. 32 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 9 kap. 14 § andra stycket i dess hittills gällande lydelse. Den ändrade lydelsen är endast av redaktionell art.

Anmälan och verkställighet av beslut om ändring av bolagsordningen

9 kap. 35 §

Ett beslut om ändring av bolagsordningen skall genast anmälas för registrering och får, utom i fall som avses i 18 kap. 6 §, inte verkställas förrän registrering har skett.

(Jfr 8 kap. 33 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar delvis den tidigare bestämmelsen i 9 kap. 14 § tredje stycket.

Att ett beslut inte får "verkställas" förrän registrering har skett innebär inte hinder mot att vidta varje åtgärd som grundar sig på en beslutad, men ännu inte registrerad ändring i bolagsordningen. Vid ändring av räkenskapsår bör sålunda verkställighetshinder anses föreligga endast när

fråga är om att i enlighet med en beslutad men inte registrerad ändring vidta åtgärder som har en i princip definitiv karaktär, t.ex. att färdigställa – eller underlåta att färdigställa – ett årsbokslut (jfr RÅ 1993 ref. 17).

I den tidigare bestämmelsen föreskrevs en skyldighet för styrelsen att vid en ändring av bolagets firma eller säte, underrätta skattemyndigheten i det län där styrelsen före ändringen hade sitt säte. Denna skyldighet har upphävts, då det har framkommit att skattemyndigheterna även utan styrelsernas underrättelser har tillgång till den informationen.

Jäv

9 kap. 36 §

En aktieägare får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om

1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller någon annan förpliktelse mot bolaget, eller
3. talan eller befrielse som avses i 1 och 2 som gäller någon annan, om aktieägaren i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets.

Bestämmelserna i första stycket om aktieägare tillämpas också på ombud för aktieägare.

(Jfr 8 kap. 24 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar delvis den bestämmelse som hittills har funnits i 9 kap. 3 § och behandlar jäv vid röstning på bolagsstämma. Några sakliga ändringar är inte avsedda.

Generell inskränkning i bolagsstämmans beslutanderätt

9 kap. 37 §

Bolagsstämman får inte fatta ett beslut som kan ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare.

(Jfr 8 kap. 25 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 9 kap. 16 § i dess hittills gällande lydelse.

9 kap. 38 §

Genom ordförandens försorg skall protokoll föras vid bolagsstämman.

I protokollet skall antecknas dag och ort för bolagsstämman samt vilka beslut som stämman har fattat. Om ett beslut har fattats genom omröstning, skall i protokollet antecknas vilka yrkanden som har ställts och utfallet av omröstningen. Röstlängden skall tas in i eller fogas som en bilaga till protokollet.

Protokollet skall undertecknas av protokollföraren. Det skall justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet, och minst en av bolagsstämman utsedd justeringsman. Om bolagets styrelse består av en ledamot, vilken äger samtliga aktier i bolaget, behövs inte någon justeringsman.

Senast två veckor efter bolagsstämman skall protokollet hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna. En kopia av protokollet skall sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Protokollen skall förvaras på ett betryggande sätt.

(Jfr 8 kap. 36 § i kommitténs förslag)

Paragrafen innehåller bestämmelser om stämmoprotokoll.

Första stycket överensstämmer med 9 kap. 11 § tredje stycket första meningen i dess hittills gällande lydelse. Bolagsstämman kan utse en särskild protokollförare men det finns inget hinder mot att protokollet förs av ordföranden själv.

Andra stycket innehåller föreskrifter om vad ett stämmoprotokoll skall innehålla. Liksom hittills skall protokollet innehålla uppgifter om vilka beslut som har fattats av bolagsstämman. Om en omröstning har skett, skall protokollet även innehålla uppgift om vilka yrkanden som har framställts och hur omröstningen har utfallit. En nyhet är att protokollet alltid skall ange vilken dag och på vilken ort stämman har hållits. Det har däremot inte ansetts nödvändigt att – som en remissinstans har föreslagit – kräva att också den närmare tidpunkten för stämman skall anges. Det hindrar givetvis inte att det ibland kan vara lämpligt att i protokollet även ta in uppgift om de klockslag då stämman påbörjats och avslutats.

Tredje stycket innehåller bestämmelser om undertecknande och justering. Det har ansetts lämpligt att tydligare än i hittills gällande rätt skilja mellan undertecknandet och justeringen. Protokollet skall undertecknas av protokollföraren. Om en särskild protokollförare har anlitats, skall protokollet justeras av ordföranden. Det skall dessutom justeras av en eller flera justeringsmän som bolagsstämman utser. Om flera justeringsmän har utsetts, måste protokollet justeras av samtliga justeringsmän. Kravet på att bolagsstämman skall utse minst en särskild justeringsman gäller inte för bolag vars styrelse består av endast en ledamot, som också äger samtliga aktier i bolaget. Det har – med anledning av ett påpekande från Patent- och registreringsverket – ansetts att värdet av ett krav på särskild justering i sådana bolag inte är så stort att det uppväger de besvär som det förorsakar bolagen. Ett krav på särskild justering av stämmoprotokoll i enmansbolag innebär nämligen att det ofta blir nödvändigt att kalla in en utomstående person till stämman.

Liksom tidigare skall protokollet hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna senast två veckor efter stämman. Detta framgår av *fjärde stycket*. Hittills har det inte funnits någon skyldighet för bolaget att sända kopior av protokollet till aktieägarna. Detta har inneburit att aktieägare som bor på annan ort än där bolaget finns kan vara praktiskt förhindrade att ta del av protokollet. Detta har inte ansetts tillfredsställande. I lagen har därför intagits en bestämmelse om att bolaget är skyldigt att sända en kopia av stämmoprotokollet till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Av *femte stycket* framgår att protokollen skall förvaras på ett betryggande sätt. Detta överensstämmer med hittills gällande lagtext.

Klander av bolagsstämmobeslut

9 kap. 39 §

Om ett bolagsstämmobeslut inte har tillkommit i behörig ordning eller på annat sätt strider mot denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen, får en aktieägare, styrelsen, en styrelseledamot eller den verkställande direktören föra talan mot bolaget om att beslutet skall upphävas eller ändras. Även den som styrelsen obehörigen har vägrat att föra in som aktieägare i aktieboken har rätt att föra en sådan talan.

(Jfr 8 kap. 37 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer med 9 kap. 17 § första stycket i dess hittills gällande lydelse.

9 kap. 40 §

Talan enligt 39 § skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Om talan inte väcks inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som anges i första stycket när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla aktieägarers samtycke,
2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa aktieägare och något sådant samtycke inte har getts, eller
3. kallelse till bolagsstämman inte har skett eller de för bolaget gällande bestämmelserna om kallelse väsentligen har eftersatts.

Bestämmelserna i andra stycket om tiden för att väcka talan gäller inte i fall som avses i 14 kap. 30 § första stycket.

(Jfr 8 kap. 38 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer med 9 kap. 17 § andra–fjärde styckena i dess hittills gällande lydelse.

Kommittén har föreslagit en särskild regel om att rätten skall underrätta registreringsmyndigheten när talan har väckts. Vid departementsbehandlingen har ansetts att denna bestämmelse lämpligen bör tas in i aktiebolagsförordningen (1975:1387).

En dom genom vilken bolagsstämman beslut upphävs eller ändras gäller även för de aktieägare som inte har fört talan.

Rätten får ändra bolagsstämman beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft.

(Jfr 8 kap. 39 § i kommitténs förslag)

Paragrafen har sin motsvarighet i 9 kap. 17 § femte stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse.

Styrelsens talan mot bolaget

9 kap. 42 §

Om styrelsen vill väcka talan mot bolaget, skall en bolagsstämma sammankallas för val av ställföreträdare som skall föra bolagets talan i tvisten. Stämningen skall delges den valde ställföreträdaren.

(Jfr 8 kap. 40 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer med 9 kap. 18 § första stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse.

Skiljeförfarande

9 kap. 43 §

Ett förbehåll i bolagsordningen att tvister mellan bolaget och styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en likvidator eller en aktieägare skall hänskjutas till skiljemän har samma verkan som ett skiljeavtal.

Om styrelsen begär skiljeförfarande mot bolaget, tillämpas 42 §. Är det fråga om klandertalan av styrelsen mot bolagsstämman beslut, är rätten till talan inte förlorad enligt 40 § första stycket, om styrelsen inom där angiven tid har kallat till stämma enligt 42 §.

Om bolaget är ett publikt aktiebolag, gäller inte 23 § första stycket och andra stycket första meningen lagen (1929:145) om skiljemän. I stället skall bolaget svara för ersättningen till skiljemännen. Skiljemännen får dock på yrkande av bolaget förplikta bolagets motpart att helt eller delvis ersätta bolaget för dessa kostnader, om det finns särskilda skäl för det.

(Jfr 8 kap. 40 § i kommitténs förslag)

Paragrafen, som delvis motsvaras av 9 kap. 18 § andra stycket i dess hittills gällande lydelse, behandlar vissa frågor rörande skiljeförfarande (se avsnitt 6.15).

Första och andra styckena överensstämmer med de tidigare bestämmelserna i 9 kap. 18 §.

Kostnadsregeln i *tredje stycket* är ny och innebär en avvikelse från 23 § första stycket och andra stycket första meningen lagen om skiljemän. I övrigt gäller lagen om skiljemän för skiljeförfarandet. Kostnadsregeln gäller vid skiljeförfaranden som grundas på en skiljeklausul i ett publikt aktiebolags bolagsordning och innebär att

bolaget i dessa fall skall svara för hela ersättningen till skiljemännen för deras arbete och omkostnader. Skiljemännen kan begära ersättning enbart av bolaget. Bolaget kan inte av motparten återkräva vad det har utgett till skiljemännen.

En undantagslös regel om att bolaget skall svara för ersättningen till skiljemännen kan emellertid leda till icke önskvärda resultat. Skiljemännen har därför möjlighet att, om det finns särskilda skäl för det, förplikta bolagets motpart att helt eller delvis ersätta bolaget för dessa kostnader. Möjligheten att avvika från huvudregeln bör utnyttjas restriktivt. Med särskilda skäl avses i första hand situationer liknande dem som i 18 kap. 3 § och 6 § rättegångsbalken har fått motivera avsteg från huvudregeln om ansvaret för rättegångskostnader. Det innebär att om bolagets motpart utan fog har påkallat ett skiljeförfarande eller på annat sätt oaktsamt har föranlett ett sådant förfarande, skiljemännen bör kunna ålägga motparten ersättningsskyldighet gentemot bolaget. Bolagets motpart bör vidare kunna förpliktas att svara för kostnader som han har orsakat genom försumlig processföring.

Bestämmelserna är tvingande. Det är alltså inte möjligt att genom en föreskrift i bolagsordningen eller genom ett avtal i det enskilda fallet föreskriva en annan kostnadsfördelning.

Enligt kommitténs förslag skall bolaget svara för "kostnaderna för skiljeförfarandet". Med det av kommittén använda uttrycket kan det framstå som att även parts ansvar för motpartens egna kostnader, t.ex. ombudsarvode, omfattas av den särskilda kostnadsregeln. Det motsvarande uttrycket "kostnaderna för skiljemannaförfarandet" i 14 kap. 31 § anses sålunda ha denna betydelse. För att markera att sådana kostnader inte omfattas av den särskilda kostnadsregeln har i bestämmelsen i stället angetts att bolaget skall svara för "ersättningen till skiljemännen". I fråga om parts ansvar för motpartens kostnader gäller 24 § lagen om skiljemän.

10 kap. Revision

Antalet revisorer

10 kap. 1 §

Ett aktiebolag skall ha minst en revisor.

(Jfr 10 kap. 5 § i kommitténs förslag)

I paragrafen har klargjorts att alla aktiebolag måste ha en eller flera revisorer. Av 2 kap. 4 § första stycket 6 framgår att antalet revisorer skall regleras i bolagsordningen. I bolagsordningen får dock anges, i stället för ett fixerat antal revisorer, det lägsta och högsta antalet revisorer som skall finnas i bolaget. I sådana fall blir det bolagsstämmans sak att genom revisorsvalen avgöra hur många revisorer som skall finnas i bolaget.

10 kap. 2 §

För en revisor får en eller flera revisorssuppleanter utses. Vad som sägs i denna lag om revisor skall i tillämpliga delar även gälla suppleant. Prop. 1997/98:99

(Jfr 10 kap. 7 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar i huvudsak 10 kap. 1 § tredje stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse.

Av 8 § följer att revisorssuppleanter skall utses av bolagsstämman. Hittills har detta gällt undantagslöst. Såsom den nya lagtexten har utformats är det emellertid också möjligt att i bolagsordningen föreskriva att en eller flera suppleanter skall utses på annat sätt.

Revisorns uppgifter

10 kap. 3 §

Revisorn skall granska bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver.

Om bolaget är moderbolag, skall revisorn även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden.

(Jfr 10 kap. 1 och 38 §§ i kommitténs förslag)

Paragrafen, som i sak motsvarar 10 kap. 7 § första och andra styckena i den paragrafens hittills gällande lydelse, anger revisorns granskningsuppgifter.

10 kap. 4 §

Revisorn skall följa anvisningar som meddelas av bolagsstämman, om de inte strider mot lag, bolagsordningen eller god revisionssed.

(Jfr 10 kap. 2 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 10 kap. 7 § tredje stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse.

10 kap. 5 §

Revisorn skall efter varje räkenskapsår lämna en revisionsberättelse till bolagsstämman. Bestämmelser om berättelsens innehåll och den tidpunkt då den skall lämnas till bolagets styrelse finns i 27–33 §§.

Om bolaget är moderbolag, skall revisorn även lämna en koncernrevisionsberättelse enligt bestämmelserna i 34 §.

(Jfr 10 kap. 4 och 25 §§ i kommitténs förslag)

Av paragrafen framgår att revisorn årligen skall redovisa resultatet av sin granskning i en revisionsberättelse och, om bolaget är moderbolag i en koncern, en koncernrevisionsberättelse. Ingenting hindrar att revisionsberättelsen och koncernrevisionsberättelsen upprättas som en gemensam handling.

Finns det flera revisorer, torde det normala vara att de avger en berättelse tillsammans. Kan de inte enas om innehållet, får de dock givetvis upprätta olika berättelser eller avge skiljaktiga yttranden. Prop. 1997/98:99

10 kap. 6 §

I samband med revisionen skall revisorn till styrelsen och den verkställande direktören framställa de erinringar och göra de påpekanden som följer av god revisionssed. Bestämmelser om erinringar finns i 35 §.

Paragrafen har tillkommit på *Lagrådets* förslag. Den innehåller bestämmelser om att i revisorns uppgifter ingår bl.a. att i samband med revisionen framställa de erinringar och påpekanden som revisionen föranleder. Frågan har behandlats i avsnitt 7.4.3. Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Tillhandahållande av upplysningar m.m.

10 kap. 7 §

Styrelsen och den verkställande direktören skall ge revisorn tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning revisorn anser vara nödvändig. De skall lämna de upplysningar och det biträde som revisorn begär.

Samma skyldigheter har styrelsen, den verkställande direktören och revisorn i ett dotterbolag gentemot en revisor i moderbolaget.

(Jfr 10 kap. 3 och 42 §§ i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 10 kap. 8 § i dess hittills gällande lydelse.

Hur revisor utses

10 kap. 8 §

En revisor väljs av bolagsstämman.

Om bolaget skall ha flera revisorer, får det i bolagsordningen föreskrivas att en eller flera av dem, dock inte alla, skall utses på annat sätt än genom val på bolagsstämma.

I 9, 24 och 25 §§ finns bestämmelser om att länsstyrelsen i vissa fall skall förordna revisor.

(Jfr 10 kap. 6 § i kommitténs förslag)

Första och andra styckena i paragrafen motsvarar i sak 10 kap. 1 § första stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse.

Tredje stycket utgör en erinran om att länsstyrelsen i vissa fall skall förordna revisorer.

Minoritetsrevisor

10 kap. 9 §

En aktieägare kan väcka förslag om att en av länsstyrelsen förordnad revisor skall delta i revisionen tillsammans med övriga revisorer.

Förslaget skall framställas på bolagsstämma där revisorsval skall ske eller förslaget enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Om förslaget biträds av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller till minst en tredjedel av de vid stämman företrädde aktierna och om någon aktieägare framställer en begäran om det till länsstyrelsen, skall länsstyrelsen förordna en revisor.

Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig, innan förordnande meddelas. Förordnandet skall avse tiden till och med ordinarie bolagsstämma under nästa räkenskapsår.

(Jfr 10 kap. 20 § i kommitténs förslag)

Paragrafen, som i sak motsvarar 10 kap. 1 § fjärde stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse, anger förutsättningarna för att en minoritetsrevisor skall förordnas.

Obehörighetsgrunder

10 kap. 10 §

Den som är i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara revisor.

(Jfr 10 kap. 12 § första stycket i kommitténs förslag och 10 kap. 2 § första stycket i departementspromemorians förslag)

Paragrafen motsvarar i huvudsak 10 kap. 2 § första stycket i dess hittills gällande lydelse. Den bestämmelsen innefattade dock även en föreskrift om att inte heller den som är underårig, dvs. under 18 år, kan vara revisor i aktiebolag. Till revisor i aktiebolag kan emellertid endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor utses (se 11 §). För att erhålla godkännande eller auktorisation som revisor fordras att vederbörande har genomgått teoretisk utbildning på universitetsnivå och därefter under i vart fall tre år har skaffat sig praktisk erfarenhet av revision. Det har därför ansetts att det inte längre behövs någon regel om att den som är underårig inte kan vara revisor.

Kompetenskrav

10 kap. 11 §

Endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor kan vara revisor i ett aktiebolag.

En revisor skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfattningen av bolagets verksamhet fordras för att fullgöra uppdraget.

(Jfr 10 kap. 12 § andra stycket i kommitténs förslag och 10 kap. 3 § första stycket i departementspromemorians förslag)

Bestämmelsen i *första stycket* är ny. Skälen för den behandlas i avsnitt 7.1.2. Prop. 1997/98:99

Paragrafens *andra stycke* motsvarar 10 kap. 2 § andra stycket i dess hittills gällande lydelse.

10 kap. 12 §

Minst en av bolagsstämman utsedd revisor skall vara auktoriserad revisor om

1. tillgångarnas nettovärde enligt fastställda balansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger ett gränsbelopp som motsvarar 1 000 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde under den sista månaden av respektive räkenskapsår,
2. antalet anställda hos bolaget under de två senaste räkenskapsåren i medeltal har överstigit 200, eller
3. bolagets aktier eller skuldebrev är noterade vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats.

(Jfr 10 kap. 14 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar det hittillsvarande andra stycket i 10 kap. 3 §.

10 kap. 13 §

Bestämmelserna i 12 § gäller även för moderbolag i en koncern om

1. nettovärdet av koncernföretagens tillgångar enligt fastställda koncernbalansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger det gränsbelopp som anges i 12 § 1,
2. antalet anställda vid koncernföretagen under den tid som anges i 1 i medeltal har överstigit 200, eller
3. moderbolaget inte upprättar koncernredovisning och nettovärdet av koncernföretagens tillgångar, enligt fastställda balansräkningar för koncernföretagens två senaste räkenskapsår, på moderbolagets balansdag överstiger det gränsbelopp som anges i 12 § 1.

(Jfr 10 kap. 40 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar 10 kap. 3 § fjärde stycket i dess hittills gällande lydelse.

10 kap. 14 §

För ett bolag som omfattas av bestämmelserna i 12 § 1 eller 2 eller 13 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer besluta att bolaget får utse en viss godkänd revisor i stället för en auktoriserad revisor. Ett sådant beslut gäller i högst fem år.

(Jfr 10 kap. 15 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar 10 kap. 3 § tredje stycket i dess hittills gällande lydelse.

I andra bolag än de som avses i 12 och 13 §§ skall en auktoriserad revisor utses, om ägare till minst en tiondel av samtliga aktier begär det vid den bolagsstämma där revisorsval skall ske.

(Jfr 10 kap. 21 § i kommitténs förslag)

Bestämmelsen överensstämmer med hittills gällande rätt (se 10 kap. 3 § femte stycket).

Revisorsjäv

10 kap. 16 §

Den får inte vara revisor som

1. äger aktie i bolaget eller annat bolag i samma koncern,
2. är ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i bolaget eller dess dotterföretag eller biträder vid bolagets bokföring eller medelsförvaltning eller bolagets kontroll däröver,
3. är anställd hos eller på annat sätt har en underordnad eller beroende ställning till bolaget eller någon som avses under 2,
4. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll däröver,
5. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under 2 eller är besvägrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller
6. står i låneskuld till bolaget eller ett annat bolag i samma koncern eller har en förpliktelse som ett sådant bolag har ställt säkerhet för.

Den som enligt första stycket inte är behörig att vara revisor i ett moderbolag får inte vara revisor i dess dotterbolag.

(Jfr 10 kap. 18 och 41 §§ i kommitténs förslag)

Paragrafen innehåller bestämmelser om jäv.

Bestämmelsen i *första stycket* 1 är ny. Den har behandlats i avsnitt 7.3. Punkterna 2–5 i första stycket samt *andra stycket* överensstämmer med hittills gällande rätt (se 10 kap. 4 § andra och tredje styckena i deras hittills gällande lydelse).

Anlitande av biträde

10 kap. 17 §

En revisor får vid revisionen inte anlita någon som enligt 16 § inte är behörig att vara revisor. Om bolaget eller dess moderbolag i sin tjänst har anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta den interna revisionen, får revisorn dock vid revisionen anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed.

(Jfr 10 kap. 19 § i kommitténs förslag)

Bestämmelserna överensstämmer med hittills gällande rätt (se 10 kap. 4 § tredje stycket)

Revisionsbolag

10 kap. 18 §

Till revisor får även ett registrerat revisionsbolag utses.

Bestämmelser om vem som får vara huvudansvarig för revisionen när ett revisionsbolag utses att vara revisor och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer. Följande bestämmelser i detta kapitel tillämpas på den huvudansvarige:

16 § om jäv,

17 § om anlitande av biträde,

36 § om rätt att närvara vid bolagsstämma och

43 § om registrering.

(Jfr 10 kap. 16 och 17 §§ i kommitténs förslag)

Bestämmelserna överensstämmer i sak med hittills gällande rätt (se 10 kap. 2 § tredje stycket).

Revisor i dotterföretag

10 kap. 19 §

Till revisor i ett dotterföretag bör minst en av moderbolagets revisorer utses.

(Jfr 10 kap. 39 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar 10 kap. 2 § fjärde stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse.

Revisorns mandattid

10 kap. 20 §

Uppdraget som revisor gäller till slutet av den bolagsstämma enligt 9 kap. 7 § första stycket som hålls under det fjärde räkenskapsåret efter revisorsvalet.

(Jfr 10 kap. 8 § i kommitténs förslag)

Paragrafen, som är ny, reglerar längden av revisorns uppdrag. Den har behandlats i avsnitt 7.2.2. Bestämmelsen gäller oavsett om det är bolagsstämman som har utsett revisorn eller om denne har utsetts i annan ordning. Det är inte möjligt att i bolagsordningen föreskriva någon annan mandattid.

Bestämmelsen innebär att revisoruppdragets längd kommer att vara ungefär fyra år. Utses revisorn under räkenskapsår 1, upphör hans uppdrag under räkenskapsår 5. I regeringsförslaget har bestämmelsen utformats så att revisorsuppdraget upphör vid slutet av den bolagsstämma vid vilken styrelsen skall lägga fram årsredovisningen och revisions-

berättelsen (se 9 kap. 7 § första stycket). Den stämman måste hållas inom sex månader från räkenskapsårets utgång. Mandatperiodens längd kommer därför inte alltid att vara exakt fyra år utan kan variera något beroende på vid vilken tidpunkt under sexmånadersperioden som stämman hålls.

Den nya regeln innebär inte att bolaget måste byta revisor vart fjärde år utan endast att det då måste hållas nytt revisorsval. Inte heller förhindrar den ett bolag från att entlediga en revisor under löpande mandatperiod. Om en revisor entledigas innan fyra år har förflutit, har revisorn dock en skyldighet att avge en särskild anmälan och redogörelse till Patent- och registreringsverket (se 22 §).

Förtida avgång

10 kap. 21 §

Ett uppdrag som revisor upphör i förtid, om revisorn eller den som har utsett revisorn anmäler att uppdraget skall upphöra. Anmälan skall göras hos styrelsen. Om en revisor som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, skall han anmäla det också hos den som har utsett honom.

(Jfr 10 kap. 9 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer med hittills gällande rätt (se 10 kap. 5 § andra stycket i dess hittills gällande lydelse).

10 kap. 22 §

En revisor vars uppdrag upphör i förtid skall genast anmäla detta till registreringsmyndigheten för registrering. Han skall lämna en kopia av anmälan till bolagets styrelse.

Revisorn skall i anmälan lämna en redogörelse för vad han har funnit vid den granskning som han har utfört under den del av löpande räkenskapsår som uppdraget har omfattat. För anmälan gäller vad som föreskrivs i 30 §, 31 § första stycket och 32 § om revisionsberättelse. Registreringsmyndigheten skall sända en kopia av anmälan till skattemyndigheten.

(Jfr 10 kap. 10 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med de bestämmelser som hittills har funnits i 10 kap. 5 § tredje stycket.

10 kap. 23 §

Om en revisors uppdrag upphör i förtid eller om bestämmelserna i 10–16 §§ eller bestämmelser i bolagsordningen hindrar honom att vara revisor och det inte finns någon suppleant, skall styrelsen vidta åtgärder för att en ny revisor utses för den återstående mandattiden.

(Jfr 10 kap. 11 § i kommitténs förslag)

Bestämmelsen överensstämmer med den bestämmelse som hittills har funnits i 10 kap. 5 § fjärde stycket.

10 kap. 24 §

Efter anmälan skall länsstyrelsen förordna revisor,

1. när auktoriserad revisor eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 11 § första stycket och 12–14 §§,
2. när revisorn är obehörig enligt 10 eller 16 § och det inte finns någon behörig revisorssuppleant, eller
3. när en bestämmelse i bolagsordningen om antalet revisorer eller om revisorns behörighet har åsidosatts.

Anmälan enligt första stycket kan göras av var och en. Styrelsen är skyldig att göra anmälan, om inte rättelse utan dröjsmål sker genom den som utser revisor.

(Jfr 10 kap. 22 § i kommitténs förslag)

Paragrafen, som huvudsak motsvarar 10 kap. 6 § första och andra styckena i den paragrafens hittills gällande lydelse, innebär att länsstyrelsen i vissa fall på anmälan skall förordna behörig revisor i ett aktiebolag.

Det har diskuterats om dessa uppgifter borde överflyttas till Patent- och registreringsverket som har hand om ett flertal aktiebolagsrättsliga uppgifter. Emellertid skall Patent- och registreringsverket enligt 13 kap. 4 a § första stycket 2 förordna att ett bolag skall träda i likvidation, om bolaget inte på föreskrivet sätt har till aktiebolagsregistret anmält sådan behörig revisor som skall finnas enligt aktiebolagslagen. Mot denna bakgrund har det ansetts att Patent- och registreringsverket inte bör handlägga också frågan om att efter anmälan utse en behörig revisor.

Orden ”och det inte finns någon revisorssuppleant” i första stycket 2 fanns inte med i lagrådsremissens förslag. *Lagrådet* har ifrågasatt om revisor skall förordnas i de fall då det finns en suppleant med erforderliga kvalifikationer för den obehöriga revisorn. Lagrådet har påpekat att, om det finns en suppleant denne vid ordinarie revisorns förfall automatiskt inträder som revisor. I ett sådant fall finns således inte något behov av ett länsstyrelseförordnande. Lagtexten har med anledning därav justerats så att länsstyrelsen i den aktuella situationen inte skall förordna någon revisor om det finns en behörig suppleant.

10 kap. 25 §

Om bolagsstämman, trots en begäran enligt 15 §, inte har utsett någon auktoriserad revisor och om någon aktieägare inom en månad från stämman begär det hos länsstyrelsen, skall länsstyrelsen förordna en sådan revisor.

(Jfr 10 kap. 23 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer med den bestämmelse som hittills har funnits i 10 kap. 6 § tredje stycket.

10 kap. 26 §

Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig innan den förordnar en revisor enligt 24 eller 25 §. Förordnandet skall avse tiden till dess annan revisor har blivit utsedd på föreskrivet sätt.

Vid förordnande enligt 24 § första stycket 2 skall länsstyrelsen entlediga den obehörige revisorn.

(Jfr 10 kap. 24 § i kommitténs förslag)

Bestämmelserna överensstämmer med hittills gällande rätt (se 10 kap. 6 § fjärde stycket).

Revisionsberättelsen

10 kap. 27 §

Revisionsberättelsen skall lämnas till bolagets styrelse senast tre veckor före den bolagsstämma som avses i 9 kap. 7 § första stycket.

Revisorn skall på årsredovisningen teckna en hänvisning till revisionsberättelsen.

Revisionsberättelsen skall innehålla uppgift om bolagets firma, organisationsnummer och den räkenskapsperiod som revisionsberättelsen avser.

(Jfr 10 kap. 4 och 25 §§ i kommitténs förslag)

Av *första stycket* framgår när revisionsberättelsen senast skall avges. Tiden har ändrats från två till minst tre veckor före ordinarie bolagsstämma. Ändringen har behandlats i avsnitt 6.7.

Andra stycket motsvarar den första meningen i 10 kap. 9 § i dess hittills gällande lydelse.

Det *tredje stycket* har tillkommit i anledning av en remissynpunkt från Patent- och registreringsverket. Genom de i stycket föreskrivna uppgifterna underlättas verkets hantering av revisionsberättelsen.

10 kap. 28 §

Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida årsredovisningen har upprättats i överensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisning.

Om det i årsredovisningen inte har lämnats sådana upplysningar som skall lämnas enligt tillämplig lag om årsredovisning, skall revisorn ange detta och, om det kan ske, lämna behövliga upplysningar i sin berättelse.

(Jfr 10 kap. 26 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 10 kap. 10 § andra stycket i dess hittills gällande lydelse. Med tillämplig lag om årsredovisning avses årsredovisningslagen (1995:1554) och lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Kommittén har föreslagit en uttrycklig bestämmelse om att revisorn skall uttala sig om huruvida årsredovisningen ger en rättvisande bild av bolagets ställning och resultat. Redovisningslagstiftningen innehåller emellertid ett krav på att årsredovisningen alltid skall ge en rättvisande bild av bolagets ställning och resultat. Redan av den hänvisning till tillämplig lag om årsredovisning som har tagits in i förevarande paragraf följer därför att revisorn när han uttalar

sig måste ta ställning till bl.a. om årsredovisningen är upprättad på ett sådant sätt att den ger en sådan rättvisande bild. En särskild bestämmelse om att revisorn skall uttala sig särskilt om detta har därför inte ansetts nödvändig.

En remissinstans har tagit upp frågan om revisorn inte bör vara skyldig att i revisionsberättelsen ange väsentliga hot eller risker för bolaget. Det kan med anledning härav påpekas att förvaltningsberättelsen skall innehålla upplysningar om viktiga förhållanden för bedömningen av bolagets resultat och ställning (se 6 kap. 1 § årsredovisningslagen). I och med denna bestämmelse föreligger det redan enligt gällande rätt en skyldighet att i förvaltningsberättelsen lämna information om väsentliga hot eller risker. Av förevarande paragrafs andra stycke följer därför att, om revisorn vid en granskning enligt god revisionssed blir varse att sådana hot eller risker föreligger men inte har redovisats i årsredovisningen, han skall ange detta och om möjligt själv lämna dessa upplysningar i revisionsberättelsen.

10 kap. 29 §

Revisionsberättelsen skall innehålla uttalanden om huruvida

1. bolagsstämman bör fastställa balansräkningen och resultaträkningen,
2. bolagsstämman bör besluta om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt förslaget i förvaltningsberättelsen, och
3. styrelsen och den verkställande direktören i förekommande fall har upprättat en förteckning enligt 12 kap. 9 § över vissa lån och säkerheter.

Om revisorn anser att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall han anteckna det på årsredovisningen.

(Jfr 10 kap. 27 och 28 §§ i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 10 kap. 9 § andra meningen och 10 § sjätte stycket i kapitlets hittills gällande lydelse.

10 kap. 30 §

Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida styrelseledamöterna och den verkställande direktören bör beviljas ansvarsfrihet gentemot bolaget.

Om revisorn vid sin granskning har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören har företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet, skall det anmärkas i berättelsen. Detsamma gäller om revisorn vid granskningen har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

(Jfr 10 kap. 29 § i kommitténs förslag)

Bestämmelserna överensstämmer med hittills gällande rätt (se 10 kap. 10 § tredje stycket första och andra meningarna). Paragrafen har behandlats i avsnitt 7.4.2.

Beträffande frågan om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna och verkställande direktören har bolagsstämmans beslut i denna fråga endast betydelse för möjligheten att för bolagets räkning föra en skadeståndstalan (se 15 kap. 7 §). Revisorns uttalande i revisionsberättelsen om bolagsstämman bör bevilja ansvarsfrihet eller inte omfattar följaktligen

endast styrelseledamöternas och verkställande direktörens ansvar gentemot bolaget. För att detta klart skall framgå av lagtexten har orden "gentemot bolaget" lagts till det första stycket. Prop. 1997/98:99

10 kap. 31 §

I revisionsberättelsen skall revisorn anmärka om han har funnit att bolaget inte har fullgjort sin skyldighet

1. att göra skatteavdrag enligt skattebetalningslagen (1997:483),
2. att anmäla sig för registrering enligt 3 kap. 2 § skattebetalningslagen,
3. att lämna skattedeklaration enligt 10 kap. 9 eller 10 § skattebetalningslagen, eller
4. att i rätt tid betala skatter och avgifter som omfattas av 1 kap. 1 och 2 §§ skattebetalningslagen.

Om revisionsberättelsen innehåller en anmärkning om att bolaget inte har fullgjort en skyldighet som avses i första stycket 1–3, skall revisorn genast sända en kopia av revisionsberättelsen till skattemyndigheten.

(Jfr 10 kap. 31 § i kommitténs förslag)

Paragrafens första stycke motsvarar 10 kap. 10 § fjärde stycket i den lydelse paragrafen har enligt SFS 1997:519.

Andra stycket innehåller en bestämmelse om när en kopia av revisionsberättelsen skall tillställas skattemyndigheten. Detta har hittills gällt också när revisorn har anmärkt på att vissa skatter och avgifter inte har betalats i rätt tid (första stycket 4). I den delen har skyldigheten att tillställa skattemyndigheten en kopia av revisionsberättelsen utmönstrats (se avsnitt 7.4.2).

10 kap. 32 §

Utöver vad som följer av 28–31 §§ får en revisor i revisionsberättelsen lämna sådana upplysningar som han anser att aktieägarna bör få kännedom om.

(Jfr 10 kap. 30 § första stycket i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar 10 kap. 10 § tredje stycket tredje meningen i lagens hittills gällande lydelse.

10 kap. 33 §

Om en tidigare revisor har gjort en anmälan enligt 22 §, skall en kopia av den fogas till revisionsberättelsen.

(Jfr 10 kap. 30 § andra stycket i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar – med viss redaktionell jämkning – 10 kap. 10 § åttonde stycket i lagens hittills gällande lydelse.

Koncernrevisionsberättelsen

10 kap. 34 §

I fråga om koncernrevisionsberättelsen gäller 27 § första stycket om tidpunkten för lämnande av revisionsberättelsen samt 28 §, 29 § första stycket 1, 32 och 33 §§ om revisionsberättelsens innehåll.

Koncernrevisionsberättelsen skall innehålla uppgift om moderbolagets firma, organisationsnummer och den räkenskapsperiod som revisionsberättelsen avser.

På koncernredovisningen skall det tecknas en hänvisning till koncernrevisionsberättelsen. Om revisorn anser att koncernbalansräkningen eller koncernresultaträkningen inte bör fastställas, skall också detta antecknas på koncernredovisningen.

(Jfr 10 kap. 43 § i kommitténs förslag)

Första stycket motsvarar i allt väsentligt 10 kap. 10 § sjunde stycket i dess hittills gällande lydelse. Av hänvisningen till 27 § följer att koncernrevisionsberättelsen skall avges till moderbolagets styrelse senast tre veckor före bolagsstämman. Hänvisningen till 28 § innebär dels att berättelsen skall innehålla ett uttalande om koncernredovisningen har upprättats i enlighet med tillämplig årsredovisningslag, dels att revisorn, om koncernredovisningen saknar nödvändiga upplysningar, skall anmärka detta och om möjligt själv lämna dessa. Av hänvisningen till 29 § första stycket 1 framgår att revisorn också skall ta ställning till om stämman bör fastställa balansräkningen och resultaträkningen. 29 § första stycket 2 och 3 saknar relevans vid koncernrevision. Revisorn kan också – såsom följer av hänvisningen till 32 § – lämna de övriga upplysningar som han önskar bringa till aktieägarnas kännedom.

Bestämmelsen i *andra stycket* är avsedd att underlätta Patent- och registreringsverkets hantering av koncernrevisionsberättelsen.

Bestämmelsen i *tredje stycket* är av samma slag som 10 kap. 29 § andra stycket.

Erinringar

10 kap. 35 §

Om revisorn har framställt en erinran till styrelsen eller den verkställande direktören, skall den antecknas i ett protokoll eller i en annan handling. Handlingen skall lämnas till styrelsen och bolaget skall förvara den på ett betryggande sätt.

Styrelsen skall ta upp erinran till behandling vid ett sammanträde. Sammanträdet skall hållas inom fyra veckor från det att erinran har överlämnats. Om erinran framställs senast i samband med att revisionsberättelsen avlämnas till bolaget, skall dock sammanträde alltid hållas före den bolagsstämma där revisionsberättelsen läggs fram.

(Jfr 10 kap. 32 § i kommitténs förslag)

Bestämmelserna i *första stycket* överensstämmer med hittills gällande rätt (se 10 kap. 11 §).

Bestämmelserna i *andra stycket*, som är nytt, har behandlats i avsnitt 7.4.3.

Revisorns närvaro vid bolagsstämma

10 kap. 36 §

Revisorn har rätt att närvara vid bolagsstämma. Han är skyldig att närvara, om det med hänsyn till ärendena kan anses nödvändigt.

(Jfr 10 kap. 33 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 10 kap. 12 § i dess hittills gällande lydelse.

*Revisorns tystnadsplikt**10 kap. 37 §*

En revisor får inte till en enskild aktieägare eller utomstående obehörigen lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han får kännedom om när han fullgör sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget.

(Jfr 10 kap. 34 § första stycket i kommitténs förslag)

Paragrafen, som behandlar revisors tystnadsplikt, motsvarar – med mindre redaktionella ändringar – 10 kap. 13 § första stycket i det styckets hittills gällande lydelse. Texten har kompletterats med ordet ”obehörigen” för att markera att revisorn i vissa fall får röja också uppgifter som kan vara bolaget till skada. Inskränkningar i revisorns tystnadsplikt behandlas i 38–42 §§. Härutöver begränsas revisorns tystnadsplikt genom bestämmelserna om revisionsberättelsens innehåll.

*Åtgärder vid misstanke om brott**10 kap. 38 §*

En revisor skall vidta de åtgärder som anges i 39 och 40 §§, om han finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller den verkställande direktören inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt något av följande lagrum:

1. 9 kap. 1, 3 och 9 §§, 10 kap. 1, 3, 4 och 5 §§, 11 kap. 1, 2, 4 och 5 §§, 17 kap. 7 § samt 20 kap. 2 § brottsbalken, och
2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69).

(Jfr 10 kap. 35 § i promemorians förslag)

Paragrafen, som saknar tidigare motsvarighet, reglerar tillsammans med de båda följande paragraferna revisorns skyldighet att agera vid misstanke om brott i bolaget. Frågan har behandlats i avsnitt 7.6.1.

Det förtjänar att påpekas att bestämmelserna inte ålägger revisorn någon skyldighet att löpande efterforska om brott har begåtts. Såsom framgår av paragrafens inledning inträder revisorns handlingsskyldighet först sedan misstanke har uppkommit om att en styrelseledamot eller den verkställande direktören har gjort sig skyldig till brott inom ramen för bolagets verksamhet. Vad gäller graden av misstanke skall det kunna

misstänkas att brott har begåtts. Graden av misstanke skall alltså vara densamma som gäller för konkursförvaltares anmälningsskyldighet enligt 7 kap. 16 § konkurslagen.

Finns det flera revisorer i bolaget, avgör var och en av dem på eget ansvar om det finns anledning att vidta åtgärder.

Det bör understrykas att paragrafen inte är avsedd att uttömmande reglera i vilka fall revisorn bör vända sig till företagsledningen med anledning av sina iakttagelser under revisionen. God revisionssed kan innebära att revisorn även i andra fall måste anmäla misstänkta oegentligheter till företagsledningen. Brottskatalogen i paragrafen preciserar endast de fall i vilka revisorn i nästa led, sedan det visat sig att företagsledningen inte har vidtagit adekvata åtgärder, kan bli skyldig att reagera genom att lämna revisionsuppdraget och avge en särskild anmälan till åklagare.

10 kap. 39 §

En revisor som finner att det föreligger sådan brottsmisstanke som avses i 38 § skall utan oskäligt dröjsmål underrätta styrelsen om sina iakttagelser.

Någon underrättelse behöver dock inte lämnas, om det kan antas att styrelsen inte skulle vidta några skadeförebyggande åtgärder med anledning av underrättelsen eller en underrättelse av annat skäl framstår som meningslös eller stridande mot syftet med underrättelseskyldigheten.

(Jfr 10 kap. 35 § första stycket och 38 § i promemorians förslag)

Paragrafen saknar tidigare motsvarighet. Den behandlar revisorns skyldighet att underrätta företagsledningen vid misstanke om brott i bolaget. Frågan har behandlats i avsnitt 7.6.2.

Såsom framgår av *första stycket* skall revisorn underrätta styrelsen om sina iakttagelser "utan oskäligt dröjsmål". Ett visst dröjsmål som ger revisorn möjlighet att närmare utreda omständigheterna får alltså förekomma. Underrättelsen behöver inte lämnas på något särskilt sätt men det torde oftast vara lämpligast att lämna den skriftligen. Består styrelsen av flera personer, får det anses tillräckligt att underrättelsen lämnas till en av dessa (jfr 9 § delgivningslagen [1970:428]).

Av *andra stycket* framgår att revisorn i vissa fall inte behöver underrätta styrelsen. En anledning kan vara att revisorn har anledning att anta att företagsledningen skulle negligera hans påpekanden. En annan anledning kan vara att revisorn känner till att styrelsen är svår att nå och att det därför skulle dröja orimligt lång tid innan några åtgärder från styrelsen kan förväntas. Någon underrättelse behöver inte heller i andra fall lämnas om det skulle "strida mot syftet med revisionen". Sistnämnda uttryck syftar på den situationen då en underrättelse till styrelsen kan förväntas leda till skada för bolaget eller dess intressenter, exempelvis därför att det finns en risk för undanröjande av bevisning eller undanskaffande av egendom.

10 kap. 40 §

Senast två veckor efter det att styrelsen har underrättats enligt 39 § första stycket skall revisorn avgå från sitt uppdrag. När han anmäler detta enligt

22 §, skall han i en särskild handling till åklagare redogöra för misstanken samt ange de omständigheter som misstanken grundar sig på.

Vad som sägs i första stycket om avgång och anmälan gäller inte om

1. den ekonomiska skadan av det misstänkta brottet har ersatts och övriga menliga verkningar av gärningen har avhjälpats,

2. det misstänkta brottet redan har anmälts till polismyndighet eller åklagare, eller

3. det misstänkta brottet är obetydligt.

I fall som avses i 39 § andra stycket skall revisorn, om anmälan om det misstänkta brottet inte redan har lämnats till polismyndighet eller åklagare, utan oskäligt dröjsmål avgå från sitt uppdrag och lämna en sådan handling som anges i första stycket.

(Jfr 10 kap. 36 och 38 §§ i kommitténs förslag)

Paragrafen saknar tidigare motsvarighet. Den reglerar revisors skyldighet att avgå och göra anmälan till åklagare. Den frågan har behandlats i avsnitt 7.6.2 och 7.6.3.

Huvudregeln kommer till uttryck i *första stycket*; revisorn skall inom två veckor efter det att underrättelsen till styrelsen lämnades avgå från sitt uppdrag och göra anmälan om brottsmisstanken till åklagare. Det har ansetts att revisorn bör ges ett visst utrymme att själv bestämma tidpunkten för sin avgång. Ingenting hindrar därför att han avgår i nära anslutning till underrättelsen, så snart han blivit varse att sådana åtgärder som anges i andra stycket 1 och 2 inte kommer att vidtas.

Av *andra stycket* följer att revisorn inte är skyldig att avgå, om den ekonomiska skadan och övriga menliga effekter av brottet avhjälpas eller anmälan till polis eller åklagare sker genom bolagets egen försorg. För att revisorn skall kunna låta bli att avgå måste dock uppgift om att avhjälpande har kommit till stånd respektive att anmälan har skett ha kommit till hans kännedom före utgången av den tvåveckorsfrist som anges i första stycket. Paragrafen avser inte att reglera om revisorn i den situationen har rätt att likväl avgå; den frågan får avgöras inom ramen för god revisorssed.

Avhjälpande eller polisanmälan leder också till att revisorn inte behöver göra någon egen anmälan till åklagare. Huruvida han ändå *får* göra en sådan anmälan får avgöras med ledning av vad som enligt 10 kap. 37 § gäller om tystnadsplikt.

Ett avhjälpande har i princip enbart betydelse för civilrättsliga förhållanden. Någon möjlighet att vidta rättelse i straffrättsligt hänseende finns inte, utom i vissa undantagsfall (se t.ex. skattebrottslagen). Rättelsen får alltså i de flesta fall endast den verkan att revisorns anmälningsskyldighet upphör. Gärningsmannen löper fortfarande samma risk att åtalas, för det fall brottet uppdagas på annat sätt.

Med avhjälpande avses enligt lagtexten att ”den ekonomiska skadan av det misstänkta brottet har ersatts och övriga menliga verkningar av gärningen har avhjälpats”. Det kan t.ex. kräva att den felaktiga deklarationen kompletteras med riktiga uppgifter så att en eftertaxering kan komma till stånd. En vilseledande ansökan om bidrag som har föranlett utbetalning måste kompletteras och felaktigt uppburet belopp återbetalas. Ett förskingrat belopp måste återbetalas. En undermålig bokföring måste ordnas upp. Förhållandena måste kort sagt återställas sådana de skulle ha varit om brottet inte hade kommit till stånd. Det bör

understrykas att det många gånger inte är möjligt att åstadkomma ett adekvat avhjälpande. Vid ett brott som svindleri kan det många gånger vara omöjligt att på ett tillfredsställande sätt identifiera den som har lidit skada; ett avhjälpande av skadan är då inte heller praktiskt möjligt. Mannamån mot borgenärer torde inte kunna avhjälpas på annat sätt än genom att bolaget försätts i konkurs. Även i fråga om oredlighet mot borgenärer torde möjligheterna till avhjälpande vara begränsade. Vid bestickning är det uppenbarligen inte tillräckligt att ett erbjudande om muta återtas eller att en erlagd muta återbetalas; för att effekterna av handlingen helt skall undanröjas måste också den affärsförbindelse i vilken åtgärden ingick avbrytas.

Om ett adekvat avhjälpande inte är möjligt eller inte går att åstadkomma på två veckor, är revisorn skyldig att avgå och göra anmälan till åklagare.

Av andra stycket 3 följer att revisorn inte behöver gå vidare om det misstänkta brottet är obetydligt. Bestämmelsen är avsedd för mer bagatellartad brottslighet, t.ex. bokföringsbrott som ligger nära gränsen för vad som över huvud taget är straffbart eller bedrägeribrott som ligger nära gränsen för bedrägligt beteende. Att det misstänkta brottet är obetydligt i förhållande till bolagets omfattning är i sig inte ett skäl att underlåta anmälan. Däremot torde det ofta vara välmotiverat att vid bedömningen väga in den skada som den misstänkta gärningen innebär för aktieägare och borgenärer.

Det ligger i sakens natur att revisorn inte behöver göra något ytterligare, om han innan han avgår får klart för sig att hans misstanke var ogrundad. Det har inte ansetts nödvändigt att låta detta komma till uttryck i lagtexten.

10 kap. 41 §

Revisorn är skyldig att till bolagsstämman lämna alla upplysningar som bolagsstämman begär, i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget.

(Jfr 10 kap. 35 § första stycket i kommitténs förslag)

Bestämmelserna överensstämmer med hittills gällande rätt (se 10 kap. 13 § andra stycket).

10 kap. 42 §

Revisorn är skyldig att lämna medrevisor, lekmannarevisor, särskild granskare som avses i 11 kap. 21 §, ny revisor och, om bolaget har försatts i konkurs, konkursförvaltaren de upplysningar som behövs om bolagets angelägenheter.

Revisorn är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

(Jfr 10 kap. 35 § andra och tredje styckena i kommitténs förslag)

Bestämmelserna överensstämmer i huvudsak med hittills gällande rätt (se 10 kap. 13 § andra stycket).

Bestämmelsen i *första stycket* om en skyldighet för revisorn att lämna upplysningar även till en lekmannarevisor har behandlats i avsnitt 9.5.2.

*Registrering**10 kap. 43 §*

Bolaget skall för registrering anmäla vem som har utsetts till revisor och, om revisorn är ett registrerat revisionsbolag, vem som är huvudansvarig för revisionen.

Anmälan skall innehålla uppgift om revisorns postadress. Om postadressen avviker från revisorns hemvist, skall även hemvistet anges. Anmälan skall vidare innehålla uppgift om revisorns personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum. Är revisorn ett registrerat revisionsbolag, skall bolagets organisationsnummer anges.

Anmälan skall göras första gången när bolaget enligt 2 kap. 9 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att någon ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

(Jfr 10 kap. 37 § i kommitténs förslag)

Bestämmelserna överensstämmer i allt väsentligt med gällande rätt (se 10 kap. 15 § i hittills gällande lydelse) men har kompletterats på samma sätt som bestämmelserna om registrering av styrelse m.m. i 8 kap. 36 §. I paragrafen har även klargjorts att, om ett revisionsbolag har utsetts till revisor, också den som är huvudansvarig för revisionen skall registreras.

11 kap. Allmän och särskild granskning

Allmän granskning

11 kap. 1 §

Om inte annat föreskrivs i bolagsordningen, får det i ett aktiebolag utses en eller flera personer (lekmannarevisorer) att utföra sådan granskning som anges i 4 §.

(Jfr 1 § första stycket i departementspromemorians förslag)

Paragrafen innehåller bestämmelser om att lekmannarevisorer får utses i ett aktiebolag. Syftet med införandet av bestämmelser om lekmannarevisorer har behandlats i avsnitt 9.1. Bestämmelserna är tillämpliga på alla aktiebolag. Såsom framgår av lagtexten är det emellertid möjligt att i bolagsordningen ta in föreskrifter som inskränker eller helt tar bort möjligheten att utse lekmannarevisorer.

11 kap. 2 §

För en lekmannarevisor får en eller flera suppleanter utses. Vad som sägs i denna lag om lekmannarevisor skall i tillämpliga delar även gälla suppleant.

(Paragrafen saknar motsvarighet i departementspromemorians förslag)

Bestämmelserna motsvarar bestämmelserna om suppleanter för revisorer (se 10 kap. 2 §).

11 kap. 3 §

Bestämmelserna i denna lag om revisorer är inte tillämpliga på lekmannarevisorer.

Paragrafen, som har införts på *Lagrådets* förslag, innehåller en erinran om att bestämmelserna om revisorer i aktiebolagslagen inte skall tillämpas på lekmannarevisorer. Bestämmelsen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag.

Lekmannarevisorns uppgifter

11 kap. 4 §

Lekmannarevisorn skall granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god sed vid detta slag av granskning kräver.

(Jfr 3 § i departementspromemorians förslag)

Paragrafen anger granskningens omfattning och inriktning. Lekmannarevisorns uppdrag bör i huvudsak överensstämma med det uppdrag som de lekmän som i dag verkar som revisorer i praktiken utför (se avsnitt 9.5.1). Granskningen skall i stor utsträckning inriktas mot att de särskilda syften som gäller för verksamheten följs.

Till lekmannarevisorns uppdrag hör först och främst att kontrollera att bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt. Det innebär att lekmannarevisorn skall kontrollera att verksamheten håller sig inom de ramar som bolagsordningen anger och att den står i överensstämmelse med de syften för verksamheten som kan ha angetts i bolagsordningen. Givetvis bör lekmannarevisorn därvid också beakta huruvida verksamheten på ett rationellt och effektivt sätt fullföljer de givna syftena. I ett kommunägt bolag, avsett att bedriva sådan verksamhet som kommunen svarar för, skall lekmannarevisorn således granska att de kommunala ändamålen, sådana de har kommit till uttryck i bolagsordningen, tillgodoses på ett effektivt och bra sätt. I ett bolag som ingår i någon av de kooperativa rörelserna skall revisorn på motsvarande sätt granska att Kooperationens särskilda syften, sådana de återspeglas i bolagsordningen tillgodosetts. Att bolagsstämman i viss utsträckning kan vidga lekmannarevisorns granskningssupplett till att avse även ändamål och syften som inte kommer till uttryck i bolagsordningen återkommer vi till i kommentaren till 5 §.

Vid granskningen skall också tillses att verksamheten bedrivs på ett från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Avsikten är dock inte att lekmannarevisorn skall uttala sig om den ekonomiska redovisningen (jfr 7 §). Någon granskning av räkenskapsmaterial behöver han därför normalt inte göra, såvida inte bolagsstämman särskilt ålägger honom detta. Han måste dock alltid hålla sig underrättad om bolagets ekonomiska förhållanden och bör i sådana frågor ha återkommande kontakter med företagsledningen och med revisorerna. Granskningen måste vara så ingående att han kan göra en allmän bedömning av om företagets resurser används på ett rimligt sätt.

Till lekmannarevisorns uppgifter hör också att kontrollera att det finns en tillfredsställande intern kontroll inom bolaget, såväl i fråga om verksamhetens bedrivande som i fråga om ekonomiska rutiner. Granskningen av interna kontrollen måste framför allt inriktas på att det finns fungerande kontrollrutiner av grundläggande slag.

Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god sed på detta område kräver. Innebörden av begreppet god sed preciseras inte i lagen. Granskningen måste uppenbarligen ges växlande omfattning och innebörd allt efter bolagens skiftande förhållanden. Den måste också anpassas efter utvecklingen av den praxis som kan växa fram på detta område. Innan praxis har utvecklats torde viss vägledning för omfattningen av granskningen, i vart fall för de kommunala bolagen, kunna hämtas från rekommendationen om god revisionssed i kommunal verksamhet som Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet har tagit fram. Viss vägledning torde också – vad gäller andra frågor än räkenskapsrevision – kunna hämtas från de rekommendationer angående innebörden i begreppet god revisionssed som Föreningen Auktoriserade Revisorer har utarbetat. Klart är emellertid att djupet på granskningen är

beroende av förhållandena i det enskilda fallet. Så torde t.ex. granskningen av om verksamheten sköts på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt normalt inte behöva vara mera djupgående. Skulle förhållandena i det enskilda fallet ge anledning till misstankar om missförhållanden, måste lekmannarevisorn emellertid initiera en mer ingående granskning. I en sådan situation kan det bli nödvändigt att lekmannarevisorn, om han själv skulle sakna tillräcklig ekonomisk kompetens, anlita biträde av annan för att genomföra granskningen. Oftast torde det dock i sådana situationer räcka att lekmannarevisorn samråder med revisorn.

Det är ofrånkomligt att lekmannarevisorns och revisorns granskningsuppdrag i åtskilliga avseenden kommer att sammanfalla. I sådana avseenden, t.ex. när det gäller ändamålsgranskning, finns det självfallet anledning för lekmannarevisorn och revisorn att samråda med varandra. Det granskningsmaterial som den ene har tagit fram kan givetvis vara till nytta även för den andre och kan därigenom bli av betydelse för hur ingående dennes egen granskning i denna del behöver vara.

11 kap. 5 §

Lekmannarevisorn skall följa de anvisningar som meddelas av bolagsstämman, såvida de inte strider mot lag, bolagsordningen eller god sed.

(Paragrafen saknar motsvarighet i departementspromemorians förslag)

Det granskningsuppdrag som lekmannarevisorn har enligt 4 § kan, såsom framgår av förevarande paragraf, fyllas ut genom direktiv av stämman. Genom sådana direktiv kan lekmannarevisorn ges i uppdrag att granska huruvida verksamheten uppfyller ändamål och syften som ligger vid sidan av aktiebolagslagen och bolagsordningen. Stämman kan också på olika punkter begära en fördjupad granskning eller att lekmannarevisorn uppmärksammar något särskilt förhållande. I fråga om kommunala bolag kan lekmannarevisorns granskning komma att omfatta även en kontroll av om verksamheten håller sig inom ramen för den kommunala kompetensen och en kontroll av om åtgärder har vidtagits för att säkerställa att offentlighetsprincipen efterföljs.

Stämman kan ge sådana direktiv så länge de inte står i strid med lag, bolagsordning eller god sed. Uppenbarligen ger detta stämman ganska vida ramar att ge lekmannarevisorn särskilda direktiv. Direktiven får dock givetvis inte vara så ensidigt inriktade på vissa aktieägares intressen att de kommer i konflikt med den aktiebolagsrättsliga likhetsprincipen (se 9 kap. 37 §). Även om så inte är fallet, finns det självfallet en gräns för vilka granskningsuppdrag som kan åläggas lekmannarevisorn. Var den gränsen går måste dock – som framgår av hänvisningen till ”god sed” – avgöras i den praxis som utvecklas.

Lekmannarevisorn skall efter varje räkenskapsår lämna en granskningsrapport till bolagsstämman. Bestämmelser om rapportens innehåll och den tidpunkt då den skall lämnas till bolagets styrelse finns i 14 §.

(Jfr 7 § i departementspromemorians förslag)

Av paragrafen framgår att lekmannarevisorn årligen skall redovisa resultatet av sin granskning i en granskningsrapport.

11 kap. 7 §

Lekmannarevisorn får inte underteckna en sådan revisionsberättelse som avses i 10 kap. 5 §.

(Jfr 4 § i departementspromemorians förslag)

Det har inte ansetts förenligt med föreskrifterna i det åttonde bolagsrättsliga direktivet att en lekmannarevisor undertecknar revisionsberättelsen (se avsnitt 9.5.1). I paragrafen har därför tagits in ett förbud mot detta. Ett sådant förbud är givetvis inte avsett att hindra en lekmannarevisor från att delge bolagsrevisorn sina kunskaper och bedömningar och på det sättet påverka utformningen av revisionsberättelsen. Tvärtom anges i 19 § att lekmannarevisorn är skyldig att lämna en revisor erforderlig information om bolagets angelägenheter.

Tillhandahållande av upplysningar m.m.

11 kap. 8 §

Styrelsen och den verkställande direktören skall ge lekmannarevisorn tillfälle att genomföra granskningen i den omfattning lekmannarevisorn anser vara nödvändig. De skall lämna de upplysningar och det biträde som lekmannarevisorn begär.

Samma skyldigheter har styrelsen, den verkställande direktören, revisorn och lekmannarevisorn i ett dotterbolag gentemot en lekmannarevisor i moderbolaget.

(Jfr 5 § i departementspromemorians förslag)

Utan tillgång till bolagets interna material skulle lekmannarevisorerna inte kunna genomföra någon meningsfull kontroll av bolaget. Därför innehåller paragrafen regler om att bolagets ledning och granskare dels skall bereda en lekmannarevisor tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning denne finner nödvändigt och dels skall lämna lekmannarevisorn de upplysningar och det biträde som denne begär.

11 kap. 9 §

En lekmannarevisor väljs av bolagsstämman, om inte bolagsordningen innehåller bestämmelser om att denne skall utses på annat sätt.

(Jfr 1 § i departementspromemorians förslag)

Enligt bestämmelsen skall en lekmannarevisor som huvudregel utses av bolagsstämman. Skälen för detta har behandlats i avsnitt 9.2.

Den aktieägare som vill att bolagsstämman skall utse en lekmannarevisor har att i enlighet med bestämmelserna i 9 kap. 11 § anmäla detta till styrelsen.

Bestämmelserna i paragrafen gör det vidare möjligt att i bolagsordningen föreskriva att lekmannarevisorer skall utses av annan än bolagsstämman. I bolagsordningen kan t.ex. anges att en viss myndighet eller ett visst rättssubjekt skall ha rätt att utse lekmannarevisorer. Härigenom blir det möjligt att låta beslutet om att utse lekmannarevisorer utses av någon annan församling – exempelvis av kommunfullmäktige i den kommun som äger bolaget eller av föreningsstämman i den ekonomiska förening som äger bolaget – utan att frågan behöver tas upp på bolagsstämman. En sådan bolagsordningsbestämmelse kan också användas för att tillförsäkra en mindre delägare en rätt att utse lekmannarevisor.

Bestämmelserna om utseende av lekmannarevisor och allmän granskning innehåller – till skillnad från bestämmelserna om revision – inte några regler om tiden för uppdraget. Den som utser lekmannarevisorn måste därför samtidigt bestämma vilken tid uppdraget skall omfatta. Anges inte någon tid, gäller uppdraget tills vidare.

I och med att lekmannarevisorn utses på samma sätt som gäller för en revisor kommer även lekmannarevisorn att bli en bolagets syssloman och dessutom ett bolagsorgan. Detta innebär bl.a. att lekmannarevisorn på samma sätt som revisorn utan särskilda bestämmelser om detta har rätt till ersättning från bolaget.

*Obehörighetsgrunder**11 kap. 10 §*

Den som är underårig eller i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara lekmannarevisor.

(Jfr 2 § i departementspromemorians förslag)

Paragrafen innehåller allmänna behörighetskrav för den som skall utses till lekmannarevisor. Kraven motsvarar de som ställs på revisorer i allmänhet (se 10 kap. 10 §). Dessutom ställs det krav på att den som utses inte är underårig, dvs. under 18 år.

Jäv

11 kap. 11 §

Den får inte vara lekmannarevisor som

1. äger aktie i bolaget eller annat bolag i samma koncern,
2. är ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i bolaget eller dess dotterföretag eller biträder vid bolagets bokföring eller medelsförvaltning eller bolagets kontroll däröver,
3. är anställd hos eller på annat sätt har en underordnad eller beroende ställning till bolaget eller någon som avses under 2,
4. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll däröver,
5. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under 2 eller är besvägrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller
6. står i låneskuld till bolaget eller ett annat bolag i samma koncern eller har en förpliktelse som ett sådant bolag har ställt säkerhet för.

Den som enligt första stycket inte är behörig att vara lekmannarevisor i ett moderbolag får inte vara lekmannarevisor i dess dotterbolag.

(Paragrafen saknar motsvarighet i departementspromemorians förslag)

Skälen för att bestämmelser om jäv skall finnas har behandlats i avsnitt 9.4.

Bestämmelserna överensstämmer med de jävsbestämmelser som gäller för revisorer (se 10 kap. 16 §).

*Anlitande av biträde**11 kap. 12 §*

En lekmannarevisor får vid granskningen inte anlita någon som enligt 11 § inte är behörig att vara lekmannarevisor. Om bolaget eller dess moderbolag i sin tjänst har anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta den interna revisionen, får lekmannarevisorn dock vid granskningen anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god sed.

(Paragrafen saknar motsvarighet i departementspromemorians förslag)

Om en lekmannarevisor anlitar biträde vid utförande av granskningsuppdraget, gäller bestämmelser om jäv motsvarande de bestämmelser om jäv som finns för revisorsbiträden. Paragrafen överensstämmer således med 10 kap. 17 §.

11 kap. 13 §

Ett uppdrag som lekmannarevisor upphör, om lekmannarevisorn eller den som har utsett lekmannarevisorn anmäler att uppdraget skall upphöra. Anmälan skall göras hos styrelsen. Om en lekmannarevisor som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, skall han anmäla det också hos den som har utsett honom.

(Paragrafen saknar motsvarighet i departementspromemorians förslag)

Ett revisorsuppdrag kan när som helst bringas att upphöra om revisorn själv eller den som har utsett honom begär det (se 10 kap. 21 §). Rätten för den som har utsett revisorn att när som helst entlediga denne anses i svensk rätt vara en naturlig följd av den förtroendeställning som revisorn intar. Lekmannarevisorn intar en liknande förtroendeställning. Det har därför ansetts naturligt att också ett uppdrag som lekmannarevisor kan sägas upp när som helst.

Lekmannarevisorns granskningsrapport

11 kap. 14 §

Granskningsrapporten skall lämnas till bolagets styrelse senast tre veckor före den bolagsstämma som avses 9 kap. 7 § första stycket.

I rapporten skall lekmannarevisorn uttala sig om sådana förhållanden som avses i 4 § och om sådana förhållanden som han har varit skyldig att granska enligt 5 §. Om lekmannarevisorn finner anledning till anmärkning mot någon styrelseledamot eller mot den verkställande direktören, skall han upplysa om detta i rapporten och lämna uppgift om anledningen till anmärkningen.

En lekmannarevisor får i granskningsrapporten lämna även andra upplysningar som han anser att aktieägarna bör få kännedom om.

(Jfr 7 § i departementspromemorians förslag)

Resultatet av lekmannarevisorns granskning skall redovisas i en granskningsrapport. Denna skall enligt *första stycket* avges senast tre veckor före den ordinarie bolagsstämma där årsredovisningen skall behandlas. Detta överensstämmer med den tidpunkt som gäller för avgivande av revisionsberättelse (se 10 kap. 27 §).

Det bör framhållas att den tid om tre veckor före den ordinarie bolagsstämman som anges i bestämmelsen inte hindrar stämman från att i bolagsordningen eller genom direktiv till lekmannarevisorn bestämma att granskningsrapporten skall avges tidigare. Detta torde bli aktuellt i kommunägda bolag där det på så sätt blir möjligt för kommunen att behandla rapporten i kommunfullmäktige före bolagsstämman.

Av *andra stycket* följer att lekmannarevisorn i granskningsrapporten skall uttala sig om huruvida bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Har han fått särskilda stämmodirektiv som det har ålegat honom att följa, skall han uttala sig även om vad hans granskning i de avseendena har gett vid handen. Om det finns

anledning att rikta anmärkning mot en styrelseledamot eller verkställande direktören i något av dessa avseenden, skall detta anges i rapporten. Givetvis skall det i så fall lämnas uppgift om anledningen till anmärkningen.

I *tredje stycket* finns en bestämmelse som ger lekmannarevisorn möjlighet att i granskningsrapporten lämna de upplysningar som han önskar låta aktieägarna få kännedom om. Detta motsvarar vad som gäller för revisorer (se 10 kap. 32 §). Det ligger i sakens natur att upplysningarna måste ligga inom ramen för det uppdrag som lekmannarevisorn har enligt lagen eller enligt stämmans direktiv. När han utnyttjar rätten att lämna upplysningar, måste han dessutom ta hänsyn till bestämmelserna om tystnadsplikt i 17 §.

Om lekmannarevisorerna vid sin granskning har upptäckt något förhållande som det finns anledning att rikta anmärkning mot, bör de inte, lika litet som en revisor, ha möjlighet att med hänvisning till sin tystnadsplikt underlåta att ange anmärkningen i granskningsrapporten. Däremot bör anmärkningar i granskningsrapporten utformas på ett sådant sätt att bolaget drabbas av minsta möjliga skada. Så bör t.ex. affärshemligheter självfallet så långt det är möjligt inte avslöjas.

11 kap. 15 §

Granskningsrapporten skall hållas tillgänglig för och sändas till aktieägare på samma sätt som anges i 9 kap. 16 § samt läggas fram på bolagsstämman.

Om bolagets verksamhet är reglerad i lag eller annan författning eller om staten som ägare eller genom tillskott av anslagsmedel eller genom avtal eller på något annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten, skall granskningsrapporten hållas tillgänglig hos bolaget för samtliga som vill ta del av den.

(Jfr 8 § i departementspromemorians förslag)

I paragrafen regleras vem som har rätt att ta del av granskningsrapporten och föreskrivs att den skall läggas fram på stämman. Granskningsrapporten skall – liksom revisionsberättelsen – överlämnas till bolagets styrelse (se 14 §). Bolaget är skyldigt att låta var och en av aktieägarna ta del av den och skall dessutom skicka en kopia av rapporten till de aktieägare som begär det.

Av *andra stycket* följer att vissa bolag med stark statlig anknytning skall hålla granskningsrapporten tillgänglig för alla som vill ta del av den. Avgränsningen av dessa bolag överensstämmer med den som finns i lagen (1987:519) om Riksrevisionsverkets granskning av statliga aktiebolag och stiftelser. Bestämmelsen är motiverad av de särskilda offentlighetsintressen som gäller för sådana bolag. Någon motsvarande bestämmelse för företag som ägs av kommuner och landsting har inte ansetts nödvändig, eftersom dessa regelmässigt omfattas av offentlighetsprincipen genom bestämmelsen i 1 kap. 9 § sekretesslagen.

Lekmannarevisorns närvaro vid bolagsstämma

Lekmannarevisorn har rätt att närvara vid bolagsstämma. Han är skyldig att närvara, om det med hänsyn till ärendena kan anses nödvändigt.

(Jfr 9 § i departementspromemorians förslag)

Av paragrafen följer att en lekmannarevisor har samma rätt och skyldighet att närvara vid bolagsstämman som en revisor (jfr 10 kap. 36 §).

Lekmannarevisorns tystnadsplikt

11 kap. 17 §

Lekmannarevisorn får inte till en enskild aktieägare eller utomstående obehörigen lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han får kännedom om när han fullgör sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget.

(Jfr 10 § första stycket i departementspromemorians förslag)

En lekmannarevisor har rätt till insyn i bolaget i samma omfattning som en revisor har. Bestämmelserna ålägger därför lekmannarevisorn samma tystnadsplikt angående bolagets angelägenheter som en revisor har enligt 10 kap. 37 §. Också undantagen från denna tystnadsplikt är desamma (se 18 och 19 §§), dock att lekmannarevisorer inte omfattas av bestämmelserna om anmälningsskyldighet. Skälen för detta har behandlats i avsnitt 9.5.2.

Lekmannarevisorns upplysningsskyldighet

11 kap. 18 §

Lekmannarevisorn är skyldig att till bolagsstämman lämna alla upplysningar som bolagsstämman begär, i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget.

(Jfr 10 § andra stycket i departementspromemorians förslag)

Paragrafen ålägger lekmannarevisorn samma upplysningsskyldighet gentemot bolagsstämman som en revisor har enligt 10 kap. 41 §.

11 kap. 19 §

Lekmannarevisorn är skyldig att lämna bolagets revisor, annan lekmannarevisor, särskild granskare som avses i 21 § och, om bolaget har försatts i konkurs, konkursförvaltaren de upplysningar som behövs om bolagets angelägenheter.

Lekmannarevisorn är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

(Jfr 11 § i departementspromemorians förslag)

En grundförutsättning för samarbetet mellan lekmannarevisorn och revisorn är att det inte råder någon form av tystnadsplikt mellan lekmannarevisorn och revisorn. I *första stycket* har därför tagits in bestämmelser som ålägger lekmannarevisorn att lämna upplysningar till revisorn. Denna skyldighet gäller inte enbart vid det granskningsarbete som sker i direkt anslutning till granskningsrapportens upprättande. Det får tvärtom förutsättas att lekmannarevisorn och revisorn fortlöpande lämnar varandra upplysningar om bolagets angelägenheter. Det handlar i första hand om en skyldighet att lämna de upplysningar som begärs. Men med bestämmelsen följer också en rätt för lekmannarevisorn att på eget initiativ lämna upplysningarna till revisorn.

På motsvarande sätt är lekmannarevisorn skyldig att lämna andra lekmannarevisorer, särskilda granskare och, om bolaget har försatts i konkurs, konkursförvaltaren behövliga upplysningar. Bestämmelserna motsvarar de som enligt 10 kap. 42 § gäller för en revisor.

Registrering

11 kap. 20 §

Bolaget skall för registrering anmäla vem som har utsetts till lekmannarevisor.

Anmälan skall innehålla uppgift om lekmannarevisorns postadress. Om postadressen avviker från lekmannarevisorns hemvist, skall även hemvistet anges. Anmälan skall vidare innehålla uppgift om lekmannarevisorns personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum.

Anmälan skall göras genast efter det att lekmannarevisor har utsetts och därefter genast efter det att någon ändring har inträffat i förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

(Jfr 13 § i departementspromemorians förslag)

Bestämmelserna om registrering av lekmannarevisor motsvarar de som gäller för registrering av revisor (se 10 kap. 43 §).

Särskild granskning

11 kap. 21 §

En aktieägare kan väcka förslag om särskild granskning av bolagets förvaltning och räkenskaper under en viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i bolaget.

Förslaget skall framställas på ordinarie bolagsstämma eller på den stämma där ärendet enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Om förslaget biträds av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller till minst en tredjedel av de vid stämman företrädde aktierna, skall länsstyrelsen på begäran av en aktieägare förordna en eller flera särskilda granskare. Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig innan den förordnar särskild granskare.

Följande bestämmelser skall tillämpas på en särskild granskare:

8 § om tillhandahållande av upplysningar m.m.,

10 § om obehörighetsgrunder,

11 § om jäv,
 12 § om anlitande av biträde,
 16 § om rätt att närvara på stämma,
 17 § om tystnadsplikt,
 18 och 19 §§ om upplysningsplikt samt
 10 kap. 18 § om revisionsbolag.

(Jfr 10 kap. 36 § i kommitténs förslag)

Paragrafen, som har behandlats i avsnitt 9.7, överensstämmer i huvudsak med hittills gällande rätt (se 10 kap. 14 § första och andra styckena i deras hittills gällande lydelse). För att tydliggöra skillnaden gentemot sådan granskning som sker inom ramen för revision eller allmän granskning har dock begreppet ”granskare” bytts ut mot ”särskild granskare”.

Bestämmelserna om särskilda granskares skadeståndsansvar återfinns numera i 15 kap. 2 §.

Yttrandet över den särskilda granskningen

11 kap. 22 §

Den särskilde granskaren skall avge ett yttrande över sin granskning. Yttrandet skall hållas tillgängligt för och sändas till aktieägare på samma sätt som anges i 9 kap. 16 § samt läggas fram på bolagsstämman.

Samma rätt som en aktieägare har att ta del av yttrandet har den som inte längre är aktieägare men var upptagen i röstlängden för den stämma där frågan om särskild granskare behandlades.

(Jfr 10 kap. 36 § i kommitténs förslag)

Första stycket överensstämmer i sak med hittills gällande rätt (se 10 kap. 14 § tredje stycket i dess hittills gällande lydelse).

Det *andra stycket* är nytt. Den nya bestämmelsen innebär att även den aktieägare som var upptagen i röstlängden när frågan om granskare behandlades på stämman men inte längre är aktieägare när yttrandet avges har rätt att ta del av det. Beträffande skälen för bestämmelsen kan hänvisas till avsnitt 9.7.

*Stiftares, styrelseledamots och verkställande direktörs skadeståndsansvar**15 kap. 1 §*

En stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som när han fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget, skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas en aktieägare eller någon annan genom överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

(Jfr 15 kap. 1 § i kommitténs förslag)

Såsom framgår av avsnitt 10.1 har regeringen ansett att bestämmelserna om styrelseledamöternas och den verkställande direktörens skadeståndsansvar inte bör ändras. Paragrafen har därför genomgått endast en mindre redaktionell ändring. Någon saklig ändring är inte avsedd.

*Revisors, lekmannarevisors och särskild granskares skadeståndsansvar**15 kap. 2 §*

En revisor, lekmannarevisor eller särskild granskare är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han skall även ersätta skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare. I fall som avses i 10 kap. 40 § svarar dock revisorn endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hans medhjälpare har haft skäligen anledning att anta var oriktiga.

Om ett registrerat revisionsbolag är revisor eller särskild granskare, är det detta bolag och den för revisionen eller granskningen huvudansvarige som är ersättningsskyldiga.

(Jfr 10 kap. 36 § och 15 kap. 2 § i kommitténs förslag samt 15 kap. 2 § i promemorians förslag)

Paragrafen innehåller bestämmelser om skadeståndsskyldighet för revisor, lekmannarevisor och särskild granskare. Bestämmelserna har behandlats i avsnitten 7.6.4, 9.6 och 10.2.

I *första styckets* tredje mening har tagits in en bestämmelse som begränsar revisorns skyldighet att ersätta skada som kan knytas till hans fullgörande eller underlåtenhet att fullgöra den anmälningsskyldighet som anges i 10 kap. 40 §. Av bestämmelsen följer att revisorn inte svarar för skada som hade kunnat undvikas, om han gjort vederbörlig anmälan. För skada som beror på att en anmälan har gjorts svarar revisorn endast om anmälan har innehållit oriktiga uppgifter och han haft skäligen anledning anta att uppgifterna var oriktiga.

Det bör understrykas att begränsningen i skadeståndsskyldigheten inte omfattar skada som sammanhänger med underlåtenhet att enligt 10 kap. 39 § underrätta företagsledningen om uppkommen brottsmisstanke. Huruvida sådan skada skall ersättas får bedömas enligt vanliga aktiebolagsrättsliga skadeståndsregler.

Aktieägares skadeståndsansvar

15 kap. 3 §

En aktieägare skall ersätta skada som han uppsåtligt eller av grov oaktsamhet tillfogar bolaget, en aktieägare eller någon annan genom att medverka till överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

(Jfr 15 kap. 3 § första stycket i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar 15 kap. 3 § första meningen i dess hittills gällande lydelse.

Aktieägares inlösen skyldighet vid missbruk m.m.

15 kap. 4 §

Om det är motiverat med hänsyn till faran för fortsatt missbruk och förhållandena i övrigt, är en aktieägare som avses i 3 § också skyldig att lösa in skadelidande aktieägares aktier. Lösenbeloppet skall bestämmas till ett belopp som är skäligt med hänsyn till bolagets ställning och övriga omständigheter.

(Jfr 15 kap. 3 § andra stycket i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar 15 kap. 3 § andra och tredje meningarna. Den ändrade lydelsen är endast av redaktionell natur.

Jämkning

15 kap. 5 §

Om någon är ersättningsskyldig enligt 1–3 §§, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.

(Jfr 15 kap. 4 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar – med mindre redaktionella avvikelser – 15 kap. 4 § första stycket i dess hittills gällande lydelse. I sin nya lydelse omfattar dock paragrafen även jämkning av lekmannarevisorers skadeståndsskyldighet.

15 kap. 6 §

Om flera skall ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån inte skadeståndsskyldigheten har jämkats för någon av dem enligt 5 §. Vad någon av dem har betalat i skadestånd får han återkräva av de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

(Jfr 15 kap. 5 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar 15 kap. 4 § andra stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse. Den skall tillämpas på samtliga de kategorier av skadeståndsskyldiga som anges i 1–3 §§. Den kommer därigenom att vara tillämplig även i fråga om lekmannarevisorers skadeståndsansvar. I övrigt innefattar paragrafen inte någon saklig ändring.

Talan om skadestånd till bolaget

15 kap. 7 §

Talan om skadestånd till bolaget enligt 1–3 §§ får väckas, om majoriteten eller en minoritet bestående av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier vid bolagsstämma har biträtt ett förslag om att väcka en skadeståndstalan eller, när det gäller en styrelseledamot eller den verkställande direktören, har röstat mot ett förslag om ansvarsfrihet.

(Jfr 15 kap. 6 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer – fränsett att den numera blir tillämplig även på talan om skadestånd mot lekmannarevisor – med den bestämmelse som hittills har funnits i 15 kap. 5 § första stycket första meningen.

15 kap. 8 §

En uppgörelse i fråga om skadeståndsskyldighet till bolaget får träffas endast av bolagsstämman och endast under förutsättning att inte ägare till minst en tiondel av samtliga aktier röstar mot förslaget om uppgörelse.

Om en aktieägare för skadeståndstalan för bolagets räkning, får en uppgörelse inte träffas utan hans samtycke.

(Jfr 15 kap. 7 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar de bestämmelser som hittills har funnits i 15 kap. 5 § första stycket andra och tredje meningarna.

15 kap. 9 §

Ägare till minst en tiondel av samtliga aktier får föra talan om skadestånd till bolaget. Om en aktieägare sedan talan har väckts avstår från talan, kan de övriga ändå fullfölja denna.

Den som har väckt talan svarar för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning av bolaget för kostnader som täcks av vad som har kommit bolaget till godo genom rättegången.

(Jfr 15 kap. 8 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar 15 kap. 5 § andra stycket i dess hittills gällande lydelse. I kapitlets nya utformning blir den tillämplig även i fråga om talan mot lekmannarevisor. Någon saklig ändring är i övrigt inte avsedd.

Tiden för väckande av talan

15 kap. 10 §

Talan för bolagets räkning mot en styrelseledamot eller den verkställande direktören om skadestånd på grund av beslut eller åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på bolagsstämman.

(Jfr 15 kap. 9 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar 15 kap. 5 § tredje stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse.

15 kap. 11 §

Har bolagsstämman beslutat att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra en skadeståndstalan utan att aktieägare till sådant antal som anges i 7 § har röstat emot det eller har tiden för att väcka talan gått ut enligt 10 §, får talan enligt 7 eller 9 § ändå väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på annat sätt inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter till bolagsstämman om det beslut eller den åtgärd som talan grundas på.

Att tiden för väckande av talan kan vara begränsad även i fall som avses i första stycket framgår av 13 §.

(Jfr 15 kap. 10 § i kommitténs förslag)

Första stycket motsvarar 15 kap. 5 § fjärde stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse. Till följd av kapitlets nya avfattning får bestämmelserna betydelse även vad gäller skadeståndstalan mot lekmannarevisor.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att en talan under vissa förutsättningar får väckas trots att bolagsstämman har beslutat att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra en skadeståndstalan eller trots att den i 10 § angivna tidsfristen har gått ut.

Även om de i förevarande paragraf angivna förutsättningarna är uppfyllda, måste talan ändå normalt väckas inom den frist som anges i 13 §. *Lagrådet* har ansett att detta inte framgår klart av lagtexten och har pekat på möjligheten att flytta vissa bestämmelser i 13 § till 11 §.

Regeringen anser för sin del att det är lämpligare i 11 § hänvisa till bestämmelserna i 13 §. Hänvisningen har tagits in som ett *andra stycke* i förevarande paragraf.

15 kap. 12 §

(Jfr 15 kap. 11 § i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar 15 kap. 5 § femte stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse. Bestämmelserna får betydelse även i fråga om skadeståndstalan mot lekmannarevisor.

15 kap. 13 §

Talan för bolagets räkning enligt 1–3 §§ som inte grundas på brott får inte väckas mot

1. en stiftare sedan fem år har förflutit från det att beslut om bolagets bildande fattades på konstituerande stämma,
2. en styrelseledamot eller den verkställande direktören sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår då beslut eller åtgärder som talan grundas på, fattades eller vidtogs,
3. en revisor sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår som revisionsberättelsen avser,
4. en lekmannarevisor sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår som granskningsrapporten avser,
5. en särskild granskare sedan fem år har förflutit från den dag när yttrandet över den särskilda granskningen lades fram på stämman,
6. en aktieägare sedan två år har förflutit från beslut eller åtgärder som talan grundas på.

(Jfr 15 kap. 12 § första stycket i kommitténs förslag)

Paragrafen innehåller bestämmelser om den tid inom vilken en talan för bolagets räkning enligt 1–3 §§ måste väckas. Liksom tidigare gäller därutöver enligt 10 § en särskild frist beträffande talan mot en styrelseledamot och den verkställande direktören; den fristen gäller dock inte under de förutsättningar som anges i 11 §.

Av första stycket 1–3 framgår att fristen för väckande av talan i dessa fall är fem år. Det innebär i förhållande till tidigare lag en förlängning med två år. Vidare framgår att fristen för väckande av talan mot styrelseledamöter, verkställande direktör och revisor skall börja löpa från en och samma tidpunkt, nämligen utgången av det räkenskapsår som avses. Tidigare har fristen, såvitt gäller talan mot revisor, räknats från det att revisionsberättelsen framlades på stämman. Ändringarna har behandlats i avsnitt 10.3.2.

Bestämmelserna i paragrafen i övrigt överensstämmer i väsentliga delar med hittills gällande rätt (se den hittills gällande lydelsen av 15 kap. 6 §). I paragrafen har dessutom tagits in bestämmelser om den tid inom vilken talan mot lekmannarevisor måste väckas. Det har ansetts att denna frist bör överensstämma med vad som gäller beträffande revisor. Fristen för väckande av talan mot en särskild granskare har även den förlängts till fem år. Tiden löper liksom tidigare från det att yttrandet över granskningen lades fram på stämman.

Lagrådet har ansett att sambandet mellan 11 och 13 §§ bör förtydligas. Såsom har redovisats, i anslutning till 11 § har ett sådant förtydligande gjorts i propositionen genom tillägg i 11 §.

15 kap. 14 §

Om bolaget har försatts i konkurs efter en ansökan som har gjorts innan den tid som anges i 13 § har gått ut, får konkursboet föra talan enligt 1–3 §§ trots att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 7, 8 eller 10 §. Efter utgången av den tid som anges i 13 § får en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från edgångssammanträde.

(Jfr 15 kap. 12 § andra stycket i kommitténs förslag)

Paragrafen motsvarar i sak 15 kap. 6 § andra stycket i den paragrafens hittills gällande lydelse. Ändringarna är endast av redaktionell natur.

18 kap.**18 kap. 4 a §**

Om styrelseledamot, verkställande direktör, särskild firmatecknare, annan ställföreträdare för bolaget, *revisor eller lekmannarevisor* har försatts i konkurs, fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller fått näringsförbud, skall registreringsmyndigheten avföra ställföreträdaren, *revisorn eller lekmannarevisorn* ur aktiebolagsregistret. *Detsamma gäller om godkännandet eller auktorisationen för en revisor upphör att gälla.*

Avregistreringen skall vid beslut om konkurs eller tillfälligt näringsförbud ske omedelbart. *Avregistreringen skall också ske omedelbart om det i samband med ett beslut att avslå ansökan om fortsatt godkännande eller auktorisation av revisor eller ett beslut att upphäva godkännande eller auktorisation av revisor har bestämts att beslutet skall gälla omedelbart.* I övrigt skall avregistrering ske sedan beslutet har vunnit laga kraft.

(Jfr 18 kap. 4 a § i departementspromemorians förslag)

Paragrafen innehåller bestämmelser om att uppgifter om vem som företräder bolaget m.m. i vissa fall skall avregistreras ur aktiebolagsregistret. Bestämmelserna om avregistrering av uppgifter om revisorer och lekmannarevisorer är nya. De har behandlats i avsnitt 11.

19 kap.**19 kap. 1 §**

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen bryter mot 1 kap. 4 §,
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok, förteckning enligt 3 kap. 12 § eller hålla aktiebok tillgänglig,
3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 12 § tredje stycket, 8 kap. 15 § *andra meningen*, 17 § *första stycket* eller 18 § *andra stycket*.
4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 12 kap. 7 eller 9 §.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 12 kap. 7 § ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

I fall som avses i 10 kap. 36 § och 11 kap. 16 § skall inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken. Prop. 1997/98:99

(Jfr 19 kap. 1 § i kommitténs förslag)

Paragrafen överensstämmer i sak med 19 kap. 1 § i dess hittills gällande lydelse. Ändringarna i 8 och 10 kap. har dock föranlett konsekvensändringar i paragrafen. Vidare har det ansetts att lekman-revisorer av samma skäl som gäller för revisorer inte skall omfattas av bestämmelserna i 20 kap. 3 § brottsbalken om brott mot tystnadsplikt (jfr. prop. 1981/82:180 s. 337 ff).

Kommitténs förslag innehöll en straffsanktionering av bestämmelserna rörande styrelsens skyldighet att upprätta en arbetsordning för sitt arbete (8 kap. 5 §) och insynsrätten i aktiebolag med högst tio aktieägare (9 kap. 24 §). Som framgår av avsnitten 5.2.2 och 6.11.3 har regeringen inte ansett att dessa bestämmelser bör straffsanktioneras.

Övriga ändringar

Ändringarna i 4 kap. 5 § och 5 kap. 4 § föranleds av den ändrade styckeindelning som tidigare har gjorts i 3 kap. 1 § (prop. 1993/94:196, bet. 1993/94:LU32, rskr. 1993/94:422, SFS 1994:802).

I 18 kap. finns föreskrifter om överklagande av olika slag av beslut. Ändringarna i 18 kap. 7 § föranleds dels av de ändringar som tidigare har gjorts i 10 kap. 2 § innebärande att det inte längre finns några bestämmelser om beslut i den paragrafen (prop. 1989/90:160, bet. 1990/91:LU11, rskr. 1990/91:42, SFS 1990:1295), dels av de ändringar som nu har gjorts i 8 och 10 kap.

Övriga ändringar i aktiebolagslagen är följdändringar med anledning av ändringarna i 8, 9 och 15 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.
2. Om det i lag eller annan författning hänvisas till en bestämmelse som har ersatts genom en bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

Genom den nya lagen ersätts en del äldre bestämmelser av nya bestämmelser. I andra fall flyttas bestämmelserna, utan någon ändring i sak, till nya paragrafer. Detta medför att ett stort antal paragrafer i annan lagstiftning som hänvisar till aktiebolagslagen måste justeras. Någon fullständig inventering av de paragrafer i annan lagstiftning som berörs har dock inte kunnat göras. I punkten 2 har därför upptagits en bestämmelse som innebär att hänvisningar i lag eller annan författning till 8, 9, 10 och 15 kap. aktiebolagslagen i deras äldre lydelse skall läsas som om de avser de nya bestämmelser som träder i stället för de direkt angivna lagrummen.

3. Anmälan för registrering enligt 8 kap. 36 § första stycket 2 av styrelsens ordförande som har utsetts före lagens ikraftträdande behöver inte göras förrän bolaget anmäler ändring av annat förhållande som avses i den punkten. Anmälan skall dock alltid ske före utgången av år 1999.

Enligt den nya lydelsen av 8 kap. 36 § gäller att även uppgift om styrelsens ordförande skall anmälas för registrering. Ett bolag som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande har en styrelseordförande är dock inte skyldigt att genast efter ikraftträdandet göra en anmälan till bolagsregistret som rör enbart detta förhållande. Det har ansetts rimligt att ett bolag skall kunna avvakta med att anmäla en uppgift om styrelseordförande till dess att det sker en sådan förändring beträffande t.ex. styrelsen att det ändå blir nödvändigt att göra en ändringsanmälan. Senast vid utgången av år 1999 skall dock uppgift om styrelsens ordförande anmälas.

I de fall en styrelseordförande utses efter lagens ikraftträdande skall registeringsanmälan ske genast även om anmälan kommer att avse endast detta förhållande.

4. Vid registrering och verkställande av bolagsstämmobeslut som har fattats före lagens ikraftträdande samt vid talan mot sådant beslut gäller äldre bestämmelser. Detsamma gäller beslut som styrelsen har fattat före ikraftträdandet.

De nya bestämmelserna skall tillämpas på alla stämmor som hålls efter lagens ikraftträdande. För bolagsstämmor som har hållits dessförinnan gäller äldre bestämmelser.

Den nya lagen får till följd att en del tidigare bolagsordningsbestämmelser blir ogiltiga. Det gäller t.ex. bestämmelser i ett publikt aktiebolags bolagsordning som föreskriver kvalificerad majoritet för entledigande av en styrelseledamot som har utsetts av stämman (jfr 9 kap. 28 §). Av förevarande punkt följer emellertid att ett entledigandebeslut som har fattats före ikraftträdandet skall bedömas efter den lag som gällde vid tiden för beslutet även om beslutet anmäls för registrering först sedan de nya bestämmelserna har trätt i kraft. Detsamma gäller andra stämmobeslut som har fattats med tillämpning av de regler som gällde vid beslutstillfället. Sådana beslut kan inte heller klandras under åberopande av att de står i strid med de nya bestämmelserna.

En särskild fråga är vad som gäller om ett bolag under hösten 1998 med tillämpning av äldre bestämmelser har beslutat ändra bolagsordningen på ett sätt som strider mot de nya bestämmelserna, t.ex. genom att införa en bestämmelse om att styrelseledamot får entledigas endast genom beslut som har fattats med kvalificerad majoritet. Av punkten 4 följer att giltigheten av ett sådant beslut skall bedömas enligt äldre bestämmelser även om beslutet anmäls för registrering först efter ingången av år 1999. Patent- och registreringsverket kan därför inte vägra registrering på den grund att beslutet strider mot lag. En annan sak är att verket i ett sådant fall bör upplysa om att ett bifall till registeringsanmälan får till följd att styrelsen enligt punkten 5 av övergångsbestämmelserna måste verka för att bolagsordningen ändras på nytt till överensstämmelse med de nya bestämmelserna.

Också styrelsebeslut skall – såsom framgår av andra meningen – bedömas med hänsyn till den lagstiftning som gällde vid tidpunkten för beslutet. Detta får betydelse t.ex. om styrelsen har utsett den verkställande direktören att vara styrelsens ordförande. I ett publikt bolag är detta inte förenligt med den nya lagen (se 8 kap. 14 § tredje stycket), medan det tidigare har varit förbjudet endast i bolag med ett aktie- eller maximikapital som uppgår till minst en miljon kronor. Om beslutet har fattats före den nya lagens ikraftträdande och inte stred mot den då gällande lagen, består beslutet även efter lagens ikraftträdande till utgången av den period som beslutet har avsett.

5. Om en bolagsordning efter lagens ikraftträdande strider mot bestämmelse i denna lag, skall styrelsen till den första ordinarie bolagsstämman lägga fram förslag om sådan ändring av bolagsordningen att den stämmer överens med bestämmelsen. Kallelse till den stämman skall ske i enlighet med äldre bestämmelser.

Förevarande punkt ålägger styrelsen att vidta åtgärder för att bolagsordningsföreskrifter som strider mot den nya lagen ersätts med föreskrifter som är förenliga med denna.

I det enskilda fallet kan det vara svårt att avgöra i vad mån en bolagsordningsföreskrift strider mot aktiebolagslagen eller grunderna för denna. Det får bli en uppgift för varje styrelse att ställa föreskriften mot den nya lagen och pröva i vilken utsträckning ändringar behövs. I sista hand får det bli en fråga för den praktiska rättstillämpningen att pröva om föreskriften är förenlig med den nya lagen.

I det följande nämns några exempel på bolagsordningsföreskrifter som kan behöva ändras till följd av den nya lagen.

1. Förekommande föreskrifter om föranmälan (se 9 kap. 2 § andra stycket och 3 § fjärde stycket).

2. Förekommande föreskrifter om tiden för kallelse till bolagsstämman (se 9 kap. 13 §).

3. Föreskrifter om sättet för sammankallande av bolagsstämman (se 9 kap. 14 §).

4. Föreskrifter om kvalificerad majoritet vid val eller entledigande av styrelseledamot (se 9 kap. 28 och 29 §).

5. Föreskrifter om revisors mandattid (jfr 10 kap. 20 § som inte ger något utrymme för att i bolagsordningen föreskriva annan mandattid än den som anges i lagen).

Om någon bolagsordningsändring inte kommer till stånd, får det inte någon omedelbar konsekvens för bolaget. Den föreskrift som strider mot lagen är emellertid ogiltig och kan inte läggas till grund för giltiga stämмо- eller styrelsebeslut. Detta kan vara bolaget självt till skada, en skada som i sista hand den styrelse som inte har initierat en bolagsordningsändring kan bli skyldig att ansvara för.

6. I fråga om bolag som har bildats före utgången av år 1998 gäller 9 kap. 3 § första stycket i dess äldre lydelse till utgången av år 2000.

Om bolagsstämman före utgången av år 2000 skall pröva fråga om att i bolagsordningen införa en bestämmelse som motsvarar 9 kap. 3 § första stycket i dess äldre lydelse, behöver någon skriftlig kallelse enligt 9 kap. 14 § första stycket andra meningen inte ske. Beslutet är giltigt om det har

I 9 kap. 3 § har hittills funnits en bestämmelse om att ingen får rösta för egna eller andras aktier för sammanlagt mer än en femtedel av de på stämman företrädde aktierna, om inte annat följer av bolagsordningen. Denna bestämmelse, den s.k. tjugoprocentsregeln, utmönstras nu. Det får betydelse för maktförhållandena på bolagsstämman i bolag som inte har gjort avsteg från tjugoprocentsregeln i sina bolagsordningar. En aktieägare med mer än 20 procent av aktierna vilken tidigare inte har fått rösta för mer än 20 procent av aktierna får med ens rösta för sitt fulla aktieinnehav. Därigenom förskjuts maktförhållandena på stämman på ett sätt som i en del bolag kan vara olämpligt.

Med hänsyn härtill har det ansetts att bestämmelsen i förutvarande 9 kap. 3 § bör leva vidare under en tvåårig övergångstid, dvs. till utgången av år 2000 (se *första stycket*). Detta ger möjlighet för bolaget att i bolagsordningen införa rösträttsbegränsningar av det slag som hittills har funnits i lagen.

För att förenkla förfarandet vid införandet av sådana rösträttsbegränsningar har det i *andra stycket* föreskrivits att kallelsen till den bolagsstämma som skall ta ställning till frågan inte behöver ske på det sätt som föreskrivs i den nya 9 kap. 14 § första stycket andra meningen, dvs. det behöver inte alltid sändas ut någon särskild skriftlig kallelse till samtliga kända aktieägare. Det räcker att kallelse sker på det sätt som är föreskrivet i bolagsordningen samt, i publika bolag, att kallelse sker i Post- och Inrikes Tidningar och annan rikstäckande tidning.

Införandet av en sådan rösträttsbegränsning fordrar enligt den nya 9 kap. 32 § att förslaget biträds av aktieägare med mer än två tredjedelar av de avgivna rösterna och 90 procent av de på stämman företrädde aktierna. Det har emellertid ansetts att detta majoritetskrav under övergångstiden bör vara lägre och motsvara vad som i allmänhet gäller för ändring av bolagsordningen, nämligen två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädde aktierna (se *andra stycket* andra meningen). Av första stycket följer att rösträttsbegränsningsregeln i den äldre lydelsen av 9 kap. 3 § gäller vid den tidpunkt då bolagsstämman går till omröstning. I en sådan omröstning rörande införandet av en rösträttsbegränsning som sker under övergångstiden får alltså ingen aktieägare rösta för egna eller andras aktier för sammanlagt mer än en femtedel av de på stämman företrädde aktierna.

Det bör framhållas att de särskilda reglerna om kallelse och majoritetskrav i samband med införande av en rösträttsbegränsning i bolagsordningen gäller endast i fråga om införande av bolagsordningsföreskrifter som överensstämmer med den tidigare tjugoprocentsregeln. Vanliga regler om kallelse och majoritetskrav gäller om det föreslås ändringar i redan föreliggande bolagsordningsföreskrifter om rösträtt eller om det föreslås att rösträtten skall begränsas på ett annat sätt än som hittills har följt av tjugoprocentsregeln.

Som framgår av första stycket skall bestämmelserna i 9 kap. 3 § leva vidare under en tvåårig övergångstid. Under denna tid kommer således tjugoprocentsregeln att gälla i de bolag som inte har föreskrivit något

annat i bolagsordningen. Det kan bli aktuellt att efter utgången av övergångstiden pröva en talan mot ett bolagsstämmobeslut som under övergångstiden har fattats med tillämpning av tjugoprocentsregeln. Det ligger i sakens natur att beslutet inte kan angripas på den grunden att tjugoprocentsregeln har upphört att gälla vid tidpunkten för talans prövning.

7. 10 kap. 3 § får tillämpas i sin äldre lydelse till dess att ny revisor utsetts, dock längst till utgången av år 1999.

För att underlätta bolagens anpassning till de nya reglerna har revisorer som inte är auktoriserade eller godkända getts möjlighet att fortsätta att verka som revisorer under den tid som uppdraget gäller, dock längst till utgången av år 1999.

8. Intill utgången av år 1999 får en revisor trots bestämmelserna i 10 kap. 20 § utses för en kortare mandattid än fyra år.

Om ett revisorsuppdrag som har getts före lagens ikraftträdande gäller för viss tid, består det till utgången av mandattiden. Om det gäller tills vidare, består det till utgången av den första ordinarie bolagsstämma som hålls efter den 1 januari 2000.

Enligt den nya lydelsen av 10 kap. 20 § gäller en revisors uppdrag för en tid av fyra år. En revisor kan alltså inte utses för en kortare tid än fyra år. Med fyraåriga mandattider ökar kraven på den upphandling som ofta föregår revisorsvalet. Det kan vara svårt för revisorer och bolag att göra nödvändiga förberedelser inför det revisorsval som sker år 1999. Med hänsyn härtill ger förevarande punkts *första stycke* möjlighet för bolag att under år 1999 utse revisor för kortare tid än fyra år. Härigenom åstadkoms också en viss spridning av senare års revisorsval, vilket kan underlätta förekommande upphandlingsförfaranden.

Den nya lydelsen av 10 kap. 20 § medför också att en revisor inte kan utses tills vidare. I *andra stycket* regleras revisorsuppdrag som löper vid lagens ikraftträdande. Regleringen i stycket avser endast uppdrag till auktoriserade och godkända revisorer. Det har ansetts att uppdrag som gäller för viss tid bör få fortsätta löpa till utgången av mandattiden; det gäller även om revisorsuppdraget gäller för mer än fyra år. I fråga om revisorsuppdrag som gäller tills vidare har dock en viss begränsning ansetts nödvändig. Det har därför föreskrivits att ett sådant revisorsuppdrag visserligen skall fortsätta gälla men längst till och med den första bolagsstämma som hålls under år 2000. Om bolaget vid den stämman försummar att förrätta nytt revisorsval, kan resultatet bli att bolaget saknar revisor, något som kan leda till ett länsstyrelseingripande (se 10 kap. 24 §) eller till ett likvidationsförfarande (se 13 kap. 4 a §).

9. Beträffande tiden för väckande av talan om anspråk på skadestånd till bolaget enligt 15 kap. 1 och 2 §§ gäller äldre bestämmelser, om anspråket har uppkommit före lagens ikraftträdande.

Den förändrade lydelsen av 15 kap. 13 § (tidigare 15 kap. 6 § första stycket) innebär att fristen förlängs från tre till fem år i fråga om skadeståndsanspråk som bolaget har mot en stiftare, en styrelseledamot,

en verkställande direktör eller en revisor. Om tiden för att väcka talan har löpt ut när de nya bestämmelserna träder i kraft, får den förlängda fristen inte någon effekt. Men i fråga om anspråk som har uppkommit under år 1995–1997 kan det tänkas att bolagets talerätt finns kvar den 1 januari 1999. I så fall kommer den förlängda fristen att gälla också dessa äldre anspråk. Det har ansetts att detta inte är lämpligt. Såsom framgår av förevarande punkt har det därför föreskrivits att i fråga om tiden för väckande av talan angående anspråk som har uppkommit före lagens ikraftträdande gäller äldre bestämmelser. Skadeståndsanspråket får anses ha uppkommit samtidigt med den skadeståndsgrundande handlingen eller underlåtenheten.

15.2 Förslaget till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

5 kap. 19 a §

I aktiebolag skall upplysning lämnas om den sammanlagda på räkenskapsåret belöpande ersättningen till var och en av bolagets revisorer och de revisionsföretag där revisorerna verkar. Särskild uppgift skall lämnas om hur stor del av ersättningen som avser andra uppdrag än revisionsuppdraget.

(Jfr 11 kap. 9 § aktiebolagslagen i kommitténs förslag).

Paragrafen är ny. Den fråga som regleras i paragrafen har behandlats i avsnitt 7.2.4.

Paragrafen ställer krav på att det i årsredovisningen lämnas tilläggsupplysningar om de ersättningar som bolaget har betalat till revisorn eller det revisionsföretag där revisorn verkar. Ersättningen skall delas upp på det som hänför sig till revisionsuppdraget och det som hänför sig till andra uppdrag. Enligt god revisorssed skall en revisor ha en sådan ordning i sin verksamhet att han i sin fakturering kan specificera vad lämnade tjänster avser. Det torde därför i allmänhet inte vara någon större svårighet för bolaget att särskilt ange hur stor del av ersättningen som avser annat än revision. Om den rådgivning som har lämnats har ett så nära samband med revisionen, exempelvis förslag till rättelser, att den inte går att särskilja från revisionen, behöver dock beloppen i denna del inte särredovisas.

I enlighet med periodiseringsprincipen (se 2 kap. 4 § första stycket 4 årsredovisningslagen) skall de arvoden och andra ersättningar till revisorn och det revisionsföretag där han är verksam som är hänförliga till räkenskapsåret tas med i årsredovisningen oavsett när utbetalningen faktiskt har skett.

Av 7 kap. 13 § följer att upplysningar av detta slag skall lämnas även i koncernredovisningen.

8 kap. 2 §

I ett aktiebolag skall årsredovisningen för det förflutna räkenskapsåret lämnas till revisorerna *och lekmannarevisorerna* senast sex veckor före

den ordinarie bolagsstämma där årsredovisningen skall behandlas. I ett handelsbolag skall årsredovisningen lämnas till revisorerna senast fyra månader efter räkenskapsårets utgång.

Prop. 1997/98:99

(Jfr 11 kap. 3 § aktiebolagslagen i kommitténs förslag och 6 § i departementspromemorians förslag).

Ändringen i paragrafen av tiden när årsredovisningen senast skall lämnas till revisorn är en följdändring med anledning av de ändringar som har gjorts i 9 kap. 16 § aktiebolagslagen om när årsredovisningen och revisionsberättelsen senast skall hållas tillgängliga för aktieägarna och i 10 kap. 27 § samma lag om när revisionsberättelsen senast skall avlämnas.

För att säkerställa ett gott samarbete mellan revisorn och lekmanna-revisorn har bolaget ålagts att överlämna redovisningshandlingarna även till lekmannarevisorn. Lekmannarevisorn ges härigenom möjlighet att före det att revisionsberättelsen upprättats delge revisorn sina egna erfarenheter och iakttagelser.

Övriga ändringar

Övriga ändringar i årsredovisningslagen är följdändringar med anledning av ändringarna i 9 och 10 kap. aktiebolagslagen.

15.3 Förslaget till lag om ändring lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag

4 kap. 1 a §

Endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor kan vara revisor i handelsbolag som är skyldiga att upprätta årsredovisning enligt årsredovisningslagen (1995:1554) och i hypoteksinstitut som är skyldiga att upprätta årsredovisning enligt lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

(Jfr 4 kap. 1 a § i departementspromemorians förslag)

Paragrafen är ny. Den har behandlats i avsnitt 8. Bestämmelsen innebär att personer som inte är godkända eller auktoriserade revisorer inte får vara revisorer i vissa handelsbolag och i hypoteksinstitut.

4 kap. 6 §

På anmälan skall länsstyrelsen förordna behörig revisor,

1. när revisor inte är utsedd,
2. när auktoriserad revisor eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 1 a § eller 3 §,
3. när revisor är obehörig enligt 2 § första stycket eller 4 § första eller andra stycket, eller
4. när beslut av den årsredovisningsskyldige om antalet revisorer eller om revisors behörighet har åsidosatts.

Anmälan kan göras av envar. Den som svarar för förvaltningen av företagets angelägenheter är skyldig att göra anmälan, om han inte själv

skall utse revisor och rättelse ej sker utan dröjsmål genom den som utser revisorn. Prop. 1997/98:99

Förordnande enligt första stycket skall meddelas efter hörande av den årsredovisningsskyldige och skall avse tid till dess en annan revisor har blivit utsedd i föreskriven ordning. Vid förordnande enligt första stycket 3 skall länsstyrelsen entlediga den obehörige revisorn.

(Jfr 4 kap. 6 § i departementspromemorians förslag)

Ändringen av första stycket punkten 2 föranleds av den nya bestämmelsen i 4 kap. 1 a § om att samtliga revisorer i vissa handelsbolag och hypoteksinstitut skall vara auktoriserade eller godkända revisorer.

15.4 Förslaget till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)

3 kap. 17 §

Innan en kommun eller ett landsting lämnar över vården av en kommunal angelägenhet till ett aktiebolag där kommunen eller landstinget innehar samtliga aktier, skall fullmäktige

1. fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten,
2. utse samtliga styrelseledamöter och minst en revisor,
3. se till att fullmäktige får yttra sig innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.

Detsamma gäller, när kommunen eller landstinget ensam bildar en stiftelse för en kommunal angelägenhet.

I fråga om aktiebolag som avses i första stycket skall fullmäktige även utse minst en lekmannarevisor.

(Jfr 3 kap. 17 § i departementspromemorians förslag)

Bestämmelsen i *tredje stycket* innebär att fullmäktige alltid måste utse minst en lekmannarevisor. Den har behandlats i avsnitt 12. Enligt 11 kap. 9 § aktiebolagslagen, (1975:1385) väljs en lekmannarevisor av bolagsstämman, om inte bolagsordningen innehåller bestämmelser om att denne skall utses på annat sätt. Fullmäktige kan fullgöra sin skyldighet att utse en lekmannarevisor enligt 3 kap. 17 § kommunallagen – liksom åliggandet i första stycket 2 att utse minst en revisor – på två sätt. Fullmäktige kan ge direktiv till den som har utsetts att företräda kommunen på bolagsstämman att se till att en av fullmäktige utpekad person väljs av bolagsstämman. Fullmäktige kan också låta ta in bestämmelser i bolagsordningen om att lekmannarevisor skall väljas direkt av kommunen.

Det förhållandet att någon enligt 3 kap. 17 § kommunallagen fått fullmäktiges uppdrag att vara revisor eller lekmannarevisor i ett kommunägt aktiebolag innebär inte att han utan vidare kan fungera i sin befattning i aktiebolaget med de befogenheter och skyldigheter som följer av aktiebolagslagen. Detta fordras nämligen också att han har utsetts till revisor eller lekmannarevisor enligt aktiebolagslagens regler, dvs. antingen att han har utsetts av bolagsstämman eller att det i bolagsordningen har föreskrivits att kommunen får utse revisor i bolaget.

Genom den hänvisning som finns i 3 kap. 18 § kommunallagen får den nya lydelsen av 3 kap. 17 § betydelse även i delägda kommunala bolag. Prop. 1997/98:99

15.5 Övriga förslag till lagändringar

I förslagen till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse och till lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet har gjorts ändringar som innebär att endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor kan utses till revisor. Ändringarna har behandlats i, avsnitt 8. Övergångsbestämmelserna för dessa ändringar motsvarar punkten 7 i övergångsbestämmelserna till aktiebolagslagen. Dessutom har följdändringar med anledning av ändringarna i 10 kap. och införandet av 11 kap. aktiebolagslagen gjorts.

Övriga förslag till lagändringar är följdändringar med anledning av ändringarna i 9, 10 och 15 kap. aktiebolagslagen samt flyttningen av reglerna om särskild granskare från 10 kap. till 11 kap. samma lag.

Sammanfattningen i Aktiebolagskommitténs delbetänkande Aktiebolagets organisation (SOU 1995:44)

Målet är en helt ny aktiebolagslag

Aktiebolagskommittén föreslår i detta betänkande att aktiebolagslagens bestämmelser om bolagsstämma, bolagets ledning, revision och skadestånd får en helt ny lydelse.

Förslagen går ut på ändringar i den nuvarande lagen, som nu är tjugo år gammal. De nya bestämmelserna skiljer sig redaktionellt i hög grad från resten av lagen. Språket är modernare, paragraferna kortare och rubriker används flitigt i syfte att göra lagen mera lättläst och lättbegriplig.

Den motsättning av redaktionell art mellan nya och gamla kapitel som blir följd av förslaget är av övergående natur. Kommittén arbetar med sikte på en helt ny aktiebolagslag, i vilken de nu föreslagna kapitlen skall ingå.

En aktiv ägarfunktion

Aktiebolagslagen bör främja en fortlöpande och snabb anpassning av företagets organisation och verksamhet till förändringar i omvärlden. Det är en förutsättning för ett effektivt utnyttjande av näringslivets resurser. I det sammanhanget framhåller kommittén betydelsen av en aktiv ägarfunktion i företagen. Aktiebolagslagen måste garantera ägarna den yttersta beslutanderätten i bolaget och möjliggöra förändringar i ägarstrukturerna. Aktiebolagslagen bör vidare skapa förutsättningar för ägarna att hävda sina intressen i förhållande till bolagets ledningsorgan. För att markera ägarfunktionens betydelse föreslår kommittén att bolagsstämman, som är det bolagsorgan där ägarna kan utöva sin beslutanderätt, i lagen skall behandlas före bestämmelserna om bolagets ledning.

Aktiebolagslagen måste också upprätthålla en viss balans mellan olika ägarintressen. Aktieägarminoriteter måste tillförsäkras ett skydd mot majoritetsmissbruk. Det är emellertid viktigt att reglerna utformas på ett sådant sätt att helt obetydliga minoriteter inte kan förhindra beslut som en stor majoritet av aktieägarna biträder. Kommittén har därför utformat sina förslag så att majoritets- och minoritetsintressen balanseras.

Bolagsstämman

Aktiebolagets högsta beslutande organ är bolagsstämman. Den röststyrka som varje aktieägare har vid stämman bestäms av storleken på aktieinnehavet, men också av bl.a. aktiernas röstvärde.

Aktiebolagslagen utgår från att alla aktier ger lika rätt i bolaget. I bolagsordningen kan emellertid föreskrivas att det i bolaget skall finnas aktier av olika slag som skiljer sig åt exempelvis i fråga om röstvärde. Ingen aktie får ha ett röstvärde som överstiger tio gånger röstvärdet för någon annan aktie i bolaget, men bolag som i enlighet med äldre bestämmelser givit ut aktier med större röstvärdesskillnader får fortsätta att ge ut aktier med de gamla röstvärdena.

Röstvärdesskillnader möjliggör en stark ägarfunktion, även i mycket stora företag. Kommittén avvisar därför tanken på förbud eller ytterligare inskränkningar i rätten att emittera aktier med olika röstvärde.

Den röststyrka som tillkommer varje aktieägare vid en bolagsstämma påverkas också av bestämmelser om rösträttsbegränsningar. Aktiebolagslagens huvudregel är att ingen aktieägare får rösta för mer än en femtedel av de vid stämman företrädde aktierna, om inte annat föreskrivits i bolagsordningen.

Rösträttsbegränsningar har en helt annan effekt än röstvärdesskillnader. De motverkar en aktiv ägarfunktion och riskerar att isolera företagsledningen från ägarkontroll. Kommittén föreslår därför att lagens huvudregel ändras till överensstämmelse med vad som i dag är vanligt, nämligen så att varje aktieägare får rösta för det fulla antalet aktier som han innehar eller företräder. En annan ordning kan dock föreskrivas i bolagsordningen.

Aktiebolagslagen tillåter i dag att styrelsen inför en bolagsstämma samlar in fullmakter på bolagets bekostnad. Det är en ordning som kan motverka önskvärda förändringar och leda till en konservering av rådande ägar- och ledningsstrukturer i bolagen. Kommittén föreslår därför ett förbud mot fullmaktsinsamlingar på bolagets bekostnad.

Det är av samma skäl önskvärt att nya ägare snabbt kan genomföra förändringar i bolaget, t.ex. att byta ut den gamla styrelsen mot en ny. Kommittén föreslår att det i publika bolag alltid skall vara möjligt att med enkel stämmomajoritet avsätta styrelseledamöter som valts av bolagsstämman. Bolagsordningsbestämmelser som kräver kvalificerad majoritet för entledigande av styrelseledamöter förbjuds.

Den förstärkning av ägarfunktionen som kommitténs förslag innebär ger ökat uttryck för majoritetsmissbruk. Förslagen balanseras emellertid av nya bolagsstämmoregler, som ökar förutsättningarna för aktieägarminoriteter och enskilda aktieägare att hävda sina intressen mot majoriteten. Bland förslagen om stämmoförfarandet märks att kallelse till stämma skall ske tidigare än vad som i dag är fallet, att kallelsen i förekommande fall skall innehålla uppgifter om förslag som innebär viktigare förändringar i bolagets verksamhet osv. Det ger aktieägarminoriteter ökade möjligheter att förbereda sig inför stämman. En annan nyhet är att aktieägarnas insynsrätt i fåmansbolag förstärks genom en rätt att anlita sakkunniga biträden. Dessutom straffsanktioneras insynsrätten.

Bolagets ledning

För att anpassa den svenska aktiebolagslagen till vad som kan sägas vara en europeisk standard är aktiebolagen sedan den 1 januari 1995

uppdelade i två kategorier, publika och privata aktiebolag. Kommittén föreslår att denna uppdelning nu läggs till grund för lagens bestämmelser om bolagens ledningsorganisation. För publika bolag föreslår kommittén att en tudelad ledningsorganisation i form av styrelse och verkställande direktör blir obligatorisk. För privata aktiebolag, vilka i de allra flesta fall har en mycket begränsad och stabil ägarkrets, bör lagstiftaren i större utsträckning överlämna åt delägarna själva att besluta om ledningsorganisationens utformning. Kommittén föreslår därför att i privata aktiebolag endast ett ledningsorgan blir obligatoriskt, nämligen en styrelse. Styrelsen i publika aktiebolag skall enligt förslaget ha minst tre ledamöter, medan styrelsen i privata bolag skall kunna bestå av en eller två ledamöter, om minst en suppleant utses.

Kommittén lägger inte fram något förslag om valberedning. Det finns skäl att avvakta erfarenheterna av NBK:s rekommendationer på detta område. För att förbättra aktieägarnas möjligheter att bedöma styrelsekandidaternas lämplighet föreslår emellertid kommittén att stämman i alla aktiebolag inför val av styrelseledamöter, skall informeras om kandidaternas uppdrag i andra bolag.

Aktiebolagslagens nuvarande bestämmelser om bolagsorganens kompetens och skyldigheter uppfattas som oklara. Det gäller särskilt bestämmelserna om styrelse och verkställande direktör. I den allmänna debatten har framförts krav på klarlägganden från lagstiftarens sida bl.a. för att ge bättre verkan åt skadeståndsbestämmelserna. Kommittén föreslår mot denna bakgrund vissa bestämmelser som syftar till att tydliggöra och precisera styrelsens och verkställande direktörens uppgifter och ansvar.

För styrelsens del föreslår kommittén att det i lagen inledningsvis slås fast att det är styrelsen som svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter samt att styrelsen skall se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Vidare föreslås att i lagen införs en uttrycklig bestämmelse om att styrelsen fortlöpande skall bedöma bolagets ekonomiska situation. Till denna skyldighet kopplas en särskild bestämmelse som ålägger styrelsen att bygga upp ett fungerande rapporteringssystem som skall ge styrelsen de uppgifter som behövs för att den skall kunna fullgöra sin bedömningsskyldighet. Till ett sådant rapporteringssystem bör naturligen vara kopplade rutiner som innebär att styrelsen sammanträder i anslutning till att rapporterna lämnas för att ta ställning till innehållet, diskutera bolagets utveckling och besluta om åtgärder.

Kommittén har inte velat låsa fast styrelserna i svenska aktiebolag med en detaljerad uppräkningslista av styrelsens arbetsuppgifter med hänsyn till att förhållandena varierar så kraftigt mellan företag av olika storlek, i olika branscher etc. Det är emellertid önskvärt att arbetsfördelningen bland ledamöterna och styrelserutiner av olika slag finns dokumenterade så att styrelseledamöterna lättare kan hållas ansvariga för bolagets förvaltning. Kommittén föreslår därför att i lagen införs en bestämmelse som ålägger styrelsen att fastställa en arbetsordning för sitt eget arbete. Arbetsordningen skall bl.a. innehålla bestämmelser om arbets-

fördelningen mellan styrelsens ledamöter, om det över huvud skall finnas en sådan arbetsfördelning. Det innebär för att ta ett exempel att om bolaget har en s.k. arbetande styrelseordförande, dennes uppgifter skall regleras i arbetsordningen. För att säkerställa att styrelseledamöterna känner till arbetsordningens innehåll skall den fastställas för ett år i sänder. Om omständigheterna påkallar det skall arbetsordningen också revideras under året.

Finns det i ett aktiebolag en verkställande direktör, så skall denne svara för bolagets löpande förvaltning. Kommittén föreslår att styrelsen i instruktioner för verkställande direktören, skall lägga fast arbetsfördelningen mellan styrelsen och den verkställande direktören. Om omfattningen och beskaftenheten av bolagets verksamhet påkallar det bör styrelsen utfärda instruktioner också för enskilda befattningshavare t.ex. vice verkställande direktören och de högre tjänstemännen i bolaget.

En styrelse som beslutar att i bolagets organisation varaktigt skall ingå en grupp av personer som skall ha rätt att besluta i vissa frågor av större betydelse för bolaget bör dessutom vara skyldig att i en instruktion precisera det nya organets uppgifter, arbetssätt och rapportskyldighet. Det kan för att ta ett exempel gälla en revisionskommitté. Genom instruktioner av detta slag kan styrelsen utforma en organisation där ingen kan tveka om arbetsfördelningen mellan styrelsens ledamöter och mellan styrelsen, styrelsens arbetsutskott, styrelsens ordförande, verkställande direktören, direktionen, divisionsstyrelserna och de övriga organ som kan ingå i organisationen.

En fråga som ofta diskuteras är om en person som är styrelseledamot i två bolag, skall anses jävig vid behandling av fråga om t.ex. avtal mellan bolagen. Sådant s.k. ställföreträdarjäv är inte någon självständig jävsgrund enligt svensk rätt. Det innebär för att ta ett exempel att en styrelseledamot i en bank eller annat kreditgivande företag som också är styrelseledamot i ett industriföretag kan delta i ett beslut i industriföretagets styrelse om att ta upp ett lån i det kreditgivande företaget. En sådan ordning finner kommittén otillfredsställande och föreslår att i lagen upptas uttryckliga bestämmelser om ställföreträdarjäv för såväl styrelseledamöter som verkställande direktör.

Revisorer

Aktiebolagslagens bestämmelser om revision och revisorer överensstämmer i sina huvuddrag med motsvarande reglering i andra kontinentaleuropeiska länder och fungerar i allt väsentligt på ett tillfredsställande sätt.

En under senare tid omdiskuterad fråga är om revisionsplikten bör inskränkas för mindre aktiebolag. Som skäl för sådana inskränkningar brukar anföras, att revisionen innebär en kostnad för bolaget och att behovet av kontroll ur aktieägarnas synvinkel inte framstår som påtagligt i bolag, där delägarna ofta själva är verksamma. Kommittén är emellertid tveksam till värdet av dessa argument. Revisionen utövas inte bara i bolagets och dess delägares intresse, utan även i de anställdas, borgenärernas och andra tredje mäns intresse. Det är också oklart i vad

mån revisionen verkligen är en betungande kostnadspost för de mindre aktiebolagen. Att undanta mindre aktiebolag från revisionsplikt skulle påtagligt öka risken för ekonomisk brottslighet och andra oegentligheter i sådana bolag. Kommittén föreslår därför inte någon inskränkning i revisionsplikten.

När det gäller tillsättande och entledigande av revisor föreslår kommittén ändringar i fråga om revisorns mandatperiod. För när-varande finns inte någon begränsning av tiden för revisorsuppdrag. Den vanligaste mandatperioden är ett år, men den kan vara väsentligt längre. Kommittén ifrågasätter om denna ordning är ägnad att värna revisorns oberoende. En alltför kort tid kan göra revisorns ställning osäker, medan en mycket lång eller rentav obegränsad uppdragstid kan medföra att revisorn och dem han skall granska efter ett tag blir så nära lierade att granskningen blir lidande. Kommittén föreslår därför att revisor alltid skall utses för en fyraårig mandatperiod.

Revisor väljs av bolagsstämman. De huvudsakliga motiv som i vissa andra länder föranlett inrättandet av revisionskommittéer, och som i första hand går ut på att begränsa bolagsledningens inflytande över revisorsvalet, är inte för handen här i landet. Kommittén lägger därför inte fram något förslag om revisionskommittéer.

Till de under senare år mer omdiskuterade revisorsfrågorna hör också frågan om i vilken utsträckning en revisor skall kunna uppträda som rådgivare åt ett bolag som han är satt att granska. Kommittén föreslår i det avseendet inte några begränsningar, men menar att det dock kan vara värdefullt för aktieägare och andra intressenter i bolaget att känna till i vilken omfattning en revisor biträtt ett av honom granskat bolag med rådgivning utöver själva revisionsuppdraget. Kommittén föreslår därför att alla aktiebolag i förvaltningsberättelsen skall ange huruvida revisorn eller det revisionsföretag där revisorn är verksam har utfört konsulttjänster åt bolaget. I publika aktiebolag skall också konsultarvodenas sammanlagda belopp anges. Genom en sådan upplysnings-skyldighet ges aktieägarna ett förbättrat underlag för sin bedömning av om revisorn är i erforderlig grad oberoende av bolaget. Kommittén förslår dessutom att revisors arvode alltid skall anges i förvaltningsberättelsen.

Kommittén anser att omfattningen av revisors granskningsuppgift bör tydliggöras genom en uttrycklig bestämmelse om att revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida årsredovisningen ger en rättvisande bild av bolagets ställning och resultat.

Kampen mot den ekonomiska brottsligheten måste föras med kraft. Här som på andra områden måste önskemålen om effektivitet vägas mot kraven på rättssäkerhet. Denna avvägning är inte en gång för alla given. Det gäller exempelvis frågan hur omfattande revisors tystnadsplikt skall vara. För närvarande hindrar den att en revisor polisanmäler brott som han upptäckt vid sin granskning och som han kanske till och med har anmärkt i sin revisionsberättelse. Det är en ordning som kommittén finner oacceptabel. Kommittén föreslår därför att om en revisor riktat anmärkning mot ett förhållande i revisionsberättelsen och dessutom har anledning att anta att detta utgör ett brott eller ett led i ett brott samt

innebär väsentlig skada eller fara för sådan skada, så skall han vara skyldig att underrätta åklagaren om det.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 1

Skadeståndsansvar

En återkommande kritik mot aktiebolagslagen är att skadeståndstalan sällan väcks, enligt kritikerna inte ens vid flagranta fall av misskötsel från bolagsledningens eller revisorernas sida. Och om skadeståndstalan ändå undantagsvis förs, står resultatet för käranden vanligen inte i proportion till processkostnaderna, tidsutdräkten och den risk det alltid innebär att starta en rättegång. Kommittén har därför känt att förväntningarna på nya och väsentligt skärpta skadeståndsbestämmelser är höga på många håll.

Här som på så många andra områden gäller emellertid att finna en balanspunkt. Om styrelsens ledamöter åläggs vad som kan uppfattas som närmast ett strikt ansvar för bolagets förluster och om förutsättningarna för t.ex. minoritetstalan på bolagets vägnar mot bolagsledningen underlättas genom för minoriteten förmånliga rättegångskostnadsregler eller på annat sätt, blir det svårt eller kanske till och med omöjligt att rekrytera kompetenta personer till bolagens styrelser.

Man bör inte heller glömma bort att aktiebolagen arbetar i en marknadsekonomi och att all affärsverksamhet innebär risktagande. Skadeståndsreglerna får inte utformas så att styrelserna avstår från att ta affärsmässigt motiverade risker av rädsla för att drabbas av ett personligt betalningsansvar om affären leder till förlust för bolaget.

Kommittén har gått igenom gällande rätt och vissa utländska rättsordningar och sammanfattningsvis inte funnit skäl att frånga de principiella utgångspunkter i fråga om styrelseledamöters och verkställande direktörs skadeståndsansvar gentemot bolaget, på vilka gällande lag vilar. Enligt kommitténs mening finns det inte skäl att bestämma styrelseledamöters eller verkställande direktörs ansvar i nämnda hänseende på annat sätt än som sker i gällande lag. Lagtexten måste med nödvändighet erhålla en allmänt hållen avfattning med hänsyn till den mängd olika situationer som den är avsedd att täcka. En prövning av skadeståndsansvaret utifrån en lagfäst men allmänt hållen regel om vårdslöshet (culpa) överensstämmer också med vad som gäller i flertalet av de av kommittén undersökta utländska rättsordningarna. Att närmare bestämma culparegelns innebörd och räckvidd i de konkreta ansvars-situationerna får liksom hittills ankomma på doktrin och praxis.

Att kommittén sålunda godtar principerna i den nuvarande skadeståndsregleringen innebär emellertid inte att kommittén vill att allt skall förbli vid det gamla. Genom de föreslagna bestämmelserna rörande bolagets ledningsorganisation åläggs styrelsen en skyldighet att genom instruktioner utforma bolagets organisation så att arbetsfördelningen är klar mellan styrelsen, styrelsens arbetsutskott, verkställande direktören, divisionsstyrelserna och de övriga organ som kan ingå i organisationen. Med bolagsorganens uppgifter på detta sätt preciserade och dokumenterade skapas bättre förutsättningar än för närvarande att utkräva skadeståndsansvar av bolagets organledamöter.

Inte heller när det gäller ansvaret mot annan än bolaget finner kommittén skäl till ändring av den nuvarande ordningen. Även i fortsättningen bör det överlämnas åt domstolarna i det enskilda fallet avgöra vilka kategorier av tredje män som skyddas av den lagbestämmelse eller bestämmelse i bolagsordningen som organledamoten påstås ha överträtt.

De skäl som i tidigare lagstiftningsärenden fått motivera särskilt korta preskriptionstider i aktiebolagsrättsliga förhållanden för bolagets skadeståndsanspråk som inte grundas på brott måste, enligt kommitténs mening, anses tungt vägande. Vissa erfarenheter som gjorts i samband med utredningen av ifrågasatt vårdslös kreditgivning i några storbanker under slutet av 1980-talet och början av 1990-talet talar emellertid för att treårsfristen för talan mot organledamöter m.fl. ibland kan vara för kort för att möjliggöra utredning av bolaget tillkommande skadeståndsanspråk. Kommittén föreslår därför att preskriptionstiden för sådan skadeståndstalan förlängs från tre år till fem år.

Straffansvar

Kommittén har den principiella uppfattning att i aktiebolagslagen endast sådana förseelser mot lagen bör straffbeläggas som är av allvarlig art, dock utan att omfattas av brottsbalkens regler. Kommittén föreslår därför endast mindre justeringar i aktiebolagslagens brottskatalog.

Författningsförslag i Aktiebolagskommitténs delbetänkande Aktiebolagets organisation (SOU 1995:44)

Förslag till Lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 8 §, 6 kap. 2a §, 8, 9 och 10 kap., 11 kap. 3, 5, 9, 11-13 och 16 §§, 12 kap. 5 §, 13 kap. 12, 14 och 15 §§, 14 kap. 20 och 30 §§, 15 kap., 17 kap. 1 och 2 §§, 18 kap. 4 och 7 §§ samt 19 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975:1385) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

8 §

Om vid konstituerande stämma *ej* visas att teckning och tilldelning av aktier skett motsvarande aktiekapitalet eller minimikapitalet enligt stiftelseurkunden, är frågan om bolagets bildande förfallen.

Om *stiftarna inte* vid konstitue-

rande stämma *visar* att teckning och

tilldelning av aktier skett motsva-

rande aktiekapitalet eller minimi-

kapitalet enligt stiftelseurkunden, är

frågan om bolagets bildande för-

fallen

Uppkommer på den konstitue-
rande stämman fråga om ändring av
bolagsordningen eller stiftelseur-
kunden i övrigt, kan beslut om
bolagets bildande *icke* fattas förrän
frågan blivit avgjord. Ändring i bo-
lagsordningen som *ej* enligt 9 kap.
9 § tredje stycket angivits i kallel-
sen eller som avser höjning av
aktiekapitalets eller maximikapita-
lets storlek kan *ej* ske utan
samtycke av samtliga stiftare och
aktietecknare. Detsamma gäller
ändring av bestämmelse i stiftelse-
urkunden som avses i 3 §.

Uppkommer på den konstitue-
rande stämman fråga om ändring av
bolagsordningen eller stiftelseur-
kunden i övrigt, kan beslut om
bolagets bildande *inte* fattas förrän
frågan blivit avgjord. Ändring i bo-
lagsordningen som *inte* enligt
8 kap. 13 § angivits i kallelsen eller
som avser höjning av aktiekapita-
lets eller maximikapitalets storlek
kan *inte* ske utan samtycke av
samtliga stiftare och aktietecknare.
Detsamma gäller ändring av be-
stämmelse i stiftelseurkunden som
avses i 3 §.

Om tecknare med flertalet avgivna röster och två tredjedelar av de vid
stämmen företrädde aktierna biträder beslut att bilda bolaget, är
bolagetbildat. I annat fall är frågan om bolagets bildande förfallen.

När aktiebolaget är bildat, skall styrelse och revisorer väljas.

I övrigt skall i fråga om konstituerande stämma i tillämpliga delar gälla föreskrifterna om bolagsstämma i denna lag och bolagsordningen.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

6 kap.

2 a §

Bolagsstämmans beslut om nedsättning är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna. Vid bolagsstämmans beslut om nedsättning enligt 8 § gäller 9 kap. 13 §.

enligt 8 § gäller 8 kap. 26 §.

Innebär nedsättningen att rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier rubbas, är beslutet giltigt, om det har biträtts av samtliga vid stämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna. I följande fall räcker det för giltigt beslut att det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädde aktierna, nämligen om

1. nedsättningen försämrar endast viss eller vissa aktiers rätt och samtliga vid stämman närvarande ägare av dessa aktier företrädande nio tiondelar av alla sålunda berörda aktier godkänner nedsättningen, eller

2. nedsättningen försämrar endast helt aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de på stämman företrädde aktierna av detta slag godkänner nedsättningen.

8 kap.¹

Bolagsstämma

Utövande av aktieägars rätt i bolaget

1 § Aktieägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämma.

Rätten att delta i bolagsstämma tillkommer aktieägare som på dagen för stämman är införd i aktieboken. I avstämningsbolag gäller dock att den har rätten att delta som upptagits som aktieägare i sådan utskrift av aktieboken avseende förhållandena tio dagar före stämman som avses i 3 kap. 13 § andra stycket.

Aktie som tillhör bolaget eller dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman. Sådan aktie skall inte räknas när det i denna lag eller i bolagsordningen för giltigt beslut eller för utövande av befogenhet föreskrivs samtycke av ägare till en viss del av aktierna i bolaget.

Föranmälan

2 § I bolagsordningen får bestämmas att aktieägare för att få delta i bolagsstämma skall anmäla sig hos bolaget senast den dag som anges i kallelsen till stämman. Denna dag får inte vara söndag, annan allmän

¹ Kapitlet har fått en helt ny utformning.

helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton och inte infalla tidigare än femte vardagen före stämman.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

Föreskrift enligt första stycket skall också gälla biträde åt aktieägare.

Ombud och biträde

3 § En aktieägars rätt vid bolagsstämma utövas av aktieägaren personligen eller genom ombud med skriftlig, daterad fullmakt. En fullmakt gäller högst ett år från utfärdandet.

Fullmakter får inte samlas in på bolagets bekostnad.

Varje aktieägare eller ombud får vid bolagsstämma medföra högst två biträden. Biträden får yttra sig på stämman.

Allmänna pensionsfonden

4 § Om två eller flera styrelser i allmänna pensionsfonden förvaltar aktier i ett visst aktiebolag, får varje styrelse för sig utöva rösträtt för de aktier styrelsen förvaltar.

Ort för stämman

5 § Bolagsstämma skall hållas på den ort där styrelsen har sitt säte. I bolagsordningen får dock bestämmas att den skall eller kan hållas på annan angiven ort. Om extraordinära omständigheter kräver det, får stämman hållas på annan ort.

Ordinarie stämma

6 § Inom sex månader från utgången av varje räkenskapsår skall aktieägarna hålla en ordinarie bolagsstämma på vilken styrelsen skall lägga fram årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i moderbolag, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen (års-stämma).

Vid stämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i moderbolag, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,
2. om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,
3. om ansvarsfrihet åt styrelseledamöterna och verkställande direktören,
4. i annat ärende som ankommer på stämman enligt denna lag eller bolagsordningen.

I bolagsordningen får bestämmas att aktieägarna varje år skall hålla ytterligare en eller flera ordinarie stämmor.

Extra stämma

Prop. 1997/98:99

Bilaga 2

7 § Anser styrelsen att det finns skäl att hålla stämma före nästa ordinarie bolagsstämma, skall den kalla till extra bolagsstämma.

Om en revisor i bolaget eller om ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget skriftligen begär att en extra bolagsstämma sammankallas för ett angivet ändamål, skall styrelsen inom två veckor från den dag då begäran kom in till bolaget kalla till en sådan stämma.

Fortsatt stämma

8 § Bolagsstämman får besluta att fortsätta stämman en senare dag.

Beslut i fråga som avses i 6 § andra stycket 1 - 3 skall anstå till fortsatt stämma, om majoriteten eller en minoritet med minst en tiondel av samtliga aktier begär det. Sådan stämma skall hållas minst fem veckor och högst åtta veckor därefter. Ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om beslut som avses i 6 § andra stycket 1 och 2 skall anstå till fortsatt stämma, skall styrelsen anmäla detta till registreringsmyndigheten för registrering. Anmälan skall göras inom fyra veckor efter det att beslut om fortsatt stämma fattades.

Initiativrätt

9 § En aktieägare har rätt att få ärende behandlat vid bolagsstämma, om han skriftligen begär det hos styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till stämman.

Kallelse

Sammankallande

10 § Styrelsen kallar till bolagsstämma.

Om en stämma som skall hållas enligt denna lag, bolagsordningen eller ett stämmobeslut inte sammankallas på föreskrivet sätt, skall länsstyrelsen på anmälan av styrelseledamot, verkställande direktören, revisor eller aktieägare genast på bolagets bekostnad sammankalla stämman på det sätt som anges i 11-14 §§.

Tid för kallelse

11 § Styrelsen får inte utfärda kallelse till bolagsstämma tidigare än fem veckor före stämman. Kallelsen skall utfärdas senast tre veckor före stämman, om inte bolagsordningen föreskriver längre tid.

Skjuts en stämma upp fem veckor eller mer räknat från och med stämans första dag, skall styrelsen utfärda en särskild kallelse till den fortsatta stämman.

Om det enligt bolagsordningen krävs att ett bolagsstämmobeslut fattas på två stämmor för att bli giltigt, får kallelse till den andra stämman inte ske innan den första stämman hållits. I kallelsen till den andra stämman skall styrelsen ange det beslut den första stämman fattat.

12 § Kallelse skall ske enligt bolagsordningen. Styrelsen skall dock alltid sända skriftlig kallelse till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget, om

1. ordinarie bolagsstämma skall hållas på annan tid än som föreskrivs i bolagsordningen, eller

2. bolagsstämman skall behandla fråga om

a) sådan ändring av bolagsordningen som avses i 28-32 §§,

b) bolagets försättande i likvidation, eller

c) upphörande av bolagets likvidation.

I ett publikt aktiebolag skall kallelse alltid ske genom Post- och Inrikes Tidningar och en rikstäckande dagstidning.

Kallelsens innehåll

13 § I kallelsen skall styrelsen tydligt ange de ärenden som skall förekomma på stämman.

Om stämma skall pröva fråga av väsentlig betydelse för bolaget skall det huvudsakliga innehållet av framlagda förslag anges i kallelsen. Avser ett ärende ändring av bolagsordningen, skall det huvudsakliga innehållet av förslaget till ändring alltid anges.

Att i vissa fall särskilda uppgifter skall anges i kallelsen följer av 4 kap. 4 § andra stycket, 5 kap. 3 §, 6 kap. 2 § och 2 § detta kapitel.

Tillhandahållande av årsredovisning

14 § Under minst två veckor närmast före årsstämman skall styrelsen hålla redovisningshandlingar och revisionsberättelse eller kopior av dessa tillgängliga hos bolaget för aktieägarna och genast sända kopior till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Fel i kallelse

15 § Om en bestämmelse i denna lag eller bolagsordningen som rör kallelse till bolagsstämman eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts beträffande ett ärende, får stämman inte besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Stämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt bolagsordningen skall förekomma på stämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att extra bolagsstämma skall sammankallas för behandling av ärendet.

Öppnande av stämma

16 § Bolagsstämman öppnas av styrelsens ordförande eller den styrelsen utsett.

Röstlängd

17 § Den som öppnat bolagsstämman skall upprätta en förteckning över närvarande aktieägare, ombud och biträden med uppgift om hur många aktier och röster varje aktieägare och ombud företräder vid stämman (röstlängd). Om stämmoordföranden utsetts enligt föreskrift i bolagsordningen eller valts av stämman med acklamation upprättas röstlängden i stället av honom.

Röstlängden skall godkännas av stämman. Den gäller till dess stämman beslutat att ändra den.

Om stämman skjuts upp till en senare dag än nästföljande vardag, skall ny röstlängd upprättas.

Val av ordförande och justeringsman

18 § Ordförande vid bolagsstämma utses av stämman, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen. Detsamma gäller den eller dem som skall justera protokollet över stämman enligt 36 §.

Prövning om behörig kallelse skett

19 § Stämman skall pröva om kallelse skett enligt bolagsordningen.

Godkännande av förslag till dagordning

20 § Styrelsen skall lägga fram förslag till dagordning för stämman. Förslaget skall innehålla de ärenden som angetts i kallelsen.

Förslaget till dagordning skall godkännas av stämman. Dagordningen gäller till dess stämman beslutat att ändra den.

Upplysningsplikt på stämma

21 § Styrelsen och verkställande direktören skall, om någon aktieägare begär det och styrelsen finner att det kan ske utan väsentlig skada för bolaget,

1. på stämma lämna upplysningar om förhållanden som kan inverka på bedömningen av ärende på dagordningen.

2. på årsstämma eller annan stämma på vilken årsredovisningen behandlas lämna upplysningar om förhållanden som kan inverka på bedömningen av bolagets ekonomiska situation.

I koncernbolag avser upplysningsplikten även bolagets förhållande till annat koncernföretag och, om bolaget är moderbolag, koncernredovisningen samt sådana förhållanden beträffande dotterföretagen som avses i första stycket.

Om en begärd upplysning kan lämnas endast med stöd av uppgifter som inte är tillgängliga på stämman, skall upplysningen inom två veckor därefter hållas skriftligen tillgänglig hos bolaget för aktieägarna samt sändas till de aktieägare som har begärt upplysningen.

22 § Finner styrelsen att en upplysning som begärts enligt 21 § inte kan lämnas till aktieägarna utan väsentlig skada för bolaget, skall upplysningen i stället lämnas till bolagets revisorer om aktieägaren begär det. Upplysningen skall lämnas inom två veckor efter stämman.

Revisorerna skall inom en månad efter stämman till styrelsen avge skriftligt yttrande, huruvida den begärda upplysningen har lämnats till dem samt huruvida upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande moderbolag, koncernrevisionsberättelsen eller på annat sätt ger anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinringen anges i yttrandet.

Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt för aktieägarna hos bolaget samt sända kopia av det till de aktieägare som har begärt upplysningen.

Insynsrätt

23 § I ett aktiebolag med högst tio aktieägare gäller utöver vad som följer av 21 och 22 §§ att varje aktieägare och ombud eller biträde som han anlitar skall ges tillfälle att ta del av böcker, räkenskaper och andra handlingar som rör bolagets verksamhet, i den omfattning det behövs för att aktieägaren skall kunna bedöma bolagets ställning eller ett visst ärende som skall förekomma på bolagsstämman.

Om det kan ske utan oskäligen kostnader eller besvär, skall styrelsen och verkställande direktören dessutom på begäran biträda aktieägaren med den utredning som behövs för ändamålet samt tillhandahålla behövliga kopior.

Första och andra styckena gäller inte, om det skulle medföra en påtaglig risk för allvarlig skada för bolaget att aktieägaren får del av uppgifter om bolagets verksamhet.

Jäv

24 § En aktieägare får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om

1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller annan förpliktelse mot bolaget, eller
3. talan eller befrielse som avses i 1 och 2 beträffande någon annan, om aktieägaren i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets.

Bestämmelserna i första stycket om aktieägare tillämpas också på ombud för aktieägare.

Om två eller flera styrelser i allmänna pensionsfonden förvaltar aktier i ett visst aktiebolag, anses varje styrelse för sig som aktieägare vid tillämpning av denna paragraf.

Generalklausul

25 § Bolagsstämman får inte fatta beslut som är ägnat att ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare.

Majoritetskrav

Beslut i allmänhet

26 § Bolagsstämman beslut utgörs av den mening som fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening ordföranden biträder. Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

Första stycket gäller inte, om annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 4 kap. 2, 14 och 15 §§, 5 kap. 2, 8 och 9 §§, 6 kap. 2 a §, 28-32 §§ detta kapitel, 14 kap. 11 § samt 17 kap. 1 och 2 §§ får dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges där.

Val

27 § Vid val anses den vald som fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottdragning, om inte stämman innan valet förrättas beslutar att ny omröstning skall företas.

I bolagsordningen får inte föreskrivas längre gående villkor än som anges i första stycket första meningen.

Ändring av bolagsordningen

28 § Beslut om ändring av bolagsordningen fattas av bolagsstämman utom i fall som avses i 4 kap. 13 § andra stycket. Beslutet är giltigt om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna, om inte annat följer av 29-31 §§.

29 § Beslut om sådan ändring av bolagsordningen att såvitt angår redan utgivna aktier

1. aktieägarnas rätt till bolagets vinst eller övriga tillgångar mins-kas genom bestämmelse enligt 12 kap. 1 § andra stycket,

2. rätten att förvärva aktier i bolaget inskränks genom förbehåll enligt 3 kap. 3 §, eller

3. rättsförhållandet mellan aktier rubbas,
är giltigt, om det biträtts av samtliga vid stämman närvarande eller företrädde aktieägare med tillsammans nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget.

30 § Beslut om sådan ändring av bolagsordningen som innebär att

1. det antal aktier för vilka aktieägare får rösta på bolagsstämman begränsas,

2. av nettovinsten för räkenskapsåret, efter avdrag för vad som går åt för att täcka balanserad förlust, mer än som följer av 12 kap. 4 § första stycket skall avsättas till reservfond eller på annat sätt hållas inne, eller

3. användningen av bolagets vinst eller dess behållna tillgångar vid dess upplösning regleras på annat sätt än som avses i 29 § 1 eller punkten 2 i denna paragraf,

är giltigt, om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av de avgivna rösterna och nio tiondelar av de på stämman företrädde aktierna.

31 § Ett beslut om sådan ändring av bolagsordningen som avses i 29 och 30 §§ är, trots vad som sägs där, giltigt, om det biträtts av aktieägare med

två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädde aktierna, om

Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

1. ändringen endast försämrar viss eller vissa aktiers rätt och samt-liga vid stämman närvarande eller företrädde ägare av dessa aktier med tillsammans nio tiondelar av alla sålunda berörda aktier samtycker till ändringen, eller

2. ändringen endast försämrar helt aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de på stämman företrädde aktierna av detta slag samtycker till ändringen.

Regeringens tillstånd

32 § Om det i bolagsordningen på grund av lag eller annan för-fatt-ning eller efter regeringens medgivande har tagits in en föreskrift, enligt vilken viss bestämmelse inte får ändras utan att regeringen lämnat tillstånd till det, får inte heller en sådan föreskrift ändras utan regeringens tillstånd.

Verkställighet

33 § Beslut om ändring av bolagsordningen skall genast anmälas för registrering och får, utom i fall som avses i 18 kap. 6 §, inte verkställas förrän registrering skett.

Om ändring av bolagsordningen avser bolagets firma eller den ort i Sverige där bolagets styrelse skall ha sitt säte, skall skattemyndigheten i det län där styrelsen före ändringen enligt bolagsordningen skall ha sitt säte genast underrättas om ändringen.

Omröstning

Beslut

34 § Kan aktieägarna inte enas om ett beslut, lägger ordföranden fram de olika förslag som har väckts. Varje förslag läggs fram så att det kan besvaras med antingen ja eller nej. Sedan aktieägarna har fått ta ställning till förslagen, anger ordföranden vad som enligt hans mening har beslutats. Detta blir beslutet, om inte omröstning begärs.

Omröstning skall ske om någon av aktieägarna begär det. Omröstning skall ske öppet, om inte stämman beslutar annat. Är förslagen fler än två, skall det först avgöras vilket förslag som skall ställas mot vad som enligt ordförandens mening har beslutats.

Ordföranden är skyldig att tillkännage vilken mening han biträder när det behövs för att ärendet skall avgöras, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Val

35 § Vid val tillämpas 34 § första stycket.

Omröstning skall ske om någon av aktieägarna begär det. Omröstning skall i ett publikt aktiebolag ske öppet och i ett privat aktiebolag slutet, om inte stämman beslutar annat.

36 § Genom ordförandens försorg skall protokoll föras vid stämman. Röstlängden skall tas in i eller fogas som en bilaga till protokollet.

I protokollet skall antecknas dag och ort för stämman samt vilka beslut som stämman har fattat. Har beslut fattats genom omröstning, skall i protokollet antecknas vilka yrkanden som ställts och röstsiffrorna i varje omröstning.

Protokollet skall undertecknas av protokollföraren. Det skall justeras av ordföranden, om denne inte fört protokollet, och av den eller de justeringsmän som stämman utsett. Senast två veckor efter stämman skall protokollet hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna. Protokollen skall förvaras på betryggande sätt.

En kopia av protokollet skall sändas till aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Klander av stämmobeslut

Talerätt

37 § Om ett bolagsstämmobeslut inte tillkommit i behörig ordning eller på annat sätt strider mot denna lag eller bolagsordningen, får aktieägare, styrelsen, styrelseledamot eller verkställande direktör föra talan mot bolaget och yrka, att beslutet upphävs eller ändras. Även den som styrelsen obehörigen vägrat att föra in som aktieägare i aktieboken har rätt att föra en sådan talan.

Klanderfrist

38 § Talan skall väckas inom tre månader från och med dagen för beslutet. Väcks inte talan inom denna tid är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad i första stycket sägs när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla aktieägars samtycke,
2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa aktieägare och sådant samtycke inte getts, eller
3. kallelse till stämman inte skett eller de för bolaget gällande bestämmelserna om kallelse väsentligen eftersatts.

Bestämmelserna i första och andra styckena om tiden för väckande av talan gäller inte i fall som avses i 14 kap. 30 § första stycket.

Om talan har väckts i fråga om ett bolagsstämmobeslut som skall anmälas för registrering enligt denna lag, skall rätten genast underrätta registreringsmyndigheten för registrering.

Rättsverkningar för tredje man

39 § En dom genom vilken bolagsstämmans beslut upphävs eller ändras, gäller även för de aktieägare som inte har fört talan.

Rätten får ändra bolagsstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft.

Rätten skall underrätta registreringsmyndigheten om ett sådant bolagsstämmbeslut som enligt denna lag skall anmälas för registrering, om

1. beslutet har upphävts eller ändrats genom en dom som vunnit laga kraft, eller
2. det genom beslut under rättegången har bestämts att bolagsstämman beslut inte får verkställas.

Styrelsens talan mot bolaget

40 § Om styrelsen vill väcka talan mot bolaget, skall bolagsstämman sammankallas för val av ställföreträdare att föra bolagets talan i tvisten. Stämningen delges med den valde ställföreträdaren.

Förbehåll i bolagsordningen att tvister mellan bolaget och styrelsen, styrelseledamot, verkställande direktör, likvidator eller aktieägare skall hänskjutas till skiljemän har samma verkan som skiljeavtal.

Begär styrelsen skiljeförfarande mot bolaget, tillämpas första stycket. Är det fråga om klandertalan av styrelsen mot bolagsstämmans beslut, är rätten till talan inte förlorad enligt 38 § första stycket, om styrelsen inom där angiven klandertid kallat till bolagsstämman enligt första stycket.

Om bolaget är ett publikt aktiebolag, skall kostnaderna för skiljeförfarande, som avses i denna paragraf, bäras av bolaget. Skiljemännen får dock förplikta bolagets motpart att helt eller delvis ersätta bolaget för dessa kostnader, om det finns särskilda skäl för det.

9 kap. Bolagets ledning²

Styrelse

Uppgifter

1 § Ett aktiebolag skall ha en styrelse som svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter.

Styrelsen skall tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Styrelsen skall i instruktioner bestämma arbetsfördelningen mellan styrelsen, å den ena sidan, och verkställande direktören och andra organ som styrelsen inrättar, å den andra sidan.

2 § Styrelsen skall fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation.

Styrelsen skall meddela anvisningar för när och hur sådana uppgifter som behövs för styrelsens bedömning enligt första stycket och för att styrelsen skall kunna fullgöra sina uppgifter i övrigt skall samlas in och rapporteras till styrelsen.

I ett moderbolag skall den rapportering som avses i andra stycket omfatta också dotterföretagens förhållanden.

² Kapitlet har fått en helt ny utformning.

3 § Styrelsen skall årligen fastställa en arbetsordning för sitt arbete. Arbetsordningen skall innehålla bestämmelser om arbetsfördelningen mellan styrelsens ledamöter och hur ofta styrelsen skall sammanträda samt suppleanternas närvaro och deltagande i styrelsens arbete.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

Antal ledamöter

4 § Ett aktiebolag skall ha en styrelse med minst tre ledamöter. I ett privat aktiebolag får styrelsen dock bestå av en eller två ledamöter, om det finns minst en suppleant.

Bestämmelser om arbetstagarrepresentanter finns i lagen (1987: 1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Styrelsesuppleanter

5 § Vad som sägs i denna lag om styrelseledamot skall i tillämpliga delar gälla suppleant.

Val

6 § Styrelsen väljs av bolagsstämman. I bolagsordningen får föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter, i publika aktiebolag dock mindre än hälften av samtliga, skall utses på annat sätt. Styrelsen eller någon ledamot av styrelsen får inte ges rätt att utse ledamot av styrelsen.

När bolagsstämman skall välja ledamot av styrelsen skall stämmans ordförande, innan valet förrättas, lämna uppgift om vilka uppdrag i andra företag som innehas av den som valet gäller. Uppgift behöver dock inte lämnas om uppdrag i bolagets dotterföretag eller i dotterföretag till företag där personen i fråga innehar uppdrag.

Mandattid

7 § En styrelseledamots uppdrag gäller för den tid som anges i bolagsordningen. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie bolagsstämma på vilken styrelseval förrättas.

Förtida avgång

8 § Uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om ledamoten eller den som utsett honom begär det. Anmälan om detta skall göras hos styrelsen och, om en ledamot som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, hos den som tillsatt honom.

Beslut om entledigande av styrelseledamot som utsetts av bolagsstämman fattas av bolagsstämman. Beslutet är giltigt om det biträts av aktieägare med mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening ordföranden biträder. I bolagsordningen för ett privat aktiebolag får föreskrivas längre gående villkor än som angetts nu.

Fyllnadsval

9 § Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller bestämmelserna i 11 § hindrar honom att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant som kan inträda i hans ställe, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot tillsätts för den återstående mandattiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förutvarande ledamoten var en arbetstagarrepresentant som avses i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda. Skall ledamoten väljas på bolagsstämma, får utan hinder av 4 § valet anstå till nästa ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter.

Domstolsförordnande

10 § Om en styrelseledamot som enligt bolagsordningen skall tillsättas på annat sätt än genom val av bolagsstämma, inte har utsetts, skall rätten förordna ersättare på ansökan av styrelseledamot, aktieägare, borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

Kvalifikationskrav

11 § Minst halva antalet styrelseledamöter skall vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i varje särskilt fall tillåter annat. Den som är underårig eller i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

Ordförande

12 § Inom styrelsen skall en ledamot vara ordförande. Han skall leda styrelsens arbete och tillse att styrelsen fullgör de uppgifter som anges i 1-3 §§.

Om inte annat föreskrivs i bolagsordningen eller beslutats av bolagsstämman, väljer styrelsen ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

I ett publikt aktiebolag får verkställande direktören inte vara ordförande.

Sammanställande av styrelsen

13 § Ordföranden skall tillse att sammanträden hålls när det behövs. Om en styrelseledamot eller verkställande direktören fordrar att styrelsen sammankallas, skall en sådan begäran efterkommas.

Att styrelsen skall sammanträda för att behandla erinringar i revisionsprotokoll föreskrivs i 10 kap. 32 § andra stycket.

Rätt att närvara

14 § Verkställande direktören har, även om han inte är styrelseledamot, rätt att närvara och yttra sig vid styrelsens sammanträden, om inte styrelsen i särskilda fall bestämmer annat. Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

En sådan suppleant för arbetstagarledamot som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda, skall alltid få underlag och ges tillfälle att delta i ärendets behandling på samma sätt som en styrelseledamot.

Protokoll

15 § Vid styrelsens sammanträden skall protokoll föras. I detta skall antecknas beslut som styrelsen fattar.

Protokollet skall undertecknas av protokollföraren. Det skall justeras av ordföranden, om denne inte fört protokollet, och, om styrelsen inte utgörs av ordföranden ensam, av den ledamot som styrelsen utsett. Styrelseledamöter och verkställande direktören har rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet.

Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på betryggande sätt.

16 § Har ett bolag endast en aktieägare, skall alla avtal mellan aktieägaren och bolaget som inte avser löpande affärstransaktioner på sedvanliga villkor, antecknas i eller fogas till styrelsens protokoll.

Beslutförhet

17 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen är närvarande.

Beslut får inte fattas i ett ärende, om inte, såvitt möjligt, samtliga styrelseledamöter dels fått tillfälle att delta i ärendets behandling, dels fått tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet.

Om en styrelseledamot inte kan närvara och det finns en suppleant, som skall träda in i hans ställe, skall denne ges tillfälle till det.

Majoritetskrav

18 § Som styrelsens beslut gäller, om bolagsordningen inte föreskriver särskild röstmajoritet, den mening som mer än hälften av de närvarande röstar för vid sammanträdet eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Jäv

19 § En styrelseledamot får inte handlägga fråga om avtal mellan honom och bolaget. Han får inte heller handlägga fråga om avtal mellan bolaget och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse, som kan strida mot bolagets.

En styrelseledamot får inte handlägga fråga om avtal mellan bolaget och tredje man, som han ensam eller tillsammans med annan får före-

träda. Det gäller dock inte om den han företräder är företag i samma koncern.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

Med avtal som avses i första och andra stycket jämställs rättegång eller annan talan.

Verkställande direktör

20 § I ett publikt bolag skall styrelsen utse en verkställande direktör. I ett privat bolag får styrelsen utse en verkställande direktör.

Vice verkställande direktör

21 § Har bolaget verkställande direktör, får styrelsen utse en eller flera vice verkställande direktörer. Vad som sägs i denna lag om verkställande direktör skall i tillämpliga delar gälla vice verkställande direktör.

Har styrelsen utsett flera vice verkställande direktörer, skall den meddela föreskrifter om i vilken inbördes ordning dessa skall träda i verkställande direktörens ställe.

Kvalifikationskrav

22 § Verkställande direktören skall vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i varje särskilt fall tillåter annat. Den som är underårig eller i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte vara verkställande direktör. Att detsamma gäller den som är underkastad näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

Uppgifter

23 § Verkställande direktören sköter den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Han får dessutom utan styrelsens bemyndigande företa åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av ovanlig beskaffenhet eller stor betydelse, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet. I sådana fall skall styrelsen så snart som möjligt underrättas om åtgärden.

Verkställande direktören skall sörja för att bolagets bokföring fullgörs i överensstämmelse med lag och att medelsförvaltningen sköts på ett betryggande sätt.

Jäv

24 § Verkställande direktören får inte handlägga fråga om avtal mellan honom och bolaget. Han får inte heller handlägga fråga om avtal mellan bolaget och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse, som kan strida mot bolagets.

Verkställande direktören får inte handlägga fråga om avtal mellan bolaget och tredje man, som han ensam eller tillsammans med annan får

företräda. Det gäller dock inte om den han företräder är företag i samma koncern.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

Med avtal som avses i första och andra stycket jämställs rättegång eller annan talan.

Ställföreträdarskap

Styrelsen

25 § Styrelsen företräder bolaget och tecknar dess firma.

Handlingar som enligt denna lag skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

Verkställande direktören

26 § Verkställande direktören får alltid företräda bolaget och teckna dess firma beträffande åtgärder som enligt 23 § första stycket ankommer på honom.

Särskild firmatecknare

27 § Styrelsen får bemyndiga styrelseledamot, verkställande direktören eller någon annan att företräda bolaget och teckna dess firma. Styrelsen får när som helst återkalla ett sådant bemyndigande.

I bolagsordningen får föreskrivas att styrelsen inte får meddela bemyndigande som avses i första stycket eller att ett sådant bemyndigande får meddelas endast på vissa villkor.

Kvalifikationskrav

28 § Minst en av dem som bemyndigas att företräda bolaget och teckna dess firma skall vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i varje särskilt fall tillåter annat. I övrigt skall den som inte är styrelseledamot eller verkställande direktör uppfylla de kvalifikationskrav som avses i 11 §.

Kollektiv firmateckning

29 § Styrelsen får föreskriva att rätten att företräda bolaget och teckna dess firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Annan inskränkning får inte registreras.

Delgivningsmottagare

30 § Om bolaget inte har någon ställföreträdare som är bosatt här i landet, skall styrelsen bemyndiga en i Sverige bosatt person att på bolagets vägnar ta emot delgivning. Ett sådant bemyndigande får inte lämnas till någon som är underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Generalklausul m.m.

31 § Styrelsen eller annan ställföreträdare för bolaget får inte företa rättshandling eller annan åtgärd som är ägnad att ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

Ställföreträdare får inte följa en föreskrift av bolagsstämman eller annat bolagsorgan, om föreskriften inte gäller därför att den strider mot denna lag eller bolagsordningen.

Behörighetsöverskridande

32 § Om styrelsen eller en särskild firmatecknare företagit en rättshandling för bolaget och därvid handlat i strid mot bestämmelserna i denna lag om bolagsorganens behörighet, gäller rättshandlingen inte mot bolaget. Detsamma gäller om verkställande direktören vid företagande av en rättshandling överskridit sin behörighet enligt 26 § och bolaget visar att motparten insåg eller bort inse behörighetsöverskridandet.

Befogenhetsöverskridande

33 § Om styrelsen, verkställande direktören eller en särskild firmatecknare överskridit sin befogenhet, gäller rättshandlingen inte mot bolaget, om bolaget visar att motparten insåg eller bort inse befogenhetsöverskridandet. Detta gäller dock inte när styrelsen eller verkställande direktören överträtt en föreskrift om bolagets verksamhetsföremål eller andra föreskrifter som meddelats i bolagsordningen eller av ett annat bolagsorgan.

Registrering

34 § Bolaget skall för registrering anmäla vem som utsetts till

1. styrelseledamot,
2. styrelsesuppleant,
3. styrelsens ordförande,
4. verkställande direktör,
5. vice verkställande direktör,
6. firmatecknare, samt
7. vem som enligt 30 § har bemyndigats att på bolagets vägnar ta emot

delgivning,

med uppgift om deras postadress och personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum.

Om en ledamot eller suppleant har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda, skall detta anges.

För registrering skall bolaget även anmäla av vilka och hur bolagets firma tecknas.

35 § Anmälan som avses i 34 § görs första gången när bolaget enligt 2 kap. 1 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att ändring inträffat i förhållande som anmälts eller skall anmälas för registrering enligt 34 §.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

Ändras bolagets postadress, skall bolaget genast anmäla det för registrering.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

Koncernförhållande

36 § Om ett aktiebolag har blivit moderbolag, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning.

10 kap. Revision och särskild granskning³

Revision

1 § Bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning skall granskas av en eller flera revisorer. Granskningen skall ske i enlighet med god revisionssed.

2 § Revisor skall följa föreskrifter som meddelas av bolagsstämman, såvida de inte strider mot lag, bolagsordning eller god revisionssed.

3 § Styrelsen och verkställande direktören skall ge revisor tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning revisorn finner nödvändig samt lämna de upplysningar och det biträde som han begär.

4 § Sedan revisor slutfört granskningen skall han avge en revisionsberättelse över denna och på årsredovisningen och i moderbolag på koncernredovisningen teckna hänvisning till berättelsen.

Antal revisorer

5 § Ett aktiebolag skall ha minst en revisor.

Val av revisor

6 § Revisor väljs av bolagsstämman, om inte annat följer av andra stycket.

I bolagsordningen får bestämmas att bolaget skall ha mer än en revisor. I sådant fall får föreskrivas att en eller flera av dem, dock inte alla, skall utses på annat sätt än genom val på bolagsstämma.

Revisorssuppleant

7 § Bolagsstämman kan utse en eller flera revisorssuppleanter. Vad som sägs i denna lag om revisor skall i tillämpliga delar gälla suppleant.

Mandattid

³ Kapitlet har fått en helt ny utformning.

8 § Revisor utses för en tid av fyra räkenskapsår. Uppdragstiden skall bestämmas så, att revisorns uppdrag upphör vid slutet av en ordinarie bolagsstämma, på vilken revisorsval skall förrättas. Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

Förtida avgång

9 § Ett uppdrag som revisor upphör i förtid, om revisorn eller den som utsett revisorn begär det. Anmälan om detta skall göras hos styrelsen och, om en revisor som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, hos den som tillsatt honom.

Anmälan om förtida avgång

10 § En revisor vars uppdrag upphör i förtid skall genast anmäla detta till registreringsmyndigheten för registrering och lämna en kopia av anmälan till bolagets styrelse.

Revisorn skall i anmälan som avses i första stycket lämna en redogörelse för vad han funnit vid den granskning som han har utfört under den del av löpande räkenskapsår som uppdraget omfattat. För anmälan gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 29 och 30 §§ samt 31 § första stycket om revisionsberättelse. Registreringsmyndigheten skall sända en kopia av anmälan till skattemyndigheten.

Fyllnadsval

11 § Om en revisors uppdrag upphör i förtid eller om bestämmelserna i 12-15, 18 eller 41 § eller bolagsordningen hindrar honom att vara revisor och det inte finns någon suppleant, skall styrelsen vidta åtgärder för att en ny revisor tillsätts för den återstående mandattiden.

Kvalifikationskrav

12 § Den som är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte vara revisor.

En revisor skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfattningen av bolagets verksamhet fordras för att fullgöra uppdraget.

Kvalificerad revisor

Godkänd eller auktoriserad revisor

13 § Minst en av bolagsstämman utsedd revisor skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor.

Auktoriserad revisor

14 § Minst en av bolagsstämman utsedd revisor skall vara auktoriserad revisor om

1. tillgångarnas nettovärde enligt fastställda balansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger ett gränobelopp som motsvarar 1 000 gånger det basobelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde under den sista månaden av respektive räkenskapsår,

2. antalet anställda hos bolaget under de två senaste räkenskapsåren i medeltal överstigit 200, eller
3. bolagets aktier eller skuldebrev är noterade vid en börs eller auktoriserad marknadsplats.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

Dispens

15 § För ett bolag som omfattas av bestämmelserna i 14 § 1 eller 2, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, besluta att bolaget får utse en viss godkänd revisor i stället för en auktoriserad revisor. Ett sådant beslut gäller i högst fem år.

Revisionsbolag

Registrerat revisionsbolag

16 § Till revisor får även ett registrerat revisionsbolag utses.

Huvudansvarig

17 § Bestämmelser om vem som får vara huvudansvarig för revisionen och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:000) om revisorer. Bestämmelserna i 18-19, 33 och 37 §§ tillämpas på den huvudansvarige.

Jäv

18 § Den får inte vara revisor som

1. äger aktie i bolaget eller annat bolag i samma koncern,
2. är ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i bolaget eller dess dotterföretag eller biträder vid bolagets bokföring eller medelsförvaltning eller bolagets kontroll däröver,
3. är anställd hos eller på annat sätt har en underordnad eller beroende ställning till bolaget eller någon som avses under 2 eller är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll däröver,
4. är gift med eller sammanlever under äktenskapsliknande förhållanden med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under 2 eller är besvägrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller
5. står i låneskuld till bolaget eller annat bolag i samma koncern eller har förpliktelse som ett sådant bolag har ställt säkerhet för.

Revisorsbiträde

19 § En revisor får vid revisionen inte anlita någon som inte enligt 18 § är behörig att vara revisor. Har bolaget eller moderbolaget i sin tjänst anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta den interna revisionen, får revisorn dock vid revisionen anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed.

Minoritetsrevisor

20 § Förslag att hos länsstyrelsen begära att en revisor tillsätts för att med övriga revisorer delta i revisionen får framställas på bolagsstämma där revisorsval skall ske eller förslaget enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Biträds förslaget av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller till minst en tredjedel av de vid stämman företrädde aktierna, skall länsstyrelsen på begäran av någon aktieägare efter hörande av bolagets styrelse förordna revisor för tiden till och med ordinarie bolagsstämma under nästa räkenskapsår.

21 § I annat bolag än som avses i 14 och 40 §§ skall auktoriserad revisor utses, om ägare till minst en tiondel av samtliga aktier begär det vid bolagsstämma där revisorsval skall ske.

Länsstyrelseförordnande

Obehörig revisor

22 § Efter anmälan skall länsstyrelsen förordna behörig revisor

1. när auktoriserad revisor eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 13-15 eller 40 §§,
2. när revisor är obehörig enligt 12 § första stycket eller 18 §, eller
3. när en bestämmelse i bolagsordningen om antalet revisorer eller om revisors behörighet åsidosatts.

Anmälan enligt första stycket kan göras av var och en. Styrelsen är skyldig att göra anmälan, om inte rättelse utan dröjsmål sker genom den som utser revisor.

Auktoriserad revisor

23 § Om bolagsstämman, trots en begäran enligt 21 §, inte utsett en auktoriserad revisor och om någon aktieägare inom en månad från stämman framställer en begäran om det till länsstyrelsen, skall länsstyrelsen förordna sådan revisor.

24 § Innan förordnande enligt 22 och 23 §§ meddelas skall länsstyrelsen höra bolaget. Förordnandet ska avse tid till dess annan revisor blivit utsedd på föreskrivet sätt. Vid förordnande enligt 22 § 2 skall länsstyrelsen entlediga den obehörige revisorn.

Revisionsberättelse

Tid

25 § Revisorerna skall för varje räkenskapsår avge en revisionsberättelse till bolagsstämman. Berättelsen skall lämnas till bolagets styrelse senast tre veckor före årsstämman.

Årsredovisningen

26 § Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande, huruvida årsredovisningen upprättats enligt denna lag. I uttalandet skall det särskilt anges om årsredovisningen ger en rättvisande bild av bolagets ställning och resultat.

Om det i årsredovisningen inte har lämnats sådana upplysningar som enligt 11 kap. skall lämnas, skall revisorerna ange detta och, om det kan ske, lämna upplysningarna i sin berättelse.

Fastställande av balans- och resultaträkning

27 § Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida bolagsstämman bör fastställa balansräkningen och resultaträkningen. Finner revisorn att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall han anteckna det på årsredovisningen.

Disposition av resultatet

28 § Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida bolagsstämman bör fatta beslut om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt det i förvaltningsberättelsen framställda förslaget.

Ansvarsfrihet

29 § Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande huruvida styrelseledamöterna och verkställande direktören bör beviljas ansvarsfrihet. Om revisorerna vid sin granskning funnit att åtgärd eller försummelse, som kan föranleda ersättningsskyldighet, ligger styrelseledamot eller verkställande direktör till last eller att styrelseledamot eller verkställande direktör på annat sätt handlat i strid mot denna lag eller bolagsordningen skall det anmärkas i berättelsen.

Upplysningar till aktieägarna

30 § Revisorerna kan även i övrigt i revisionsberättelsen meddela upplysningar som de önskar låta aktieägarna få kännedom om.

Om anmälan har gjorts enligt 10 §, skall revisor till revisionsberättelsen foga kopia av anmälan.

Skatter

31 § I revisionsberättelsen skall revisorerna anmärka om de funnit att bolaget inte har fullgjort sin skyldighet

1. att göra avdrag för preliminär A-skatt eller kvarstående skatt enligt uppbördslagen (1953:272),

2. att anmäla sig för registrering enligt 14 kap. 2 § mervärdesskattelagen (1994:200),

3. att lämna uppgift enligt 54 § 1 mom. uppbördslagen, eller 4 § lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare eller särskild deklARATION enligt 14 kap. 3 § mervärdesskattelagen, eller

4. att i rätt tid betala skatter och avgifter som avses i 1-3.

Om revisionsberättelsen innehåller erinran om att bolaget inte har fullgjort en skyldighet som avses i 1-4, skall revisorerna genast sända en kopia av revisionsberättelsen till skattemyndigheten.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

Erinringar

32 § Erinringar som revisor framställt till styrelsen eller verkställande direktören skall antecknas i protokoll eller annan handling som skall lämnas till styrelsen och av bolaget förvaras på betryggande sätt.

Styrelsen skall inom fyra veckor från det att erinringarna överlämnats, hålla sammanträde där erinringarna skall behandlas.

Rätt att närvara vid bolagsstämma

33 § Revisor har rätt att närvara vid bolagsstämma. Han är skyldig att närvara vid bolagsstämma, om det med hänsyn till ärendena kan anses motiverat.

Tystnadsplikt

34 § Revisor får inte till en enskild aktieägare eller utomstående lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han fått kännedom om vid fullgörande av sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget.

Om en revisor har anledning att anta att ett förhållande som han anmärkt på i revisionsberättelsen eller i en sådan anmälan som avses i 10 § utgör ett brott eller led i ett brott av en styrelseledamot eller verkställande direktör och dessutom finner att det föreligger väsentlig skada eller fara för sådan skada, skall han underrätta allmän åklagare om det. Revisorn skall i underrättelsen ange grunden för misstanken.

Upplysningsplikt

35 § Revisor är skyldig att till bolagsstämman lämna alla upplysningar som bolagsstämman begär, om det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget.

Revisor är vidare skyldig att lämna medrevisor, granskare som avses i 36 §, ny revisor och, om bolaget har försatts i konkurs, konkursförvaltare de upplysningar som behövs om bolagets angelägenheter.

Revisor är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

Särskild granskning

36 § En aktieägare kan väcka förslag om särskild granskning av bolagets förvaltning och räkenskaper under en viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i bolaget.

Förslaget skall framställas på ordinarie bolagsstämma eller på den stämma där ärendet enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Biträds förslaget av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller till minst en tredjedel av de vid stämman företrädade aktierna, skall länsstyrelsen på

begäran av en aktieägare och efter att ha hört bolagets styrelse förordna en eller flera granskare.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

Vad som sägs om revisor i 3 §, 12 § första stycket, 16-19, 33-35 och 42 §§ detta kapitel samt 15 kap. 2 och 4-12 §§ tillämpas också i fråga om granskare.

Granskaren skall avge ett yttrande över sin granskning till bolagsstämman. Yttrandet skall i den ordning som föreskrivs i 8 kap. 14 § - hållas tillgängligt för och sändas till aktieägare samt läggas fram på stämman. Den som hos länsstyrelsen begärt förordnandet av granskare har, även om han inte längre är aktieägare, rätt att i samma ordning få en kopia av yttrandet.

Registrering

37 § Bolaget skall för registrering anmäla vem som utsetts till revisor samt dennes postadress och personnummer, eller om sådant saknas, födelsedatum. Är revisorn ett revisionsbolag skall organisationsnumret dessutom anges. Bestämmelserna i 9 kap. 35 § första stycket skall härvid tillämpas.

Koncernförhållanden

Koncernrevision

38 § Är bolaget moderbolag, skall revisor även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden i övrigt.

Gemensam revisor

39 § Till revisor i dotterföretag bör minst en av moderbolagets revisorer utses.

Auktoriserad revisor

40 § Bestämmelserna i 13 och 15 §§ gäller även för moderbolag i en koncern, om nettovärdet av koncernföretagens tillgångar enligt fastställda koncernbalansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger det gränsbelopp som anges i 14 § 1 eller om antalet anställda i koncernföretagen under nämnda tid i medeltal överstigit 200.

Jäv

41 § Den som enligt 18 § inte är behörig att vara revisor i moderbolaget får inte vara revisor i dotterbolag.

Uppgiftsskyldighet

42 § Styrelse, verkställande direktör och revisor i dotterbolag har de skyldigheter som anges i 3 § också gentemot revisor i moderbolag.

Koncernrevisionsberättelse

43 § I moderbolag skall revisor avge en särskild revisionsberättelse beträffande koncernen. Bestämmelserna i 25-30 §§ tillämpas också i fråga om en sådan berättelse. Prop. 1997/98:99 Bilaga 2

Fråga om fastställelse

44 § Om revisor i ett moderbolag finner att koncernbalansräkningen eller koncernresultaträkningen inte bör fastställas, skall han göra anteckning om det enligt 27 §.

11 kap.

3 §

Minst en månad före ordinarie bolagsstämma skall årsredovisningens handlingarna för det förflutna räkenskapsåret avlämnas till revisorerna. Minst sex veckor före årsstämman skall årsredovisningshandlingarna för det förflutna räkenskapsåret lämnas till revisorerna.

När resultaträkningen och balansräkningen blivit fastställda, skall bestyrkta kopior av årsredovisning och revisionsberättelse ges in till registreringsmyndigheten. Handlingarna skall ha kommit in till registreringsmyndigheten inom en månad från fastställelsebeslutet. På kopian av årsredovisningen skall en styrelseledamot eller verkställande direktören teckna bevis om att resultaträkning och balansräkning har fastställts med uppgift om fastställsedagen. Beviset skall även innehålla uppgift om bolagsstämmans beslut beträffande bolagets vinst eller förlust.

Om kopia av årsredovisning och revisionsberättelse inte, på sätt som anges i andra stycket, har insänts inom femton månader efter räkenskapsårets utgång, svarar styrelseledamöterna och verkställande direktören solidariskt för de förpliktelser som uppkommer för bolaget.

En styrelseledamot eller verkställande direktör undgår dock ansvar, om han visar att underlåtenheten att insända årsredovisning och revisionsberättelse inte beror på försummelse av honom. Ansvar inträder inte för förpliktelser som uppkommer efter det att handlingarna har kommit in till registreringsmyndigheten.

5 §

Andelar i andra företag än aktiebolag skall likställas med av bolaget ägda aktier vid uppställning av resultaträkningen och balansräkningen samt vid specificering enligt 8 §.

I balansräkning och resultaträkning i årsredovisningen behöver storlek och förändring av lagerreserv uppges endast av aktiebolag som enligt 10 kap. 3 § *andra stycket* är skyldigt att ha auktoriserad revisor. I balansräkning och resultaträkning i årsredovisningen behöver storlek och förändring av lagerreserv uppges endast av aktiebolag som enligt 10 kap. 14 § är skyldigt att ha auktoriserad revisor.

9 §

I förvaltningsberättelsen skall upplysning lämnas dels om sådana för bedömningen av bolagets verksamhetsresultat och ställning viktiga förhållanden, för vilka redovisning ej skall lämnas i resultaträkning eller balansräkning, dels om händelser av väsentlig betydelse för bolaget, som inträffat under räkenskapsåret eller efter dettas slut.

I förvaltningsberättelsen skall anges medelantalet under räkenskapsåret anställda personer med angivande tillika av medelantalet för varje arbetsställe med mer än tjugo anställda. Vidare skall anges sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och ersättningar dels till styrelsen och verkställande direktör, dels till övriga anställda. Tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelsen och verkställande direktör skall anges särskilt. Har bolaget anställda i flera länder, skall löner och ersättningar anges särskilt för varje land jämte uppgift om medelantalet anställda i respektive land. Då medelantalet anställda anges skall uppgift även lämnas om fördelningen mellan kvinnor och män.

I förvaltningsberättelsen skall anges medelantalet under räkenskapsåret anställda personer med angivande tillika av medelantalet för varje arbetsställe med mer än tjugo anställda. Vidare skall anges sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och ersättningar dels till styrelsen och verkställande direktör, dels till övriga anställda. Tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelsen och verkställande direktör *samt arvode till revisor* skall anges särskilt. *Om revisorn eller det revisionsföretag där revisorn är verksam har utfört konsulttjänster åt bolaget, skall det anges i förvaltningsberättelsen, i publika aktiebolag tillsammans med uppgift om konsultarvodenas sammanlagda belopp.* Har bolaget anställda i flera länder, skall löner och ersättningar anges särskilt för varje land jämte uppgift om medelantalet anställda i respektive land. Då medelantalet anställda anges skall uppgift även lämnas om fördelningen mellan kvinnor och män.

Förvaltningsberättelsen skall innehålla förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Ett aktiebolag som enligt 10 kap. 3 § *andra stycket* är skyldigt att ha auktoriserad revisor skall till förvaltningsberättelsen foga en finansieringsanalys. I finansieringsanalysen skall bolagets finansiering och kapitalinvesteringar under räkenskapsåret redovisas.

11 §

Koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen skall var för sig utgöra ett sammandrag av moderbolagets och dotterföretagens

resultaträkningar och balansräkningar, upprättat enligt god redovisningssed och med iakttagande i tillämpliga delar av 2 och 5-8 §§.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

Koncernresultaträkningen skall utvisa koncernens årsresultat efter avdrag för redovisad vinstutdelning inom koncernen och avdrag eller tillägg för ökning eller minskning av internvinst under räkenskapsåret. Koncernbalansräkningen skall utvisa beloppet av fritt eget kapital eller ansamlad förlust i koncernen efter avdrag för internvinster. Med internvinst avses på moderbolaget belöpande andel av vinst på överlåtelse av tillgång inom koncernen, i den mån ej överlåtelse av tillgången därefter skett till köpare utanför koncernen eller förbrukning av tillgången eller nedsättning av dess värde ägt rum hos det företag inom koncernen som förvärvat tillgången.

Om det med hänsyn till koncernens sammansättning eller andra särskilda skäl är förenat med synnerliga svårigheter att vid koncernredovisningen i visst hänseende tillämpa första eller andra stycket får de undantag göras som förhållandena kräver. För sådan avvikelse skall lämnas motiverad redogörelse i moderbolagets förvaltningsberättelse.

I förvaltningsberättelsen för moderbolag skall vidare lämnas sådana upplysningar om koncernen som avses i 9 § första och andra styckena. Redogörelse skall lämnas om vilka metoder och värderingsprinciper som använts vid uppgörande av koncernredovisningen. Därjämte skall uppges det belopp, som av det fria egna kapitalet i koncernen enligt årsredovisningarna för företag inom denna skall överföras till bundet eget kapital.

Aktiebolag som är dotterföretag skall i förvaltningsberättelsen ange namnet på moderbolaget och i förekommande fall dettas moderbolag. Moderbolag och dotterbolag skall vidare ange hur stor andel av årets inköp och försäljning som avser andra företag inom samma koncern.

Uppgifter om koncernens lager- Uppgifter om koncernens lager-
lagerreserv skall *intagas* i kon- reserv skall *tas in* i koncern-
cernredovisningen, om koncernen redovisningen, om koncernen är av
är av sådan storlek som anges i sådan storlek som anges i 10 kap.
10 kap. 3 § *fjärde stycket*. I sådant 40 §. I sådant fall skall till koncern-
fall skall till koncernredovisningen redovisningen fogas finansierings-
fogas finansieringsanalys för kon- analys för koncernen.
cernen.

12 §

Aktiebolag som enligt 10 kap. 3 § *andra eller fjärde stycket* är skyldigt att ha auktoriserad revisor eller 40 § är skyldigt att ha auktoriserad revisor skall minst en gång under räkenskapsår som omfattar mer än tio månader avge särskild redovisning (delårsrapport). Rapporten skall avse bolagets verksamhet från början. Minst en rapport skall omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret. Aktiebolag som enligt 10 kap. 14 § är skyldigt att ha auktoriserad revisor skall minst en gång under räkenskapsår som omfattar mer än tio månader avge särskild redovisning (delårsrapport). Rapporten skall avse bolagets verksamhet från början. Minst en rapport skall omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret.

Delårsrapport avges av styrelsen eller, om styrelsen bestämmer det, av verkställande direktören. Rapporten skall hos bolaget hållas tillgänglig för envar och genast sändas till aktieägare som begär det. <i>Delårsrapport</i> som avses i första stycket tredje punkten skall senast två månader efter rapport-periodens utgång i avskrift insändas till registreringsmyndigheten.	Delårsrapport avges av styrelsen eller, om styrelsen bestämmer det, av verkställande direktören. Rapporten skall hos bolaget hållas tillgänglig för envar och genast sändas till aktieägare som begär det. <i>Kopia</i> av delårsrapport som avses i första stycket tredje punkten skall senast två månader efter rapportperiodens utgång sändas till registreringsmyndigheten.

13 §

I delårsrapport skall översiktligt redogöras för verksamheten och resultatutvecklingen i denna samt för investeringar och förändringar i likviditet och finansiering sedan föregående räkenskapsårs utgång. Vidare skall lämnas beloppsuppgift om omsättningen och resultatet före bokslutsdispositioner och skatt under rapportperioden. Om särskilda skäl föreligger, får en ungefärlig beloppsuppgift beträffande resultatet lämnas. Bestämmelserna i 6 § första stycket och 9 § första stycket gäller i tillämpliga delar för delårsrapport.

Är koncern av sådan storlek som avses i 10 kap. 3 § <i>fjärde stycket</i>, skall moderbolaget i delårsrapport, utöver uppgifter för moderbolaget, lämna uppgifter för koncernen motsvarande vad i första stycket sägs. Uppgift om omsättning och resultat skall avse belopp efter avdrag för interna poster inom koncernen och med hänsyn tagen till internvinsteliminering.	Är <i>en</i> koncern av sådan storlek som avses i 10 kap. 40 §, skall moderbolaget i delårsrapport, utöver uppgifter för moderbolaget, lämna uppgifter för koncernen motsvarande vad i första stycket sägs. Uppgift om omsättning och resultat skall avse belopp efter avdrag för interna poster inom koncernen och med hänsyn tagen till internvinsteliminering.

16 §

Ett bolag skall betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 15 § inte har kommit in till registreringsmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Har bolaget inom denna tid gjort anmälan enligt 9 kap. 5 § <i>fjärde stycket</i>, skall dock bolaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften skall uppgå till 10 000 kr för publika aktiebolag och 5 000 kr för privata aktiebolag.	Ett bolag skall betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 15 § inte har kommit in till registreringsmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Har bolaget inom denna tid gjort anmälan enligt 8 kap. 8 § <i>tredje stycket</i>, skall dock bolaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften skall uppgå till 10 000 kr för publika aktiebolag och 5 000 kr för privata aktiebolag.

Om de handlingar som anges i 15 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till bolaget om beslut om förseningsavgift enligt första stycket, skall bolaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 10 000 kr för publika aktiebolag och 5 000 kr för privata aktiebolag.

Om de handlingar som anges i 15 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till bolaget om beslut om förseningsavgift enligt andra stycket, skall bolaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 20 000 kr för publika aktiebolag och 10 000 kr för privata aktiebolag.

Har registrering skett av beslut om att bolaget försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får beslut om förseningsavgift inte meddelas.

12 kap.

5 §

Skär utbetalning till aktieägare i strid mot denna lag, skall mottagaren återbära vad han har uppburit med ränta beräknad enligt 5 § räntelagen (1975:635) från det att utdelningen uppburits till dess att ränta skall betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. Om utbetalningen har skett i form av vinstutdelning, är dock mottagaren återbäringsskyldig endast om bolaget visar att han insåg eller bort inse att utbetalningen stred mot denna lag.

För brist som uppkommer vid återbäringen är de som medverkat till beslutet om utbetalningen eller verkställande *därför* eller till upprättande eller fastställande av en till grund för beslutet liggande oriktig balansräkning ansvariga enligt 15 kap. 1-4 §§.

För brist som uppkommer vid återbäringen är de som medverkat till beslutet om utbetalningen eller verkställande *av det* eller till upprättande eller fastställande av en till grund för beslutet liggande oriktig balansräkning ansvariga enligt 15 kap. 1-5 §§.

13 kap.

12 §

Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge årsredovisning, som *framlägges på ordinarie som skall läggas fram på bolagsstämma* för godkännande. I fråga om stämman och redovisningen *äger 9 kap. 5 § andra stycket 1 och 2 samt 11 kap. 9 § andra stycket 1 och 2 eller 11 kap. andra-fjärde styckena, 10 och 11 §§* 9 § andra-fjärde styckena, 10 och 11 §§.

I balansräkningen *upptages* det egna kapitalet i en post, varvid aktiekapitalet anges inom linjen, i förekommande fall fördelat på olika aktieslag.

I balansräkningen *tas* det egna kapitalet upp i en post, varvid aktiekapitalet anges inom linjen, i förekommande fall fördelat på olika aktieslag.

Tillgång får ej upptagas till högre värde än den beräknas

En tillgång får inte tas upp till högre värde än den beräknas

inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om tillgång kan beräknas inbringa väsentligt högre belopp än det i balansräkningen upptagna värdet eller om för skuld och likvidationskostnad kan beräknas *åtgå* ett belopp som väsentligt avviker från redovisad skuld, skall vid tillgångs- eller skuldposten det beräknade beloppet anges inom linjen.

14 §

Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge slutredovisning för sin förvaltning genom förvaltningsberättelse rörande likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla redogörelse för skiftet. Vid berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall avlämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det revisionsberättelsen avlämnats till likvidatorerna skall dessa genast kalla aktieägarna till bolagsstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall hållas tillgängliga för och sändas till aktieägare enligt 9 kap. 9 § *fjärde stycket* samt *framläggas* på stämman. *Föreskrifterna i 9 kap. 5 § andra stycket 3 och tredje stycket äger motsvarande tillämpning.*

15 §

När likvidatorerna framlagt slutredovisning är bolaget upplöst. Anmälan därom skall genast göras för registrering.

Utan hinder av vad i första stycket sägs kan ägare till en tiondel av samtliga aktier hos likvidatorerna påkalla bolagsstämma för behandling av fråga om talan enligt 15 kap. 5 §. Bestämmelsen i 9 kap. 8 § andra meningen äger motsvarande tillämpning.

Om likvidatorerna finner att bolaget är på obestånd och inte kan betala likvidationskostnaderna, skall de ansöka om att bolaget försätts i konkurs. Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

14 kap.

20 §

När en anmälan enligt 19 § har registrerats, är överlåtande bolag upplöst. Överlåtande bolags tillgångar och skulder med undantag för skadeståndsanspråk enligt 15 kap. 1-3 §§ övergår samtidigt till det övertagande bolaget och aktieägare i överlåtande bolag blir, om aktier ingår i fusionsvederlaget, aktieägare i det övertagande bolaget.

Utan hinder av första stycket kan Ägare till minst en tiondel av ägare till en tiondel av samtliga samtliga aktier i ett överlåtande aktier i ett överlåtande bolag hos bolag kan utan hinder av första styrelsen begära att det hålls stycket hos styrelsen begära att det bolagsstämma för behandling av hålls bolagsstämma för behandling fråga om talan enligt 15 kap. 5 §. av fråga om talan enligt 15 kap. 6- Därvid skall 9 kap. 8 § andra me- 11 §§. Därvid skall 8 kap. 10 § ningen tillämpas. Om sådan talan andra stycket tillämpas. Om sådan väcks, gäller 13 kap. 16 § i talan väcks, gäller 13 kap. 16 § i tillämpliga delar. tillämpliga delar.

30 §

Talan om upphävande av Talan om upphävande av stämmobeslut om godkännande av stämmobeslut om godkännande av fusionsplan skall i fall som avses i 9 fusionsplan skall i fall som avses i 8 kap. 17 § tredje stycket väckas kap. 38 § andra stycket väckas inom sex månader från beslutet. inom sex månader från beslutet. Väcks inte talan inom denna tid, är Väcks inte talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad. rätten till talan förlorad.

Om rätten genom lagakraftvunnet avgörande bifallit en talan om upphävande av stämmobeslut om godkännande av fusionsplan, skall fusionen gå åter även om överlåtande bolag har upplösts. För förpliktelser som har uppkommit genom någon åtgärd på det övertagande bolagets vägnar sedan överlåtande bolag upplösts men innan rättens avgörande har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar, svarar de överlåtande bolagen och, vid absorption, det övertagande bolaget solidariskt.

15 kap.

Skadestånd m.m.⁴

Bolagsledning m.fl.

1 § En stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som vid fullgörande av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget, skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan vållas en aktieägare eller någon annan genom överträdelse av denna lag eller bolagsordningen.

⁴ Kapitlet har fått en helt ny utformning.

Revisor

2 § En revisor är ersättningsskyldig enligt i 1 § angivna grunder. Revisor ansvarar även för skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare.

Om ett revisionsbolag är revisor, är det detta bolag och den för revisionen huvudansvarige som är ersättningsskyldiga.

Aktieägare

3 § En aktieägare är skyldig att ersätta skada som han genom att medverka till överträdelse av denna lag eller bolagsordningen uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar bolaget, en aktieägare eller någon annan.

Om det är motiverat med hänsyn till faran för fortsatt missbruk och förhållandena i övrigt, är en aktieägare som avses i första stycket också skyldig att lösa in skadelidande aktieägars aktier med ett belopp som är skäligt med hänsyn till bolagets ställning och övriga omständigheter.

Jämkning

4 § Om någon är ersättningsskyldig enligt 1-3 §§, får skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.

Solidariskt ansvar

5 § Om flera skall ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån inte skadeståndsskyldigheten jämkats för någon av dem enligt 4 §. Vad någon gett ut i skadestånd får återkrävas av de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

Skadeståndstalan

Bolagsstämma

6 § Talan om skadestånd till bolaget enligt 1-3 §§ får väckas, om vid bolagsstämma majoriteten eller en minoritet bestående av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier biträtt förslag om att väcka skadeståndstalan eller, såvitt gäller styrelseledamot eller verkställande direktör, röstat mot förslag om ansvarsfrihet.

Uppgörelse

7 § En uppgörelse beträffande skadeståndsskyldigheten får träffas endast av bolagsstämman och bara under förutsättning att inte ägare till minst en tiondel av samtliga aktier röstar mot förslaget om uppgörelse.

Om en aktieägare för skadeståndstalan för bolagets räkning, får en uppgörelse inte träffas utan hans samtycke.

Minoritetstalan

8 § Ägare till minst en tiondel av samtliga aktier får föra talan om skadestånd till bolaget. Om en aktieägare sedan talan väckts avstår från talan, kan de övriga ändå fullfölja denna.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

Den som väckt talan svarar för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning av bolaget för kostnader som täcks av vad som kommit bolaget till godo genom rättegången.

Preskription av talerätt

9 § Talan för bolagets räkning mot styrelseledamot och verkställande direktör om skadestånd på grund av beslut eller åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det att årsredovisning och revisionsberättelse för räkenskapsåret lades fram på bolagsstämma.

Oriktiga eller ofullständiga uppgifter

10 § Har stämman beslutat att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra skadeståndstalan utan att aktieägare som avses i 6 eller 7 § röstat emot det eller har tiden för väckande av talan gått ut enligt 9 §, får talan enligt 6 eller 8 § ändå väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på annat sätt till bolagsstämman inte lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter om beslut eller åtgärd som talan grundas på.

Brott

11 § Styrelsen får utan hinder av bestämmelserna i 6-10 §§ föra skadeståndstalan som grundas på brott.

Preskription

12 § Talan för bolagets räkning enligt 1-3 §§, som inte grundas på brott, får inte väckas mot

1. stiftare sedan fem år förflutit från det att beslut om bolagets bildande fattades på konstituerande stämma,

2. styrelseledamot eller verkställande direktör sedan fem år förflutit från utgången av det räkenskapsår då beslut eller åtgärder som talan grundas på, fattades eller vidtogs,

3. revisor sedan fem år förflutit från det revisionsberättelse lades fram på bolagsstämma eller yttrande som avses i denna lag avgavs,

4. aktieägare sedan två år förflutit från beslut eller åtgärder som talan grundas på.

Försätts bolaget i konkurs på ansökan som gjorts innan den i första stycket angivna tiden gått ut, får konkursboet föra talan enligt 1-3 §§ utan hinder av att frihet från skadeståndsansvar inträtt enligt 6, 7 eller 9 §. Efter utgången av nämnda tid får sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från edgångssammanträde.

17 kap.

1 §

Ett beslut om att ett privat aktiebolag skall bli publikt fattas av

bolagsstämman enligt bestämmelserna i 9 kap. om beslut om ändring av bolagsordningen.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

Om stämman hålls senare än sex månader efter utgången av det senaste räkenskapsår för vilket årsredovisning och revisionsberättelse har avgivits, skall det på stämman läggas fram uppgifter motsvarande delårsrapport enligt 11 kap. 13 och 14 §§. Uppgifterna skall avse tiden från utgången av nämnda räkenskapsår till en dag ej tidigare än tre månader före dagen för bolagsstämman.

Beslutet får registreras endast om

1. bolagets registrerade aktiekapital uppgår till minst 500 000 kr,
2. yttrande företes från en auktoriserad eller godkänd revisor av vilket framgår att bolagets eget kapital uppgår till minst det registrerade aktiekapitalet, och
3. bolagets firma inte strider mot föreskrifterna i 16 kap. 1 § om publikt aktiebolags firma.

Ett privat aktiebolag skall anses ha blivit publikt, när bolagsordningen uppfyller de bestämmelser som gäller för publika aktiebolag och beslutet om övergång till publikt aktiebolag har blivit registrerat.

2 §

Ett beslut om att ett publikt aktiebolag skall bli privat fattas av bolagsstämman enligt bestämmelserna i 9 kap. om beslut om ändring av bolagsordningen. Beslutet är dock giltigt endast om det har biträtts av samtliga vid stämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna.

Beslutet får registreras endast om bolagets firma inte strider mot föreskrifterna i 16 kap. 1 § om privat aktiebolags firma.

Ett publikt aktiebolag skall anses ha blivit privat, när bolagsordningen uppfyller de bestämmelser som gäller för privata aktiebolag och beslutet om övergång till privat aktiebolag har blivit registrerat.

18 kap.

4 §

Har sökande vid anmälan för registrering ej iakttagit vad som är föreskrivet om anmälan, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller *vidtaga* rättelse. Detsamma gäller, om registerringsmyndigheten finner att beslut som *anmäles* för registrering eller handling som bifogas anmälningen *ej* har tillkommit i behörig ordning eller till sitt innehåll strider

innehåll strider mot lag eller annan författning eller mot bolagsordningen eller har i något viktigare hänseende otydlig eller vilseledande avfattning. Underlåter sökanden att efterkomma föreläggandet, skall anmälningen avskrivas. Underrättelse om denna påföljd skall *intagas* i föreläggande. Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om *anledning ej förekommer* att ge sökanden nytt föreläggande.

Bestämmelserna i första stycket *utgör ej hinder* för registrering av bolagsstämmbeslut, om rätten till talan mot beslutet gått förlorad enligt 9 kap. 17 § andra stycket.

7 §

En myndighets beslut i tillståndsärendet enligt 2 kap. 1 §, 8 kap. 4 eller 11 §, 10 kap. 2 eller 3 §, 11 kap. 6 § eller 8 § första stycket 1 eller 12 kap. 8 § får överklagas hos överklagas hos regeringen.

Länsstyrelsens beslut enligt denna lag i annat fall än enligt första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Ett beslut av registreringsmyndigheten att avskriva anmälan eller vägra registrering enligt 4 § första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol inom två månader från beslutets dag. Detsamma gäller ett sådant beslut av registreringsmyndigheten som avses i 4 a §, 4 kap. 13 § andra stycket, 6 kap. 7 § tredje stycket, 11 kap. 16 och 18 §§, 13 kap. 18 §, 14 kap. 15 § första stycket, 21 och 29 §§ samt 19 kap. 2 §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

19 kap.

1 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen bryter mot 1 kap. 4 §,
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok, förteckning enligt 3 kap. 12 § eller hålla aktiebok tillgänglig,
3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 kap. 12 § tredje stycket, 8 kap. 8 § andra stycket eller 9 § första stycket andra eller tredje me-

ningen,

stycket andra meningen eller 17 §
andra och tredje stycket,

Prop. 1997/98:99
Bilaga 2

4. uppsåtliga eller av grov oaktsamhet bryter mot 12 kap. 7 eller 9 §.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 12 kap. 7 § ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

I fall som avses i 10 kap. 13 § I fall som avses i 10 kap. 34 §
första stycket skall inte följa ansvar första stycket skall inte följa ansvar
enligt 20 kap. 3 § brottsbalken. enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1997.

2. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

3. Vid registrering och verkställande av bolagsstämmobeslut som har fattats före lagens ikraftträdande samt talan mot sådant beslut gäller äldre bestämmelser. Detsamma gäller beslut som styrelsen har fattat före nämnda tidpunkt.

4. Om en bolagsordning efter utgången av år 1996 strider mot bestämmelse i denna lag, skall styrelsen till första ordinarie bolagsstämma lägga fram förslag om ändring av bolagsordningen till överensstämmelse med bestämmelsen. Kallelse till stämman sker enligt äldre bestämmelser.

5. I fråga om bolag som har bildats före utgången av år 1996 gäller 9 kap. 3 § första stycket i dess äldre lydelse till utgången av år 1998. Skall bolagsstämma före nämnda tidpunkt pröva fråga om införande i bolagsordningen av en motsvarande bestämmelse, behöver skriftlig kallelse enligt 8 kap. 12 § inte ske. Beslutet är giltigt om det biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna.

6. Revisorsuppdrag som gäller tills vidare upphör vid utgången av den första ordinarie bolagsstämma som hålls efter ikraftträdandet.

7. Anspråk på skadestånd till bolaget enligt 15 kap. 1 och 2 §§ preskriberas enligt äldre bestämmelser om anspråket uppkommit före ikraftträdandet.

Remissinstanser som yttrat sig över betänkandet Aktiebolagets organisation (SOU 1995:44)

Efter remiss har yttranden inkommit från Justitiekanslern, Göta hovrätt, Stockholms tingsrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Bokföringsnämnden, Riksåklagaren (inkl. underremissinstanser), Rikspolisstyrelsen, Revisorsnämnden, Finansinspektionen, Riksrevisionsverket, Riksskatteverket (inkl. underremissinstanser), Statskontoret, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet, Konkurrensverket, Patent- och registreringsverket, Redovisningskommittén, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Svenska arbetsgivarföreningen, Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen, Svenska Handelskammarförbundet, Stockholms handelskammare, Sveriges Industriförbund, Sveriges Köpmannaförbund, Grossistförbundet Svensk Handel, Byggentreprenörerna, Sveriges Ackordscentral, Företagarnas Riksorganisation, Sveriges Försäkringsförbund, Stockholms Fondbörs Aktiebolag, Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag, Föreningen Auktoriserade Revisorer FAR, Svenska Revisorsamfundet SRS, Sveriges Redovisningskonsulters Förbund SRF, Sveriges Bokförings- och Revisionsbyråers Förbund, Sveriges advokatsamfund, Konkursförvaltarkollegiernas förening, Aktiefrämjandet, Sveriges Aktiesparares Riksförbund – Aktiespararna, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Civilekonomernas Riksförbund och Fondbolagens Förening.

Lagförslagen i promemorian Revisorns skyldigheter vid misstanke om brott i bolaget

Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Härigenom föreskrivs att det i aktiebolagslagen (1975:1385) skall införas..... av följande lydelse.

Lydelse enligt SOU 1995:44

Föreslagen lydelse

10 kap.

34 §

Revisor får inte till en enskild aktieägare eller utomstående lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han fått kännedom om vid fullgörandet av sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget.

En revisor får inte till en enskild aktieägare eller utomstående *obehörigen* lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han *har* fått kännedom om vid fullgörandet av sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget.

Om en revisor har anledning att anta att ett förhållande som han anmärkt på i revisionsberättelsen eller i en sådan anmälan som avses i 10 § utgör ett brott eller led i ett brott av en styrelseledamot eller verkställande direktör och dessutom finner att det föreligger väsentlig skada eller fara för sådan skada, skall han underrätta allmän åklagare om det. Revisorn skall i underrättelsen ange grunden för misstanken.

35 §

Om en revisor får anledning att misstänka att en styrelseledamot eller verkställande direktören inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott som anges i andra stycket, skall han inom skälig tid skriftligen uppmana den som misstanken rör att utan dröjsmål undanröja följderna av brottet. Han skall samtidigt skriftligen underrätta styrelsen om miss-

tanken.

Prop. 1997/98:99

Bilaga 4

Revisorns skyldighet att påtala brottsmisstanke på sätt som anges i första stycket skall omfatta misstanke om brott enligt följande lagrum:

1. 9 kap. 1 - 5 §§ samt 9 och 11 §§ brottsbalken,

2. 10 kap. 1 - 3, 5 och 9 §§ brottsbalken,

3. 11 kap. 1 - 6 §§ brottsbalken,

4. 2 - 4, 6, 7 och 8 §§ skattebrottslagen (1971:69),

5. 12 kap. 7 § jämförd med 19 kap. 1 § första stycket 4 denna lag.

36 §

Om en revisor har lämnat sådan uppmaning och underrättelse som anges i 35 § men följderna av brottet trots detta inte undanröjs utan dröjsmål, skall revisorn genast lämna sitt uppdrag. I samband med en sådan anmälan som avses i 10 § skall revisorn i en särskild handling till registreringsmyndigheten redogöra för brottsmisstanken samt ange de omständigheter som misstanken grundar sig på. Revisorn behöver inte avträda eller göra anmälan till registreringsmyndigheten om

1. anmälan om det misstänkta brottet redan har lämnats till polismyndighet eller allmän åklagare, eller

2. det misstänkta brottet är obetydligt.

37 §

Registreringsmyndigheten skall överlämna den handling som avses i 36 § första stycket andra meningen till allmänna åklagaren.

38 §

Sådan uppmaning och underrättelse som anges i 35 § behöver inte lämnas om det framstår som

uppenbart meningslöst. I så fall skall revisorn i stället, om anmälan om det misstänkta brottet inte redan har lämnats till polismyndighet eller allmän åklagare, genast lämna sitt uppdrag och avge en sådan handling som anges i 36 § första stycket.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 4

15 kap.

2 §

En revisor är ersättningsskyldig enligt i 1 § angivna grunder. Revisor ansvarar även för skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare.

En revisor är ersättningsskyldig enligt i 1 § angivna grunder. Revisorn ansvarar även för skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare.

I fall som avses i 10 kap. 36 § svarar dock revisorn endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hans medhjälpare har haft skälig anledning att anta var oriktiga.

Om ett revisionsbolag är revisor, är det detta bolag och den för revisionen huvudansvarige som är ersättningsskyldiga.

Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Prop. 1997/98:99
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att det i sekretesslagen (1980:100) skall införas en ny paragraf, 9 kap. 25 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

25 §

Sekretess gäller för uppgift hos Patent- och registreringsverket i ärende enligt 10 kap. 37 § aktiebolagslagen (1975:1385), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör lider skada eller men.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.

Remissinstanser som har yttrat sig över promemorian Revisorns skyldigheter vid misstanke om brott i bolaget

Efter remiss har yttranden inkommit från Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Finansinspektionen, Svenska Bankföreningen, Sveriges Industriförbund, Sveriges Köpmannaförbund, Grossistförbundet Svensk Handel, Företagarnas Riksorganisation, Sveriges Försäkringsförbund, Föreningen Auktoriserade Revisorer och Svenska Revisorsamfundet.

Vidare har ett remissmöte hållits. Vid mötet deltog företrädare för Stockholms tingsrätt, Riksåklagaren, Revisorsnämnden, Riksrevisionsverket, Patent- och registreringsverket, Svenska Bankföreningen, Grossistförbundet Svensk Handel, Industriförbundet, Föreningen Auktoriserade Revisorer FAR, Svenska Revisorsamfundet SRS, Sveriges Bokförings- och Revisionbyråers Förbund SBRF, Sveriges advokatsamfund, Svenska Fondhandlareföreningen och Sveriges Aktiesparares riksförbund – Aktiespararna.

Lagförslagen i departementspromemorian Förtroenderevisorer i aktiebolag (Ds 1996:65)

Förslag till lag om förtroenderevisorer (1997:000)

Härigenom föreskrivs följande.

1 § I ett aktiebolag som omfattas av årsredovisningslagen (1995:1554) får den eller de aktieägare som tillsammans innehar aktier med mer än hälften av samtliga röster i bolaget utse en eller flera förtroenderevisorer.

I bolagsordningen får det bestämmas att det inte får utses förtroenderevisorer i bolaget eller att en eller flera förtroenderevisorer skall utses av någon annan än den som anges i första stycket.

Flera än tre förtroenderevisorer får inte utses i ett bolag.

2 § Den som är underårig, är i konkurs eller har fått näringsförbud eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte vara förtroenderevisor.

3 § Förtroenderevisorn skall i den omfattning god revisionssed bjuder granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig.

4 § Förtroenderevisorn får inte underteckna eller på annat sätt delta i upprättandet av en sådan revisionsberättelse som avses i 10 kap. 10 § aktiebolagslagen (1975:1385).

5 § Bolagets ledning skall ge förtroenderevisorn tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning denne finner nödvändig samt lämna de upplysningar och det biträde som förtroenderevisorn begär.

6 § Kopior av bolagets redovisningshandlingar skall överlämnas till förtroenderevisorn så snart handlingarna har färdigställts och senast sex veckor före ordinarie bolagsstämma.

7 § Förtroenderevisorn skall lämna en granskningsrapport till bolaget senast två veckor före ordinarie bolagsstämma.

I rapporten skall förtroenderevisorn uttala sig om sådana förhållanden som avses i 3 §. Om förtroenderevisorn finner anledning till anmärkning mot någon styrelseledamot eller mot verkställande direktören, skall han upplysa om detta i rapporten samt lämna uppgift om anledningen till anmärkningen.

Förtroenderevisorn får även i övrigt i granskningsrapporten meddela upplysningar som han önskar låta aktieägarna få kännedom om.

8 § Granskningsrapporten skall hållas tillgänglig för aktieägare hos bolaget under minst en vecka närmast före ordinarie bolagsstämma. En kopia av rapporten skall genast sändas till de aktieägare som begär det.

Om bolagets verksamhet är reglerad i lag eller annan författning eller om staten som ägare eller genom tillskott av anslagsmedel eller genom avtal eller på något annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten, skall granskningsrapporten hållas tillgänglig hos bolaget för samtliga som vill ta del av den.

9 § Förtroenderevisorn har rätt att närvara vid bolagsstämman. Han är skyldig att närvara vid bolagsstämman, om det med hänsyn till ärendena kan anses nödvändigt.

10 § Förtroenderevisorn får inte till en enskild aktieägare eller till utomstående lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han har fått kännedom om vid fullgörandet av sitt uppdrag, i den mån det kan vara till skada för bolaget.

Förtroenderevisorn är skyldig att till bolagsstämman lämna alla upplysningar som bolagsstämman begär, i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget.

11 § Förtroenderevisorn är skyldig att lämna bolagets revisor, och, om bolaget har försatts i konkurs, konkursförvaltaren, behövliga upplysningar om bolagets angelägenheter. Förtroenderevisorn är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål och till granskare som avses i 10 kap. 14 § aktiebolagslagen (1975:1385).

12 § Förtroenderevisorn har rätt att av bolaget få skäligt arvode för sitt uppdrag.

13 § Bolaget skall till Patent- och registreringsverket anmäla vem som har utsetts till förtroenderevisor. Bestämmelserna i aktiebolagslagen (1975:1385) om registrering av vem som utsetts till revisor skall härvid tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om aktiebolagslagen (1975:1385)², dels att 10 kap. 2, 3 och 13 §§ och 18 kap. 4 a § skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 10 kap. 16 §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*10 kap.
2 §³

Den som är *underårig*, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan *ej* vara revisor.

Revisor skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden, som med hänsyn till arten och omfånget av bolagets verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan även utses ett registrerat revisionsbolag. Bestämmelser om vem som kan vara huvudansvarig för revisionen och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer. Bestämmelserna i 4, 12 och 15 §§ i detta kapitel tillämpas på den huvudansvarige.

Till revisor i dotterföretag bör, om det kan ske, utses minst en av moderbolagets revisorer.

3 §⁴

Minst en av bolagsstämman utsedd revisor skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor i bolaget.

Minst en av bolagsstämman utsedd revisor skall vara auktoriserad revisor om

1. tillgångarnas nettovärde enligt fastställda balansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger ett gränobelopp som motsvarar 1 000 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde under den sista månaden av respektive räkenskapsår,

2. antalet anställda hos bolaget under de två senaste räkenskapsåren i medeltal överstigit 200, eller

3. bolagets aktier eller skuldebrev är noterade vid en börs eller auktoriserad marknadsplats.

¹ Jfr rådets direktiv 84/25/EEG om godkännande av personer som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper (EGT nr L 126 Celex 389L0048).

² Omtryckt 1993:150.

³ Senaste lydelse 1995:531.

⁴ Senaste lydelse 1994:1555.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan i fråga om visst bolag, beträffande vilket de i andra stycket 1 eller 2 angivna omständigheterna föreligger, förordna att bolaget får utse viss godkänd revisor i stället för auktoriserad revisor. Sådant beslut är giltigt i högst fem år.

Vad i andra och tredje styckena föreskrivs gäller även för moderbolag i en koncern om

1. nettovärdet av koncernföretagens tillgångar enligt fastställda koncernbalansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger det gränslöpp som anges i andra stycket,

2. antalet anställda vid koncernföretagen under den tid som anges i 1 i medeltal överstigit 200, eller

3. moderbolaget inte upprättar koncernredovisning och nettovärdet av koncernföretagens tillgångar, enligt fastställda balansräkningar för koncernföretagens två senaste räkenskapsår, på moderbolagets balansdag överstiger det gränslöpp som anges i andra stycket.

I annat bolag än som avses i andra och fjärde styckena skall auktoriserad revisor utses, om ägare till en tiondel av samtliga aktier begär det vid bolagsstämma, där revisorsval skall ske.

13 §

Revisor får ej till enskild aktieägare eller utomstående lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han fått kännedom om vid fullgörande av sitt uppdrag, om det kan lända till förfång för bolaget.

Revisorn är skyldig att till bolagsstämman lämna alla upplysningar som bolagsstämman begär, om det ej skulle lända till väsentligt förfång för bolaget. Revisorn är vidare skyldig att lämna medrevisor, granskare som avses i 14 §, ny revisor och, om bolaget har försatts i konkurs, konkursförvaltare erforderliga upplysningar om bolagets angelägenheter. Revisorn är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

16 §

Bestämmelser om granskning av bolag genom förtroenderevisorer finns i lagen (1997:000) om förtroenderevisorer.

Om styrelseledamot, verkställande direktör, särskild firmatecknare *eller* annan ställföreträdare för bolaget har försatts i konkurs, fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller fått näringsförbud, skall registreringsmyndigheten avföra ställföreträdaren ur aktiebolagsregistret. Avregistreringen skall vid beslut om konkurs eller tillfälligt näringsförbud ske omedelbart. I övrigt skall avregistrering ske sedan beslutet har vunnit laga kraft.

Om styrelseledamot, verkställande direktör, särskild firmatecknare, annan ställföreträdare för bolaget *eller revisor* har försatts i konkurs, fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken eller fått näringsförbud, skall registreringsmyndigheten avföra ställföreträdaren *eller revisorn* ur aktiebolagsregistret. *Detsamma gäller om godkännandet eller auktorisationen för en revisor upphävs.*

Avregistreringen skall vid beslut om konkurs eller tillfälligt näringsförbud ske omedelbart. I övrigt skall avregistrering ske sedan beslutet har vunnit laga kraft.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.
 2. 10 kap. 3 § får tillämpas i sin äldre lydelse till dess att ny revisor utsetts, dock längst till utgången av år 1998.

⁵ Senaste lydelse 1994:802.

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (1980:1103) om årsredo-
visning m.m. i vissa företag,

dels att 4 kap. 6 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 4 kap. 1 a §, av följande
lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

1 a §

*Endast auktoriserad revisor eller
godkänd revisor kan vara revisor i
handelsbolag som är skyldiga att
upprätta årsredovisning enligt års-
redovisningslagen (1995:1554) och
hypoteksinstitut som är skyldiga att
upprätta årsredovisning enligt
lagen (1995:1559) om årsredo-
visning i kreditinstitut och värde-
pappersbolag.*

6 §

På anmälan skall länsstyrelsen
förordna behörig revisor,

1. när revisor inte är utsedd,

2. när auktoriserad revisor eller
godkänd revisor inte är utsedd
enligt 3 §,

3. när revisor är obehörig enligt
2 § första stycket eller 4 § första
eller andra stycket, eller

4. när beslut av den årsredovis-
ningsskyldige om antalet revisorer
eller om revisors behörighet har
åsidosatts.

På anmälan skall länsstyrelsen
förordna behörig revisor,

1. när revisor inte är utsedd,

2. när auktoriserad revisor eller
godkänd revisor inte är utsedd
enligt 1 a § eller 3 §,

3. när revisor är obehörig enligt
2 § första stycket eller 4 § första
eller andra stycket, eller

4. när beslut av den årsredovis-
ningsskyldige om antalet revisorer
eller om revisors behörighet har
åsidosatts.

Anmälan kan göras av envar. Den som svarar för förvaltningen av
företagets angelägenheter är skyldig att göra anmälan, om han inte själv
skall utse revisor och rättelse ej sker utan dröjsmål genom den som utser
revisorn.

Förordnande enligt första stycket skall meddelas efter hörande av den
årsredovisningsskyldige och skall avse tid till dess en annan revisor har
blivit utsedd i föreskriven ordning. Vid förordnande enligt första stycket
3 skall länsstyrelsen entlediga den obehörige revisorn.

¹ Jfr rådets direktiv 84/253/EEG om godkännande av personer
som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper
(EGT nr L 126, Celex 389L0048).

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.
 2. I fråga om revisorer som har utsetts före lagens ikraftträdande gäller 4 kap. 1 a § först efter utgången av år 1998.

Härigenom föreskrivs¹ att 3 kap. 3, 4 och 7 §§ bankrörelselagen 1987:617)² skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 kap.

3 §

Den som är *underårig*, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte vara revisor.

Den som är i konkurs eller underkastad näringsförbud eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte vara revisor.

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av bankens verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan utses även ett registrerat revisionsbolag. Bestämmelser om vem som kan vara huvudansvarig för revisionen och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer. Bestämmelserna i 5 § om behörighet, i 8 a § om rapporteringsskyldighet och i 13 § om rätt att närvara på stämma tillämpas på den huvudansvarige.

4 §

Minst en av de revisorer som stämman utser i en bank skall vara auktoriserad revisor.

Minst en av de revisorer som stämman utser i en bank skall vara auktoriserad revisor. *Annan revisor skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor.*

7 §

Styrelsen skall, om inte rättelse utan dröjsmål sker genom den som utser revisor, göra anmälan hos Finansinspektionen om

1. auktoriserad revisor inte är utsedd enligt 4 §,

2. en revisor är obehörig enligt 3 § första stycket eller 5 § eller enligt stadgarna, eller

3. en bestämmelse i denna lag eller stadgarna om antalet revisorer har åsidosatts.

Var och en kan göra anmälan enligt första stycket.

¹ Jfr rådets direktiv 84/253/EEG om godkännande av personer som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper (EGT nr L 126, 12.5.1984 s. 20 Celex 389L0048).

² Omtryckt 1996:1001.

Bestämmelser om Finansinspektionens möjligheter att åstadkomma rättelse finns i 7 kap.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 6

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.
2. 3 kap. 4 § får tillämpas i sin äldre lydelse till dess att ny revisor utsetts, dock längst till utgången av år 1998.

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1610) om
kreditmarknadsbolag

Prop. 1997/98:99
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs¹ att 2 kap. 6 § lagen (1992:1610) om
kreditmarknadsbolag² skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.
6 §

I ett kreditmarknadsbolag skall
minst en av bolagsstämman utsedd
revisor vara auktoriserad revisor.
Till revisor kan utses även ett regi-
strerat revisionsbolag. Bestämmel-
ser om vem som kan vara huvud-
ansvarig för revisionen och om
lagen (1995:528) om revisorer.
I ett kreditmarknadsbolag skall
minst en av bolagsstämman utsedd
revisor vara auktoriserad revisor.
Annan revisor skall vara aukto-
riserad revisor eller godkänd
revisor. Till revisor kan utses även
ett registrerat revisionsbolag. Be-
stämmelser om vem som kan vara
huvudansvarig för revisionen och
om underrättelseskyldighet finns i
12 § lagen (1995:528) om revisorer.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.
 2. 2 kap. 6 § får tillämpas i sin äldre lydelse till dess att ny revisor utsetts,
dock längst till utgången av år 1998.

¹ Jfr rådets direktiv 84/253/EEG om gdkännande av personer som
har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper (EGT nr L 126,
12.5.1984, s. 20, Celex 389L0048).

² Omtryckt 1996:1004.

Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om
värdepappersrörelse

Prop. 1997/98:99
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs¹ att 2 kap. 4 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.
4 §²

Ett värdepappersbolag skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Bolaget skall ha en verkställande direktör.

I ett värdepappersbolag skall minst en av stämman utsedd revisor vara auktoriserad revisor eller auktoriserat revisionsbolag.

I ett värdepappersbolag skall minst en av stämman utsedd revisor vara auktoriserad revisor eller auktoriserat revisionsbolag. *Annan revisor skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor.*

För varje värdepappersbolag skall finnas ett huvudkontor i Sverige.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.
 2. 2 kap. 4 § får tillämpas i sin äldre lydelse till dess att ny revisor utsetts, dock längst till utgången av år 1998.

¹ Jfr rådets direktiv 84/253/EEG oom godkännande av personer som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper (EGT nr L 126, 12.5.1984, s. 20, Celex 389L0048).

² Senaste lydelse 1996:752.

Härigenom föreskrivs¹ att 10 kap. 3, 4 och 7 §§ försäkringsrörelselagen (1982:713)² skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap
3 §³

Revisorer som inte är Revisor i ett försäkringsbolag auktoriserade eller godkända skall vara bosatta inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller efter regeringens bemyndigande Finansinspektionen i särskilda fall tillåter något annat. Vad som sagts nu gäller dock inte, om även en auktoriserad eller godkänd revisor deltar i revisionen.

Den som är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte vara revisor.

Revisorerna skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfånget av bolagets verksamhet fordras för uppdragets fullgörande.

Till revisor kan även utses ett registrerat revisionsbolag. Bestämmelser om vem som kan vara huvudansvarig för revisionen och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer. Bestämmelserna i 5, 8 a och 13 §§ i detta kapitel tillämpas på den huvudansvarige.

Till revisor i dotterföretag bör, om det kan ske, utses minst en av moderbolagets revisorer.

4 §

Minst en av de revisorer som bolagsstämman utser skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor, om

1. försäkringsbolagets verksamhetsområde omfattar hela riket, eller

¹ Jfr rådets direktiv 84/253/EEG om godkännande av personer som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper (EGT nr L 126, Celex 389L0048).

² Omtryckt 1995:1567.

³ Senaste lydelse 1996:753.

2. *tillgångarnas bruttovärde (balansomslutningen) enligt fastställda balansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger ett gränsbelopp som motsvarar 100 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde under den sista månaden av respektive räkenskapsår.*

Minst en av de revisorer som bolagsstämman utser skall vara auktoriserad revisor, om balansomslutningen enligt fastställda balansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger ett gränsbelopp som motsvarar 1 000 gånger *det angivna basbeloppet.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan i fråga om bolag som avses i *andra* stycket förordna att en viss godkänd revisor får utses i stället för en auktoriserad revisor. Sådana beslut är giltiga i högst fem år.

Första-*tredje* styckena gäller även för ett moderbolag i en koncern, om

1. koncernens verksamhetsområde omfattar hela riket,

2. balansomslutningen enligt fastställda koncernbalansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger det gränsbelopp som anges i första *eller andra* stycket, eller

3. moderbolaget inte upprättar koncernredovisning och den sammanlagda balansomslutningen enligt fastställda balansräkningar för koncernföretagens två senaste räkenskapsår på moderbolagets balansdag överstiger det gränsbelopp som anges i första *eller andra* stycket.

Vad som i 8 kap. 17 § föreskrivs om registrering av styrelseledamöter gäller även *för de auktoriserade och godkända revisorer som avses i denna paragraf.*

Minst en av de revisorer som bolagsstämman utser skall vara auktoriserad revisor, om *tillgångarnas bruttovärde* (balansomslutningen) enligt fastställda balansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger ett gränsbelopp som motsvarar 1 000 gånger *det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde under den sista månaden av respektive räkenskapsår.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan i fråga om bolag som avses i *första* stycket förordna att en viss godkänd revisor får utses i stället för en auktoriserad revisor. Sådana beslut är giltiga i högst fem år.

Första *och andra* styckena gäller även för ett moderbolag i en koncern, om

1. koncernens verksamhetsområde omfattar hela riket,

2. balansomslutningen enligt fastställda koncernbalansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger det gränsbelopp som anges i första stycket, eller

3. moderbolaget inte upprättar koncernredovisning och den sammanlagda balansomslutningen enligt fastställda balansräkningar för koncernföretagens två senaste räkenskapsår på moderbolagets balansdag överstiger det gränsbelopp som anges i första stycket.

Vad som i 8 kap. 17 § föreskrivs om registrering av styrelseledamöter gäller även för *revisorer.*

7 §

Styrelsen skall, om inte rättelse utan dröjsmål sker genom den som utser revisor, göra anmälan hos Finansinspektionen

1. om auktoriserad revisor eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 4 § första-*fjärde* styckena,

2. om en revisor är obehörig enligt 3 § första stycket eller 5 § första eller andra stycket, eller

3. om en bestämmelse i bolagsordningen om antalet revisorer eller om revisorers behörighet har åsidosatts.

Styrelsen skall, om inte rättelse utan dröjsmål sker genom den som utser revisor, göra anmälan hos Finansinspektionen

1. om auktoriserad revisor eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 4 § första-*tredje* styckena,

2. om en revisor är obehörig enligt 3 § första *eller andra* stycket eller 5 § första eller andra stycket,

3. om en bestämmelse i bolagsordningen om antalet revisorer eller om revisorers behörighet har åsidosatts.

Anmälan enligt första stycket kan göras av envar.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.
 2. 10 kap. 3 och 4 §§ får tillämpas i sin äldre lydelse till dess att ny revisor utsetts, dock längst till utgången av år 1998.

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 17 § kommunallagen (1991:900)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

17 §

Innan en kommun eller ett landsting lämnar över vården av en kommunal angelägenhet till ett aktiebolag där kommunen eller landstinget innehar samtliga aktier, skall fullmäktige

1. fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten,
2. utse samtliga styrelseledamöter och minst en revisor,
3. se till att fullmäktige får yttra sig innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.

Detsamma gäller, när kommunen eller landstinget ensam bildar en stiftelse för en kommunal angelägenhet.

I fråga om aktiebolag behöver fullmäktige inte utse revisor, om fullmäktige i stället utser förtroenderevisor enligt lagen (1997:000) om förtroenderevisorer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1998.

¹ Omtryckt 1995:154.

Remissinstanser som yttrat sig över departementspromemorian Förtroenderevisorerna i aktiebolag (Ds 1996:65)

Efter remiss har yttranden inkommit från Justitiekanslern, Göta hovrätt, Göteborgs tingsrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Revisorsnämnden, Finansinspektionen, Riksrevisionsverket, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Patent- och registreringsverket, Landsorganisationen i Sverige, LO, Svenska arbetsgivarförbundet, SAF, Svenska Bankförbundet, Svenska Fondhandlareförbundet, Finansbolagens förbund, Sveriges Industriförbund, Sveriges Försäkringsförbund, Förbundet Auktoriserade Revisorer FAR, Svenska Revisorssamfundet, SRS, Länsförsäkringsbolagens AB, Kooperativa Förbundet, HSB, Lantbrukarnas Riksförbund, Sveriges advokatsamfund, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Stockholms kommun, Göteborgs kommun, Malmö kommun, Norrköpings kommun, Uppsala kommun, Östersunds kommun, Skellefteå kommun, Stockholms läns landsting, Bohuslän landsting, Landstinget i Västernorrland, Örebro läns landsting, KOMREV AB, Starev, Landstinget i Värmland, Jämtlands läns landsting, Gävle kommun.

Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om aktiebolagslagen (1975:1385)²
dels att 2 kap. 4 och 8 §§, 4 kap. 5 §, 5 kap. 4 §, 6 kap. 2 a §, 8–10 kap., 12 kap. 5 §, 13 kap. 12, 14 och 15 §§, 14 kap. 20 och 30 §§, 15 kap., 18 kap. 4, 4 a och 7 §§ och 19 kap. 1 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas ett nytt kapitel, 11 kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. **4 §³**

Bolagsordningen skall ange

1. bolagets firma,
2. den ort i Sverige där bolagets styrelse skall ha sitt säte,
3. föremålet för bolagets verksamhet, angivet till sin art,
4. aktiekapitalet eller, om detta skall kunna utan ändring av bolagsordningen bestämmas till lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet, varvid minimikapitalet ej får vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet,
5. aktiernas nominella belopp,
6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter och revisorer samt styrelsesuppleanter, om sådana skall finnas, samt tiden för styrelseledamots och revisors uppdrag,
7. sättet för sammankallande av bolagsstämma,
8. vilka ärenden som skall förekomma på ordinarie stämma,
9. vilken tid bolagets räkenskapsår skall omfatta.

I fråga om publika aktiebolag, vars firma inte innehåller ordet publikt, skall i bolagsordningen anges beteckningen (publ) efter firman.

Bestämmelserna i första stycket 6 gäller inte arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

¹ Jfr rådets direktiv 84/253/EEG om godkännande av personer som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper (EGT nr L 126, 12.5.1984, s. 20, Celex 389L0048).

² Lagen omtryckt 1993:150.

³ Senaste lydelse 1994:1395.

Om vid konstituerande stämma ej visas att teckning och tilldelning av aktier skett motsvarande aktiekapitalet eller minimikapitalet enligt stiftelseurkunden, är frågan om bolagets bildande förfallen.

Uppkommer på den konstituerande stämman fråga om ändring av bolagsordningen eller stiftelseurkunden i övrigt, kan beslut om eller stiftelseurkunden i övrigt, kan bolagets bildande *icke* fattas förrän frågan blivit avgjord. Ändring i bolagsordningen som *ej* enligt 9 kap. 9 § tredje stycket angivits i ningen som *inte* har angetts i kallelsen eller som avser höjning av aktiekapitalets eller kapitallets storlek kan *ej* ske utan aktiekapitalets eller kapitallets storlek kan *inte* ske utan aktietecknare. Detsamma gäller ändring av bestämmelse i stiftelseurkunden som avses i 3 §.

Om tecknare med flertalet avgivna röster och två tredjedelar av de vid stämman företrädde aktierna biträder beslut att bilda bolaget, är bolaget bildat. I annat fall är frågan om bolagets bildande förfallen.

När aktiebolaget är bildat, skall styrelse och revisorer väljas.

I övrigt skall i fråga om konstituerande stämma i tillämpliga delar gälla föreskrifterna om bolagsstämma i denna lag och bolagsordningen.

4 kap.

5 §

Beslut om nyemission skall ange

1. det belopp eller högsta belopp, varmed aktiekapitalet skall kunna ökas, eller det lägsta och högsta beloppet för ökningen,
2. det aktieslag vartill de nya aktierna skall höra, om aktier av olika slag finnes eller kan utges,
3. den företrädesrätt att teckna aktier som tillkommer aktieägarna eller annan eller vem som annars får teckna aktier,
4. den tid inom vilken aktieteckning kan ske, när ett visst belopp eller ett lägsta belopp fastställts för aktiekapitalets ökning,
5. den tid, ej understigande två veckor från utfärdandet av kungörelse enligt 7 § eller, om samtliga aktieägare varit företrädde vid den bolagsstämma som beslutat emissionen, från beslutet eller, i fråga om avstämningsbolag, från avstämningsdagen, inom vilken aktieägare kan begagna sin företrädesrätt,
6. den tid inom vilken tecknade aktier skall betalas eller, i förekommande fall, att teckning skall ske genom betalning,
7. den beräkningsgrund, enligt vilken vid överteckning de aktier som icke tecknats med företrädesrätt skall fördelas, om ej föreskrift meddelas att fördelningen skall bestämmas av styrelsen,
8. aktiernas nominella belopp och det belopp som skall betalas för tecknad aktie,

9. i förekommande fall förordnande som avses i 3 a §.

Om förbehåll enligt 3 kap. 1 § <i>fjärde</i> stycket eller 3 § eller 6 kap. 8 § skall gälla beträffande de nya aktierna, skall erinran därom tagas in i emissionsbeslutet.	Om förbehåll enligt 3 kap. 1 § <i>sjätte</i> stycket eller 3 § eller 6 kap. 8 § skall gälla beträffande de nya aktierna, skall erinran därom tagas in i emissionsbeslutet.

I fråga om avstämningsbolag iakttages, att avstämningsdag skall anges i emissionsbeslutet, om aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen. Avstämningsdagen får ej sättas tidigare än tre veckor från det beslutet kungjorts enligt 7 §.

Skall till aktiebrevens hörande kuponger användas som emissionsbevis, skall detta anges i beslutet.

5 kap.

4 §

Beslut om emission skall ange

1. emissionens belopp eller högsta belopp eller det lägsta och högsta beloppet för emissionen,
2. den företrädesrätt att delta i emissionen som tillkommer aktieägare eller annan eller vem som eljest äger delta i emissionen,
3. den tid inom vilken teckning av skuldebrev kan ske, när ett visst belopp eller ett lägsta belopp bestämts för emissionen,
4. den tid, ej understigande två veckor från utfärdandet av kungörelse enligt 6 § första stycket första meningen eller, i fall som avses i 6 § fjärde stycket, från beslutet eller, i fråga om avstämningsbolag, från avstämningsdagen, inom vilken aktieägare kan begagna sin företrädesrätt till teckning,
5. skuldebrevens nominella belopp, emissionskurs och räntefot,
6. den tid inom vilken tecknade skuldebrev skall betalas samt den beräkningsgrund, enligt vilken vid överteckning de skuldebrev som icke tecknas med företrädesrätt skall fördelas, om ej föreskrift meddelas att fördelningen skall bestämmas av styrelsen,
7. tid och villkor för utbyte eller nyteckning,
8. en rätt som skall tillkomma borgenär eller innehavare av optionsbevis för den händelse aktiekapitalet före utbytet eller nyteckningen ökas eller nedsättes eller nya konvertibla skuldebrev eller skuldebrev förenade med optionsrätt till nyteckning utges eller bolaget upplöses eller upphör genom fusion,
9. det belopp, varmed aktiekapitalet skall kunna ökas genom utbyte eller nyteckning,
10. det aktieslag vartill de nya aktierna skall höra, om aktier av olika slag finnes eller kan utges.

Om förbehåll enligt 3 kap. 1 § <i>fjärde</i> stycket eller 3 § eller 6 kap. 8 § skall gälla beträffande de nya aktierna, skall erinran därom intagas i emissionsbeslutet.	Om förbehåll enligt 3 kap. 1 § <i>sjätte</i> stycket eller 3 § eller 6 kap. 8 § skall gälla beträffande de nya aktierna, skall erinran därom intagas i emissionsbeslutet.

I fråga om avstämningsbolag iakttages, att avstämningsdag skall anges i emissionsbeslutet, om aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen. Avstämningsdagen får ej sättas tidigare än tre veckor från det beslutet kungjorts enligt 6 § första stycket första meningen.

Skall skuldebrev bli föremål för handel vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad, kan i emissionsbeslutet upptagas bemyndigande för styrelsen eller den styrelsen inom sig förordnar att innan teckning påbörjas bestämma emissionens belopp, emissionskurs, räntefot samt villkor för utbyte eller nyteckning. I fråga om avstämningsbolag iakttages dock, att nämnda villkor skall bestämmas senast på avstämningsdagen, om aktieägare skall ha företrädesrätt att delta i emissionen.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

6 kap.

2 a §⁴

Bolagsstämman beslut om nedsättning är giltigt endast om det har biträttts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna. Vid bolagsstämman beslut om nedsättning enligt 8 § gäller 9 kap. 13 §.

Bolagsstämman beslut om nedsättning är giltigt endast om det har biträttts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna. Vid bolagsstämman beslut om nedsättning enligt 8 § gäller 9 kap. 28 §.

Innebär nedsättningen att rättsförhållandet mellan redan utgivna aktier rubbas, är beslutet giltigt, om det har biträttts av samtliga vid stämman närvarande aktieägare företrädande nio tiondelar av aktierna. I följande fall räcker det för giltigt beslut att det har biträttts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de på stämman företrädde aktierna, nämligen om

1. nedsättningen försämrar endast viss eller vissa aktiers rätt och samtliga vid stämman närvarande ägare av dessa aktier företrädande nio tiondelar av alla sålunda berörda aktier godkänner nedsättningen, eller

2. nedsättningen försämrar endast helt aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de på stämman företrädde aktierna av detta slag godkänner nedsättningen.

8 kap. Bolagets ledning

Styrelsen

1 § Ett aktiebolag skall ha en styrelse med minst tre ledamöter. I ett privat aktiebolag får styrelsen dock bestå av en eller två ledamöter, om det finns minst en suppleant.

Bestämmelser om arbetstagarrepresentanter i styrelsen finns i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Styrelsesuppleanter

2 § Vad som sägs i denna lag om styrelseledamot skall även gälla suppleant.

⁴ Senaste lydelse 1994:802.

Styrelsens uppgifter

3 § Styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter.

Styrelsen skall se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Styrelsen skall i skriftliga anvisningar ange arbetsfördelningen mellan å ena sidan styrelsen och å andra sidan den verkställande direktören och de andra organ som styrelsen inrättar.

4 § Styrelsen skall fortlöpande bedöma bolagets och, om bolaget är moderbolag i en koncern, koncernens ekonomiska situation.

Styrelsen skall meddela skriftliga anvisningar för när och hur sådana uppgifter som behövs för styrelsens bedömning enligt första stycket skall samlas in och rapporteras till styrelsen. Anvisningar behöver dock inte meddelas om dessa med hänsyn till bolagets begränsade storlek och verksamhet skulle sakna betydelse för rapporteringen till styrelsen.

Arbetsordning

5 § Styrelsen skall årligen fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt arbete. I arbetsordningen skall det anges hur arbetet i förekommande fall skall fördelas mellan styrelsens ledamöter, hur ofta styrelsen skall sammanträda samt i vilken utsträckning suppleanterna skall delta i styrelsens arbete och kallas till dess sammanträden.

Om arbetsordningen innehåller anvisningar om arbetsfördelning mellan styrelsens ledamöter, skall styrelsen fortlöpande kontrollera att arbetsfördelningen kan upprätthållas.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om bolag vars styrelse har endast en ledamot.

Hur styrelsen utses

6 § Styrelsen utses av bolagsstämman. I bolagsordningen får det föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter, i publika aktiebolag dock mindre än hälften av samtliga, skall utses på annat sätt. Styrelsen eller en styrelseledamot får inte ges rätt att utse styrelseledamöter.

7 § Innan styrelseval förrättas i ett publikt aktiebolag, skall bolagsstämmans ordförande inhämta uppgift om vilka uppdrag den som valet gäller innehar i andra företag. Uppgiften skall lämnas till bolagsstämman.

Bosättningskrav

8 § Minst halva antalet styrelseledamöter skall vara bosatta inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter annat. Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

Obehörighetsgrunder

9 § Den som är underårig eller i konkurs eller som har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

Styrelseledamots mandattid

10 § En styrelseledamots uppdrag gäller för den tid som anges i bolagsordningen. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår. Tiden skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie bolagsstämma som avses i 9 kap. 7 § första stycket.

Styrelseledamots förtida avgång

11 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om styrelseledamoten eller den som har utsett honom anmäler att uppdraget skall upphöra. Anmälan om detta skall göras hos styrelsen. Om en styrelseledamot som inte är vald av bolagsstämman vill avgå, skall han anmäla det också hos den som har utsett honom.

12 § Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller om bestämmelserna i 9 § hindrar honom att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant som kan inträda i hans ställe, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot utses för den återstående mandattiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förutvarande styrelseledamoten var en arbetstagarrepresentant som avses i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda. Skall styrelseledamoten väljas av bolagsstämman, får trots bestämmelserna i 1 § valet anstå till nästa ordinarie bolagsstämma vid vilken styrelseval förrättas, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter.

13 § Om en styrelseledamot som enligt bolagsordningen skall utses på ett annat sätt än genom val av bolagsstämman inte har utsetts, skall rätten på ansökan förordna en ersättare. Ansökan får göras av en styrelseledamot, en aktieägare, en borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

Styrelsens ordförande

14 § I styrelser som består av mer än en ledamot skall en av ledamöterna vara ordförande. Ordföranden skall leda styrelsens arbete och bevaka att styrelsen fullgör de uppgifter som anges i 3–5 §§.

Om annat inte föreskrivs i bolagsordningen eller har beslutats av bolagsstämman, väljer styrelsen ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

I ett publikt aktiebolag får den verkställande direktören inte vara styrelsens ordförande.

Styrelsens sammanträden

15 § Ordföranden skall se till att sammanträden hålls när det behövs. Styrelsen skall alltid sammankallas om en styrelseledamot eller den verkställande direktören begär det.

16 § Den verkställande direktören har rätt att närvara och yttra sig vid styrelsens sammanträden, om styrelsen inte i ett särskilt fall bestämmer något annat.

17 § Om en styrelseledamot inte kan närvara vid ett sammanträde och det finns en suppleant som skall träda in i hans ställe, skall denne ges tillfälle till det.

En sådan suppleant för arbetstagarledamot som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda skall alltid få underlag och ges tillfälle att delta i behandlingen av styrelsens ärenden på samma sätt som en styrelseledamot.

Styrelsens beslutförhet

18 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen är närvarande. Vid bedömningen av om styrelsen är beslutför skall styrelseledamöter som är jäviga enligt 20 § anses som inte närvarande.

Beslut får inte fattas i ett ärende, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter dels har fått tillfälle att delta i ärendets behandling, dels har fått ett tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet.

Majoritetskrav vid styrelsebeslut

19 § Som styrelsens beslut gäller, om bolagsordningen inte föreskriver särskild röstmajoritet, den mening som mer än hälften av de närvarande röstar för vid sammanträdet eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Jäv för styrelseledamot

20 § En styrelseledamot får inte handlägga en fråga om

1. avtal mellan styrelseledamoten och bolaget,
2. avtal mellan bolaget och en tredje man, om styrelseledamoten i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets, eller
3. avtal mellan bolaget och en juridisk person som styrelseledamoten ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.

Bestämmelsen i första stycket 1 gäller inte om styrelseledamoten, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget. Bestämmelsen i första stycket 3 gäller inte om

1. bolagets motpart är ett företag i samma koncern, eller
2. bolagets motpart äger samtliga aktier i bolaget, eller
3. styrelseledamoten, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget.

Med avtal som avses i första och andra styckena jämställs rättegång eller annan talan.

Styrelseprotokoll

21 § Vid styrelsens sammanträden skall protokoll föras. I protokollet skall de beslut som styrelsen har fattat antecknas.

Protokollet skall undertecknas av den som har varit protokollförare. Det skall justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet. Om styrelsen består av flera ledamöter, skall det justeras även av den ledamot som styrelsen har utsett.

Styrelseledamöterna och den verkställande direktören har rätt att få en avvikande mening antecknad till protokollet.

Protokollen skall föras i nummerföljd och förvaras på ett betryggande sätt.

22 § Om ett bolag har endast en aktieägare, skall alla avtal mellan aktieägaren och bolaget som inte avser löpande affärstransaktioner på sedvanliga villkor antecknas i eller fogas till styrelsens protokoll.

23 § I ett publikt aktiebolag skall styrelsen utse en verkställande direktör. I ett privat aktiebolag får styrelsen utse en verkställande direktör.

Vice verkställande direktör

24 § Om bolaget har en verkställande direktör, får styrelsen utse en eller flera vice verkställande direktörer. Vad som sägs i denna lag om den verkställande direktören skall även gälla vice verkställande direktör.

Om styrelsen har utsett flera vice verkställande direktörer, skall den meddela skriftliga anvisningar om i vilken inbördes ordning dessa skall träda in i den verkställande direktörens ställe.

Den verkställande direktörens uppgifter

25 § Den verkställande direktören skall sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. Den verkställande direktören får dessutom utan styrelsens bemyndigande vidta åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av ovanlig beskaffenhet eller stor betydelse, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet. I sådana fall skall styrelsen så snart som möjligt underrättas om åtgärden.

Den verkställande direktören skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring skall fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen skall skötas på ett betryggande sätt.

Bosättningskrav för den verkställande direktören

26 § Den verkställande direktören skall vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter något annat.

Obehörighetsgrunder för den verkställande direktören

27 § Den som är underårig eller i konkurs eller som har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara verkställande direktör. Att detsamma gäller den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

Jäv för den verkställande direktören

28 § Den verkställande direktören får inte handlägga en fråga om
1. avtal mellan den verkställande direktören och bolaget,

2. avtal mellan bolaget och en tredje man, om den verkställande direktören i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets, eller

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

3. avtal mellan bolaget och en juridisk person som den verkställande direktören ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.

Bestämmelsen i första stycket 1 gäller inte om den verkställande direktören, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget. Bestämmelsen i första stycket 3 gäller inte om

1. bolagets motpart är ett företag i samma koncern, eller

2. den verkställande direktören, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget.

Med avtal som avses i första och andra styckena jämställs rättegång eller annan talan.

Styrelsen som bolagets ställföreträdare

29 § Styrelsen företräder bolaget och tecknar dess firma.

Handlingar som enligt denna lag skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

Den verkställande direktören som bolagets ställföreträdare

30 § Den verkställande direktören får alltid företräda bolaget och teckna dess firma beträffande uppgifter som han skall sköta enligt 25 §.

Särskild firmatecknare

31 § Styrelsen får bemyndiga en styrelseledamot, den verkställande direktören eller någon annan att företräda bolaget och teckna dess firma.

Minst en av dem som bemyndigas att företräda bolaget och teckna dess firma skall vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer för ett särskilt fall tillåter något annat. I övrigt skall bestämmelserna i 27 och 28 §§ tillämpas på en firmatecknare som inte är styrelseledamot eller verkställande direktör

Styrelsen får när som helst återkalla ett bemyndigande som avses i första stycket.

I bolagsordningen får det föreskrivas att styrelsen inte får meddela ett bemyndigande som avses i första stycket eller att ett sådant bemyndigande får meddelas endast på vissa villkor.

32 § Styrelsen får föreskriva att rätten att företräda bolaget och teckna dess firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Någon annan inskränkning får inte registreras.

Särskild delgivningsmottagare

33 § Om bolaget inte har någon behörig ställföreträdare som är bosatt här i landet, skall styrelsen bemyndiga en i Sverige bosatt person att på bolagets vägnar ta emot delgivning. Ett sådant bemyndigande får inte lämnas till någon som är underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Generella inskränkningar i ställföreträdarens kompetens

34 § Styrelsen eller någon annan ställföreträdare för bolaget får inte företa en rättshandling eller någon annan åtgärd som kan ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare.

En ställföreträdare får inte heller följa en anvisning av bolagsstämman eller något annat bolagsorgan, om anvisningen inte gäller därför att den strider mot denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

Kompetensöverskridande

35 § Om styrelsen eller en särskild firmatecknare har företagit en rättshandling för bolaget och därvid har handlat i strid med bestämmelserna i denna lag om bolagsorganens behörighet, gäller rättshandlingen inte mot bolaget. Detsamma är fallet om en verkställande direktör när en rättshandling företogs överskred sin behörighet enligt 30 § och bolaget visar att motparten insåg eller bort inse behörighetsöverskridandet.

En rättshandling gäller inte heller mot bolaget, om styrelsen, den verkställande direktören eller en särskild firmatecknare har överskridit sin befogenhet och bolaget visar att motparten insåg eller bort inse befogenhetsöverskridandet. Detta gäller dock inte när styrelsen eller den verkställande direktören har överträtt en föreskrift om föremålet för bolagets verksamhet eller andra föreskrifter som har meddelats i bolagsordningen eller av ett annat bolagsorgan.

Registrering

36 § Bolaget skall för registrering anmäla
1. bolagets postadress,

2. vem som har utsetts till styrelseledamot, styrelsesuppleant, styrelsens ordförande, verkställande direktör, vice verkställande direktör och firmatecknare, Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

3. vem som enligt 33 § har bemyndigats att på bolagets vägnar ta emot delgivning, och

4. av vilka och hur bolagets firma tecknas.

Anmälan skall innehålla uppgift om de i första stycket 2 och 3 angivna personernas postadress. Om postadressen avviker från personernas hemvist, skall även hemvistet anges. Anmälan skall vidare innehålla uppgift om de angivna personernas personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum. Om en styrelseledamot eller en styrelsesuppleant har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda, skall detta anges.

Anmälan skall göras första gången när bolaget enligt 2 kap. 9 § anmäls för registrering och därefter genast när ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering har ändrats.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

Anmälan av aktieinnehav

37 § En styrelseledamot och en verkställande direktör skall när de tillträder för införing i aktieboken anmäla sitt innehav av aktier i bolaget och i andra bolag inom samma koncern, om det inte har skett dessförinnan. Förändringar i aktieinnehavet skall anmälas inom en månad.

Första stycket gäller inte om anmälningsskyldighet föreligger enligt insiderlagen (1990:1342).

Upplysningsskyldighet i koncernförhållanden

38 § Om ett aktiebolag har blivit moderbolag, skall styrelsen meddela detta till dotterföretagets ledning. Dotterföretagets ledning skall lämna styrelsen för moderbolaget de upplysningar som är nödvändiga för beräkningen av koncernens ställning och resultatet av koncernens verksamhet.

9 kap. Bolagsstämma

Utövande av aktieägares beslutanderätt i bolaget

1 § Aktieägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämma.

2 § Rätten att delta i bolagsstämman tillkommer den aktieägare som på dagen för stämman är införd i aktieboken. I avstämningsbolag gäller i stället att rätten att delta i bolagsstämman tillkommer den som har upptagits som aktieägare i sådan utskrift av aktieboken som avses i 3 kap. 13 § andra stycket.

I bolagsordningen får det bestämmas att en aktieägare får delta i bolagsstämman endast om han anmäler detta till bolaget senast den dag som anges i kallelsen till stämman. Denna dag får inte vara söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton och inte infalla tidigare än femte vardagen före bolagsstämman.

3 § En aktieägare utövar sin rätt vid bolagsstämman antingen personligen eller genom ett ombud med skriftlig, daterad fullmakt. En fullmakt gäller högst ett år från utfärdandet.

Fullmakter får inte samlas in på bolagets bekostnad.

Varje aktieägare eller ombud får vid bolagsstämman medföra högst två biträden. Biträden får yttra sig vid bolagsstämman.

I bolagsordningen får det bestämmas att biträde åt aktieägare får medföras vid bolagsstämman endast om aktieägaren till bolaget anmäler antalet biträden på det sätt som anges i 2 § andra stycket.

Egna aktiers ställning vid bolagsstämman

4 § En aktie som tillhör bolaget eller dess dotterföretag kan inte företräddas vid bolagsstämman. En sådan aktie skall inte räknas med när det i denna lag eller i bolagsordningen för giltigt beslut eller för utövande av befogenhet föreskrivs samtycke av ägare till en viss andel av aktierna i bolaget.

Aktieägareshösträtt

5 § En aktieägare får rösta för det fulla antalet aktier som han äger eller företräder, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

6 § Om två eller flera styrelser i allmänna pensionsfonden förvaltar aktier i bolaget, får varje styrelse för sig utöva rösträtt för de aktier styrelsen förvaltar.

Ordinarie bolagsstämma

7 § Inom sex månader från utgången av varje räkenskapsår skall aktieägarna hålla en ordinarie bolagsstämma vid vilken styrelsen skall lägga fram årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i moderbolag, koncernredovisningen och koncernrevisionsberättelsen.

Vid bolagsstämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i moderbolag, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,
2. om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,
3. om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna och den verkställande direktören,
4. i annat ärende som ankommer på bolagsstämman enligt denna lag eller bolagsordningen.

I bolagsordningen får det bestämmas att aktieägarna varje år skall hålla ytterligare en eller flera ordinarie bolagsstämmor.

Extra bolagsstämma

8 § Om styrelsen anser att det finns skäl att hålla bolagsstämma före nästa ordinarie bolagsstämma, skall den kalla till extra bolagsstämma.

Styrelsen skall även kalla till extra bolagsstämma, om en revisor i bolaget eller ägarna till minst en tiondel av aktierna skriftligen begär att en sådan stämma sammankallas för ett angivet ändamål. Kallelsen skall i så fall utfärdas inom två veckor från det att begäran kom in till bolaget.

Fortsatt bolagsstämma

9 § Vid bolagsstämman får det beslutas att fortsatt bolagsstämma skall hållas en senare dag.

Ett beslut i en fråga som avses i 7 § andra stycket 1–3 skall anstå till fortsatt bolagsstämma, om majoriteten eller en minoritet med minst en tiondel av samtliga aktier begär det. En sådan bolagsstämma skall hållas minst fyra veckor och högst åtta veckor därefter. Ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om beslut som avses i 7 § andra stycket 1 och 2 skall anstå till fortsatt bolagsstämma, skall styrelsen anmäla detta till registreringsmyndigheten för registrering. Anmälan skall göras inom fyra veckor efter det att beslut om fortsatt bolagsstämma fattades.

Ort för bolagsstämma

10 § Bolagsstämman skall hållas på den ort där styrelsen har sitt säte. I bolagsordningen får det dock bestämmas att den skall eller kan hållas på annan angiven ort i Sverige.

Om extraordinära omständigheter kräver det, får bolagsstämman hållas på annan ort än som anges i första stycket.

11 § En aktieägare som vill få ett ärende behandlat vid en bolagsstämma skall skriftligen begära detta hos styrelsen.

Ärendet skall tas upp vid bolagsstämman, om begäran har kommit in till styrelsen

1. senast en vecka före den tidpunkt då enligt 13 § första stycket kallelse tidigast får utfärdas, eller

2. efter den tidpunkt som anges i 1 men i sådan tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till bolagsstämman.

Sammanställande av bolagsstämma

12 § Styrelsen kallar till bolagsstämma.

Om en bolagsstämma som skall hållas enligt denna lag, bolagsordningen eller ett stämmobeslut inte sammankallas på föreskrivet sätt, skall länsstyrelsen på anmälan av en styrelseledamot, den verkställande direktören, en revisor eller en aktieägare genast på bolagets bekostnad sammankalla stämman på det sätt som anges i 13–16 §§.

Tid och sätt för kallelse

13 § Kallelse till ordinarie bolagsstämma samt kallelse till extra bolagsstämma där fråga om ändring av bolagsordningen kommer att behandlas skall utfärdas tidigast sex veckor och senast fyra veckor före stämman. Kallelse till annan extra bolagsstämma skall utfärdas tidigast sex veckor och senast två veckor före stämman.

I bolagsordningen för ett privat aktiebolag får det bestämmas att kallelse till sådan bolagsstämma som avses i första stycket första meningen får utfärdas senare än vad som där anges, dock senast två veckor före stämman.

Om fortsatt bolagsstämma skall hållas fyra veckor eller senare räknat från och med stämmans första dag, skall det utfärdas en särskild kallelse till den fortsatta bolagsstämman. Därvid skall bestämmelserna i första stycket om tid för kallelse till extra bolagsstämma tillämpas.

Om det enligt bolagsordningen krävs att ett bolagsstämmobeslut fattas vid två bolagsstämmor för att bli giltigt, får kallelse till den andra stämman inte ske innan den första stämman har hållits. I kallelsen till den andra bolagsstämman skall styrelsen ange det beslut som den första stämman har fattat.

14 § Kallelse skall ske enligt bolagsordningen. Styrelsen skall dock alltid sända skriftlig kallelse till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget, om

1. ordinarie bolagsstämma skall hållas på annan tid än som föreskrivs i bolagsordningen, eller

2. bolagsstämman skall behandla en fråga om

a) sådan ändring av bolagsordningen som avses i 31–33 §§,

- b) bolagets försättande i likvidation, eller
- c) upphörande av bolagets likvidation.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

I ett publikt aktiebolag skall kallelse alltid ske genom annonsering i Post- och Inrikes Tidningar och en rikstäckande dagstidning.

Kallelsens innehåll

15 § Kallelsen skall innehålla ett förslag till dagordning för bolagsstämman. I förslaget till dagordning skall styrelsen tydligt ange de ärenden som skall behandlas vid bolagsstämman. Ärendena skall vara numrerade.

Det huvudsakliga innehållet i varje framlagt förslag skall anges, om förslaget inte rör en fråga av mindre betydelse för bolaget. Avser ett ärende ändring av bolagsordningen, skall det huvudsakliga innehållet i förslaget till ändring alltid anges.

Särskilda bestämmelser om innehållet i kallelser finns i 2 § detta kapitel, i 4 kap. 4 § andra stycket, 5 kap. 3 § och 6 kap. 2 § samt i 6 § lagen (1986:464) om vissa riktade emissioner i aktiemarknadsbolag m.m.

Tillhandahållande av handlingar inför bolagsstämman

16 § Under minst två veckor närmast före den bolagsstämma som avses i 7 § första stycket skall redovisningshandlingar och revisionsberättelse eller kopior av dessa handlingar hållas tillgängliga hos bolaget för aktieägarna. Kopior av handlingarna skall genast sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Fel i kallelse m.m.

17 § Om en bestämmelse i denna lag eller bolagsordningen som rör kallelse till bolagsstämman eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i något ärende, får stämman inte besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Bolagsstämman får dock även utan sådant samtycke avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt bolagsordningen skall förekomma vid stämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att en extra bolagsstämma skall sammankallas för att behandla ärendet.

Bolagsstämmans öppnande

18 § Bolagsstämman öppnas av styrelsens ordförande eller av den som styrelsen har utsett. Om det i bolagsordningen har föreskrivits vem som skall vara ordförande vid bolagsstämman, öppnas dock stämman alltid av denne.

Röstlängd

19 § Vid bolagsstämman skall det upprättas en förteckning över närvarande aktieägare, ombud och biträden med uppgift om hur många aktier och röster varje aktieägare och ombud företräder vid stämman (röstlängd). Röstlängden skall upprättas av bolagsstämmans ordförande, om denne har valts av stämman med acklamation. I annat fall skall röstlängden upprättas av den som har öppnat bolagsstämman.

Röstlängden skall godkännas av bolagsstämman. Den gäller till dess att bolagsstämman har beslutat att ändra den.

Om bolagsstämman skjuts upp till en senare dag än nästföljande vardag, skall en ny röstlängd upprättas.

Hur bolagsstämmans ordförande utses

20 § Ordföranden vid bolagsstämman skall utses av stämman, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Dagordning

21 § Det förslag till dagordning som fogats till kallelsen skall läggas fram för bolagsstämmans godkännande. Ärendenas numrering får inte ändras.

Dagordningen gäller till dess att bolagsstämman har beslutat att ändra den.

Styrelsens och den verkställande direktörens upplysningsplikt

22 § Styrelsen och den verkställande direktören skall, om någon aktieägare begär det och styrelsen anser att det kan ske utan väsentlig skada för bolaget, vid bolagsstämman lämna upplysningar om

1. förhållanden som kan inverka på bedömningen av ett ärende på dagordningen, och
2. förhållanden som kan inverka på bedömningen av bolagets ekonomiska situation.

I publika aktiebolag är styrelsen och den verkställande direktören skyldiga att lämna upplysningar enligt första stycket 2 endast vid en bolagsstämma där årsredovisningen behandlas.

I koncernbolag avser upplysningsplikten även bolagets förhållande till annat koncernföretag. Om bolaget är moderbolag, avser upplysningsplikten också koncernredovisningen samt sådana förhållanden beträffande dotterföretagen som avses i första stycket.

Om en begärd upplysning kan lämnas endast med stöd av uppgifter som inte är tillgängliga vid bolagsstämman, skall upplysningen inom två veckor därefter hållas skriftligen tillgänglig hos bolaget för aktieägarna samt sändas till den aktieägare som har begärt upplysningen.

23 § Om styrelsen finner att en upplysning som har begärts enligt 22 § inte kan lämnas till aktieägarna utan väsentlig skada för bolaget, skall den aktieägare som har begärt upplysningen omedelbart underrättas om det. Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

Styrelsen skall lämna upplysningen till bolagets revisorer, om aktieägaren begär det inom två veckor från underrättelsen enligt första stycket. Upplysningen skall lämnas till revisorerna inom två veckor efter aktieägarens begäran om det.

Revisorerna skall inom två veckor efter det att den begärda upplysningen har lämnats till dem avge ett skriftligt yttrande till styrelsen. Av yttrandet skall det framgå om upplysningen enligt deras mening borde ha föranlett ändring i revisionsberättelsen eller, beträffande moderbolag, koncernrevisionsberättelsen eller på annat sätt ger anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinran anges i yttrandet.

Styrelsen skall hålla revisorernas yttrande tillgängligt för aktieägarna hos bolaget och sända en kopia av det till de aktieägare som har begärt upplysningen.

Aktieägars rätt till insyn i aktiebolag med högst tio aktieägare

24 § I ett aktiebolag med högst tio aktieägare gäller utöver vad som följer av 22 och 23 §§ att varje aktieägare och ombud eller biträde som denne anlitar skall ges tillfälle att ta del av räkenskaper och andra handlingar som rör bolagets verksamhet, i den omfattning det behövs för att aktieägaren skall kunna bedöma bolagets ställning och resultat eller ett visst ärende som skall behandlas vid bolagsstämman.

Om det kan ske utan oskäligen kostnader eller besvär, skall styrelsen och den verkställande direktören dessutom på begäran biträda aktieägaren med den utredning som behövs för ändamålet och tillhandahålla behövliga kopior.

Första och andra styckena gäller inte, om det skulle medföra en påtaglig risk för allvarlig skada för bolaget att aktieägaren får del av uppgifter om bolagets verksamhet.

Omröstningsförfarande

25 § Omröstning skall ske om någon av aktieägarna begär det.

26 § Vid omröstning som avser andra beslut än val skall omröstningen ske öppet, om bolagsstämman inte beslutar om sluten omröstning.

Om inte annat föreskrivs i bolagsordningen, är ordföranden vid lika röstetal skyldig att tillkännage vilken mening han biträder.

27 § Vid val skall omröstning ske öppet. I ett publikt aktiebolag får dock bolagsstämman besluta att omröstningen skall vara sluten. I ett privat aktiebolag skall omröstningen alltid vara sluten om någon röstberättigad begär det.

Majoritetskrav vid beslut i allmänhet

28 § Bolagsstämman beslut utgörs av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna eller, vid lika röstetal, den mening som ordföranden biträder.

Första stycket gäller inte, om annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. Beträffande beslut som avses i 4 kap. 2, 14 och 15 §§, 5 kap. 2, 8 och 9 §§, 6 kap. 2 a §, 30–33 §§ i detta kapitel, 14 kap. 11 § samt 17 kap. 1 och 2 §§ får det dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges där. Beträffande beslut om att entlediga en styrelseledamot som har utsetts av bolagsstämman får längre gående villkor än som anges i första stycket förekomma endast i bolagsordningen för ett privat aktiebolag.

Majoritetskrav vid val

29 § Vid val anses den vald som har fått de flesta rösterna, om inte annat följer av bolagsordningen. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottdragning, om bolagsstämman inte före valet beslutar att en ny omröstning skall genomföras i händelse av lika röstetal.

I bolagsordningen får det inte föreskrivas längre gående villkor än som anges i första stycket första meningen.

Majoritetskrav vid beslut om ändring av bolagsordningen

30 § Ett beslut om ändring av bolagsordningen fattas av bolagsstämman utom i de fall som avses i 4 kap. 13 § andra stycket. Beslutet är giltigt om det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna, om inte annat följer av 31–33 §§.

31 § I följande fall är ett beslut om ändring av bolagsordningen giltigt endast om det har biträtts av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget, nämligen om beslutet när det gäller redan utgivna aktier innebär att

1. aktieägarnas rätt till bolagets vinst eller övriga tillgångar minskas genom en bestämmelse enligt 12 kap. 1 § andra stycket,
2. rätten att förvärva aktier i bolaget inskränks genom ett förbehåll enligt 3 kap. 3 §, eller
3. rättsförhållandet mellan aktier rubbas.

32 § I följande fall är ett beslut om ändring av bolagsordningen giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med två tredjedelar av de avgivna rösterna och nio tiondelar av de vid bolagsstämman företrädde aktierna, nämligen om beslutet innebär att

1. det antal aktier för vilka aktieägarna får rösta vid bolagsstämman begränsas,

2. av årets nettovinst, efter avdrag för vad som går åt för att täcka balanserad förlust, mer än som följer av 12 kap. 4 § första stycket skall avsättas till reservfond eller på annat sätt hållas inne, eller

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

3. användningen av bolagets vinst eller dess behållna tillgångar vid dess upplösning regleras på annat sätt än som avses i 31 § 1 eller punkten 2 i denna paragraf.

33 § I följande fall är ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som avses i 31 och 32 §§, trots vad som sägs där, giltigt, om det har biträttits av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid bolagsstämman företrädde aktierna, nämligen om

1. ändringen försämrar endast viss eller vissa aktiers rätt och samtycke till ändringen lämnas av samtliga vid bolagsstämman närvarande ägare av sådana aktier och dessa ägare tillsammans företräder minst nio tiondelar av alla aktier vars rätt försämras, eller

2. ändringen försämrar endast ett helt aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de vid bolagsstämman företrädde aktierna av detta slag samtycker till ändringen.

Regeringens tillstånd till ändring av bolagsordningen

34 § Om det i bolagsordningen på grund av lag eller annan författning eller efter regeringens medgivande har tagits in en bestämmelse enligt vilken en annan bestämmelse i bolagsordningen inte får ändras utan att regeringen har lämnat tillstånd till det, får inte heller den förstnämnda bestämmelsen ändras utan regeringens tillstånd.

Anmälan och verkställighet av beslut om ändring av bolagsordningen

35 § Ett beslut om ändring av bolagsordningen skall genast anmälas för registrering och får, utom i fall som avses i 18 kap. 6 §, inte verkställas förrän registrering har skett.

Jäv

36 § En aktieägare får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om

1. talan mot honom,
2. hans befrielse från skadeståndsansvar eller någon annan förpliktelse mot bolaget, eller

3. talan eller befrielse som avses i 1 och 2 som gäller någon annan, om aktieägaren i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets.

Bestämmelserna i första stycket om aktieägare tillämpas också på ombud för aktieägare.

Generell inskränkning i bolagsstämmans beslutanderätt

37 § Bolagsstämman får inte fatta ett beslut som kan ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare.

Stämmoprotokoll

38 § Genom ordförandens försorg skall protokoll föras vid bolagsstämman.

I protokollet skall antecknas dag och ort för bolagsstämman samt vilka beslut som stämman har fattat. Om ett beslut har fattats genom omröstning, skall i protokollet antecknas vilka yrkanden som har ställts och utfallet av omröstningen. Röstlängden skall tas in i eller fogas som en bilaga till protokollet.

Protokollet skall undertecknas av protokollföraren. Det skall justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet, och minst en av bolagsstämman utsedd justeringsman. Om bolagets styrelse består av en ledamot, vilken äger samtliga aktier i bolaget, behövs inte någon justeringsman.

Senast två veckor efter bolagsstämman skall protokollet hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna. En kopia av protokollet skall sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Protokollen skall förvaras på ett betryggande sätt.

Klander av bolagsstämmobeslut

39 § Om ett bolagsstämmobeslut inte har tillkommit i behörig ordning eller på annat sätt strider mot denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen, får en aktieägare, styrelsen, en styrelseledamot eller den verkställande direktören föra talan mot bolaget om att beslutet skall upphävas eller ändras. Även den som styrelsen obehörigen har vägrat att föra in som aktieägare i aktieboken har rätt att föra en sådan talan.

40 § Talan enligt 39 § skall väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Om talan inte väcks inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som anges i första stycket när

1. beslutet är sådant att det inte lagligen kan fattas ens med alla aktieägares samtycke,
2. samtycke till beslutet krävs av alla eller vissa aktieägare och något sådant samtycke inte har getts, eller
3. kallelse till bolagsstämman inte har skett eller de för bolaget gällande bestämmelserna om kallelse väsentligen har eftersatts.

Bestämmelserna i andra stycket om tiden för att väcka talan gäller inte i fall som avses i 14 kap. 30 § första stycket.

41 § En dom genom vilken bolagsstämmans beslut upphävs eller ändras gäller även för de aktieägare som inte har fört talan.

Rätten får ändra bolagsstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

Styrelsens talan mot bolaget

42 § Om styrelsen vill väcka talan mot bolaget, skall en bolagsstämma sammankallas för val av ställföreträdare som skall föra bolagets talan i tvisten. Stämningen skall delges den valde ställföreträdaren.

Skiljeförfarande

43 § Ett förbehåll i bolagsordningen att tvister mellan bolaget och styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en likvidator eller en aktieägare skall hänskjutas till skiljemän har samma verkan som ett skiljeavtal.

Om styrelsen begär skiljeförfarande mot bolaget, tillämpas 42 §. Är det fråga om klandertalan av styrelsen mot bolagsstämmans beslut, är rätten till talan inte förlorad enligt 40 § första stycket, om styrelsen inom där angiven tid har kallat till stämma enligt 42 §.

Om bolaget är ett publikt aktiebolag, gäller inte 23 § första stycket och andra stycket första meningen lagen (1929:145) om skiljemän. I stället skall bolaget svara för ersättningen till skiljemännen. Skiljemännen får dock på yrkande av bolaget förplikta bolagets motpart att helt eller delvis ersätta bolaget för dessa kostnader, om det finns särskilda skäl för det.

10 kap. Revision

Antalet revisorer

1 § Ett aktiebolag skall ha minst en revisor.

2 § För en revisor får en eller flera revisorssuppleanter utses. Vad som sägs i denna lag om revisor skall även gälla suppleant.

3 § Revisorn skall granska bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver.

Om bolaget är moderbolag, skall revisorn även granska koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden.

4 § Revisorn skall följa anvisningar som meddelas av bolagsstämman, om de inte strider mot lag, bolagsordningen eller god revisionssed.

5 § Revisorn skall efter varje räkenskapsår lämna en revisionsberättelse till bolagsstämman. Bestämmelser om berättelsens innehåll och den tidpunkt då den skall lämnas till bolagets styrelse finns i 26–32 §§.

Om bolaget är moderbolag, skall revisorn även lämna en koncernrevisionsberättelse enligt bestämmelserna i 33 §.

Tillhandhållande av upplysningar m.m.

6 § Styrelsen och den verkställande direktören skall ge revisorn tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning revisorn anser vara nödvändig. De skall lämna de upplysningar och det biträde som revisorn begär.

Samma skyldigheter har styrelsen, den verkställande direktören och revisorn i ett dotterbolag gentemot en revisor i moderbolaget.

Hur revisor utses

7 § En revisor utses av bolagsstämman.

Om bolaget skall ha flera revisorer, får det i bolagsordningen föreskrivas att en eller flera av dem, dock inte alla, skall utses på annat sätt än genom val på bolagsstämma.

I 8, 23 och 24 §§ finns bestämmelser om att länsstyrelsen i vissa fall skall förordna revisor.

Minoritetsrevisor

8 § En aktieägare kan väcka förslag om att en av länsstyrelsen förordnad revisor skall delta i revisionen tillsammans med övriga revisorer.

Förslaget skall framställas på bolagsstämma där revisorsval skall ske eller förslaget enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Om förslaget biträds av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller till minst en tredjedel av de vid stämman företrädde aktierna och om någon aktieägare framställer en begäran om det till länsstyrelsen, skall länsstyrelsen förordna en revisor.

Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig, innan förordnande meddelas. Förordnandet skall avse tiden till och med ordinarie bolagsstämma under nästa räkenskapsår. Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

Obehörighetsgrunder

9 § Den som är i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara revisor.

Kompetenskrav

10 § Endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor kan vara revisor i ett aktiebolag.

En revisor skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfattningen av bolagets verksamhet fordras för att fullgöra uppdraget.

11 § Minst en av bolagsstämman utsedd revisor skall vara auktoriserad revisor om

1. tillgångarnas nettovärde enligt fastställda balansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger ett gränsbelopp som motsvarar 1 000 gånger det basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring som gällde under den sista månaden av respektive räkenskapsår,

2. antalet anställda hos bolaget under de två senaste räkenskapsåren i medeltal har överstigit 200, eller

3. bolagets aktier eller skuldebrev är noterade vid en börs eller en auktoriserad marknadsplats.

12 § Bestämmelserna i 11 § gäller även för moderbolag i en koncern om

1. nettovärdet av koncernföretagens tillgångar enligt fastställda koncernbalansräkningar för de två senaste räkenskapsåren överstiger det gränsbelopp som anges i 11 § 1,

2. antalet anställda vid koncernföretagen under den tid som anges i 1 i medeltal har överstigit 200, eller

3. moderbolaget inte upprättar koncernredovisning och nettovärdet av koncernföretagens tillgångar, enligt fastställda balansräkningar för koncernföretagens två senaste räkenskapsår, på moderbolagets balansdag överstiger det gränsbelopp som anges i 11 § 1.

13 § För ett bolag som omfattas av bestämmelserna i 11 § 1 eller 2 eller 12 § får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer besluta att bolaget får utse en viss godkänd revisor i stället för en auktoriserad revisor. Ett sådant beslut gäller i högst fem år.

14 § I andra bolag än de som avses i 11 och 12 §§ skall en auktoriserad revisor utses, om ägare till minst en tiondel av samtliga aktier begär det vid den bolagsstämma där revisorsval skall ske.

Jäv

15 § Den får inte vara revisor som

1. äger aktie i bolaget eller annat bolag i samma koncern,
2. är ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i bolaget eller dess dotterföretag eller biträder vid bolagets bokföring eller medelsförvaltning eller bolagets kontroll däröver,
3. är anställd hos eller på annat sätt har en underordnad eller beroende ställning till bolaget eller någon som avses under 2,
4. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll däröver,
5. är gift med eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under 2 eller är besvägrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller
6. står i låneskuld till bolaget eller ett annat bolag i samma koncern eller har en förpliktelse som ett sådant bolag har ställt säkerhet för.

Den som enligt första stycket inte är behörig att vara revisor i ett moderbolag får inte vara revisor i dess dotterbolag.

Anlitande av biträde

16 § En revisor får vid revisionen inte anlita någon som enligt 15 § inte är behörig att vara revisor. Om bolaget eller dess moderbolag i sin tjänst har anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta den interna revisionen, får revisorn dock vid revisionen anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed.

Revisionsbolag

17 § Till revisor får även ett registrerat revisionsbolag utses.

Bestämmelser om vem som får vara huvudansvarig för revisionen när ett revisionsbolag utses att vara revisor och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer. Följande bestämmelser i detta kapitel tillämpas på den huvudansvarige:

- 15 § om jäv,
- 16 § om anlitande av biträde,
- 35 § om rätt att närvara vid bolagsstämma och
- 42 § om registrering.

Revisor i dotterföretag

18 § Till revisor i ett dotterföretag bör minst en av moderbolagets revisorer utses.

Revisorns mandattid

19 § Uppdraget som revisor gäller, om annat inte följer av 20 §, till slutet av den bolagsstämma enligt 9 kap. 7 § första stycket som hålls under det fjärde räkenskapsåret efter revisorsvalet. Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

Förtida avgång

20 § Ett uppdrag som revisor upphör i förtid, om revisorn eller den som har utsett revisorn anmäler att uppdraget skall upphöra. Anmälan skall göras hos styrelsen. Om en revisor som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, skall han anmäla det också hos den som har utsett honom.

21 § En revisor vars uppdrag upphör i förtid skall genast anmäla detta till registreringsmyndigheten för registrering. Han skall lämna en kopia av anmälan till bolagets styrelse.

Revisorn skall i anmälan lämna en redogörelse för vad han har funnit vid den granskning som han har utfört under den del av löpande räkenskapsår som uppdraget har omfattat. För anmälan gäller vad som föreskrivs i 29 §, 30 § första stycket och 31 § om revisionsberättelse. Registreringsmyndigheten skall sända en kopia av anmälan till skattemyndigheten.

22 § Om en revisors uppdrag upphör i förtid eller om bestämmelserna i 9–15 §§ eller bestämmelser i bolagsordningen hindrar honom att vara revisor och det inte finns någon suppleant, skall styrelsen vidta åtgärder för att en ny revisor utses för den återstående mandattiden.

Länsstyrelseförordnande av revisor

23 § Efter anmälan skall länsstyrelsen förordna revisor,

1. när auktoriserad revisor eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 10 § första stycket och 11–13 §§,
2. när revisorn är obehörig enligt 9 eller 15 §, eller
3. när en bestämmelse i bolagsordningen om antalet revisorer eller om revisorns behörighet har åsidosatts.

Anmälan enligt första stycket kan göras av var och en. Styrelsen är skyldig att göra anmälan, om inte rättelse utan dröjsmål sker genom den som utser revisor.

24 § Om bolagsstämman, trots en begäran enligt 14 §, inte har utsett någon auktoriserad revisor och om någon aktieägare inom en månad från stämman begär det hos länsstyrelsen, skall länsstyrelsen förordna en sådan revisor.

25 § Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig innan den förordnar en revisor enligt 23 eller 24 §. Förordnandet skall avse tiden till dess annan revisor har blivit utsedd på föreskrivet sätt.

Vid förordnande enligt 23 § 2 skall länsstyrelsen entlediga den obehörige revisorn.

Revisionsberättelsen

26 § Revisionsberättelsen skall lämnas till bolagets styrelse senast tre veckor före den bolagsstämma som avses i 9 kap. 7 § första stycket.

Revisorn skall på årsredovisningen teckna en hänvisning till revisionsberättelsen.

Revisionsberättelsen skall innehålla uppgift om bolagets firma, organisationsnummer och den räkenskapsperiod som revisionsberättelsen avser.

27 § Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida årsredovisningen har upprättats i överensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisning.

Om det i årsredovisningen inte har lämnats sådana upplysningar som skall lämnas enligt tillämplig lag om årsredovisning, skall revisorn ange detta och, om det kan ske, lämna behövliga upplysningar i sin berättelse.

28 § Revisionsberättelsen skall innehålla uttalanden om huruvida

1. bolagsstämman bör fastställa balansräkningen och resultaträkningen,
2. bolagsstämman bör besluta om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt förslaget i förvaltningsberättelsen, och

3. styrelsen och den verkställande direktören i förekommande fall har upprättat en förteckning enligt 12 kap. 9 § över vissa lån och säkerheter.

Om revisorn anser att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall han anteckna det på årsredovisningen.

29 § Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida styrelseledamöterna och den verkställande direktören bör beviljas ansvarsfrihet gentemot bolaget.

Om revisorn vid sin granskning har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören har företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet, skall det anmärkas i berättelsen. Detsamma gäller om revisorn vid granskningen har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

30 § I revisionsberättelsen skall revisorn anmärka om han har funnit att bolaget inte har fullgjort sin skyldighet

1. att göra skatteavdrag enligt skattebetalningslagen (1997:483),
2. att anmäla sig för registrering enligt 3 kap. 2 § skattebetalningslagen,
3. att lämna skattedeklaration enligt 10 kap. 9 eller 10 § skattebetalningslagen, eller
4. att i rätt tid betala skatter och avgifter som omfattas av 1 kap. 1 och 2 §§ skattebetalningslagen.

Om revisionsberättelsen innehåller en anmärkning om att bolaget inte har fullgjort en skyldighet som avses i 1–3, skall revisorn genast sända en kopia av revisionsberättelsen till skattemyndigheten.

31 § Utöver vad som följer av 27–30 §§ får en revisor i revisionsberättelsen lämna även andra upplysningar som han anser att aktieägarna bör få kännedom om.

32 § Om en tidigare revisor har gjort en anmälan enligt 21 §, skall en kopia av den fogas till revisionsberättelsen.

Koncernrevisionsberättelsen

33 § I fråga om koncernrevisionsberättelsen gäller 26 § första stycket om tidpunkten för lämnande av revisionsberättelsen samt 27 §, 28 § första stycket 1, 31 § och 32 § om revisionsberättelsens innehåll.

Koncernrevisionsberättelsen skall innehålla uppgift om moderbolagets firma, organisationsnummer och den räkenskapsperiod som revisionsberättelsen avser.

På koncernredovisningen skall det tecknas en hänvisning till koncernrevisionsberättelsen. Om revisorn anser att koncernbalansräkningen eller koncernresultaträkningen inte bör fastställas, skall också detta antecknas på koncernredovisningen.

Erinringar

34 § Om revisorn har framställt en erinran till styrelsen eller den verkställande direktören, skall den antecknas i ett protokoll eller i en annan handling. Handlingen skall lämnas till styrelsen och bolaget skall förvara den på ett betryggande sätt.

Styrelsen skall ta upp erinran till behandling vid ett sammanträde. Sammanträdet skall hållas inom fyra veckor från det att erinran har överlämnats. Om erinran framställs senast i samband med att revisionsberättelsen avlämnas till bolaget, skall dock sammanträde alltid hållas före den bolagsstämma där revisionsberättelsen läggs fram.

Revisorns närvaro vid bolagsstämma

35 § Revisorn har rätt att närvara vid bolagsstämma. Han är skyldig att närvara, om det med hänsyn till ärendena kan anses nödvändigt.

Revisorns tystnadsplikt

36 § En revisor får inte till en enskild aktieägare eller utomstående obehörigen lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han får kännedom om när han fullgör sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget.

37 § En revisor skall vidta de åtgärder som anges i 38 och 39 §§, om han finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller den verkställande direktören inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt något av följande lagrum:

1. 9 kap. 1, 3 och 9 §§, 10 kap. 1, 3, 4 och 5 §§, 11 kap. 1, 2, 4 och 5 §§, 17 kap. 7 § samt 20 kap. 2 § brottsbalken, och
2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69).

38 § En revisor som finner att det föreligger sådan brottsmisstanke som avses i 37 § skall utan oskäligt dröjsmål underrätta styrelsen om sina iakttagelser.

Någon underrättelse behöver dock inte lämnas, om det kan antas att styrelsen inte skulle vidta några skadeförebyggande åtgärder med anledning av underrättelsen eller en underrättelse av annat skäl framstår som meningslös eller stridande mot syftet med revisionen.

39 § Senast två veckor efter det att styrelsen har underrättats enligt 38 § första stycket skall revisorn avgå från sitt uppdrag. När han anmäler detta enligt 21 §, skall han i en särskild handling till åklagare redogöra för misstanken samt ange de omständigheter som misstanken grundar sig på.

Vad som sägs i första stycket om avgång och anmälan gäller inte om

1. den ekonomiska skadan av det misstänkta brottet har ersatts och övriga menliga verkningar av gärningen har avhjälpats,
2. det misstänkta brottet redan har anmälts till polismyndighet eller åklagare, eller
3. det misstänkta brottet är obetydligt.

I fall som avses i 38 § andra stycket skall revisorn, om anmälan om det misstänkta brottet inte redan har lämnats till polismyndighet eller åklagare, utan oskäligt dröjsmål avgå från sitt uppdrag och lämna en sådan handling som anges i första stycket.

Revisorns upplysningsplikt

40 § Revisorn är skyldig att till bolagsstämman lämna alla upplysningar som bolagsstämman begär, i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget.

41 § Revisorn är skyldig att lämna medrevisor, lekmannarevisor, särskild granskare som avses i 11 kap. 20 §, ny revisor och, om bolaget har försatts i konkurs, konkursförvaltaren de upplysningar som behövs om bolagets angelägenheter.

Revisorn är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

Registrering

42 § Bolaget skall för registrering anmäla vem som har utsetts till revisor och, om revisorn är ett registrerat revisionsbolag, vem som är huvudansvarig för revisionen.

Anmälan skall innehålla uppgift om revisorns postadress. Om postadressen avviker från revisorns hemvist, skall även hemvistet anges. Anmälan skall vidare innehålla uppgift om revisorns personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum. Är revisorn ett registrerat revisionsbolag, skall bolagets organisationsnummer anges.

Anmälan skall göras första gången när bolaget enligt 2 kap. 9 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att någon ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

11 kap. Allmän och särskild granskning

Allmän granskning

1 § Om inte annat föreskrivs i bolagsordningen, får det i ett aktiebolag utses en eller flera personer (lekmannarevisorer) att utföra sådan granskning som anges i 3 §.

2 § För en lekmannarevisor får en eller flera suppleanter utses. Vad som sägs i denna lag om lekmannarevisor skall även gälla suppleant.

Lekmannarevisorns uppgifter

3 § Lekmannarevisorn skall granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god sed vid detta slag av granskning kräver.

4 § Lekmannarevisorn skall följa de anvisningar som meddelas av bolagsstämman, såvida de inte strider mot lag, bolagsordningen eller god sed.

5 § Lekmannarevisorn skall efter varje räkenskapsår lämna en granskningsrapport till bolagsstämman. Bestämmelser om rapportens innehåll och den tidpunkt då den skall lämnas till bolagets styrelse finns i 13 §.

6 § Lekmannarevisorn får inte underteckna en sådan revisionsberättelse som avses i 10 kap. 5 §.

Tillhandhållande av upplysningar m.m.

7 § Styrelsen och den verkställande direktören skall ge lekmannarevisorn tillfälle att verkställa granskningen i den omfattning lekmannarevisorn anser vara nödvändig. De skall lämna de upplysningar och det biträde som lekmannarevisorn begär.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

Samma skyldigheter har styrelsen, den verkställande direktören, revisorn och lekmannarevisorn i ett dotterbolag gentemot en lekman-revisor i moderbolaget.

Hur lekmannarevisor utses

8 § En lekmannarevisor utses av bolagsstämman, om inte bolagsordningen innehåller bestämmelser om att en eller flera lekmannarevisorer skall utses på annat sätt.

Obehörighetsgrunder

9 § Den som är underårig eller i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara lekman-revisor.

Jäv

10 § Den får inte vara lekmannarevisor som

1. äger aktie i bolaget eller annat bolag i samma koncern,
2. är ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i bolaget eller dess dotterföretag eller biträder vid bolagets bokföring eller medelsförvaltning eller bolagets kontroll däröver,
3. är anställd hos eller på annat sätt har en underordnad eller beroende ställning till bolaget eller någon som avses under 2,
4. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll däröver,
5. är gift med eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses under 2 eller är besvägrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller
6. står i låneskuld till bolaget eller ett annat bolag i samma koncern eller har en förpliktelse som ett sådant bolag har ställt säkerhet för.

Den som enligt första stycket inte är behörig att vara lekmannarevisor i ett moderbolag får inte vara lekmannarevisor i dess dotterbolag.

Anlitande av biträde

11 § En lekmannarevisor får vid granskningen inte anlita någon som enligt 10 § inte är behörig att vara lekmannarevisor. Om bolaget eller dess moderbolag i sin tjänst har anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta den interna revisionen, får lekmannarevisorn

dock vid granskningen anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god sed.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

Lekmannarevisorns avgång

12 § Ett uppdrag som lekmannarevisor upphör, om lekmannarevisorn eller den som har utsett lekmannarevisorn anmäler att uppdraget skall upphöra. Anmälan skall göras hos styrelsen. Om en lekmannarevisor som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, skall han anmäla det också hos den som har utsett honom.

Lekmannarevisorns granskningsrapport

13 § Granskningsrapporten skall lämnas till bolagets styrelse senast tre veckor före den bolagsstämma som avses 9 kap. 7 § första stycket.

I rapporten skall lekmannarevisorn uttala sig om sådana förhållanden som avses i 3 § och om sådana förhållanden som han har varit skyldig att granska enligt 4 §. Om lekmannarevisorn finner anledning till anmärkning mot någon styrelseledamot eller mot den verkställande direktören, skall han upplysa om detta i rapporten och lämna uppgift om anledningen till anmärkningen.

En lekmannarevisor får i granskningsrapporten lämna även andra upplysningar som han anser att aktieägarna bör få kännedom om.

14 § Granskningsrapporten skall hållas tillgänglig för och sändas till aktieägare på det sätt som anges i 9 kap. 16 § samt läggas fram på bolagsstämman.

Om bolagets verksamhet är reglerad i lag eller annan författning eller om staten som ägare eller genom tillskott av anslagsmedel eller genom avtal eller på något annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten, skall granskningsrapporten hållas tillgänglig hos bolaget för samtliga som vill ta del av den.

15 § Lekmannarevisorn har rätt att närvara vid bolagsstämma. Han är skyldig att närvara, om det med hänsyn till ärendena kan anses nödvändigt.

Lekmannarevisorns tystnadsplikt

16 § Lekmannarevisorn får inte till en enskild aktieägare eller till utomstående obehörigen lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som han får kännedom om när han fullgör sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget.

Lekmannarevisorns upplysningsplikt

17 § Lekmannarevisorn är skyldig att till bolagsstämman lämna alla de upplysningar som bolagsstämman begär, i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget.

18 § Lekmannarevisorn är skyldig att lämna bolagets revisor, annan lekmannarevisor, särskild granskare som avses i 20 § och, om bolaget har försatts i konkurs, konkursförvaltaren de upplysningar som behövs om bolagets angelägenheter.

Lekmannarevisorn är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

Registrering

19 § Bolaget skall för registrering anmäla vem som har utsetts till lekmannarevisor.

Anmälan skall innehålla uppgift om lekmannarevisorns postadress. Om postadressen avviker från lekmannarevisorns hemvist, skall även hemvistet anges. Anmälan skall vidare innehålla uppgift om lekmannarevisorns personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum.

Anmälan skall göras genast efter det att lekmannarevisor har utsetts och därefter genast efter det att ändring har inträffat i förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

20 § En aktieägare kan väcka förslag om särskild granskning av bolagets förvaltning och räkenskaper under en viss förfluten tid eller av vissa åtgärder eller förhållanden i bolaget.

Förslaget skall framställas på ordinarie bolagsstämma eller på den stämma där ärendet enligt kallelsen till stämman skall behandlas. Om förslaget biträds av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier eller till minst en tredjedel av de vid stämman företrädde aktierna, skall länsstyrelsen på begäran av en aktieägare förordna en eller flera särskilda granskare. Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig innan den förordnar särskild granskare.

Följande bestämmelser skall tillämpas på en särskild granskare:

7 § om tillhandahållande av upplysningar m.m.,

9 § om obehörighetsgrunder,

10 § om jäv,

11 § om anlitande av biträde,

15 § om rätt att närvara på stämma,

16 § om tystnadsplikt,

17 och 18 §§ om upplysningsplikt samt

10 kap. 17 § om revisionsbolag.

Yttrandet över den särskilda granskningen

21 § Den särskilde granskaren skall avge ett yttrande över sin granskning. Yttrandet skall hållas tillgängligt för och sändas till aktieägare på det sätt som anges i 9 kap. 16 § samt läggas fram på bolagsstämman.

Samma rätt som en aktieägare har att ta del av yttrandet har den som inte längre är aktieägare men var upptagen i röstlängden för den stämma där frågan om särskild granskare behandlades.

12 kap.

5 §⁵

Skер utbetalning till aktieägare i strid mot denna lag, skall mottagaren återbära vad han har uppburit med ränta beräknad enligt 5 § räntelagen (1975:635) från det att utdelningen uppburits till dess att ränta skall betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. Om utbetalningen har skett i form av vinstutdelning, är dock mottagaren återbäringsskyldig endast om bolaget visar att han insåg eller bort inse att utbetalningen stred mot denna lag.

För brist som uppkommer vid återbäringen är de som medverkat till beslutet om utbetalningen eller verkställande därav eller till upprättande eller fastställande av en till grund för beslutet liggande oriktig balansräkning ansvariga

För brist som uppkommer vid återbäringen är de som medverkat till beslutet om utbetalningen eller verkställande därav eller till upprättande eller fastställande av en till grund för beslutet liggande oriktig balansräkning ansvariga

⁵ Senaste lydelse 1994:802.

13 kap.**12 §⁶**

Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge årsredovisning, som läggs fram på ordinarie bolagsstämma för godkännande. I fråga om stämman och redovisningen skall 9 kap. 5 § *andra stycket 1 och 2* denna lag samt 5 kap. 17–23 §§, 6 kap. 2 § och bestämmelserna om finansieringsanalys i 2 kap. 1 § tredje stycket och 6 kap. 3 § årsredovisningslagen (1995:1554) inte tillämpas. I förekommande fall behöver inte heller bestämmelserna i 5 kap. 2 § 3 och 6 kap. 3 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag tillämpas.

Likvidatorerna skall för varje räkenskapsår avge *en* årsredovisning, som läggs fram på ordinarie bolagsstämma för godkännande. I fråga om stämman och redovisningen skall 9 kap. 7 § *andra stycket 1 och 2* denna lag samt 5 kap. 17–23 §§, 6 kap. 2 § och bestämmelserna om finansieringsanalys i 2 kap. 1 § tredje stycket och 6 kap. 3 § årsredovisningslagen (1995:1554) inte tillämpas. I förekommande fall behöver inte heller bestämmelserna i 5 kap. 2 § 3 och 6 kap. 3 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag tillämpas.

I balansräkningen upptages det egna kapitalet i en post, varvid aktiekapitalet anges inom linjen, i förekommande fall fördelat på olika aktieslag.

Tillgång får ej upptagas till högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om tillgång kan beräknas inbringa väsentligt högre belopp än det i balansräkningen upptagna värdet eller om för skuld och likvidationskostnad kan beräknas åtgå ett belopp som väsentligt avviker från redovisad avsättning eller skuld, skall det beräknade beloppet anges inom linjen vid tillgångs-, avsättnings- eller skuldposten.

14 §

Sedan likvidatorerna fullgjort sitt uppdrag, skall de så snart det kan ske avge slutredovisning för sin förvaltning genom förvaltningsberättelse rörande likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla redogörelse för skiftet. Vid berättelsen skall fogas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden. Berättelsen och redovisningshandlingarna skall avlämnas till revisorerna. Dessa skall inom en månad därefter avge revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

Efter det revisionsberättelsen har avlämnats till likvidatorerna skall dessa genast kalla aktieägarna till bolagsstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen

Efter det *att* revisionsberättelsen avlämnats till likvidatorerna skall dessa genast kalla aktieägarna till bolagsstämma för granskning av slutredovisningen. Slutredovisningen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen

⁶ Senaste lydelse 1995:1555.

skall hållas tillgängliga för och skall hållas tillgängliga för och i sändas till aktieägare enligt 9 kap. *kopia* sändas till aktieägare enligt 9 § *fjärde stycket* samt *framläggas* 9 kap. 16 § samt *läggas fram* vid på stämman. *Föreskrifterna i 9 kap. stämman. Därvid skall 9 kap. 7 § 5 § andra stycket 3 och tredje andra stycket 3 och 9 kap. 9 § stycket äger motsvarande tillämp-* *andra stycket tillämpas.* *ning.*

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

15 §

När likvidatorerna framlagt slutredovisning är bolaget upplöst. Anmälan därom skall genast göras för registrering.

Utan hinder av vad i första Ägare till minst en tiondel av stycket sägs kan ägare till en samtliga aktier kan trots tiondel av samtliga aktier hos bestämmelserna i första stycket hos likvidatorerna påkalla bolags- likvidatorerna begära bolagsstämma för behandling av fråga om stämma för behandling av fråga om talan enligt 15 kap. 5 §. talan enligt 15 kap. 7 §. Därvid Bestämmelsen i 9 kap. 8 § andra skall 9 kap. 12 § andra stycket meningens äger motsvarande tillämpas. *tillämpning.*

Om likvidatorerna finner att bolaget är på obestånd och inte kan betala likvidationskostnaderna, skall de ansöka om att bolaget försätts i konkurs.

14 kap. 20 §⁷

När en anmälan enligt 19 § har registrerats, är överlåtande bolag upplöst. Överlåtande bolags tillgångar och skulder med undantag för skadeståndsanspråk enligt 15 kap. 1–3 §§ övergår samtidigt till det övertagande bolaget och aktieägare i överlåtande bolag blir, om aktier ingår i fusionsvederlaget, aktieägare i det övertagande bolaget.

Utan hinder av första stycket Ägare till minst en tiondel av kan ägare till en tiondel av samtliga aktier i ett överlåtande samtliga aktier i ett överlåtande bolag kan trots bestämmelserna i första stycket hos styrelsen begära att det första stycket hos styrelsen begära att det hålls bolagsstämma för behandling av fråga om talan enligt 15 kap. 5 §. Därvid skall 9 kap. 8 § enligt 15 kap. 7 §. Därvid skall 9 kap. 12 § andra stycket tillämpas. Om sådan talan väcks, gäller 13 kap. 16 § i tillämpliga delar. *Om sådan talan väcks, gäller 13 kap. 16 § i tillämpliga delar.*

30 §⁸

Talan om upphävande av stämmobeslut om godkännande av stämmobeslut om upphävande av stämmobeslut om godkännande av

⁷ Senaste lydelse 1994:802.

⁸ Senaste lydelse 1994:802.

fusionsplan skall i fall som avses i 9 kap. 17 § tredje stycket väckas inom sex månader från beslutet. Väcks inte talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

fusionsplan skall i fall som avses i 9 kap. 40 § andra stycket väckas inom sex månader från beslutet. Väcks inte talan inom denna tid, är rätten till talan förlorad.

Om rätten genom lagakraftvunnet avgörande bifallit en talan om upphävande av stämmobeslut om godkännande av fusionsplan, skall fusionen gå åter även om överlåtande bolag har upplösts. För förpliktelser som har uppkommit genom någon åtgärd på det övertagande bolagets vägnar sedan överlåtande bolag upplösts men innan rättens avgörande har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar, svarar de överlåtande bolagen och, vid absorption, det övertagande bolaget solidariskt.

15 kap. Skadestånd m.m.

Stiftares, styrelseledamots och verkställande direktörs skadeståndsansvar

1 § En stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som när han fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget, skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan vållas en aktieägare eller någon annan genom överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

Revisors, lekmannarevisors och särskild granskares skadeståndsansvar

2 § En revisor, lekmannarevisor eller särskild granskare är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han skall även ersätta skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans medhjälpare. I fall som avses i 10 kap. 39 § svarar dock revisorn endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hans medhjälpare har haft skäligen anledning att anta var oriktiga.

Om ett registrerat revisionsbolag är revisor eller särskild granskare, är det detta bolag och den för revisionen eller granskningen huvudansvarige som är ersättningsskyldiga.

Aktieägares skadeståndsansvar

3 § En aktieägare skall ersätta skada som han uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar bolaget, en aktieägare eller någon annan genom att medverka till överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

Aktieägares inlösensskyldighet vid missbruk m.m.

4 § Om det är motiverat med hänsyn till faran för fortsatt missbruk och förhållandena i övrigt, är en aktieägare som avses i 3 § också skyldig att lösa in skadelidande aktieägars aktier. Lösenbeloppet skall bestämmas till ett belopp som är skäligt med hänsyn till bolagets ställning och övriga omständigheter.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

Jämkning

5 § Om någon är ersättningsskyldig enligt 1–3 §§, får skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.

Gemensamt skadeståndsansvar

6 § Om flera skall ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån inte skadeståndsskyldigheten har jämkats för någon av dem enligt 5 §. Vad någon av dem har betalat i skadestånd får han återkräva av de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

Talan om skadestånd till bolaget

7 § Talan om skadestånd till bolaget enligt 1–3 §§ får väckas, om majoriteten eller en minoritet bestående av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier vid bolagsstämma har biträtt ett förslag om att väcka en skadeståndstalan eller, när det gäller en styrelseledamot eller den verkställande direktören, har röstat mot ett förslag om ansvarsfrihet.

8 § En uppgörelse i fråga om skadeståndsskyldighet till bolaget får träffas endast av bolagsstämman och endast under förutsättning att inte ägare till minst en tiondel av samtliga aktier röstar mot förslaget om uppgörelse.

Om en aktieägare för skadeståndstalan för bolagets räkning, får en uppgörelse inte träffas utan hans samtycke.

9 § Ägare till minst en tiondel av samtliga aktier får föra talan om skadestånd till bolaget. Om en aktieägare sedan talan har väckts avstår från talan, kan de övriga ändå fullfölja denna.

Den som har väckt talan svarar för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning av bolaget för kostnader som täcks av vad som har kommit bolaget till godo genom rättegången.

Tiden för väckande av talan

10 § Talan för bolagets räkning mot en styrelseledamot eller den verkställande direktören om skadestånd på grund av beslut eller åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det att

årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på bolagsstämman.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

11 § Har bolagsstämman beslutat att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra en skadeståndstalan utan att aktieägare till sådant antal som anges i 7 § har röstat emot det eller har tiden för att väcka talan gått ut enligt 10 §, får talan enligt 7 eller 9 § ändå väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på annat sätt till bolagsstämman inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter om det beslut eller den åtgärd som talan grundas på.

12 § Styrelsen får trots bestämmelserna i 7–11 §§ föra en skadeståndstalan som grundas på brott.

13 § Talan för bolagets räkning enligt 1–3 §§ som inte grundas på brott får inte väckas mot

1. en stiftare sedan fem år har förflutit från det att beslut om bolagets bildande fattades på konstituerande stämma,

2. en styrelseledamot eller den verkställande direktören sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår då beslut eller åtgärder som talan grundas på, fattades eller vidtogs,

3. en revisor sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår som revisionsberättelsen avser,

4. en lekmannarevisor sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår som granskningsrapporten avser,

5. en särskild granskare sedan fem år har förflutit från den dag när yttrandet över den särskilda granskningen lades fram på stämman,

6. en aktieägare sedan två år har förflutit från beslut eller åtgärder som talan grundas på.

Konkursbos talerätt

14 § Om bolaget har försatts i konkurs efter en ansökan som har gjorts innan den tid som anges i 13 § har gått ut, får konkursboet föra talan enligt 1–3 §§ trots att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 7, 8 eller 10 §. Efter utgången av den tid som anges i 13 § får en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från edgångssammanträde.

18 kap.
4 §⁹

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

Har sökande vid anmälan för registrering ej iakttagit vad som är föreskrivet om anmälan, skall sökanden föreläggas att inom viss tid avge yttrande eller vidtaga rättelse. Detsamma gäller, om registreringsmyndigheten finner att beslut som anmäles för registrering eller handling som bifogas anmälningen ej har tillkommit i behörig ordning eller till sitt innehåll strider mot lag eller annan författning eller mot bolagsordningen eller har i något viktigare hänseende otydlig eller vilseledande avfattning. Underlåter sökanden att efterkomma föreläggandet, skall anmälningen avskrivas. Underrättelse om denna påföljd skall intagas i föreläggande. Föreligger även efter det yttrande avgivits hinder för registrering och har sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret, skall registrering vägras, om anledning ej förekommer att ge sökanden nytt föreläggande.

Bestämmelserna i första stycket *Bestämmelserna i första stycket utgör ej hinder för registrering av hindrar inte registrering av ett bolagsstämmobeslut, om rätten till bolagsstämmobeslut, om rätten till talan mot beslutet gått förlorad talan mot beslutet har gått förlorad enligt 9 kap. 17 § andra stycket. enligt 9 kap. 40 § första stycket.*

Registreringsmyndigheten skall genast skriftligen underrätta bolaget när registreringsmyndigheten fattar beslut enligt 4 kap. 13 § andra stycket, 6 kap. 7 § tredje stycket, 13 kap. 6 a eller 18 §, 14 kap. 15 § första stycket, 21 eller 29 § eller 19 kap. 2 §.

4 a §¹⁰

Om styrelseledamot, verkställ- Om styrelseledamot, verkställ-
ande direktör, särskild firma- ande direktör, särskild firma-
tecknare eller annan ställföreträdare tecknare, annan ställföreträdare för
för bolaget har försatts i konkurs, bolaget, *revisor eller lekmanna-*
fått förvaltare enligt 11 kap. 7 § *revisor* har försatts i konkurs, fått
föräldrabalken eller fått förvaltare enligt 11 kap. 7 §
näringsförbud, skall registrerings- föräldrabalken eller fått närings-
myndigheten avföra ställföre- förbud, skall registreringsmyndig-
trädaren ur aktiebolagsregistret. heten avföra ställföreträdaren,
Avregistreringen skall vid beslut *revisorn eller lekmannarevisorn* ur
om konkurs eller tillfälligt närings- aktiebolagsregistret. *Detsamma*
förbud ske omedelbart. I övrigt *gäller om godkännandet eller*
skall avregistrering ske sedan *auktoriseringen för en revisor*
beslutet har vunnit laga kraft. *upphör att gälla.*

Avregistreringen skall vid beslut om konkurs eller tillfälligt näringsförbud ske omedelbart. *Avregistreringen skall också ske omedelbart om det i samband med ett beslut att avslå ansökan om fortsatt godkännande eller auktorisation av revisor eller ett beslut att upphäva*

⁹ Senaste lydelse 1995:1555.

¹⁰ Senaste lydelse 1994:802.

godkännande eller auktorisation av revisor har bestämts att beslutet skall gälla omedelbart. I övrigt skall avregistrering ske sedan beslutet har vunnit laga kraft.

Prop. 1997/98:99

Bilaga 8

7 §¹¹

En myndighets beslut i tillstånds- En myndighets beslut i tillstånds-
ärende enligt 2 kap. 1 §, 8 kap. 4 ärende enligt 2 kap. 1 §, 8 kap. 8,
eller 11 §, 10 kap. 2 eller 3 § eller 26 eller 31 §, 10 kap. 13 § eller 12
12 kap. 8 § får överklagas till kap. 8 § får överklagas till
regeringen. regeringen.

Länsstyrelsens beslut enligt denna lag i annat fall än enligt första stycket
får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Ett beslut av registreringsmyndigheten att avskriva anmälan eller vägra
registrering enligt 4 § första stycket får överklagas hos allmän förvalt-
ningsdomstol inom två månader från beslutets dag. Detsamma gäller ett
sådant beslut av registreringsmyndigheten som avses i 4 a §, 4 kap. 13 §
andra stycket, 6 kap. 7 § tredje stycket, 13 kap. 18 §, 14 kap. 15 § första
stycket, 21 och 29 §§ samt 19 kap. 2 §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

19 kap.

1 §¹²

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen bryter mot 1 kap. 4 §,
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra
aktiebok, förteckning enligt 3 kap. 12 § eller hålla aktiebok tillgänglig,
3. uppsåtligen eller av oaktsam- 3. uppsåtligen eller av oaktsam-
het bryter mot 3 kap. 12 § tredje het bryter mot 3 kap. 12 § tredje
stycket, 8 kap. 8 § andra stycket stycket, 8 kap. 15 § andra
andra meningen eller 9 § första meningen, 17 § första stycket eller
stycket andra eller tredje meningen, 18 § andra stycket.

4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 12 kap. 7 eller 9 §.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt
första stycket 4 mot 12 kap. 7 § ådömas, om den misstänkte häktats eller
erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

I fall som avses i 10 kap. 13 § I fall som avses i 10 kap. 36 §
första stycket skall inte följa ansvar och 11 kap. 16 § skall inte följa
enligt 20 kap. 3 § brottsbalken. ansvar enligt 20 kap. 3 § brotts-
balken.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹¹ Senaste lydelse 1995:1555.

¹² Senaste lydelse 1994:802.

2. Om det i lag eller annan författning hänvisas till en bestämmelse som har ersatts genom en bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

3. Anmälan för registrering enligt 8 kap. 36 § första stycket 2 av styrelsens ordförande som har utsetts före lagens ikraftträdande behöver inte göras förrän bolaget anmäler ändring av annat förhållande som avses i den punkten. Anmälan skall dock alltid ske före utgången av år 1999.

4. Vid registrering och verkställande av bolagsstämmobeslut som har fattats före lagens ikraftträdande samt vid talan mot sådant beslut gäller äldre bestämmelser. Detsamma gäller beslut som styrelsen har fattat före ikraftträdandet.

5. Om en bolagsordning efter lagens ikraftträdande strider mot någon bestämmelse i denna lag, skall styrelsen till den första ordinarie bolagsstämman lägga fram förslag om sådan ändring av bolagsordningen att denna stämmer överens med bestämmelsen. Kallelse till stämman skall ske enligt äldre bestämmelser.

6. I fråga om bolag som har bildats före utgången av år 1998 gäller 9 kap. 3 § första stycket i dess äldre lydelse till utgången av år 2000.

Om bolagsstämman före utgången av år 2000 skall pröva en fråga om att i bolagsordningen införa en bestämmelse som motsvarar 9 kap. 3 § första stycket i dess äldre lydelse, behöver någon skriftlig kallelse enligt 9 kap. 14 § första stycket andra meningen inte ske. Beslutet är giltigt om det har biträts av aktieägare med två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de vid stämman företrädde aktierna.

7. 10 kap. 3 § får tillämpas i sin äldre lydelse till dess att ny revisor utsetts, dock längst till utgången av år 1999.

8. Intill utgången av år 1999 får en revisor trots bestämmelserna i 10 kap. 19 § utses för en kortare mandattid än fyra år.

Om ett revisorsuppdrag som har lämnats före lagens ikraftträdande gäller för viss tid, består det till utgången av mandattiden. Om det gäller tills vidare, består det till utgången av den första ordinarie bolagsstämma som hålls efter den 1 januari 2000.

9. Anspråk på skadestånd till bolaget enligt 15 kap. 1 och 2 §§ preskriberas enligt äldre bestämmelser om anspråket har uppkommit före lagens ikraftträdande.

Härigenom föreskrivs i fråga om årsredovisningslagen (1995:1554),
dels att 2 kap. 1 §, 3 kap. 7 §, 7 kap. 3 och 7 §§, 8 kap. 2, 6 och 15 §§
och 9 kap. 1 och 3 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 5 kap. 19 a §, av
följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 kap.****1 §**

Utöver årsbokslut enligt 11 § bokföringslagen (1976:125) skall bolag
för varje räkenskapsår upprätta årsredovisning enligt denna lag.

Årsredovisningen skall bestå av

1. balansräkning,
2. resultaträkning,
3. noter, och
4. förvaltningsberättelse.

Om bolaget är ett sådant bolag
som avses i 10 kap. 3 § *andra*
stycket aktiebolagslagen
(1975:1385) eller 4 kap. 3 § första
stycket lagen (1980:1103) om
årsredovisning m.m. i vissa före-
tag, skall det i årsredovisningen
även ingå en finansieringsanalys.

Om bolaget är ett sådant bolag
som avses i 10 kap. 11 §
aktiebolagslagen (1975:1385) eller
4 kap. 3 § första stycket lagen
(1980:1103) om årsredovisning
m.m. i vissa företag, skall det i
årsredovisningen även ingå en
finansieringsanalys

3 kap.**7 §**

Om det är motiverat av
konkurrensskäl och regeringen
eller den myndighet som
regeringen bestämmer medger det,
får posterna 1–6 i bilaga 3
respektive posterna 1–3 och 6 i
bilaga 4 slås samman till en post
benämnd bruttovinst eller brutto-
förlust. Detta gäller dock inte om
bolaget är ett sådant bolag som
avses i 10 kap. 3 § *andra stycket*
aktiebolagslagen (1975:1385) eller
4 kap. 3 § första stycket lagen
(1980:1103) om årsredovisning
m.m. i vissa företag.

Om det är motiverat av
konkurrensskäl och regeringen
eller den myndighet som
regeringen bestämmer medger det,
får posterna 1–6 i bilaga 3
respektive posterna 1–3 och 6 i
bilaga 4 slås samman till en post
benämnd bruttovinst eller brutto-
förlust. Detta gäller dock inte om
bolaget är ett sådant bolag som
avses i 10 kap. 11 § aktiebolags-
lagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 §
första stycket lagen (1980:1103)
om årsredovisning m.m. i vissa
företag.

Ett bolag som slår samman poster enligt första stycket skall i en not upplysa om skälen för detta.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

5 kap.

19 a §

I aktiebolag skall upplysning lämnas om den sammanlagda på räkenskapsåret belöpande ersättningen till var och en av bolagets revisorer och de revisionsföretag där revisorerna verkar. Särskild uppgift skall lämnas om hur stor del av ersättningen som avser andra uppdrag än revisionsuppdraget.

7 kap.

3 §

Koncernredovisningen skall bestå av

1. koncernbalansräkning,
2. koncernresultaträkning,
3. noter, och
4. förvaltningsberättelse.

Om moderbolaget är ett sådant bolag som avses i 10 kap. 3 § *fjärde stycket* aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § andra stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag, skall det i koncernredovisningen även ingå en finansieringsanalys.

Om moderbolaget är ett sådant bolag som avses i 10 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § andra stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag, skall det i koncernredovisningen även ingå en finansieringsanalys.

7 §

Koncernbalansräkningen och koncernresultaträkningen skall var för sig utgöra en sammanställning av balansräkningarna respektive resultaträkningarna för moderbolaget och de dotterföretag som omfattas av koncernredovisningen. Sammanställningen skall göras med tillämpning av 8–12 §§ och 17–23 §§. Vid redovisningen av andelar i andra företag än dotterföretag skall 24–29 §§ beaktas. I övrigt tillämpas 3 kap.

Vad som i aktiebolag har avsatts till kapitalandelsfonden enligt 27 § andra stycket skall redovisas som en särskild post under A IV i koncernbalansräkningen. Sådant belopp skall anses som bundet eget kapital.

När 3 kap. 6 § andra stycket tillämpas skall vad som där sägs om antalet anställda och tillgångarnas nettovärde avse koncernen som helhet.

Bestämmelsen i 3 kap. 7 § gäller inte om koncernen är en sådan koncern som avses i 10 kap. 3 § *fjärde stycket* aktiebolagslagen

Bestämmelsen i 3 kap. 7 § gäller inte om koncernen är en sådan koncern som avses i 10 kap. 12 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller

(1975:1385) eller 4 kap. 3 § andra stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag.

4 kap. 3 § andra stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

8 kap.

2 §

I ett aktiebolag skall årsredovisningen för det förflutna räkenskapsåret lämnas till revisorerna senast *en månad* före ordinarie bolagsstämma. I ett handelsbolag skall årsredovisningen lämnas till revisorerna senast fyra månader efter räkenskapsårets utgång.

I ett aktiebolag skall årsredovisningen för det förflutna räkenskapsåret lämnas till revisorerna *och lekmannarevisorerna* senast *sex veckor* före *den* ordinarie bolagsstämma *där årsredovisningen skall behandlas*. I ett handelsbolag skall årsredovisningen lämnas till revisorerna senast fyra månader efter räkenskapsårets utgång.

6 §

Ett aktiebolag skall betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 5 § inte har kommit in till registreringsmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Har bolaget inom denna tid gjort anmälan enligt 9 kap. 5 § *fjärde* stycket aktiebolagslagen (1975:1385), skall dock bolaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften skall uppgå till 10 000 kr för publika aktiebolag och 5 000 kr för privata aktiebolag.

Ett aktiebolag skall betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 5 § inte har kommit in till registreringsmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Har bolaget inom denna tid gjort anmälan enligt 9 kap. 9 § *tredje* stycket aktiebolagslagen (1975:1385), skall dock bolaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften skall uppgå till 10 000 kr för publika aktiebolag och 5 000 kr för privata aktiebolag.

Om de handlingar som anges i 5 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till bolaget om beslut om förseningsavgift enligt första stycket, skall bolaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 10 000 kr för publika aktiebolag och 5 000 kr för privata aktiebolag.

Om de handlingar som anges i 5 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till bolaget om beslut om förseningsavgift enligt andra stycket, skall bolaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 20 000 kr för publika aktiebolag och 10 000 kr för privata aktiebolag.

15 §

Om ett bolag publicerar sin årsredovisning i ofullständigt skick, skall det av publikationen framgå att den inte är fullständig. Det skall också

anges om den fullständiga årsredovisningen har getts in till registreringsmyndigheten.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

En årsredovisning får, när den publiceras i ofullständigt skick, inte åtföljas av revisionsberättelsen. Publikationen skall i stället innehålla revisorns uttalande om att den fullständiga årsredovisningen har upprättats enligt lag, liksom uppgift om anmärkningar enligt 10 kap. 10 § *andra-fjärde styckena* aktiebolagslagen (1975:1385) och 4 kap. 10 § *andra-fjärde styckena* lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag. Om revisionsberättelse inte har lämnats, skall detta förhållande liksom skälen för det anges.

En årsredovisning får, när den publiceras i ofullständigt skick, inte åtföljas av revisionsberättelsen. Publikationen skall i stället innehålla revisorns uttalande om att den fullständiga årsredovisningen har upprättats enligt lag, liksom uppgift om anmärkningar enligt 10 kap. 27, 29 och 30 §§ aktiebolagslagen (1975:1385) och 4 kap. 10 § *andra-fjärde styckena* lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag. Om revisionsberättelse inte har lämnats, skall detta förhållande liksom skälen för det anges.

9 kap.

1 §

Ett bolag skall minst en gång under ett räkenskapsår som omfattar mer än tio månader lämna en särskild redovisning (delårsrapport), om bolaget är skyldigt att ha auktoriserad revisor enligt 10 kap. 3 § *andra eller fjärde stycket* aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § första eller andra stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag.

Ett bolag skall minst en gång under ett räkenskapsår som omfattar mer än tio månader lämna en särskild redovisning (delårsrapport), om bolaget är skyldigt att ha auktoriserad revisor enligt 10 kap. 11 eller 12 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § första eller andra stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag.

Delårsrapporten skall avse bolagets verksamhet från räkenskapsårets början. Minst en rapport skall omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret.

I ett aktiebolag skall delårsrapporten lämnas av styrelsen eller, om styrelsen bestämmer det, av verkställande direktören.

3 §

I en delårsrapport skall det översiktligt redogöras för verksamheten och resultatutvecklingen samt för investeringar och förändringar i likviditet och finansiering sedan föregående räkenskapsårs utgång. Vidare skall det lämnas beloppsuppgifter om nettoomsättningen och resultatet före bokslutsdispositioner och skatt under rapportperioden. Om det finns särskilda skäl, får en ungefärlig beloppsuppgift om resultatet lämnas. Bestämmelserna i 6 kap. 1 § *andra stycket* 1 och 2 gäller också i fråga om delårsrapport.

Om en koncern är av sådan storlek som anges i 10 kap. 3 §

Om en koncern är av sådan storlek som anges i 10 kap. 12 §

fjärde stycket aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § andra stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag, skall moderbolaget i delårsrapporten, utöver uppgifter om moderbolaget, lämna uppgifter för koncernen motsvarande vad som sägs i första stycket. Uppgifter om nettoomsättning och resultat skall avse beloppen efter avdrag för interna poster inom koncernen och vara beräknade med hänsyn tagen till internvinsteliminering.

aktiebolagslagen (1975:1385) eller 4 kap. 3 § andra stycket lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag, skall moderbolaget i delårsrapporten, utöver uppgifter om moderbolaget, lämna uppgifter för koncernen motsvarande vad som sägs i första stycket. Uppgifter om nettoomsättning och resultat skall avse beloppen efter avdrag för interna poster inom koncernen och vara beräknade med hänsyn tagen till internvinsteliminering.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

2. Bestämmelserna i 5 kap. 19 a § och 8 kap. 2 § skall tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 1998.

Förslag till lag om ändring lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag,

dels att 4 kap. 6 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 4 kap. 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

1 a §

Endast den som är auktoriserad revisor eller godkänd revisor kan vara revisor i handelsbolag som är skyldiga att upprätta årsredovisning enligt årsredovisningslagen (1995:1554) och i hypoteksinstitut som är skyldiga att upprätta årsredovisning enligt lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

6 §

På anmälan skall länsstyrelsen förordna behörig revisor,

1. när revisor inte är utsedd,
2. när auktoriserad revisor eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 3 §,
2. när auktoriserad revisor eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 1 a § eller 3 §,
3. när revisor är obehörig enligt 2 § första stycket eller 4 § första eller andra stycket, eller
4. när beslut av den årsredovisningsskyldige om antalet revisorer eller om revisors behörighet har åsidosatts.

Anmälan kan göras av envar. Den som svarar för förvaltningen av företagets angelägenheter är skyldig att göra anmälan, om han inte själv skall utse revisor och rättelse ej sker utan dröjsmål genom den som utser revisorn.

Förordnande enligt första stycket skall meddelas efter hörande av den årsredovisningsskyldige och skall avse tid till dess en annan revisor har blivit utsedd i föreskriven ordning. Vid förordnande enligt första stycket 3 skall länsstyrelsen entlediga den obehörige revisorn.

¹ Jfr rådets direktiv 84/253/EEG om godkännande av personer som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper (EGT nr L 126, 12.5.1984, s. 20, Celex 389L0048).

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Prop. 1997/98:99

Bilaga 8

2. I fråga om revisorer som har utsetts före lagens ikraftträdande gäller 4 kap. 1 a § först efter utgången av år 1999.

Härigenom föreskrivs¹ att 2 kap. 4, 5 a och 5 b §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §²

Ett värdepappersbolag skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Bolaget skall ha en verkställande direktör.

I ett värdepappersbolag skall minst en av stämman utsedd revisor vara auktoriserad revisor. Till annan revisor kan *utses* även ett registrerat revisionsbolag. Bestämmelser om vem som kan vara huvudansvarig för revisionen och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer.

I ett värdepappersbolag skall minst en av stämman utsedd revisor vara auktoriserad revisor. *Annan revisor skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor.* Till vem som kan vara huvudansvarig för revisionen och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer.

För varje värdepappersbolag skall finnas ett huvudkontor i Sverige.

5 a §³

Om revisorn vid fullgörandet av sitt uppdrag i värdepappersbolaget får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar värdepappersbolags verksamhet,

2. kan påverka värdepappersbolagets fortsatta drift negativt, eller

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 10 kap. 10 § aktiebolagslagen (1975:1385),

skall revisorn omgående rapportera detta till Finansinspektionen.

Om revisorn vid fullgörandet av sitt uppdrag i värdepappersbolaget får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar värdepappersbolags verksamhet,

2. kan påverka värdepappersbolagets fortsatta drift negativt, eller

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 10 kap. 29 eller 30 § aktiebolagslagen (1975:1385),

skall revisorn omgående rapportera detta till Finansinspektionen.

Revisorn har en motsvarande rapporteringsskyldighet om han eller hon får kännedom om förhållanden som avses i första stycket vid fullgörande

¹ Jfr rådets direktiv 84/253/EEG om godkännande av personer som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper (EGT nr L 126, 12.5.1984, s. 20, Celex 389L0048).

² Senaste lydelse 1996:1114.

³ Senaste lydelse 1996:752.

av uppdrag som revisorn har i värdepappersbolagets moderföretag eller dotterföretag eller ett företag som har en likartad förbindelse med värdepappersbolaget. Prop. 1997/98:99
Bilaga 8

5 b §⁴

Vad som sägs om revisor i 5 a § skall också tillämpas i fråga om granskare som utsetts enligt 10 kap. 14 § aktiebolagslagen (1975:1385) i värdepappersbolag. Vad som sägs om revisor i 5 a § skall också tillämpas i fråga om *särskild* granskare som utsetts enligt 11 kap. 20 § aktiebolagslagen (1975:1385) i värdepappersbolag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.
 2. 2 kap. 4 § får tillämpas i sin äldre lydelse till dess att ny revisor utsetts, dock längst till utgången av år 1999.

⁴ Senaste lydelse 1996:752.

Härigenom föreskrivs¹ att 2 kap. 6, 7 a och 7 b §§ i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet² skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

6 §³

I ett kreditmarknadsföretag skall minst en av stämman utsedd revisor vara auktoriserad revisor. Till revisor kan *utes* även ett registrerat revisionsbolag. Bestämmelser om vem som kan vara huvudansvarig för revisionen och om under- rättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer.

I ett kreditmarknadsföretag skall minst en av stämman utsedd revisor vara auktoriserad revisor. *Annan revisor skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor.* Till vem som kan vara huvudansvarig för revisionen och om revisionsbolag *utes*. Bestämmelser om vem som kan vara huvudansvarig för revisionen och om underrättelseskyldighet finns i 12 § lagen (1995:528) om revisorer.

7 a §⁴

Om revisorn vid fullgörandet av sitt uppdrag i kreditmarknadsföretaget får kännedom om förhållanden som

1. kan utgöra en väsentlig överträdelse av de författningar som reglerar kreditmarknadsföretags verksamhet,

2. kan påverka kreditmarknadsföretagets fortsatta drift negativt, eller

3. kan leda till att revisorn avstyrker att balansräkningen eller resultaträkningen fastställs eller till anmärkning enligt 10 kap. 10 § aktiebolagslagen (1975:1385) eller 8 kap. 13 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, skall revisorn omgående rapportera detta till Finansinspektionen.

Revisorn har en motsvarande rapporteringsskyldighet om han eller hon får kännedom om förhållanden som avses i första stycket vid fullgörande av uppdrag som revisorn har i kreditmarknadsföretagets moderföretag eller ett dotterföretag eller ett företag som har en likartad förbindelse med kreditmarknadsföretaget.

7 b §⁵

¹ Jfr rådets direktiv 84/253/EEG om godkännande av personer som har ansvar för lagstadgad revision av räkenskaper (EGT nr L 126, 12.5.1984, s. 20, Celex 389L0048).

² Lagen omtryckt 1996:1004.

³ Senaste lydelse 1997:453.

⁴ Senaste lydelse 1997:453.

Vad som sägs om revisor i 7 a § Vad som sägs om revisor i 7 a § Prop. 1997/98:99
skall också tillämpas i fråga om skall också tillämpas i fråga om Bilaga 8
granskare som har utsetts i ett *särskild* granskare som har utsetts i
kreditmarknadsföretag enligt 10 ett kreditmarknadsföretag enligt 11
kap. 14 § aktiebolagslagen kap. 20 § aktiebolagslagen
(1975:1385) eller 8 kap 17 § lagen (1975:1385) eller 8 kap 17 § lagen
(1987:667) om ekonomiska före- (1987:667) om ekonomiska före-
ningar. ningar.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

2. 2 kap. 6 § får tillämpas i sin äldre lydelse till dess att ny revisor
utsetts, dock längst till utgången av år 1999.

⁵ Senaste lydelse 1997:453.

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 17 § kommunallagen (1991:900)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

17 §

Innan en kommun eller ett landsting lämnar över vården av en kommunal angelägenhet till ett aktiebolag där kommunen eller landstinget innehar samtliga aktier, skall fullmäktige

1. fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten,
2. utse samtliga styrelseledamöter och minst en revisor,
3. se till att fullmäktige får yttra sig innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.

Detsamma gäller, när kommunen eller landstinget ensam bildar en stiftelse för en kommunal angelägenhet.

I fråga om aktiebolag skall fullmäktige även utse minst en lekmannarevisor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Lagen omtryckt 1995:154.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-02-12

Närvarande: regeringsrådet Stig von Bahr, regeringsrådet Arne Baekkevold, justitierådet Edvard Nilsson.

Enligt en lagrådsremiss den 22 januari 1998 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385),
2. lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554),
3. lag om ändring i lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag,
4. lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
5. lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet,
6. lag om ändring i kommunallagen (1991:900).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorerna Monica Kämpe och Staffan Lind.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (1975:1385)

8 kap. 20 §

I första stycket anges tre fall då en styrelseledamot på grund av jäv inte får delta i handläggningen av ett ärende. Jäv skall anses föreligga när fråga är om ett avtal mellan styrelseledamoten och bolaget (fall 1), ett avtal mellan bolaget och en tredje man, om ledamoten i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets (fall 2), och ett avtal mellan bolaget och en juridisk person som ledamoten ensam eller tillsammans med annan får företräda (fall 3).

Andra stycket innehåller ett antal undantag från jävsreglerna i första stycket. I första meningen sägs att bestämmelsen om jäv vid avtal mellan styrelseledamoten och bolaget (fall 1) inte gäller om styrelseledamoten, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget. Enligt andra meningen gäller inte bestämmelsen om jäv vid avtal mellan bolaget och en juridisk person som styrelseledamoten får företräda (fall 3), om bolagets motpart är ett företag i samma koncern, om bolagets motpart äger samtliga aktier i bolaget eller om ledamoten, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget.

Av det anförda framgår att styrelseledamoten inte skall anses jävig i fallen 1 och 3 såvida denne direkt eller indirekt äger samtliga aktier i bolaget. I författningskommentaren motiveras undantagen med att det i dessa fall inte föreligger någon sådan intressemotsättning som kan grunda jäv.

Lagrådet har inget att invända mot att jäv inte skall anses föreligga i fallen 1 och 3 såvida styrelseledamoten direkt eller indirekt äger samtliga aktier i bolaget. Såvitt Lagrådet kan finna synes emellertid samma resonemang kunna föras beträffande jävssituationen i fall 2. Lagrådet förordar därför att även fall 2 undantas från jäv när styrelseledamoten direkt eller indirekt äger samtliga aktier i bolaget.

Godtas vad Lagrådet förordat kan första meningen i andra stycket lämpligen bilda ett eget stycke och styckets andra mening ett nytt tredje stycke. Styckena kan förslagsvis ges följande lydelse:

"Bestämmelserna i första stycket gäller inte om styrelseledamoten, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget.

Bestämmelsen i första stycket 3 gäller inte heller om

1. bolagets motpart är ett företag i samma koncern, eller
2. bolagets motpart äger samtliga aktier i bolaget."

Vad gäller det i tredje stycket 1 (Lagrådets förslag) angivna undantaget kan anmärkas att bestämmelsen torde omfatta endast aktiebolagsrättsliga koncerner (1 kap. 5 §). Jäv torde således i princip föreligga om bolagets motpart är ett företag i exempelvis en koncern som avses i 1 kap. 4 § lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag. Enligt Lagrådets uppfattning kan det finnas skäl att överväga om undantaget från jävsbestämmelserna bör avse även andra kategorier av koncernföretag.

8 kap. 28 §

I enlighet med vad Lagrådet anfört i anslutning till 8 kap. 20 § bör jäv inte anses föreligga i något av de i första stycket angivna fallen såvida den verkställande direktören direkt eller indirekt äger samtliga aktier i bolaget. Andra stycket synes därmed kunna ges följande lydelse:

"Bestämmelserna i första stycket gäller inte om den verkställande direktören, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget. Bestämmelsen i första stycket 3 gäller inte heller om bolagets motpart är ett företag i samma koncern."

Vad gäller innebörden av begreppet koncern får Lagrådet hänvisa till vad som anförts vid 8 kap. 20 §.

9 kap. 5 §

Enligt paragrafen får en aktieägare rösta för det fulla antalet aktier som han äger eller företräder, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen. Paragrafen skall ses mot bakgrund av att den s.k. tjugoprocentsregeln i nuvarande 9 kap. 3 § första stycket upphävs. Tjugoprocentsregeln innebär att ingen kan rösta för mer än en femtedel – dvs. tjugoprocent – av de på stämman företrädde aktierna, om inte annat följer av bolagsordningen. Förevarande paragraf – som saknar motsvarighet i kommitténs förslag – har enligt kommentaren tillkommit på förslag av ett

par remissinstanser för att klargöra att en bolagsordning även i fortsättningen skall kunna innehålla bestämmelser om rösträttsbegränsningar. Som exempel på sådana nämns att en aktieägare får rösta enbart för tio eller tjugo procent av det sammanlagda antalet aktier.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 9

Utformningen av tjugoprocentsregeln ger närmast intryck av att avsteg från denna regel genom föreskrifter i bolagsordningen endast får innebära en uppmjukning av regeln, dvs. att en aktieägare tillåts rösta för mer än tjugo procent av aktierna på stämman. Det är emellertid en allmänt vedertagen uppfattning (se t.ex. Kedner-Roos, Aktiebolagslagen, del 1, 1995, s. 276) att bestämmelserna i aktiebolagslagen inte hindrar en reglering i bolagsordningen också i begränsande riktning, dvs. så att röstmaximum sätts lägre än tjugo procent. Genom slopandet av tjugoprocentsregeln och införandet av förevarande paragraf har tydliggjorts att rösträttsbegränsningar skall kunna ske genom föreskrifter i bolagsordningen. Några inskränkningar i möjligheten att göra sådana begränsningar har inte föreskrivits i paragrafen. Det kan dock på grund av andra bestämmelser i aktiebolagslagen ifrågasättas om rätten att göra rösträttsbegränsningar i realiteten är oinskränkt och, om så är fallet, huruvida detta är en lämplig ordning.

Av intresse är framför allt 3 kap. 1 §. I första stycket av den paragrafen anges att alla aktier har lika rätt i bolaget, om inte annat följer av paragrafen. Av andra stycket framgår att det i bolagsordningen kan bestämmas att aktier av olika slag skall finnas och att därvid skall anges bl.a. olikheterna mellan aktieslagen. Avser olikheten mellan aktieslagen aktiers röstvärde gäller, enligt femte stycket, att ingen aktie får ha ett röstvärde som överstiger tio gånger röstvärdet för annan aktie.

Det är visserligen en väsentlig saklig skillnad mellan sistnämnda bestämmelse och förevarande paragraf. Bestämmelsen i 3 kap. 1 § femte stycket gäller sålunda aktiers röstvärde medan förevarande paragraf gäller rösträttsbegränsningar för den enskilde aktieägaren. Men om det exempelvis i ett bolag – som har skilda aktieslag med maximal röstvärdedifferens – görs långtgående rösträttsbegränsningar för ett aktieslag så att skillnaderna mellan aktierna förstärks kan det ifrågasättas om en sådan ordning är förenlig med den i 3 kap. 1 § angivna principen om alla aktiers lika rätt i bolaget. Det finns enligt Lagrådet anledning att i det fortsatta lagstiftningsarbetet överväga dessa och andra frågor rörande förhållandet mellan 9 kap. 5 § och 3 kap. 1 §.

9 kap. 29 §

Paragrafen handlar om majoritetskrav vid val. Enligt första stycket anses den vald som har fått de flesta rösterna, om inte annat följer av bolagsordningen. Enligt andra stycket får det i bolagsordningen inte föreskrivas längre gående villkor än som anges i nämnda bestämmelse i första stycket.

Bestämmelsen i andra stycket är en nyhet i förhållande till nuvarande ordning. I författningskommentaren anförs bl.a. att föreskrifter i bolags-

ordningen som inte innebär ett strängare majoritetskrav fortfarande är tillåtna. Sålunda kan bolagsordningen enligt kommentaren även i fortsättningen innehålla föreskrifter om att styrelsen skall väljas genom en proportionell valmetod eller att minoritetsägarna skall ha rätt att välja en eller flera styrelseledamöter.

Prop. 1997/98:99
Bilaga 9

Vad som sålunda sägs om proportionell valmetod aktualiserar frågan om styrelsens ledamöter skall väljas var för sig eller om hela eller delar av styrelsen kan utses i grupp. Aktiebolagskommittén har behandlat frågan och därvid uttalat (SOU 1995:44 s. 197) att det torde vara möjligt att förrätta valet med användande av röstsedlar som ger varje aktieägare möjlighet att på en gång ange hela den styrelse som han röstar för. Lagrådet konstaterar att lagtexten inte ger något klart besked i frågan. Något hinder mot att förrätta ett proportionellt val av det slag kommittén har berört kan dock inte anses föreligga.

När det sedan gäller uttalandet att minoritetsägarna kan ges rätt att välja en eller flera styrelseledamöter kan det ifrågasättas om reglerna om val vid bolagsstämma ger utrymme för en sådan ordning. Uttalandet framstår som missvisande. Vid föredragningen har också upplysts att med uttalandet åsyftas möjligheten att enligt 8 kap. 6 § utse styrelseledamot på annat sätt än genom val på bolagsstämman.

Enligt Lagrådets uppfattning bör avsikten med den i andra stycket föreslagna bestämmelsen komma till tydligare uttryck.

10 kap. 23 §

I första stycket 2 föreskrivs att länsstyrelsen skall förordna revisor när revisorn är obehörig enligt 9 § (konkurs, näringsförbud m.m.) eller 15 § (jäv).

Lagrådet ifrågasätter om revisor skall förordnas i de fall då det finns en suppleant med erforderliga kvalifikationer för den obehöriga revisorn (jfr 2 §). Det kan nämligen hävdas att suppleanten vid förfall automatiskt inträder i den ordinarie revisorns ställe. Frågan bör övervägas under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

10 kap. 34 §

I denna paragraf finns bestämmelser om hur en erinran från revisorn till styrelsen eller den verkställande direktören skall dokumenteras och hur den skall behandlas av styrelsen. Att revisorn i samband med revisionen skall framställa de erinringar som god revisionssed kräver framgår dock inte av den föreslagna lagen. Enligt Lagrådets mening bör en bestämmelse om att en sådan skyldighet ingår i revisorns uppgifter tas in i det avsnitt i detta kapitel som anger vilka dessa uppgifter är. Samtidigt bör anges att revisorn har till uppgift att i samband med revisionen också göra de påpekanden av annan natur som revisionen föranleder. Bestämmelsen, som lämpligen bör bilda en egen paragraf närmast efter 5 §, kan ges förslagsvis följande lydelse: "I samband med revisionen skall revisorn till styrelsen och den verkställande direktören framställa de

erinringar och göra de påpekanden som följer av god revisionssed. Bestämmelser om erinringar finns i 34 §."

Prop. 1997/98:99
Bilaga 9

11 kap.

Detta kapitel innehåller bestämmelser om bl.a. allmän granskning genom lekmannarevisorer. Sådana granskningspersoner, vilka inte behöver ha formell kompetens som auktoriserad eller godkänd revisor, omfattas i dag – om inte annat sägs – av aktiebolagslagens bestämmelser om revisorer. Enligt förslaget skall emellertid endast auktoriserade eller godkända revisorer kunna utses till revisor i aktiebolag. De föreslagna bestämmelserna om revisorer kan därför inte tillämpas på lekmannarevisorer. Enligt Lagrådets mening bör i tydlighetens intresse en erinran om detta göras i förevarande kapitel. En sådan bestämmelse kan lämpligen tas in som en särskild paragraf närmast efter 2 § och ges förslagsvis följande lydelse: "Bestämmelserna i denna lag om revisorer är inte tillämpliga på lekmannarevisorer."

15 kap. 13 §

I paragrafen regleras inom vilken tid talan för bolagets räkning om skadestånd, som inte grundas på brott, skall väckas mot bl.a. vissa funktionärer i bolaget. Enligt punkt 2 får talan mot en styrelseledamot eller den verkställande direktören inte väckas sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår då beslut, eller åtgärder som talan grundas på, fattades eller vidtogs. Bestämmelsen bör jämföras med 15 kap. 10 § som föreskriver en ettårsfrist för talan mot sådana funktionärer. Av författningskommentaren framgår att fristen i förevarande paragraf är avsedd att gälla endast i det fall som avses i 15 kap. 11 §. Detta framgår emellertid inte klart av lagtexten. Denna bör därför förtydligas. En möjlighet är att flytta punkt 2 till 11 § och låta punkten bilda ett nytt andra stycke.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Justitiedepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 februari 1998

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Peterson, Blomberg, Andersson, Winberg, Ulvskog, Sundström, Lindh, Klingvall, Östros

Föredragande: Thage G Peterson

Regeringen beslutar proposition 1997/98:99 Aktiebolagets organisation

Rättsdatablad

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om ändring i Aktiebolagslagen (1975:1385)		389L0048
Lag om ändring i lagen (1980:1103) om årsredovisning m.m. i vissa företag		389L0048
Lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse		389L0048
Lag om ändring i lagen (1992:1610) om finansieringsverksamhet		389L0048